תלמוד בבלי · סדר נזיקין

בבא קמא

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

בבא קמא

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/בבא-קמא/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 7
דף ב: 7
דף ג. 8
דף ג: 9
דף ד. 10
דף ד: 11
דף ה. 12
דף ה: 13
דף ו. 14
דף ו: 15
דף ז. 16
דף ז: 17
דף ח. 19
דף ח: 20
דף ט. 21
דף ט: 22
דף י. 23
דף י: 24
דף יא. 26
דף יא: 26
דף יב. 27
דף יב: 28
דף יג. 29
דף יג: 30
דף יד. 32
דף יד: 33
דף טו. 34
דף טו: 36
דף טז. 37
דף טז: 39
דף יז. 40
דף יז: 41
דף יח. 43
דף יח: 44
דף יט. 45
דף יט: 46
דף כ. 48
דף כ: 49
דף כא. 50
דף כא: 51
דף כב. 53
דף כב: 53
דף כג. 54
דף כג: 55
דף כד. 56
דף כד: 57
דף כה. 58
דף כה: 59
דף כו. 60
דף כו: 62
דף כז. 63
דף כז: 64
דף כח. 65
דף כח: 66
דף כט. 68
דף כט: 68
דף ל. 70
דף ל: 71
דף לא. 73
דף לא: 74
דף לב. 74
דף לב: 76

דף לג. 77
דף לג: 79
דף לד. 80
דף לד: 81
דף לה. 83
דף לה: 83
דף לו. 85
דף לו: 86
דף לז. 87
דף לז: 89
דף לח. 90
דף לח: 91
דף לט. 92
דף לט: 93
דף מ. 95
דף מ: 96
דף מא. 98
דף מא: 99
דף מב. 100
דף מב: 101
דף מג. 102
דף מג: 103
דף מד. 105
דף מד: 105
דף מה. 107
דף מה: 108
דף מו. 109
דף מו: 110
דף מז. 111
דף מז: 112
דף מח. 113
דף מח: 115
דף מט. 116
דף מט: 117
דף נ. 119
דף נ: 120
דף נא. 122
דף נא: 123
דף נב. 125
דף נב: 126
דף נג. 127
דף נג: 129
דף נד. 130
דף נד: 130
דף נה. 132
דף נה: 134
דף נו. 135
דף נו: 136
דף נז. 137
דף נז: 138
דף נח. 139
דף נח: 140
דף נט. 141
דף נט: 142
דף ס. 143
דף ס: 145
דף סא. 147
דף סא: 148
דף סב. 149
דף סב: 150
דף סג. 152
דף סג: 152
דף סד. 154
דף סד: 155

דף סה. 156
דף סה: 157
דף סו. 159
דף סו: 159
דף סז. 160
דף סז: 161
דף סח. 162
דף סח: 164
דף סט. 165
דף סט: 166
דף ע. 167
דף ע: 168
דף עא. 169
דף עא: 170
דף עב. 171
דף עב: 172
דף עג. 173
דף עג: 174
דף עד. 175
דף עד: 176
דף עה. 177
דף עה: 178
דף עו. 180
דף עו: 181
דף עז. 181
דף עז: 182
דף עח. 183
דף עח: 183
דף עט. 185
דף עט: 186
דף פ. 187
דף פ: 189
דף פא. 190
דף פא: 191
דף פב. 193
דף פב: 194
דף פג. 195
דף פג: 196
דף פד. 198
דף פד: 200
דף פה. 201
דף פה: 203
דף פו. 204
דף פו: 206
דף פז. 208
דף פז: 209
דף פח. 210
דף פח: 211
דף פט. 213
דף פט: 213
דף צ. 214
דף צ: 215
דף צא. 217
דף צא: 219
דף צב. 220
דף צב: 222
דף צג. 223
דף צג: 225
דף צד. 226
דף צד: 227
דף צה. 228
דף צה: 230
דף צו. 231
דף צו: 232

דף צז. 234
דף צז: 235
דף צח. 236
דף צח: 236
דף צט. 238
דף צט: 240
דף ק. 242
דף ק: 242
דף קא. 243
דף קא: 244
דף קב. 244
דף קב: 246
דף קג. 247
דף קג: 248
דף קד. 249
דף קד: 250
דף קה. 251
דף קה: 252
דף קו. 254
דף קו: 255
דף קז. 257
דף קז: 257
דף קח. 258
דף קח: 260
דף קט. 261
דף קט: 262
דף קי. 263
דף קי: 264
דף קיא. 266
דף קיא: 267
דף קיב. 268
דף קיב: 269
דף קיג. 271
דף קיג: 272
דף קיד. 274
דף קיד: 276
דף קטו. 278
דף קטו: 280
דף קטז. 281
דף קטז: 282
דף קיז. 283
דף קיז: 285
דף קיח. 287
דף קיח: 288
דף קיט. 290
דף קיט: 292

דף ב.

מַתְנִי׳ **אַרְבָּעָה** אָבוֹת נְזִיקִין: הַשּׁוֹר, וְהַבּוֹר, וְהַמַּבְעֶה, וְהַהֶבְעֵר.
לֹא הָרֵי הַשּׁוֹר כְּהָרֵי הַמַּבְעֶה, וְלֹא הָרֵי הַמַּבְעֶה כְּהָרֵי הַשּׁוֹר; וְלֹא זֶה וְזֶה שָׁוִּים בָּהֶן רוּחַ חַיִּים, כְּהָרֵי הָאֵשׁ שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים;
וְלֹא זֶה וְזֶה שָׁדְרְכָּן לֵילֵךְ וּלְהַזִּיק, כְּהָרֵי הַבּוֹר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לֵילֵךְ וּלְהַזִּיק.
הַצַּד הַשָּׁוֶה שָׁבָּהֶן – שָׁדְרְכָּן לְהַזִּיק, וּשְׁמִירָתָן עָלֶיךָ; וּכְשֶׁהִזִּיק – חַב הַמַּזִּיק לְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי נֶזֶק, בְּמֵיטַב הָאָרֶץ.
גְּמָ׳ מִדְּקָתָנֵי ״אָבוֹת״ – מִכְּלָל דְּאִיכָּא תּוֹלְדוֹת; תּוֹלְדוֹתֵיהֶן כֵּיוֹצֵא בָּהֶן, אוֹ לָאו כֵּיוֹצֵא בָּהֶן?
גַּבֵּי שַׁבָּת תְּנַן: אָבוֹת מְלָאכוֹת – אַרְבָּעִים חָסֵר אַחַת. ״אָבוֹת״ – מִכְּלָל דְּאִיכָּא תּוֹלְדוֹת,
תּוֹלְדוֹתֵיהֶן כֵּיוֹצֵא בָּהֶן; לָא שְׁנָא אָב – חַטָּאת, וְלָא שְׁנָא תּוֹלָדָה – חַטָּאת; לָא שְׁנָא אָב – סְקִילָה, וְלָא שְׁנָא תּוֹלָדָה – סְקִילָה.
וּמַאי אִיכָּא בֵּין אָב לְתוֹלָדָה? נָפְקָא מִינַּהּ, דְּאִילּוּ עָבֵיד שְׁתֵּי אָבוֹת בַּהֲדֵי הֲדָדֵי, אִי נָמֵי שְׁתֵּי תּוֹלְדוֹת בַּהֲדֵי הֲדָדֵי – מְחַיַּיב אַכֹּל חֲדָא וַחֲדָא; וְאִילּוּ עָבֵיד אָב וְתוֹלְדָה דְּיָדְיהּ – לָא מְחַיַּיב אֶלָּא חֲדָא.
וּלְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר – דְּמְחַיַּיב אַתּוֹלְדָה בִּמְקוֹם אָב; אַמַּאי קָרֵי לֵיהּ אָב, וְאַמַּאי קָרֵי לַהּ תּוֹלְדָה?
הָךְ דַּהֲוָה בְּמִשְׁכָּן חֲשִׁיבָא – קָרֵי לֵיהּ אָב, הָךְ דְּלָא הֲוֵי בְּמִשְׁכָּן חֲשִׁיבָא – קָרֵי לַהּ תּוֹלְדָה.
גַּבֵּי טוּמְאוֹת תְּנַן: אָבוֹת הַטּוּמְאוֹת – הַשֶּׁרֶץ, וְהַשִּׁכְבַת זֶרַע,

דף ב:

וּטְמֵא מֵת. תּוֹלְדוֹתֵיהֶן לָאו כֵּיוֹצֵא בָּהֶן; דְּאִילּוּ אָב – מְטַמֵּא אָדָם וְכֵלִים, וְאִילּוּ תּוֹלְדוֹת – אוֹכָלִין וּמַשְׁקִין מְטַמֵּא, אָדָם וְכֵלִים לֹא מְטַמֵּא.
הָכָא מַאי? אָמַר רַב פָּפָּא: יֵשׁ מֵהֶן כֵּיוֹצֵא בָּהֶן, וְיֵשׁ מֵהֶן לָאו כֵּיוֹצֵא בָּהֶן.
תְּנוּ רַבָּנַן: שִׁלְשָׁה אָבוֹת נֶאֶמְרוּ בְּשׁוֹר – הַקָּרָן, וְהַשֵּׁן, וְהָרֶגֶל.
קָרָן מְנָלַן? דְּתָנוּ רַבָּנַן: ״כִּי יִגַּח״ – אֵין נְגִיחָה אֶלָּא קָרָן, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַיַּעַשׂ לוֹ צִדְקִיָּה בֶן כְּנַעֲנָה קַרְנֵי בַרְזֶל, וַיֹּאמֶר: כֹּה אָמַר ה׳, בְּאֵלֶּה תְּנַגַּח אֶת אֲרָם וְגוֹ׳״. וְאוֹמַר: ״בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ, וְקַרְנֵי רְאֵם קַרְנָיו, בָּהֶם עַמִּים יְנַגַּח״.
מַאי ״וְאוֹמַר״? וְכִי תֵּימָא דִּבְרֵי תּוֹרָה מִדִּבְרֵי קַבָּלָה לָא יָלְפִינַן, תָּא שְׁמַע: ״בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ״.
וְהַאי מֵילָף הוּא?! גִּילּוּי מִילְּתָא בְּעָלְמָא הוּא, דִּנְגִיחָה בְּקֶרֶן הוּא!

אֶלָּא מַהוּ דְּתֵימָא, כִּי פְּלִיג רַחֲמָנָא בֵּין תָּם לְמוּעָד – הָנֵי מִילֵּי בִּתְלוּשָׁה, אֲבָל בִּמְחוּבֶּרֶת – אֵימָא כּוּלָּהּ מוּעֶדֶת הִיא;

תָּא שְׁמַע: "בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ וְגוֹ'".

תּוֹלָדָה דְּקֶרֶן מַאי הִיא? נְגִיפָה, נְשִׁיכָה, רְבִיצָה, וּבְעִיטָה.

מַאי שְׁנָא נְגִיחָה דְּקֶרֶי לַהּ אָב – דִּכְתִיב "כִּי יִגַּח", נְגִיפָה נָמֵי כְּתִיב "כִּי יִגֹּף"! הַאי נְגִיפָה – נְגִיחָה הִיא. דְּתַנְיָא: פָּתַח בְּ"נְגִיפָה" וְסִיֵּים בְּ"נְגִיחָה", לוֹמַר לָךְ: זוֹ הִיא נְגִיפָה זוֹ הִיא נְגִיחָה.

מַאי שְׁנָא גַּבֵּי אָדָם דִּכְתִיב "כִּי יִגַּח", וּמַאי שְׁנָא גַּבֵּי בְּהֵמָה דִּכְתִיב "כִּי יִגֹּף"?

אָדָם – דְּאִית לֵיהּ מַזָּלָא, כְּתִיב "כִּי יִגַּח"; בְּהֵמָה – דְּלֵית לַהּ מַזָּלָא, כְּתִיב "כִּי יִגֹּף".

וּמִלְּתָא אַגַּב אוֹרְחֵיהּ קָא מַשְׁמַע לַן – דְּמוּעָד לְאָדָם הָוֵי מוּעָד לִבְהֵמָה וּמוּעָד לִבְהֵמָה לָא הָוֵי מוּעָד לְאָדָם.

נְשִׁיכָה – תּוֹלָדָה דְּשֵׁן הִיא! לָא; שֵׁן – יֵשׁ הֲנָאָה לְהֶזֵּיקָהּ, הָא – אֵין הֲנָאָה לְהֶזֵּיקָהּ.

רְבִיצָה וּבְעִיטָה – תּוֹלָדָה דְּרֶגֶל הִיא! לָא; רֶגֶל – הֶזֵּיקָהּ מְצוּי, הָנֵי – אֵין הֶזֵּיקָן מָצוּי.

אֶלָּא "תּוֹלְדוֹתֵיהֶן לְאוֹ כַּיּוֹצֵא בָּהֶן" דְּאָמַר רַב פָּפָּא, אַהֵיָיא?

אֵילֵימָא אַהֲנֵי; מַאי שְׁנָא קֶרֶן – דְּכַוּונָתוֹ לְהַזִּיק, וּמְמוֹנְךָ וּשְׁמִירָתוֹ עָלֶיךָ; הָנֵי נָמֵי – כַּוּונָתָן לְהַזִּיק, וּמָמוֹנְךָ וּשְׁמִירָתָן עָלֶיךָ!

אֶלָּא תּוֹלָדָה דְּקֶרֶן כְּקֶרֶן, וְכִי קָאָמַר רַב פָּפָּא – אֵשֵׁן וְרֶגֶל.

שֵׁן וְרֶגֶל הֵיכָא כְּתִיבִי? דְּתַנְיָא: "וְשִׁלַּח" – זֶה הָרֶגֶל, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר".

"וּבְעֵר" – זוֹ הַשֵּׁן, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "כַּאֲשֶׁר יְבַעֵר

דף ג.

הַגֶּלֶל עַד תֻּמּוֹ".

אָמַר מָר: "וְשִׁלַּח" זוֹ הָרֶגֶל, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר". טַעְמָא דִּכְתַב רַחֲמָנָא "מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר", הָא לָאו הָכִי – בְּמַאי מוֹקְמַתְּ לַהּ?

אִי קֶרֶן – כְּתִיב! אִי שֵׁן – כְּתִיב!

אִצְטְרִיךְ; סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: אִידֵּי וְאִידֵּי אֵשֵׁן, וְהָא דְּמִכַּלְיָא קַרְנָא, הָא דְּלָא מִכַּלְיָא קַרְנָא; קָא מַשְׁמַע לַן.

וְהַשְׁתָּא דְּאוֹקֵימְנָא אֲרֶגֶל, שֵׁן דְּלָא מִכַּלְיָא קַרְנָא – מְנָלַן?

דּוּמְיָא דְּרֶגֶל, מָה רֶגֶל – לָא שְׁנָא מִכַּלְיָא קַרְנָא, וְלָא שְׁנָא לָא מִכַּלְיָא קַרְנָא; אַף שֵׁן – לָא שְׁנָא מִכַּלְיָא קַרְנָא, וְלָא שְׁנָא לָא מִכַּלְיָא קַרְנָא.

אָמַר מָר: ״וּבְעֵר״ זוֹ הַשֵּׁן, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: ״כַּאֲשֶׁר יְבַעֵר הַגָּלָל עַד תֻּמּוֹ״. טַעְמָא דִּכְתַב רַחֲמָנָא ״כַּאֲשֶׁר יְבַעֵר הַגָּלָל עַד תֻּמּוֹ״, הָא לָאו הָכִי – בְּמַאי אוֹקֵימְנָא לַהּ?

אִי קֶרֶן – כְּתִיב! אִי רֶגֶל – כְּתִיב! אִיצְטְרִיךְ; סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: אִידֵּי וְאִידֵּי אַרֶגֶל, הָא דְּאָזֵיל מְמֵילָא, הָא דְּשַׁלַּח שַׁלּוּחֵי; קָא מַשְׁמַע לַן.

וְהַשְׁתָּא דְּאוֹקֵי אַשֵּׁן, רֶגֶל דְּאָזְלָה מְמֵילָא – מְנָלַן?

דּוּמְיָא דְּשֵׁן, מָה שֵּׁן – לָא שְׁנָא שַׁלְּחַהּ שַׁלּוּחֵי, לָא שְׁנָא דְּאָזֵל מְמֵילָא; אַף רֶגֶל – לָא שְׁנָא שַׁלְּחַהּ שַׁלּוּחֵי, לָא שְׁנָא אָזְלָה מְמֵילָא.

וְלִכְתּוֹב רַחֲמָנָא ״וְשִׁלַּח״, וְלָא בָּעֵי ״וּבְעֵר״; דְּמַשְׁמַע רֶגֶל וּמַשְׁמַע שֵׁן – מַשְׁמַע רֶגֶל, דִּכְתִיב: ״מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר״; וּמַשְׁמַע שֵׁן, דִּכְתִיב: ״וְשֵׁן בְּהֵמֹת אֲשַׁלַּח בָּם״!

אִי לָאו קְרָא יַתִּירָה, הָוֶה אָמֵינָא: אוֹ הָא אוֹ הָא – אוֹ רֶגֶל דְּהֶזֵּיקוֹ מָצוּי, אוֹ שֵׁן דְּיֵשׁ הֶנָאָה לְהֶזֵּיקוֹ.

מִכְּדֵי שְׁקוּלִין הֵן, וַיָּבֹאוּ שְׁנֵיהֶם – דְּהֵי מִנַּייהוּ מַפְקַתְּ? אִיצְטְרִיךְ; סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הָנֵי מִילֵּי הֵיכִי דְּשַׁלַּח שַׁלּוּחֵי, אֲבָל אָזְלָא מְמֵילָא – לָא; קָא מַשְׁמַע לַן.

תּוֹלְדָה דְּשֵׁן מַאי הִיא? נִתְחַכְּכָה בְּכוֹתֶל לַהֲנָאָתָהּ, וְטִינְפָּה פֵּירוֹת לַהֲנָאָתָהּ.

מַאי שְׁנָא שֵׁן – דְּיֵשׁ הֲנָאָה לְהֶזֵּיקוֹ, וּמָמוֹנְךָ וּשְׁמִירָתוֹ עָלֶיךָ; הָנֵי נָמֵי – יֵשׁ הֲנָאָה לְהֶזֵּיקָן, וּמָמוֹנְךָ וּשְׁמִירָתָן עָלֶיךָ! אֶלָּא תּוֹלְדָה דְּשֵׁן כְּשֵׁן, וְכִי קָאָמַר רַב פָּפָּא – אַתּוֹלְדָה דְּרֶגֶל.

תּוֹלְדָה דְּרֶגֶל מַאי הִיא? הִזִּיקָה בְּגוּפָהּ דֶּרֶךְ הִילּוּכָהּ, בְּשַׁעֲרָהּ דֶּרֶךְ הִילּוּכָהּ, בְּשִׁלִּיף שֶׁעָלֶיהָ, בְּפִרּוּמְבָּיָא שֶׁבְּפִיהָ, בְּזוֹג שֶׁבְּצַוָּארָהּ.

מַאי שְׁנָא רֶגֶל – דְּהֶזֵּיקוֹ מָצוּי, וּמָמוֹנְךָ וּשְׁמִירָתוֹ עָלֶיךָ; הָנֵי נָמֵי – הֶזֵּיקָן מָצוּי, וּמָמוֹנְךָ וּשְׁמִירָתָן עָלֶיךָ! אֶלָּא תּוֹלְדָה דְּרֶגֶל כְּרֶגֶל, וְכִי קָאָמַר רַב פָּפָּא – אַתּוֹלְדָה דְּבוֹר.

תּוֹלְדָה דְּבוֹר מַאי נִיהוּ? אִילֵּימָא אָב – עֲשָׂרָה, וְתוֹלְדָה – תִּשְׁעָה; לָא תִּשְׁעָה כְּתִיבִי, וְלָא עֲשָׂרָה כְּתִיבִי!

הָא לָא קַשְׁיָא; ״וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ״ אָמַר רַחֲמָנָא, וְקִים לְהוּ לְרַבָּנַן, עֲשָׂרָה – עָבְדָן מִיתָה, תִּשְׁעָה – נְזִיקִין עָבְדִי, מִיתָה לָא עָבְדִי.

סוֹף סוֹף, זֶה אָב לְמִיתָה, וְזֶה אָב לִנְזָקִין!

אֶלָּא אַאַבְנוֹ, סַכִּינוֹ וּמַשָּׂאוֹ שֶׁהִנִּיחָן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְהִזִּיקוּ.

הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּאַפְקְרִינְהוּ – בֵּין לְרַב וּבֵין לִשְׁמוּאֵל, הַיְינוּ בּוֹר.

דף ג:

וְאִי דְּלָא אַפְקְרִינְהוּ – אִי לִשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר: כּוּלָּם מִבּוֹרוֹ לָמְדָנוּ, הַיְינוּ בּוֹר; וְאִי לְרַב, דְּאָמַר: כּוּלָּם מִשּׁוֹרוֹ לָמְדָנוּ, הַיְינוּ שׁוֹר!

מַאי שְׁנָא בּוֹר – שֶׁכֵּן תְּחִלַּת עֲשִׂיָּיתוֹ לְנֶזֶק, וּמָמוֹנְךָ וּשְׁמִירָתוֹ עָלֶיךָ; הָנֵי נָמֵי – תְּחִלַּת עֲשִׂיָּיתָן לְנֶזֶק, וּמָמוֹנְךָ וּשְׁמִירָתָן עָלֶיךָ! אֶלָּא תּוֹלָדָה דְּבוֹר כְּבוֹר, וְכִי קָאָמַר רַב פָּפָּא – אַתּוֹלָדָה דְּמַבְעֶה.

מַאי נִיהוּ? אִי לִשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר: מַבְעֶה זוֹ שֵׁן – הָא אוֹקֵימְנָא תּוֹלָדָה דְּשֵׁן כְּשֵׁן. אִי לְרַב, דְּאָמַר: מַבְעֶה זֶה אָדָם – מַאי אָבוֹת וּמַאי תּוֹלָדוֹת אִית בֵּיהּ?

וְכִי תֵּימָא: אָב – נֵיעוֹר, תּוֹלָדָה – יָשֵׁן; וְהָתְנַן: אָדָם מוּעָד לְעוֹלָם, בֵּין עֵר בֵּין יָשֵׁן!

אֶלָּא אַכִּיחוֹ וְנִיעוֹ. הֵיכִי דָּמֵי? אִי בַּהֲדֵי דְּאָזְלִי קָמְזָקִי – כֹּחוֹ הָוֵה! אִי בָּתַר דְּנָיַח – בֵּין לְרַב בֵּין לִשְׁמוּאֵל, הַיְינוּ בּוֹר! אֶלָּא תּוֹלָדָה דְּמַבְעֶה כְּמַבְעֶה. וְכִי קָאָמַר רַב פָּפָּא, אַתּוֹלָדָה דְּאֵשׁ.

תּוֹלָדָה דְּאֵשׁ מַאי נִיהוּ? אִילֵימָא, סַכִּינוֹ וּמַשָּׂאוֹ שֶׁהִנִּיחָן בְּרֹאשׁ גַּגּוֹ, וְנָפְלוּ בְּרוּחַ מְצוּיָה וְהִזִּיקוּ; הֵיכִי דָּמֵי? אִי בַּהֲדֵי דְּאָזְלוּ קָא מַזְקִי – הַיְינוּ אֵשׁ,

מַאי שְׁנָא אֵשׁ – דְּכֹחַ אַחֵר מְעוֹרָב בָּהֶן, וּמָמוֹנְךָ וּשְׁמִירָתוֹ עָלֶיךָ; הָנֵי נָמֵי – כֹּחַ אַחֵר מְעוֹרָב בָּהֶן, וּמָמוֹנְךָ וּשְׁמִירָתָן עָלֶיךָ! אֶלָּא תּוֹלָדָה דְּאֵשׁ כְּאֵשׁ, וְכִי קָאָמַר רַב פָּפָּא – אַתּוֹלָדָה דְּרֶגֶל.

רֶגֶל?! הָא אוֹקֵימְנָא תּוֹלָדָה דְּרֶגֶל כְּרֶגֶל! בַּחֲצִי נֶזֶק צְרוֹרוֹת, דְּהִלְכְתָא גְּמִירִי לַהּ.

וְאַמַּאי קָרֵי לַהּ תּוֹלָדָה דְּרֶגֶל? לְשַׁלֵּם מִן הָעֲלִיָּיה.

וְהָא מַבַּעְיָא בְּעֵי רָבָא – דְּבָעֵי רָבָא: חֲצִי נֶזֶק צְרוֹרוֹת – מְגוּפוֹ מְשַׁלֵּם, אוֹ מִן הָעֲלִיָּיה מְשַׁלֵּם?

לְרָבָא מְבַעְיָא לֵיהּ, לְרַב פָּפָּא פְּשִׁיטָא לֵיהּ.

לְרָבָא דְּמְבַעְיָא לֵיהּ, אַמַּאי קָרֵי לַהּ תּוֹלָדָה דְּרֶגֶל? לְפוֹטְרָהּ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים.

הַמַּבְעֶה וְהַהֶבְעֵר כּוּ'. מַאי "מַבְעֶה"? רַב אָמַר: מַבְעֶה זֶה אָדָם, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: מַבְעֶה זֶה הַשֵּׁן.

רַב אָמַר מַבְעֶה זֶה אָדָם, דִּכְתִיב: "אֲמַר שֹׁמֵר אָתָא בֹקֶר וְגַם לָיְלָה, אִם תִּבְעָיוּן בְּעָיוּ". וּשְׁמוּאֵל אָמַר מַבְעֶה זֶה הַשֵּׁן, דִּכְתִיב: "אֵיךְ נָחְפְּשׂוּ עֵשָׂו, נִבְעוּ מַצְפֻּנָיו". מַאי מַשְׁמַע? כְּדִמְתַרְגֵּם רַב יוֹסֵף: אֵיכְדֵין אִיתְבְּלִישׁ עֵשָׂו, אִתְגַּלְיָין מַטְמוֹרוֹהִי.

וְרַב, מַאי טַעְמָא לָא אָמַר כְּשְׁמוּאֵל? אָמַר לְךָ: מִי קָתָנֵי "נִבְעֶה"?

וּשְׁמוּאֵל, מַאי טַעְמָא לָא אָמַר כְּרַב? אָמַר לְךָ: מִי קָתָנֵי "בּוֹעֶה"?

מִכְּדֵי קְרָאֵי לָא כְּמַר דַּיְיקִי וְלָא כְּמַר דַּיְיקִי, רַב מַאי טַעְמָא לָא אָמַר כְּשְׁמוּאֵל? תְּנָא שׁוֹר – וְכָל מִילֵּי דְּשׁוֹר.

וּשְׁמוּאֵל נָמֵי, הָא תְּנָא לֵיהּ שׁוֹר! אָמַר רַב יְהוּדָה: תְּנָא שׁוֹר – לְקָרְנוֹ, וּמַבְעֶה – לְשִׁינּוֹ. וְהָכִי קָאָמַר: לֹא רְאִי הַקֶּרֶן – שֶׁאֵין הֲנָאָה לְהֶזֵּיקוֹ, כִּרְאִי הַשֵּׁן – שֶׁיֵּשׁ הֲנָאָה לְהֶזֵּיקוֹ.

דף ד.

וְלֹא רְאִי הַשֵּׁן – שֶׁאֵין כַּוּוֹנָתוֹ לְהַזִּיק, כִּרְאִי הַקֶּרֶן – שֶׁכַּוּוֹנָתוֹ לְהַזִּיק.

וְלָאו קַל וָחוֹמֶר הוּא – וּמָה שֵׁן, שֶׁאֵין כַּוּוֹנָתוֹ לְהַזִּיק – חַייֶב; קֶרֶן, שֶׁכַּוּוֹנָתוֹ לְהַזִּיק – לֹא כָּל שֶׁכֵּן? אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: מִידֵּי דְּהָווֶה אַעֲבָד וְאָמָה – עֲבַד וְאָמָה, לָאו אַף עַל גַּב דְּכַוּוֹנָתָן לְהַזִּיק, אֲפִילּוּ הָכִי פְּטִירִי? הָכִי נָמֵי לָא שְׁנָא.

אָמַר רַב אָשֵׁי: אַטּוּ עֲבַד וְאָמָה לָאו טַעְמָא רַבָּה אִית בְּהוּ? שֶׁמָּא יַקְנִיטֶנּוּ רַבּוֹ, וְיֵלֵךְ וְיַדְלִיק גְּדִישׁוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ, וְנִמְצָא זֶה מְחַייֵב אֶת רַבּוֹ מֵאָה מָנֶה בְּכָל יוֹם!

אֶלָּא פֵּרֵיךְ הָכִי: לֹא רְאִי הַקֶּרֶן – שֶׁכַּוּוֹנָתוֹ לְהַזִּיק, כִּרְאִי הַשֵּׁן – שֶׁאֵין כַּוּוֹנָתוֹ לְהַזִּיק; וְלֹא רְאִי הַשֵּׁן – שֶׁיֵּשׁ הֲנָאָה לְהֶזִּיקוֹ, כִּרְאִי הַקֶּרֶן – שֶׁאֵין הֲנָאָה לְהֶזִּיקוֹ.

וְרֶגֶל מַאי? שַׁיְירֵיהּ?! "כְּשֶׁהִזִּיק חָב הַמַּזִּיק" – לְאֻתּוּיֵי רֶגֶל.

וְלִיתְנֵייהּ בְּהֶדְיָא!

אֶלָּא אָמַר רָבָא: תְּנָא שׁוֹר – לְרַגְלוֹ, וּמַבְעֶה – לְשִׁינּוֹ. וְהָכִי קָאָמַר: לֹא רְאִי הָרֶגֶל – שֶׁהֶזִּיקָהּ מְצוּי, כִּרְאִי הַשֵּׁן – שֶׁאֵין הֶזִּיקָהּ מְצוּי; וְלֹא רְאִי הַשֵּׁן – שֶׁיֵּשׁ הֲנָאָה לְהֶזִּיקוֹ, כִּרְאִי הָרֶגֶל – שֶׁאֵין הֲנָאָה לְהֶזִּיקוֹ.

וְקֶרֶן מַאי? שַׁיְירֵיהּ?! "כְּשֶׁהִזִּיק חָב הַמַּזִּיק" – לְאֻתּוּיֵי קֶרֶן.

וְלִיתְנֵייהּ בְּהֶדְיָא! בְּמוּעָדִין מִתְּחִילָּתָן קָמַיְירִי, בְּתַמִּין וּבְלַבְּסוֹף מוּעָדִין לָא קָמַיְירִי.

וּשְׁמוּאֵל, מַאי טַעְמָא לָא אָמַר כְּרַב? אָמַר לָךְ: אִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָדָם, הָא קָתָנֵי סֵיפָא: שׁוֹר הַמּוּעָד, וְשׁוֹר הַמַּזִּיק בִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק, וְהָאָדָם!

וְלִיתְנֵי בְּרֵישָׁא! בְּנִזְקֵי מָמוֹן קָמַיְירִי, בְּנִזְקֵי גּוּפוֹ לָא קָמַיְירִי.

וְרַב נָמֵי, הָא קָתָנֵי אָדָם בְּסֵיפָא! אָמַר לָךְ רַב: הָהוּא לְמֶחְשְׁבֵיהּ בַּהֲדֵי מוּעָדִין הוּא דַּאֲתָא.

וּמַאי "לֹא הֲרֵי"?

הָכִי קָאָמַר: לֹא רְאִי הַשּׁוֹר – שֶׁמְּשַׁלֵּם אֶת הַכּוֹפֶר, כִּרְאִי הָאָדָם – שֶׁאֵין מְשַׁלֵּם אֶת הַכּוֹפֶר; וְלֹא רְאִי הָאָדָם – שֶׁחַייָב בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים, כִּרְאִי הַשּׁוֹר – שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבָּעָה דְּבָרִים.

הַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן – שֶׁדַּרְכָּן לְהַזִּיק. וְכִי שׁוֹר דַּרְכּוֹ לְהַזִּיק?! בְּמוּעָד. וּמוּעָד – דַּרְכּוֹ לְהַזִּיק?! כֵּיוָן דְּאַיַּיעַד – אוֹרְחֵיהּ הוּא.

אָדָם דַּרְכּוֹ לְהַזִּיק?! בְּיָשֵׁן. יָשֵׁן דַּרְכּוֹ לְהַזִּיק?! כֵּיוָן דְּכָייֵף וּפָשֵׁיט – אוֹרְחֵיהּ הוּא.

"וּשְׁמִירָתָן עָלֶיךָ"?! אָדָם – שְׁמִירַת גּוּפוֹ עָלָיו הוּא!

וּלְטַעְמָיךְ, הָא דְּתָנֵי קַרְנָא: אַרְבָּעָה אָבוֹת נְזִיקִין, וְאָדָם אֶחָד מֵהֶן; אָדָם – שְׁמִירַת גּוּפוֹ עָלָיו הוּא! אֶלָּא כְּדַאֲמַר לֵיהּ רַבִּי אֲבָהוּ לְתַנָּא: תְּנִי: אָדָם – שְׁמִירַת גּוּפוֹ עָלָיו;

דף ד:

הָכָא נָמֵי, תְּנִי: אָדָם – שְׁמִירַת גּוּפוֹ עָלָיו.

מַתְקֵיף לַהּ רַב מָרִי, וְאֵימָא "מַבְעֶה" זֶה הַמַּיִם, כְּדִכְתִיב: "כִּקְדֹחַ אֵשׁ הֶמָסִים, מַיִם תִּבְעֶה אֵשׁ"! מִי כְּתִיב "מַיִם נִבְעוּ"?! "תִּבְעֶה אֵשׁ" כְּתִיב.

מַתְקֵיף לַהּ רַב זְבִיד: וְאֵימָא "מַבְעֶה" זֶה הָאֵשׁ, דְּכִי כְּתִיב "תִּבְעֶה" – בְּאֵשׁ הוּא דִּכְתִיב! אִי הָכִי, מַאי "הַמַּבְעֶה וְהַהֶבְעֵר"? וְכִי תֵּימָא פָּרוֹשֵׁי קָמְפָּרֵשׁ; אִי הָכִי, אַרְבָּעָה?! שְׁלֹשָׁה הָווּ! וְכִי תֵּימָא, תְּנָא שׁוֹר דְּאִית בֵּיהּ תַּרְתֵּי; אִי הָכִי, "לָא זֶה וְזֶה שֵׁשׁ בָּהֶן רוּחַ חַיִּים" – אֵשׁ מַאי רוּחַ חַיִּים אִית בֵּיהּ? וְתוּ, מַאי "כַּהֲרֵי הָאֵשׁ"?

תָּנֵי רַבִּי אוֹשַׁעְיָא, שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אָבוֹת נְזִיקִין: שׁוֹמֵר חִנָּם, וְהַשּׁוֹאֵל, נוֹשֵׂא שָׂכָר, וְהַשּׂוֹכֵר; נֶזֶק, צַעַר, וְרִיפּוּי, שֶׁבֶת, וּבוֹשֶׁת; וְאַרְבָּעָה דְּמַתְנִיתִין – הָא תְּלֵיסַר.

וְתַנָּא דִּידַן – מַאי טַעְמָא לָא תָּנֵי הָנֵי? בִּשְׁלָמָא לִשְׁמוּאֵל – בְּנִזְקֵי מָמוֹן קָמַיְירֵי, בְּנִזְקֵי גוּפוֹ לָא קָמַיְירֵי; אֶלָּא לְרַב, לִיתְנֵי! תַּנָּא אָדָם – וְכָל מִילֵּי דְּאָדָם.

וּלְרַבִּי אוֹשַׁעְיָא נָמֵי, הָא תָּנֵי לֵיהּ אָדָם! תְּרֵי גַּווֹנֵי אָדָם; תְּנָא אָדָם דְּאַזִּיק אָדָם, וְתַנָּא אָדָם דְּאַזִּיק שׁוֹר.

אִי הָכִי, שׁוֹר נָמֵי, לִיתְנֵי תְּרֵי גַּווֹנֵי שׁוֹר – לִיתְנֵי שׁוֹר דְּאַזִּיק שׁוֹר, וְלִיתְנֵי שׁוֹר דְּאַזִּיק אָדָם! הַאי מַאי? בִּשְׁלָמָא אָדָם דְּאַזִּיק שׁוֹר – נֶזֶק הוּא דִּמְשַׁלֵּם, אָדָם דְּאַזִּיק אָדָם – מְשַׁלֵּם אַרְבָּעָה דְּבָרִים; אֶלָּא שׁוֹר, מָה לִי שׁוֹר דְּאַזִּיק שׁוֹר, מָה לִי שׁוֹר דְּאַזִּיק אָדָם; אִידֵּי וְאִידֵּי נֶזֶק הוּא דִּמְשַׁלֵּם.

וְהָא שׁוֹמֵר חִנָּם וְהַשּׁוֹאֵל נוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׂוֹכֵר, דְּאָדָם דְּאַזִּיק שׁוֹר הוּא, וְקָתָנֵי!

תָּנֵי חֲזִיקָא דִּבְיָדִים, וְקָתָנֵי חֲזִיקָא דְּמִפֵּילָא.

תָּנֵי רַבִּי חִיָּיא, עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אָבוֹת נְזִיקִין: תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, וְתַשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, וְגַנָּב, וְגַזְלָן, וְעֵדִים זוֹמְמִין,

וְהָאוֹנֵס, וְהַמְפַתֶּה, וּמוֹצִיא שֵׁם רַע, וְהַמְטַמֵּא, וְהַמְדַמֵּעַ, וְהַמְנַסֵּךְ; וְהָנֵי תְּלֵיסַר – הָא עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה.

וְרַבִּי אוֹשַׁעְיָא – מַאי טַעְמָא לָא תָּנֵי הָנֵי? בְּמָמוֹנָא קָמַיְירֵי, בִּקְנָסָא לָא קָמַיְירֵי.

גַּנָּב וְגַזְלָן, דְּמָמוֹנָא הוּא, לִיתְנֵי! הָא קָתָנֵי לֵיהּ שׁוֹמֵר חִנָּם וְהַשּׁוֹאֵל.

וְרַבִּי חִיָּיא נָמֵי, הָא תְּנָא לֵיהּ שׁוֹמֵר חִנָּם וְהַשּׁוֹאֵל! תָּנֵי מָמוֹנָא דַּאֲתָא לִידֵיהּ בְּהֵיתֵּירָא, וְקָתָנֵי מָמוֹנָא דַּאֲתָא לִידֵיהּ בְּאִיסּוּרָא.

דף ה.

עֵדִים זוֹמְמִין, דְּמָמוֹנָא הוּא, לִיתְנֵי! סָבַר לַהּ כְּרַבִּי עֲקִיבָא, דְּאָמַר: אֵין מְשַׁלְּמִין עַל פִּי עַצְמָן.

אִי סָבַר לֵיהּ כְּרַבִּי עֲקִיבָא, לִיתְנֵי תְּרֵי גַּווֹנֵי שׁוֹר – לִיתְנֵי שׁוֹר דְּאַזִּיק שׁוֹר, וְלִיתְנֵי שׁוֹר דְּאַזִּיק אָדָם;

דִּתְנַן, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אַף תָּם שֶׁחָבַל בְּאָדָם – מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתָר נֶזֶק שָׁלֵם!
הָא תַּבְרֵיהּ רַבִּי עֲקִיבָא לִגְזִיזֵיהּ; דְּתַנְיָא, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: יָכוֹל אַף תָּם שֶׁחָבַל בְּאָדָם, יְשַׁלֵּם מִן הָעֲלִיָּיה – תַּלְמוּד לוֹמַר: "יַעֲשֶׂה לוֹ" – מִגּוּפוֹ מְשַׁלֵּם, וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם מִן הָעֲלִיָּיה.
הָאוֹנֶס וְהַמְפַתֶּה וְהַמּוֹצִיא שֵׁם רַע, דְּמָמוֹנָא הוּא, לִיתְנֵי!
מָה נַפְשָׁךְ; אִי נֶזֶק – תְּנָא לֵיהּ, אִי צַעַר – תְּנָא לֵיהּ, אִי בּשֶׁת – תְּנָא לֵיהּ, אִי פְּגָם – הַיְינוּ נֶזֶק. מָה אִית לָךְ לְמֵימַר – קְנָסָא? בְּקְנָסָא לָא קָמַיְירֵי.
הַמְטַמֵּא וְהַמְדַמֵּעַ וְהַמְנַסֵּךְ, דְּמָמוֹנָא הוּא, לִיתְנֵי!
מָה נַפְשָׁךְ; אִי הֶיזֵּק שֶׁאֵינוֹ נִיכָּר שְׁמֵיהּ הֶיזֵּק – הָא תְּנָא לֵיהּ נֶזֶק, אִי הֶיזֵּק שֶׁאֵינוֹ נִיכָּר לָא שְׁמֵיהּ הֶיזֵּק – הָוֶה לֵיהּ קְנָסָא, וּבְקְנָסָא לָא קָמַיְירֵי.
לֵימָא קָסָבַר רַבִּי חִיָּיא הֶיזֵּק שֶׁאֵינוֹ נִיכָּר לָא שְׁמֵיהּ הֶיזֵּק? דְּאִי שְׁמֵיהּ הֶיזֵּק, הָא תְּנָא לֵיהּ נֶזֶק! תְּנָא הֶיזֵּקָא דְּמִינַּכְרָא, וּתְנָא הֶיזֵּקָא דְּלָא מִינַּכְרָא.
בְּשִׁלְמָא לְתַנָּא דִּידַן, תְּנָא מִנְיָינָא – לְמַעוֹטֵי דְּרַבִּי אוֹשַׁעְיָא, וְרַבִּי אוֹשַׁעְיָא תְּנָא מִנְיָינָא – לְמַעוֹטֵי דְּרַבִּי חִיָּיא. אֶלָּא מִנְיָינָא דְּרַבִּי חִיָּיא, לְמַעוֹטֵי מַאי?
לְמַעוֹטֵי מוֹסֵר וּמְפַגֵּל.
וְלִיתְנֵי! בְּשִׁלְמָא מְפַגֵּל – בְּקְדֵשִׁים לָא קָמַיְירֵי. אֶלָּא מוֹסֵר, מַאי טַעְמָא לָא תָּנֵי? שְׁאנֵי מוֹסֵר – דִּדִּיבּוּרָא, וּבְדִיבּוּרָא לָא קָמַיְירֵי.
וְהָא מוֹצִיא שֵׁם רַע, דִּדִּיבּוּרָא הוּא, וְקָתָנֵי! דִּיבּוּרָא דְּאִית בֵּיהּ מַעֲשֶׂה הוּא.
וְהָא עֵדִים זוֹמְמִין – דִּיבּוּרָא דְּלֵית בֵּיהּ מַעֲשֶׂה הוּא, וְקָתָנֵי! הָתָם, אַף עַל גַּב דְּלֵית בֵּיהּ מַעֲשֶׂה, רַחֲמָנָא קָרֵייהּ מַעֲשֶׂה – דִּכְתִיב: "וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו".
בְּשִׁלְמָא לְתַנָּא דִּידַן, תַּנָּא "אָבוֹת" – מִכְּלָל דְּאִיכָּא תּוֹלְדוֹת; אֶלָּא לְרַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי אוֹשַׁעְיָא, "אָבוֹת" – מִכְּלָל דְּאִיכָּא תּוֹלְדוֹת?! תּוֹלְדוֹתֵיהֶן מַאי נִיהוּ?
אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: כּוּלָּן כְּאָבוֹת לְשַׁלֵּם מִמֵּיטַב.
מַאי טַעְמָא? אַתְיָא "תַּחַת", "נְתִינָה", "יְשַׁלֵּם", "כֹּפֶר".
לֹא הֲרֵי הַשּׁוֹר כַּהֲרֵי הַמַּבְעֶה. מַאי קָאָמַר? אָמַר רַב זְבִיד מִשְׁמֵיהּ דְּרַבָּא: הָכִי קָאָמַר – לְכְתּוֹב רַחֲמָנָא חָדָא, וְתֵיתֵי אִידַּךְ מִינֵּיהּ; הֲדַר אָמַר: חָדָא מֵחָדָא לָא אָתְיָא.
וְלֹא זֶה וָזֶה שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן רוּחַ חַיִּים. מַאי קָאָמַר? אָמַר רַב מְשַׁרְשְׁיָא מִשְׁמֵיהּ דְּרָבָא: הָכִי קָאָמַר –

דף ה:

לְכְתּוֹב רַחֲמָנָא תַּרְתֵּי, וְתֵיתֵי אִידַּךְ מִינַּיְיהוּ; הֲדַר אָמַר: חָדָא מִתַּרְתֵּי לָא אָתֵי.

אָמַר רָבָא: וְכוּלְּהוּ כִּי שָׁדֵית בּוֹר בֵּינַיְיהוּ – אָתְיָא כּוּלְּהוּ בַּמָּה הַצַּד, לְבַר מִקֶּרֶן; מִשּׁוּם דְּאִיכָּא לְמֵיפְרַךְ, מָה לְכוּלְּהוּ שֶׁכֵּן מוּעָדִין מִתְּחִילָּתָן.
וּלְמַאן דְּאָמַר: אַדְרַבָּה, קֶרֶן עָדִיפָא – שֶׁכַּוּוֹנָתוֹ לְהַזִּיק; אֲפִילּוּ קֶרֶן נָמֵי אָתְיָא.
אֶלָּא לְמַאי הִלְכְתָא כַּתְּבִינְהוּ רַחֲמָנָא? לְהִלְכוֹתֵיהֶן.
קֶרֶן – לְחַלֵּק בֵּין תַּמָּה לְמוּעֶדֶת.
שֵׁן וְרֶגֶל – לְפוֹטְרָן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים.
בּוֹר – לְפָטוֹר בּוֹ אֶת הַכֵּלִים. וּלְרַבִּי יְהוּדָה דְּמְחַיֵּיב עַל נִזְקֵי כֵלִים בְּבוֹר – לְפָטוֹר בּוֹ אֶת הָאָדָם.
אָדָם – לְחַיְּיבוֹ בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים.
אֵשׁ – לְפָטוֹר בּוֹ אֶת הַטָּמוּן. וּלְרַבִּי יְהוּדָה דְּמְחַיֵּיב עַל נִזְקֵי טָמוּן בָּאֵשׁ, לְאֵתוּיֵי מַאי?

דף ו.

לְאֵתוּיֵי לִיחֲכָה נִירוֹ וְסִכְסְכָה אֲבָנָיו.
הַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן. לְאֵתוּיֵי מַאי? אָמַר אַבָּיֵי: לְאֵתוּיֵי אַבְנוֹ סַכִּינוֹ וּמַשָּׂאוֹ שֶׁהִנִּיחָן בְּרֹאשׁ גַּגּוֹ, וְנָפְלוּ בְּרוּחַ מְצוּיָה וְהִזִּיקוּ.
הֵיכִי דָּמֵי? אִי בַּהֲדֵי דְּקָא אָזְלִי קָא מַזְקִי – הַיְינוּ אֵשׁ!
מַאי שְׁנָא אֵשׁ – דְּכֹחַ אַחֵר מְעוֹרָב בּוֹ, וּמָמוֹנְךָ וּשְׁמִירָתוֹ עָלֶיךָ; הָנֵי נָמֵי, כֹּחַ אַחֵר מְעוֹרָב בָּהֶן, וּמָמוֹנְךָ וּשְׁמִירָתוֹ עָלֶיךָ!
וְאֶלָּא בָּתַר דְּנָיְיחִי. אִי דְּאַפְקְרִינְהוּ – בֵּין לְרַב בֵּין לִשְׁמוּאֵל, הַיְינוּ בּוֹר!
מַאי שְׁנָא בּוֹר – שֶׁכֵּן תְּחִילַּת עֲשִׂיָּיתוֹ לְנֶזֶק, וּמָמוֹנְךָ וּשְׁמִירָתָן עָלֶיךָ; הָנֵי נָמֵי, תְּחִילַּת עֲשִׂיָּיתָן לְנֶזֶק, וּמָמוֹנְךָ וּשְׁמִירָתָן עָלֶיךָ!
אֶלָּא דְּלָא אַפְקְרִינְהוּ? לִשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר: כּוּפִּם מִבּוֹרוֹ לַמַּדְנוּ, הַיְינוּ בּוֹר!
לְעוֹלָם דְּאַפְקְרִינְהוּ; וְלָא דָּמוּ לְבוֹר, מָה לְבוֹר – שֶׁכֵּן אֵין כֹּחַ אַחֵר מְעוֹרָב בּוֹ; תֹּאמַר בְּהֶנֵי, שֶׁכֹּחַ אַחֵר מְעוֹרָב בָּהֶן.
אֵשׁ תּוֹכִיחַ!
מָה לְאֵשׁ – שֶׁכֵּן דַּרְכּוֹ לֵילֵךְ וּלְהַזִּיק.
בּוֹר תּוֹכִיחַ! וְחָזַר הַדִּין.
רָבָא אָמַר: לְאֵתוּיֵי בּוֹר הַמִּתְגַּלְגֵּל בְּרַגְלֵי אָדָם וּבִרְגְלֵי בְּהֵמָה.
הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּאַפְקְרִינְהוּ – בֵּין לְרַב בֵּין לִשְׁמוּאֵל, הַיְינוּ בּוֹר;
מַאי שְׁנָא בּוֹר – שֶׁכֵּן תְּחִילַּת עֲשִׂיָּיתוֹ לְנֶזֶק, וּשְׁמִירָתוֹ עָלֶיךָ; הָנֵי נָמֵי – תְּחִילַּת עֲשִׂיָּיתָן לְנֶזֶק, וּשְׁמִירָתָן עָלֶיךָ!

אֶלָּא דְּלָא אַפְקְרִינְהוּ? לִשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר כּוּלָּם מִבּוֹרוֹ לָמַדְנוּ – הַיְינוּ בּוֹר!
לְעוֹלָם דְּאַפְקְרִינְהוּ; וְלָא דָּמֵי לְבוֹר – מָה לְבוֹר, שֶׁכֵּן מַעֲשָׂיו גָּרְמוּ לוֹ; תֹּאמַר בְּהָנֵי, שֶׁאֵין מַעֲשָׂיו גָּרְמוּ לוֹ.
שׁוֹר יוֹכִיחַ!
מָה לְשׁוֹר, שֶׁכֵּן דַּרְכּוֹ לֵילֵךְ וּלְהַזִּיק. בּוֹר תּוֹכִיחַ!
וְחָזַר הַדִּין, לֹא רְאִי זֶה כִּרְאִי זֶה.
רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה אָמַר, לְאֻתּוֹיֵי הָא דְּתַנְיָא: כָּל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ פּוֹתְקִין בִּיבוֹתֵיהֶן וְגוֹרְפִין מְעָרוֹתֵיהֶן; בִּימוֹת הַחַמָּה – אֵין לָהֶם רְשׁוּת, בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים – יֵשׁ לָהֶם רְשׁוּת. אַף עַל פִּי שֶׁבִּרְשׁוּת, אִם הִזִּיקוּ – חַיָּיבִים לְשַׁלֵּם.
הֵיכִי דָּמֵי? אִי בַּהֲדֵי דְּקָאָזְלִי מַזְּקִי, כֹּחוֹ הוּא!
אֶלָּא בָּתַר דְּנַיַּח. הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּאַפְקְרִינְהוּ – בֵּין לְרַב בֵּין לִשְׁמוּאֵל הַיְינוּ בּוֹר; מַאי שְׁנָא בּוֹר – דְּתְחִילַּת עֲשָׂיָיתוֹ לְנֶזֶק, וּמָמוֹנְךָ וּשְׁמִירָתוֹ עָלֶיךָ; הָנֵי נָמֵי – תְּחִילַּת עֲשָׂיָיתָן לְנֶזֶק, וּמָמוֹנְךָ וּשְׁמִירָתָן עָלֶיךָ!
אֶלָּא דְּלָא אַפְקְרִינְהוּ? לִשְׁמוּאֵל – דְּאָמַר: כּוּלָּם מִבּוֹרוֹ לָמַדְנוּ, הַיְינוּ בּוֹר!
לְעוֹלָם דְּאַפְקְרִינְהוּ; וְלָא דָּמֵי לְבוֹר – מָה לְבוֹר שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, תֹּאמַר בְּהָנֵי דְּבִרְשׁוּת.

דף ו:

שׁוֹר יוֹכִיחַ!
מָה לְשׁוֹר שֶׁכֵּן דַּרְכּוֹ לֵילֵךְ וּלְהַזִּיק.
בּוֹר תּוֹכִיחַ! וְחָזַר הַדִּין.
רָבִינָא אָמַר, לְאֻתּוֹיֵי הָא דְּתָנָן: הַכּוֹתֶל וְהָאִילָן שֶׁנָּפְלוּ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהִזִּיקוּ – פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם. נָתְנוּ לוֹ זְמַן לָקוֹץ אֶת הָאִילָן וְלִסְתּוֹר אֶת הַכּוֹתֶל, וְנָפְלוּ בְּתוֹךְ הַזְּמַן וְהִזִּיקוּ – פָּטוּר. לְאַחַר הַזְּמַן – חַיָּיב.
הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּאַפְקְרֵהּ, בֵּין לְרַב בֵּין לִשְׁמוּאֵל – הַיְינוּ בּוֹר; מַאי שְׁנָא בּוֹר – דְּהֶזֵּיקוֹ מָצוּי, וּשְׁמִירָתוֹ עָלֶיךָ; הָנֵי נָמֵי – הֶזֵּיקָן מָצוּי, וּשְׁמִירָתָן עָלֶיךָ!
אִי דְּלָא אַפְקְרֵהּ, לִשְׁמוּאֵל דְּאָמַר: כּוּלָּם מִבּוֹרוֹ לָמַדְנוּ – הַיְינוּ בּוֹר!
לְעוֹלָם דְּאַפְקְרֵהּ; וְלָא דָּמֵי לְבוֹר – מָה לְבוֹר שֶׁכֵּן תְּחִילַּת עֲשָׂיָיתוֹ לְנֶזֶק; תֹּאמַר בְּהָנֵי – שֶׁאֵין תְּחִילַּת עֲשָׂיָיתָן לְנֶזֶק.
שׁוֹר יוֹכִיחַ!
מָה לְשׁוֹר – שֶׁכֵּן דַּרְכּוֹ לֵילֵךְ וּלְהַזִּיק.
בּוֹר תּוֹכִיחַ! וְחָזַר הַדִּין.

כְּשֶׁהִזִּיק חָב הַמַּזִּיק. "חָב הַמַּזִּיק"?! "חַיָּיב הַמַּזִּיק" מִיבָּעֵי לֵיהּ! אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב:
הַאי תַּנָּא יְרוּשַׁלְמִי הוּא, דְּתָנֵי לִישָׁנָא קַלִּילָא.
לְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי נֶזֶק. תָּנוּ רַבָּנָן: "מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם" – מֵיטַב שָׂדֵהוּ שֶׁל נִיזָּק,
וּמֵיטַב כַּרְמוֹ שֶׁל נִיזָּק, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל.
רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: לֹא בָּא הַכָּתוּב אֶלָּא לִגְבוֹת לַנְּזָקִין מִן הָעִידִּית. וְקַל וָחוֹמֶר לַהֶקְדֵּשׁ.
וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, אָכַל שְׁמֵינָה – מְשַׁלֵּם שְׁמֵינָה; אָכַל כְּחוּשָׁה – מְשַׁלֵּם שְׁמֵינָה?!
אָמַר רַב אִידִי בַּר אָבִין: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁאָכַל עֲרוּגָה בֵּין הָעֲרוּגוֹת, וְלָא יָדְעִינַן
אִי כְּחוּשָׁה אֲכַל אִי שְׁמֵינָה אֲכַל; דְּמְשַׁלֵּם שְׁמֵינָה.
אָמַר רָבָא: וּמָה אִילּוּ יָדְעִינַן דִּכְחוּשָׁה אֲכַל – לָא מְשַׁלֵּם אֶלָּא כְּחוּשָׁה; הַשְׁתָּא, דְּלָא יָדְעִינַן
אִי כְּחוּשָׁה אֲכַל אִי שְׁמֵינָה אֲכַל, מְשַׁלֵּם שְׁמֵינָה?! הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה!
אֶלָּא אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן, כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה עִידִּית דְּנִיזָּק – כְּזִיבּוּרִית
דְּמַזִּיק.
וּבְהָא פְּלִיגִי – רַבִּי יִשְׁמָעֵאל סָבַר: בְּדְנִיזָּק שְׁיֵימִינַן, וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: בְּדְמַזִּיק שְׁיֵימִינַן.
מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל? נֶאֱמַר "שָׂדֶה" לְמַטָּה, וְנֶאֱמַר "שָׂדֶה" לְמַעְלָה; מָה שָּׂדֶה הָאָמוּר
לְמַעְלָה – דְּנִיזָּק, אַף שָׂדֶה הָאָמוּר לְמַטָּה – דְּנִיזָּק.
וְרַבִּי עֲקִיבָא, "מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם" – דְּהַאיְךְ דְּקָא מְשַׁלֵּם.
וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל – אַהֲנִי גְּזֵרָה שָׁוָה, וְאַהְנִי קְרָא; אַהֲנִי גְּזֵרָה שָׁוָה – כִּדְקָאָמֵינָא.
אַהֲנִי קְרָא – כְּגוֹן דְּאִית לֵיהּ לְמַזִּיק עִידִּית וְזִיבּוּרִית, וְעִידִּית לְנִיזָּק; וְזִיבּוּרִית דְּמַזִּיק לָא
שַׁוְיָא כְּעִידִּית דְּנִיזָּק, דְּמְשַׁלֵּם לֵיהּ מֵמֵיטַב דִּידֵיהּ –
דְּלָא מָצֵי אָמַר לֵיהּ: תָּא אַתְּ גְּבִי מִזִּיבּוּרִית, אֶלָּא גְּבִי מִמֵּיטָב.
רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: לֹא בָּא הַכָּתוּב אֶלָּא לִגְבוֹת לַנְּיזָקִין מִן הָעִידִּית, וְקַל וָחוֹמֶר לַהֶקְדֵּשׁ.
מַאי "קַל וָחוֹמֶר לַהֶקְדֵּשׁ"?
אִילֵימָא דִּנְגַח תּוֹרָא דִּידַן לְתוֹרָא דְּהֶקְדֵּשׁ, "שׁוֹר רֵעֵהוּ" אָמַר רַחֲמָנָא – וְלֹא שׁוֹר שֶׁל הֶקְדֵּשׁ!
אֶלָּא לְאוֹמֵר "הֲרֵי עָלַי מָנֶה לְבֶדֶק הַבַּיִת", דְּאָתֵי גִּזְבָּר וְשָׁקֵיל מֵעִידִּית.
לֹא יְהֵא אֶלָּא בַּעַל חוֹב,

דף ז.

וּבַעַל חוֹב בְּבֵינוֹנִית!
וְכִי תֵּימָא סָבַר רַבִּי עֲקִיבָא: בַּעַל חוֹב נָמֵי בְּעִידִּית; אִיכָּא לְמֵיפְרַךְ: מָה לְבַעַל חוֹב – שֶׁכֵּן
יְפֶה כֹּחוֹ בְּנִזְקִין, תֹּאמַר בְּהֶקְדֵּשׁ – שֶׁהוֹרַע כֹּחוֹ בְּנִזְקִין!

לְעוֹלָם דְּנָגַח תּוֹרָא דִּידַן לְתוֹרָא דְּהֶקְדֵּשׁ. וּדְקָא קַשְׁיָא לָךְ: "שׁוֹר רֵעֵהוּ" אָמַר רַחֲמָנָא – וְלֹא שׁוֹר שֶׁל הֶקְדֵּשׁ; רַבִּי עֲקִיבָא סָבַר לַהּ כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא –
דְּתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר: שׁוֹר שֶׁל הֶקְדֵּשׁ שֶׁנָּגַח שׁוֹר שֶׁל הֶדְיוֹט – פָּטוּר; שׁוֹר שֶׁל הֶדְיוֹט שֶׁנָּגַח שׁוֹר שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, בֵּין תָּם בֵּין מוּעָד – מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם.
אִי הָכִי, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְרַבִּי עֲקִיבָא – מַאי דִּבְעִידִּית דְּנִיזָק וְזִיבּוּרִית דְּמַזִּיק פְּלִיגִי? דִּלְמָא דְּכוּלֵי עָלְמָא בְּדְנִיזָק שָׁיְימִינַן, וְהָכָא בְּפְלוּגְתָּא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא וְרַבָּנַן קָמִפַּלְגִי –
רַבִּי עֲקִיבָא סָבַר כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא, וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל סָבַר כְּרַבָּנַן!
אִם כֵּן, מַאי "לֹא בָּא הַכָּתוּב"?
וְעוֹד, מַאי "קַל וָחוֹמֶר לַהֶקְדֵּשׁ"?
וְעוֹד, הָא אָמַר רַב אָשֵׁי, תַּנְיָא בְּהֶדְיָא: "מֵיטַב שָׁדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם" – מֵיטַב שָׁדֵהוּ שֶׁל נִיזָק, וּמֵיטַב כַּרְמוֹ שֶׁל נִיזָק, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מֵיטַב שָׁדֵהוּ שֶׁל מַזִּיק, וּמֵיטַב כַּרְמוֹ שֶׁל מַזִּיק.
רָמֵי לֵיהּ אַבָּיֵי לְרָבָא, כְּתִיב: "מֵיטַב שָׁדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם" – מֵיטַב אִין, מִידֵּי אַחֲרִינָא לָא;
וְהָתַנְיָא: "יְשִׁיב" – לְרַבּוֹת שָׁוֶה כֶּסֶף, וַאֲפִילּוּ סוּבִּין!
לָא קַשְׁיָא; כָּאן מִדַּעְתּוֹ, כָּאן בְּעַל כָּרְחוֹ.
אָמַר עוּלָּא בְּרֵיהּ דְּרַב עִילַּאי: דַּיְקָא נָמֵי, דִּכְתִיב: "יְשַׁלֵּם" – בְּעַל כָּרְחוֹ.
אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: מִי כְּתִיב "יְשׁוּלָּם"?! "יְשַׁלֵּם" כְּתִיב – מִדַּעְתּוֹ מַשְׁמַע!
אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי: כִּדְמָר – דְּתַנְיָא: הָרֵי שֶׁהָיוּ לוֹ בָּתִּים שָׂדוֹת וּכְרָמִים, וְאֵינוֹ מוֹצֵא לְמוֹכְרָן – מַאֲכִילִין אוֹתוֹ מַעֲשֵׂר עָנִי, עַד מֻחֲצָה.
וְהָוֵי בָּהּ מָר: הֵיכִי דָּמֵי? אִי (הוּזַל) [דְּזוּל] אַרְעָתָא דְּכוּלֵי עָלְמָא, וְדִידֵיהּ נָמֵי זָל בַּהֲדַיְיהוּ – אֲפִילּוּ טוּבָא נָמֵי לִיסְפֵּי לֵיהּ, דְּהָא זוּל דְּכוּלֵי עָלְמָא נָמֵי!
אֶלָּא דְּאוֹקִיר אַרְעָתָא דְּכוּלֵי עָלְמָא, וְדִידֵיהּ – אַיְידֵי דְּעָיֵיל וְנָפֵיק אַזּוּזֵי, זָל אַרְעֵיהּ?

דף ז:

אֲפִילּוּ פּוּרְתָּא נָמֵי לָא לִיסְפּוֹ לֵיהּ!
וְאָמַר מָר עָלַהּ: לָא צְרִיכָא; דְּבִיוֹמֵי נִיסָּן יָקְרָא אַרְעָתָא, וּבְיוֹמֵי תִּשְׁרֵי זָל אַרְעָתָא;
דְּכוּלֵי עָלְמָא – נְטָרֵי עַד נִיסָּן, וּמְזַבְּנִי; וְהַאי, הוֹאִיל וְאִצְטְרִיכָא לֵיהּ זוּזֵי – זָבֵין כִּדְהַשְׁתָּא.
עַד פַּלְגָא – אוֹרְחֵיהּ לְמֵיזַל, טְפֵי – לָאו אוֹרְחֵיהּ לְמֵיזַל.
וְהָכָא נָמֵי גַּבֵּי נִזְקִין – דִּינֵיהּ בְּעִידִּית;

וְאִי אֲמַר לֵיהּ אִיהוּ: הַב לִי בֵּינוֹנִית טָפֵי פּוּרְתָּא; אֲמַר לֵיהּ: אִי שָׁקְלַתְּ כְּדִינָךְ – שְׁקוֹל כִּדְהַשְׁתָּא, וְאִי לָא – שְׁקִיל כִּי יוּקְרָא דִּלְקַמַּיהּ.

מַתְקֵיף לַהּ רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: אִם כֵּן, הוֹרַעְתָּ כֹּחָן שֶׁל נְזָקִין אֵצֶל בֵּינוֹנִית וְזִיבּוּרִית – דְּרַחֲמָנָא אָמַר מִמֵּיטַב, וְאַתְּ אָמְרַתְּ מִבֵּינוֹנִית וְזִיבּוּרִית נָמֵי לָא!

אֶלָּא אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: אִי אִיכָּא לְדַמּוֹיֵי – לְבַעַל חוֹב מְדַמֵּינַן לֵיהּ; בַּעַל חוֹב – דִּינֵיהּ בְּבֵינוֹנִית. וְאִי אָמַר לֵיהּ: הַב לִי זִיבּוּרִית טָפֵי פּוּרְתָּא, אָמַר לֵיהּ: אִי שָׁקְלַתְּ כְּדִינָךְ – שְׁקוֹל כִּדְהַשְׁתָּא, וְאִי לָא – שְׁקִיל כִּי יוּקְרָא דִּלְקַמַּיהּ.

מַתְקֵיף לַהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא: אִם כֵּן, נַעֲלְתָּ דֶּלֶת בִּפְנֵי לוֹיִן – דְּאָמַר לֵיהּ: אִילּוּ הֲוֹוּ לִי זוּזֵי, הֲוָה שְׁקֵלְי כִּדְהַשְׁתָּא; הַשְׁתָּא דְּזוּזֵי גַּבְךָ, אֶשְׁקוֹל כִּיּוּקְרָא דִּלְקַמַּיהּ!

אֶלָּא אָמַר רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא: אִי אִיכָּא לְדַמּוֹיֵי – לִכְתוּבַּת אִשָּׁה מְדַמֵּינַן; דְּהָא כְּתוּבַּת אִשָּׁה דִּינָהּ בְּזִיבּוּרִית, וְאִי אָמְרָה לֵיהּ אִיהִי: הַב לִי בֵּינוֹנִית בְּצִיר פּוּרְתָּא; אָמַר לַהּ: אִי שָׁקְלַתְּ כְּדִינָךְ – שְׁקוּלְ[י] כִּדְהַשְׁתָּא, וְאִי לָא – שְׁקֵלְי כִּיּוּקְרָא דִּלְקַמַּיהּ.

מִכָּל מָקוֹם, קַשְׁיָא!

אָמַר רָבָא: כֹּל דְּיָהֵיב לֵיהּ – מִמֵּיטַב לִיתֵּיב לֵיהּ.

וְהָא "מֵיטַב שָׁדֵהוּ" כְּתִיב!

אֶלָּא כִּי אֲתָא רַב פָּפָּא וְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ מִבֵּי רַב, פָּרְשׁוּהָ: כֹּל מִילֵּי – מֵיטַב הוּא, דְּאִי לָא מְזַדְּבַן הָכָא – מְזַדְּבַן בְּמָתָא אַחֲרִיתִי; לְבַר מֵאַרְעָא – דְּלִיתֵּיב לֵיהּ מִמֵּיטַב, כִּי הֵיכִי דְּלִקְפוֹץ עֲלַהּ זְבוֹנָא.

בָּעָא מִינֵּיהּ רַב שְׁמוּאֵל בַּר אַבָּא מֵאַקְרוֹנְיָא – מֵרַבִּי אַבָּא: כְּשֶׁהֵן שָׁמִין – בְּשֶׁלּוֹ הֵן שָׁמִין, אוֹ בְּשֶׁל עוֹלָם הֵן שָׁמִין?

אַלְיָבָא דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל לָא תִּבְעֵי לָךְ, דְּאָמַר בַּדְנִיזָק שָׁיְימִינַן.

כִּי תִּבְעֵי לָךְ אַלְיָבָא דְּרַבִּי עֲקִיבָא – דְּאָמַר בְּדַמְזִיק שָׁיְימִינַן,

מַאי? "מֵיטַב שָׁדֵהוּ" אָמַר רַחֲמָנָא – לְמַעוֹטֵי דְּנִיזָּק; אוֹ דִלְמָא, לְמַעוֹטֵי דְּעָלְמָא נָמֵי?

אֲמַר לֵיהּ, רַחֲמָנָא אָמַר: "מֵיטַב שָׂדֵהוּ", וְאַתְּ אָמְרַתְּ בְּשֶׁל עוֹלָם הֵן שָׁמִין?!

אֵיתְיבֵיהּ: אֵין לוֹ אֶלָּא עִידִּית – כּוּלָּם גּוֹבִין מִן הָעִידִּית. בֵּינוֹנִית – כּוּלָּם גּוֹבִין בֵּינוֹנִית. זִיבּוּרִית – כּוּלָּם גּוֹבִין זִיבּוּרִית.

הָיוּ לוֹ עִידִּית וּבֵינוֹנִית וְזִיבּוּרִית; נְזָקִין – בְּעִידִּית, וּבַעַל חוֹב – בְּבֵינוֹנִית, וּכְתוּבַּת אִשָּׁה – בְּזִיבּוּרִית. עִידִּית וּבֵינוֹנִית; נְזָקִין – בְּעִידִּית, בַּעַל חוֹב וּכְתוּבַּת אִשָּׁה – בְּבֵינוֹנִית. בֵּינוֹנִית וְזִיבּוּרִית; נְזָקִין וּבַעַל חוֹב – בְּבֵינוֹנִית, וּכְתוּבַּת אִשָּׁה – בְּזִיבּוּרִית.

דף ח.

עִידִּית וְזִיבּוּרִית – נָזְקִין בְּעִידִּית, וּבַעַל חוֹב וּכְתוּבַּת אִשָּׁה בְּזִיבּוּרִית.
קָתָנֵי מִיהָא מְצִיעָא: בֵּינוֹנִית וְזִיבּוּרִית – נָזְקִין וּבַעַל חוֹב בְּבֵינוֹנִית, וּכְתוּבַּת אִשָּׁה בְּזִיבּוּרִית. וְאִי אָמְרַתְּ בְּשֶׁלּוֹ הֵן שָׁמִין; תֵּעָשֶׂה בֵּינוֹנִית שֶׁלּוֹ – כְּעִידִּית, וְיִדְחֶה בַּעַל חוֹב אֵצֶל זִיבּוּרִית!
הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה לוֹ עִידִּית, וּמְכָרָהּ.
וְכֵן אָמַר רַב חִסְדָּא: כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה לוֹ עִידִּית, וּמְכָרָהּ.
הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא – מִדְּקָתָנֵי אַחֲרִיתִי: בֵּינוֹנִית וְזִיבּוּרִית – נָזְקִין בְּבֵינוֹנִית, בַּעַל חוֹב וּכְתוּבַּת אִשָּׁה בְּזִיבּוּרִית. קַשְׁיָין אַהֲדָדֵי!
אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ: כָּאן שֶׁהָיְתָה לוֹ עִידִּית וּמְכָרָהּ, כָּאן – שֶׁלֹּא הָיְתָה לוֹ עִידִּית וּמְכָרָהּ?
וְאִי בָּעֵית אֵימָא: אִידֵּי וְאִידֵּי שֶׁלֹּא הָיְתָה לוֹ עִידִּית וּמְכָרָהּ; וְלָא קַשְׁיָא, הָא דְּשָׁוְיָא בֵּינוֹנִית שֶׁלּוֹ כְּעִידִּית דְּעָלְמָא, וְכָאן דְּלָא שָׁוְיָא בֵּינוֹנִית שֶׁלּוֹ כְּעִידִּית דְּעָלְמָא.
וְאִיבָּעֵית אֵימָא: אִידֵּי וְאִידֵּי כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה בֵּינוֹנִית שֶׁלּוֹ כְּבֵינוֹנִית דְּעָלְמָא, וְהָכָא בְּהָא פְּלִיגִי – מָר סָבַר: בְּשֶׁלּוֹ הֵן שָׁמִין. וּמָר סָבַר: בְּשֶׁל עוֹלָם הֵן שָׁמִין.
רַבִינָא אָמַר: בִּדְעוּלָּא פְּלִיגִי – דְּאָמַר עוּלָּא: דְּבַר תּוֹרָה – בַּעַל חוֹב בְּזִיבּוּרִית, שֶׁנֶּאֱמַר: "בַּחוּץ תַּעֲמוֹד, וְהָאִישׁ אֲשֶׁר אַתָּה נֹשֶׁה בו יוֹצִיא אֵלֶיךָ אֶת הָעֲבוֹט הַחוּצָה" – מָה דַּרְכּוֹ שֶׁל אָדָם לְהוֹצִיא לַחוּץ – פָּחוּת שֶׁבַּכֵּלִים. וּמָה טַעַם אָמְרוּ בַּעַל חוֹב בְּבֵינוֹנִית – כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּנָּעוֹל דֶּלֶת בִּפְנֵי לוֹוִין.
מָר אִית לֵיהּ תַּקָּנְתָּא דְּעוּלָּא, וּמָר לֵית לֵיהּ תַּקָּנְתָּא דְּעוּלָּא.
תָּנוּ רַבָּנָן: מָכַר לְאֶחָד אוֹ לִשְׁלשָׁה בְּנֵי אָדָם כְּאֶחָד – כּוּלָּן נִכְנְסוּ תַּחַת הַבְּעָלִים.
בְּזֶה אַחַר זֶה – כּוּלָּן גּוֹבִין מִן הָאַחֲרוֹן. אֵין לוֹ – גּוֹבֶה מִשֶּׁלְּפָנָיו, אֵין לוֹ – גּוֹבֶה מִשֶּׁלְּפָנֵי פָּנָיו.
"מְכָרָן לְאֶחָד" הֵיכִי דָּמֵי?
אִילֵימָא בְּבַת אַחַת – הַשְׁתָּא לִשְׁלשָׁה, דְּאִיכָּא לְמֵימַר חַד מִינַּייהוּ קָדִים, אָמְרַתְּ כּוּלָּן נִכְנְסוּ תַּחַת הַבְּעָלִים; מְכָרָן לְאֶחָד מִיבַּעְיָא?
אֶלָּא פְּשִׁיטָא – בְּזֶה אַחַר זֶה.
וּמַאי שְׁנָא שְׁלשָׁה – דְּכֹל חַד וְחַד אָמַר לֵיהּ: הִנַּחְתִּי לְךָ מָקוֹם לִגְבוֹת מִמֶּנּוּ;
הַאי נָמֵי – אֲכֹל חַד וְחַד לֵימָא לֵיהּ: הִנַּחְתִּי לְךָ מָקוֹם לִגְבוֹת מִמֶּנּוּ!
הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁלָּקַח עִידִּית בָּאַחֲרוֹנָה. וְכֵן אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: כְּגוֹן שֶׁלָּקַח עִידִּית בָּאַחֲרוֹנָה.
אִי הָכִי, לֵיתוֹ כּוּלְּהוּ וְלִיגְבּוֹ מֵעִידִּית!

מִשּׁוּם דְּאָמַר לְהוּ: אִי שָׁתְקִיתוּ וְשָׁקְלִיתוּ כְּדִינֵיכוּ – שָׁקְלִיתוּ, וְאִי לָא – מַהְדְּרִנָא שְׁטָרָא דְּזִיבּוּרִית לְמָרֵיהּ, וְשָׁקְלִיתוּ כּוּלְכוּ מְזִיבּוּרִית.
אִי הָכִי,

דף ח:

בְּנִזְקִין נָמֵי נֵימָא הָכִי!
אֶלָּא הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בְּיַתְמֵי, דְּלָאו בְּנֵי פַּרְעוֹן נִינְהוּ, וְשִׁיעְבּוּדָא דִּילֵיהּ עֲלֵיהּ דִּידֵיהּ רַמְיָא;
הִלְכָּךְ לֵיכָּא לְמֵימַר הָכִי.
אֶלָּא מִשּׁוּם דְּאָמַר לְהוּ: טַעְמָא מַאי אֲמוּר רַבָּנַן אֵין נִפְרָעִין מִנְּכָסִין מְשׁוּעְבָּדִים בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בְּנֵי חוֹרִין – מִשּׁוּם תַּקָּנְתָּא דִּידִי; אֲנָא בְּהָא תַּקָּנְתָּא לָא נִיחָא לִי.
כִּדְרָבָא – דְּאָמַר רָבָא: כָּל הָאוֹמֵר אִי אֶפְשִׁי בְּתַקָּנַת חֲכָמִים כְּגוֹן זוֹ – שׁוֹמְעִין לוֹ.
מַאי "כְּגוֹן זוֹ"?
כִּדְרַב הוּנָא – דְּאָמַר רַב הוּנָא, יְכוֹלָה אִשָּׁה שֶׁתֹּאמַר לְבַעְלָהּ: אֵינִי נִיזּוֹנֶית, וְאֵינִי עוֹשָׂה.
פְּשִׁיטָא, מָכַר לוֹקֵחַ בֵּינוֹנִית וְזִיבּוּרִית, וְשִׁייֵר עִידִּית לְפָנָיו – לֵיתוֹ כּוּלְהוּ וְלִיגְבּוֹ מֵעִידִּית;
דְּהָא אַחֲרוֹנָה הִיא, וּבֵינוֹנִית וְזִיבּוּרִית לֵיתַנְהוּ גַּבֵּיהּ דְּמָצֵי לְמֵימַר לְהוּ: גְּבוֹ מִבֵּינוֹנִית וְזִיבּוּרִית, דְּלָא נִיחָא לִי בְּתַקָּנְתָּא דְּרַבָּנַן.
אֶבָל מָכַר עִידִּית, וְשִׁייֵר בֵּינוֹנִית וְזִיבּוּרִית, מַאי?
סְבַר אַבָּיֵי לְמֵימַר: אָתוּ כּוּלְהוּ גְּבוּ מֵעִידִּית.
אָמַר לֵיהּ רָבָא: מָה מָכַר רִאשׁוֹן לַשֵּׁנִי – כָּל זְכוּת שֶׁתָּבֹא לְיָדוֹ; וְכֵיוָן דְּאִילּוּ אָתוּ גַּבֵּי לוֹקֵחַ רִאשׁוֹן – מָצֵי (אָגְבֵי לְהוּ) [לְאַגְבּוֹיֵינְהוּ] מִבֵּינוֹנִית וְזִיבּוּרִית, וְאַף עַל פִּי דְּכִי זָבְנִי[נְהוּ לְ]בֵינוֹנִית וְזִיבּוּרִית אַכַּתִּי עִידִּית (בְּנֵי) [בַּת] חוֹרִין הֲוַאי – וְאֵין נִפְרָעִין מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים כָּל זְמַן דְּאִיכָּא בְּנֵי חוֹרִין; מָצֵי אָמַר לְהוּ: לָא נִיחָא לִי בְּהַאי תַּקָּנָה;
לוֹקֵחַ שֵׁנִי נָמִי, מָצֵי אָמַר לְהוּ: גְּבֵי בֵּינוֹנִית וְזִיבּוּרִית. דְּכִי זָבֵין לוֹקֵחַ שֵׁנִי, אַדַּעְתָּא דִּכְלֹ זְכוּתָא דַּהֲוָה לֵיהּ לְרִאשׁוֹן בְּגַוֵּיהּ זָבֵין.
אָמַר רָבָא: רְאוּבֵן שֶׁמָּכַר כָּל שְׂדוֹתָיו לְשִׁמְעוֹן, וְהָלַךְ שִׁמְעוֹן וּמָכַר שָׂדֶה אַחַת לְלֵוִי, וּבָא בַּעַל חוֹב דִּרְאוּבֵן; רָצָה – מִזֶּה גּוֹבֶה, רָצָה – מִזֶּה גּוֹבֶה. וְלָא אֲמַרַן אֶלָּא דִּזְבַן בֵּינוֹנִית, אֲבָל זְבַן עִידִּית וְזִיבּוּרִית – לָא, דַּאֲמַר לֵיהּ: לְהָכִי דְּיַיקֵי וּזְבַנְתְּ עִידִּית וְזִיבּוּרִית, אַרְעָא דִּלָּא חַזְיָא לָךְ.

וַאֲפִילּוּ זְבַן בֵּינוֹנִית נָמֵי, לָא אָמַרַן אֶלָּא דְּלָא שַׁיֵּיר בֵּינוֹנִית דִּכְוָותַיהּ, דְּלָא מָצֵי אָמַר לֵיהּ: הַנַּחְתִּי לָךְ מָקוֹם לְגַבֵּי שִׁמְעוֹן. אֲבָל שַׁיֵּיר בֵּינוֹנִית דִּכְוָותַיהּ גַּבֵּי שִׁמְעוֹן – לָא גָּבֵי מִינֵּיהּ, דְּמָצֵי אָמַר לֵיהּ: הַנַּחְתִּי לָךְ מָקוֹם לִגְבוֹת מִמֶּנּוּ.

אָמַר אַבָּיֵי: רְאוּבֵן שֶׁמָּכַר שָׂדֶה לְשִׁמְעוֹן בְּאַחֲרָיוּת, וַאֲתָא בַּעַל חוֹב דִּרְאוּבֵן וּטָרַף מִשִּׁמְעוֹן, דִּינָא הוּא דְּאָזֵיל רְאוּבֵן וּמִשְׁתַּעֵי דִּינָא בַּהֲדֵיהּ; וְלָא מָצֵי אָמַר לֵיהּ: לָאו בַּעַל דְּבָרִים דִּידִי אַתְּ, דְּאָמַר לֵיהּ: אִי מַפְקַקְתְּ מִינֵּיהּ – עָלַי הָדַר.

וְאִיכָּא דְּאָמְרִי: אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא בְּאַחֲרָיוּת נָמֵי, דְּאָמַר לֵיהּ: לָא נִיחָא לִי דְּתֶהֱוֵי לְשִׁמְעוֹן תַּרְעוֹמֶת עָלַי.

וְאָמַר אַבָּיֵי: רְאוּבֵן שֶׁמָּכַר שָׂדֶה לְשִׁמְעוֹן שֶׁלֹּא בְּאַחֲרָיוּת,

דף ט.

וְיָצְאוּ עָלֶיהָ עֲסִיקִין; עַד שֶׁלֹּא הֶחְזִיק בָּהּ – יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ, מִשֶּׁהֶחְזִיק בָּהּ – אֵין יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ.

מַאי טַעְמָא? דְּאָמַר לֵיהּ: חַיְיתָא דְּקִטְרֵי סְבַרְתְּ וְקַבֵּלְתְּ.

מֵאֵימַת הֲוֵאי חֲזָקָה? מִכִּי דְּיֵישׁ אַמְצָרֵי.

וְדַוְקָא שֶׁלֹּא בְּאַחֲרָיוּת, אֲבָל בְּאַחֲרָיוּת – לָא.

וְאִיכָּא דְּאָמְרִי: אֲפִילּוּ בְּאַחֲרָיוּת נָמֵי, דַּאֲמַר לֵיהּ: אַחְוִי טִירְפָּךְ וַאֲשַׁלֵּם לָךְ.

רַב הוּנָא אָמַר: אוֹ כֶּסֶף אוֹ מֵיטַב.

אֵיתֵיבֵיהּ רַב נַחְמָן לְרַב הוּנָא: "יָשִׁיב" – לְרַבּוֹת שָׁוֶה כֶּסֶף, אֲפִילּוּ סוּבִּין!

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בִּדְלֵית לֵיהּ. אִי דְּלֵית לֵיהּ, פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא, אָמְרִינַן לֵיהּ: זִיל טָרַח זַבֵּין, וְאַיְיתֵי לֵיהּ כְּסַף; קָא מַשְׁמַע לַן.

אָמַר רַב אַסִּי: כְּסָפִים הֲרֵי הֵן כְּקַרְקַע. לְמַאי הִלְכְתָא? אִילֵּימָא לְעִנְיַן מֵיטַב – הַיְינוּ דְּרַב הוּנָא!

אֶלָּא לִשְׁנֵי אַחִים שֶׁחָלְקוּ, וְנָטַל אֶחָד קַרְקַע וְאֶחָד כְּסָפִים, וּבָא בַּעַל חוֹב וְנָטַל קַרְקַע; דְּאָזֵיל הַאי, וְשָׁקֵיל פַּלְגָא בִּכְסָפִים בַּהֲדֵיהּ.

פְּשִׁיטָא! הַאי בְּרָא וְהַאי לָאו בְּרָא?!

אִיכָּא דְּאָמְרִי אַדְּרַבָּה, לְאִידַּךְ גִּיסָא – דַּאֲמַר לֵיהּ: לְהָכִי שְׁקַלִי כְּסָפִים, דְּאִי מִגַּנְבִי – לָא מִשְׁתַּלַּמְנָא מִינָּךְ; וּלְהָכִי שָׁקְלִתְּ אַרְעָא – דְּאִי מִטַּרְפָא, לָא מִשְׁתַּלַּמְנָא לָךְ מִידֵּי מִינַּאי!

אֶלָּא לִשְׁנֵי אַחִים שֶׁחָלְקוּ, וּבָא בַּעַל חוֹב וְנָטַל חֶלְקוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן.

וְהָא אַמְרַהּ רַב אַסִּי חֲדָא זִימְנָא – דְּאִיתְמַר: הָאַחִים שֶׁחָלְקוּ, וּבָא בַּעַל חוֹב וְנָטַל חֶלְקוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן, רַב אָמַר: בָּטְלָה מַחְלוֹקֶת. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: וְיִתֵּר. וְרַב אַסִּי אָמַר: נוֹטֵל רְבִיעַ בְּקַרְקַע, וּרְבִיעַ בְּמָעוֹת.

רַב אָמַר: בָּטְלָה מַחְלוֹקֶת – קָסָבַר: הָאַחִים שֶׁחָלְקוּ, כְּיוֹרְשִׁים הָווּ.

וּשְׁמוּאֵל אָמַר: וְיִתֵּר – קָסָבַר: הָאַחִים שֶׁחָלְקוּ לָקוֹחוֹת, וּכְלוֹקֵחַ שֶׁלֹּא בְּאַחֲרָיוּת דָּמֵי.

וְרַב אַסִּי אָמַר: נוֹטֵל רְבִיעַ בְּקַרְקַע וּרְבִיעַ בְּמָעוֹת – מְסַפְּקָא לֵיהּ אִי כְּיוֹרְשִׁין דָּמוּ אִי כְּלֵקוֹחוֹת דָּמוּ, הִלְכָּךְ נוֹטֵל רְבִיעַ בְּקַרְקַע, וּרְבִיעַ בְּמָעוֹת!

אֶלָּא: מַאי "הֲרֵי הֵן כְּקַרְקַע" – לְעִנְיַן מֵיטַב.

אִי הָכִי, הַיְינוּ דְּרַב הוּנָא! אֵימָא: וְכֵן אָמַר רַב אַסִּי.

אָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר רַב הוּנָא: בְּמִצְוָה – עַד שְׁלִישׁ.

מַאי שְׁלִישׁ?

דף ט:

אִילֵימָא שְׁלִישׁ בֵּיתוֹ, אֶלָּא מֵעַתָּה, אִי אִיתְרְמִי לֵיהּ תְּלָתָא מִצְוָתָא – לִיתֵּיב לְכוּלֵּיהּ בֵּיתֵיהּ?!

אֶלָּא אָמַר רַבִּי זֵירָא: בְּהִידּוּר מִצְוָה – עַד שְׁלִישׁ בְּמִצְוָה.

בָּעֵי רַב אָשֵׁי: שְׁלִישׁ מִלְּגָיו, אוֹ שְׁלִישׁ מִלְּבַר? תֵּיקוּ.

בְּמַעְרְבָא אָמְרִי מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי זֵירָא: עַד שְׁלִישׁ – מִשֶּׁלּוֹ. מִכָּאן וְאֵילָךְ – מִשֶּׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

מַתְנִי' כֹּל שֶׁחַבְתִּי בִּשְׁמִירָתוֹ – הִכְשַׁרְתִּי אֶת נִזְקוֹ. הִכְשַׁרְתִּי בְּמִקְצָת נִזְקוֹ – חַבְתִּי בְּתַשְׁלוּמֵי נִזְקוֹ כְּהֶכְשֵׁר כָּל נִזְקוֹ.

נְכָסִים שֶׁאֵין בָּהֶן מְעִילָה, נְכָסִים שֶׁהֵן שֶׁל בְּנֵי בְּרִית, נְכָסִים הַמְיוּחָדִים.

וּבְכָל מָקוֹם, חוּץ מֵרְשׁוּת הַמְיוּחֶדֶת לַמַּזִּיק,

וּרְשׁוּת הַנִּיזָּק וְהַמַּזִּיק.

כְּשֶׁהִזִּיק חָב הַמַּזִּיק לְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי נֶזֶק בְּמֵיטַב הָאָרֶץ.

גְּמָ' תְּנוּ רַבָּנַן: כֹּל שֶׁחַבְתִּי בִּשְׁמִירָתוֹ – הִכְשַׁרְתִּי אֶת נִזְקוֹ. כֵּיצַד? שׁוֹר וּבוֹר שֶׁמִּסָּרָן לְחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, וְהִזִּיקוּ – חַיָּיב לְשַׁלֵּם. מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּאֵשׁ.

בְּמַאי עָסְקִינַן? אִילֵימָא בְּשׁוֹר קָשׁוּר וּבוֹר מְכוּסֶּה, דִּכְוותַהּ גַּבֵּי אֵשׁ – גַּחֶלֶת; מַאי שְׁנָא הָכָא וּמַאי שְׁנָא הָכָא?

אֶלָּא בְּשׁוֹר מוּתָּר וּבוֹר מְגוּפֶּה, דִּכְוותַהּ גַּבֵּי אֵשׁ – שַׁלְהֶבֶת; "מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּאֵשׁ" – דְּפָטוּר?!

וְהָא אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ מִשְּׁמֵיהּ דְּחִזְקִיָּה: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁמָּסַר לוֹ גַּחֶלֶת – וְלִיבָּה, אֲבָל שַׁלְהֶבֶת – חַיָּיב! מַאי טַעְמָא? דְּהָא בָּרֵי הֶזֵּיקָא.

לְעוֹלָם בְּשׁוֹר קָשׁוּר וּבוֹר מְכוּסֶּה, וְדִכְווֹתַהּ גַּבֵּי אֵשׁ – גַּחֶלֶת. וּדְקָא אָמְרַתְּ: מַאי שְׁנָא הָכָא וּמַאי שְׁנָא הָכָא?

שׁוֹר – דְּרְכֵיהּ לְנַתּוֹקֵי; בּוֹר – דְּרְכֵיהּ לְנַתּוֹרֵי; גַּחֶלֶת – כַּמָּה דְּשָׁבֵיק לַהּ, מֵעָמָיא וְאָזְלָא. וּלְרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר: אֲפִילּוּ מָסַר לוֹ שַׁלְהֶבֶת – נָמֵי פָּטוּר, דִּכְווֹתַהּ הָכָא – בְּשׁוֹר מוּתָּר וּבוֹר מְגוּלֶּה; מַאי שְׁנָא הָכָא וּמַאי שְׁנָא הָכָא?

הָתָם – צְבָתָא דְּחֵרֵשׁ קָא גָּרִים, הָכָא – לָא צְבָתָא דְּחֵרֵשׁ קָא גָּרִים.

תָּנוּ רַבָּנַן: חוֹמֶר בְּשׁוֹר מִבּוֹר, חוֹמֶר בְּבוֹר מִבְּשׁוֹר.

חוֹמֶר בְּשׁוֹר מִבּוֹר – שֶׁהַשּׁוֹר מְשַׁלֵּם אֶת הַכּוֹפֶר, וְחַיָּיב בִּשְׁלֹשִׁים שֶׁל עֶבֶד, נִגְמַר דִּינוֹ – אָסוּר בַּהֲנָאָה, וְדַרְכּוֹ לֵילֵךְ וּלְהַזִּיק; מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּבוֹר. חוֹמֶר בְּבוֹר מִבְּשׁוֹר – שֶׁהַבּוֹר תְּחִילַּת עֲשִׂיָּיתוֹ לְנֶזֶק, וּמוּעָד מִתְּחִילָּתוֹ; מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹר.

דף י.

חוֹמֶר בְּשׁוֹר מִבְּאֵשׁ, חוֹמֶר בְּאֵשׁ מִבְּשׁוֹר.

חוֹמֶר בְּשׁוֹר מִבְּאֵשׁ – שֶׁהַשּׁוֹר מְשַׁלֵּם כּוֹפֶר, וְחַיָּיב בִּשְׁלֹשִׁים שֶׁל עֶבֶד, נִגְמַר דִּינוֹ – אָסוּר בַּהֲנָאָה, מָסְרוֹ לְחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן – חַיָּיב; מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּאֵשׁ. חוֹמֶר בְּאֵשׁ מִבְּשׁוֹר – שֶׁהָאֵשׁ מוּעֶדֶת מִתְּחִילָּתָהּ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹר.

חוֹמֶר בְּאֵשׁ מִבּוֹר, וְחוֹמֶר בְּבוֹר מִבְּאֵשׁ.

חוֹמֶר בְּבוֹר מִבְּאֵשׁ – שֶׁתְּחִילַּת עֲשִׂיָּיתוֹ לְנֶזֶק, מָסְרוֹ לְחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן – חַיָּיב; מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּאֵשׁ. חוֹמֶר בְּאֵשׁ מִבּוֹר – שֶׁהָאֵשׁ דַּרְכָּהּ לֵילֵךְ וּלְהַזִּיק, וּמוּעֶדֶת לֶאֱכוֹל בֵּין דָּבָר הָרָאוּי לָהּ, וּבֵין דָּבָר שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לָהּ; מָה שֶּׁאֵין כֵּן בְּבוֹר.

וְלִיתְנֵי חוֹמֶר בְּשׁוֹר מִבְּבוֹר – שֶׁהַשּׁוֹר חַיָּיב בּוֹ אֶת הַכֵּלִים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּבוֹר!

הָא מַנִּי – רַבִּי יְהוּדָה הִיא, דְּמְחַיֵּיב עַל נְזָקֵי כֵלִים בְּבוֹר.

אִי רַבִּי יְהוּדָה, אֵימָא סֵיפָא: חוֹמֶר בְּאֵשׁ מִבְּבוֹר – שֶׁהָאֵשׁ דַּרְכָּהּ לֵילֵךְ וּלְהַזִּיק, וּמוּעֶדֶ[ת] לֶאֱכוֹל בֵּין דָּבָר הָרָאוּי לָהּ וּבֵין דָּבָר שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לָהּ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּבוֹר. "דָּבָר הָרָאוּי לָהּ" מַאי נִינְהוּ – עֵצִים; "דָּבָר שֶׁאֵין רָאוּי לָהּ" מַאי נִינְהוּ – כֵּלִים; "מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּבוֹר". אִי רַבִּי יְהוּדָה – הָא אָמְרַתְּ מְחַיֵּיב הָיָה רַבִּי יְהוּדָה עַל נְזָקֵי כֵלִים בְּבוֹר!

אֶלָּא לְעוֹלָם רַבָּנַן הִיא, וּתְנָא וְשַׁיָּיר. מַאי שַׁיָּיר דְּהַאי שַׁיָּיר? שַׁיָּיר טָמוּן.

אִיבָּעֵית אֵימָא: לְעוֹלָם רַבִּי יְהוּדָה, וְ"דָּבָר שֶׁאֵין רָאוּי לָהּ" לָאו לְאֵתוּיֵי כֵּלִים, אֶלָּא לְאֵתוּיֵי לִיחָכָה נִירוֹ וְסַכְסְכָה אֲבָנָיו.

מַתְקֵיף לַהּ רַב אָשֵׁי: לִיתְנֵי חוֹמֶר בְּשׁוֹר מִבְּבוֹר – שֶׁהַשּׁוֹר חַיָּיב בּוֹ שׁוֹר פְּסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּבוֹר!

אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא רַבָּנַן הִיא, אַיְידֵי דְּשַׁיַּיר הָךְ – שַׁיַּיר נָמֵי הָךְ. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ רַבִּי יְהוּדָה, מַאי שַׁיַּיר דְּהַאי שַׁיַּיר?

שַׁיַּיר דְּשׁ בְּנִירוֹ. אִי מִשּׁוּם דְּשׁ בְּנִירוֹ – לָאו שִׁיּוּרָא הוּא, דְּהָ[קָ]תָנֵא: שֶׁכֵּן דַּרְכּוֹ לֵילֵךְ וּלְהַזִּיק! הִכְשַׁרְתִּי בְּמִקְצָת נִזְקוֹ.

תָּנוּ רַבָּנַן: הִכְשַׁרְתִּי מִקְצָת נִזְקוֹ – חַבְתִּי בְּתַשְׁלוּמֵי נִזְקוֹ כְּהֶכְשֵׁר כָּל נִזְקוֹ. כֵּיצַד? הַחוֹפֵר בּוֹר תִּשְׁעָה, וּבָא אַחֵר וְהִשְׁלִימוֹ לַעֲשָׂרָה – הָאַחֲרוֹן חַיָּיב.

וּדְלָא כְּרַבִּי – דְּתַנְיָא: הַחוֹפֵר בּוֹר תִּשְׁעָה, וּבָא אַחֵר וְהִשְׁלִימוֹ לַעֲשָׂרָה – אַחֲרוֹן חַיָּיב. רַבִּי אוֹמֵר: אַחַר אַחֲרוֹן לְמִיתָה, אַחַר שְׁנֵיהֶם לִנְזָקִין.

רַב פָּפָּא אָמַר: לְמִיתָה, וְדִבְרֵי הַכֹּל.

אֵיכָא דְּאָמְרִי: לֵימָא דְּלָא כְּרַבִּי? אָמַר רַב פָּפָּא: לְמִיתָה, וְדִבְרֵי הַכֹּל.

מַתְקֵיף לַהּ רַבִּי זֵירָא: וְתוּ לֵיכָּא? וְהָא אֵיכָּא: מָסַר שׁוֹרוֹ לַחֲמִשָּׁה בְּנֵי אָדָם, וּפָשַׁע בּוֹ אֶחָד מֵהֶן – וְהִזִּיק, חַיָּיב.

הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא דְּבָלְאוּ אִיהוּ לָא הֲוָה מִינָּטַר, פְּשִׁיטָא דְּאִיהוּ קָעָבֵיד! אֶלָּא דְּבָלְאוּ אִיהוּ נָמֵי מִינָּטַר? מַאי קָעָבֵיד?

מַתְקֵיף לַהּ רַב שֵׁשֶׁת: וְהָא אֵיכָּא מַרְבֶּה בַּחֲבִילָה!

הֵיכִי דָּמֵי?

דף י:

אִי דְּבָלְאוּ אִיהוּ לָא אָזְלָא – פְּשִׁיטָא! אֶלָּא דְּבָלְאוּ אִיהוּ אָזְלָא – מַאי קָא עָבֵיד?

מַתְקֵיף לַהּ רַב פָּפָּא, וְהָא אֵיכָּא הָא דְּתַנְיָא: חֲמִשָּׁה שֶׁיָּשְׁבוּ עַל סַפְסָל אֶחָד וְלֹא שִׁבְּרוּהוּ, וּבָא אֶחָד וְיָשַׁב עָלָיו וּשְׁבָרוֹ – הָאַחֲרוֹן חַיָּיב. וְאָמַר רַב פָּפָּא: כְּגוֹן פָּפָּא בַּר אַבָּא.

הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא דְּבָלְאוּ אִיהוּ לָא אִיתְּבַר – פְּשִׁיטָא. אֶלָּא דְּבָלְאוּ אִיהוּ נָמֵי אִיתְּבַר – מַאי קָעָבֵיד?

סוֹף סוֹף, מַתְנִיתָא הֵיכָא מִתְּרָצָא?

לָא צְרִיכָא; דְּבָלְאוּ אִיהוּ הֲוֵי מִיתְּבַר בִּתְרֵי שָׁעֵי, וְהַשְׁתָּא אִיתְּבַר בַּחֲדָא שָׁעָה; דְּאָמְרִי לֵיהּ: אִי לָאו אַתְּ – הֲוֵי יָתְבִינַן טְפֵי פּוּרְתָּא, וְקָיְימִין.

וְלֵימָא לְהוּ: אִי לָאו אַתּוּן – בְּדִידִי לָא הֲוָה מִיתְּבַר!

לָא צְרִיכָא, דְּבַהֲדֵי דְּסָמֵיךְ בְּהוּ, תְּבַר.

פְּשִׁיטָא!

מַהוּ דְּתֵימָא, כֹּחוֹ – לָאו כְּגוּפוֹ דָּמֵי; קָא מַשְׁמַע לַן דְּכֹחוֹ כְּגוּפוֹ דָּמֵי, דְּכֹל הֵיכָא דְּגוּפוֹ תָּבַר – כֹּחוֹ נָמֵי תָּבַר.

וְתוּ לֵיכָּא? וְהָא אִיכָּא הָא דְּתַנְיָא: הִכּוּהוּ עֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם בְּעֶשֶׂר מַקָּלוֹת, בֵּין בְּבַת אַחַת בֵּין בָּזֶה אַחַר זֶה, וָמֵת – כּוּלָּן פְּטוּרִין. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר: בְּזֶה אַחַר זֶה – הָאַחֲרוֹן חַיָּיב, מִפְּנֵי שֶׁקִּירֵב אֶת מִיתָתוֹ!

בִּקְטָלָא לָא קָמַיְירֵי.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: בִּפְלוּגְתָּא לָא קָמַיְירֵי. וְלָא?! וְהָא אוֹקֵימְנַן דְּלָא כְּרַבִּי! דְּלָא כְּרַבִּי – וּכְרַבָּנַן, מוֹקְמִינַן; כְּרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא – וְלָא כְּרַבָּנַן, לָא מוֹקְמִינַן.

חַבְּתִי בְּתַשְׁלוּמֵי נִזְקוֹ. "חַבְּתִי בְּנִזְקוֹ" לָא קָתָנֵי, אֶלָּא "בְּתַשְׁלוּמֵי נִזְקוֹ",

תְּנֵינָא לְהָא דְּתָנוּ רַבָּנַן: תַּשְׁלוּמֵי נֶזֶק – מְלַמֵּד שֶׁהַבַּעֲלִים מִטַּפְּלִין בַּנִּבֵילָה.

מְנָא הָנֵי מִילֵּי? אָמַר רַבִּי אַמִּי, דְּאָמַר קְרָא: "מִכֵּה נֶפֶשׁ בְּהֵמָה, יְשַׁלְּמֶנָּה" – אַל תִּקְרֵי "יְשַׁלְּמֶנָּה", אֶלָּא "יְשַׁלִּימֶנָּה".

רַב כָּהֲנָא אָמַר, מֵהָכָא: "אִם טָרֹף יִטָּרֵף יְבִיאֵהוּ עֵד, הַטְּרֵפָה לֹא יְשַׁלֵּם" – "עַד טְרֵפָה יְשַׁלֵּם", טְרֵפָה עַצְמָהּ לֹא יְשַׁלֵּם.

חִזְקִיָּה אָמַר, מֵהָכָא: "וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ" – לַנִּיזָּק.

וְכֵן תְּנָא דְּבֵי חִזְקִיָּה: "וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ" – לַנִּיזָּק. אַתָּה אוֹמֵר לַנִּיזָּק, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא לַמַּזִּיק? אָמַרְתָּ: לֹא כָּךְ הָיָה.

מַאי "לֹא כָּךְ הָיָה"?

אָמַר אַבָּיֵי: אִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּמַזִּיק הָוְיָא, לֵיכְתּוֹב רַחֲמָנָא "שׁוֹר תַּחַת הַשּׁוֹר", וְלִישְׁתּוֹק; "וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ" לְמָה לִי? שְׁמַע מִינַּהּ – לַנִּיזָּק.

וּצְרִיכָא; דְּאִי כְּתַב רַחֲמָנָא "מַכֵּה בְּהֵמָה יְשַׁלְּמֶנָּה" – מְשׁוּם דְּלָא שְׁכִיחָא; אֲבָל טְרֵפָה, דִּשְׁכִיחָא – אֵימָא לָא; צְרִיכָא.

וְאִי אַשְׁמוֹעִינַן טְרֵפָה – מְשׁוּם דְּמִמֵּילָא; אֲבָל מַכֵּה בְּהֵמָה, דִּבְיָדִים – אֵימָא לָא.

וְאִי אַשְׁמוֹעִינַן הָנֵי תַּרְתֵּי – הָא מְשׁוּם דְּלָא שְׁכִיחָא, וְהָא מְשׁוּם דְּמִמֵּילָא; אֲבָל "וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ" – דִּשְׁכִיחָא וּבְיָדִים, אֵימָא לָא.

וְאִי אַשְׁמוֹעִינַן "הַמֵּת יִהְיֶה לוֹ" – מְשׁוּם דְּמָמוֹנָא קָא מַזִּיק; אֲבָל הָכָא, דִּבְגוּפָא מַזִּיק – אֵימָא לָא, צְרִיכָא.

אֲמַר לֵיהּ רַב כָּהֲנָא לְרַב: אֶלָּא טַעְמָא דִּכְתַב רַחֲמָנָא "וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ", הָא לָאו הָכִי הֲוָה אָמֵינָא: נְבֵילָה – דְּמַזִּיק הָוְיָא?

הַשְׁתָּא אִי אִית לֵיהּ לְדִידֵיהּ כַּמָּה טְרֵיפוֹת – יָהֵיב לֵיהּ, דְּאָמַר מָר: "יָשִׁיב" – לְרַבּוֹת שָׁוֶה כֶּסֶף, וַאֲפִילּוּ סוּבִין; דִּידֵיהּ מִבַּעְיָא?!

לֹא נִצְרְכָא אֶלָּא לִפְחַת נְבֵילָה.

לֵימָא פְּחַת נְבֵילָה תַּנָּאֵי הִיא? דְּתַנְיָא: "אִם טָרֹף יִטָּרֵף יְבִיאֵהוּ עֵד" –

דף יא.

יָבִיא עֵדִים שֶׁנִּטְרְפָה בְּאוֹנֶס, וּפָטוּר. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: יָבִיא עֵדוּדָה לְבֵית דִּין.
מַאי, לָאו בְּהָא קָמִיפַּלְגִי – דְּמָר סָבַר: פְּחַת נְבֵילָה דְּנִיזָק הָוֵי, וּמָר סָבַר: דְּמַזִּיק הָוֵי?
לָא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא דְּנִיזָק, וְהָכָא בְּטוֹרַח נְבֵילָה קָמִיפַּלְגִי;
וְהָתַנְיָא, אֶחָרִים אוֹמְרִים: מִנַּיִן שֶׁעַל בַּעַל הַבּוֹר לְהַעֲלוֹת שׁוֹר מִבּוֹרוֹ – תַּלְמוּד לוֹמַר: "כֶּסֶף יְשַׁיב לִבְעָלָיו, וְהַמֵּת".
אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרָבָא: הַאי טוֹרַח נְבֵילָה, הֵיכִי דָּמֵי?
אִילֵימָא דִּבְבֵירָא שָׁוְיָא זוּזָא, וְאַגּוּדָּא שָׁוְיָא אַרְבַּע; כִּי טָרַח – בִּדְנַפְּשֵׁיהּ טָרַח!
אָמַר לֵיהּ: לָא צְרִיכָא, דִּבְבֵירָא שָׁוְיָא זוּזָא, וְאַגּוּדָּא נָמֵי שָׁוְיָא זוּזָא.
וּמִי אִיכָּא כְּהַאי גַּוְונָא? אִין, דְּהָא אָמְרִי אינְשֵׁי: כְּשׁוּרָא בְּמָתָא בְּזוּזָא, כְּשׁוּרָא בְּדַבְרָא בְּזוּזָא.
אָמַר שְׁמוּאֵל: אֵין שְׁמִין לֹא לְגַנָּב וְלֹא לְגַזְלָן, אֶלָּא לְנִזָּקִין. וַאֲנִי אוֹמֵר: אַף לְשׁוֹאֵל. וְאַבָּא מוֹדֶה לִי.
אִיבַּעְיָא לְהוּ: הֵכִי קָאָמַר – אַף לְשׁוֹאֵל שְׁמִין, וְאַבָּא מוֹדֶה לִי; אוֹ דִלְמָא, הֵכִי קָאָמַר – וַאֲנִי אוֹמֵר: אַף לְשׁוֹאֵל אֵין שְׁמִין, וְאַבָּא מוֹדֶה לִי?
תָּא שְׁמַע, דְּהָהוּא גַּבְרָא דִּשְׁאֵיל נַרְגָּא מֵחַבְרֵיהּ, תַּבְרֵיהּ. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב, אָמַר לֵיהּ: זִיל שַׁלֵּים לֵיהּ נַרְגָּא מְעַלְיָא. שְׁמַע מִינַּהּ אֵין שְׁמִין!
אַדְּרַבָּה, מִדְּאָמְרִי לֵיהּ רַב כְּהָנָא וְרַב אַסִּי לְרַב: "דִּינָא הָכִי?!" וּשְׁתִיק, שְׁמַע מִינַּהּ שְׁמִין.
אִיתְּמַר, אָמַר עוּלָּא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שְׁמִין לְגַנָּב וּלְגַזְלָן. רַב פַּפִּי אָמַר: אֵין שְׁמִין. וְהִלְכְתָא: אֵין שְׁמִין לֹא לְגַנָּב וְלֹא לְגַזְלָן, אֲבָל לְשׁוֹאֵל שְׁמִין – כִּדְרַב כְּהָנָא וְרַב אַסִּי.
וְאָמַר עוּלָּא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שׁוֹלְיָא שֶׁיְּצָתָה מִקְצָתָהּ בְּיוֹם רִאשׁוֹן וּמִקְצָתָהּ בְּיוֹם שֵׁנִי, מוֹנִין לָהּ מִן הָרִאשׁוֹן.
אָמַר לֵיהּ רָבָא: מָה דַּעְתְּךָ, לְחוּמְרָא?!
חוּמְרָא דְּאָתֵי לִידֵי קוּלָּא הוּא – דְּקָא מְטַהֲרַתְּ לַהּ מֵרִאשׁוֹן!
אֶלָּא אָמַר רָבָא: לְחוֹשׁ – חוֹשֶׁשֶׁת; מִימְנָא לָא (מ)מָנְיָא אֶלָּא לְשֵׁנִי.
מַאי קָא מַשְׁמַע לַן – דְּאֵין מִקְצָת שׁוֹלְיָא בְּלֹא וָלָד? תְּנֵינָא: שׁוֹלְיָא שֶׁיְּצָתָה מִקְצָתָהּ – אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה; סִימָן וָלָד בְּאִשָּׁה, סִימָן וָלָד בִּבְהֵמָה!
אִי מִמַּתְנִיתָא, הֲוָה אָמֵינָא

דף יא:

דְּיֵשׁ מִקְצָת שׁוֹלְיָא בְּלֹא וָלָד, וּגְזֵירָה מִקְצָתָהּ אַטּוּ כּוּלָּהּ; קָא מַשְׁמַע לַן.
וְאָמַר עוּלָּא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: בְּכוֹר שֶׁנִּטְרַף בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם – אֵין פּוֹדִין אוֹתוֹ.

וְכֵן תָּנֵי רָמֵי בַּר חָמָא, מִתּוֹךְ שֶׁנֶּאֱמַר: "פָּדֹה תִפְדֶּה", יָכוֹל אֲפִילּוּ נִטְרַף בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אַךְ" – חִלֵּק.

וְאָמַר עוּלָּא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: בְּהֵמָה גַּסָּה נִקְנֵית בִּמְשִׁיכָה.

וְהָא אֲנַן תְּנַן בִּמְסִירָה! הוּא דְּאָמַר – כִּי הַאי תַּנָּא: דְּתַנְיָא, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: זוֹ וָזוֹ בִּמְשִׁיכָה.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: זוֹ וָזוֹ בְּהַגְבָּהָה.

וְאָמַר עוּלָּא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: הָאַחִין שֶׁחָלְקוּ, מַה שֶּׁעֲלֵיהֶן – שָׁמִין, וּמַה שֶּׁעַל בְּנֵיהֶן וּבְנוֹתֵיהֶן – אֵין שָׁמִין.

אָמַר רַב פָּפָּא: פְּעָמִים אַף מַה שֶּׁעֲלֵיהֶן אֵין שָׁמִין – מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ בִּגְדוֹל אַחֵי, דְּנִיחָא לְהוּ דְּלִשְׁתַּמְעוֹן מִילֵּיהּ.

וְאָמַר עוּלָּא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שׁוֹמֵר שֶׁמָּסַר לְשׁוֹמֵר – פָּטוּר. וְלָא מִיבַּעְיָא שׁוֹמֵר חִנָּם שֶׁמָּסַר לְשׁוֹמֵר שָׂכָר – דְּעַלּוֹיֵי עֲלַיְיהּ לִשְׁמִירָתוֹ; אֶלָּא אֲפִילּוּ שׁוֹמֵר שָׂכָר שֶׁמָּסַר לְשׁוֹמֵר חִנָּם – דְּהַשְׁתָּא גָּרוֹעֵי גָּרְעֵיהּ לִשְׁמִירָתוֹ, נָמֵי פָּטוּר, שֶׁהֲרֵי מָסַר לְבֶן דַּעַת.

רָבָא אָמַר: שׁוֹמֵר שֶׁמָּסַר לְשׁוֹמֵר – חַיָּיב. וְלָא מִיבַּעְיָא שׁוֹמֵר שָׂכָר שֶׁמָּסַר לְשׁוֹמֵר חִנָּם – דְּגָרוֹעֵי גָּרְעֵיהּ לִשְׁמִירָתוֹ; אֶלָּא אֲפִילּוּ שׁוֹמֵר חִנָּם שֶׁמָּסַר לְשׁוֹמֵר שָׂכָר – חַיָּיב,

דְּאָמַר לֵיהּ: אִתְּ מְהֵימְנַתְּ לִי בִּשְׁבוּעָה, הַאי לָא מְהֵימַן לִי בִּשְׁבוּעָה.

וְאָמַר עוּלָּא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הִלְכְתָא: גּוֹבִין מִן הָעֲבָדִים.

אֲמַר לֵיהּ רַב נַחְמָן לְעוּלָּא: אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אֲפִילּוּ מִיַּתְמֵי? לָא, מִינֵּיהּ. מִינֵּיהּ?! אֲפִילּוּ מִגְּלִימָא דְּעַל כַּתְפֵּיהּ!

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – שֶׁעָשָׂאוֹ אַפּוֹתֵיקִי. כִּדְרָבָא, דְּאָמַר רָבָא: עָשָׂה עַבְדּוֹ אַפּוֹתֵיקִי, וּמָכְרוֹ – בַּעַל חוֹב גּוֹבֶה הֵימֶנּוּ. שׁוֹרוֹ אַפּוֹתֵיקִי, וּמָכְרוֹ – אֵין בַּעַל חוֹב גּוֹבֶה הֵימֶנּוּ.

מַאי טַעְמָא? הָא אִית לֵיהּ קָלָא, וְהָא לֵית לֵיהּ קָלָא.

דף יב.

לְבָתַר דִּנְפַק, אֲמַר לְהוּ עוּלָּא, הָכִי אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: אֲפִילּוּ מִיַּתְמֵי. אָמַר רַב נַחְמָן: אִשְׁתְּמִיטַן עוּלָּא.

הֲוָה עוֹבָדָא בִּנְהַרְדְּעָא, וְאַגְבוּ דַּיְינֵי דִּנְהַרְדְּעָא. הֲוָה עוֹבָדָא בְּפוּמְבְּדִיתָא, וְאַגְבֵיהּ רַב חָנָא בַּר בִּיזְנָא. אֲמַר לְהוּ רַב נַחְמָן: זִילוּ אַהֲדוּרוּ, וְאִי לָא – מַגְבִּינַן לְכוּ לְאַפַּדְנְיְיכוּ.

אֲמַר לֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן: הָא עוּלָּא, הָא רַבִּי אֶלְעָזָר, הָא דַּיְינֵי דִּנְהַרְדְּעָא וְהָא רַב חָנָא בַּר בִּיזְנָא; מָר – כְּמַאן סָבִירָא לֵיהּ?

אֲמַר לֵיהּ: אֲנָא מַתְנִיתָא יָדַעְנָא – דְּתָנֵי אֲבִימִי: פְּרוֹזְבּוּל חָל עַל הַקַּרְקַע, וְאֵינוֹ חָל עַל הָעֲבָדִים. מִטַּלְטְלִין נִקְנִין עִם הַקַּרְקַע, וְאֵינָן נִקְנִין עִם הָעֲבָדִים.

לֵימָא כְּתַנָּאֵי –
מָכַר לוֹ עֲבָדִים וְקַרְקָעוֹת: הֶחְזִיק בַּעֲבָדִים – לֹא קָנָה קַרְקָעוֹת, בְּקַרְקָעוֹת – לֹא קָנָה עֲבָדִים.
קַרְקָעוֹת וּמִטַּלְטְלִין: הֶחְזִיק בְּקַרְקַע – קָנָה מִטַּלְטְלִין, בְּמִטַּלְטְלִין – לֹא קָנָה קַרְקַע. עֲבָדִים וּמִטַּלְטְלִין: הֶחְזִיק בַּעֲבָדִים – לֹא קָנָה מִטַּלְטְלִין, בְּמִטַּלְטְלִין – לֹא קָנָה עֲבָדִים.
וְהָתַנְיָא: הֶחְזִיק בַּעֲבָדִים – קָנָה מִטַּלְטְלִין!
מַאי, לָאו בְּהָא קָמִפַּלְגִי – דְּמָר סָבַר: עֲבָדִים כִּמְקַרְקְעֵי דָּמֵי, וּמָר סָבַר: עֲבָדִים כְּמִטַּלְטְלִין דָּמֵי?
אָמַר רַב אִיקָא בְּרֵיהּ דְּרַב אַמֵּי: דְּכוּלֵּי עָלְמָא – עֲבָדִים כִּמְקַרְקְעֵי דָּמֵי. וְהָדְתַנְיָא קָנָה – שַׁפִּיר; וְהָדְתַנְיָא לֹא קָנָה – בָּעֵינַן קַרְקַע דְּמֵי דְּ"עָרִים מְצוּרוֹת בִּיהוּדָה" – דְּלָא נָיְידִי.
דִּתְנַן: נְכָסִים שֶׁאֵין לָהֶם אַחֲרָיוּת נִקְנִין עִם נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַחֲרָיוּת – בְּכֶסֶף, בִּשְׁטָר וּבַחֲזָקָה. מְנָהֲנֵי מִילֵּי? אָמַר חִזְקִיָּה, דְּאָמַר קְרָא: "וַיִּתֵּן לָהֶם אֲבִיהֶם מַתָּנוֹת רַבּוֹת לְכֶסֶף וּלְזָהָב וּלְמִגְדָּנוֹת, עִם עָרֵי מִבְצָרוֹת בִּיהוּדָה".
אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב אִיקָא בְּרֵיהּ דְּרַב אַמֵּי: דְּכוּלֵּי עָלְמָא – עַבְדֵי כְּמִטַּלְטְלִין דָּמֵי. וְהָדְתַנְיָא לֹא קָנָה – שַׁפִּיר; הָא דְּתַנְיָא קָנָה – בְּעוֹדָן עָלָיו.
וְכִי עוֹדָן עָלָיו מַאי הָוֵי? חָצֵר מְהַלֶּכֶת הִיא, וְחָצֵר מְהַלֶּכֶת – לֹא קָנָה! וְכִי תֵּימָא בְּעוֹמֵד, וְהָא אָמַר רָבָא: כֹּל שֶׁאֵילּוּ מְהַלֵּךְ לֹא קָנָה – עוֹמֵד וְיוֹשֵׁב לֹא קָנָה!
וְהִלְכְתָא בְּכָפוּת.
וְהָתַנְיָא: הֶחְזִיק בְּקַרְקַע – קָנָה עֲבָדִים!
הָתָם בְּעוֹמְדִין בְּתוֹכָהּ.
מִכְּלָל דְּהַאי "לֹא קָנָה" – כְּשֶׁאֵין עוֹמְדִין בְּתוֹכָהּ?
הָנִיחָא לְהָךְ לִישָּׁנָא דְּאָמַר רַב אִיקָא בְּרֵיהּ דְּרַב אַמֵּי: עַבְדָּא כְּמִטַּלְטְלֵי דָּמֵי; הַיְינוּ דְּאִי עוֹמְדִין בְּתוֹכָהּ – אִין, אִי לָא – לָא.
אֶלָּא לְהָךְ לִישָּׁנָא דְּאָמַר: עַבְדָּא כִּמְקַרְקְעֵי דָּמֵי; לְמָה לִי עוֹמְדִין בְּתוֹכָהּ? הָא אָמַר שְׁמוּאֵל: מָכַר לוֹ עֶשֶׂר שָׂדוֹת בְּעֶשֶׂר מְדִינוֹת, כֵּיוָן שֶׁהֶחְזִיק בְּאַחַת מֵהֶן – קָנָה כּוּלָּן!
וְלִיטַעְמֵיךְ, לְהָךְ לִישָּׁנָא דְּאָמַר: עַבְדָּא כְּמִטַּלְטְלִין דָּמֵי; לְמָה לִי עוֹמֵד בְּתוֹכָהּ?

דף יב:

הָא קַיְימָא לַן דְּלָא בָּעֵינַן צְבוּרִין!
אֶלָּא מַאי אִית לָךְ לְמֵימַר – שָׁאנֵי מִטַּלְטְלֵי דְּנָיְידִי מִמִּטַּלְטְלֵי דְּלָא נָיְידִי;
הָכָא נָמֵי, שָׁאנֵי מְקַרְקְעֵי דְּנָיְידִי מִמְּקַרְקְעֵי דְּלָא נָיְידִי. עַבְדָּא – מְקַרְקְעֵי דְּנָיְידִי הוּא, הָתָם – סַדְנָא דְּאַרְעָא חַד הוּא.

נְכָסִים שֶׁאֵין בָּהֶן מְעִילָה וְכוּ׳.
מְעִילָה הוּא דְּלֵית בְּהוּ, הָא מִקְדַּשׁ – קָדְשִׁי;
מַאן תַּנָּא? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּקָדָשִׁים קַלִּים – וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, דְּאָמַר: מָמוֹן בְּעָלִים הוּא.
דְּתַנְיָא: ״וּמָעֲלָה מַעַל בַּה״׳ – לְרַבּוֹת קָדָשִׁים קַלִּים שֶׁהֵן מָמוֹנוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי.
וְהָתְנַן: הַמְקַדֵּשׁ בְּחֶלְקוֹ, בֵּין בְּקָדָשֵׁי קָדָשִׁים בֵּין בְּקָדָשִׁים קַלִּים – אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת. לֵימָא דְּלָא כְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי?
אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, כִּי אָמַר רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי – מֵחַיִּים, אֲבָל לְאַחַר שְׁחִיטָה – אֲפִילּוּ רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי מוֹדֶה, דְּכִי קָא זָכוּ – מִשֻּׁלְחַן גָּבוֹהַּ קָא זָכוּ.
וּמֵחַיִּים מִי אָמַר? וְהָתְנַן: בְּכוֹר, מוֹכְרִין אוֹתוֹ תָּם – חַי (וְלֹא שָׁחוּט), וּבַעַל מוּם – חַי וְשָׁחוּט.
וּמְקַדְּשִׁין בּוֹ אֶת הָאִשָּׁה.
וְאָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּכוֹר בַּזְּמַן הַזֶּה – דְּכֵיוָן דְּלָא חֲזֵי לְהַקְרָבָה, אִית לְהוּ לְכֹהֲנִים זְכִיָּיה בְּגַוַּייהוּ; אֲבָל בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים – דַּחֲזֵי לְהַקְרָבָה, לָא.
וְאֵיתִיבֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן: ״וּמָעֲלָה מַעַל בַּה״׳ – לְרַבּוֹת קָדָשִׁים קַלִּים שֶׁהֵן מָמוֹנוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי!
וּמְשַׁנֵּי רָבִינָא: בִּבְכוֹר בְּחוּצָה לָאָרֶץ, וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּאָמַר: אִם בָּאוּ תְּמִימִים – יִקָּרְבוּ. אִם בָּאוּ – אִין, לְכַתְּחִלָּה – לָא.
וְאִם אִיתָא דְּכִי אָמַר רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי מָמוֹנוֹ הוּא – מֵחַיִּים,

דף יג.

לִישַׁנֵּי: הָא רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, הָא רַבָּנַן!
(אָמַר לֵיהּ), מַתְּנוֹת כְּהוּנָּה קָאָמְרַתְּ? שָׁאנֵי מַתְּנוֹת כְּהוּנָּה, דְּכִי קָא זָכוּ – מִשֻּׁלְחַן גָּבוֹהַּ קָא זָכוּ.
גּוּפָא: ״וּמָעֲלָה מַעַל בַּה״׳ – לְרַבּוֹת קָדָשִׁים קַלִּים שֶׁהֵם מָמוֹנוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי.
בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר: לְרַבּוֹת אֶת הַשְּׁלָמִים. אַבָּא יוֹסֵי בֶּן דּוֹסְתַּאי אוֹמֵר: לֹא אָמַר בֶּן עַזַּאי אֶלָּא בִּבְכוֹר בִּלְבָד.
אָמַר מָר, בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר: לְרַבּוֹת אֶת הַשְּׁלָמִים. לְמַעוֹטֵי מַאי?
אִילֵימָא לְמַעוֹטֵי בְּכוֹר, הַשְׁתָּא וּמָה שְׁלָמִים – שֶׁטְּעוּנִים סְמִיכָה וּנְסָכִים וּתְנוּפַת חָזֶה וָשׁוֹק, אָמְרַתְּ מָמוֹן בְּעָלִים הוּא; בְּכוֹר מִבַּעְיָא?
אֶלָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לְמַעוֹטֵי מַעֲשֵׂר –

כִּדְתַנְיָא: בִּבְכוֹר נֶאֱמַר "לֹא תִפְדֶּה", וְנִמְכָּר תָּם – חַי, וּבַעַל מוּם – חַי וְשָׁחוּט; בְּמַעֲשֵׂר נֶאֱמַר "לֹא יִגָּאֵל", וְאֵינוֹ נִמְכָּר לֹא חַי וְלֹא שָׁחוּט, לֹא תָּם וְלֹא בַּעַל מוּם.

רָבִינָא מַתְנֵי לַהּ אַסֵּיפָא – אַבָּא יוֹסֵי בֶּן דּוֹסְתַּאי אוֹמֵר: לֹא אָמַר בֶּן עַזַּאי, אֶלָּא בִּבְכוֹר בִּלְבָד.

לְמַעוֹטֵי מַאי?

אִילֵימָא לְמַעוֹטֵי שְׁלָמִים, הַשְׁתָּא וּמָה בְּכוֹר – שֶׁקָּדוֹשׁ מֵרֶחֶם, מָמוֹנוֹ הוּא; שְׁלָמִים מִבַּעְיָא?

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לְמַעוֹטֵי מַעֲשֵׂר.

כִּדְתַנְיָא: בִּבְכוֹר נֶאֱמַר "לֹא תִפְדֶּה", וְנִמְכָּר תָּם – חַי, וּבַעַל מוּם – חַי וְשָׁחוּט; בְּמַעֲשֵׂר נֶאֱמַר "לֹא יִגָּאֵל", וְאֵינוֹ נִמְכָּר לֹא חַי וְלֹא שָׁחוּט, לֹא תָּם וְלֹא בַּעַל מוּם.

הָא בִּבְכוֹר בִּלְבַד קָאָמַר! קַשְׁיָא.

רָבָא אָמַר: מַאי "נִכְסִים שֶׁאֵין בָּהֶן מְעִילָה" – נְכָסִים שֶׁאֵין בָּהֶן דִּין מְעִילָה. וּמַאי נִינְהוּ – דְּהֶדְיוֹט.

וְלִיתְנֵי דְּהֶדְיוֹט! קַשְׁיָא.

אָמַר רַבִּי אַבָּא: שְׁלָמִים שֶׁהִזִּיקוּ – גּוֹבֶה מִבְּשָׂרָן, וְאֵינוֹ גּוֹבֶה מֵאֵימוּרֵיהֶן.

פְּשִׁיטָא, אֵימוּרִין לְגָבוֹהַּ סָלְקִי!

לָא צְרִיכָא, לְגוֹבֶה מִבְּשָׂרָן כְּנֶגֶד אֵימוּרִים.

אַלִּיבָּא דְּמַאן?

אִי אַלִּיבָּא דְּרַבָּנַן – פְּשִׁיטָא! הָא אָמְרִי כִּי לֵיכָּא לְאִשְׁתַּלּוֹמֵי מֵהַאי, לָא מִשְׁתַּלֵּם מֵהַאי!

וְאִי אַלִּיבָּא דְּרַבִּי נָתָן – הָא אָמַר: כִּי לֵיכָּא לְאִשְׁתַּלּוֹמֵי מֵהַאי, מִשְׁתַּלֵּם מֵהַאי!

אִי בְּעֵית אֵימָא: רַבִּי נָתָן, אִיבָּעֵית אֵימָא: רַבָּנַן.

אִיבָּעֵית אֵימָא רַבָּנַן – הָנֵי מִילֵּי בִּתְרֵי גּוּפֵי, אֲבָל בְּחַד גּוּפָא מָצֵי אָמַר לֵיהּ: "מִכֹּל הֵיכָא דְּבָעֵינָא – מְשְׁתַּלַּמְנָא".

אִיבָּעֵית אֵימָא רַבִּי נָתָן – הָתָם הוּא דַּאֲמַר לֵיהּ בַּעַל שׁוֹר לְבַעַל הַבּוֹר: "אֲנָא תּוֹרַאי בְּבֵירְךָ אַשְׁכַּחְתֵּיהּ; מַאי דְּלֵית לִי לְאִשְׁתַּלּוֹמֵי מֵהַיְאךָ – מְשְׁתַּלֵּימְנָא מִינָּךְ";

דף יג:

אֲבָל הָכָא, מִי מָצֵי אָמַר: "בָּשָׂר אַזִּיק, אֵימוּרִין לָא אַזִּיק"?!

אָמַר רָבָא: תּוֹדָה שֶׁהִזִּיקָה – גּוֹבֶה מִבְּשָׂרָהּ, וְאֵינוֹ גּוֹבֶה מִלַּחְמָהּ.

לֶחֶם – פְּשִׁיטָא!

סֵיפָא אִצְטְרִיךְ לֵיהּ – נִיזָּק אוֹכֵל בָּשָׂר, וּמִתְכַּפֵּר מֵבִיא לֶחֶם.

הָא נָמֵי פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא, כֵּיוָן דְּלֶחֶם הֶכְשֵׁירָא דְּזֶבַח הוּא – לֵימָא לֵיהּ: אַתְּ אָכְלַתְּ בְּשַׂר, וַאֲנָא אַיְיתֵי לֶחֶם; קָא מַשְׁמַע לַן דְּלֶחֶם חִיּוּבָא דִּבְעָלִים הוּא.

נְכָסִים שֶׁהֵן שֶׁל בְּנֵי בְּרִית.
לְמַעוֹטֵי מַאי? אִי לְמַעוֹטֵי דְּגוֹי – הָא קָתָנֵי לַהּ לְקַמָּן: שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּגַּח שׁוֹר שֶׁל גּוֹי – פָּטוּר! תָּנֵי וַהֲדַר מְפָרֵשׁ.
נְכָסִים הַמְיוּחָדִין. לְמַעוֹטֵי מַאי? אָמַר רַב יְהוּדָה: לְמַעוֹטֵי זֶה אוֹמֵר ״שׁוֹרְךָ הִזִּיק״, וְזֶה אוֹמֵר ״שׁוֹרְךָ הִזִּיק״.
הָא תָּנֵי לְקַמָּן: הָיוּ שְׁנַיִם רוֹדְפִין אַחַר אֶחָד, זֶה אוֹמֵר: ״שׁוֹרְךָ הִזִּיק״, וְזֶה אוֹמֵר: ״שׁוֹרְךָ הִזִּיק״ – שְׁנֵיהֶם פְּטוּרִין! תָּנֵי וַהֲדַר מְפָרֵשׁ.
בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: פָּרַט לִנְכְסֵי הֶפְקֵר. הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא דְּנָגַח תּוֹרָא דִּידַן לְתוֹרָא דְּהֶפְקֵר – מַאן תָּבַע לֵיהּ? אֶלָּא דְּנָגַח תּוֹרָא דְּהֶפְקֵר לְתוֹרָא דִּידַן – לֵיזִיל וְלִיתֵיהּ! בְּשֶׁקִּדֵּם וְזָכָה בּוֹ אַחֵר.
רָבִינָא אָמַר: לְמַעוֹטֵי נָגַח וְאַחַר כָּךְ הִקְדִּישׁ; נָגַח וְאַחַר כָּךְ הִפְקִיר.
תַּנְיָא נָמֵי הָכִי, יָתֵר עַל כֵּן אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֲפִילּוּ נָגַח וְאַחַר כָּךְ הִקְדִּישׁ, נָגַח וְאַחַר כָּךְ הִפְקִיר – פָּטוּר, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְהוּעַד בִּבְעָלָיו וְהֵמִית אִישׁ וְגוֹ׳״ – עַד שֶׁתְּהֵא מִיתָה וְהַעֲמָדָה בַּדִּין שָׁוִין כְּאֶחָד.
וּגְמַר הַדִּין לָא בָּעֵינַן?! הָא ״הַשּׁוֹר יִסָּקֵל״ – בִּגְמַר דִּין הוּא דְּכְתִיב!
אֶלָּא אֵימָא: עַד שֶׁתְּהֵא מִיתָה וְהַעֲמָדָה בְּדִין וּגְמַר דִּין שָׁוִין כְּאֶחָד.
חוּץ מֵרְשׁוּת הַמְיוּחֶדֶת לַמַּזִּיק. דְּאָמַר לֵיהּ: תּוֹרְךָ בִּרְשׁוּתִי מַאי בָּעֵי?
וּרְשׁוּת הַנִּיזָּק וְהַמַּזִּיק.
אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר אֲבִימִי: חָצַר הַשּׁוּתָפִין – חַיָּיב בָּהּ עַל הַשֵּׁן וְעַל הָרֶגֶל. וְהָכִי קָאָמַר: ״חוּץ מֵרְשׁוּת הַמְיוּחֶדֶת לַמַּזִּיק״ – דְּפָטוּר; ״וּרְשׁוּת הַנִּיזָּק וְהַמַּזִּיק – כְּשֶׁהִזִּיק חָב הַמַּזִּיק״.
וְרַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: פָּטוּר עַל הַשֵּׁן וְעַל הָרֶגֶל. וְהָכִי קָאָמַר: ״חוּץ מֵרְשׁוּת הַמְיוּחֶדֶת לַמַּזִּיק, וּרְשׁוּת הַנִּיזָּק וְהַמַּזִּיק״ נָמֵי – פָּטוּר; ״וּכְשֶׁהִזִּיק חָב הַמַּזִּיק״ – לְאֵתוֹיֵי קֶרֶן.
הָנִיחָא לִשְׁמוּאֵל, אֶלָּא לְרַב דְּאָמַר: תְּנָא שׁוֹר וְכֹל מִילֵּי דְּשׁוֹר, ״חָב הַמַּזִּיק״ לְאֵתוֹיֵי מַאי?
לְאֵתוֹיֵי הָא דְּתָנוּ רַבָּנַן: ״כְּשֶׁהִזִּיק חָב הַמַּזִּיק״ – לְהָבִיא שׁוֹמֵר חִנָּם וְהַשּׁוֹאֵל נוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׂוֹכֵר, שֶׁהִזִּיקָה בְּהֵמָה בִּרְשׁוּתָן; תָּם – מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק, וּמוּעָד – מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם. נִפְרְצָה בַּלַּיְלָה אוֹ שֶׁפָּרְצוּהָ לִסְטִין, וְיָצְתָה וְהִזִּיקָה – פָּטוּר.
אָמַר מָר: כְּשֶׁהִזִּיק חָב הַמַּזִּיק – לְהָבִיא שׁוֹמֵר חִנָּם וְהַשּׁוֹאֵל נוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׂוֹכֵר. הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא דְּאַזְקֵיהּ תּוֹרָא דְּמַשְׁאִיל לְתוֹרָא דְּשׁוֹאֵל – לֵימָא לֵיהּ: אִילּוּ אַזֵּיק בָּעָלְמָא – בָּעֵית לְשַׁלּוֹמֵי אַתְּ; הַשְׁתָּא דְּאַזְקֵיהּ לְתוֹרָא דִּידָךְ, בָּעֵינָא לְשַׁלּוֹמֵי?!
אֶלָּא דְּאַזְקֵיהּ תּוֹרָא דְּשׁוֹאֵל לְתוֹרָא דְּמַשְׁאִיל – לֵימָא לֵיהּ: אִילּוּ אִיתַּזַּק מֵעָלְמָא – בָּעֵית לְשַׁלּוֹמֵי כּוּלֵּיהּ תּוֹרָא; הַשְׁתָּא דְּאַזְקֵיהּ תּוֹרָא דִּידָךְ, פַּלְגָא נִיזְקָא הוּא דְּמִשַּׁלְמַתְּ לִי?!

לְעוֹלָם דְּאַזְקֵיהּ תּוֹרָא דְמַשְׁאִיל לְתוֹרָא דְשׁוֹאֵל, וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – שֶׁקִּבֵּל עָלָיו שְׁמִירַת גּוּפוֹ,

דף יד.

וְלֹא קִבֵּל עָלָיו שְׁמִירַת נְזָקָיו.

אִי הָכִי, אֵימָא סֵיפָא: נִפְרְצָה בַּלַּיְלָה אוֹ שֶׁפְּרָצוּהָ לִסְטִים, וְיָצְתָה וְהִזִּיקָה – פָּטוּר. הָא בַּיּוֹם – חַיָּיב? הָא לֹא קִבֵּל עָלָיו שְׁמִירַת נְזָקָיו!

הָכִי קָאָמַר: אִם קִבֵּל עָלָיו שְׁמִירַת נְזָקָיו – חַיָּיב. נִפְרְצָה בַּלַּיְלָה אוֹ שֶׁפְּרָצוּהָ לִסְטִים, וְיָצְתָה וְהִזִּיקָה – פָּטוּר.

אִינִי?! וְהָא תָּנֵי רַב יוֹסֵף: חָצֵר הַשּׁוּתָפִים, וְהַפּוֹנֵדְק – חַיָּיב בָּהֶן עַל הַשֵּׁן וְעַל הָרֶגֶל. תִּיּוּבְתָּא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר!

אָמַר לָךְ רַבִּי אֶלְעָזָר: וְתִסְבְּרָא?! מַתְנִיתָא מִי לָא פְּלִיגִי? וְהָתַנְיָא, אַרְבָּעָה כְּלָלוֹת הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר בְּנִזְקִין: כֹּל שֶׁהוּא רְשׁוּת לַנִּיזָּק וְלֹא לַמַּזִּיק – חַיָּיב בַּכֹּל. דְּמַזִּיק וְלֹא לַנִּיזָּק – פָּטוּר מִכֹּל.

לְזֶה וְלָזֶה, כְּגוֹן חָצֵר הַשּׁוּתָפִים וְהַבִּקְעָה – פָּטוּר בָּהּ עַל הַשֵּׁן וְעַל הָרֶגֶל; עַל הַנְּגִיחָה וְעַל הַנְּגִיפָה וְעַל הַנְּשִׁיכָה וְעַל הָרְבִיצָה וְעַל הַבְּעִיטָה – תָּם מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק, מוּעָד מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם.

לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה, כְּגוֹן חָצֵר שֶׁאֵינוֹ שֶׁל שְׁנֵיהֶם – חַיָּיב בּוֹ עַל הַשֵּׁן וְעַל הָרֶגֶל; עַל הַנְּגִיחָה וְעַל הַנְּשִׁיכָה וְעַל הַנְּגִיפָה וְעַל הָרְבִיצָה וְעַל הַבְּעִיטָה – תָּם מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק, מוּעָד מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם.

קָתָנֵי מִיהַת, חָצֵר הַשּׁוּתָפִין וְהַבִּקְעָה – פָּטוּר בָּהּ עַל הַשֵּׁן וְעַל הָרֶגֶל;

קַשְׁיָא אַהֲדָדֵי!

כִּי תַּנְיָא הָהִיא – בְּחָצֵר מְיוּחֶדֶת לָזֶה וְלָזֶה בֵּין לְפֵירוֹת בֵּין לְשִׁוּוּרִים. הָהִיא דְּרַב יוֹסֵף – בְּחָצֵר מְיוּחֶדֶת לְפֵירוֹת, וְאֵינָהּ מְיוּחֶדֶת לְשִׁוּוּרִים; דִּלְגַבֵּי שֵׁן – הָוְיָא לַהּ חָצֵר הַנִּיזָּק.

דַּיְקָא נָמֵי – דְּקָתָנֵי הָכָא דּוּמְיָא דְּפוּנְדָּק, וְקָתָנֵי הָתָם דּוּמְיָא דְּבִקְעָה; שְׁמַע מִינַּהּ.

מַתְקֵיף לַהּ רַבִּי זֵירָא: כֵּיוָן דְּמְיוּחֶדֶת לְפֵירוֹת?! הָא בָּעֵינַן "וּבִעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר", וְלֵיכָּא!

אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: כֵּיוָן דְּאֵינָהּ מְיוּחֶדֶת לְשִׁוּוּרִים, "שְׂדֵה אַחֵר" קְרֵינָא בֵּיהּ.

אֲמַר לֵיהּ רַב אַחָא מִדִּיפְתִּי לְרָבִינָא: לֵימָא מִדְּמַתְנִיתָא לָא פְּלִיגִי, אָמוֹרָאֵי נָמֵי לָא פְּלִיגִי?

אֲמַר לֵיהּ: אִין. וְאִם תִּמְצָא לוֹמַר פְּלִיגִי – בְּקוּשְׁיָא דְּרַבִּי זֵירָא וּבְפֵירוּקָא דְּאַבָּיֵי פְּלִיגִי.

גּוּפָא – אַרְבָּעָה כְּלָלוֹת הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר בְּנִזְקִין: כֹּל שֶׁהוּא רְשׁוּת לַנִּיזָּק וְלֹא לַמַּזִּיק – חַיָּיב בַּכֹּל.

"עַל הַכֹּל" לָא קָתָנֵי, אֶלָּא "חַיָּיב בַּכֹּל" – בְּכוּלֵּי[ה] נֶזֶק;
מַנִּי – רַבִּי טַרְפוֹן הִיא, דְּאָמַר: מְשׁוּנֶּה קֶרֶן בַּחֲצַר הַנִּיזָּק, נֶזֶק שָׁלֵם מְשַׁלֵּם.
אֵימָא סֵיפָא: לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה, כְּגוֹן חָצֵר שֶׁאֵינוֹ שֶׁל שְׁנֵיהֶם – חַיָּיב בָּהּ עַל הַשֵּׁן וְעַל הָרֶגֶל.
מַאי "לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה"? אִילֵּימָא לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה – אֶלָּא דְּאַחֵר; וְהָא בָּעֵינָא "וּבְעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר", וְלֵיכָּא!
אֶלָּא פְּשִׁיטָא, לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה – אֶלָּא דְּחַד; וְקָתָנֵי סֵיפָא: תָּם מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק, וּמוּעָד מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם;
אֲתָאן לְרַבָּנַן, דְּאָמְרִי: מְשׁוּנֶּה קֶרֶן בַּחֲצַר הַנִּיזָּק, חֲצִי נֶזֶק הוּא דְּמְשַׁלֵּם!
רֵישָׁא רַבִּי טַרְפוֹן, וְסֵיפָא רַבָּנַן?!
אִין; דְּהָא אָמַר לֵיהּ שְׁמוּאֵל לְרַב יְהוּדָה: שִׁינְנָא, שְׁבוֹק מַתְנִיתִין וְתָא אַבַּתְרַאי – רֵישָׁא רַבִּי טַרְפוֹן, וְסֵיפָא רַבָּנַן.
רָבִינָא מִשְׁמֵיהּ דְּרָבָא אָמַר: כּוּלֵּהּ רַבִּי טַרְפוֹן הִיא; וּמַאי לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה – לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה לְפֵירוֹת, אֶלָּא דְּחַד; לָזֶה וְלָזֶה לִשְׁוּוֹרִים.
דִּלְגַבֵּי שֵׁן – הָוְיָא לַהּ חֲצַר הַנִּיזָּק, לְגַבֵּי קֶרֶן – הָוְיָא לַהּ רְשׁוּת הָרַבִּים.
אִי הָכִי, אַרְבָּעָה?! שְׁלֹשָׁה הָווּ!
אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק:

דף יד:

שְׁלֹשָׁה כְּלָלוֹת – בְּאַרְבָּעָ[ה] מְקוֹמוֹת.

מַתְנִי' שׁוּם כֶּסֶף, שָׁוֶה כֶּסֶף. בִּכְנֵי בֵּית דִּין, וְעַל פִּי עֵדִים – בְּנֵי חוֹרִין, בְּנֵי בְרִית. וְהַנָּשִׁים בִּכְלַל הַנֶּזֶק. וְהַנִּיזָּק וְהַמַּזִּיק בְּתַשְׁלוּמִין.

גְּמָ' מַאי "שׁוּם כֶּסֶף"?
אָמַר רַב יְהוּדָה: שׁוּם זֶה לֹא יִהְיֶה אֶלָּא בְּכֶסֶף.
תְּנִינָא לְהָא דְּתָנוּ רַבָּנַן: פָּרָה שֶׁהִזִּיקָה טַלִּית, וְטַלִּית שֶׁהִזִּיקָה פָּרָה – אֵין אוֹמְרִים: תֵּצֵא פָּרָה בְּטַלִּית וְטַלִּית בְּפָרָה, אֶלָּא שָׁמִין אוֹתָהּ בְּדָמִים.
"שָׁוֶה כֶּסֶף" –
דְּתָנוּ רַבָּנַן: "שָׁוֶה כֶּסֶף" – מְלַמֵּד שֶׁאֵין בֵּית דִּין נִזְקָקִין אֶלָּא לִנְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אַחְרָיוּת.
אֲבָל אִם קָדַם נִיזָּק וְתָפַס מִטַּלְטָלִין – בֵּית דִּין גּוֹבִין לוֹ מֵהֶן.
אָמַר מָר: "שָׁוֶה כֶּסֶף" – מְלַמֵּד שֶׁאֵין בֵּית דִּין נִזְקָקִין אֶלָּא לִנְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אַחְרָיוּת.
מַאי מַשְׁמַע?

אָמַר רַבָּה בַּר עוּלָּא: דָּבָר הַשָּׁוֶה כֹּל כֶּסֶף. מַאי נִיהוּ? דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ אוֹנָאָה. עֲבָדִים וּשְׁטָרוֹת נָמֵי אֵין לָהֶן אוֹנָאָה!

אֶלָּא אָמַר רַבָּה בַּר עוּלָּא: דָּבָר הַנִּקְנֶה בְּכֶסֶף. עֲבָדִים וּשְׁטָרוֹת נָמֵי נִקְנִין בְּכֶסֶף!

אֶלָּא אָמַר רַב אָשֵׁי: "שָׁוֶה כֶּסֶף" – וְלֹא כֶּסֶף, וְהֵנִי כּוּלְּהוּ כֶּסֶף נִינְהוּ.

רָמֵי לֵיהּ רַב יְהוּדָה בַּר חִינָּנָא לְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ, תָּנָא: "שָׁוֶה כֶּסֶף" – מְלַמֵּד שֶׁאֵין בֵּית דִּין נִזְקָקִין אֶלָּא לִנְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אַחֲרָיוּת. וְהָתַנְיָא: "יָשִׁיב" – לְרַבּוֹת שָׁוֶה כֶּסֶף, וַאֲפִילּוּ סוּבִין!

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בְּיַיתְמֵי.

אִי בְּיַיתְמֵי, אֵימָא סֵיפָא: אִם קָדַם נִיזָּק וְתָפַס מִטַּלְטְלִין – בֵּית דִּין גּוֹבִין לוֹ מֵהֶן. אִי בְּיַיתְמֵי, אַמַּאי בֵּית דִּין גּוֹבִין לוֹ מֵהֶן?

כִּדְאָמַר רָבָא אָמַר רַב נַחְמָן: שֶׁתָּפַס מֵחַיִּים; הָכָא נָמֵי – שֶׁתָּפַס מֵחַיִּים.

"בִּפְנֵי בֵּית דִּין" –

פְּרָט לְמוֹכֵר נְכָסָיו וְאַחַר כָּךְ הוֹלֵךְ לְבֵית דִּין.

שְׁמַע מִינַּהּ – לָוֶה וּמָכַר נְכָסָיו, וְאַחַר כָּךְ בָּא לְבֵית דִּין, אֵין בֵּית דִּין גּוֹבִין לוֹ מֵהֶן?!

אֶלָּא פְּרָט לְבֵית דִּין הֶדְיוֹטוֹת.

"עַל פִּי עֵדִים" –

פְּרָט לְמוֹדֶה בְּקִנָס וְאַחַר כָּךְ בָּאוּ עֵדִים, שֶׁהוּא פָּטוּר.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר: מוֹדֶה בְּקִנָס וְאַחַר כָּךְ בָּאוּ עֵדִים – פָּטוּר. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: מוֹדֶה בְּקִנָס וְאַחַר כָּךְ בָּאוּ עֵדִים – חַיָּיב, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

סֵיפָא אִצְטְרִיךְ לֵיהּ –

דף טו.

"בְּנֵי חוֹרִין וּבְנֵי בְרִית". "בְּנֵי חוֹרִין" – לְמַעוֹטֵי עֲבָדִים, "בְּנֵי בְרִית" – לְמַעוֹטֵי גּוֹיִם.

וּצְרִיכָא; דְּאִי אַשְׁמְעִינַן עֶבֶד – מִשּׁוּם דְּאֵין לוֹ חַייִס, אֲבָל גּוֹי – דְּיֵשׁ לוֹ חַייִס, אֵימָא לָא; וְאִי אַשְׁמְעִינַן גּוֹי – מִשּׁוּם דְּלָא שַׁייְיךְ בְּמִצְוֹת, אֲבָל עֶבֶד – דְּשַׁייְיךְ בְּמִצְוֹת, אֵימָא לָא; צְרִיכָא.

וְהַנְּשִׁים בְּכְלַל הַנֶּזֶק. מְנָהֲנֵי מִילֵּי?

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, וְכֵן תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, אָמַר קְרָא: "אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל חַטֹּאת" – הִשְׁוָה הַכָּתוּב אִשָּׁה לְאִישׁ לְכָל עוֹנְשִׁין שֶׁבַּתּוֹרָה.

דְּבֵי רַבִּי אֶלְעָזָר תָּנָא: "וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תָּשִׂים לִפְנֵיהֶם" – הִשְׁוָה הַכָּתוּב אִשָּׁה לְאִישׁ לְכָל דִּינִין שֶׁבַּתּוֹרָה.

דְּבֵי חִזְקִיָּה וְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי תָּנָא, אָמַר קְרָא: "וְהֵמִית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה" – הִשְׁוָה הַכָּתוּב אִשָּׁה לְאִישׁ לְכָל מִיתוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה.

וּצְרִיכִי; דְּאִי אַשְׁמְעִינַן קַמַּיְיתָא – הָתָם הוּא דְּחָס רַחֲמָנָא עָלַהּ, כִּי הֵיכִי דְּתֶהֱוֵי לַהּ כַּפָּרָה; אֲבָל דִּינִין – אִישׁ, דְּבַר מַשָּׂא וּמַתָּן – אִין, אִשָּׁה – לָא.

וְאִי אַשְׁמְעִינַן דִּינִין – כִּי הֵיכִי דְּתִיהְוֵי לַהּ חַיּוּתָא; אֲבָל כַּפָּרָה – אִישׁ, דְּבַר מִצְוָה – אִין; אִשָּׁה, דְּלָאו בַּת מִצְוָה – לָא.

וְאִי אַשְׁמְעִינַן הָנֵי תַּרְתֵּי – הָכָא מִשּׁוּם כַּפָּרָה, וְהָכָא מִשּׁוּם חַיּוּתָא; אֲבָל לְעִנְיַן קְטָלָא – אִישׁ, דְּבַר מִצְוָה – לְשַׁלֵּם כּוֹפֵר; אִשָּׁה – לָא.

וְאִי אַשְׁמְעִינַן כּוֹפֵר – מִשּׁוּם דְּאִיכָּא אִיבּוּד נְשָׁמָה; אֲבָל הָנֵי תַּרְתֵּי, דְּלֵיכָּא אִיבּוּד נְשָׁמָה – אֵימָא לָא; צְרִיכָא.

הַנִּיזָּק וְהַמַּזִּיק בְּתַשְׁלוּמִין.

אִתְּמַר: פַּלְגָא נִזְקָא – רַב פָּפָּא אָמַר: מָמוֹנָא, רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ אָמַר: קְנָסָא.

רַב פָּפָּא אָמַר מָמוֹנָא – קָסָבַר: סְתָם שְׁוּוֹרִים לְאוֹ בְּחֶזְקַת שִׁימּוּר קָיְימִי, וּבְדִין הוּא דְּבָעֵי לְשַׁלּוֹמֵי כּוּלֵּיהּ; וְרַחֲמָנָא הוּא דְּחָס עֲלֵיהּ, דְּאַכַּתִּי לָא אִייַּעַד תּוֹרֵיהּ.

רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ אָמַר קְנָסָא – קָסָבַר: סְתָם שְׁוּוֹרִים בְּחֶזְקַת שִׁימּוּר קָיְימִי, וּבְדִין הוּא דְּלָא לְשַׁלֵּם כְּלָל; וְרַחֲמָנָא הוּא דְּקַנְסֵיהּ, כִּי הֵיכִי דְּלִנְטְרֵיהּ לְתוֹרֵיהּ.

תְּנַן: הַנִּיזָּק וְהַמַּזִּיק בְּתַשְׁלוּמִין. בִּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר פַּלְגָא נִזְקָא מָמוֹנָא – הַיְינוּ דְּשַׁיֵּיךְ נִיזָּק בְּתַשְׁלוּמִין; אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר פַּלְגָא נִזְקָא קְנָסָא – הַשְׁתָּא דְּלָאו דִּידֵיהּ שָׁקֵיל, בְּתַשְׁלוּמִין אִיתֵּיהּ?!

לֹא נִצְרְכָא אֶלָּא לִפְחַת נְבֵילָה.

פְּחַת נְבֵילָה – הָא תְּנָא לֵיהּ רֵישָׁא: "תַּשְׁלוּמֵי נֶזֶק" – מְלַמֵּד שֶׁהַבַּעֲלִים מִטַּפְּלִין בִּנְבֵילָה!

חֲדָא בְּתָם, וַחֲדָא בְּמוּעָד.

וּצְרִיכָא, דְּאִי אַשְׁמְעִינַן תָּם – מִשּׁוּם דְּאַכַּתִּי לָא אִייַּעַד, אֲבָל מוּעָד אֵימָא לָא. וְאִי אַשְׁמְעִינַן מוּעָד – מִשּׁוּם דְּקָא מְשַׁלֵּם כּוּלֵּיהּ, אֲבָל תָּם אֵימָא לָא; צְרִיכָא.

תָּא שְׁמַע: מָה בֵּין תָּם לְמוּעָד? שֶׁהַתָּם מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק – מִגּוּפוֹ, וּמוּעָד מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם – מִן הָעֲלִיָּיה.

וְאֵם אִיתָא, לִיתְנֵי נָמֵי הָא – תָּם אֵינוֹ מְשַׁלֵּם עַל פִּי עַצְמוֹ, מוּעָד מְשַׁלֵּם עַל פִּי עַצְמוֹ!

תְּנָא וְשַׁיֵּיר. מַאי שַׁיֵּיר דְּהַאי שַׁיֵּיר?

שַׁיֵּיר חֲצִי כּוֹפֶר.

אִי מִשּׁוּם חֲצִי כּוֹפֶר – לָאו שִׁיּוּרָא הוּא; הָא מַנִּי – רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי הִיא, דְּאָמַר: תָּם מְשַׁלֵּם חֲצִי כּוֹפֶר.

תָּא שְׁמַע:

דף טו:

"הֵמִית שׁוֹרִי אֶת פְּלוֹנִי" אוֹ "שׁוֹרוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי" – הֲרֵי זֶה מְשַׁלֵּם עַל פִּי עַצְמוֹ.
מַאי, לָאו בְּתָם?
לָא, בְּמוּעָד. אֶבָל תָּם מַאי – הָכִי נָמֵי דְּאֵין מְשַׁלֵּם עַל פִּי עַצְמוֹ? אִי הָכִי, אַדְּתָנֵי סֵיפָא "הֵמִית שׁוֹרִי אֶת עַבְדּוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי" – אֵין מְשַׁלֵּם עַל פִּי עַצְמוֹ, לְפָלוֹג וְלֵיתְנֵי בְּדִידֵיהּ:
בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – בְּמוּעָד, אֲבָל בְּתָם – אֵינוֹ מְשַׁלֵּם עַל פִּי עַצְמוֹ!
כּוּלָּהּ בְּמוּעָד קָמַיְירֵי.
תָּא שְׁמַע: זֶה הַכְּלָל, כָּל הַמְשַׁלֵּם יוֹתֵר עַל מַה שֶּׁהִזִּיק – אֵינוֹ מְשַׁלֵּם עַל פִּי עַצְמוֹ. מַאי, לָאו הָא פָּחוֹת מִמַּה שֶּׁהִזִּיק – מְשַׁלֵּם?
לָא, הָא כְּמָה שֶׁהִזִּיק – מְשַׁלֵּם.
אֲבָל פָּחוֹת מַאי – הָכִי נָמֵי דְּלָא מְשַׁלֵּם? אִי הָכִי, אַדְּתָנֵי: זֶה הַכְּלָל, כָּל הַמְשַׁלֵּם יוֹתֵר עַל מַה שֶּׁהִזִּיק – אֵינוֹ מְשַׁלֵּם עַל פִּי עַצְמוֹ; לֵיתְנֵי: זֶה הַכְּלָל, כֹּל שֶׁאֵינוֹ מְשַׁלֵּם כְּמָה שֶׁהִזִּיק – דְּמַשְׁמַע פָּחוֹת, וּמַשְׁמַע יוֹתֵר! תִּיּוּבְתָּא.
וְהִלְכְתָא: פַּלְגָא נִזְקָא – קְנָסָא.
תִּיּוּבְתָּא וְהִלְכְתָא?!
אִין, טַעְמָא מַאי הָוְיָא תִּיּוּבְתָּא – מִשּׁוּם דְּלָא קָתָנֵי כְּמוֹ שֶׁהִזִּיק;
לָא פְּסִיקָא לֵיהּ. כֵּיוָן דְּאֵיכָּא חֲצִי נֶזֶק צְרוּרוֹת, דְּהִלְכְתָא גְּמִירִי לַהּ דְּמָמוֹנָא הוּא; מִשּׁוּם הָכִי לָא קָתָנֵי.
וְהַשְׁתָּא דְּאָמַרְתְּ פַּלְגָא נִזְקָא קְנָסָא, הַאי כַּלְבָּא דַּאֲכַל אִימְּרֵי, וְשׁוּנָּרָא דַּאֲכָלָה תַּרְנְגוֹלָא – מְשׁוּנֶּה הוּא, וְלָא מַגְבֵּיינַן בְּבָבֶל.
וְהָנֵי מִילֵּי בְּרַבְרְבֵי, אֲבָל בְּזוּטְרֵי – אוֹרְחֵיהּ הוּא.
וְאִי תְּפַס – לָא מַפְקִינַן מִינֵּיהּ.
וְאִי אָמַר: קַבְּעוּ לִי זִימְנָא, דְּאֵזֵילְנָא לְאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל – קָבְעִינַן לֵיהּ. וְאִי לָא אָזֵיל – מְשַׁמְּתִינַן לֵיהּ.
וּבֵין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, מְשַׁמְּתִינַן לֵיהּ עַד דְּמָסֵלֵק הֶזֵּיקָא –
מִדְּרַבִּי נָתָן. דְּתַנְיָא, רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: מִנַּיִן שֶׁלֹּא יְגַדֵּל אָדָם כֶּלֶב רַע בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְאַל יַעֲמִיד סוּלָּם רָעוּעַ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "לֹא תָשִׂים דָּמִים בְּבֵיתֶךָ".

מַתְנִי' חֲמִשָּׁה תַּמִּין וַחֲמִשָּׁה מוּעָדִין –
הַבְּהֵמָה אֵינָהּ מוּעֶדֶת לֹא לְיִגַּח, וְלֹא לִיגּוֹף, וְלֹא לִשּׁוֹךְ, וְלֹא לְרִבּוֹץ, וְלֹא לִבְעוֹט.

הַשֵּׁן – מוּעֶדֶת לֶאֱכוֹל אֶת הָרָאוּי לָהּ; הָרֶגֶל – מוּעֶדֶת לִשְׁבּוֹר בְּדֶרֶךְ הִילּוּכָהּ; וְשׁוֹר הַמּוּעָד; וְשׁוֹר הַמַּזִּיק בִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק; וְהָאָדָם.

הַזְּאֵב וְהָאֲרִי וְהַדּוֹב וְהַנָּמֵר וְהַבַּרְדְּלָס וְהַנָּחָשׁ – הֲרֵי אֵלּוּ מוּעָדִין. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: בִּזְמַן שֶׁהֵן בְּנֵי תַּרְבּוּת – אֵינָן מוּעָדִין. וְהַנָּחָשׁ מוּעָד לְעוֹלָם.

גְּמָ' מִדְּקָתָנֵי הַשֵּׁן מוּעֶדֶת לֶאֱכוֹל – מִכְּלָל דְּבַחֲצַר הַנִּיזָּק עָסְקִינַן; וְקָתָנֵי בְּהֵמָה אֵינָהּ מוּעֶדֶת לְשַׁלֵּם כּוּלֵּיהּ – אֲבָל חֲצִי נֶזֶק מְשַׁלֶּמֶת,

מַנִּי – רַבָּנַן הִיא, דְּאָמְרִי: מְשׁוּנֶּה קֶרֶן בַּחֲצַר הַנִּיזָּק, חֲצִי נֶזֶק הוּא דִּמְשַׁלֵּם.

אֵימָא סֵיפָא: שׁוֹר הַמּוּעָד, וְשׁוֹר הַמַּזִּיק בִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק, וְהָאָדָם – אֲתָאן לְרַבִּי טַרְפוֹן, דְּאָמַר: מְשׁוּנֶּה קֶרֶן בַּחֲצַר הַנִּיזָּק, נֶזֶק שָׁלֵם הוּא דִּמְשַׁלֵּם!

רֵישָׁא רַבָּנַן, וְסֵיפָא רַבִּי טַרְפוֹן?!

אִין, דְּהָאָמַר לֵיהּ שְׁמוּאֵל לְרַב יְהוּדָה: שִׁינְנָא, שְׁבוֹק מַתְנִיתִין וְתָא אַבַּתְרַאי – רֵישָׁא רַבָּנַן וְסֵיפָא רַבִּי טַרְפוֹן.

רַבִּי אֶלְעָזָר מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב אָמַר:

דף טז.

כּוּלָּהּ רַבִּי טַרְפוֹן הִיא; רֵישָׁא – בְּחֲצַר הַמְּיוּחֶדֶת לְפֵּירוֹת לְאֶחָד מֵהֶן, וְלָזֶה וְלָזֶה לִשְׁוָרִים; דִּלְגַבֵּי שֵׁן הָוְיָא לַהּ חֲצַר הַנִּיזָּק. וּלְגַבֵּי קֶרֶן הָוְיָא רְשׁוּת הָרַבִּים.

אָמַר רַב כָּהֲנָא: אַמְרִיתַהּ לִשְׁמַעְתָּא קַמֵּיהּ דְּרַב זְבִיד מִנְּהַרְדְּעָא, וַאֲמַר לִי: מִי מָצֵית מוֹקְמַתְּ לַהּ כּוּלָּהּ כְּרַבִּי טַרְפוֹן?! הָקָתָנֵי: "הַשֵּׁן מוּעֶדֶת לֶאֱכוֹל אֶת הָרָאוּי לָהּ"; רָאוּי לָהּ – אִין, שֶׁאֵין רָאוּי לָהּ – לָא;

וְאִי רַבִּי טַרְפוֹן, הָאָמַר: מְשׁוּנֶּה קֶרֶן בַּחֲצַר הַנִּיזָּק נֶזֶק שָׁלֵם מְשַׁלֵּם!

אֶלָּא לְעוֹלָם רַבָּנַן הִיא; וְחַסּוֹרֵי מְחַסְּרָא, וְהָכִי קָתָנֵי: חֲמִשָּׁה תַּמִּים הֵן, וְאִם הוּעֲדוּ – חֲמִשְׁתָּן מוּעָדִין.

וְשֵׁן וְרֶגֶל מוּעָדִין מִתְּחִילָּתָן. וְהֵיכָן הֶעֱדָתָן? בַּחֲצַר הַנִּיזָּק.

מַתְקֵיף לַהּ רָבִינָא, הָא קָתָנֵי לְקַמָּן: "שׁוֹר הַמַּזִּיק בִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק כֵּיצַד". אִי אָמְרַתְּ בְּשִׁלְמָא אַיְירִי בַּהּ, מִשּׁוּם הָכִי קָתָנֵי "כֵּיצַד". אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ לָא אַיְירִי בַּהּ, מַאי "כֵּיצַד"?

אֶלָּא אָמַר רָבִינָא: חַסּוֹרֵי מְחַסְּרָא, וְהָכִי קָתָנֵי: חֲמִשָּׁה תַּמִּים הֵן. וְאִם הוּעֲדוּ – חֲמִשְׁתָּן מוּעָדִין;

וְשֵׁן וְרֶגֶל – מוּעָדִין מִתְּחִילָּתָן; וְזֶהוּ שׁוֹר הַמּוּעָד. וְשׁוֹר הַמַּזִּיק בִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק – מַחְלוֹקֶת רַבִּי טַרְפוֹן וְרַבָּנַן. וְיֵשׁ מוּעָדִים אֲחֵרִים כַּיּוֹצֵא בְּאֵלּוּ – הַזְּאֵב, וְהָאֲרִי, וְהַדּוֹב, וְהַבַּרְדְּלָס, וְהַנָּמֵר, וְהַנָּחָשׁ.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: חֲמִשָּׁה תַּמִּים הֵן. וְאִם הוּעֲדוּ – חֲמִשְׁתָּן מוּעָדִין; וְשֵׁן וָרֶגֶל – מוּעָדִין מִתְּחִילָּתָן; וְזֶהוּ שׁוֹר הַמּוּעָד. וְשׁוֹר הַמַּזִּיק בִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק – מַחְלוֹקֶת רַבִּי טַרְפוֹן וְרַבָּנָן. וְיֵשׁ מוּעָדִין אֲחֵרִים כַּיּוֹצֵא בְּאֵלּוּ – הַזְּאֵב, וְהָאֲרִי, הַדּוֹב, וְהַנָּמֵר, וְהַבַּרְדְּלָס, וְהַנָּחָשׁ.

אִיכָּא דְּרָמוּ לַהּ מִירְמָא – תְּנַן: חֲמִשָּׁה תַּמִּים וַחֲמִשָּׁה מוּעָדִים. וְתוּ לֵיכָּא?! וְהָאִיכָּא הַזְּאֵב, הָאֲרִי, וְהַדּוֹב, וְהַנָּמֵר, וְהַבַּרְדְּלָס, וְהַנָּחָשׁ!

וּמְשַׁנֵּי, אָמַר רָבִינָא: חַסּוֹרֵי מְחַסְּרָא, וְהָכִי קָתָנֵי: חֲמִשָּׁה תַּמִּים הֵן. וְאִם הוּעֲדוּ – חֲמִשְׁתָּן מוּעָדִין; וְשֵׁן וָרֶגֶל מוּעָדִין מִתְּחִילָּתָן; וְזֶהוּ שׁוֹר הַמּוּעָד. וְשׁוֹר הַמַּזִּיק בִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק – מַחְלוֹקֶת רַבִּי טַרְפוֹן וְרַבָּנָן. וְיֵשׁ מוּעָדִין אֲחֵרִים כַּיּוֹצֵא בְּאֵלּוּ – הַזְּאֵב, וְהָאֲרִי, הַדּוֹב, וְהַנָּמֵר, וְהַבַּרְדְּלָס, וְהַנָּחָשׁ.

וְלֹא לִרְבּוֹץ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא פַּכִּין גְּדוֹלִים, אֲבָל פַּכִּין קְטַנִּים – אוֹרְחֵיהּ הוּא.

לֵימָא מְסַיֵּיע לֵיהּ: הַבְּהֵמָה מוּעֶדֶת לְהַלֵּךְ כְּדַרְכָּהּ, וּלְשַׁבֵּר וּלְמַעֵךְ אֶת הָאָדָם וְאֶת הַבְּהֵמָה וְאֶת הַכֵּלִים.

דִּלְמָא מִן הַצַּד.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: לָא תֵּימָא פַּכִּין גְּדוֹלִים הוּא דְּלָאו אוֹרְחֵיהּ, אֲבָל פַּכִּין קְטַנִּים אוֹרְחֵיהּ הוּא; אֶלָּא אֲפִילּוּ פַּכִּין קְטַנִּים נָמֵי לָאו אוֹרְחֵיהּ הוּא.

מֵיתִיבִי: וּלְמַעֵךְ אֶת הָאָדָם וְאֶת הַבְּהֵמָה וְאֶת הַכֵּלִים!

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: דִּלְמָא מִן הַצַּד.

אִיכָּא דְּרָמֵי לַהּ מִירְמָא – תְּנַן: וְלֹא לִרְבּוֹץ. וְהָתַנְיָא: וּלְמַעֵךְ אֶת הָאָדָם וְאֶת הַבְּהֵמָה וְאֶת הַכֵּלִים! אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: לָא קַשְׁיָא; כָּאן בְּפַכִּין גְּדוֹלִים, כָּאן בְּפַכִּין קְטַנִּים.

הַזְּאֵב וְהָאֲרִי וְכוּ'. מַאי בַּרְדְּלָס? אָמַר רַב יְהוּדָה: נַפְרְזָא. מַאי נַפְרְזָא? אָמַר רַב יוֹסֵף: אַפָּא.

מֵיתִיבִי, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אַף הַצָּבוֹעַ. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף הַנָּחָשׁ. וְאָמַר רַב יוֹסֵף: צָבוֹעַ זוֹ אַפָּא!

לָא קַשְׁיָא, כָּאן בְּצָבוֹעַ זָכָר, כָּאן בְּצָבוֹעַ נְקֵיבָה.

דְּתַנְיָא: צָבוֹעַ זָכָר לְאַחַר שֵׁבַע שָׁנִים נַעֲשֶׂה עֲטַלֵּף, עֲטַלֵּף לְאַחַר שֵׁבַע שָׁנִים נַעֲשֶׂה עַרְפָּד, עַרְפָּד לְאַחַר שֵׁבַע שָׁנִים נַעֲשֶׂה קִימּוֹשׁ, קִימּוֹשׁ לְאַחַר שֵׁבַע שָׁנִים נַעֲשֶׂה חוֹחַ, חוֹחַ לְאַחַר שֵׁבַע שָׁנִים נַעֲשֶׂה שֵׁד. שִׁדְרוֹ שֶׁל אָדָם – לְאַחַר שֵׁבַע שָׁנִים נַעֲשֶׂה נָחָשׁ. וְהֵנִי מִילֵּי דְּלֹא כָּרַע בְּ"מוֹדִים".

אָמַר מָר, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אַף הַצָּבוֹעַ.

דף טז:

רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף הַנָּחָשׁ. וְהָא אֲנַן תְּנַן, רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: בִּזְמַן שֶׁהֵן בְּנֵי תַּרְבּוּת – אֵינָן מוּעָדִים; וְהַנָּחָשׁ מוּעָד לְעוֹלָם!

תְּנִי: נָחָשׁ.

אָמַר שְׁמוּאֵל: אֲרִי בִּרְשׁוּת הָרַבִּים; דָּרַס וְאָכַל – פָּטוּר. טָרַף וְאָכַל – חַיָּיב.

דָּרַס וְאָכַל פָּטוּר – כֵּיוָן דְּאוֹרְחֵיהּ לְמִידְרַס, הָוֶה לֵיהּ כְּמוֹ שֶׁאָכְלָה פֵּירוֹת וִירָקוֹת, דְּהָוֵי לֵיהּ שֵׁן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וּפָטוּר. טָרַף – לָאו אוֹרְחֵיהּ הוּא.

לְמֵימְרָא דִּטְרִיפָה לָאו אוֹרְחֵיהּ הוּא? וְהָכְתִיב "אֲרִיֵה טֹרֵף בְּדֵי גֹרוֹתָיו"! בִּשְׁבִיל גּוֹרוֹתָיו. "וּמְחַנֵּק לְלְבָאֹתָיו"! בִּשְׁבִיל לְבָאוֹתָיו. "וַיְמַלֵּא טֶרֶף חֹרָיו"! בִּשְׁבִיל חוֹרָיו. "וּמְעֹנֹתָיו טְרָפָה"! בִּשְׁבִיל מְעוֹנוֹתָיו.

וְהָתַנְיָא: וְכֵן חַיָּה שֶׁנִּכְנְסָה לַחֲצַר הַנִּיזָּק, טָרְפָה בְּהֵמָה וְאָכְלָה בָּשָׂר – מְשַׁלֶּם נֵזֶק שָׁלֵם!

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – שֶׁטָּרְפָה לְהַנִּיחַ. הָא "אָכְלָה" קָתָנֵי! בְּשֶׁנִּמְלְכָה וְאָכְלָה.

מְנָא יָדְעִינַן? וְעוֹד, דִּשְׁמוּאֵל נָמֵי – דִּלְמָא הָכִי הוּא?

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, לְצָדְדִין קָתָנֵי: שֶׁטָּרְפָה לְהַנִּיחַ, אוֹ דָּרְסָה וְאָכְלָה – מְשַׁלֶּמֶת נֵזֶק שָׁלֵם.

רָבִינָא אָמַר: כִּי קָאָמַר שְׁמוּאֵל – בַּאֲרִי תַּרְבּוּת, וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר – דְּאָמַר: לָאו אוֹרְחֵיהּ.

אִי הָכִי, אֲפִילּוּ דָּרְסָה נָמֵי לִיחַיַּיב!

אֶלָּא דְּרָבִינָא לָאו אַשְׁמוּאֵל אִתְּמַר, אֶלָּא אַמַּתְנִיתָא; כִּי תָּנֵי מַתְנִיתָא – בַּאֲרִי תַּרְבּוּת, וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר דְּאָמַר: לָאו אוֹרְחֵיהּ.

אִי הָכִי, חָצִי נֵזֶק בָּעֵי לְשַׁלּוֹמֵי! דְּאִיַּיעַד.

אִי הָכִי, מַאי הַאי דְּקָתָנֵי לַהּ גַּבֵּי תּוֹלָדָה דְּשׁוֹר? גַּבֵּי תּוֹלָדָה דְּקֶרֶן בָּעֵי לְמֵיתְנֵייהּ! קַשְׁיָא.

מַתְנִי' מָה בֵּין תָּם לְמוּעָד?

אֶלָּא שֶׁהַתָּם מְשַׁלֵּם חֲצִי נֵזֶק מִגּוּפוֹ, וּמוּעָד מְשַׁלֵּם נֵזֶק שָׁלֵם מִן הָעֲלִיָּיה.

גְּמָ' מַאי "עֲלִיָּיה"? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: בְּמְעוּלֶּה שֶׁבְּנִכְסָיו.

וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "וַיִּשְׁכַּב חִזְקִיָּהוּ עִם אֲבֹתָיו, וַיְקַבְּרֻהוּ בְּמַעֲלֵה קִבְרֵי בְנֵי דָוִיד", וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: "בְּמַעֲלֵה" – אֵצֶל מְעוּלִּים שֶׁבַּמִּשְׁפָּחָה, וּמַאן נִינְהוּ – דָּוִד וּשְׁלֹמֹה.

"וַיְקַבְּרֻהוּ בְּקִבְרוֹתָיו אֲשֶׁר כָּרָה לוֹ בְּעִיר דָּוִיד, וַיִּשְׁכִּיבֻהוּ בַּמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר מִלֵּא בְּשָׂמִים וּזְנִים" – מַאי "בְּשָׂמִים וּזְנִים"? רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: זְיָנֵי זְיָנֵי. רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר: בְּשָׂמִים שֶׁכָּל הַמֵּרִיחַ בָּהֶן בָּא לִידֵי זִימָה.

"כִּי כָרוּ שׁוּחָה לְלָכְדֵנִי, וּפַחִים טָמְנוּ לְרַגְלָי" – רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: שֶׁחֲשָׁדוּהוּ מִזּוֹנָה. רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר: שֶׁחֲשָׁדוּהוּ מֵאֵשֶׁת אִישׁ.

בִּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר שֶׁחֲשָׁדוּהוּ מִזּוֹנָה – הַיְינוּ דִּכְתִיב: "כִּי שׁוּחָה עֲמֻקָּה זוֹנָה". אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר שֶׁחֲשָׁדוּהוּ מֵאֵשֶׁת אִישׁ, מַאי "שׁוּחָה"? אַטּוּ אֵשֶׁת אִישׁ מִי נָפְקָא מִכְּלַל זוֹנָה?

בִּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר שֶׁחֲשָׁדוּהוּ מֵאֵשֶׁת אִישׁ – הַיְינוּ דִּכְתִיב: "וְאַתָּה ה' יָדַעְתָּ אֶת כָּל עֲצָתָם עָלַי לַמָּוֶת". אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר שֶׁחֲשָׁדוּהוּ מִזּוֹנָה, מַאי "לַמָּוֶת"? שֶׁהִשְׁלִיכוּהוּ לִבְאֵר טִיט.

דָּרַשׁ רָבָא, מַאי דִּכְתִיב: "יִהְיוּ מֻכְשָׁלִים לְפָנֶיךָ, בְּעֵת אַפְּךָ עֲשֵׂה בָּהֶם"? אָמַר יִרְמְיָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲפִילּוּ בְּשָׁעָה שֶׁעוֹשִׂין צְדָקָה – הַכְשִׁילֵם בִּבְנֵי אָדָם שֶׁאֵינָן מְהוּגָנִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְקַבְּלוּ עֲלֵיהֶן שָׂכָר.

"וְכָבוֹד עֲשׂוּ לוֹ בְּמוֹתוֹ" – מְלַמֵּד שֶׁהוֹשִׁיבוּ יְשִׁיבָה עַל קִבְרוֹ.

פְּלִיגִי בַּהּ רַבִּי נָתָן וְרַבָּנָן, חַד אָמַר שִׁלְשָׁה,

דף יז.

וְחַד אָמַר שִׁבְעָה. וְאָמְרִי לַהּ: שִׁלְשִׁים.

תָּנוּ רַבָּנָן: "וְכָבוֹד עֲשׂוּ לוֹ בְּמוֹתוֹ" – זֶה חִזְקִיָּה מֶלֶךְ יְהוּדָה, שֶׁיָּצְאוּ לְפָנָיו שִׁלְשִׁים וְשִׁשָּׁה אֶלֶף חֲלוּצֵי כְתַף, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

אָמַר לוֹ רַבִּי נְחֶמְיָה: וַהֲלֹא לִפְנֵי אַחְאָב עָשׂוּ כֵּן!

אֶלָּא שֶׁהִנִּיחוּ סֵפֶר תּוֹרָה עַל מִטָּתוֹ, וְאָמְרוּ: קַיִּים זֶה מַה שֶּׁכָּתוּב בָּזֶה.

וְהָאִידָּנָא נָמֵי עָבְדִינַן הָכִי! אַפּוֹקֵי מַפְקִינַן, אַנּוֹחֵי לָא מַנְּחִינַן. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: אַנּוֹחֵי נָמֵי מַנְּחִינַן, "קַיִּים" לָא אָמְרִינַן.

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: הָווּ אָזְלִינָא בַּהֲדֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן לְמִשְׁאַל שְׁמַעְתָּא, כִּי הֲווּ עָיֵיל לְבֵית הַכִּסֵּא וַהֲווּ בָּעֵינָא מִינֵּיהּ מִלְּתָא, לָא פָּשֵׁיט לַן עַד דְּמָשֵׁי יְדֵיהּ וּמַנַּח תְּפִילִּין וּמְבָרֵךְ, וַהֲדַר אָמַר לַן: אֲפִילּוּ "קַיִּים" אָמְרִינַן; "לִימֵּד" לָא אָמְרִינַן.

וְהָאָמַר מָר: גָּדוֹל תַּלְמוּד תּוֹרָה, שֶׁהַתַּלְמוּד מֵבִיא לִידֵי מַעֲשֶׂה! לָא קַשְׁיָא; הָא לְמִיגְמַר, הָא לְאַגְמוֹרֵי.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי, מַאי דִּכְתִיב: "אַשְׁרֵיכֶם זֹרְעֵי עַל כָּל מָיִם, מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר"? כָּל הָעוֹסֵק בְּתוֹרָה וּבִגְמִילוּת חֲסָדִים, זוֹכֶה לְנַחֲלַת שְׁנֵי שְׁבָטִים.

שֶׁנֶּאֱמַר: "אַשְׁרֵיכֶם זֹרְעֵי" – וְאֵין "זְרִיעָה" אֶלָּא צְדָקָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "זִרְעוּ לָכֶם לִצְדָקָה וְקִצְרוּ לְפִי חֶסֶד"; וְאֵין "מַיִם" אֶלָּא תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "הוֹי כָּל צָמֵא לְכוּ לַמָּיִם".

וְזוֹכֶה לְנַחֲלַת שְׁנֵי שְׁבָטִים – זוֹכֶה לְכִילָה כְּיוֹסֵף, דִּכְתִיב: "בֵּן פֹּרָת יוֹסֵף, בָּנוֹת צָעֲדָה עֲלֵי שׁוּר"; וְזוֹכֶה לְנַחֲלַת יִשָּׂשכָר, דִּכְתִיב: "יִשָּׂשכָר חֲמֹר גָּרֶם".
אִית דְּאָמְרִי: אוֹיְבָיו נוֹפְלִים לְפָנָיו כְּיוֹסֵף – דִּכְתִיב: "בָּהֶם עַמִּים יְנַגֵּח יַחְדָּו אַפְסֵי אָרֶץ"; וְזוֹכֶה לְבִינָה כְּיִשָּׂשכָר – דִּכְתִיב: "וּמִבְּנֵי יִשָּׂשכָר יוֹדְעֵי בִינָה לַעִתִּים, לָדַעַת מַה יַּעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל".

הֲדַרַן עֲלָיךְ אַרְבָּעָה אָבוֹת

מַתְנִי' **כֵּיצַד** הֲרֵגֶל מוּעֶדֶת? לִשְׁבֹּר בְּדֶרֶךְ הִלּוּכָהּ. הַבְּהֵמָה מוּעֶדֶת לְהַלֵּךְ כְּדַרְכָּהּ וּלְשַׁבֵּר. הָיְתָה מְבַעֶטֶת, אוֹ שֶׁהָיוּ צְרוֹרוֹת מְנַתְּזִין מִתַּחַת רַגְלֶיהָ – וְשָׁבְרָה אֶת הַכֵּלִים, מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק. דָּרְסָה עַל הַכְּלִי וּשְׁבָרַתּוּ, וְנָפַל עַל כְּלִי וּשְׁבָרוֹ – עַל הָרִאשׁוֹן מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם, וְעַל הָאַחֲרוֹן מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק.
הַתַּרְנְגוֹלִין מוּעָדִין לְהַלֵּךְ כְּדַרְכָּן וּלְשַׁבֵּר. הָיָה דְּלִיל קָשׁוּר בְּרַגְלָיו, אוֹ שֶׁהָיָה מְהַדֵּס וּמְשַׁבֵּר אֶת הַכֵּלִים – מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק.

דף יז:

גְּמָ' אֲמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרָבָא: הַיְינוּ רֶגֶל הַיְינוּ בְּהֵמָה! אֲמַר לֵיהּ: תְּנָא אָבוֹת, וְקָתָנֵי תּוֹלָדוֹת. אֶלָּא מַעֲתָּה, סֵיפָא דְּקָתָנֵי: "הַשֵּׁן מוּעֶדֶת" "הַבְּהֵמָה מוּעֶדֶת", מַאי אָבוֹת וּמַאי תּוֹלָדוֹת אִיכָּא? הָוֶה קָמַהֲדַר לֵיהּ בִּבְרִיחוּתָא, וַאֲמַר לֵיהּ: אֲנָא שַׁנַּאי חָדָא, וְאַתְּ שַׁנֵּי חָדָא.
וְטַעְמָא מַאי? אָמַר רַב אַשִׁי: תַּנָּא שֵׁן דְּחַיָּה, וְקָתָנֵי שֵׁן דִּבְהֵמָה. סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: "וְשִׁלַּח אֶת בְּעִירֹה" כְּתִיב, בְּהֵמָה – אִין, חַיָּה – לָא; קָא מַשְׁמַע לַן דְּחַיָּה בִּכְלַל בְּהֵמָה.
אִי הָכִי, הָא מִבְּעֵי לֵיהּ לְמֵימְרֵי בְּרֵישָׁא! הַאי דְּאָתְיָא לֵיהּ מִדְּרָשָׁא – חָבִיבָא לֵיהּ.
אִי הָכִי, רֵישָׁא נָמֵי – לֵימְרֵי הָהִיא דְּלָא כְּתִיבָא בְּרֵישָׁא! הָכִי הַשְׁתָּא?! הָתָם – אִידֵּי וְאִידֵּי אָבוֹת נִינְהוּ, הָךְ דְּאָתְיָא לֵיהּ מִדְּרָשָׁא – חָבִיבָא לֵיהּ. הָכָא – שָׁבִיק אָב, וְתָנֵי תּוֹלָדָה?!
אִיבָּעֵית אֵימָא: אַיְידֵי דְּסָלֵיק מֵרֶגֶל, פָּתַח בָּרֶגֶל.
תָּנוּ רַבָּנָן: בְּהֵמָה מוּעֶדֶת לְהַלֵּךְ כְּדַרְכָּהּ וּלְשַׁבֵּר. כֵּיצַד? בְּהֵמָה שֶׁנִּכְנְסָה לַחֲצַר הַנִּיזָּק – וְהִזִּיקָה בְּגוּפָהּ דֶּרֶךְ הִלּוּכָהּ, וּבִשְׁעָרָהּ דֶּרֶךְ הִלּוּכָהּ; בָּאוּכָף שֶׁעָלֶיהָ, וּבְשִׁלִּיף שֶׁעָלֶיהָ, וּבְפִרְמְבָּיָא שֶׁבְּפִיהָ, וּבְזוֹג שֶׁבְּצַוָּארָהּ; וַחֲמוֹר בְּמַשָּׂאוֹ – מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם. סוֹמְכוֹס אוֹמֵר: צְרוֹרוֹת, וַחֲזִיר שֶׁהָיָה נוֹבֵר בָּאַשְׁפָּה וְהִזִּיק – מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם.
הִזִּיק – פְּשִׁיטָא! אֶלָּא אֵימָא: הִתִּיז וְהִזִּיק – מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם.

צְרוֹרוֹת מַאן דְּכַר שְׁמַיְהוּ? חַסּוֹרֵי מְחַסְּרָא, וְהָכִי קָתָנֵי: צְרוֹרוֹת כִּי אוֹרְחַיְיהוּ – חֲצִי נֶזֶק. וַחֲזִיר שֶׁהָיָה נוֹבֵר בָּאַשְׁפָּה, וְהִתִּיז וְהִזִּיק – מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק. סוֹמְכוֹס אוֹמֵר: צְרוֹרוֹת, וַחֲזִיר שֶׁהָיָה נוֹבֵר בָּאַשְׁפָּה וְהִתִּיז וְהִזִּיק – מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם.

תָּנוּ רַבָּנַן: תַּרְנְגוֹלִין שֶׁהָיוּ מַפְרִיחִין מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְשָׁבְרוּ כֵּלִים בְּכַנְפֵיהֶן – מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם. בְּרוּחַ שֶׁבְּכַנְפֵיהֶן – מְשַׁלְּמִין חֲצִי נֶזֶק. סוֹמְכוֹס אוֹמֵר: נֶזֶק שָׁלֵם. תַּנְיָא אִידָךְ: תַּרְנְגוֹלִין שֶׁהָיוּ מְהַדְּסִין עַל גַּבֵּי עִיסָּה וְעַל גַּבֵּי פֵּירוֹת, וְטִינְפוּ אוֹ נִיקְּרוּ – מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם. הֶעֱלוּ עָפָר אוֹ צְרוֹרוֹת – מְשַׁלְּמִין חֲצִי נֶזֶק. סוֹמְכוֹס אוֹמֵר: נֶזֶק שָׁלֵם.

תַּנְיָא אִידָךְ: תַּרְנְגוֹל שֶׁהָיָה מַפְרִיחַ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְיָצְתָה רוּחַ מִתַּחַת כְּנָפָיו וְשִׁיבְּרָה אֶת הַכֵּלִים – מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק. סְתָמָא כְּרַבָּנַן.

אָמַר רָבָא: בְּשִׁלְמָא סוֹמְכוֹס – קָסָבַר: כֹּחוֹ כְּגוּפוֹ דָּמֵי. אֶלָּא רַבָּנַן, אִי כְּגוּפוֹ דָּמֵי – כּוּלֵּיהּ נֶזֶק בְּעֵי לְשַׁלֵּם; וְאִי לָאו כְּגוּפוֹ דָּמֵי, חֲצִי נֶזֶק נָמֵי לָא לְשַׁלֵּם!

הֲדַר אָמַר רָבָא: לְעוֹלָם כְּגוּפוֹ דָּמֵי, וַחֲצִי נֶזֶק צְרוֹרוֹת – הִלְכְתָא גְּמִירִי לַהּ.

אָמַר רָבָא: כֹּל שֶׁבַּזָּב טָמֵא – בְּנִזְקִין מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם. כֹּל שֶׁבַּזָּב טָהוֹר – בְּנִזְקִין מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק.

וְרָבָא, צְרוֹרוֹת אֲתָא לְאַשְׁמוּעִינַן?! לֹא; רָבָא – עֶגְלָה מוֹשֶׁכֶת בַּקָּרוֹן קָא מַשְׁמַע לַן.

תַּנְיָא כְּוָתֵיהּ דְּרָבָא: בְּהֵמָה מוּעֶדֶת לְשַׁבֵּר בְּדֶרֶךְ הִלּוּכָהּ. כֵּיצַד? בְּהֵמָה שֶׁנִּכְנְסָה לַחֲצַר הַנִּיזָּק – וְהִזִּיקָה בְּגוּפָהּ דֶּרֶךְ הִלּוּכָהּ, וּבִשְׁעָרָהּ דֶּרֶךְ הִלּוּכָהּ; בָּאוּכָף שֶׁעָלֶיהָ, וּבִשְׁלִיף שֶׁעָלֶיהָ, וּבִפְרוֹמְבְּיָא שֶׁבְּפִיהָ, וּבְזוֹג שֶׁבְּצַוָּארָהּ; וַחֲמוֹר בְּמַשָּׂאוֹ, וְעֶגְלָה מוֹשֶׁכֶת בְּקָרוֹן – מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם.

תָּנוּ רַבָּנַן: תַּרְנְגוֹלִים שֶׁהָיוּ מְחַטְּטִין בְּחֶבֶל דְּלִי, וְנִפְסַק הַחֶבֶל וְנִשְׁבַּר הַדְּלִי – מְשַׁלְּמִין נֶזֶק שָׁלֵם.

בָּעֵי רָבָא: דָּרְסָה עַל כְּלִי וְלֹא שְׁבָרַתּוּ, וְנִתְגַּלְגֵּל לְמָקוֹם אַחֵר וְנִשְׁבַּר, מַהוּ? בְּתַר מֵעִיקָּרָא אָזְלִינַן – וְגוּפֵיהּ הוּא, אוֹ דִלְמָא בָּתַר תִּבַּר מָנָא אָזְלִינָא – וּצְרוֹרוֹת נִינְהוּ?

תִּפְשׁוֹט לֵיהּ מִדְּרַבָּה – דְּאָמַר רַבָּה: זָרַק כְּלִי מֵרֹאשׁ הַגָּג, וּבָא אַחֵר וּשְׁבָרוֹ בְּמַקֵּל – פָּטוּר; דְּאָמְרִינַן לֵיהּ: מָנָא תִּבְירָא תִּבַּר! לְרַבָּה – פְּשִׁיטָא לֵיהּ, לְרָבָא – מְבַעְיָא לֵיהּ.

תָּא שְׁמַע: הִידּוּס – אֵינוֹ מוּעָד. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: הֲרֵי זֶה מוּעָד.

הִידּוּס סָלְקָא דַּעְתָּךְ?! אֶלָּא לָאו הִידּוּס וְהִתִּיז, וּבְהָא קָמַפְלְגִי – דְּמָר סָבַר: בָּתַר מֵעִיקָּרָא אָזְלִינַן, וּמָר סָבַר: בָּתַר תִּבַּר מָנָא אָזְלִינַן?

לָא;

דף יח.

בְּהָתִיז צְרוֹרוֹת, וּבִפְלוּגְתָּא דְּסוֹמְכוֹס וְרַבָּנַן קָמִיפַּלְגִי.
תָּא שְׁמַע: תַּרְנְגוֹלִין שֶׁהָיוּ מְחַטְּטִין בְּחֶבֶל דְּלִי, וְנִפְסַק הַחֶבֶל וְנִשְׁבַּר הַדְּלִי – מְשַׁלְּמִין נֶזֶק שָׁלֵם. שְׁמַע מִינַּהּ, בָּתַר מֵעִיקָּרָא אָזְלִינַן! תַּרְגְּמַהּ אַחֶבֶל.
וְהָא חֶבֶל מְשׁוּנֶּה הוּא! דְּמָאוֹס בְּלִישָׁה: וְהָא "נִשְׁבַּר דְּלִי" קָתָנֵי! אֶלָּא סוֹמְכוֹס הִיא, דְּאָמַר: צְרוֹרוֹת – נֶזֶק שָׁלֵם מְשַׁלֵּם.
אִי סוֹמְכוֹס, אֵימָא סֵיפָא: נִיתַּז מִמֶּנּוּ שֶׁבֶר, וְנָפַל עַל כְּלִי אַחֵר וּשְׁבָרָהּ – עַל הָרִאשׁוֹן מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם, וְעַל הָאַחֲרוֹן מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק. וְאִי סוֹמְכוֹס, מִי אִית לֵיהּ חֲצִי נֶזֶק?
וְכִי תֵּימָא שְׁאנֵי לֵיהּ לְסוֹמְכוֹס בֵּין נֶזֶק כֹּחוֹ לְכֹחַ כֹּחוֹ; וְאֶלָּא הָא דְּבָעֵי רַב אָשֵׁי: כֹּחַ כֹּחוֹ לְסוֹמְכוֹס, כְּכֹחוֹ דְּמֵי אוֹ לָאו כְּכֹחוֹ דְּמֵי?
תִּפְשׁוֹט לֵיהּ דְּלָאו כְּכֹחוֹ דְּמֵי!
אֶלָּא לָאו רַבָּנַן הִיא? שְׁמַע מִינַּהּ בָּתַר מֵעִיקָּרָא אָזְלִינַן!
אָמַר רַב בִּיבִי בַּר אַבָּיֵי: דְּקָאָזֵיל מִינַּיהּ מִינַּיהּ.
בָּעֵי רָבָא: חֲצִי נֶזֶק צְרוֹרוֹת – מְגוּפוֹ מְשַׁלֵּם, אוֹ מֵעָלְיָיה מְשַׁלֵּם? מְגוּפוֹ מְשַׁלֵּם – דְּלָא אַשְׁכְּחַן חֲצִי נֶזֶק דְּמְשַׁלֵּם מֵעָלְיָיה, אוֹ דִלְמָא מֵעָלְיָיה מְשַׁלֵּם – דְּלָא אַשְׁכְּחַן כְּאוֹרְחַיֵּיהּ דְּמְשַׁלֵּם מְגוּפֵּיהּ?
תָּא שְׁמַע: הִידּוּס – אֵינוֹ מוּעָד. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: הֲרֵי זֶה מוּעָד. הִידּוּס סָלְקָא דַּעְתָּךְ?! אֶלָּא לָאו הִידּוּס וְהִתִּיז,
וּבְהָא קָמִיפַּלְגִי: מַאן דְּאָמַר אֵינוֹ מוּעָד – קָסָבַר מְגוּפוֹ מְשַׁלֵּם, וּמַאן דְּאָמַר מוּעָד – קָסָבַר מֵעָלְיָיה מְשַׁלֵּם?
לָא; בְּפְלוּגְתָּא דְּסוֹמְכוֹס וְרַבָּנַן קָמִיפַּלְגִי.
תָּא שְׁמַע: הַכֶּלֶב שֶׁנָּטַל חֲרָרָה וְהָלַךְ לְגָדִישׁ, וְאָכַל הַחֲרָרָה וְהִדְלִיק אֶת הַגָּדִישׁ – עַל הַחֲרָרָה מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם, וְעַל הַגָּדִישׁ מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק.
מַאי טַעְמָא – לָאו מִשּׁוּם דְּהָוְיָא לְהוּ צְרוֹרוֹת? וְתָנֵי עֲלַהּ: מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק – מְגוּפוֹ!
וְתִסְבְּרָא?! לְרַבִּי אֶלְעָזָר – נֶזֶק שָׁלֵם מְגוּפֵּיהּ מִי אַשְׁכְּחַן?
אֶלָּא כְּגוֹן דְּשַׁנִּי בְּהָא גַּחֶלֶת, וְרַבִּי אֶלְעָזָר סָבַר לַהּ כְּרַבִּי טַרְפוֹן, דְּאָמַר: מְשׁוּנֶּה קֶרֶן בַּחֲצַר הַנִּיזָּק, נֶזֶק שָׁלֵם מְשַׁלֵּם.
וְלָא הִיא; מַאי טַעְמָא מוֹקְמַתְּ לַהּ כְּרַבִּי טַרְפוֹן – מִשּׁוּם נֶזֶק שָׁלֵם?
רַבִּי אֶלְעָזָר סָבַר כְּסוֹמְכוֹס, דְּאָמַר: צְרוֹרוֹת – נֶזֶק שָׁלֵם מְשַׁלֵּם; וְסָבַר לַהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר: צַד תַּמּוּת בְּמְקוֹמָהּ עוֹמֶדֶת. וְכִי קָתָנֵי מְגוּפוֹ – אַצַּד תַּמּוּת.

אֲמַר לֵיהּ רַב סַמָּא בְּרֵיהּ דְּרַב אָשֵׁי לְרָבִינָא: אֵימוֹר דְּשָׁמְעַתְּ לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה, בְּתָם וְנַעֲשָׂה מוּעָד; בְּמוּעָד מִתְּחִילָּתוֹ

דף יח:

מִי שָׁמְעַתְּ לֵיהּ?

אֶלָּא כִּי קָאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר נָזֵק שָׁלֵם – כְּגוֹן דְּאִיעֲדָ; וּבְהָא קָמִיפַּלְגִי – מָר סָבַר יֵשׁ הַעֲדָאָה לְצָרוֹרוֹת, וּמַר סָבַר אֵין הַעֲדָאָה לְצָרוֹרוֹת.

אֶלָּא הָא דְּבָעֵי רָבָא: יֵשׁ הַעֲדָאָה לְצָרוֹרוֹת, אוֹ אֵין הַעֲדָאָה לְצָרוֹרוֹת? אִי לְרַבָּנַן – אֵין הַעֲדָאָה לְצָרוֹרוֹת, אִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר – יֵשׁ הַעֲדָאָה לְצָרוֹרוֹת!

אָמַר לָךְ רָבָא: כִּי מִיבַּעְיָא לִי לְדִידִי, אַלִּיבָּא דְּרַבָּנַן דִּפְלִיגִי עֲלֵיהּ דְּסוֹמְכוֹס; אֲבָל הָכָא, בֵּין לְרַבָּנַן בֵּין לְרַבִּי אֶלְעָזָר – כְּסוֹמְכוֹס סְבִירָא לְהוּ, דְּאָמַר: צְרוֹרוֹת – נָזֵק שָׁלֵם מִשְׁלֵם.

וְטַעְמָא מַאי אָמוּר רַבָּנַן חֲצִי נָזֵק – דְּשַׁנִּי וְלָא אַיְיעַד; וּבְפָלוּגְתָּא דְּרַבִּי טַרְפוֹן וְרַבָּנַן קָמִיפַּלְגִי.

אֵימוֹר דְּשָׁמְעַתְּ לֵיהּ לְרַבִּי טַרְפוֹן – נָזֵק שָׁלֵם; מִגּוּפוֹ מִי שָׁמְעַתְּ לֵיהּ?

אֵין; מֵהֵיכָא מַיְיתֵי לַהּ – מִקֶּרֶן מֵרְשׁוּת הָרַבִּים;

דַּיּוֹ לַבָּא מִן הַדִּין לִהְיוֹת כַּנִּדּוֹן.

וְהָא רַבִּי טַרְפוֹן לֵית לֵיהּ "דַּיּוֹ"!

כִּי לֵית לֵיהּ "דַּיּוֹ" – הֵיכָא דְּמִפְרִיךְ קַל וָחוֹמֶר; הֵיכָא דְּלָא מִפְרִיךְ קַל וָחוֹמֶר – אִית לֵיהּ "דַּיּוֹ".

גּוּפָא – בָּעֵי רָבָא: יֵשׁ הַעֲדָאָה לְצָרוֹרוֹת, אוֹ אֵין הַעֲדָאָה לְצָרוֹרוֹת? לְקֻלָּא מְדַמֵּינַן לֵיהּ, אוֹ דִלְמָא תּוֹלְדָה דְּרֶגֶל הוּא?

תָּא שְׁמַע: הִידּוּס – אֵינוֹ מוּעָד. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: הֲרֵי זֶה מוּעָד. הִידּוּס סָלְקָא דַּעְתָּךְ?! אֶלָּא הִידּוּס וְהִתִּיז.

מַאי, לָאו כְּגוֹן דַּעֲבַד תְּלָתָא זִימְנֵי – וּבְהָא קָמִיפַּלְגִי: מָר סָבַר יֵשׁ הַעֲדָאָה, וּמַר סָבַר אֵין הַעֲדָאָה? לָא, בְּחַד זִימְנָא; וּבְפָלוּגְתָּא דְּסוֹמְכוֹס וְרַבָּנַן קָמִיפַּלְגִי.

תָּא שְׁמַע: בְּהֵמָה שֶׁהֵטִילָה גְּלָלִים לְעִיסָּה, רַב יְהוּדָה אוֹמֵר: מְשַׁלֵּם נָזֵק שָׁלֵם, וְרַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: חֲצִי נָזֵק. מַאי, לָאו כְּגוֹן דַּעֲבַד תְּלָתָא זִימְנֵי – וּבְהָא קָמִיפַּלְגִי: מָר סָבַר יֵשׁ הַעֲדָאָה, וּמַר סָבַר אֵין הַעֲדָאָה?

לָא; בְּחַד זִימְנָא, וּבְפָלוּגְתָּא דְּסוֹמְכוֹס וְרַבָּנַן קָמִיפַּלְגִי. וְהָא מְשׁוּנֶּה הוּא! דְּדָחִיק לֵיהּ עָלְמָא. וְלֵימָא רַב יְהוּדָה: הָלְכָה כְּסוֹמְכוֹס, וְלֵימָא רַבִּי אֶלְעָזָר: הָלְכָה כְּרַבָּנַן! גְּלָלִים אִצְטְרִיכָא לֵיהּ; סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמֵינָא, הוֹאִיל וּבָתַר גּוּפֵיהּ גָּרִירִין – כְּגוּפֵיהּ דָּמֵי; קָא מַשְׁמַע לַן.

תָּא שְׁמַע, דְּתָנֵי רָמֵי בַּר יְחֶזְקֵאל: תַּרְנְגוֹל שֶׁהוֹשִׁיט רֹאשׁוֹ לַאֲוִיר כְּלִי זְכוּכִית, וְתָקַע בּוֹ וּשְׁבָרוֹ – מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם. וְאָמַר רַב יוֹסֵף, אָמְרִי בֵּי רַב: סוּס שֶׁצָּנַף וַחֲמוֹר שֶׁנָּעַר, וְשִׁיבֵּר אֶת הַכֵּלִים – מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק.
מַאי, לָאו כְּגוֹן דַּעֲבַד תְּלָתָא זִימְנֵי –

דף יט.

וּבְהָא קָמִיפַּלְגִי: מָר סָבַר יֵשׁ הַעָדָאָה, וּמַר סָבַר אֵין הַעָדָאָה?
לָא; בְּחַד זִמְנָא, וּבִפְלוּגְתָּא דְּסוֹמְכוֹס וְרַבָּנַן קָמִיפַּלְגִי. וְהָא מְשׁוּנֶּה הוּא! דְּאִית בֵּיהּ בְּזָרְנֵי.
בָּעֵי רַב אָשֵׁי: יֵשׁ שִׁנּוּי לִצְרוֹרוֹת לִרְבִיעַ נֶזֶק, אוֹ אֵין שִׁנּוּי לִצְרוֹרוֹת לִרְבִיעַ נֶזֶק?
תִּפְשׁוֹט לֵיהּ מִדְּרָבָא, דְּבָעֵי רָבָא: יֵשׁ הַעָדָאָה לִצְרוֹרוֹת, אוֹ אֵין הַעָדָאָה לִצְרוֹרוֹת? מִכְּלָל דְּאֵין שִׁנּוּי.
דִּילְמָא רָבָא "אִם תִּמְצֵי לוֹמַר" קָאָמַר – אִם תִּמְצֵי לוֹמַר אֵין שִׁנּוּי, יֵשׁ הַעָדָאָה, אוֹ אֵין הַעָדָאָה? תֵּיקוּ.
בָּעֵי רַב אָשֵׁי: כֹּחַ כֹּחוֹ לְסוֹמְכוֹס, כְּכֹחוֹ דְּמֵי אוֹ לָא?
מִי גְּמִיר הֲלָכָה – וּמוֹקֵי לַהּ בְּכֹחַ כֹּחוֹ, אוֹ דִלְמָא לָא גְּמִיר הֲלָכָה כְּלָל? תֵּיקוּ.
הָיְתָה מְבַעֶטֶת, אוֹ שֶׁהָיוּ צְרוֹרוֹת מְנַתְּזִין מִתַּחַת רַגְלֶיהָ, וְשָׁבְרָה אֶת הַכֵּלִים – מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק. אִיבַּעְיָא לְהוּ: הֵיכִי קָאָמַר?
הָיְתָה מְבַעֶטֶת וְהִזִּיקָה בְּבִיעוּטָהּ, אוֹ צְרוֹרוֹת כְּאוֹרְחַיְיהוּ – מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק, וְרַבָּנַן הִיא; אוֹ דִלְמָא, הָיְתָה מְבַעֶטֶת וְהִזִּיקָה בְּבִיעוּטָהּ, אוֹ צְרוֹרוֹת מֵחֲמַת בִּיעוּט – מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק, הָא כִּי אוֹרְחַיְיהוּ – מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם, וּמַנִּי – סוֹמְכוֹס הִיא?
תָּא שְׁמַע מִסֵּיפָא: דְּרָסָה עַל הַכְּלִי וּשְׁבָרַתּוּ, וְנָפַל הַשֶּׁבֶר עַל כְּלִי אַחֵר וּשְׁבָרוֹ – עַל הָרִאשׁוֹן מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם, וְעַל הָאַחֲרוֹן חֲצִי נֶזֶק. וְאִי סוֹמְכוֹס, מִי אִית לֵיהּ חֲצִי נֶזֶק?
וְכִי תֵּימָא "רִאשׁוֹן" – רִאשׁוֹן לְהַתָּזָה, וְ"שֵׁנִי" – שֵׁנִי לְהַתָּזָה; וְשָׁאנֵי לֵיהּ לְסוֹמְכוֹס בֵּין כֹּחוֹ לְכֹחַ כֹּחוֹ;
אֶלָּא הָא דְּבָעֵי רַב אָשֵׁי: כֹּחַ כֹּחוֹ לְסוֹמְכוֹס, כְּכֹחוֹ דְּמֵי אוֹ לָאו כְּכֹחוֹ דָּמֵי? תִּפְשׁוֹט לֵיהּ דְּלָאו כְּכֹחוֹ דָּמֵי!
רַב אָשֵׁי כְּרַבָּנַן מוֹקֵי לַהּ, וּבָעֵי לַהּ הָכִי – הָיְתָה מְבַעֶטֶת וְהִזִּיקָה בְּבִיעוּטָהּ, אוֹ צְרוֹרוֹת כְּאוֹרְחַיְיהוּ – חֲצִי נֶזֶק. הָא מֵחֲמַת בִּיעוּט – רְבִיעַ נֶזֶק, וְיֵשׁ שִׁנּוּי;
אוֹ דִלְמָא, הָיְתָה מְבַעֶטֶת וְהִזִּיקָה בְּבִיעוּטָהּ, אוֹ צְרוֹרוֹת מֵחֲמַת בִּיעוּט – חֲצִי נֶזֶק, וְאֵין שִׁנּוּי? תֵּיקוּ.

בָּעֵי מִינֵּיהּ רַבִּי אַבָּא בַּר מָמָל מֵרַבִּי אַמִּי, וְאָמְרִי לַהּ מֵרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא: הָיְתָה מְהַלֶּכֶת בְּמָקוֹם שֶׁאִי אֶפְשָׁר לָהּ אֶלָּא אִם כֵּן מְנַתֶּזֶת, וּבְעָטָה וְהִתִּיזָה וְהִזִּיקָה, מַהוּ? כֵּיוָן דְּאִי אֶפְשָׁר לַהּ – אוֹרְחַיהּ הוּא; אוֹ דִלְמָא, הַשְׁתָּא מִיהָא מֵחֲמַת בִּיעוּט קְמָנַתְּזָה צְרוֹרוֹת? תֵּיקוּ.

בָּעָא מִינֵּיהּ רַבִּי יִרְמְיָה מֵרַבִּי זֵירָא: הָיְתָה מְהַלֶּכֶת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וּבְעָטָה וְהִתִּיזָה וְהִזִּיקָה, מַהוּ? לְקֻלָּרָן מְדַמֵּינַן לֵיהּ – וְחַיֶּיבֶת, אוֹ דִלְמָא תּוֹלְדָה דְּרֶגֶל הוּא – וּפְטוּרָה? אֲמַר לֵיהּ: מִסְתַּבְּרָא, תּוֹלְדָה דְּרֶגֶל הוּא.

הִתִּיזָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְהִזִּיקָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, מַהוּ? אֲמַר לֵיהּ: עֲקִירָה אֵין כָּאן, הַנָּחָה יֵשׁ כָּאן?!

אֵיתֵיבֵיהּ: הָיְתָה מְהַלֶּכֶת בַּדֶּרֶךְ וְהִתִּיזָה, בֵּין בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד בֵּין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים – חַיֶּיבֶת. מַאי, לָאו הִתִּיזָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהִזִּיקָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים? לָא, הִתִּיזָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהִזִּיקָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד. וְהָאָמְרַתְּ: עֲקִירָה אֵין כָּאן, הַנָּחָה יֵשׁ כָּאן! אֲמַר לֵיהּ: הֲדַרְתְּ בְּיִ.

אֵיתֵיבֵיהּ: דָּרְסָה עַל הַכְּלִי וּשְׁבָרַתּוּ, וְנָפַל הַשָּׁבָר עַל כְּלִי אַחֵר וּשְׁבָרוֹ – עַל הָרִאשׁוֹן מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם, וְעַל הָאַחֲרוֹן מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק. וְתָנֵי עֲלַהּ: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – בִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק, אֲבָל בִּרְשׁוּת הָרַבִּים – עַל הָרִאשׁוֹן פְּטוּרָה וְעַל הָאַחֲרוֹן חַיֶּיבֶת. מַאי, לָאו הִתִּיזָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהִזִּיקָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים?

לָא, הִתִּיזָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְהִזִּיקָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד. וְהָאָמְרַתְּ עֲקִירָה אֵין כָּאן הַנָּחָה יֵשׁ כָּאן! אֲמַר לֵיהּ: הֲדַרְתְּ בְּיִ.

אִינִי?!

דף יט:

וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵין חֲצִי נֶזֶק חָלוּק לֹא לִרְשׁוּת הַיָּחִיד וְלֹא לִרְשׁוּת הָרַבִּים. מַאי, לָאו הִתִּיזָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהִזִּיקָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים? לָא; הִתִּיזָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהִזִּיקָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד.

וְהָאָמְרַתְּ: עֲקִירָה אֵין כָּאן, הַנָּחָה יֵשׁ כָּאן! אֲמַר לֵיהּ: הֲדַרְתְּ בְּיִ. אִיבָּעֵית אֵימָא: כִּי אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן – אֲקֻרָן.

יָתֵיב רַבִּי יְהוּדָה נְשִׂיאָה וְרַבִּי אוֹשַׁעְיָא אַקִּילְעָא דְּרַבִּי יְהוּדָה, נָפַק מִילְתָא מִבֵּינַיְיהוּ: כִּשְׁכְּשָׁה בִּזְנָבָהּ, מַהוּ? אָמַר לֵיהּ אִידַּךְ: וְכִי יֹאחֲזָנָה בִּזְנָבָהּ וְיֵלֵךְ?! אִי הָכִי, קֻרָן נָמֵי, נִיתָּא: וְכִי יֹאחֲזָנָה בְּקֻרָן וְיֵלֵךְ?!

הָכִי הַשְׁתָּא?! קֻרָן לָאו אוֹרְחֵיהּ, הָא אוֹרְחֵיהּ.

וְכִי מֵאַחַר דְּאוֹרְחֵיהּ, מַאי מְבַעְיָא לֵיהּ? כִּשְׁכּוּשׁ יַתִּירָא מְבַעְיָא לֵיהּ.

בָּעֵי רַב עֵינָא: כִּשְׁכְּשָׁה בְּאַמָּתָהּ מַהוּ? מִי אָמְרִינַן מִידֵּי דְּהָוֵה אַקֶּרֶן – קֶרֶן לָאו יְצִירָא קָתָקֵיף לֵיהּ? הָכָא נָמֵי לָא שְׁנָא; אוֹ דִלְמָא, קֶרֶן כַּוּוֹנָתוֹ לְהַזִּיק, הָא אֵין כַּוּוֹנָתָהּ לְהַזִּיק? תֵּיקוּ.

הַתַּרְנְגוֹלִין מוּעָדִין לְהַלֵּךְ כְּדַרְכָּן וּלְשַׁבֵּר וְכוּ'. אָמַר רַב הוּנָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁנִּקְשַׁר מֵאֵלָיו, אֲבָל קְשָׁרוֹ אָדָם – חַיָּיב.

נִקְשַׁר מֵאֵלָיו – מַאן חַיָּיב? אִילֵימָא בַּעַל הַדְּלִיל, הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּאַצְנְעֵיהּ – אָנוּס הוּא! וְאִי לָא אַצְנְעֵיהּ – פּוֹשֵׁעַ הוּא!

אֶלָּא חַיָּיב בַּעַל תַּרְנְגוֹל? מַאי שְׁנָא כּוֹלֵיהּ נָזֵק דְּלָא – דִּכְתִיב: "כִּי יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר" – וְלֹא שׁוֹר בּוֹר; חֲצִי נָזֵק נָמֵי, "אִישׁ בּוֹר" – וְלֹא שׁוֹר בּוֹר!

אֶלָּא מַתְנִיתִין בִּדְאַדְּיֵיהּ אַדּוֹיֵי. וְכִי אִתְּמַר דְּרַב הוּנָא – בְּעַלְמָא אִתְּמַר. דְּלִיל הֶפְקֵר – אָמַר רַב הוּנָא: נִקְשַׁר מֵאֵלָיו – פָּטוּר, קְשָׁרוֹ אָדָם – חַיָּיב.

מְשׁוּם מַאי חַיָּיב? אָמַר רַב הוּנָא בַּר מָנוֹחַ: מְשׁוּם בּוֹרוֹ הַמִּתְגַּלְגֵּל בְּרַגְלֵי אָדָם וּבְרַגְלֵי בְּהֵמָה.

מַתְנִי' כֵּיצַד הַשֵּׁן מוּעֶדֶת? לֶאֱכוֹל אֶת הָרָאוּי לָהּ. הַבְּהֵמָה מוּעֶדֶת לֶאֱכוֹל פֵּירוֹת וְיָרָקוֹת. אָכְלָה כְּסוּת אוֹ כֵלִים – מְשַׁלֶּמֶת חֲצִי נָזֵק. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – בִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק, אֲבָל בִּרְשׁוּת הָרַבִּים – פָּטוּר.

וְאִם נֶהֱנֵית – מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁנֶּהֱנֵית.

כֵּיצַד מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁנֶּהֱנֵית? אָכְלָה מִתּוֹךְ הָרְחָבָה – מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁנֶּהֱנֵית, מִצִּדֵּי הָרְחָבָה – מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁהִזִּיקָה. מִפָּתַח הַחֲנוּת – מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁנֶּהֱנֵית, מִתּוֹךְ הַחֲנוּת – מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁהִזִּיקָה.

גְּמָ' תְּנוּ רַבָּנַן: הַשֵּׁן מוּעֶדֶת לֶאֱכוֹל אֶת הָרָאוּי לָהּ – כֵּיצַד? בְּהֵמָה שֶׁנִּכְנְסָה לַחֲצַר הַנִּיזָּק, וְאָכְלָה אוֹכָלִין הָרְאוּיִין לָהּ וְשָׁתָתָה מַשְׁקִין הָרְאוּיִין לָהּ – מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם. וְכֵן חַיָּה שֶׁנִּכְנְסָה לַחֲצַר הַנִּיזָּק, וְטָרְפָה בְּהֵמָה וְאָכְלָה בָּשָׂר – מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם.

וּפָרָה שֶׁאָכְלָה שְׂעוֹרִין, וַחֲמוֹר שֶׁאָכַל כַּרְשִׁינִין, וְכֶלֶב שֶׁלִּיקֵּק אֶת הַשֶּׁמֶן, וַחֲזִיר שֶׁאָכַל חֲתִיכָה שֶׁל בָּשָׂר – מְשַׁלְּמִין נֶזֶק שָׁלֵם. אָמַר רַב פָּפָּא, הַשְׁתָּא דְּאָמְרַתְּ: כֹּל מִידֵּי דְּלָאו אוֹרְחֵיהּ, וְאָכְלָה לֵיהּ עַל יְדֵי הַדְּחָק – שְׁמֵיהּ אָכִילָה; הַאי שׁוּנְרָא דַּאֲכַל תַּמְרֵי, וַחֲמָרָא דַּאֲכִיל בִּיניְתָא – מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם.

הָהוּא חַמְרָא דַּאֲכַל נַהֲמָא וּפְלִיסֵיהּ לְסַלָּא, חַיְּיבֵיהּ רַב יְהוּדָה לְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם אֲנַהֲמָא, וְאַסַּלָּא חֲצִי נֶזֶק. וְאַמַּאי? כֵּיוָן דְּאוֹרְחֵיהּ לְמֵיכַל נַהֲמָא – אוֹרְחֵיהּ נָמֵי לְפַלּוֹסֵי סַלָּא! דַּאֲכַל וַהֲדַר פַּלֵּיס.

וּפַּת אוֹרְחֵיהּ הוּא?! וּרְמִינְהוּ: אָכְלָה פַּת וּבָשָׂר וְתַבְשִׁיל – מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק. מַאי, לָאו בִּבְהֵמָה? לֹא, בְּחַיָּה.

חַיָּה – בָּשָׂר אוֹרְחֵיהּ הוּא! דְּמִטְוֵי. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: בְּטַבְיָא. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: לְעוֹלָם בִּבְהֵמָה, וּבְפָתוּרָא.

דף כ.

הָהוּא בַּרְחָא דַּחֲזָא לִיפְתָּא אַפּוּמָּא דְּדַנָּא, סָרִיךְ סְלִיק, אַכְלֵיהּ לְלִיפְתָּא וְתַבְרֵיהּ לְדַנָּא. חַיְּיבֵיהּ רָבָא אַלִּיפְתָּא וְאַדַּנָּא נֶזֶק שָׁלֵם. מַאי טַעְמָא? כֵּיוָן דְּאוֹרְחֵיהּ לְמֵיכַל לִיפְתָּא, אוֹרְחֵיהּ נָמֵי לְסָרוֹכֵי וּלְמִסְלַק.

אָמַר אִילְפָא: בְּהֵמָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וּפָשְׁטָה צַוָּארָהּ וְאָכְלָה מֵעַל גַּבֵּי חֲבֶרְתָּהּ – חַיֶּיבֶת. מַאי טַעְמָא? גַּבֵּי חֲבֶרְתָּהּ – כַּחֲצַר הַנִּיזָּק דָּמֵי.

לֵימָא מְסַיֵּיע לֵיהּ: הָיְתָה קוֹפְתּוֹ מוּפְשֶׁלֶת לַאֲחוֹרָיו, וּפָשְׁטָה צַוָּארָהּ וְאָכְלָה מִמֶּנּוּ – חַיֶּיבֶת. כִּדְאָמַר רָבָא – בְּקוֹפָּצֶת, הָכָא נָמֵי בְּקוֹפָּצֶת.

וְהֵיכָא אִיתְּמַר דְּרָבָא? אָהָא – דְּאָמַר רַבִּי אוֹשַׁעְיָא: בְּהֵמָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים; הָלְכָה וְאָכְלָה – פְּטוּרָה, עָמְדָה וְאָכְלָה – חַיֶּיבֶת. מַאי שְׁנָא הָלְכָה – דְּאוֹרְחֵיהּ הוּא, עָמְדָה נָמֵי אוֹרְחֵיהּ הוּא! אָמַר רָבָא: בְּקוֹפָּצֶת.

בָּעֵי רַבִּי זֵירָא: מִתְגַּלְגֵּל מַהוּ? הֵיכִי דָּמֵי? כְּגוֹן דְּקָיְימָא עָמִיר בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד – וְקָא מִתְגַּלְגֵּל וְאָתֵי מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הָרַבִּים. מַאי?

תָּא שְׁמַע, דְּתָנֵי רַבִּי חִיָּיא: מַשּׁוֹי, מְקַצָּתוֹ בִּפְנִים וּמְקַצָּתוֹ בַּחוּץ; אָכְלָה בִּפְנִים – חַיֶּיבֶת, אָכְלָה בַּחוּץ – פְּטוּרָה. מַאי, לָאו מִתְגַּלְגֵּל וְאָתֵי? לָא, אֵימָא: אָכְלָה – עַל מַה שֶּׁבִּפְנִים חַיֶּיבֶת, עַל מַה שֶּׁבַּחוּץ פְּטוּרָה.

אִיבָּעֵית אֵימָא: כִּי קָאָמַר רַבִּי חִיָּיא – בִּפְתִילָה דְּאַסְפַּסְתָּא.

אָכְלָה כְּסוּת וְכוּ'.

אַהֵיָיא? אָמַר רַב: אַכּוּלְהוּ. מַאי טַעְמָא? כָּל הַמְשַׁנֶּה, וּבָא אַחֵר וְשִׁינָּה בּוֹ – פָּטוּר.

וּשְׁמוּאֵל אָמַר: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא פֵּירוֹת וְיָרָקוֹת, אֲבָל כְּסוּת וְכֵלִים – חַיֶּיבֶת.

וְכֵן אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: אַכּוּלְהוּ. וְאַזְדָּא רֵישׁ לָקִישׁ לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: שְׁתֵּי פָּרוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אַחַת רְבוּצָה וְאַחַת מְהַלֶּכֶת; בָּעָטָה מְהַלֶּכֶת בָּרְבוּצָה – פְּטוּרָה, רְבוּצָה בַּמְּהַלֶּכֶת – חַיֶּיבֶת.

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא פֵּירוֹת וְיָרָקוֹת, אֲבָל כְּסוּת וְכֵלִים – חַיֶּיבֶת.

לֵימָא רַבִּי יוֹחָנָן לֵית לֵיהּ דְּרֵישׁ לָקִישׁ – אֲפִילּוּ בִּשְׁתֵּי פָּרוֹת? לָא, לְעוֹלָם אִית לֵיהּ; כְּסוּת – עָבְדֵי אִינָשֵׁי דְּמַנְּחִי גְּלִימֵי וּמִתַּפְחֵי, אֲבָל בְּהֵמָה – לָאו אוֹרְחַהּ.

וְאִם נֶהֱנֵית – מְשַׁלֶּמֶת וְכוּ'. וְכַמָּה? רַבָּה אָמַר: דְּמֵי עָמִיר. רָבָא אָמַר: דְּמֵי שְׁעוֹרִים בְּזוֹל.
תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבָּה, תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרָבָא. תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבָּה – רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי אָמַר: אֵין מְשַׁלֶּמֶת אֶלָּא דְּמֵי עָמִיר בִּלְבָד.
תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרָבָא – אִם נֶהֱנֵית, מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁנֶּהֱנֵית. כֵּיצַד? אָכְלָה קַב אוֹ קַבַּיִם – אֵין אוֹמְרִים תְּשַׁלֵּם דְּמֵיהֶן, אֶלָּא אוֹמְדִין כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לְהַאֲכִיל לִבְהֶמְתּוֹ דָּבָר הָרָאוּי לָהּ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רָגִיל. לְפִיכָךְ, אָכְלָה חִטִּין אוֹ דָּבָר הַרַע לָהּ – פְּטוּרָה.
אָמַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא לְרָמֵי בַּר חָמָא: לָא הֲוֵית גַּבַּן בְּאוּרְתָּא בְּתְחוּמָא, דְּאִיבַּעְיָא לַן מִילֵּי מְעַלְיָיתָא. אָמַר: מַאי מִילֵּי מְעַלְיָיתָא? אֲמַר לֵיהּ: הַדְּר בַּחֲצַר חֲבֵירוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ – צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר, אוֹ אֵין צָרִיךְ?
הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא בְּחָצֵר דְּלָא קָיְימָא לְאַגְרָא, וְגַבְרָא דְּלָא עָבִיד לְמֵיגַר – זֶה לֹא נֶהֱנָה וְזֶה לֹא חָסַר! אֶלָּא בְּחָצֵר דְּקָיְימָא לְאַגְרָא, וְגַבְרָא דַּעֲבִיד לְמֵיגַר – זֶה נֶהֱנָה וְזֶה חָסַר!
לָא צְרִיכָא – בְּחָצֵר דְּלָא קָיְימָא לְאַגְרָא, וְגַבְרָא דַּעֲבִיד לְמֵיגַר; מַאי? מָצֵי אֲמַר לֵיהּ: מַאי חַסַּרְתְּיךְ? אוֹ דִלְמָא, מָצֵי אָמַר:

דף כ:

הָא אִיתְּהֲנִית!
אֲמַר לֵיהּ: מַתְנִיתִין הִיא. הֵי מַתְנִיתִין? אֲמַר לֵיהּ: לְכִי תְּשַׁמֵּשׁ לִי. שְׁקַל סוּדָרֵיהּ כְּרַךְ לֵיהּ.
אֲמַר לֵיהּ: אִם נֶהֱנֵית – מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁנֶּהֱנֵית.
אָמַר רָבָא: כַּמָּה לָא חָלֵי וְלָא מַרְגֵּישׁ גַּבְרָא דְּמָרֵיהּ סַיְיעֵיהּ – דְּאַף עַל גַּב דְּלָא דָּמֵי לְמַתְנִיתִין, קָבְלַהּ מִינֵּיהּ. הַאי זֶה נֶהֱנָה וְזֶה חָסֵר, וְהַאי זֶה נֶהֱנָה וְזֶה לֹא חָסֵר הוּא!
וְרָמֵי בַּר חָמָא – סְתָם פֵּירוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אַפְקוֹרֵי מַפְקַר לְהוּ.
תְּנַן: הַמַּקִּיף חֲבֵירוֹ מִשָּׁלֹשׁ רוּחוֹתָיו, וְגָדַר אֶת הָרִאשׁוֹנָה וְאֶת הַשְּׁנִיָּה וְאֶת הַשְּׁלִישִׁית – אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ. הָא רְבִיעִית – מְחַיְּבִין אוֹתוֹ;
שְׁמַע מִינַּהּ: זֶה נֶהֱנָה וְזֶה לֹא חָסֵר – חַיָּיב! שָׁאנֵי הָתָם, דַּאֲמַר לֵיהּ: אַתְּ גְּרַמְתְּ לִי הֶקֵּיפָא יַתִּירָא.
תָּא שְׁמַע, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אִם עָמַד נִיקֵּף וְגָדַר אֶת הָרְבִיעִית – מְגַלְגְּלִין עָלָיו אֶת הַכֹּל. טַעְמָא דְּגָדַר נִיקֵּף, הָא מַקִּיף – פָּטוּר;
שְׁמַע מִינַּהּ, זֶה נֶהֱנָה וְזֶה לֹא חָסֵר – פָּטוּר! שָׁאנֵי הָתָם, דְּאָמַר לֵיהּ: לְדִידִי סַגִּי לִי בִּנְטִירָא בַּר זוּזָא.
תָּא שְׁמַע: הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּיה שֶׁל שְׁנַיִם, שֶׁנָּפְלוּ; אָמַר בַּעַל הָעֲלִיָּיה לְבַעַל הַבַּיִת לִבְנוֹת, וְהוּא אֵינוֹ רוֹצֶה – הֲרֵי בַּעַל הָעֲלִיָּיה בּוֹנֶה בַּיִת וְיוֹשֵׁב בְּהּ, עַד שֶׁיִּתֵּן לוֹ יְצִיאוֹתָיו.

יְצִיאוֹתָיו הוּא דִּמְחַיֵּיב לֵיהּ בַּעַל הַבַּיִת, הָא שְׁכָרוֹ – לָא; שְׁמַע מִינַּהּ, זֶה נֶהֱנָה וְזֶה לֹא חָסֵר – פָּטוּר! שָׁאנֵי הָתָם, דְּבֵיתָא לַעֲלָיָיה מִשְׁתַּעְבַּד.

תָּא שְׁמַע, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף זֶה הַדָּר בַּחֲצַר חֲבֵירוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ – צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר. שְׁמַע מִינַּהּ: זֶה נֶהֱנָה וְזֶה לֹא חָסֵר – חַיָּיב! שָׁאנֵי הָתָם, מִשּׁוּם שַׁחְרוּרְיֵיתָא דְּאַשְׁיְיתָא.

שַׁלְּחוּהָ בֵּי רַבִּי אַמֵּי, אָמַר: וְכִי מָה עָשָׂה לוֹ, וּמָה חִסְּרוֹ, וּמָה הִזִּיקוֹ? רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר: נִתְיַישֵּׁב בַּדָּבָר. הֲדַר שַׁלְּחוּהָ קַמֵּיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא, אָמַר: כּוּלֵּיהּ הַאי שָׁלְחוּ לִי וְאָזְלִי! אִילּוּ אַשְׁכַּחְתִּי בַּהּ טַעְמָא, לָא שָׁלַחְנָא לְהוּ?!

אִתְּמַר, רַב כָּהֲנָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר. רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר.

אָמַר רַב פָּפָּא: הָא דְּרַבִּי אֲבָהוּ – לְאוּ בְּפֵירוּשׁ אִתְּמַר, אֶלָּא מִכְּלָלָא אִתְּמַר. דִּתְנַן: נָטַל אֶבֶן אוֹ קוֹרָה שֶׁל הֶקְדֵּשׁ – הֲרֵי זֶה לֹא מָעַל.

נִתְנָהּ לַחֲבֵירוֹ – הוּא מָעַל, וַחֲבֵירוֹ לֹא מָעַל. בְּנָאָהּ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ – הֲרֵי זֶה לֹא מָעַל, עַד שֶׁיְּדוּר תַּחְתֶּיהָ שָׁוֶה פְּרוּטָה.

וְאָמַר שְׁמוּאֵל: וְהוּא שֶׁהִנִּיחָהּ עַל פִּי אֲרוּבָּה.

וְיָתֵיב רַבִּי אֲבָהוּ קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, וְקָאָמַר מִשְׁמֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל: זֹאת אוֹמֶרֶת, הַדָּר בַּחֲצַר חֲבֵירוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ – צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר; וּשְׁתֵּק לֵיהּ.

אִיהוּ סָבַר – מִדִּשְׁתֵּיק, מוֹדֶה לֵיהּ. וְלָא הִיא, אַשְׁגּוֹחֵי לָא אַשְׁגַּח בֵּיהּ.

כִּדְרָבָה, דְּאָמַר רָבָה: הֶקְדֵּשׁ שֶׁלֹּא מִדַּעַת –

דף כא.

כְּהֶדְיוֹט מִדַּעַת דְּמֵי.

שְׁלַח לֵיהּ רַבִּי אַבָּא בַּר זַבְדָּא לְמָרֵי בַּר מָר, בְּעִי מִינֵּיהּ מֵרַב הוּנָא: הַדָּר בַּחֲצַר חֲבֵירוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ, צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר, אוֹ לָא? אַדְּהָכִי – נָח נַפְשֵׁיהּ דְּרַב הוּנָא.

אָמַר לֵיהּ רָבָה בַּר רַב הוּנָא, הָכִי אָמַר אַבָּא מָרִי מִשְׁמֵיהּ דְּרַב: אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר, וְהַשּׁוֹכֵר בַּיִת מֵרְאוּבֵּן – מַעֲלֶה שָׂכָר לְשִׁמְעוֹן. שִׁמְעוֹן מַאי עֲבִידְתֵּיהּ? הָכִי קָאָמַר: נִמְצָא הַבַּיִת שֶׁל שִׁמְעוֹן – מַעֲלֶה לוֹ שָׂכָר.

תַּרְתֵּי?! הָא – דְּקָיְימָא לְאַגְרָא, הָא – דְּלָא קָיְימָא לְאַגְרָא.

אִתְּמַר נָמֵי: אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אָבִין אָמַר רַב, וְאָמְרִי לַהּ אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אָבִין אָמַר רַב הוּנָא: הַדָּר בַּחֲצַר חֲבֵירוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ – אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר, וְהַשּׁוֹכֵר בַּיִת מִבְּנֵי הָעִיר – מַעֲלֶה שָׂכָר לַבְּעָלִים. בְּעָלִים מַאי עֲבִידְתַּיְיהוּ? הָכִי קָאָמַר: נִמְצְאוּ לוֹ בְּעָלִים – מַעֲלִין לְהֶן שָׂכָר.

תַּרְתֵּי?! הָא דְּקָיְימָא לְאַגְרָא, הָא דְּלָא קָיְימָא לְאַגְרָא.
אָמַר רַב סְחוֹרָה אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: הַדָּר בַּחֲצַר חֲבֵירוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ – אֵין צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר: "וּשְׁאֵיָה יוּפַת שַׁעַר". אָמַר מָר בַּר רַב אָשֵׁי: לְדִידִי חֲזֵי לֵיהּ, וּמְנַגַּח כִּי תּוֹרָא. רַב יוֹסֵף אָמַר: בֵּיתָא מְיַתְּבָא – יָתֵיב.
מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ – דְּקָא מִשְׁתַּמֵּשׁ בֵּיהּ בְּצִיבֵי וְתִיבְנָא.
הָהוּא גַּבְרָא דִּבְנָה אַפַּדְנָא אַקִּילְקְלְתָּא דְּיָתְמֵי. אַגְבֵּיהּ רַב נַחְמָן לְאַפַּדְנֵיהּ מִינֵּיהּ. לֵימָא קָסָבַר רַב נַחְמָן: הַדָּר בַּחֲצַר חֲבֵירוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ, צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר? הָהוּא – מֵעִיקָּרָא קַרְמָנְאֵי הֲווֹ דְּיָירֵי בֵּיהּ, וְיָהֲבִי לְהוּ לְיַתְמֵי דְּבַר מוּעֲט. אָמַר לֵיהּ: זִיל פַּיְיסִינְהוּ לְיַתְמֵי, וְלָא אַשְׁגַּח. אַגְבֵּיהּ רַב נַחְמָן לְאַפַּדְנֵיהּ מִינֵּיהּ.
כֵּיצַד מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁנֶּהֱנֵית וְכוּ'. אָמַר רַב: וּבְמַחְזֶרֶת. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אֲפִילּוּ מַחְזֶרֶת נָמֵי פָּטוּר.
וְלִשְׁמוּאֵל – הֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ דִּמְחַיֵּיב? כְּגוֹן דִּשְׁבַקְתַּהּ לְרִחְבָה, וַאֲזָלָה וְקָמָה בְּצִידֵי רִחְבָה.
וְאִיכָּא דְּמַתְנֵי לְהָא שְׁמַעְתָּא בְּאַפֵּי נַפְשָׁהּ: מַחְזֶרֶת – רַב אָמַר: חַיֶּיבֶת, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: פְּטוּרָה. וְלִשְׁמוּאֵל, "מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁהִזִּיקָה" הֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ דִּמְחַיֵּיבָא? כְּגוֹן דִּשְׁבַקָה לְרִחְבָה, וַאֲזָלָה וְקָמָה בְּצִידֵי רִחְבָה.
מֵתִיב רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: מְפֻתָּח הַחֲנוּת – מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁנֶּהֱנֵית. הֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ – פְּשִׁיטָא בְּמַחְזֶרֶת; וְקָאָמַר (מָר) "מַה שֶּׁנֶּהֱנֵית", מַה שֶּׁנֶּהֱנֵית – אִין, מַה שֶּׁהִזִּיקָה – לָא!
הוּא מוֹתֵיב לַהּ וְהוּא מְפָרֵק לַהּ: דְּקָיְימָא בְּקֶרֶן זָוִית.
אִיכָּא דְּאָמְרִי: מַחְזֶרֶת – כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּחַיֶּיבֶת. כִּי פְּלִיגִי, בְּמַקָּצָה מָקוֹם מֵרְשׁוּתוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים.
וְהָכִי אִתְּמַר, אָמַר רַב: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא מַחְזֶרֶת, אֲבָל מַקָּצָה מָקוֹם מֵרְשׁוּתוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים – פְּטוּרָה. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אֲפִילּוּ מַקָּצָה מָקוֹם מֵרְשׁוּתוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים – חַיֶּיבֶת.
לֵימָא בְּבוֹר בִּרְשׁוּתוֹ קָמַפְלְגִי – רַב דְּאָמַר פָּטוּר, קָסָבַר: בּוֹר בִּרְשׁוּתוֹ – חַיָּיב.
וּשְׁמוּאֵל דְּאָמַר חַיָּיב, קָסָבַר: בּוֹר בִּרְשׁוּתוֹ – פָּטוּר?
אָמַר לְךָ רַב, לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ:

דף כא:

בְּעָלְמָא – בּוֹר בִּרְשׁוּתוֹ פָּטוּר; וְשָׁאנֵי הָכָא, דְּאָמַר: לָאו כֹּל כְּמִינָךְ דִּמְקָרַבְתְּ לְהוּ לְפֵירוֹתָךְ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וּמְחַיְיבַתְּ לְהוּ לְתוֹרַאי.

וּשְׁמוּאֵל אָמַר: בְּעָלְמָא – בּוֹר בִּרְשׁוּתוֹ חַיָּיב; דִּבְשָׁלְמָא בּוֹר, אִיכָּא לְמֵימַר לָאו אַדַּעְתֵּיהּ; אֶלָּא פֵּירוֹת, מִי אִיכָּא לְמֵימַר לָאו אַדַּעְתֵּיהּ?! הָא חָזֵי לְהוּ!

לֵימָא מַחְזֶרֶת תַּנָּאֵי הִיא – דְּתַנְיָא: אָכְלָה מִתּוֹךְ הָרְחָבָה – מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁנֶּהֱנֵית, מִצִּידֵי הָרְחָבָה – מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁהִזִּיקָה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמְרִים: אֵין דַּרְכָּהּ לֶאֱכוֹל, אֶלָּא לְהַלֵּךְ.

רַבִּי יוֹסֵי הֵיינוּ תַּנָּא קַמָּא! אֶלָּא מַחְזֶרֶת אֵיכָּא בֵּינַיְיהוּ – תַּנָּא קַמָּא סָבַר: מַחְזֶרֶת נָמֵי – מְשַׁלֵּם מַה שֶּׁנֶּהֱנֵית, וְרַבִּי יוֹסֵי סָבַר: מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁהִזִּיקָה.

לָא; דְּכוּלֵּי עָלְמָא, מַחְזֶרֶת – אֵי כְּרַב, אֵי כִּשְׁמוּאֵל. וְהָכָא בְּ"בְעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר" קָא מִיפַּלְגִי – מָר סָבַר: "וּבְעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר" – וְלֹא בִּרְשׁוּת הָרַבִּים; וּמָר סָבַר: "וּבְעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר" – וְלֹא בִּרְשׁוּת הַמַּזִּיק.

בִּרְשׁוּת הַמַּזִּיק – לֵימָא: פֵּירֵךְ בִּרְשׁוּתִי מַאי בָּעֵי? אֶלָּא דְּאִילְּפָא וְרַבִּי אוֹשַׁעְיָא אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ.

מַתְנִי' הַכֶּלֶב וְהַגְּדִי שֶׁקְּפְצוּ מֵרֹאשׁ הַגָּג, וְשָׁבְרוּ אֶת הַכֵּלִים – מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מוּעָדִין. הַכֶּלֶב שֶׁנָּטַל חֲרָרָה וְהָלַךְ לְגָדִישׁ, אָכַל הַחֲרָרָה וְהִדְלִיק הַגָּדִישׁ – עַל הַחֲרָרָה מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם, וְעַל הַגָּדִישׁ מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק.

גְּמָ' טַעְמָא דְּקָקְפְצוּ, הָא נָפְלוּ – פָּטוּר; אַלְמָא קָסָבַר: תְּחִלָּתוֹ בִּפְשִׁיעָה וְסוֹפוֹ בְּאוֹנֶס – פָּטוּר.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: הַכֶּלֶב וְהַגְּדִי שֶׁקְּפְצוּ מֵרֹאשׁ הַגָּג וְשָׁבְרוּ אֶת הַכֵּלִים – מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם. נָפְלוּ – פְּטוּרִין. הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר: תְּחִלָּתוֹ בִּפְשִׁיעָה וְסוֹפוֹ בְּאוֹנֶס – פָּטוּר, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: חַיָּיב, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

כְּגוֹן דִּמְקָרְבִי כֵּלִים לְגַבֵּי כוֹתֶל – דְּכִי קָקְפְצִי בְּקְפִיצָה, לָא נָפְלִי עֲלַיְיהוּ; וַאֲפִילּוּ תְּחִלָּתוֹ בִּפְשִׁיעָה לֵיכָּא.

אָמַר רַב זְבִיד מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא: פְּעָמִים שֶׁאֲפִילּוּ נָפְלוּ נָמֵי חַיָּיב – מַשְׁכַּחְתְּ לַהּ בְּכוֹתֶל רָעוּעַ.

מַאי נִיהוּ – דְּאִבְּעִי לֵיהּ לְאַסּוֹקֵי דַּעְתָּא דְּנָפְלִי[ן] אַרְחֵי? סוֹף סוֹף, לָא נָפֵל אַרְחֵי – וּנְפוּל אֵינָהוּ; תְּחִלָּתוֹ בִּפְשִׁיעָה וְסוֹפוֹ בְּאוֹנֶס הוּא! לָא צְרִיכָא, בְּכוֹתֶל צַר.

תָּנוּ רַבָּנָן: הַכֶּלֶב וְהַגְּדִי שֶׁדִּלְגוּ מִמַּטָּה לְמַעְלָה – פְּטוּרִין. מִלְמַעְלָה לְמַטָּה – חַיָּיבִין. אָדָם וְתַרְנְגוֹל שֶׁדִּלְגוּ; בֵּין מִלְמַעְלָה לְמַטָּה, בֵּין מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה – חַיָּיבִין.

דף כב.

וְהָתַנְיָא: הַכֶּלֶב וְהַגְּדִי שֶׁדִּילְגוּ; בֵּין מִלְמַעְלָה לְמַטָּה, בֵּין מִלְמַטָּה לְמַעְלָה – פְּטוּרִין! תַּרְגְּמָא רַב פָּפָּא: דְּאָפֵיךְ מֵיפַךְ – כַּלְבָּא בִּזְקִירָא וְגַדְיָא בְּסָרִיכָא. אִי הָכִי, אַמַּאי פְּטוּרִים? פָּטוּר מִנֶּזֶק שָׁלֵם, וְחַיָּיבִין בַּחֲצִי נֶזֶק.

הַכֶּלֶב שֶׁנָּטַל.

אִתְּמַר, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אִשּׁוֹ – מִשּׁוּם חִצָּיו. וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: אִשּׁוֹ – מִשּׁוּם מָמוֹנוֹ.

וְרֵישׁ לָקִישׁ – מַאי טַעְמָא לָא אָמַר כְּרַבִּי יוֹחָנָן? אָמַר לָךְ: חִצָּיו – מִכֹּחוֹ קָאָזֵל, הַאי – לָא מִכֹּחוֹ קָאָזֵיל. וְרַבִּי יוֹחָנָן – מַאי טַעְמָא לָא אָמַר כְּרֵישׁ לָקִישׁ? אָמַר לָךְ: מָמוֹנָא – אִית בֵּיהּ מַמָּשָׁא, הָא – לֵית בֵּיהּ מַמָּשָׁא.

תְּנַן: הַכֶּלֶב שֶׁנָּטַל חֲרָרָה כּוּ'. בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר: אִשּׁוֹ מִשּׁוּם חִצָּיו – חִצָּיו דְּכֶלֶב הוּא; אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: אִשּׁוֹ מִשּׁוּם מָמוֹנוֹ – הַאי אֵשׁ, לָאו מָמוֹנוֹ דְּבַעַל כֶּלֶב הוּא!

אָמַר לָךְ רֵישׁ לָקִישׁ: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – דְּאַדְּיֵיהּ אַדּוֹיֵי; דְּעַל חֲרָרָה מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם, וְעַל מָקוֹם גַּחֶלֶת מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק, וְעַל גְּדִישׁ כּוּלֵּהּ פָּטוּר.

וְרַבִּי יוֹחָנָן – דְּאַנְחֵהּ אַנּוֹחֵי; עַל חֲרָרָה וְעַל מְקוֹם גַּחֶלֶת מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם, וְעַל הַגְּדִישׁ מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק.

תָּא שְׁמַע: גָּמָל טָעוּן פִּשְׁתָּן וְעָבַר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים; נִכְנְסָה פִּשְׁתָּנוֹ לְתוֹךְ הַחֲנוּת (וְדָלְקוּ), [וְדָלְקָה] בְּנֵרוֹ שֶׁל חֲנְוָנִי, וְהִדְלִיק אֶת הַבִּירָה – בַּעַל גָּמָל חַיָּיב. הִנִּיחַ חֲנְוָנִי נֵרוֹ מִבַּחוּץ – חֲנְוָנִי חַיָּיב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּנֵר חֲנוּכָּה – פָּטוּר.

בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר אִשּׁוֹ מִשּׁוּם חִצָּיו – חִצָּיו דְּגָמָל הוּא. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר מִשּׁוּם מָמוֹנוֹ – הַאי אֵשׁ, לָאו מָמוֹנָא דְּבַעַל גָּמָל הוּא! אָמַר לָךְ רֵישׁ לָקִישׁ: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בְּמִסְכְּסֶכֶת כָּל הַבִּירָה כּוּלָּהּ.

אִי הָכִי, אֵימָא סֵיפָא: אִם הִנִּיחַ חֲנְוָנִי נֵרוֹ מִבַּחוּץ – חֲנְוָנִי חַיָּיב. וְאִי בְּמִסְכְּסֶכֶת – אַמַּאי חַיָּיב? בְּשֶׁעָמְדָה.

עָמְדָה וְסִכְסְכָה – כָּל שֶׁכֵּן דְּחֲנְוָנִי פָּטוּר וּבַעַל גָּמָל חַיָּיב! אָמַר רַב הוּנָא בַּר מָנוֹחַ מִשְׁמֵיהּ דְּרַב אִיקָא: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁעָמְדָה לְהַטִּיל מֵימָיהָ;

דף כב:

רֵישָׁא – בַּעַל גָּמָל חַיָּיב, דְּלָא אִיבְּעִי לֵיהּ לְאַפּוֹשֵׁי בְּטִעְיָנָה. סֵיפָא – חֲנְוָנִי חַיָּיב, דְּלָא אִיבְּעִי לֵיהּ לְאַנּוֹחֵי נֵרוֹ מֵאַבָּרַאי.

תָּא שְׁמַע: הַמַּדְלִיק אֶת הַגָּדִישׁ, וְהָיָה גָּדִי כָּפוּת לוֹ, וְעֵבֶד סָמוּךְ לוֹ וְנִשְׂרַף עִמּוֹ – חַיָּיב. עֶבֶד כָּפוּת לוֹ, וּגְדִי סָמוּךְ לוֹ וְנִשְׂרַף עִמּוֹ – פָּטוּר.

בְּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר אִשּׁוֹ מִשּׁוּם חִצָּיו – מִשּׁוּם הָכִי פָּטוּר. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר אִשּׁוֹ מִשּׁוּם מָמוֹנוֹ, אַמַּאי פָּטוּר? אִילּוּ קָטָל תּוֹרֵיהּ עַבְדָּא, הָכִי נָמֵי דְּלָא מִיחַיַּיב?!

אָמַר לְךָ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּשֶׁהִצִּית בִּגּוּפוֹ שֶׁל עֶבֶד, דְּקָם לֵיהּ בִּדְרַבָּה מִינֵּיהּ.

אִי הָכִי, מַאי לְמֵימְרָא? לָא צְרִיכָא – בִּגְדִי דְּחַד, וְעֶבֶד דְּחַד.

תָּא שְׁמַע: הַשּׁוֹלֵחַ אֶת הַבְּעֵירָה בְּיַד חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן – פָּטוּר מִדִּינֵי אָדָם, וְחַיָּיב בְּדִינֵי שָׁמַיִם.

בְּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר אִשּׁוֹ מִשּׁוּם חִצָּיו – חִצָּיו דְּחֵרֵשׁ הוּא. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר אִשּׁוֹ מִשּׁוּם מָמוֹנוֹ – אִילּוּ מָסַר שׁוֹרוֹ לְחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, הָכִי נָמֵי דְּלָא מִיחַיַּיב?!

הָא אִתְּמַר עָלָהּ, אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ מַשְׁמֵיהּ דְּחִזְקִיָּה: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא כְּשֶׁמָּסַר לוֹ גַּחֶלֶת, וְלִיבָּהּ; אֲבָל מָסַר לוֹ שַׁלְהֶבֶת – חַיָּיב. מַאי טַעְמָא? בָּרֵי הֱיזֵקָא.

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילּוּ שַׁלְהֶבֶת – פָּטוּר, קְסָבַר: צְבָתָא דְּחֵרֵשׁ קָא גָּרִים; לָא מִיחַיַּיב עַד דְּמָסַר לֵיהּ גְּווֹזָא, סִילְתָּא וּשְׁרָגָא.

אָמַר רָבָא: קְרָא וּמַתְנִיתָא מְסַיְּיע לֵיהּ לְרַבִּי יוֹחָנָן. קְרָא – דִּכְתִיב: ”כִּי תֵצֵא אֵשׁ“ – תֵּצֵא מֵעַצְמָהּ, ”יְשַׁלֵּם הַמַּבְעֵר אֶת הַבְּעֵרָה“ – שָׁמַע מִינַּהּ אִשּׁוֹ מִשּׁוּם חִצָּיו.

מַתְנִיתָא – דְּתַנְיָא: פָּתַח הַכָּתוּב

דף כג.

בְּנְזָקֵי מָמוֹנוֹ, וְסַיֵּים בְּנְזָקֵי גּוּפוֹ; לוֹמַר לְךָ: אִשּׁוֹ מִשּׁוּם חִצָּיו.

אָמַר רָבָא, קַשְׁיָא לֵיהּ לְאַבָּיֵי: לְמַאן דְּאָמַר אִשּׁוֹ מִשּׁוּם חִצָּיו, טָמוּן בָּאֵשׁ דִּפְטַר רַחֲמָנָא – הֵיכִי מַשְׁכַּחְתְּ לַהּ?

וְנִיחָא לֵיהּ: כְּגוֹן שֶׁנָּפְלָה דְּלֵיקָה לְאוֹתוֹ חָצֵר, וְנָפְלָה גֶּדֶר שֶׁלֹּא מֵחֲמַת דְּלֵיקָה, וְהָלְכָה וְהִדְלִיקָה וְהִזִּיקָה בְּחָצֵר אַחֶרֶת. דְּהָתָם – כְּלוּ לֵיהּ חִצָּיו.

אִי הָכִי, לְעִנְיַן גָּלוּי נָמֵי כְּלוּ לֵיהּ חִצָּיו!

אֶלָּא לְמַאן דְּאִית לֵיהּ מִשּׁוּם חִצָּיו – אִית לֵיהּ נָמֵי מִשּׁוּם מָמוֹנוֹ; וּכְגוֹן שֶׁהָיָה לוֹ לְגוֹדְרָהּ וְלֹא גְּדָרָהּ; דְּהָתָם – שׁוֹרוֹ הוּא וְלָא טָפַח בְּאַפֵּיהּ.

וְכִי מֵאַחַר דְּמַאן דְּאִית לֵיהּ מִשּׁוּם חִצָּיו אִית לֵיהּ נָמֵי מִשּׁוּם מָמוֹנוֹ, מַאי בֵּינַיְיהוּ?

אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ לְחַיְּיבוֹ בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים.

עַל הַחֲרָרָה מְשַׁלֵּם כּוּ'. מַאן חַיָּיב – בַּעַל כֶּלֶב. וְלִיחַיַּיב נָמֵי בַּעַל גַּחֶלֶת! בְּשֶׁשִּׁימֵּר גַּחֶלְתּוֹ.

אִי כְּשֶׁשִּׁימֵר גַּחֲלְתּוֹ, מַאי בָּעֵי כֻּלֵּב הָתָם? בְּשֶׁחָתַר. אָמַר רַב מָרִי בְּרֵיהּ דְּרַב כָּהֲנָא: זֹאת אוֹמֶרֶת, סְתָם דְּלָתוֹת חֲתוּרוֹת הֵן אֵצֶל כֻּלֵּב.

דְּאַכְלַהּ הֵיכָא? אִילֵימָא דְּאַכְלַהּ בְּגַדִּישׁ דְּעָלְמָא, הָא בָּעֵינַן "וּבִעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר", וְלֵיכָּא! לָא צְרִיכָא, דְּאַכְלַהּ בְּגַדִּישׁ דְּבַעַל חֲרָרָה.

תִּפְשׁוֹט דְּפִי פָּרָה –

דף כג:

כַּחֲצַר הַנִּיזָּק דָּמֵי; דְּאִי כַּחֲצַר הַמַּזִּיק דָּמֵי, לֵימָא לֵיהּ: מַאי בָּעֵי רִפְתָּךְ בְּפוּמָּא דְּכַלְבַּאי? דְּאִיבַּעְיָא לְהוּ: פִּי פָּרָה – כַּחֲצַר הַנִּיזָּק דָּמֵי, אוֹ כַּחֲצַר הַמַּזִּיק דָּמֵי?

וְאִי אָמְרַתְּ כַּחֲצַר הַמַּזִּיק דָּמֵי, שֵׁן דְּחַיֵּיב רַחֲמָנָא הֵיכִי מַשְׁכַּחְתְּ לַהּ?

אָמַר רַב מָרִי בְּרֵיהּ דְּרַב כָּהֲנָא: כְּגוֹן שֶׁנִּתְחַכְּכָה בְּכוֹתֶל לַהֲנָאָתָהּ, וְטִנְּפָה פֵּירוֹת לַהֲנָאָתָהּ.

מַתְקֵיף לַהּ מָר זוּטְרָא: וְהָא בָּעֵינָא "כַּאֲשֶׁר יְבַעֵר הַגָּלָל עַד תֻּמּוֹ", וְלֵיכָּא! רָבִינָא אָמַר: דְּשָׁף צַלְמֵי, רַב אָשֵׁי אָמַר: דְּפַסַּעי פַּסּוֹעֵי.

תָּא שְׁמַע: שִׁיסָּה בּוֹ אֶת הַכֶּלֶב, שִׁיסָּה בּוֹ אֶת הַנָּחָשׁ – פָּטוּר. מַאן פָּטוּר – מְשַׁסֶּה פָּטוּר, וְחַיָּיב בַּעַל כֶּלֶב; וְאִי אָמְרַתְּ כַּחֲצַר הַמַּזִּיק דָּמֵי, לֵימָא לֵיהּ: מַאי בָּעֵי יָדָךְ בְּפוּמֵּיהּ דְּכַלְבַּאי?

אֵימָא: פָּטוּר אַף מְשַׁסֶּה. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: דְּאַפְקֵיהּ לְנִיבֵּיהּ וְסָרְטֵיהּ.

תָּא שְׁמַע: הַשִּׁיךְ בּוֹ אֶת הַנָּחָשׁ – רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּיב, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִים.

וְאָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: כְּשֶׁתִּימְצֵי לוֹמַר; לְדִבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה, אֶרֶס נָחָשׁ – בֵּין שִׁינָּיו הוּא עוֹמֵד, לְפִיכָךְ מַכִּישׁ בְּסִיּוּף, וְנָחָשׁ פָּטוּר. לְדִבְרֵי חֲכָמִים, אֶרֶס נָחָשׁ – מֵעַצְמוֹ מִקִּיא, לְפִיכָךְ נָחָשׁ בְּסִקִּילָה, וּמַכִּישׁ פָּטוּר.

וְאִי אָמְרַתְּ כִּי פָּרָה כַּחֲצַר הַמַּזִּיק דָּמֵי, לֵימָא לֵיהּ: מַאי בָּעֵי יָדָךְ בְּפוּמָּא דְּחִיוָּואי? לְעַנְיַן קְטָלָא לָא אָמְרִינַן.

וּמְנָא תֵּימְרָא? דְּתַנְיָא: הַנִּכְנָס לַחֲצַר בַּעַל הַבַּיִת שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, וּנְגָחוֹ שׁוֹרוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, וּמֵת – הַשּׁוֹר בְּסִקִּילָה, וּבְעָלִים פְּטוּרִים מִן הַכּוֹפֶר.

בְּעָלִים פְּטוּרִין מִן הַכּוֹפֶר מַאי טַעְמָא – דְּאָמַר לֵיהּ: בִּרְשׁוּתִי מַאי בָּעֵית; שׁוֹרוֹ נָמֵי, לֵימָא לֵיהּ: מַאי בָּעֵית בִּרְשׁוּתִי! אֶלָּא לְעִנְיַן קְטָלָא לָא אָמְרִינַן.

הָנְהוּ עִיזֵי דְּבֵי תַּרְבּוּ דַּהֲווֹ מַפְסְדִי לֵיהּ לְרַב יוֹסֵף, אֲמַר לֵיהּ לְאַבָּיֵי: זִיל אֵימָא לְהוּ לְמָרַייְהוּ דְּלַיְצְנְעִינְהוּ. אֲמַר לֵיהּ: מַאי אֵיזִיל? דְּאִי אָזֵילְנָא, אָמְרִי לִי: לְגְדוֹר מָר גְּדֵירָא בְּאָרְעֵיהּ. וְאִי גָּדַר, שֵׁן דְּחַיֵּיב רַחֲמָנָא הֵיכִי מַשְׁכַּחְתְּ לַהּ? כְּשֶׁחָתְרָה. אִי נָמֵי, דְּנָפֵיל גּוּדְּא בְּלֵילְיָא.

מַכְרִיז רַב יוֹסֵף וְאִיתֵּימָא רַבָּה: דְּסָלְקִין לְעֵילָּא וּדְנָחֲתִין לְתַחְתָּאה – הָנֵי עִיזֵּי דְּשׁוּקָא דְּמַפְסְדִי, מַתְרִינַן בְּמָרַיְיהוּ תְּרֵי וּתְלָתָא זִמְנִין. אִי צָיְיתִי – צָיְיתִי. וְאִי לָא – אָמְרִינַן לֵיהּ: תִּיב אַמְסַחְתָּא וְקַבֵּל זוּזָךְ.

מַתְנִי' אֵיזֶהוּ תָּם וְאֵיזֶהוּ מוּעָד? מוּעָד – כֹּל שֶׁהֵעִידוּ בּוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים, וְתָם – מִשֶּׁיַּחְזוֹר בּוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מוּעָד – שֶׁהֵעִידוּ בּוֹ שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים, וְתָם – כֹּל שֶׁיְּהוּ הַתְּינוֹקוֹת מְמַשְׁמְשִׁין בּוֹ וְאֵינוֹ נוֹגֵחַ.

גְּמ' מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? אָמַר אַבָּיֵי: "תְּמֹל" – חַד; "מִתְּמֹל" – תְּרֵי; "שִׁלְשֹׁם" – תְּלָתָא; "וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ בְּעָלָיו" – אֶתְאֶן לִנְגִיחָה רְבִיעִית.

רָבָא אָמַר: "תְּמֹל–מִתְּמֹל" – חַד; "שִׁלְשֹׁם" – תְּרֵי; "וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ" הָאִידָּנָא – חַיָּיב.

וְרַבִּי מֵאִיר, מַאי טַעְמָא? דְּתַנְיָא, אָמַר רַבִּי מֵאִיר:

דף כד.

רִיחֵק נְגִיחוֹתָיו – חַיָּיב; קֵירֵב נְגִיחוֹתָיו לֹא כָּל שֶׁכֵּן?! אָמְרוּ לֵיהּ: זָבָה תּוֹכִיחַ, שֶׁרִיחֲקָה רְאִיּוֹתֶיהָ – טְמֵאָה, קֵירְבָה רְאִיּוֹתֶיהָ – טְהוֹרָה!

אָמַר לָהֶן, הֲרֵי הוּא אוֹמֵר: "וְזֹאת תִּהְיֶה טָמְאָתוֹ בְּזוֹבוֹ" – תְּלָה הַכָּתוּב אֶת הַזָּב בִּרְאִיּוֹת, וְאֶת הַזָּבָה בְּיָמִים.

מַמַּאי דְּהַאי "וְזֹאת" – לְמַעוֹטֵי זָבָה מֵרְאִיּוֹת? אֵימָא לְמַעוֹטֵי זָב מִיָּמִים! אָמַר קְרָא: "וְהַזָּב אֶת זוֹבוֹ לַזָּכָר וְלַנְּקֵבָה" – מַקִּישׁ זָכָר לִנְקֵבָה; מָה נְקֵבָה בְּיָמִים, אַף זָכָר בְּיָמִים.

וְלַקֵּישׁ נְקֵבָה לְזָכָר – מָה זָכָר בִּרְאִיּוֹת, אַף נְקֵבָה בִּרְאִיּוֹת! הָא מַיְּעֵט רַחֲמָנָא "וְזֹאת".

וּמָה רָאִיתָ? מִסְתַּבְּרָא, קַאֵי בִּרְאִיּוֹת – מְמַעֵט רְאִיּוֹת; קַאֵי בִּרְאִיּוֹת – מְמַעֵט יָמִים?!

תָּנוּ רַבָּנָן: אֵיזֶהוּ מוּעָד – כֹּל שֶׁהֵעִידוּ בּוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים; וְתָם – שֶׁיְּהוּ הַתְּינוֹקוֹת מְמַשְׁמְשִׁין בּוֹ וְאֵינוֹ נוֹגֵחַ; דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מוּעָד – כֹּל שֶׁהֵעִידוּ בּוֹ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים, וְלֹא אָמְרוּ שְׁלֹשָׁה יָמִים אֶלָּא לַחֲזָרָה בַּלָּבָד.

אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה בְּמוּעָד, שֶׁהֲרֵי רַבִּי יוֹסֵי מוֹדֶה לוֹ; וַהֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר בְּתָם, שֶׁהֲרֵי רַבִּי יוֹסֵי מוֹדֶה לוֹ.

אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן: וְלֵימָא מָר הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר בְּמוּעָד, שֶׁהֲרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן מוֹדֶה לוֹ; וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה בְּתָם, שֶׁהֲרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן מוֹדֶה לוֹ! אָמַר לֵיהּ: אֲנָא כְּרַבִּי יוֹסֵי סְבִירָא לִי, דְּרַבִּי יוֹסֵי נִימּוּקוֹ עִמּוֹ.

אִבַּעְיָא לְהוּ: "שְׁלֹשָׁה יָמִים" דְּקָתָנֵי – לְיַיעוֹדֵי תּוֹרָא, אוֹ לְיַיעוֹדֵי גַּבְרָא?

לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? דְּאָתוּ תְּלָתָא כִּיתֵּי סָהֲדֵי בְּחַד יוֹמָא. אִי אָמְרַתְּ לְיַיעוֹדֵי תּוֹרָא, מְיַיעַד; וְאִי אָמְרַתְּ לְיַיעוֹדֵי גַּבְרָא, לָא מְיַיעַד – מֵימָר אָמַר: הַשְׁתָּא הוּא דְּקָמַסְהֲדוּ בְּי. מַאי?

תָּא שְׁמַע: אֵין הַשּׁוֹר נַעֲשֶׂה מוּעָד, עַד שֶׁיְּעִידוּ בּוֹ בִּפְנֵי בְעָלִים וּבִפְנֵי בֵּית דִּין. הֵעִידוּ בּוֹ בִּפְנֵי בֵּית דִּין וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי בְעָלִים, בִּפְנֵי בְעָלִים וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי בֵּית דִּין – אֵינוֹ נַעֲשֶׂה מוּעָד, עַד שֶׁיְּעִידוּ בּוֹ בִּפְנֵי בֵּית דִּין וּבִפְנֵי בְעָלִים.

הֶעִידוּהוּ שְׁנַיִם בָּרִאשׁוֹנָה, וּשְׁנַיִם בַּשְּׁנִיָּה, וּשְׁנַיִם בַּשְּׁלִישִׁית – הֲרֵי כָּאן שָׁלֹשׁ עֵדִיּוֹת, וְהֵן עֵדוּת אַחַת לַהֲזָמָה.

נִמְצֵאת כַּת רִאשׁוֹנָה זוֹמֶמֶת – הֲרֵי כָּאן שְׁתֵּי עֵדִיּוֹת, וְהוּא פָּטוּר וְהֵן פְּטוּרִים. נִמְצֵאת כַּת שְׁנִיָּה זוֹמֶמֶת – הֲרֵי כָּאן עֵדוּת אַחַת, וְהוּא פָּטוּר וְהֵן פְּטוּרִים.

נִמְצֵאת כַּת שְׁלִישִׁית זוֹמֶמֶת – כּוּלָּן חַיָּיבִין. וְעַל זֶה נֶאֱמַר: "וְעָשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם וְגוֹ'".

אִי אָמְרַתְּ לְיַיעוֹדֵי תּוֹרָא – שַׁפִּיר.

דף כד:

אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ לְיַיעוֹדֵי גַּבְרָא, לֵימְרוּ הָנָךְ קַמָּאֵי: אֲנַן מִי הֲוָה יָדְעִינַן דְּבָתַר תְּלָתָא יוֹמֵי – אִתּוּ הָנֵי וּמַיְיעֲדֵי לִיהּ?

אָמַר רַב אָשֵׁי: אֲמִרִיתַהּ לִשְׁמַעְתָּא קַמֵּיהּ דְּרַב כָּהֲנָא, וַאֲמַר לִי: וּלְיַיעוֹדֵי תּוֹרָא מִי נִיחָא?! וְלֵימְרוּ הָנָךְ בָּתְרָאֵי: אֲנַן מְנָא יָדְעִינַן דְּכֹל דְּקָאֵי בֵּי דִּינָא – לְאַסְהוֹדֵי בְּתוֹרָא קָאָתוּ? אֲנַן לְחַיּוּבֵי גַּבְרָא פַּלְגָא נְזָקָא אָתֵינַן!

דְּקָמְרַמְזִי רַמּוֹזֵי. רַב אָשֵׁי אָמַר: כְּשֶׁבָּאוּ רְצוּפִים.

רָבִינָא אָמַר: בְּמַכִּירִין בַּעַל הַשּׁוֹר, וְאֵין מַכִּירִין אֶת הַשּׁוֹר.

אֶלָּא הֵיכִי מְיַיעֲדֵי לֵיהּ? דְּאָמְרִי: תּוֹרָא נַגְחָנָא אִית לָךְ בְּבֵקָרָךְ, אִבְּעִי לָךְ לְנַטּוֹרֵי לְכוּלֵּיהּ בַּקְּרָא.

אִבַּעְיָא לְהוּ: הַמְשַׁסֶּה כַּלְבּוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ בַּחֲבֵירוֹ, מַהוּ? מְשַׁסֶּה – וַדַּאי פָּטוּר; בַּעַל כֶּלֶב – מַאי? מִי אָמְרִינַן מָצֵי אָמַר לֵיהּ: אֲנָא – מַאי עֲבִידְנָא לֵיהּ? אוֹ דִלְמָא, אָמְרִינַן לֵיהּ: כֵּיוָן דְּיָדְעַתְּ בְּכַלְבָּךְ דְּמְשַׁסֵּי לֵיהּ וּמְשַׁתַּסֵּי, לָא אִבְּעִי לָךְ לְאַשְׁהוּיֵיהּ?

אָמַר רַבִּי זֵירָא, תָּא שְׁמַע: וְתָם – שֶׁיְּהוּ הַתִּינוֹקוֹת מְמַשְׁמְשִׁין בּוֹ, וְאֵינוֹ נוֹגֵחַ. הָא נוֹגֵחַ – חַיָּיב! אָמַר אַבָּיֵי, מִי קָתָנֵי: נָגַח חַיָּיב? דִּלְמָא הָא נָגַח – לָא הָוֵי תָּם; וּבְהָהִיא גְּנִיחָה לָא מְחַיַּיב.

תָּא שְׁמַע: שִׁיסָּה בּוֹ אֶת הַכֶּלֶב, שִׁיסָּה בּוֹ נָחָשׁ – פָּטוּר. מַאי, לָאו פָּטוּר מְשַׁסֶּה, וְחַיָּיב בַּעַל כֶּלֶב? לָא; אֵימָא: פָּטוּר אַף מְשַׁסֶּה.

אָמַר רָבָא, אִם תִּמְצֵי לוֹמַר: הַמְשַׁסֶּה כַּלְבּוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ בַּחֲבֵירוֹ – חַיָּיב; שֶׁסָּהוּ הוּא בְּעַצְמוֹ – פָּטוּר. מַאי טַעְמָא? כָּל הַמְשַׁנֶּה, וּבָא אַחֵר וְשִׁינָּה בּוֹ – פָּטוּר.

אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְרָבָא: אִיתְּמַר מִשְּׁמֵיהּ דְּרֵישׁ לָקִישׁ כְּווֹתָיךְ – דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: שְׁתֵּי פָּרוֹת בְּרְשׁוּת הָרַבִּים, אַחַת רְבוּצָה וְאַחַת מְהַלֶּכֶת, וּבְעָטָה מְהַלֶּכֶת בִּרְבוּצָה – פְּטוּרָה. רְבוּצָה בִּמְהַלֶּכֶת – חַיֶּיבֶת.

אָמַר לֵיהּ: אֲנָא – בְּהָהִיא חֵיוֹבֵי מְחַיֵּיבְנָא, דְּאָמְרִינַן לֵיהּ: כִּי אִית לָךְ רְשׁוּתָא – לְסַגּוֹיֵי עֲלַי; לְבַעוֹטֵי בִּי לֵית לָךְ רְשׁוּתָא.

מַתְנִי' שׁוֹר הַמַּזִּיק בִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק, כֵּיצַד? נָגַח, נָגַף, נָשַׁךְ, רָבַץ, בָּעַט; בִּרְשׁוּת הָרַבִּים – מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק. בִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק – רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: נֶזֶק שָׁלֵם, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: חֲצִי נֶזֶק.

אָמַר לָהֶם רַבִּי טַרְפוֹן: וּמָה בְּמָקוֹם שֶׁהֶקֵּל עַל הַשֵּׁן וְעַל הָרֶגֶל – בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, שֶׁהוּא פָּטוּר; הֶחְמִיר עֲלֵיהֶן בִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק – לְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם; מָקוֹם שֶׁהֶחְמִיר עַל הַקֶּרֶן – בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, לְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק; אֵינוֹ דִּין שֶׁנַּחְמִיר עָלָיו בִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק – לְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם?

אָמְרוּ לוֹ: דַּיּוֹ לַבָּא מִן הַדִּין – לִהְיוֹת כַּנִּדּוֹן. מָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים – חֲצִי נֶזֶק, אַף בִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק – חֲצִי נֶזֶק.

אָמַר לָהֶם: אַף אֲנִי

דף כה.

לֹא אָדוֹן קֶרֶן מִקֶּרֶן, אֲנִי אָדוֹן קֶרֶן מֵרֶגֶל – וּמָה בְּמָקוֹם שֶׁהֶקֵּל עַל הַשֵּׁן וְעַל הָרֶגֶל, בִּרְשׁוּת הָרַבִּים – הֶחְמִיר בַּקֶּרֶן; מָקוֹם שֶׁהֶחְמִיר עַל הַשֵּׁן וְעַל הָרֶגֶל, בִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק – אֵינוֹ דִּין שֶׁנַּחְמִיר בַּקֶּרֶן?

אָמְרוּ לוֹ: דַּיּוֹ לַבָּא מִן הַדִּין – לִהְיוֹת כַּנִּדּוֹן. מָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים – חֲצִי נֶזֶק, אַף בִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק – חֲצִי נֶזֶק.

גְּמָ' וְרַבִּי טַרְפוֹן לֵית לֵיהּ דַּיּוֹ?! וְהָא דַּיּוֹ דְּאוֹרְיְיתָא הוּא! דְּתַנְיָא: מִדִּין קַל וְחוֹמֶר – כֵּיצַד? "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה: וְאָבִיהָ יָרֹק יָרַק בְּפָנֶיהָ, הֲלֹא תִכָּלֵם שִׁבְעַת יָמִים?!" – קַל וְחוֹמֶר לַשְּׁכִינָה, אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם! אֶלָּא דַּיּוֹ לַבָּא מִן הַדִּין לִהְיוֹת כַּנִּדּוֹן.

כִּי לֵית לֵיהּ דַּיּוֹ – הֵיכָא דְּמִפְרִיךְ קַל וָחוֹמֶר; הֵיכָא דְּלָא מִפְרִיךְ קַל וָחוֹמֶר – אִית לֵיהּ דַּיּוֹ.

הָתָם – שִׁבְעָה דִּשְׁכִינָה לָא כְּתִיבִי; אֶתָא קַל וָחוֹמֶר אַיְיתִי אַרְבֵּסַר, אֶתָא דַּיּוֹ אַפֵּיק שִׁבְעָה, וְאוֹקֵי שִׁבְעָה.

אֲבָל הָכָא – חֲצִי נֶזֶק כְּתִיב; וְאֶתָא קַל וְחוֹמֶר וְאַיְיתִי חֲצִי נֶזֶק אַחֲרִינָא, וְנַעֲשֶׂה נֶזֶק שָׁלֵם; אִי דְּרִשַׁתְּ דַּיּוֹ – אִפְרִיךְ לֵיהּ קַל וָחוֹמֶר!

וְרַבָּנַן, שִׁבְעָה דִּשְׁכִינָה כְּתִיבִי – ״תִּסָּגֵר שִׁבְעַת יָמִים״.
וְרַבִּי טַרְפוֹן, הָהוּא ״תִּסָּגֵר״ – דְּדָרְשִׁינַן דַּיְּיוֹ הוּא.
וְרַבָּנַן, כְּתִיב קְרָא אַחֲרִינָא – ״וַתִּסָּגֵר מִרְיָם״. וְרַבִּי טַרְפוֹן, הָהוּא – דַּאֲפִילּוּ בְּעָלְמָא דָּרְשִׁינַן דַּיְּיוֹ, וְלֹא תֹּאמַר: הָכָא – מִשּׁוּם כְּבוֹדוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, אֲבָל בְּעָלְמָא לָא; קָא מַשְׁמַע לַן.
אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְאַבָּיֵי: וְהָא הַאי תַּנָּא, דְּלָא דָּרֵישׁ דַּיְּיוֹ, וְאַף עַל גַּב דְּלָא מִפְּרִיךְ קַל וָחוֹמֶר! דְּתַנְיָא: קֶרִי בְּזָב מִנַּיִין? וְדִין הוּא, מָה טָהוֹר בְּטָהוֹר – טָמֵא בְּטָמֵא; טָמֵא בְּטָהוֹר – אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּהֵא טָמֵא בְּטָמֵא?
וְקָא מַיְיתֵי לַהּ בֵּין לְמַגָּע בֵּין לְמַשָּׂא. וְאַמַּאי? נֵימָא: אַהֲנִי קַל וָחוֹמֶר לְמַגָּע, אַהֲנִי דַּיְּיוֹ לְאַפּוֹקֵי מַשָּׂא!
וְכִי תֵּימָא: לְמַגָּע לָא אִצְטְרִיךְ קַל וָחוֹמֶר, דְּלָא גָּרַע מִגַּבְרָא טָהוֹר; אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: ״מִקְּרֵה לַיְלָה״ כְּתִיב – מִי שֶׁקְּרָיוֹ גּוֹרֵם לוֹ; יָצָא זֶה, שֶׁאֵין קְרִיּוֹ גּוֹרֵם לוֹ – אֶלָּא דָּבָר אַחֵר גָּרַם לוֹ; קָא מַשְׁמַע לַן.
מִידֵּי ״וְלֹא דָּבָר אַחֵר״ כְּתִיב?!
וּמַאן תַּנָּא דְּשָׁמְעַתְּ לֵיהּ דְּאָמַר: שִׁכְבַת זֶרַע שֶׁל זָב מְטַמְּאָה בְּמַשָּׂא? לֹא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְלֹא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. דְּתַנְיָא: שִׁכְבַת זֶרַע שֶׁל זָב מְטַמְּאָה בְּמַגָּע, וְאֵין מְטַמְּאָה בְּמַשָּׂא; דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אַף מְטַמְּאָה בְּמַשָּׂא, לְפִי שֶׁאֵי אֶפְשָׁר בְּלֹא צְחִצּוּחֵי זִיבָה.
עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הָתָם – אֶלָּא שֶׁאִי אֶפְשָׁר בְּלֹא צְחִצּוּחֵי זִיבָה, הָא לָאו הָכִי – לָא! אֶלָּא הַאי תַּנָּא הוּא – דְּתַנְיָן: לְמַעְלָה מֵהֶן

דף כה:

זוֹבוֹ שֶׁל זָב, וְרוּקוֹ, וְשִׁכְבַת זַרְעוֹ, וּמֵימֵי רַגְלָיו, וְדַם הַנִּדָּה – מְטַמְּאִין בֵּין בְּמַגָּע בֵּין בְּמַשָּׂא.
וְדִלְמָא הָכִי נָמֵי – לְפִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר בְּלֹא צְחִצּוּחֵי זִיבָה! אִם כֵּן, לְתַנְיֵיהּ גַּבֵּי זוֹבוֹ; מַאי שְׁנָא דְּקָתָנֵי לַהּ גַּבֵּי רוּקוֹ? אֶלָּא מִשּׁוּם דְּאָתֵי מֵרוּקוֹ.
אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא מִדְּפְתִּי לְרָבִינָא: וְהָא הַאי תַּנָּא לָא דָּרֵישׁ דַּיְּיוֹ, וְאַף עַל גַּב דְּלָא מִפְּרִיךְ קַל וָחוֹמֶר! דְּתַנְיָא: מַפָּץ בְּמֵת מִנַּיִין? וְדִין הוּא, וּמָה פַּכִּין קְטַנִּים – שֶׁטְּהוֹרִים בְּזָב, מְטַמְּאִין בְּמֵת; מַפָּץ – שֶׁמְּטַמֵּא בְּזָב, אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּטַמֵּא בְּמֵת?
וְקָמַיְיתֵי לַהּ בֵּין לְטוּמְאַת עֶרֶב, בֵּין לְטוּמְאַת שִׁבְעָה. וְאַמַּאי? אֵימָא: אַהֲנִי קַל וָחוֹמֶר לְטוּמְאַת עֶרֶב, וְאַהֲנִי דַּיְּיוֹ לְאַפּוֹקֵי טוּמְאַת שִׁבְעָה!
אָמַר לֵיהּ: כְּבָר רָמָא נִיהֲלֵיהּ רַב נַחְמָן בַּר זְכַרְיָה לְאַבָּיֵי, וְאָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: תַּנָּא – מְמַפָּץ בְּשֶׂרֶץ מַיְיתֵי לַהּ, וְהָכִי קָאָמַר: מַפָּץ בְּשֶׂרֶץ מִנַּיִין? וְדִין הוּא, וּמָה פַּכִּין קְטַנִּים – שֶׁטְּהוֹרִים בְּזָב, טְמֵאִין בְּשֶׂרֶץ; מַפָּץ – שֶׁטָּמֵא בְּזָב, אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּהֵא טָמֵא בְּשֶׂרֶץ?

אֶלָּא מַפָּץ בְּמֵת מִנַּיִין? נֶאֱמַר ״בֶּגֶד וַעוֹר״ בְּשֶׁרֶץ, וְנֶאֱמַר ״בֶּגֶד וַעוֹר״ בְּמֵת; מָה ״בֶּגֶד וַעוֹר״ הָאָמוּר בְּשֶׁרֶץ – מַפָּץ טָמֵא בּוֹ, אַף ״בֶּגֶד וַעוֹר״ הָאָמוּר בְּמֵת – מַפָּץ טָמֵא בּוֹ.

מוּפְנֶה; דְּאִי לָא מוּפְנֶה, אֵיכָא לְמִפְרַךְ: מָה לְשֶׁרֶץ – שֶׁכֵּן מְטַמֵּא בְּכַעֲדָשָׁה, תֹּאמַר בְּמֵת – שֶׁאֵין מְטַמֵּא בְּכַעֲדָשָׁה, אֶלָּא בִּכְזַיִת.

לָאֵי אִפְּנוֹיֵי מוּפְנֶה – מִכְּדֵי שֶׁרֶץ אִתַּקַּשׁ לִשְׁכִבַת זֶרַע, דִּכְתִיב: ״אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר תֵּצֵא וְגוֹ׳״, וּסְמִיךְ לֵיהּ: ״אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל שֶׁרֶץ״; וּכְתִיב בֵּיהּ בִּשְׁכִבַת זֶרַע: ״וְכָל בֶּגֶד וְכָל עוֹר אֲשֶׁר יִהְיֶה עָלָיו שִׁכְבַת זָרַע״.

״בֶּגֶד וְעוֹר״ דִּכְתַב רַחֲמָנָא בְּשֶׁרֶץ – לְמָה לִי? שְׁמַע מִינַּהּ לְאַפְנוֹיֵי.

וְאַכַּתִּי מוּפְנֶה מִצַּד אֶחָד הוּא! הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר מוּפְנֶה מִצַּד אֶחָד – לְמֵידִין וְאֵין מְשִׁיבִין, שַׁפִּיר; אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר לְמֵידִין וּמְשִׁיבִין, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

דְּמֵת נָמֵי אִפְּנוֹיֵי מוּפְנֶה – מִכְּדֵי מֵת אִתַּקַּשׁ לִשְׁכִבַת זֶרַע, דִּכְתִיב: ״וְהַנּוֹגֵעַ בְּכָל טְמֵא נֶפֶשׁ, אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר תֵּצֵא מִמֶּנּוּ וְגוֹ׳״; וּכְתִיב בֵּיהּ בִּשְׁכִבַת זֶרַע: ״וְכָל בֶּגֶד וְכָל עוֹר אֲשֶׁר יִהְיֶה עָלָיו שִׁכְבַת זָרַע״; ״בֶּגֶד וְעוֹר״ דִּכְתַב רַחֲמָנָא בְּמֵת – לְמָה לִי? שְׁמַע מִינַּהּ לְאַפְנוֹיֵי, וְהָוֵי מוּפְנֶה מִשְּׁנֵי צְדָדִין.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר: דּוּן מִינַּהּ – וְאוֹקֵי בְּאַתְרָא; אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: דּוּן מִינַּהּ וּמִינַּהּ, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

אָמַר רָבָא, אָמַר קְרָא: ״וְכִבַּסְתֶּם בִּגְדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי״ – כָּל טְמָאוֹת שֶׁאַתֶּם מִטַּמְּאִין בְּמֵת, לֹא יְהוּ פְּחוּתִין מִשִּׁבְעָה.

וּתְהֵא שֵׁן וְרֶגֶל חַיֶּיבֶת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים מִקַּל וָחוֹמֶר – וּמָה קֶרֶן, שֶׁבִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא חֲצִי נֶזֶק – בִּרְשׁוּת הָרַבִּים חַיֶּיבֶת; שֵׁן וְרֶגֶל, שֶׁבִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם – אֵינוֹ דִּין שֶׁבִּרְשׁוּת הָרַבִּים חַיָּיב?

אָמַר קְרָא: ״וּבְעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר״ – וְלֹא בִּרְשׁוּת הָרַבִּים.

דף כו.

מִידֵּי כּוּלֵּיהּ קָאָמְרִינַן?! פַּלְגָא קָאָמְרִינַן!

אָמַר קְרָא: ״וְחָצוּ אֶת כַּסְפּוֹ״ – כַּסְפּוֹ שֶׁל זֶה, וְלֹא כַּסְפּוֹ שֶׁל אַחֵר.

וְלֹא תְּהֵא שֵׁן וְרֶגֶל חַיֶּיבֶת בִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק אֶלָּא חֲצִי נֶזֶק – מִקַּל וָחוֹמֶר מִקֶּרֶן; וּמָה קֶרֶן, שֶׁבִּרְשׁוּת הָרַבִּים חַיֶּיבֶת – בִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק אֵינָהּ מְשַׁלֶּמֶת אֶלָּא חֲצִי נֶזֶק; שֵׁן וְרֶגֶל, שֶׁבִּרְשׁוּת הָרַבִּים פְּטוּרָה – אֵינוֹ דִּין שֶׁבִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק?

אָמַר קְרָא: ״יְשַׁלֵּם״ – תַּשְׁלוּמִין מְעַלְיָא.

וְלֹא תְּהֵא קֶרֶן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים חַיֶּיב – מִקַּל וָחוֹמֶר; וּמָה שֵׁן וְרֶגֶל, שֶׁבִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק נֶזֶק שָׁלֵם – בִּרְשׁוּת הָרַבִּים פְּטוּרָה; קֶרֶן, שֶׁבִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק חֲצִי נֶזֶק – אֵינוֹ דִּין שֶׁבִּרְשׁוּת הָרַבִּים פְּטוּרָה?

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר קְרָא: "וְחָצוּן" – אֵין חֲצִי נֶזֶק חָלוּק לֹא בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְלֹא בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד.

וְיֵהֵא אָדָם חַיָּיב בְּכוֹפֶר – מִקַּל וָחוֹמֶר; וּמָה שׁוֹר, שֶׁאֵינוֹ חַיָּיב בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים – חַיָּיב בְּכוֹפֶר; אָדָם, שֶׁחַיָּיב בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים – אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּהֵא חַיָּיב בְּכוֹפֶר?

אָמַר קְרָא: "כְּכֹל אֲשֶׁר יוּשַׁת עָלָיו"; "עָלָיו" – וְלֹא עַל אָדָם.

וְיֵהֵא שׁוֹר חַיָּיב בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים – מִקַּל וָחוֹמֶר; וּמָה אָדָם, שֶׁאֵינוֹ חַיָּיב בְּכוֹפֶר – חַיָּיב בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים; שׁוֹר, שֶׁחַיָּיב בְּכוֹפֶר – אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּהֵא חַיָּיב בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים?

אָמַר קְרָא: "אִישׁ בַּעֲמִיתוֹ" – וְלֹא שׁוֹר בַּעֲמִיתוֹ.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: רֶגֶל שֶׁדְּרְסָה עַל גַּבֵּי תִּינוֹק בַּחֲצַר הַנִּיזָּק, מַהוּ שֶׁתִּשָּׁלֵם כּוֹפֶר? מִי אָמְרִינַן: מִידֵּי דְּהַוֵה אַקֶּרֶן – קֶרֶן, כֵּיוָן דַּעֲבַד תְּרֵי וּתְלָתָא זִמְנֵי – אוֹרְחֵיהּ הוּא, וּמְשַׁלֵּם כּוֹפֶר; הָכָא נָמֵי לֹא שְׁנָא;

אוֹ דִלְמָא, קֶרֶן כְּווֹנָתוֹ לְהַזִּיק, הַאי אֵין כַּווֹנָתוֹ לְהַזִּיק?

תָּא שְׁמַע: הַכְנִיס שׁוֹרוֹ לַחֲצַר בַּעַל הַבַּיִת שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, וּנְגָחוֹ לְבַעַל הַבַּיִת וָמֵת; הַשּׁוֹר – בְּסִקִילָה, וּבְעָלָיו – בֵּין תָּם בֵּין מוּעָד, מְשַׁלֵּם כּוֹפֶר שָׁלֵם; דִּבְרֵי רַבִּי טַרְפוֹן.

כּוֹפֶר שָׁלֵם בְּתָם, לְרַבִּי טַרְפוֹן – מְנָא לֵיהּ? לְאוּ מִשּׁוּם דְּסָבַר לֵיהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, דְּאָמַר: תָּם מְשַׁלֵּם חֲצִי כוֹפֶר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים – וּמַיְיתֵי לַהּ מִקַּל וָחוֹמֶר מֵרֶגֶל? אַלְמָא אִיכָּא כוֹפֶר בְּרֶגֶל!

אָמַר רַב שִׁימִי מִנְּהַרְדְּעָא: תַּנָּא – מְנַזְּקִין דְּרֶגֶל מַיְיתֵי לַהּ.

וְלִפְרוֹךְ: מָה לְנַזְקִין דְּרֶגֶל – שֶׁכֵּן יֶשְׁנָן בְּאֵשׁ! מִטָּמוּן.

מָה לְטָמוּן – שֶׁכֵּן יֶשְׁנוֹ בְּבוֹר! מִכְלִים.

מָה לְכֵלִים – שֶׁיֶּשְׁנָן בְּאֵשׁ! מִכְלִים טְמוּנִים. מָה לְכֵלִים טְמוּנִים – שֶׁיֶּשְׁנָן בְּאָדָם!

אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ מִכּוֹפֶר דְּרֶגֶל מַיְיתֵי לַהּ? אַלְמָא אִיכָּא כוֹפֶר בְּרֶגֶל! שְׁמַע מִינַּהּ.

אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא מִדִּפְתִּי לְרָבִינָא: הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא – דְּאִיכָּא כוֹפֶר בְּרֶגֶל; דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ לֵיכָּא כוֹפֶר בְּרֶגֶל – וְתַנָּא מְנַזְּקִין דְּרֶגֶל מַיְיתֵי לַהּ, לִפְרוֹךְ: מָה לְנַזְקִין דְּרֶגֶל – שֶׁכֵּן יֶשְׁנָן בְּרֶגֶל!

אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ מִכּוֹפֶר דְּרֶגֶל מַיְיתֵי לַהּ? אַלְמָא אִיכָּא כוֹפֶר בְּרֶגֶל! שְׁמַע מִינַּהּ.

מַתְנִי' אָדָם מוּעָד לְעוֹלָם – בֵּין שׁוֹגֵג בֵּין מֵזִיד, בֵּין עֵר בֵּין יָשֵׁן. סִימָא אֶת עֵין חֲבֵירוֹ וְשִׁיבֵּר אֶת הַכֵּלִים – מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם.

גְּמָ' קָתָנֵי "סִימֵּא אֶת עֵין חֲבֵירוֹ" דּוּמְיָא דְּ"שִׁיבֵּר אֶת הַכֵּלִים"; מָה הָתָם – נֶזֶק אִין, אַרְבָּעָה דְּבָרִים לָא; אַף סִימֵּא אֶת עֵין חֲבֵירוֹ – נֶזֶק אִין, אַרְבָּעָה דְּבָרִים לָא.

דף כו:

מְנָא הָנֵי מִילֵּי? אָמַר חִזְקִיָּה, וְכֵן תָּנָא דְּבֵי חִזְקִיָּה, אָמַר קְרָא: "פֶּצַע תַּחַת פָּצַע" – לְחַיֵּיבוֹ עַל הַשּׁוֹגֵג כְּמֵזִיד, וְעַל הָאוֹנֶס כְּרָצוֹן.

הַאי מְבָעֵי לֵיהּ לִיתֵּן צַעַר בִּמְקוֹם נֶזֶק! אִם כֵּן, לִכְתּוֹב קְרָא: "פֶּצַע בְּפָצַע"; מַאי "תַּחַת פָּצַע" – שְׁמַע מִינַּהּ תַּרְתֵּי.

אָמַר רַבָּה: הָיְתָה אֶבֶן מוּנַּחַת לוֹ בְּחֵיקוֹ וְלֹא הִכִּיר בָּהּ, וְעָמַד וְנָפְלָה; לְעִנְיַן נְזָקִין – חַיָּיב, לְעִנְיַן אַרְבָּעָה דְּבָרִים – פָּטוּר, לְעִנְיַן שַׁבָּת – מְלֶאכֶת מַחְשֶׁבֶת אָסְרָה תּוֹרָה, לְעִנְיַן גָּלוּת – פָּטוּר,

לְעִנְיַן עֶבֶד – פְּלוּגְתָּא דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְרַבָּנַן. דְּתַנְיָא: הֲרֵי שֶׁהָיָה רַבּוֹ רוֹפֵא, וְאָמַר לוֹ: "כְּחוֹל עֵינַי", וְסִימְּאָהּ; "חֲתוֹר לִי שִׁינַּי", וְהִפִּילָהּ – שִׁיחֵק בָּאָדוֹן, וְיָצָא לְחֵרוּת.

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: "וְשִׁחֲתָהּ" – עַד שֶׁיְּהֵא כְּשׁוֹתֶה לְשַׁחֲתָהּ.

הִכִּיר בָּהּ וּשְׁכֵחָהּ, וְעָמַד וְנָפְלָה; לְעִנְיַן נְזָקִין – חַיָּיב. לְעִנְיַן אַרְבָּעָה דְּבָרִים – פָּטוּר. לְעִנְיַן גָּלוּת – חַיָּיב, דְּאָמַר קְרָא: "בִּשְׁגָגָה" – מִכְּלָל דַּהֲוָה לֵיהּ יְדִיעָה, וְהָא הַוְיָא לֵיהּ יְדִיעָה. לְעִנְיַן שַׁבָּת – פָּטוּר. לְעִנְיַן עֶבֶד – פְּלוּגְתָּא דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְרַבָּנַן.

נִתְכַּוְּין לִזְרוֹק שְׁתַּיִם, וְזָרַק אַרְבַּע; לְעִנְיַן נְזָקִין – חַיָּיב. לְעִנְיַן אַרְבָּעָה דְּבָרִים – פָּטוּר. לְעִנְיַן שַׁבָּת – מְלֶאכֶת מַחְשֶׁבֶת בָּעֵינַן. לְעִנְיַן גָּלוּת – "אֲשֶׁר לֹא צָדָה" אָמַר רַחֲמָנָא, פָּרַט לְנִתְכַּוְּין לִזְרוֹק שְׁתַּיִם וְזָרַק אַרְבַּע. לְעִנְיַן עֶבֶד – פְּלוּגְתָּא דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְרַבָּנַן.

נִתְכַּוְּין לִזְרוֹק אַרְבַּע, וְזָרַק שְׁמֹנָה; לְעִנְיַן נְזָקִין – חַיָּיב. לְעִנְיַן אַרְבָּעָה דְּבָרִים – פָּטוּר. לְעִנְיַן שַׁבָּת – בְּאוֹמֵר "כָּל מָקוֹם שֶׁתִּרְצֶה תְּנוּחַ", אִין; אִי לָא, לָא. לְעִנְיַן גָּלוּת – "אֲשֶׁר לֹא צָדָה", פָּרַט לְנִתְכַּוְּין לִזְרוֹק אַרְבַּע וְזָרַק שְׁמֹנָה. לְעִנְיַן עֶבֶד – פְּלוּגְתָּא דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְרַבָּנַן.

וְאָמַר רַבָּה: זָרַק כְּלִי מֵרֹאשׁ הַגָּג, וּבָא אַחֵר וּשְׁבָרוֹ בְּמַקֵּל – פָּטוּר. מַאי טַעְמָא? מָנָא תְּבִירָא תָּבַר.

וְאָמַר רַבָּה: זָרַק כְּלִי מֵרֹאשׁ הַגָּג, וְהָיוּ תַּחְתָּיו כָּרִים אוֹ כְסָתוֹת; בָּא אַחֵר וְסִלְקָן, אוֹ קָדַם [הוּא] וְסִלְקָן – פָּטוּר. מַאי טַעְמָא? בְּעִידָּנָא דְּשַׁדְיֵיהּ – פַּסּוֹלֵי מְפַסְקֵי גִּירֵיהּ.

וְאָמַר רַבָּה: זָרָק תִּינוֹק מֵרֹאשׁ הַגָּג, וּבָא אַחֵר וְקִבְּלוֹ בְּסַיִיף – פְּלוּגְתָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא וְרַבָּנַן. דְּתַנְיָא: הִכּוּהוּ עֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם בַּעֲשָׂרָה מַקָּלוֹת – בֵּין בְּבַת אַחַת בֵּין בָּזֶה אַחַר זֶה, כּוּלָּן

דף כז.

פְּטוּרִין. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר: בְּזֶה אַחַר זֶה – הָאַחֲרוֹן חַיָּיב, מִפְּנֵי שֶׁקֵּירֵב מִיתָתוֹ. בָּא שׁוֹר וְקִבְּלוֹ בְּקַרְנָיו – פְּלוּגְתָּא דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא וְרַבָּנַן, דְּתַנְיָא: "וְנָתַן פִּדְיֹן נַפְשׁוֹ" – דְּמֵי נִיזָּק. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא אוֹמֵר: דְּמֵי מַזִּיק. וְאָמַר רַבָּה: נָפַל מֵרֹאשׁ הַגָּג וְנִתְקַע בְּאִשָּׁה – חַיָּיב בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים. וּבִיבְמְתּוֹ – לֹא קָנָה. חַיָּיב בְּנֶזֶק, בְּצַעַר, בְּרִיפּוּי, בְּשֶׁבֶת. אֶבֶל בּשֶׁת – לָא, דְּתָנַן: אֵינוֹ חַיָּיב עַל הַבּשֶׁת עַד שֶׁיְּהֵא מִתְכַּוֵּין.

וְאָמַר רַבָּה: נָפַל מֵרֹאשׁ הַגָּג בְּרוּחַ שֶׁאֵינָהּ מְצוּיָה, וְהִזִּיק וּבִייֵּשׁ – חַיָּיב עַל הַנֶּזֶק, וּפָטוּר בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים. בְּרוּחַ מְצוּיָה, וְהִזִּיק וּבִייֵּשׁ – חַיָּיב בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים, וּפָטוּר עַל הַבּשֶׁת. וְאִם נִתְהַפֵּךְ – חַיָּיב אַף עַל הַבּשֶׁת.

דְּתַנְיָא: מִמַּשְׁמָע שֶׁנֶּאֱמַר "וְשָׁלְחָה יָדָהּ" – אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁהֶחֱזִיקָה?! מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "וְהֶחֱזִיקָה"? לוֹמַר לְךָ: כֵּיוָן שֶׁנִּתְכַּוְּוִין לְהַזִּיק – אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִתְכַּוְּוִין לְבַייֵּשׁ.

וְאָמַר רַבָּה: הִנִּיחַ לוֹ גַּחֶלֶת עַל לִבּוֹ, וְמֵת – פָּטוּר. עַל בִּגְדּוֹ, וְנִשְׂרַף – חַיָּיב.

אָמַר רָבָא: תַּרְוַיְיהוּ תְּנַנְהִי. עַל לִבּוֹ – דִּתְנַן: כָּבַשׁ עָלָיו לְתוֹךְ הָאוּר אוֹ לְתוֹךְ הַמַּיִם, וְאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲלוֹת מִשָּׁם, וָמֵת – חַיָּיב. דְּחָפוֹ לְתוֹךְ הָאוּר אוֹ לְתוֹךְ הַמַּיִם, וְיָכוֹל לַעֲלוֹת מִשָּׁם, וָמֵת – פָּטוּר.

בִּגְדּוֹ – דִּתְנַן: "קְרַע אֶת כְּסוּתִי", "שַׁבֵּר אֶת כַּדִּי" – חַיָּיב. "עַל מְנָת לִפְטוֹר" – פָּטוּר.

בָּעֵי רַבָּה: הִנִּיחַ גַּחֶלֶת עַל לֵב עַבְדּוֹ, מַהוּ? כְּגוּפוֹ דְּמֵי, אוֹ כְּמָמוֹנוֹ דְּמֵי? אִם תִּמְצָא לוֹמַר כְּגוּפוֹ דְּמֵי, שׁוֹרוֹ מַהוּ?

הֲדַר פַּשְׁטַהּ: עַבְדּוֹ כְּגוּפוֹ, שׁוֹרוֹ כְּמָמוֹנוֹ.

הֲדַרָן עֲלָךְ כֵּיצַד הָרֶגֶל

מַתְנִי' **הַמַּנִּיחַ** אֶת הַכַּד בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וּבָא אַחֵר וְנִתְקַל בָּהּ וּשְׁבָרָהּ – פָּטוּר. וְאִם הוּזַק בָּהּ – בַּעַל הֶחָבִית חַיָּיב בְּנִזְקוֹ.

גְּמָ' פְּתַח בְּכַד, וְסֵיֵּים בְּחָבִית!

וּתְנַן נָמֵי: זֶה בָּא בְּחָבִיתוֹ וְזֶה בָּא בְּקוּרְתּוֹ, נִשְׁבְּרָה כַּדּוֹ שֶׁל זֶה בְּקוּרְתּוֹ שֶׁל זֶה – פָּטוּר. פָּתַח בְּחָבִית, וְסִיֵּים בְּכַדּ!

וּתְנַן נָמֵי: זֶה בָּא בְּחָבִיתוֹ שֶׁל יַיִן, וְזֶה בָּא בְּכַדּוֹ שֶׁל דְּבַשׁ; נִסְדְּקָה חָבִית שֶׁל דְּבַשׁ, וְשָׁפַךְ זֶה יֵינוֹ וְהִצִּיל אֶת הַדְּבַשׁ לְתוֹכוֹ – אֵין לוֹ אֶלָּא שְׂכָרוֹ. פָּתַח בְּכַד, וְסִיֵּים בְּחָבִית!

אָמַר רַב פָּפָּא: הַיְינוּ כַּד – הַיְינוּ חָבִית. לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? לְמִקַּח וּמִמְכָּר.

הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא בְּאַתְרָא דְּכַדָּא לָא קָרוּ "חָבִית", וְחָבִית לָא קָרוּ "כַּדָּא"; הָא לָא קָרוּ לַהּ! לָא צְרִיכָא, דְּרוּבָּא קָרוּ לַהּ לְכַדָּא "כַּדָּא" וּלְחָבִיתָא "חָבִיתָא", וְאִיכָּא נָמֵי דְּקָרוּ לְחָבִיתָא "כַּדָּא" וּלְכַדָּא "חָבִיתָא"; מַהוּ דְּתֵימָא: זִיל בָּתַר רוּבָּא,

דף כז:

קָא מַשְׁמַע לַן דְּאֵין הוֹלְכִין בְּמָמוֹן אַחַר הָרוֹב.

וּבָא אַחֵר וְנִתְקַל בָּהּ וּשְׁבָרָהּ – פָּטוּר. אַמַּאי פָּטוּר? אִיבְּעִי לֵיהּ לְעַיּוֹנֵי וּמֵיזַל!

אָמְרִי דְּבֵי רַב מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב: בְּמְמַלֵּא רְשׁוּת הָרַבִּים כּוּלָּהּ חֲבִיּוֹת. שְׁמוּאֵל אָמַר: בַּאֲפֵילָה שָׁנוּ. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: בְּקֶרֶן זָוִית.

אָמַר רַב פָּפָּא: לָא דַּיְקָא מַתְנִיתִין אֶלָּא אוֹ כִּשְׁמוּאֵל, אוֹ כְּרַבִּי יוֹחָנָן. דְּאִי כְּרַב, מַאי אִרְיָא נִתְקַל? אֲפִילּוּ שָׁבַר נָמֵי!

אָמַר רַב זְבִיד מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא: הוּא הַדִּין דַּאֲפִילּוּ שָׁבַר; וְהַאי דְּקָתָנֵי "נִתְקַל" – אַיְידֵי דְּבָעֵי לְמִתְנֵי סֵיפָא: "וְאִם הוּזַק בָּהּ – בַּעַל חָבִית חַיָּיב בְּנִזְקוֹ", דְּדַוְקָא נִתְקַל, אֲבָל שָׁבַר – לָא, מַאי טַעְמָא? הוּא דְּאָזֵיק אַנַּפְשֵׁיהּ; קָתָנֵי רֵישָׁא "נִתְקַל".

אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא לְרַב אָשֵׁי, הָכִי אָמְרִי בְּמַעְרְבָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי עוּלָּא: לְפִי שֶׁאֵין דַּרְכָּן שֶׁל בְּנֵי אָדָם לְהִתְבּוֹנֵן בַּדְּרָכִים.

הֲוָה עוֹבָדָא בִּנְהַרְדְּעָא, וְחַיֵּיב שְׁמוּאֵל. בְּפוּמְבְּדִיתָא, וְחַיֵּיב רָבָא.

בִּשְׁלָמָא שְׁמוּאֵל – כִּשְׁמַעְתֵּיהּ. אֶלָּא רָבָא – לֵימָא כִּשְׁמוּאֵל סְבִירָא לֵיהּ?

אָמַר רַב פָּפָּא: קַרְנָא דְּעַצָּרָא הֲוֵי, דְּכֵיוָן דְּבִרְשׁוּת קָעָבְדִי – אִיבְּעִי לֵיהּ לְעַיּוֹנֵי וּמֵיזַל.

שְׁלַח לֵיהּ רַב חִסְדָּא לְרַב נַחְמָן, הֲרֵי אָמְרוּ: לְרִכּוּבָּה – שָׁלֹשׁ, וְלִבְעִיטָה – חֲמֵשׁ, וְלִסְנוֹקֶרֶת – שִׁלֹּשׁ עֶשְׂרֵה. לְפַנְדָּא דְּמָרָא וּלְקוֹפִינָא דְּמָרָא, מַאי?

שְׁלַח לֵיהּ: חִסְדָּא חִסְדָּא, קְנָסָא קָא מַגְבֵּית בְּבָבֶל? אֵימָא לִי גּוּפָא דְּעוֹבָדָא הֵיכִי הֲוָה.

שְׁלַח לֵיהּ: דְּהָהוּא גַּרְגּוּתָא דְּבֵי תְּרֵי, דְּכָל יוֹמָא הֲוָה דָּלֵי חַד מִנַּיְיהוּ. אֲתָא חַד, קָא דָּלֵי בְּיוֹמָא דְּלָא דִּילֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ: יוֹמָא דִּידִי הוּא! לָא אַשְׁגַּח בֵּיהּ. שְׁקַל פַּנְדָּא דְּמָרָא, מַחְיֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ: מְאָה פַּנְדֵי בְּפַנְדָּא לְמְחֵייהּ! אֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר: לָא עָבֵיד אִינִישׁ דִּינָא לְנַפְשֵׁיהּ; בְּמָקוֹם פְּסִידָא – עָבֵיד אִינִישׁ דִּינָא לְנַפְשֵׁיהּ.

דְּאִתְמַר, רַב יְהוּדָה אָמַר: לָא עָבֵיד אִינִישׁ דִּינָא לְנַפְשֵׁיהּ. רַב נַחְמָן אָמַר: עָבֵיד אִינִישׁ דִּינָא לְנַפְשֵׁיהּ.

הֵיכָא דְּאִיכָּא פְּסִידָא – כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי, דְּעָבֵיד אִינִישׁ דִּינָא לְנַפְשֵׁיהּ. כִּי פְּלִיגִי – הֵיכָא דְּלֵיכָּא פְּסִידָא; רַב יְהוּדָה אָמַר: לָא עָבֵיד אִינִישׁ דִּינָא לְנַפְשֵׁיהּ, דְּכֵיוָן דְּלֵיכָּא פְּסִידָא – לֵיזִיל קַמֵּיהּ דַּיְּינָא. רַב נַחְמָן אָמַר: עָבֵיד אִינִישׁ דִּינָא לְנַפְשֵׁיהּ, דְּכֵיוָן דִּבְדִין עָבֵיד – לָא טָרַח.

מֵתִיב רַב כָּהֲנָא, בֶּן בַּג בַּג אוֹמֵר: אַל תִּיכָּנֵס לַחֲצַר חֲבֵרְךָ לִיטּוֹל אֶת שֶׁלְּךָ שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, שֶׁמָּא תֵּרָאֶה עָלָיו כְּגַנָּב. אֶלָּא שְׁבוֹר אֶת שִׁינָּיו, וְאֶמוֹר לוֹ: שֶׁלִּי אֲנִי נוֹטֵל.

אָמַר לֵיהּ:

דף כח.

עַמָּךְ?! בֶּן בַּג בַּג יְחִידָאָה הוּא, וּפְלִיגִי רַבָּנַן עָלֵיהּ.

רַבִּי יַנַּאי אָמַר: מַאי "שְׁבוֹר אֶת שִׁינָּיו" – בַּדִּין.

אִי הָכִי, "וְאֶמוֹר לוֹ"?! "וְאוֹמְרִים לוֹ" מִיבָּעֵי לֵיהּ! "שֶׁלִּי אֲנִי נוֹטֵל"?! "שֶׁלּוֹ הוּא נוֹטֵל" מִיבָּעֵי לֵיהּ! קַשְׁיָא.

תָּא שְׁמַע: שׁוֹר שֶׁעָלָה עַל גַּבֵּי חֲבֵירוֹ לְהוֹרְגוֹ, וּבָא בַּעַל הַתַּחְתּוֹן וְשָׁמַט אֶת שֶׁלּוֹ, וְנָפַל עֲלָיוֹן וָמֵת – פָּטוּר. מַאי, לְאוּ בְּמוּעָד – דְּלֵיכָּא פְּסִידָא?

לָא, בְּתָם – דְּאִיכָּא פְּסִידָא.

אִי הָכִי, אֵימָא סֵיפָא: דְּחָפוֹ לְעֲלָיוֹן וָמֵת – חַיָּיב. וְאִי בְּתָם, אַמַּאי חַיָּיב?

שֶׁהָיָה לוֹ לְשָׁמְטוֹ, וְלֹא שְׁמָטוֹ.

תָּא שְׁמַע: הַמְמַלֵּא חָצֵר חֲבֵירוֹ כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן – בַּעַל הֶחָצֵר מְשַׁבֵּר וְיוֹצֵא, מְשַׁבֵּר וְנִכְנָס! אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: מְשַׁבֵּר וְיוֹצֵא לְבֵית דִּין, מְשַׁבֵּר וְנִכְנָס לְהַבִיא זְכִיוּתָיו.

תָּא שְׁמַע: מְנַיִּין לְנִרְצָע שֶׁכָּלוּ לוֹ יָמָיו, וְרִבּוֹ מְסַרְהֵב בּוֹ לְצֵאת, וְחָבַל וְעָשָׂה בּוֹ חַבּוּרָה, שֶׁהוּא פָּטוּר –

תַּלְמוּד לוֹמַר: "לֹא תִקָּחוּ כֹּפֶר" "לְשׁוּב" – לֹא תִקָּחוּ כּוֹפֶר לַשָּׁב!

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בְּעַבְדָּא גַּנָּבָא.

עַד הָאִידָּנָא לָא גָּנַב, וְהַשְׁתָּא גָּנֵב?! עַד הָאִידָּנָא הֲוָה אֵימְתֵיהּ דְּרַבֵּיהּ עָלֵיהּ, הַשְׁתָּא לֵית לֵיהּ אֵימְתָא דְּרַבֵּיהּ עָלֵיהּ.

רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר: בְּעֶבֶד שֶׁמְּסַר לוֹ רַבּוֹ שִׁפְחָה כְּנַעֲנִית; עַד הָאִידָּנָא הֲיִתֵּירָא, וְהַשְׁתָּא אִיסּוּרָא.

תָּא שְׁמַע: הַמַּנִּיחַ אֶת הַכַּד בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וּבָא אַחֵר וְנִתְקַל בָּהּ וּשְׁבָרָהּ – פָּטוּר. טַעְמָא דְּנִתְקַל בָּהּ, הָא שְׁבָרָהּ – חַיָּיב!

אָמַר רַב זְבִיד מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא: הוּא הַדִּין אֲפִילּוּ שְׁבָרָהּ; וְהַאי דְּקָתָנֵי "נִתְקַל" – אַיְידֵי דְּקָבָעֵי לְמֵיתְנֵי סֵיפָא: אִם הוּזַק – בַּעַל חָבִית חַיָּיב בְּנִזְקוֹ, דְּדַוְקָא נִתְקַל אֲבָל שְׁבַר לָא, דְּהוּא אַזִּיק נַפְשֵׁיהּ; קָתָנֵי רֵישָׁא נִתְקַל.

תָּא שְׁמַע: "וְקִצֹּתָה אֶת כַּפָּהּ" – מָמוֹן. מַאי, לָאו בְּשֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהַצִּיל עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר? לֹא, שֶׁיְּכוֹלָה לְהַצִּיל עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר.

אֲבָל אֵינָהּ יְכוֹלָה לְהַצִּיל עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר – פְּטוּרָה? אִי הָכִי, אַדְּתָנֵי סֵיפָא: "וְשָׁלְחָה יָדָהּ" – פָּרַט לִשְׁלִיחַ בֵּית דִּין; לְפָלוֹג וְלִתְנֵי בְּדִידַהּ: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – בְּשֶׁיְּכוֹלָה לְהַצִּיל עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר, אֲבָל אֵינָהּ יְכוֹלָה לְהַצִּיל עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר – פְּטוּרָה!

הָכִי נָמֵי קָאָמַר: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – בְּשֶׁיְּכוֹלָה לְהַצִּיל עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר, אֲבָל אֵינָהּ יְכוֹלָה לְהַצִּיל עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר – נַעֲשָׂה יָדָהּ כִּשְׁלִיחַ בֵּית דִּין, וּפְטוּרָה.

תָּא שְׁמַע: הֲרֵי שֶׁהָיְתָה דֶּרֶךְ הָרַבִּים עוֹבֶרֶת בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ; נְטָלָהּ, וְנָתַן לָהֶם מִן הַצַּד – מַה שֶּׁנָּתַן נָתַן, וְשֶׁלּוֹ לֹא הִגִּיעוֹ.

וְאִי אָמְרַתְּ עָבִיד אִינִישׁ דִּינָא לְנַפְשֵׁיהּ, לִנְקוֹט פַּזְרָא וְלִיתֵיב!

אָמַר רַב זְבִיד מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא: גְּזֵירָה שֶׁמָּא יִתֵּן לָהֶם דֶּרֶךְ עֲקַלְתּוֹן.

רַב מְשַׁרְשְׁיָא אָמַר: בְּנוֹתֵן לָהֶם דֶּרֶךְ עֲקַלְתּוֹן.

רַב אָשֵׁי אָמַר: כֹּל מִן הַצַּד – דֶּרֶךְ עֲקַלְתּוֹן הוּא, קְרוֹבָה לָזֶה וּרְחוֹקָה לָזֶה.

אִי הָכִי, אַמַּאי שֶׁלּוֹ לֹא הִגִּיעוֹ? לֵימָא לְהוּ: שְׁקוּלוּ דִּידְכוּ, וְהַבוּ לִי דִּידִי!

מִשּׁוּם דְּרַב יְהוּדָה – דְּאָמַר רַב יְהוּדָה: מֵיצַר שֶׁהֶחֱזִיקוּ בּוֹ רַבִּים – אָסוּר לְקַלְקְלוֹ.

תָּא שְׁמַע: בַּעַל הַבַּיִת שֶׁהִנִּיחַ פֵּאָה מִצַּד אֶחָד, וּבָאוּ עֲנִיִּים וְנָטְלוּ מִצַּד אַחֵר – זֶה וָזֶה פֵּאָה.

וְאִי אָמְרַתְּ עָבִיד אִינִישׁ דִּינָא לְנַפְשֵׁיהּ, אַמַּאי זֶה וָזֶה פֵּאָה? לִנְקוֹט פַּזְרָא וְלִיתֵיב!

אָמַר רָבָא: מַאי "זֶה וָזֶה פֵּאָה" – לְפוֹטְרָן מִן הַמַּעֲשֵׂר.

כִּדְתַנְיָא: הַמַּפְקִיר אֶת כַּרְמוֹ, וְהִשְׁכִּים בַּבֹּקֶר וּבְצָרוֹ – חַיָּיב בְּפֶרֶט וּבְעוֹלֵלוֹת וּבְשִׁכְחָה וּבְפֵאָה, וּפָטוּר מִן הַמַּעֲשֵׂר.

מַתְנִי' נִשְׁבְּרָה כַּדּוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהוּחְלַק אֶחָד בַּמַּיִם אוֹ שֶׁלָּקָה בְּחַרְסִית – חַיָּיב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּמִתְכַּוֵּין – חַיָּיב, בְּאֵינוֹ מִתְכַּוֵּין – פָּטוּר.

גְּמָ' אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁטִּינְפּוּ כֵּלָיו בַּמַּיִם,

דף כח:

אֲבָל הוּא עַצְמוֹ – פָּטוּר; קַרְקַע עוֹלָם הִזִּיקַתּוּ.

כִּי אַמְרִיתַהּ קַמֵּיהּ דִּשְׁמוּאֵל, אָמַר לִי: מִכְּדֵי אַבָּנוֹ וְסַכִּינוֹ וּמַשָּׂאוֹ – מִבּוֹרוֹ לָמַדְנוּ, וְכוּלָּן אֲנִי קוֹרֵא בָּהֶן: ״שׁוֹר״ – וְלֹא אָדָם, ״חֲמוֹר״ – וְלֹא כֵּלִים.

וְהָנֵי מִילֵּי לְעִנְיַן קְטָלָא, אֲבָל לְעִנְיַן נְזָקִין – אָדָם חַיָּיב, וְכֵלִים פְּטוּרִין.

וְרַב – הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּאַפְקְרִינְהוּ, אֲבָל הֵיכָא דְּלָא אַפְקְרִינְהוּ – מָמוֹנוֹ הוּא.

מֵתִיב רַב אוֹשַׁעְיָא: ״וְנָפַל שָׁמָּה שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר״; ״שׁוֹר״ – וְלֹא ״אָדָם״, ״חֲמוֹר״ – וְלֹא כֵּלִים. מִכָּאן אָמְרוּ: נָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר וְכֵלָיו וְנִשְׁתַּבְּרוּ, חֲמוֹר וְכֵלָיו וְנִתְקָרְעוּ – חַיָּיב עַל הַבְּהֵמָה, וּפָטוּר עַל הַכֵּלִים. הָא לְמָה זֶה דּוֹמֶה – לְאַבָּנוֹ וְסַכִּינוֹ וּמַשָּׂאוֹ שֶׁהִנִּיחָן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְהִזִּיקוּ.

אַדְרַבָּה, ״מָה דּוֹמֶה לָזֶה״ מִבָּעֵי לֵיהּ! אֶלָּא מַאי דּוֹמֶה לָזֶה – אַבָּנוֹ וְסַכִּינוֹ וּמַשָּׂאוֹ שֶׁהִנִּיחָן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְהִזִּיקוּ.

לְפִיכָךְ, אִם הֵטִיחַ צְלוֹחִיתוֹ בְּאֶבֶן – חַיָּיב.

רֵישָׁא קַשְׁיָא לְרַב, וְסֵיפָא קַשְׁיָא לִשְׁמוּאֵל!

וּלְטַעְמֵיךְ, תֵּיקְשֵׁי לָךְ הֵיא גּוּפָא – (קַשְׁיָא) רֵישָׁא פָּטוּר, וְסֵיפָא חַיָּיב!

אֶלָּא רַב מְתָרֵץ לְטַעֲמֵיהּ, וּשְׁמוּאֵל מְתָרֵץ לְטַעֲמֵיהּ.

רַב מְתָרֵץ לְטַעֲמֵיהּ, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – כְּשֶׁהִפְקִירָן, אֲבָל לֹא הִפְקִירָן – חַיָּיב. לְפִיכָךְ הֵטִיחַ צְלוֹחִיתוֹ בְּאֶבֶן – חַיָּיב.

וּשְׁמוּאֵל מְתָרֵץ לְטַעֲמֵיהּ, הַשְׁתָּא דְּאָמְרַתְּ אַבָּנוֹ סַכִּינוֹ וּמַשָּׂאוֹ – כְּבוֹרוֹ דָּמֵי; לְרַבִּי יְהוּדָה דִּמְחַיֵּיב עַל נְזָקֵי כֵּלִים בְּבוֹר, לְפִיכָךְ הֵטִיחַ צְלוֹחִיתוֹ בְּאֶבֶן – חַיָּיב.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁנִּתְקַל בָּאֶבֶן, וְנִשּׁוֹף בָּאֶבֶן. אֲבָל נִתְקַל בַּקַּרְקַע וְנִשּׁוֹף בָּאֶבֶן – פָּטוּר.

כְּמַאן – דְּלָא כְּרַבִּי נָתָן.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: לָא תֵּימָא בְּנִתְקַל בָּאֶבֶן וְנִשּׁוֹף בָּאֶבֶן הוּא דְּמִחַיַּיב, אֲבָל נִתְקַל בַּקַּרְקַע וְנִשּׁוֹף בָּאֶבֶן – פָּטוּר; אֶלָּא אֲפִילּוּ נִתְקַל בַּקַּרְקַע וְנִשּׁוֹף בָּאֶבֶן – חַיָּיב. כְּמַאן – כְּרַבִּי נָתָן.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּמִתְכַּוֵּין חַיָּיב וְכוּ'. הֵיכִי דָּמֵי מִתְכַּוֵּין?

אָמַר רַבָּה: בְּמִתְכַּוֵּין לְהוֹרִידָהּ לְמַטָּה מִכְּתֵיפוֹ. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: מִכְּלָל דְּמְחַיֵּיב רַבִּי מֵאִיר אֲפִילּוּ נִפְשְׁרָה? אָמַר לֵיהּ: אִין, מְחַיֵּיב הָיָה רַבִּי מֵאִיר אֲפִילּוּ אָזְנָהּ בְּיָדוֹ.

אַמַּאי? אָנוּס הוּא, וְאוֹנֶס רַחֲמָנָא פַּטְרֵיהּ – דִּכְתִיב: ״וְלַנַּעֲרָה לֹא תַעֲשֶׂה דָּבָר״!

וְכִי תֵּימָא הָנֵי מִילֵּי לְעִנְיַן קְטָלָא, אֲבָל לְעִנְיַן נְזָקִין – חַיָּיב; וְהָתַנְיָא: נִשְׁבְּרָה כַּדּוֹ וְלֹא סִלְקָהּ, נָפְלָה גְּמָלּוֹ וְלֹא הֶעֱמִידָהּ – רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּיב בְּהֶזֵּיקָן, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים:

דף כט.

פָּטוּר מִדִּינֵי אָדָם, וְחַיָּיב בְּדִינֵי שָׁמַיִם.
וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי מֵאִיר, בְּאַבְנוֹ סַכִּינוֹ וּמַשָּׂאוֹ שֶׁהִנִּיחָן בִּרְאֹשׁ גַּגּוֹ, וְנָפְלוּ בְּרוּחַ מְצוּיָה וְהִזִּיקוּ – שֶׁהוּא חַיָּיב. וּמוֹדֶה רַבִּי מֵאִיר לְרַבָּנָן, בְּמַעֲלֶה קַנְקַנִּין עַל הַגָּג עַל מְנָת לְנַגְּבָן, וְנָפְלוּ בְּרוּחַ שֶׁאֵינָהּ מְצוּיָה וְהִזִּיקוּ – שֶׁהוּא פָּטוּר.
אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי: בְּתַרְתֵּי פְּלִיגִי; פְּלִיגִי בִּשְׁעַת נְפִילָה, וּפְלִיגִי לְאַחַר נְפִילָה.
פְּלִיגִי בִּשְׁעַת נְפִילָה – בְּנִתְקַל פּוֹשֵׁעַ. מָר סָבַר: נִתְקַל פּוֹשֵׁעַ הוּא, וּמָר סָבַר: נִתְקַל לָאו פּוֹשֵׁעַ הוּא.
פְּלִיגִי לְאַחַר נְפִילָה – בְּמַפְקִיר נְזָקָיו; מָר סָבַר: מַפְקִיר נְזָקָיו חַיָּיב, וּמָר סָבַר: פָּטוּר.
וּמַאי? מִדְּקָתָנֵי תַּרְתֵּי: הוּחְלַק אֶחָד בַּמַּיִם, אוֹ שֶׁלְּקָה בַּחַרְסִית. הַיְינוּ הָךְ! אֶלָּא לָאו הָכִי קָאָמַר – הוּחְלַק אֶחָד בַּמַּיִם בִּשְׁעַת נְפִילָה, אוֹ שֶׁלְּקָה בַּחַרְסִית לְאַחַר נְפִילָה.
וּמִדְּמַתְנִיתִין בְּתַרְתֵּי, בָּרְיְיתָא נָמֵי בְּתַרְתֵּי.
בִּשְׁלָמָא כַּדּוֹ – מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ אוֹ בִּשְׁעַת נְפִילָה, אוֹ לְאַחַר נְפִילָה. אֶלָּא גְּמַלּוֹ – בִּשְׁלָמָא לְאַחַר נְפִילָה, מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ בְּמַפְקִיר נִבְלָתוֹ. אֶלָּא בִּשְׁעַת נְפִילָה, הֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ?
אָמַר רַב אַחָא: כְּגוֹן דְּעַבְּרַהּ (בְּמַיָּא) דֶּרֶךְ שְׁרֵעְתָּא דְנַהֲרָא.
הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּאִיכָּא אַחֲרִינָא – פּוֹשֵׁעַ הוּא! וְאִי דְּלֵיכָּא אַחֲרִינָא – אָנוּס הוּא!
אֶלָּא מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ דְּאִתְקִיל, וְאִתְקִילָה בֵּיהּ גַּמְלָא.
מַפְקִיר נְזָקָיו – מַאי מִתְכַּוֵּין אִיכָּא?
אָמַר רַב יוֹסֵף: בְּמִתְכַּוֵּין לְזְכוֹת בַּחֲרָסָיו. וְכֵן אָמַר רַב אָשֵׁי: בְּמִתְכַּוֵּין לְזְכוֹת בַּחֲרָסָיו.
רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: בִּשְׁעַת נְפִילָה מַחְלוֹקֶת.
אֲבָל לְאַחַר נְפִילָה מַאי – דִּבְרֵי הַכֹּל פָּטוּר? וְהָא אִיכָּא רַבִּי מֵאִיר דְּמְחַיֵּיב! אֶלָּא מַאי – דִּבְרֵי הַכֹּל חַיָּיב? וְהָא אִיכָּא רַבָּנַן דְּפָטְרִי!
אֶלָּא מַאי "בִּשְׁעַת נְפִילָה" – אַף בִּשְׁעַת נְפִילָה, וְקָמַשְׁמַע לַן כְּדַאֲבָיֵי.

דף כט:

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: לְאַחַר נְפִילָה מַחְלוֹקֶת.
אֲבָל בִּשְׁעַת נְפִילָה מַאי – דִּבְרֵי הַכֹּל פָּטוּר? וְהָא מִדְּקָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן לְקַמָּן: לָא תֵּימָא מַתְנִיתִין רַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר נִתְקַל פּוֹשֵׁעַ הוּא; מִכְּלָל דְּרַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּיב!
אֶלָּא מַאי – דִּבְרֵי הַכֹּל חַיָּיב? וְהָא מִדְּקָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן לְקַמָּן: לָא תֵּימָא מַתְנִיתִין רַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר נִתְקַל פּוֹשֵׁעַ הוּא; מִכְּלָל דְּפָטְרִי רַבָּנַן!

אֶלָּא הָא קָא מַשְׁמַע לַן – דְּמַפְקִיר נְזָקָיו דְּהָכָא הוּא דְּפָטְרִי רַבָּנַן, דְּאָנוּס הוּא; אֲבָל מַפְקִיר נְזָקָיו דְּעָלְמָא – מְחַיְּיבִי.

אִיתְּמַר: מַפְקִיר נְזָקָיו; רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי אֶלְעָזָר – חַד אָמַר: חַיָּיב, וְחַד אָמַר: פָּטוּר.

לֵימָא מַאן דְּמְחַיֵּיב – כְּרַבִּי מֵאִיר, וּמַאן דְּפָטַר – כְּרַבָּנַן?

אַלִּיבָּא דְּרַבִּי מֵאִיר – כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי, כִּי פְּלִיגִי – אַלִּיבָּא דְּרַבָּנַן. מַאן דְּפָטַר – כְּרַבָּנַן; וּמַאן דְּמְחַיֵּיב אָמַר לָךְ: אָנָא דַּאֲמַרִי – אֲפִילּוּ לְרַבָּנַן, עַד כָּאן לָא פָּטְרִי רַבָּנַן, אֶלָּא בְּמַפְקִיר נְזָקָיו דְּהָכָא, מִשּׁוּם דְּאָנוּס הוּא; אֲבָל מַפְקִיר נְזָקָיו דְּעָלְמָא – מְחַיְּיבִי.

תְּסְתַּיֵּים דְּרַבִּי אֶלְעָזָר הוּא דְּאָמַר חַיָּיב – דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: שְׁנֵי דְּבָרִים אֵינָן בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁל אָדָם, וַעֲשָׂאָן הַכָּתוּב כְּאִילּוּ הֵן בִּרְשׁוּתוֹ; וְאֵלּוּ הֵן: בּוֹר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְחֵמֶץ מִשֵּׁשׁ שָׁעוֹת וּלְמַעְלָה. תְּסְתַּיֵּים.

וּמִי אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר הָכִי? וְהָא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אִיפְּכָא! דִּתְנַן: הַהוֹפֵךְ אֶת הַגָּלָל בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהוּזַק בָּהֶן אַחַר – חַיָּיב בְּנִזְקוֹ. וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁנִּתְכַּוְּין לְזְכוֹת בָּהֶן, אֲבָל לֹא נִתְכַּוְּין לְזְכוֹת בָּהֶן – פָּטוּר. אַלְמָא מַפְקִיר נְזָקָיו – פָּטוּר!

אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: שֶׁהֶחֱזִירָהּ לְמָקוֹמָהּ. אָמַר רָבִינָא: מָשָׁל דְּרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה לָמָּה הַדָּבָר דּוֹמֶה – לְמוֹצֵא בּוֹר מְגוּלֶּה, וְכִסָּהוּ, וְחָזַר וְגִילָּהוּ.

אָמַר לֵיהּ מָר זוּטְרָא בְּרֵיהּ דְּרַב מָרִי לְרָבִינָא: מִי דָּמֵי?! הָתָם – לָא אִסְתַּלֵּק לְהוּ מַעֲשֵׂה רִאשׁוֹן, הָכָא – אִסְתַּלֵּק לְהוּ מַעֲשֵׂה רִאשׁוֹן.

הָא לָא דָּמֵי אֶלָּא לְמוֹצֵא בּוֹר מְגוּלֶּה, וּטְמָמָהּ וְחָזַר וַחֲפָרָהּ – דְּאִסְתַּלֵּקוּ לְהוּ מַעֲשֵׂה רִאשׁוֹן, וְקָיְימָא לַהּ בִּרְשׁוּתוֹ!

אֶלָּא אָמַר רַב אָשֵׁי: כְּשֶׁהֲפָכָהּ לְפָחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה.

וּמַאי דִּוּחְקֵיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר לְאוֹקְמֵיהּ כְּגוֹן שֶׁהֲפָכָהּ לְפָחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה – וְטַעְמָא דְּכִי נִתְכַּוְּין לְזְכוֹת בָּהּ, הָא אֵין מִתְכַּוְּין לְזְכוֹת בָּהּ – לָא? לוֹקְמֵהּ לְמַעְלָה מִשְּׁלֹשָׁה, וְאַף עַל גַּב דְּלָא נִתְכַּוְּין לְזְכוֹת בָּהּ – חַיָּיב!

אָמַר רָבָא: מַתְנִיתִין קְשִׁיתֵיהּ – מַאי אָרְיָא "הָפַךְ"? לִתְנֵי "הִגְבִּיהַּ"! אֶלָּא שְׁמַע מִינַּהּ, כֹּל "הָפַךְ" – לְמַטָּה מִשְּׁלֹשָׁה הוּא.

וּמִדְּרַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר חַיָּיב, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר פָּטוּר.

וּמִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָכִי?! וְהָתְנַן: הַמַּצְנִיעַ אֶת הַקּוֹץ וְאֶת הַזְּכוּכִית; וְהַגּוֹדֵר גְּדֵרוֹ בְּקוֹצִים; וְגָדַר שֶׁנָּפַל לִרְשׁוּת הָרַבִּים; וְהוּזַק בָּהֶן אַחַר – חַיָּיב בְּנִזְקוֹ.

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּמַפְרִיחַ, אֲבָל בְּמִצְמְצֵם – פָּטוּר. מִצְמְצֵם מַאי טַעְמָא פָּטוּר – לָאו מִשּׁוּם דְּהָוְיָא לֵיהּ בּוֹר בִּרְשׁוּתוֹ? מִכְּלַל דְּחִיּוּבָא דְּבוֹר – בִּרְשׁוּת הָרַבִּים הוּא; אַלְמָא מַפְקִיר נְזָקָיו חַיָּיב!

לָא, לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ: מַפְקִיר נְזָקָיו פָּטוּר; וּמְצַמְצֵם מַאי טַעְמָא פָּטוּר – מִשּׁוּם דְּאִתְמַר עָלַהּ, אָמַר רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא: לְפִי שֶׁאֵין דַּרְכָּן שֶׁל בְּנֵי אָדָם לְהִתְחַכֵּךְ בַּכְּתָלִים.
וּמִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָכִי? וְהָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֲלָכָה כִּסְתָם מִשְׁנָה, וּתְנַן: הַחוֹפֵר בּוֹר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְנָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר וָמֵת – חַיָּיב!
אֶלָּא לְעוֹלָם רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר חַיָּיב.
וּמִדְּרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר חַיָּיב – רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר פָּטוּר?! וְהָאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר

דף ל.

מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל כּוּ'!
לָא קַשְׁיָא; הָא דְּרַבִּיהּ. הָא דְּרַבֵּיהּ.

מַתְנִי' הַשּׁוֹפֵךְ מַיִם בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהוּזַק בָּהֶן אַחֵר – חַיָּיב בְּנִזְקוֹ. הַמַּצְנִיעַ אֶת הַקּוֹץ וְאֶת הַזְּכוּכִית; וְהַגּוֹדֵר אֶת גְּדֵרוֹ בְּקוֹצִים; וְגָדֵר שֶׁנָּפַל לִרְשׁוּת הָרַבִּים; וְהוּזְקוּ בָּהֶן אֲחֵרִים – חַיָּיב בְּנִזְקָן.

גְּמָ' אָמַר רַב: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא דְּנִטְנְפוּ כֵּלָיו בְּמַיִם, אֲבָל הוּא עַצְמוֹ – פָּטוּר; קָרְקַע עוֹלָם הִזִּיקָתְהוּ.
אָמַר לֵיהּ רַב הוּנָא לְרַב: לֹא יְהֵא אֶלָּא כְּרִפְּשׁוֹ!
מִי סָבְרַתְּ דְּלָא תַּמּוּ מַיָּא?! בְּדְתַמּוּ מַיָּא.
וְתַרְתֵּי לְמָה לִי?
חָדָא בִּימוֹת הַחַמָּה, וַחֲדָא בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים.
דְּתַנְיָא: כָּל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ פּוֹתְקִין בִּיבוֹתֵיהֶן וְגוֹרְפִין מְעָרוֹתֵיהֶן – בִּימוֹת הַחַמָּה אֵין לָהֶן רְשׁוּת, וּבִימוֹת הַגְּשָׁמִים יֵשׁ לָהֶם רְשׁוּת. וְאַף עַל פִּי שֶׁבִּרְשׁוּת – אִם הִזִּיקוּ, חַיָּיבִין לְשַׁלֵּם.
הַמַּצְנִיעַ אֶת הַקּוֹץ [וְכוּ']. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא מַפְרִיחַ, אֲבָל מְצַמְצֵם לָא. מַאי טַעְמָא פָּטוּר? אָמַר רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא: לְפִי שֶׁאֵין דַּרְכָּן שֶׁל בְּנֵי אָדָם לְהִתְחַכֵּךְ בַּכְּתָלִים.
תָּנוּ רַבָּנָן: הַמַּצְנִיעַ קוֹצוֹתָיו וּזְכוּכִיּוֹתָיו לְתוֹךְ כּוֹתֶל שֶׁל חֲבֵירוֹ, וּבָא בַּעַל כּוֹתֶל וְסָתַר כּוֹתְלוֹ וְנָפַל לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהִזִּיקוּ – חַיָּיב הַמַּצְנִיעַ.
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּכוֹתֶל רָעוּעַ, אֲבָל בְּכוֹתֶל בָּרִיא – הַמַּצְנִיעַ פָּטוּר, וְחַיָּיב בַּעַל הַכּוֹתֶל.
אָמַר רָבִינָא, זֹאת אוֹמֶרֶת: הַמְכַסֶּה בּוֹרוֹ בְּדָלְיוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ, וּבָא בַּעַל דְּלִי וְנָטַל דָּלְיוֹ – חַיָּיב בַּעַל הַבּוֹר.
פְּשִׁיטָא!

מַהוּ דְּתֵימָא: הָתָם הוּא דְּלָא הֲוֵי יָדַע לֵיהּ – דְּלוֹדְעֵיהּ; אֲבָל הָכָא, דְּיָדַע לֵיהּ, הֲוָה לֵיהּ לְאוֹדוֹעֵיהּ; קָא מַשְׁמַע לַן.

תָּנוּ רַבָּנַן: חֲסִידִים הָרִאשׁוֹנִים הָיוּ מַצְנִיעִים קוֹצוֹתֵיהֶם וּזְכוּכִיּוֹתֵיהֶם בְּתוֹךְ שְׁדוֹתֵיהֶן, וּמַעֲמִיקִים לָהֶן שְׁלֹשָׁה טְפָחִים כְּדֵי שֶׁלֹּא יְעַכֵּב הַמַּחֲרֵישָׁה.

רַב שֵׁשֶׁת שָׁדֵי לְהוּ בְּנוּרָא. רָבָא שָׁדֵי לְהוּ בְּדִגְלַת.

אָמַר רַב יְהוּדָה: הַאי מַאן דְּבָעֵי לְמֶהֱוֵי חֲסִידָא – לְקַיֵּים מִילֵּי דִּנְזִיקִין. רָבָא אָמַר: מִילֵּי דְּאָבוֹת. וְאָמְרִי לַהּ: מִילֵּי דִּבְרָכוֹת.

מַתְנִי' הַמּוֹצִיא אֶת תְּבֻנוֹ וְקַשּׁוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים לְזָבָלִים, וְהוּזַק בָּהֶן אַחֵר – חַיָּיב בְּנִזְקוֹ, וְכָל הַקּוֹדֵם בָּהֶן זָכָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כָּל הַמְקַלְקְלִין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְהִזִּיקוּ – חַיָּיבִין לְשַׁלֵּם, וְכָל הַקּוֹדֵם בָּהֶן זָכָה.

הַהוֹפֵךְ אֶת הַגָּלָל בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהוּזַק בָּהֶן אַחֵר – חַיָּיב בְּנִזְקוֹ.

גְּמָ' לֵימָא מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי יְהוּדָה?

דְּתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בִּשְׁעַת הוֹצָאַת זְבָלִים, אָדָם מוֹצִיא זִבְלוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים וְצוֹבְרוֹ כָּל שִׁלְשִׁים יוֹם, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא נִישׁוּף בְּרַגְלֵי אָדָם וּבְרַגְלֵי בְּהֵמָה. שֶׁעַל מְנָת כֵּן הִנְחִיל יְהוֹשֻׁעַ אֶת הָאָרֶץ.

אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי יְהוּדָה, מוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה שֶׁאִם הִזִּיק – מְשַׁלֵּם מַה שֶּׁהִזִּיק.

וְהָתְנַן, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּנֵר חֲנוּכָּה – פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בִּרְשׁוּת. מַאי, לָאו מִשּׁוּם רְשׁוּת בֵּית דִּין?

לָא, מִשּׁוּם רְשׁוּת מִצְוָה. דְּתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּנֵר חֲנוּכָּה – פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רְשׁוּת מִצְוָה.

תָּא שְׁמַע: כָּל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ מוּתָּרִין לְקַלְקֵל בִּרְשׁוּת הָרַבִּים – אִם הִזִּיקוּ, חַיָּיבִין לְשַׁלֵּם; וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר!

אָמַר רַב נַחְמָן: מַתְנִיתִין – שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת הוֹצָאַת זְבָלִים, וְרַבִּי יְהוּדָה הִיא.

רַב אָשֵׁי אָמַר:

דף ל:

"תְּבֻנוֹ וְקַשּׁוֹ" תְּנַן, מִשּׁוּם דְּמַשְׁרְקִי.

כָּל הַקּוֹדֵם בָּהֶן זָכָה. אָמַר רַב: בֵּין בְּגוּפָן, בֵּין בְּשִׁבְחָן. וּזְעֵירִי אָמַר: בְּשִׁבְחָן אֲבָל לֹא בְּגוּפָן. בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? רַב סָבַר: קָנְסוּ גּוּפָן מִשּׁוּם שִׁבְחָן, וּזְעֵירִי סָבַר: לֹא קָנְסוּ גּוּפָן מִשּׁוּם שִׁבְחָן.

תְּנַן: הַהוֹפֵךְ אֶת הַגָּלָל בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהוּזַק בָּהֶן אַחֵר – חַיָּיב בְּנִזְקוֹ. וְאִילּוּ "כָּל הַקּוֹדֵם זָכָה" לָא קָתָנֵי!

תְּנָא לְרֵישָׁא, וְהוּא הַדִּין לְסֵיפָא.
וְהָא תְּנֵי עֲלַהּ: אֲסוּרִין מִשּׁוּם גָּזֵל!
כִּי קָתָנֵי "אֲסוּרִין מִשּׁוּם גָּזֵל" – אַכּוּלָּהּ מַתְנִיתִין קָאֵי, לְאוֹתוֹ שֶׁקִּדֵּם וְזָכָה.
וְהָא לָא קָתָנֵי הָכִי, דִּתְנַן: הַמּוֹצִיא תִּבְנוֹ וְקַשּׁוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים לִזְבָלִים, וְהוּזַק בָּהֶן אַחֵר – חַיָּיב בְּנִזְקוֹ, וְכָל הַקּוֹדֵם בָּהֶן זָכָה, וּמוּתָּר מִשּׁוּם גָּזֵל. וְהַהוֹפֵךְ אֶת הַגָּלָל לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהוּזַק בָּהֶן אַחֵר – חַיָּיב, וְאָסוּר מִשּׁוּם גָּזֵל!
אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: גָּלָל קָרְמִית?! דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שֶׁבַח – קָנְסוּ גּוּפוֹ מִשּׁוּם שִׁבְחוֹ, דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ שֶׁבַח – לֹא קָנְסוּ.
אִיבַּעְיָא לְהוּ: לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר קָנְסוּ גּוּפָן מִשּׁוּם שִׁבְחָן; לְאַלְתַּר קָנְסִינַן, אוֹ לְכִי מַיְיתֵי שִׁבְחָא קָנְסִינַן?
תָּא שְׁמַע, מִדְּקָאָיְירִינַן גָּלָל!
וְתִסְבְּרָא?! כִּי אַיְירִינַן גָּלָל – מִיקַּמְּיָ דִּלְשַׁנֵּי רַב נַחְמָן; לְבָתַר דְּשַׁנִּי רַב נַחְמָן – מִי אִיכָּא לְמֵירְמָא גָּלָל כְּלָל?
לֵימָא כְּתַנָּאֵי: שְׁטָר שֶׁכָּתוּב בּוֹ רִבִּית – קוֹנְסִין אוֹתוֹ, וְאֵינוֹ גּוֹבֶה לֹא אֶת הַקֶּרֶן וְלֹא אֶת הָרִבִּית; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: גּוֹבֶה אֶת הַקֶּרֶן, אֲבָל לֹא אֶת הָרִבִּית. לֵימָא רַב דְּאָמַר כְּרַבִּי מֵאִיר, וּזְעֵירִי דְּאָמַר כְּרַבָּנַן?
אָמַר לְךָ רַב: אֲנָא דַּאֲמַרִי – אֲפִילּוּ לְרַבָּנַן, עַד כָּאן לָא קָאָמְרִי רַבָּנַן הָתָם, אֶלָּא קֶרֶן דִּבְהֶתֵּירָא. אֲבָל הָכָא, קֶרֶן גּוּפָא קָמַזֵּיק.
וּזְעֵירִי אָמַר לָךְ: אֲנָא דַּאֲמַרִי אֲפִילּוּ לְרַבִּי מֵאִיר – עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי מֵאִיר הָתָם, אֶלָּא דְּמִשְׁעַת כְּתִיבָה דַּעֲבַד לֵיהּ שׁוּמָא; אֲבָל הָכָא – מִי יֵימַר דְּמַזֵּיק?
לֵימָא כְּהָנֵי תַּנָּאֵי: הַמּוֹצִיא תִּבְנוֹ וְקַשּׁוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים לִזְבָלִים, וְהוּזַק בָּהֶן אַחֵר – חַיָּיב בְּנִזְקוֹ, וְכָל הַקּוֹדֵם בָּהֶן זָכָה, וַאֲסוּרִין מִשּׁוּם גָּזֵל. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כָּל הַמְקַלְקְלִין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְהִזִּיקוּ – חַיָּיבִין לְשַׁלֵּם, וְכָל הַקּוֹדֵם בָּהֶן זָכָה, וּמוּתָּרִין מִשּׁוּם גָּזֵל.
הָא גּוּפָא קַשְׁיָא – אָמְרַתְּ כָּל הַקּוֹדֵם בָּהֶן זָכָה, וַהֲדַר קָאָמַר אֲסוּרִין מִשּׁוּם גָּזֵל! אֶלָּא לָאו הָכִי קָאָמַר: וְכָל הַקּוֹדֵם בָּהֶן זָכָה – בִּשְׁבָחָן, וַאֲסוּרִין מִשּׁוּם גָּזֵל – אַגּוּפָן; וַאֲתָא רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל לְמֵימַר: אֲפִילּוּ גּוּפָן נָמֵי – כָּל הַקּוֹדֵם בָּהֶן זָכָה!
לִזְעֵירִי – וַדַּאי תַּנָּאֵי הִיא. לְרַב – מִי לֵימָא תַּנָּאֵי הִיא?
אָמַר לְךָ רַב: דְּכוּלֵּי עָלְמָא – קָנְסוּ גּוּפָן מִשּׁוּם שִׁבְחָן; וְהָכָא, בַּהֲלָכָה וְאֵין מוֹרִין כֵּן קָא מִיפַּלְגִי – דְּאִתְּמַר, רַב הוּנָא אָמַר רַב: הֲלָכָה, וְאֵין מוֹרִין כֵּן. רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה אָמַר: הֲלָכָה, וּמוֹרִין כֵּן.

אינייס?! וְהָא רַב הוּנָא אַפְקַר חוּשְׁלֵי, רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה אַפְקַר

דף לא.

סְלִיקוּסְתָּא!

בְּשִׁלְמָא רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה – כִּשְׁמַעְתֵּיהּ. אֶלָּא רַב הוּנָא, לֵימָא הֲדַר בֵּיהּ?

הָנְהוּ – מוּתְרִין הֲווֹ.

מַתְנִי' שְׁנֵי קַדְּרִין שֶׁהָיוּ מְהַלְּכִין זֶה אַחַר זֶה, וְנִתְקַל הָרִאשׁוֹן וְנָפַל, וְנִתְקַל הַשֵּׁנִי בָּרִאשׁוֹן – הָרִאשׁוֹן חַיָּיב בְּנִזְקֵי שֵׁנִי.

גְּמָ' אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לָא תֵּימָא מַתְנִיתִין רַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר: נִתְקַל פּוֹשֵׁעַ הוּא – וְחַיָּיב; אֶלָּא אֲפִילּוּ לְרַבָּנָן, דְּאָמְרִי אָנוּס הוּא, וּפָטוּר – הָכָא חַיָּיב; שֶׁהָיָה לוֹ לַעֲמוֹד, וְלֹא עָמַד.

רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא לֹא הָיָה לוֹ לַעֲמוֹד; הָיָה לוֹ לְהַזְהִיר, וְלֹא הִזְהִיר.

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: כֵּיוָן דְּלֹא הָיָה לוֹ לַעֲמוֹד – לֹא הָיָה לוֹ לְהַזְהִיר; דִּטְרִיד.

תְּנַן: הָיָה בַּעַל קוֹרָה רִאשׁוֹן וּבַעַל חֲבִית אַחֲרוֹן, נִשְׁבְּרָה חֲבִית בַּקוֹרָה – פָּטוּר, וְאִם עָמַד בַּעַל קוֹרָה – חַיָּיב.

מַאי, לָאו שֶׁעָמַד לְכַתֵּף – דְּאוֹרְחֵיהּ הוּא, וְקָתָנֵי חַיָּיב, דַּהֲוָה לֵיהּ לְהַזְהִיר?

לֹא, כְּשֶׁעָמַד לָפוּשׁ.

אֲבָל עָמַד לְכַתֵּף מַאי, פָּטוּר? אַדְּתָנֵי סֵיפָא: וְאִם אָמַר לוֹ לְבַעַל חֲבִית "עֲמוֹד" – פָּטוּר, לְפִלּוּג וְלֵיתְנֵי בְּדִידַהּ: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – כְּשֶׁעָמַד לָפוּשׁ, אֲבָל עָמַד לְכַתֵּף – פָּטוּר!

הָא קָא מַשְׁמַע לַן – דְּאַף עַל גַּב דְּעָמַד לָפוּשׁ, כִּי קָאָמַר לוֹ לְבַעַל חֲבִית: "עֲמוֹד" – פָּטוּר.

תָּא שְׁמַע: הַקַּדְּרִין וְהַזַּגָּגִין שֶׁהָיוּ מְהַלְּכִין זֶה אַחַר זֶה; נִתְקַל הָרִאשׁוֹן וְנָפַל, וְנִתְקַל הַשֵּׁנִי בָּרִאשׁוֹן, וְהַשְּׁלִישִׁי בַּשֵּׁנִי – רִאשׁוֹן חַיָּיב בְּנִזְקֵי שֵׁנִי, וְשֵׁנִי חַיָּיב בְּנִזְקֵי שְׁלִישִׁי. וְאִם מֵחֲמַת רִאשׁוֹן נָפַל – רִאשׁוֹן חַיָּיב בְּנִזְקֵי כּוּלָּם. וְאִם הִזְהִירוּ זֶה אֶת זֶה – פְּטוּרִין. מַאי, לָאו שֶׁלֹּא הָיָה לָהֶן לַעֲמוֹד?

לֹא, שֶׁהָיָה לָהֶן לַעֲמוֹד.

אֲבָל לֹא הָיָה לָהֶם לַעֲמוֹד מַאי, פָּטוּר? אִי הָכִי, אַדְּתָנֵי סֵיפָא: אִם הִזְהִירוּ זֶה אֶת זֶה – פָּטוּר; לְפִלּוּג וְלֵיתְנֵי בְּדִידַהּ: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – שֶׁהָיָה לָהֶן לַעֲמוֹד, אֲבָל לֹא הָיָה לָהֶן לַעֲמוֹד – פְּטוּרִין!

הָא קָא מַשְׁמַע לַן – דְּאַף עַל גַּב דְּהָיָה לָהֶן לַעֲמוֹד, כִּי הִזְהִירוּ זֶה אֶת זֶה – פְּטוּרִין.

אָמַר רָבָא: רִאשׁוֹן חַיָּיב בְּנִזְקֵי שֵׁנִי – בֵּין בְּנִזְקֵי גּוּפוֹ, בֵּין בְּנִזְקֵי מָמוֹנוֹ. שֵׁנִי חַיָּיב בְּנִזְקֵי שְׁלִישִׁי – בְּנִזְקֵי גּוּפוֹ, אֲבָל לֹא בְּנִזְקֵי מָמוֹנוֹ.

מִמָּה נַפְשָׁךְ? אִי נִתְקָל פּוֹשֵׁעַ הוּא – שֵׁנִי נָמֵי לִיחַיֵּיב! אִי נִתְקָל לָאו פּוֹשֵׁעַ הוּא – אֲפִילּוּ רִאשׁוֹן נָמֵי לִיפְטַר!

דף לא:

רִאשׁוֹן – וַדַּאי פּוֹשֵׁעַ הוּא. שֵׁנִי – אַגּוּפוֹ מְחַיֵּיב, דְּהָיָה לוֹ לַעֲמוֹד וְלֹא עָמַד. אַמְמוֹנוֹ פָּטוּר, דְּאָמַר לֵיהּ: הַאי בֵּירָא – לָאו אֲנָא כְּרִיתֵיהּ.

מֵיתִיבִי: כּוּלָּן חַיָּיבִין עַל נִזְקֵי גּוּפָן, וּפְטוּרִין עַל נִזְקֵי מָמוֹנָן. מַאי, לָאו אֲפִילּוּ רִאשׁוֹן?

לָא, לְבַר מֵרִאשׁוֹן. וְהָא "כּוּלָּם" קָתָנֵי! אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: "כּוּלָּן" – הַנִּיזָּקִין.

הַאי מַאי? אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא אֲפִילּוּ רִאשׁוֹן – הַיְינוּ דְּקָתָנֵי "כּוּלָּן"; אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ לְבַר מֵרִאשׁוֹן, מַאי "כּוּלָּן"? לִיתְנֵי "הַנִּיזָּקִין"!

אֶלָּא אָמַר רָבָא: רִאשׁוֹן חַיָּיב – בֵּין בְּנִזְקֵי גּוּפוֹ דְּשֵׁנִי, בֵּין בְּנִזְקֵי מָמוֹנוֹ דְּשֵׁנִי; וְשֵׁנִי חַיָּיב בְּנִזְקֵי שְׁלִישִׁי – בְּנִזְקֵי גּוּפוֹ, אֲבָל לֹא בְּנִזְקֵי מָמוֹנוֹ. מַאי טַעְמָא? דְּהָוֵה לֵיהּ בּוֹר, וְלֹא מָצִינוּ בּוֹר שֶׁחַיָּיב בּוֹ אֶת הַכֵּלִים.

הָנִיחָא לִשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר: כֹּל תַּקָּלָה – בּוֹר הוּא; אֶלָּא לְרַב, דְּאָמַר: אִי אַפְקְרֵיהּ אֵין, אִי לָא לָא; מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

לְעוֹלָם – כִּדְאָמַר מֵעִיקָּרָא, וּדְקַשְׁיָא לְךָ "כּוּלָּן חַיָּיבִין" – תַּרְגְּמַהּ רַב אַדָּא בַּר מְנְיוֹמֵי קַמֵּיהּ דְּרַבִינָא: שֶׁהוּזְקוּ כֵּלִים בְּכֵלִים.

אָמַר מָר: אִם מֵחֲמַת רִאשׁוֹן נָפְלוּ – רִאשׁוֹן חַיָּיב בְּנִזְקֵי כוּלָּם. מֵחֲמַת רִאשׁוֹן הֵיכִי נָפֵיל?

רַב פָּפָּא אָמַר: דְּפַסְקֵהּ לְאוֹרְחֵיהּ כְּשִׁלְדָּא. רַב זְבִיד אָמַר: כְּחוּטְרָא דְּסַמְיוּתָא.

מַתְנִי' זֶה בָּא בְּחֲבִיתוֹ וְזֶה בָּא בְּקוֹרָתוֹ, נִשְׁבְּרָה כַּדּוֹ שֶׁל זֶה בְּקוֹרָתוֹ שֶׁל זֶה – פָּטוּר; שְׁלָזֶה רְשׁוּת לְהַלֵּךְ, וְלָזֶה רְשׁוּת לְהַלֵּךְ.

הָיָה בַּעַל הַקּוֹרָה רִאשׁוֹן וּבַעַל חָבִית אַחֲרוֹן; נִשְׁבְּרָה חָבִית בְּקוֹרָה – פָּטוּר בַּעַל הַקּוֹרָה.

דף לב.

וְאִם עָמַד בַּעַל קוֹרָה – חַיָּיב. וְאִם אָמַר לְבַעַל חָבִית "עֲמוֹד" – פָּטוּר.

הָיָה בַּעַל חָבִית רִאשׁוֹן וּבַעַל קוֹרָה אַחֲרוֹן; נִשְׁבְּרָה חָבִית בַּקּוֹרָה – חַיָּיב. וְאִם עָמַד בַּעַל חָבִית – פָּטוּר. וְאִם אָמַר לְבַעַל קוֹרָה: "עֲמוֹד" – חַיָּיב. וְכֵן זֶה בָּא בְּנֵרוֹ וְזֶה בְּפִשְׁתָּנוֹ.

גְּמָ' בְּעָא מִינֵּיהּ רַבָּה בַּר נָתָן מֵרַב הוּנָא: הַמַּזִּיק אֶת אִשְׁתּוֹ בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה, מַהוּ? כֵּיוָן דִּבְרִשׁוּת קָעָבֵיד – פָּטוּר, אוֹ דִילְמָא, אִיבְּעִי לֵיהּ לְעַיּוֹנֵי?

אָמַר לֵיהּ, תְּנֵיתוּהָ: שְׁלָזֶה רְשׁוּת לְהַלֵּךְ, וְלָזֶה רְשׁוּת לְהַלֵּךְ.

אָמַר רָבָא: קַל וָחוֹמֶר. וּמָה יַּעַר – שֶׁזֶּה לִרְשׁוּתוֹ נִכְנָס וְזֶה לִרְשׁוּתוֹ נִכְנָס, נַעֲשָׂה כְּמִי שֶׁנִּכְנַס לִרְשׁוּת חֲבֵירוֹ – וְחַיָּיב; זֶה, שֶׁלִּרְשׁוּת חֲבֵירוֹ נִכְנַס, לֹא כָּל שֶׁכֵּן?

אֶלָּא הָא קָתָנֵי שֶׁלָּזֶה רְשׁוּת לְהַלֵּךְ וְלָזֶה רְשׁוּת לְהַלֵּךְ!

הָתָם – תַּרְוַיְיהוּ כַּהֲדֵדֵי נִינְהוּ; הָכָא – אִיהוּ קָעֲבֵיד מַעֲשֶׂה.

וְהֵיא לָא?! וְהָכְתִיב: "וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת הָעֹשֹׂת מִקֶּרֶב עַמָּם"!

הָנָאָה – לְתַרְוַיְיהוּ אִית לְהוּ, אִיהוּ מַעֲשֶׂה הוּא דְּקָעֲבֵיד.

הָיָה בַּעַל קוֹרָה רִאשׁוֹן כּוּ'. אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: שְׁתֵּי פָּרוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אַחַת רְבוּצָה וְאַחַת מְהַלֶּכֶת; בָּעָטָה מְהַלֶּכֶת בְּרְבוּצָה – פְּטוּרָה. בָּעָטָה רְבוּצָה בַּמְּהַלֶּכֶת – חַיֶּיבֶת.

לֵימָא מְסַיֵּיע לֵיהּ: הָיָה בַּעַל קוֹרָה רִאשׁוֹן וּבַעַל חָבִית אַחֲרוֹן, נִשְׁבְּרָה הֶחָבִית בַּקוֹרָה – פָּטוּר. וְאִם עָמַד בַּעַל קוֹרָה – חַיָּיב. וְהָא הָכָא, דִּכְרְבוּצָה בַּמְּהַלֶּכֶת דָּמֵי, וְקָתָנֵי חַיָּיב.

וְתִסְבְּרָא?! הָא סַיֵּיעַ בָּעָיְא; לָא מִסְתְּיָיא דְּלָא מְסַיְּיעִי, אֶלָּא מִקְשָׁה נָמֵי קַשְׁיָא! טַעְמָא דְּבָעָטָה, הָא הוּזְקָה מִמֵּילָא – פָּטוּר; וְהָא מַתְנִיתִין דְּמִמֵּילָא, וְקָתָנֵי חַיָּיב.

מַתְנִיתִין – דִּפְסָקָה לְאוֹרְחָא כְּשִׁלְּדָא; הָכָא – כְּגוֹן דִּרְבָעָה בְּחַד גִּיסָא, אִיבְּעִי לַהּ לְסַגּוֹיֵי בְּאִידַּךְ גִּיסָא.

אֶלָּא סֵיפָא דְּמַתְנִיתִין מְסַיֵּיע לֵיהּ לְרֵישׁ לָקִישׁ – דְּקָתָנֵי: הָיָה בַּעַל חָבִית רִאשׁוֹן וּבַעַל קוֹרָה אַחֲרוֹן, נִשְׁבְּרָה חָבִית בַּקוֹרָה – חַיָּיב. וְאִם עָמַד בַּעַל חָבִית – פָּטוּר. וְהָא הָכָא, דִּכְמְהַלֶּכֶת בְּרְבוּצָה דָּמֵי, וְקָתָנֵי פָּטוּר.

מַתְנִיתִין – דִּכְי אוֹרְחֵיהּ קָא מְסַגֵּי; הָכָא – אָמְרָה לַהּ: נְהִי דְּאִית לְךְ רְשׁוּת לְסַגּוֹיֵי עֲלַי, לְבַעוֹטֵי בִּי לֵית לְךְ רְשׁוּתָא.

מַתְנִי' שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ מְהַלְּכִין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אֶחָד רָץ וְאֶחָד מְהַלֵּךְ, אוֹ שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶם רָצִין, וְהִזִּיקוּ זֶה אֶת זֶה – שְׁנֵיהֶם פְּטוּרִין.

גְּמָ' מַתְנִיתִין דְּלָא כְּאִיסִי בֶּן יְהוּדָה. דְּתַנְיָא, אִיסִי בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר: רָץ – חַיָּיב, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְשׁוּנֶּה. וּמוֹדֶה אִיסִי בְּעֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁהוּא פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁרָץ בִּרְשׁוּת.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֲלָכָה כְּאִיסִי בֶּן יְהוּדָה. וּמִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָכִי? וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֲלָכָה כְּסָתָם מִשְׁנָה, וּתְנַן: אֶחָד רָץ וְאֶחָד מְהַלֵּךְ, אוֹ שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶם רָצִין – פְּטוּרִין!

מַתְנִיתִין בְּעֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת.

מִמַּאי? מִדְּקָתָנֵי: אוֹ שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶם רָצִין – פְּטוּרִין. הָא תּוּ לְמָה לִי? הַשְׁתָּא אֶחָד רָץ וְאֶחָד מְהַלֵּךְ – פָּטוּר, שְׁנֵיהֶם רָצִין מִיבַּעְיָא? אֶלָּא הָכִי קָאָמַר: אֶחָד רָץ וְאֶחָד מְהַלֵּךְ – פָּטוּר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – בְּעֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, אֲבָל בַּחוֹל – אֶחָד רָץ וְאֶחָד מְהַלֵּךְ, חַיָּיב. שְׁנֵיהֶם רָצִין – אֲפִילּוּ בַּחוֹל פְּטוּרִין.

אָמַר מָר: וּמוֹדֶה אִיסִי בְּעֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁהוּא פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁרֶץ בִּרְשׁוּת. בְּעֶרֶב שַׁבָּת מַאי בִּרְשׁוּת אִיכָּא?

כִּדְרַבִּי חֲנִינָא – דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא:

דף לב:

"בּוֹאוּ וְנֵצֵא לִקְרַאת כַּלָּה מַלְכְּתָא". וְאָמְרִי לַהּ: "לִקְרַאת שַׁבָּת – כַּלָּה מַלְכְּתָא". רַבִּי יַנַּאי מִתְעַטֵּף וְקָאֵי, וְאָמַר: "בּוֹאִי כַלָּה, בּוֹאִי כַלָּה".

מַתְנִי' הַמְבַקֵּעַ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים – וְהִזִּיק בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד; בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד – וְהִזִּיק בִּרְשׁוּת הָרַבִּים; בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד – וְהִזִּיק בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד אַחֵר, חַיָּיב.

גְּמָ' וּצְרִיכָא; דְּאִי תְּנָא: הַמְבַקֵּעַ בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וְהִזִּיק בִּרְשׁוּת הָרַבִּים – מִשּׁוּם דִּשְׁכִיחִי רַבִּים; אֲבָל מֵרְשׁוּת הָרַבִּים לִרְשׁוּת הַיָּחִיד, דְּלָא שְׁכִיחִי רַבִּים – אֵימָא לָא.

וְאִי תְּנָא: מֵרְשׁוּת הָרַבִּים לִרְשׁוּת הַיָּחִיד – מִשּׁוּם דְּמֵעִיקָּרָא שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת עָבִיד; אֲבָל מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הָרַבִּים, דְּבִרְשׁוּת עָבִיד – אֵימָא לָא.

וְאִי תְּנָא הָנָךְ תַּרְתֵּי – הָא מִשּׁוּם דִּשְׁכִיחִי רַבִּים, וְהָא מִשּׁוּם דְּשֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת; אֲבָל מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הַיָּחִיד אַחֵר – דְּלָא שְׁכִיחִי רַבִּים, וּמֵעִיקָּרָא בִּרְשׁוּת – אֵימָא לָא; צְרִיכָא.

תָּנוּ רַבָּנַן: הַנִּכְנָס לַחֲנוּתוֹ שֶׁל נַגָּר שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, וְנִתְזָה בְּקַעַת וְטָפְחָה עַל פָּנָיו, וָמֵת – פָּטוּר. וְאִם נִכְנַס בִּרְשׁוּת – חַיָּיב.

מַאי חַיָּיב? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא: חַיָּיב בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים. וּפָטוּר מִגְּלוּת,

לְפִי שֶׁאֵין דּוֹמֶה לְיַעַר. יַעַר – זֶה לִרְשׁוּתוֹ נִכְנָס, וְזֶה לִרְשׁוּתוֹ נִכְנָס; זֶה – לִרְשׁוּת חֲבֵירוֹ נִכְנָס.

אָמַר רָבָא: קַל וָחוֹמֶר; וּמָה יַעַר – זֶה לְדַעְתּוֹ נִכְנָס וְזֶה לְדַעְתּוֹ נִכְנָס, נַעֲשָׂה כְּמִי שֶׁנִּכְנַס לְדַעַת חֲבֵירוֹ – וְגוֹלֶה; זֶה – שֶׁלְּדַעַת חֲבֵירוֹ נִכְנַס, לֹא כָּל שֶׁכֵּן?!

אֶלָּא אָמַר רָבָא: מַאי פָּטוּר מִגְּלוּת? דְּלָא סַגִּי לֵיהּ בְּגָלוּת. וְהַיְינוּ טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא, מִשּׁוּם דְּהָוֵי לֵיהּ שׁוֹגֵג קָרוֹב לְמֵזִיד.

מֵתִיב רָבָא: הוֹסִיף לוֹ רְצוּעָה אַחַת, וָמֵת – הֲרֵי זֶה גּוֹלֶה עַל יָדוֹ. וְהָא הָכָא דְּשׁוֹגֵג קָרוֹב לְמֵזִיד הוּא, דְּאִיבְּעִי אַסּוֹקֵי אַדַּעְתַּיהּ דְּמַיְיתֵי אִינָשֵׁי בַּחֲדָא רְצוּעָה, וְקָתָנֵי: הֲרֵי זֶה גּוֹלֶה!

אָמַר רַב שִׁימִי מִנְּהַרְדְּעָא: דְּטָעֵי בְּמִנְיָנָא.

טְפַח לֵיהּ רָבָא בְּסַנְדָּלֵיהּ, אָמַר לֵיהּ: אַטּוּ הוּא מָנֵי?! וְהָתַנְיָא: גָּדוֹל שֶׁבְּדַיָּינִין קוֹרֵא, וְהַשֵּׁנִי מוֹנֶה, וְהַשְּׁלִישִׁי אוֹמֵר: "הַכֵּהוּ"!

אֶלָּא אָמַר רַב שִׁימִי מִנְּהַרְדְּעָא: דְּטָעָה דַּיָּינָא גּוּפֵיהּ.

מֵיתִיבִי: הַזּוֹרֵק אֶת הָאֶבֶן לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהָרַג – הֲרֵי זֶה גּוֹלֶה. וְהָא הָכָא, דְּשׁוֹגֵג קָרוֹב לְמֵזִיד הוּא – דְּאִיבָּעֵי לֵיהּ אַסּוֹקֵי אַדַּעְתֵּיהּ דִּבְרְשׁוּת הָרַבִּים שְׁכִיחִי אִינָשֵׁי; וְקָתָנֵי: הֲרֵי זֶה גּוֹלֶה!

אָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר יִצְחָק: בְּסוֹתֵר אֶת כּוֹתְלוֹ.

אִיבָּעֵי לֵיהּ עַיּוֹנֵי! בְּסוֹתֵר בַּלַּיְלָה.

בַּלַּיְלָה נָמֵי אִיבָּעֵי לֵיהּ עַיּוֹנֵי! בְּסוֹתֵר אֶת כּוֹתְלוֹ בַּיּוֹם – לְאַשְׁפָּה.

הַאי אַשְׁפָּה הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּשָׁכִיחִי רַבִּים – מֵזִיד הוּא! וְאִי לָא שָׁכִיחִי רַבִּים – אָנוּס הוּא!

אָמַר רַב פָּפָּא: [לָא צְרִיכָא, אֶלָּא] בְּאַשְׁפָּה הָעֲשׂוּיָה לְהִפָּנוֹת בַּלַּיְלָה, וְאֵינָהּ עֲשׂוּיָה לְהִפָּנוֹת בַּיּוֹם, וְאִיכָּא דְּמִיקְּרֵי וְיָתֵיב; מֵזִיד לָא הָוֵי – דְּהָא אֵינָהּ עֲשׂוּיָה לְהִפָּנוֹת בַּיּוֹם, אָנוּס נָמֵי לָא הָוֵי – דְּהָא אִיכָּא דְּמִיקְּרֵי וְיָתֵיב.

רַב פָּפָּא מִשְׁמֵיהּ דְּרָבָא מַתְנִי לַהּ אַרֵישָׁא: הַנִּכְנָס לַחֲנוּתוֹ שֶׁל נַגָּר שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, וְנִתְּזָה לוֹ בְּקַעַת וְטָפְחָה לוֹ עַל פָּנָיו, וָמֵת – פָּטוּר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא: חַיָּיב בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים, וּפָטוּר מִגָּלוּת.

מַאן דְּמַתְנִי לַהּ אַסֵּיפָא – כָּל שֶׁכֵּן אַרֵישָׁא; וּמַאן דְּמַתְנִי לַהּ אַרֵישָׁא – אֲבָל אַסֵּיפָא, כֵּיוָן דִּבְרְשׁוּת – חַיָּיב גָּלוּת.

וּמִי חַיָּיב גָּלוּת? וְהָתַנְיָא: הַנִּכְנָס לַחֲנוּתוֹ שֶׁל נַפָּח, וְנִתְּזוּ נִיצוֹצוֹת וְטָפְחוּ לוֹ עַל פָּנָיו וָמֵת – פָּטוּר, וַאֲפִילּוּ נִכְנַס בִּרְשׁוּת!

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בִּשְׁוַולְיָא דְּנַפָּחִי. שְׁוַולְיָא דְּנַפָּחִי לְמִקְטְלֵא קָאֵי? כְּשֶׁרָבוֹ מְסַרְהֵב בּוֹ לָצֵאת, וְאֵינוֹ יוֹצֵא.

וּמִשּׁוּם דְּרָבוֹ מְסַרְהֵב בּוֹ לָצֵאת – לְמִיקְטְלֵיהּ קָאֵי?! כְּסָבוּר יָצָא. אִי הָכִי, אַחֵר נָמֵי!

דף לג.

אַחֵר – לֵית לֵיהּ אֵימְתָא דְּרַבֵּיהּ, הַאי – אִית לֵיהּ אֵימְתָא דְּרַבֵּיהּ.

רַב זְבִיד מִשְׁמֵיהּ דְּרָבָא מַתְנִי לַהּ אַהָא: "וּמָצָא" – פָּרַט לְמַמְצִיא אֶת עַצְמוֹ. מִכָּאן אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: מִי שֶׁיָּצְתָה אֶבֶן מִתַּחַת יָדוֹ, וְהוֹצִיא הַלָּה אֶת רֹאשׁוֹ וְקִיבְּלָהּ – פָּטוּר.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא: פָּטוּר מִגָּלוּת, וְחַיָּיב בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים.

מַאן דְּמַתְנִי לַהּ אַהָא – כָּל שֶׁכֵּן אַקַּמְיֵיתָא; וּמַאן דְּמַתְנִי לַהּ אַקַּמְיֵיתָא – אֲבָל אַהָא פָּטוּר לְגַמְרֵי.

תָּנוּ רַבָּנָן: פּוֹעֲלִים שֶׁבָּאוּ לִתְבוֹעַ שְׂכָרָן מִבַּעַל הַבַּיִת, וּנְגָנַן שׁוֹרוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת וּנְשָׁכָן כַּלְבּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, וָמֵת – פָּטוּר. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: רַשָּׁאִין פּוֹעֲלִין לִתְבוֹעַ שְׂכָרָן מִבַּעַל הַבַּיִת.

הֵיכִי דָּמֵי? אִי דִּשְׁכִיחַ בְּמָתָא – מַאי טַעְמָא דְּאַחֵרִים? אִי דִּשְׁכִיחַ בַּבַּיִת – מַאי טַעְמָא דְּתַנָּא קַמָּא?

לָא צְרִיכָא, בְּגַבְרָא דִּשְׁכִיחַ וְלָא שְׁכִיחַ, וְקָרֵי אַבָּבָא וַאֲמַר לְהוּ "אֵין"; מַר סָבַר: "אֵין" – "עוּל תָּא" מַשְׁמַע. וּמַר סָבַר: "אֵין" – "קוּם אַדּוּכְתָּךְ" מַשְׁמַע.

תַּנְיָא כְּמַאן דְּאָמַר "אֵין" – "קוּם אַדּוּכְתָּךְ" מַשְׁמַע, דְּתַנְיָא: פּוֹעֵל שֶׁנִּכְנַס לִתְבוֹעַ שְׂכָרוֹ מִבַּעַל הַבַּיִת, וּנְגָחוֹ שׁוֹרוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת אוֹ נְשָׁכוֹ כַּלְבּוֹ, פָּטוּר – אַף עַל פִּי שֶׁנִּכְנַס בִּרְשׁוּת. אַמַּאי פָּטוּר? אֶלָּא לָאו דְּקָרֵי אַבָּבָא, וְאָמַר לֵיהּ "אֵין", וּשְׁמַע מִינַּהּ "אֵין" – "קוּם אַדּוּכְתָּךְ" מַשְׁמַע.

מַתְנִי' שְׁנֵי שְׁוּוֹרִין תַּמִּין שֶׁחָבְלוּ זֶה אֶת זֶה – מְשַׁלְּמִין בַּמּוֹתָר חֲצִי נֶזֶק. שְׁנֵיהֶן מוּעָדִין – מְשַׁלְּמִין בַּמּוֹתָר נֶזֶק שָׁלֵם.

אֶחָד תָּם וְאֶחָד מוּעָד – מוּעָד בַּתָּם מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתָר נֶזֶק שָׁלֵם, תָּם בַּמּוּעָד מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתָר חֲצִי נֶזֶק.

וְכֵן שְׁנֵי אֲנָשִׁים שֶׁחָבְלוּ זֶה בָּזֶה – מְשַׁלְּמִין בַּמּוֹתָר נֶזֶק שָׁלֵם.

אָדָם בַּמּוּעָד וּמּוּעָד בָּאָדָם – מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתָר נֶזֶק שָׁלֵם. אָדָם בַּתָּם וְתָם בָּאָדָם – אָדָם בַּתָּם מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתָר נֶזֶק שָׁלֵם, תָּם בָּאָדָם מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתָר חֲצִי נֶזֶק. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אַף תָּם שֶׁחָבַל בָּאָדָם – מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתָר נֶזֶק שָׁלֵם.

גְּמָ' תָּנוּ רַבָּנָן: "כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה יֵעָשֶׂה לוֹ" – כְּמִשְׁפַּט שׁוֹר בְּשׁוֹר, כָּךְ מִשְׁפַּט שׁוֹר בְּאָדָם. מָה שׁוֹר בְּשׁוֹר – תָּם מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק, וּמּוּעָד נֶזֶק שָׁלֵם, אַף שׁוֹר בְּאָדָם – תָּם מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק, וּמּוּעָד נֶזֶק שָׁלֵם.

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: "כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה" – כַּתַּחְתּוֹן, וְלֹא כָּעֶלְיוֹן.

יָכוֹל מְשַׁלֵּם מִן הָעֶלְיָיה, תַּלְמוּד לוֹמַר: "יֵעָשֶׂה לוֹ" – מִגּוּפוֹ מְשַׁלֵּם, וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם מִן הָעֶלְיָיה.

וְרַבָּנָן – "זֶה" לְמָה לִי? לְפוֹטְרוֹ מֵאַרְבָּעָה דְּבָרִים.

וְרַבִּי עֲקִיבָא – לְפוֹטְרוֹ מֵאַרְבָּעָה דְּבָרִים מְנָא לֵיהּ? נָפְקָא לֵיהּ מֵ"אִישׁ כִּי יִתֵּן מוּם בַּעֲמִיתוֹ"; "אִישׁ בַּעֲמִיתוֹ" – וְלֹא שׁוֹר בַּעֲמִיתוֹ.

וְרַבָּנָן – אִי מֵהַהִיא הָוֶה אָמֵינָא צַעַר לְחוֹדֵיהּ, אֲבָל רִיפּוּי וְשֶׁבֶת אֵימָא לֵיתֵי לֵיהּ; קָא מַשְׁמַע לַן.

מַתְנִי' שׁוֹר שֶׁוֶּה מָנֶה שֶׁנָּגַח שׁוֹר שֶׁוֶּה מָאתַיִם, וְאֵין הַנְּבֵילָה יָפָה כְּלוּם – נוֹטֵל אֶת הַשּׁוֹר.

גְּמָ' מַתְנִיתִין מַנִּי – רַבִּי עֲקִיבָא הִיא. דְּתַנְיָא: יוֹשֵׁם הַשּׁוֹר בְּבֵית דִּין, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: הוּחְלַט הַשּׁוֹר.

בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? רַבִּי יִשְׁמָעֵאל סָבַר: בַּעַל חוֹב הוּא, וְזוּזֵי הוּא דְּמַסֵּיק לֵיהּ. וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: שׁוּתָּפֵי נִינְהוּ.

וְקָמִיפַּלְגִי בְּהַאי קְרָא: "וּמָכְרוּ אֶת הַשּׁוֹר הַחַי וְחָצוּ אֶת כַּסְפּוֹ" – רַבִּי יִשְׁמָעֵאל סָבַר: לְבֵי דִּינָא קָמַזְהַר רַחֲמָנָא; וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: לְנִיזָק וּמַזִּיק מַזְהַר לְהוּ רַחֲמָנָא.

מַאי בֵּינַיְיהוּ? הִקְדִּישׁוֹ נִיזָק אֵיפָא בֵּינַיְיהוּ.

בְּעָא מִינֵּיהּ רָבָא מֵרַב נַחְמָן: מָכְרוֹ מַזִּיק, לְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל מַהוּ? כֵּיוָן דְּאָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בַּעַל חוֹב הוּא, וְזוּזֵי הוּא דְּמַסֵּיק לֵיהּ – מָכוּר; אוֹ דִלְמָא,

דף לג:

כֵּיוָן דִּמְשַׁעְבַּד לֵיהּ לְנִיזָק – לָאו כֹּל כְּמִינֵּיהּ? אֲמַר לֵיהּ: אֵינוֹ מָכוּר.

וְהָתַנְיָא: מָכְרוֹ – מָכוּר! חוֹזֵר וְגוֹבֶה. וְכִי מֵאַחַר שֶׁחוֹזֵר וְגוֹבֶה, לָמָּה מָכוּר? לְרִידְיָא.

שְׁמַע מִינַּהּ: לֹוֶה וּמוֹכֵר מְטַלְטְלִין – בֵּית דִּין גּוֹבִין לוֹ מֵהֶם? שָׁאנֵי הָתָם, דִּכְמַאן דַּעֲשָׂאוֹ אַפּוֹתֵיקֵי דְּמֵי.

וְהָאָמַר רָבָא: עָשָׂה עַבְדּוֹ אַפּוֹתֵיקֵי, וּמְכָרוֹ – בַּעַל חוֹב גּוֹבֶה הֵימֶנּוּ. שׁוֹרוֹ אַפּוֹתֵיקֵי וּמְכָרוֹ – אֵין בַּעַל חוֹב גּוֹבֶה הֵימֶנּוּ!

עֶבֶד מַאי טַעְמָא – מִשּׁוּם דְּאִית לֵיהּ קְלָא; הַאי נָמֵי, כֵּיוָן דְּנָגַח – קְלָא אִית לֵיהּ, דְּ"תּוֹרָא נַגָּחָנָא" קְרוּ לֵיהּ.

תָּנֵי רַב תַּחְלִיפָא בַּר מַעְרָבָא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי אֲבָהוּ: מָכְרוֹ – אֵין מָכוּר, הִקְדִּישׁוֹ – מוּקְדָּשׁ.

מָכְרוֹ מַאן? אִילֵּימָא מַזִּיק, "מָכְרוֹ אֵין מָכוּר" מַנִּי – רַבִּי עֲקִיבָא הִיא, דְּאָמַר: הוּחְלַט הַשּׁוֹר; וְ"הִקְדִּישׁוֹ מוּקְדָּשׁ" – אֲתָאן לְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, דְּאָמַר: יוּשַׁם הַשּׁוֹר בְּבֵית דִּין!

אֶלָּא נִיזָק? "מָכְרוֹ אֵינוֹ מָכוּר" מַנִּי – רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, "הִקְדִּישׁוֹ מוּקְדָּשׁ" אֲתָאן לְרַבִּי עֲקִיבָא! לְעוֹלָם מַזִּיק, וְדִבְרֵי הַכֹּל; "מָכְרוֹ אֵינוֹ מָכוּר" – אֲפִילּוּ לְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, דְּהָא מְשַׁעְבְּדָא לֵיהּ לְנִיזָק.

"הִקְדִּישׁוֹ מוּקְדָּשׁ" – אֲפִילּוּ לְרַבִּי עֲקִיבָא, מִשּׁוּם דְּרַבִּי אֲבָהוּ; דְּאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: גְּזֵירָה שֶׁמָּא יֹאמְרוּ הֶקְדֵּשׁ יוֹצֵא בְּלֹא פִּדְיוֹן.

תָּנוּ רַבָּנָן: שׁוֹר תָּם שֶׁהִזִּיק; עַד שֶׁלֹּא עָמַד בַּדִּין – מָכְרוֹ מָכוּר, הִקְדִּישׁוֹ מוּקְדָּשׁ, שְׁחָטוֹ וּנְתָנוֹ בְּמַתָּנָה – מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי. מִשֶּׁעָמַד בַּדִּין – מָכְרוֹ אֵינוֹ מָכוּר, הִקְדִּישׁוֹ אֵינוֹ מוּקְדָּשׁ, שְׁחָטוֹ וּנְתָנוֹ בְּמַתָּנָה – לֹא עָשָׂה וְלֹא כְלוּם.

קָדְמוּ בַּעֲלֵי חוֹבוֹת (וְהִגְבִּיהוּ) [וְגָבוּהוּ]; בֵּין חָב עַד שֶׁלֹּא הִזִּיק, בֵּין הִזִּיק עַד שֶׁלֹּא חָב – לֹא עָשׂוּ וְלֹא כְלוּם, לְפִי שֶׁאֵין מִשְׁתַּלֵּם אֶלָּא מִגּוּפוֹ.

מוּעָד שֶׁהִזִּיק – בֵּין שֶׁעָמַד בַּדִּין, בֵּין שֶׁלֹּא עָמַד בַּדִּין; מְכָרוֹ מָכוּר, הִקְדִּישׁוֹ מוּקְדָּשׁ, שְׁחָטוֹ וּנְתָנוֹ בְּמַתָּנָה – מָה שֶׁעָשָׂה עָשׂוּי. קָדְמוּ בַּעֲלֵי חוֹבוֹת (וְהִגְבִּיהוּ) [וְגָבוּהוּ]; בֵּין חָב עַד שֶׁלֹּא הִזִּיק, בֵּין הִזִּיק עַד שֶׁלֹּא חָב – מַה שֶׁעָשָׂה עָשׂוּי, לְפִי שֶׁאֵין מִשְׁתַּלֵּם אֶלָּא מִן הָעַלְיָיה.

אָמַר מָר: ״מְכָרוֹ מָכוּר״ – לְרַדְיָא.

״הִקְדִּישׁוֹ מוּקְדָּשׁ״ – מִשּׁוּם דְּרַבִּי אֶבָהוּ.

״שְׁחָטוֹ וּנְתָנוֹ בְּמַתָּנָה, מַה שֶׁעָשָׂה עָשׂוּי״; בִּשְׁלָמָא נְתָנוֹ בְּמַתָּנָה, מַה שֶׁעָשָׂה עָשׂוּי – לְרַדְיָא; אֶלָּא שְׁחָטוֹ – לֵיתֵי וְלִשְׁתַּלֵּם מִבִּשְׂרֵיהּ!

דְּתַנְיָא: ״חַי״ – אֵין לִי אֶלָּא חַי, שְׁחָטוֹ מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וּמָכְרוּ אֶת הַשּׁוֹר״ מִכָּל מָקוֹם.

אָמַר רַב שֵׁיזְבִי: לֹא נִצְרְכָא אֶלָּא לִפְחַת שְׁחִיטָה.

אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: זֹאת אוֹמֶרֶת, הַמַּזִּיק שִׁעְבּוּדוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ – פָּטוּר.

פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא, הָתָם הוּא דְּאָמַר לֵיהּ: לָא חַסְרַתְּיךְ וְלָא מִידֵּי – דְּאָמַר לֵיהּ: זִיקָא בְּעָלְמָא הוּא דִּשְׁקַלְתְּ מִינָּךְ; אֲבָל בְּעָלְמָא לִיחַיֵּיב; קָא מַשְׁמַע לַן.

הָא נָמֵי רַבָּה אַמְרַהּ – דְּאָמַר רַבָּה: הַשּׁוֹרֵף שְׁטָרוֹתָיו שֶׁל חֲבֵירוֹ – פָּטוּר!

מַהוּ דְּתֵימָא, הָתָם הוּא דְּאָמַר לֵיהּ: נְיֵירָא בְּעָלְמָא קָלַאי מִינָּךְ; אֲבָל הֵיכָא דְּחָפַר בָּהּ בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת, לִיחַיֵּיב; קָא מַשְׁמַע לַן – דְּהָא הָכָא כְּמַאן דְּחָפַר בָּהּ בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת דָּמֵי, וְקָאָמַר: מַה שֶׁעָשָׂה עָשׂוּי.

קָדְמוּ בַּעֲלֵי חוֹבוֹת (וְהִגְבִּיהוּ) [וְגָבוּהוּ]; בֵּין חָב עַד שֶׁלֹּא הִזִּיק, בֵּין הִזִּיק עַד שֶׁלֹּא חָב – לֹא עָשָׂה וְלֹא כְּלוּם, לְפִי שֶׁאֵין מִשְׁתַּלֵּם אֶלָּא מִגּוּפוֹ.

בִּשְׁלָמָא הִזִּיק עַד שֶׁלֹּא חָב – נִיזְקִין קָדְמוּ. אֲבָל חָב עַד שֶׁלֹּא הִזִּיק – בַּעַל חוֹב קָדִים!

דף לד.

וַאֲפִילּוּ הִזִּיק עַד שֶׁלֹּא חָב – בַּעַל חוֹב קָדִים! שְׁמַע מִינַּהּ, בַּעַל חוֹב מְאוּחָר שֶׁקִּדַּם וְגָבָה – מַה שֶׁגָּבָה לֹא גָּבָה?!

לָא, לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ: מַה שֶׁגָּבָה גָּבָה; וְשָׁאנֵי הָתָם, דַּאֲמַר לֵיהּ: אִילּוּ גַּבָּךְ הָוָה – לָא מִינָּךְ (הָוָה) גְּבֵי לֵיהּ? דְּהַאי תּוֹרָא דְּאַזְקֵן, מִינֵּיהּ מִשְׁתַּלֵּמְנָא.

תָּנוּ רַבָּנַן: שׁוֹר שֶׁוֶּה מָאתַיִם שֶׁנָּגַח שׁוֹר שֶׁוֶּה מָאתַיִם, וְחָבַל בּוֹ בַּחֲמִשִּׁים זוּז, וְשָׁבַח וְעָמַד עַל אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז – שֶׁאִלְמָלֵא לֹא הִזִּיקוֹ הָיָה עוֹמֵד עַל שְׁמֹנֶה מֵאוֹת זוּז; נוֹתֵן כִּשְׁעַת הַנֶּזֶק.

כָּחַשׁ – כִּשְׁעַת הַעֲמָדָה בַּדִּין.

שָׁבַח מַזִּיק – נוֹתֵן לוֹ כִּשְׁעַת הַנֶּזֶק. כָּחַשׁ – כִּשְׁעַת הַעֲמָדָה בַּדִּין.

אָמַר מָר: שָׁבַח מַזִּיק – נוֹתֵן כִּשְׁעַת הַנֶּזֶק. מַנִּי – רַבִּי יִשְׁמָעֵאל הִיא, דְּאָמַר: בַּעַל חוֹב הוּא, וְזוּזֵי הוּא דְּמַסֵּיק לֵיהּ;

אֵימָא סֵיפָא: כָּחַשׁ – כִּשְׁעַת הַעֲמָדָה בַּדִּין. אֶתְאַן לְרַבִּי עֲקִיבָא, דְּאָמַר: שׁוּתָפֵי נִינְהוּ! רֵישָׁא רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְסֵיפָא רַבִּי עֲקִיבָא?!

לָא, כּוּלַּהּ רַבִּי עֲקִיבָא הִיא; וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּשֶׁפִּיטְּמוֹ.

אִי כְּשֶׁפִּיטְּמוֹ, אֵימָא רֵישָׁא: שָׁבַח וְעָמַד עַל אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז – נוֹתֵן לוֹ כִּשְׁעַת הַנָּזֵק. אִי כְּשֶׁפִּיטְּמוֹ צָרִיכָא לְמֵימַר?!

אָמַר רַב פָּפָּא: רֵישָׁא – מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ בֵּין דְּפַטְמַהּ פַּטּוֹמֵי בֵּין דִּשְׁבַחָא מִמֵּילָא, וְאִצְטְרִיךְ לְאַשְׁמוֹעִינַן דְּהֵיכָא דִּשְׁבַחָא מִמֵּילָא – נוֹתֵן לוֹ כִּשְׁעַת הַנָּזֵק. סֵיפָא – לָא מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ אֶלָּא כְּשֶׁפִּיטְּמוֹ.

כָּחַשׁ – כִּשְׁעַת הַעֲמָדָה בַּדִּין. כָּחַשׁ מֵחֲמַת מַאי? אִילֵימָא דְּכָחֲשָׁה מֵחֲמַת מְלָאכָה, לֵימָא לֵיהּ: אַתְּ מַכְחֲשָׁתְּ, וַאֲנָא יְהֵיבְנָא?!

אָמַר רַב אָשֵׁי: דְּכָחַשׁ מֵחֲמַת מַכָּה, דַּאֲמַר לֵיהּ: קָרְנָא דְּתוֹרְךְ קָבִירָא בֵּיהּ.

מַתְנִי' שׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם שֶׁנָּגַח שׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם, וְאֵין הַנְּבֵילָה יָפָה כְּלוּם – אָמַר רַבִּי מֵאִיר, עַל זֶה נֶאֱמַר: "וּמָכְרוּ אֶת הַשּׁוֹר הַחַי וְחָצוּ אֶת כַּסְפּוֹ".

אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: וְכֵן הֲלָכָה; קַיְימְתְּ "וּמָכְרוּ אֶת הַשּׁוֹר הַחַי וְחָצוּ אֶת כַּסְפּוֹ", וְלֹא קַיְימְתְּ "וְגַם הַמֵּת יֶחֱצוּן"! וְאֵיזֶה? זֶה שׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם שֶׁנָּגַח שׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם, וְהַנְּבֵילָה יָפָה חֲמִשִּׁים זוּז; שֶׁזֶּה נוֹטֵל חֲצִי הַחַי וַחֲצִי הַמֵּת, וְזֶה נוֹטֵל חֲצִי הַחַי וַחֲצִי הַמֵּת.

גְּמָ' תְּנוּ רַבָּנָן: שׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם שֶׁנָּגַח שׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם, וְהַנְּבֵילָה יָפָה חֲמִשִּׁים זוּז – זֶה נוֹטֵל חֲצִי הַחַי וַחֲצִי הַמֵּת, וְזֶה נוֹטֵל חֲצִי הַחַי וַחֲצִי הַמֵּת, וְזֶהוּ שׁוֹר הָאָמוּר בַּתּוֹרָה; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֵין זֶהוּ שׁוֹר הָאָמוּר בַּתּוֹרָה, אֶלָּא שׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם שֶׁנָּגַח לְשׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם, וְאֵין הַנְּבֵילָה יָפָה כְּלוּם, עַל זֶה נֶאֱמַר: "וּמָכְרוּ אֶת הַשּׁוֹר הַחַי וְחָצוּ אֶת כַּסְפּוֹ".

אֶלָּא מָה אֲנִי מְקַיֵּים "וְגַם אֶת הַמֵּת יֶחֱצוּן"? פְּחָת שֶׁפְּחָתַתּוּ מִיתָה – מַחֲצִין בַּחַי.

מִכְּדֵי בֵּין רַבִּי מֵאִיר בֵּין רַבִּי יְהוּדָה – הַאי מֵאָה וְעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה שְׁקֵיל, וְהַאי מֵאָה וְעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה שָׁקֵיל; מַאי בֵּינַיְיהוּ?

אָמַר רָבָא: פְּחַת נְבֵילָה אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ. רַבִּי מֵאִיר סָבַר: פְּחַת נְבֵילָה – דְּנִיזְק הָוֵי, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: פְּחַת נְבֵילָה – דְּמַזִּיק הָוֵי פַּלְגָא.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: אִם כֵּן, מָצִינוּ לְרַבִּי יְהוּדָה

דף לד:

תָּם חָמוּר מִמּוּעָד!

וְכִי תֵּימָא הָכִי נָמֵי – כְּדְתָנֵן, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: תָּם חַיָּיב, וּמוּעָד פָּטוּר; אֵימַר דְּשָׁמְעַתְּ לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה – לְעִנְיַן שְׁמִירָה, דִּכְתִיבִי קְרָאֵי; לְעִנְיַן תַּשְׁלוּמִין מִי שָׁמְעַתְּ לֵיהּ?!

וְהָתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: יָכוֹל שׁוֹר שָׁוֶה מָנֶה שָׁנָגַח שׁוֹר שָׁוֶה חֲמִשָּׁה סְלָעִים, וְהַנִּבֵּילָה יָפָה סֶלַע – זֶה נוֹטֵל חֲצִי הַחַי וַחֲצִי הַמֵּת, וְזֶה נוֹטֵל חֲצִי הַחַי וַחֲצִי הַמֵּת?

אָמַרְתָּ: וְכִי מוּעָד לָמָּה יוֹצֵא – לְהַחְמִיר עָלָיו אוֹ לְהָקֵל עָלָיו? הֱוֵי אוֹמֵר לְהַחְמִיר עָלָיו; וּמָה מוּעָד אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא מַה שֶּׁהִזִּיק, תָּם הַקַּל לֹא כָּל שֶׁכֵּן?

אֶלָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שֶׁבַח נְבֵילָה אֵיכָא בֵּינַיְיהוּ, דְּמָר סָבַר: דְּנִיזָּק הָוֵי, וּמָר סָבַר: פַּלְגָא.

וְהַיְינוּ דְּקָא קַשְׁיָא לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה – הַשְׁתָּא דְּאָמְרַתְּ חָס רַחֲמָנָא עִילְוֵיהּ דְּמַזִּיק, דְּשָׁקֵיל בִּשְׁבָחָא; יָכוֹל שׁוֹר שָׁוֶה חֲמִשָּׁה סְלָעִים שָׁנָגַח שׁוֹר שָׁוֶה מָנֶה, וְהַנִּבֵּילָה יָפָה חֲמִשִּׁים זוּז – זֶה נוֹטֵל חֲצִי הַחַי וַחֲצִי הַמֵּת, וְזֶה נוֹטֵל חֲצִי הַחַי וַחֲצִי הַמֵּת?

אָמַרְתָּ: הֵיכָן מָצִינוּ מַזִּיק נִשְׁכָּר, שֶׁזֶּה נִשְׁכָּר? וְאוֹמֵר: ״שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם״ – בְּעָלִים מְשַׁלְּמִין, וְאֵין בְּעָלִים נוֹטְלִין.

מַאי ״וְאוֹמֵר״? וְכִי תֵּימָא: הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּאִיכָּא פְּסִידָא לְנִיזָּק; אֲבָל הֵיכָא דְּלֵיכָּא פְּסִידָא לְנִיזָּק – כְּגוֹן שׁוֹר שָׁוֶה חֲמִשָּׁה סְלָעִים שָׁנָגַח שׁוֹר שָׁוֶה חֲמִשָּׁה סְלָעִים, וְהַנִּבֵּילָה יָפָה שִׁלְשִׁים זוּז – שָׁקֵיל נָמֵי מַזִּיק בִּשְׁבָחָא;

וְאוֹמֵר: ״שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם״ – בְּעָלִים מְשַׁלְּמִין, וְאֵין בְּעָלִים נוֹטְלִין.

אֲמַר לֵיהּ רַב אַחָא בַּר תַּחְלִיפָא לְרָבָא: אִם כֵּן, מָצִינוּ לְרַבִּי יְהוּדָה תָּם מְשַׁלֵּם יוֹתֵר מֵחֲצִי נֶזֶק, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה: ״וּמָכְרוּ אֶת הַשּׁוֹר הַחַי וְחָצוּ אֶת כַּסְפּוֹ״!

אִית לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה: פְּחָת שֶׁפָּחֲתָה מִיתָה – מַחֲצִין בַּחַי.

מְנָא לֵיהּ? מִ״וְגַם אֶת הַמֵּת יֶחֱצוּן״?! וְהָא אַפְקֵיהּ רַבִּי יְהוּדָה לְזֶה נוֹטֵל חֲצִי הַחַי וַחֲצִי הַמֵּת, וְזֶה נוֹטֵל חֲצִי הַחַי וַחֲצִי הַמֵּת!

אִם כֵּן, נִכְתּוֹב קְרָא: ״וְאֶת הַמֵּת״! מַאי ״וְגַם״? שְׁמַע מִינַּהּ תַּרְתֵּי.

מַתְנִי׳ יֵשׁ חַיָּיב עַל מַעֲשֵׂה שׁוֹרוֹ וּפָטוּר עַל מַעֲשֵׂה עַצְמוֹ, פָּטוּר עַל מַעֲשֵׂה שׁוֹרוֹ וְחַיָּיב עַל מַעֲשֵׂה עַצְמוֹ.

כֵּיצַד? שׁוֹרוֹ שֶׁבִּייֵשׁ – פָּטוּר, וְהוּא שֶׁבִּייֵשׁ – חַיָּיב. שׁוֹרוֹ שֶׁסִּימֵּא אֶת עֵין עַבְדּוֹ וְהִפִּיל אֶת שִׁינּוֹ – פָּטוּר, וְהוּא שֶׁסִּימֵּא אֶת עֵין עַבְדּוֹ וְהִפִּיל אֶת שִׁינּוֹ – חַיָּיב.

שׁוֹרוֹ שֶׁחָבַל בְּאָבְיו וּבְאִמּוֹ – חַיָּיב, וְהוּא שֶׁחָבַל בְּאָבְיו וְאִמּוֹ – פָּטוּר. שׁוֹרוֹ שֶׁהִדְלִיק אֶת הַגָּדִישׁ בְּשַׁבָּת – חַיָּיב, וְהוּא שֶׁהִדְלִיק אֶת הַגָּדִישׁ בְּשַׁבָּת – פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְחַיֵּיב בְּנַפְשׁוֹ.

גְּמָ' תְּנֵי רַבִּי אֲבָהוּ קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הַמְקַלְקְלִין פְּטוּרִין, חוּץ מֵחוֹבֵל וּמַבְעִיר. אֲמַר לֵיהּ: פּוֹק תְּנֵי לְבָרָא! חוֹבֵל וּמַבְעִיר אֵינָהּ מִשְׁנָה. וְאִם תֵּימְצֵי לוֹמַר מִשְׁנָה; חוֹבֵל – בְּצָרִיךְ לְכַלְבּוֹ, מַבְעִיר – בְּצָרִיךְ לְאֶפְרוֹ.

תְּנַן: שׁוֹרוֹ שֶׁהִדְלִיק אֶת הַגָּדִישׁ בְּשַׁבָּת – חַיָּיב, וְהוּא שֶׁהִדְלִיק אֶת הַגָּדִישׁ בְּשַׁבָּת – פָּטוּר. וְקָתָנֵי הוּא דּוּמְיָא דְּשׁוֹרוֹ – מָה שׁוֹרוֹ דְּלָא קָבְעֵי לֵיהּ,

דף לה.

אַף הוּא נָמֵי דְּלָא קָבְעֵי לֵיהּ; וְקָתָנֵי: פָּטוּר – מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִדּוֹן בְּנַפְשׁוֹ!

לֹא; שׁוֹרוֹ דּוּמְיָא דִּידֵיהּ – מָה הוּא דְּקָבְעֵי לֵיהּ, אַף שׁוֹרוֹ דְּקָבְעֵי לֵיהּ.

שׁוֹרוֹ הֵיכִי מַשְׁכַּחְתְּ לַהּ? אֲמַר לֵיהּ רַב אַוְיָא: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בְּשׁוֹר פִּקֵּחַ שֶׁעָלְתָה לוֹ נְשִׁיכָה בְּגַבּוֹ, וְקָא בָּעֵי לְמִקְלֵייֵהּ וְאִיגַּנְדַּר בְּקוּטְמָא.

וּמְנָא יָדְעִינַן? דִּלְבָתַר דְּקַלְיֵיהּ קְמִגַּנְדַּר בְּקוּטְמָא.

וּמִי אִיכָּא כִּי הַאי גַּוְונָא? אִין; דְּהָהוּא תּוֹרָא דַּהֲוָה בֵּי רַב פָּפָּא דַּהֲוָה כָּיְבִין לֵיהּ חִינְכֵיהּ, עַיֵּיל וּפַתֲקֵיהּ לְנָזְיֵיתָא, וְשָׁתֵי שִׁיכְרָא וְאִיתַּסִּי.

אֲמַרוּ רַבָּנַן קַמֵּיהּ דְּרַב פָּפָּא: מִי מָצֵית אָמְרַתְּ שׁוֹרוֹ דּוּמְיָא דִּידֵיהּ?! וְהָא קָתָנֵי: שׁוֹרוֹ שֶׁבִּייֵשׁ – פָּטוּר, וְהוּא שֶׁבִּייֵשׁ – חַיָּיב. שׁוֹרוֹ דּוּמְיָא דִּידֵיהּ נְתַכַּוֵּון לְבִייֵשׁ – הֵיכִי מַשְׁכַּחְתְּ לַהּ?

כְּגוֹן שֶׁנִּתְכַּוֵּון לְהַזִּיק. דְּאָמַר מָר: נִתְכַּוֵּון לְהַזִּיק – אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּון לְבַייֵשׁ.

רָבָא אָמַר: מַתְנִיתִין בְּשׁוֹגֵג,

וְכִדְתָנָא דְּבֵי חִזְקִיָּה – דְּתָנָא דְּבֵי חִזְקִיָּה: מַכֵּה אָדָם וּמַכֶּה בְּהֵמָה;

מָה מַכֵּה בְּהֵמָה – לֹא חִלַּקְתָּ בָּהּ בֵּין שׁוֹגֵג בֵּין מֵזִיד, בֵּין מִתְכַּוֵּון לְשֶׁאֵין מִתְכַּוֵּון, בֵּין דֶּרֶךְ יְרִידָה לְדֶרֶךְ עֲלִיָּיה, לְפוֹטְרוֹ מָמוֹן אֶלָּא לְחַיְּיבוֹ מָמוֹן; אַף מַכֵּה אָדָם – לֹא תַּחְלוֹק בּוֹ בֵּין שׁוֹגֵג לְמֵזִיד, בֵּין מִתְכַּוֵּון לְשֶׁאֵין מִתְכַּוֵּון, בֵּין דֶּרֶךְ יְרִידָה לְדֶרֶךְ עֲלִיָּיה, לְחַיְּיבוֹ מָמוֹן אֶלָּא לְפוֹטְרוֹ מָמוֹן.

אֲמַרוּ לֵיהּ רַבָּנַן לְרָבָא: מִי מָצֵית מוֹקְמַתְּ לַהּ בְּשׁוֹגֵג? וְהָא "מִפְּנֵי שֶׁנִּדּוֹן בְּנַפְשׁוֹ" קָתָנֵי!

הָכִי קָאָמַר: כֵּיוָן דִּבְמֵזִיד נִדּוֹן בְּנַפְשׁוֹ, וְהֵיכִי דָּמֵי – דְּקָא בָּעֵי לְאֶפְרוֹ; הַשְׁתָּא בְּשׁוֹגֵג – פָּטוּר.

מַתְנִי' שׁוֹר שֶׁהָיָה רוֹדֵף אַחַר שׁוֹר אַחֵר, וְהוּזַק; זֶה אוֹמֵר: "שׁוֹרְךָ הִזִּיק", וְזֶה אוֹמֵר: "לֹא כִי, אֶלָּא בְּסֶלַע לָקָה" – הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה.

הָיוּ שְׁנַיִם רוֹדְפִים אַחַר אֶחָד, זֶה אוֹמֵר: "שׁוֹרְךָ הִזִּיק", וְזֶה אוֹמֵר: "שׁוֹרְךָ הִזִּיק" –

דף לה:

שְׁנֵיהֶם פְּטוּרִים. אִם הָיוּ שְׁנֵיהֶם שֶׁל אִישׁ אֶחָד – שְׁנֵיהֶם חַיָּיבִים.

הָיָה אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן, הַנִּיזָּק אוֹמֵר: "גָּדוֹל הִזִּיק", וְהַמַּזִּיק אוֹמֵר: "לֹא כִי, אֶלָּא קָטָן הִזִּיק"; אֶחָד תָּם וְאֶחָד מוּעָד, הַנִּיזָּק אוֹמֵר: "מוּעָד הִזִּיק", וְהַמַּזִּיק אוֹמֵר: "לֹא כִי, אֶלָּא תָּם הִזִּיק" – הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה.

הָיוּ הַנִּיזָּקִין שְׁנַיִם – אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן, וְהַמַּזִּיקִין שְׁנַיִם – אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן; הַנִּיזָּק אוֹמֵר: "גָּדוֹל הִזִּיק אֶת הַגָּדוֹל, וְקָטָן אֶת הַקָּטָן", וְהַמַּזִּיק אוֹמֵר: "לֹא כִי, אֶלָּא קָטָן אֶת הַגָּדוֹל, וְגָדוֹל אֶת הַקָּטָן"; אֶחָד תָּם וְאֶחָד מוּעָד, הַנִּיזָּק אוֹמֵר: "מוּעָד הִזִּיק אֶת הַגָּדוֹל, וְתָם אֶת הַקָּטָן", וְהַמַּזִּיק אוֹמֵר: "לֹא כִי, אֶלָּא תָּם אֶת הַגָּדוֹל, וּמוּעָד אֶת הַקָּטָן" – הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה.

גְּמָ' אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא: [זֹאת אוֹמֶרֶת] חֲלוּקִים עָלָיו חֲבֵירָיו עַל סוֹמְכוֹס, דְּאָמַר: מָמוֹן הַמּוּטָּל בְּסָפֵק – חוֹלְקִין.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא בַּר מָמָּל לְרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא: אָמַר סוֹמְכוֹס אֲפִילּוּ בָּרִי וּבָרִי? אֲמַר לֵיהּ: אִין, אָמַר סוֹמְכוֹס אֲפִילּוּ בָּרִי וּבָרִי.

וּמַאי דְּמַתְנִיתִין בְּבָרִי וּבָרִי הוּא? דְּקָתָנֵי: זֶה אוֹמֵר שׁוֹרִךְ הִזִּיק, וְזֶה אוֹמֵר לֹא כִי.

מַתְקֵיף לַהּ רַב פָּפָּא: מִדְּרֵישָׁא בָּרִי וּבָרִי – סֵיפָא נָמֵי בָּרִי וּבָרִי;

אֵימָא סֵיפָא: הָיָה אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן, נִיזָּק אוֹמֵר: "גָּדוֹל הִזִּיק", וּמַזִּיק אוֹמֵר: "לֹא כִי, אֶלָּא קָטָן הִזִּיק"; אֶחָד תָּם וְאֶחָד מוּעָד, נִיזָּק אוֹמֵר: "מוּעָד הִזִּיק", וְהַמַּזִּיק אוֹמֵר: "לֹא כִי, אֶלָּא תָּם הִזִּיק" – הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה;

הָא לָא מַיְיתֵי רְאָיָה – שְׁקֵיל כְּדְאָמַר מַזִּיק; נֵימָא תִּיהְוֵי תְּיוּבְתָּא דְּרַבָּה בַּר נָתָן – דְּאָמַר: טָעֲנוּ חִטִּים וְהוֹדָה לוֹ בְּשְׂעוֹרִים – פָּטוּר?

אֶלָּא בְּבָרִי וְשָׁמָא.

דְּקָאָמַר בָּרִי מַאן, דְּקָאָמַר שָׁמָא מַאן? אִי נֵימָא דְּקָאָמַר נִיזָּק בָּרִי וְקָאָמַר מַזִּיק שָׁמָא, אַכַּתְּחִי לֵימָא תִּיהְוֵי תְּיוּבְתָּא דְּרַבָּה בַּר נָתָן!

אֶלָּא דְּקָאָמַר נִיזָּק שָׁמָא, וְקָאָמַר מַזִּיק בָּרִי.

וּמִדְּסֵיפָא נִיזָּק שָׁמָא וּמַזִּיק בָּרִי, רֵישָׁא נָמֵי נִיזָּק שָׁמָא וּמַזִּיק בָּרִי;

וְאָמַר סוֹמְכוֹס אֲפִילּוּ בְּהָא – דְּאִיצְטְרִיךְ לְאַשְׁמוֹעִינַן דְּלָא?!

לָא; סֵיפָא נִיזָּק שָׁמָא וּמַזִּיק בָּרִי, רֵישָׁא נִיזָּק בָּרִי וּמַזִּיק שָׁמָא.

וְהָא לָא דָּמְיָא רֵישָׁא לְסֵיפָא!

אָמְרִי: בָּרִי וְשָׁמָא, שָׁמָא וּבָרִי – חַד מִילְּתָא הִיא; בָּרִי וּבָרִי, שָׁמָא וּבָרִי – תְּרֵי מִילֵּי נִינְהוּ.

גּוּפָא – אָמַר רַבָּה בַּר נָתָן: טָעֲנוּ חִטִּין וְהוֹדָה לוֹ בְּשְׂעוֹרִין – פָּטוּר. מַאי קָא מַשְׁמַע לַן? תְּנֵינָא: טָעֲנוּ חִטִּין וְהוֹדָה לוֹ בְּשְׂעוֹרִין – פָּטוּר!

אִי מֵהָתָם, הֲוָה אָמֵינָא: פְּטוּר מִדְּמֵי חִטִּין, וְחַיָּיב בִּדְמֵי שְׂעוֹרִין. קָא מַשְׁמַע לַן דְּפָטוּר לְגַמְרֵי.

תְּנַן: הָיוּ הַנִּיזָּקִין שְׁנַיִם – אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן וְכוּ'. הָא לָא מַיְיתֵי רְאָיָה – שָׁקֵיל כִּדְקָאָמַר מַזִּיק; אַמַּאי? חִטִּים וּשְׂעוֹרִים נִינְהוּ!

רָאוּי לְיטוֹל – וְאֵין לוֹ.

וְהָתַנְיָא: הֲרֵי זֶה מִשְׁתַּלֵּם עַל הַקָּטָן מִן הַגָּדוֹל, וְלַגָּדוֹל מִן הַקָּטָן!

דִּתְפַס.

תְּנַן: הָיָה אֶחָד תָּם וְאֶחָד מוּעָד, הַנִּיזָּק אוֹמֵר: "מוּעָד הִזִּיק אֶת הַגָּדוֹל, וְתָם אֶת הַקָּטָן", וְהַמַּזִּיק אוֹמֵר: "לֹא כִי, אֶלָּא תָּם אֶת הַגָּדוֹל, וּמוּעָד אֶת הַקָּטָן" – הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. הָא לָא מַיְיתֵי רְאָיָה – שָׁקֵיל כִּדְקָאָמַר מַזִּיק; וְאַמַּאי? חִטִּין וּשְׂעוֹרִין נִינְהוּ!

דף לו.

רָאוּי לְיטוֹל, וְאֵין לוֹ. וְהָתַנְיָא: הֲרֵי זֶה מִשְׁתַּלֵּם לַקָּטָן מִן הַמּוּעָד, וְלַגָּדוֹל מִן הַתָּם! דִּתְפַס.

הָיוּ שְׁנֵיהֶם שֶׁל אִישׁ אֶחָד – שְׁנֵיהֶם חַיָּיבִים. אָמַר לֵיהּ רָבָא מִפַּרְזִיקָא לְרַב אָשֵׁי: שְׁמַע מִינַּהּ, שְׁוָורִים תַּמִּים שֶׁהִזִּיקוּ – רָצָה מִזֶּה גּוֹבֶה, רָצָה מִזֶּה גּוֹבֶה.

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בְּמוּעָדִין.

אִי בְּמוּעָדִין, אֵימָא סֵיפָא: הָיָה אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן, הַנִּיזָּק אוֹמֵר: "גָּדוֹל הִזִּיק", וְהַמַּזִּיק אוֹמֵר: "לֹא כִי, אֶלָּא קָטָן הִזִּיק" – הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. אִי בְּמוּעָדִין, מַאי נָפְקָא לֵיהּ מִינַּיהּ? סוֹף סוֹף, דְּמֵי תּוֹרָא מְעַלְיָא בָּעֵי לְשַׁלּוֹמֵי!

אֲמַר לֵיהּ: סֵיפָא בְּתַמִּין, וְרֵישָׁא בְּמוּעָדִין.

אֲמַר לֵיהּ רַב אַחָא סָבָא לְרַב אָשֵׁי: אִי בְּמוּעָדִין, "חַיָּיבִים"?! "חַיָּיב גַּבְרָא" מִיבְּעֵי לֵיהּ! וְתוּ, מַאי "שְׁנֵיהֶם"?

אֶלָּא לְעוֹלָם בְּתַמִּין; וְרַבִּי עֲקִיבָא הִיא, דְּאָמַר: שׁוּתָּפִין נִינְהוּ; וְטַעְמָא דְּאִיתַּנְהוּ לְתַרְוַיְיהוּ – דְּלָא מָצֵי מְדַחֵי לֵיהּ, אֲבָל לֵיתַּנְהוּ לְתַרְוַיְיהוּ – מָצֵי אָמַר לֵיהּ: זִיל אַיְיתֵי רְאָיָה דְּהַאי תּוֹרָא אַזְקֵהּ, וַאֲשַׁלֵּם לָךְ.

הֲדַרַן עָלָךְ הַמַּנִּיחַ

מַתְנִי' **שׁוֹר** שֶׁנָּגַח אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה שְׁוָורִים זֶה אַחַר זֶה – יְשַׁלֵּם לָאַחֲרוֹן שֶׁבָּהֶם, וְאִם יֵשׁ בּוֹ מוֹתָר – יַחֲזִיר לְשֶׁלְּפָנָיו, וְאִם יֵשׁ בּוֹ מוֹתָר – יַחֲזִיר לְשֶׁלְּפָנֵי פָנָיו, וְהָאַחֲרוֹן אַחֲרוֹן נִשְׁכָּר; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם שֶׁנִּגַּח לְשׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם, וְאֵין הַנִּבְלָה יָפָה כְּלוּם – זֶה נוֹטֵל מָנֶה, וְזֶה נוֹטֵל מָנֶה.

חָזַר וְנִגַּח שׁוֹר אַחֵר שָׁוֶה מָאתַיִם – הָאַחֲרוֹן נוֹטֵל מָנֶה; וְשֶׁלְּפָנָיו – זֶה נוֹטֵל חֲמִשִּׁים זוּז, וְזֶה נוֹטֵל חֲמִשִּׁים זוּז.

חָזַר וְנִגַּח שׁוֹר אַחֵר שָׁוֶה מָאתַיִם – הָאַחֲרוֹן נוֹטֵל מָנֶה, וְשֶׁלְּפָנָיו חֲמִשִּׁים זוּז, וּשְׁנַיִם הָרִאשׁוֹנִים – דִּינַר זָהָב.

גְּמָ' מַתְנִיתִין מַנִּי? דִּלְא כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, וּדְלָא כְּרַבִּי עֲקִיבָא!

אִי כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל דְּאָמַר בַּעֲלֵי חוֹבוֹת נֵינְהוּ, הַאי "אַחֲרוֹן אַחֲרוֹן נִשְׁכָּר"?! "רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן נִשְׁכָּר" מִבְּעֵי לֵיהּ! אִי כְּרַבִּי עֲקִיבָא דְּאָמַר תּוֹרָא דְּשׁוּתְּפֵי הוּא, הַאי "יֵשׁ בּוֹ מוֹתָר –

דף לו:

יַחֲזִיר לְשֶׁלְּפָנָיו"?! "לְכוּלָּם" מִבְּעֵי לֵיהּ!

אָמַר רָבָא: לְעוֹלָם כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל – דְּאָמַר בַּעֲלֵי חוֹבוֹת נֵינְהוּ; וּדְקַשְׁיָא לָךְ: "אַחֲרוֹן אַחֲרוֹן נִשְׁכָּר"?! "רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן נִשְׁכָּר" מִבְּעֵי לֵיהּ! הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁתְּפָסוֹ נִיזָּק לִגְבוֹת הֵימֶנּוּ, וְנַעֲשָׂה עָלָיו כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר לִנְזָקִין.

אִי הָכִי, "יֵשׁ בּוֹ מוֹתָר – יַחֲזִיר לְשֶׁלְּפָנָיו"?! "יַחֲזִיר לַבַּעֲלִים" מִבְּעֵי לֵיהּ!

אָמַר רָבִינָא, הָכִי קָתָנֵי: אִם יֵשׁ בּוֹ מוֹתָר בִּנְזָקָיו – יַחֲזִיר לְשֶׁלְּפָנָיו.

וְכֵן כִּי אָתָא רָבִין, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מְשׁוּם פְּשִׁיעַת שׁוֹמְרִין נָגְעוּ בָּהּ.

בְּמַאי אוֹקֵימְתַּהּ – כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל; אִי הָכִי, אֵימָא סֵיפָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם שֶׁנִּגַּח שׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם, וְאֵין הַנִּבְלָה יָפָה כְּלוּם – זֶה נוֹטֵל מָנֶה וְזֶה נוֹטֵל מָנֶה. חָזַר וְנִגַּח שׁוֹר אַחֵר שָׁוֶה מָאתַיִם – הָאַחֲרוֹן נוֹטֵל מָנֶה, וְשֶׁלְּפָנָיו – זֶה נוֹטֵל חֲמִשִּׁים זוּז, וְזֶה נוֹטֵל חֲמִשִּׁים זוּז. חָזַר וְנִגַּח שׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם – הָאַחֲרוֹן נוֹטֵל מָנֶה, וְשֶׁלְּפָנָיו נוֹטֵל חֲמִשִּׁים זוּז, וּשְׁנַיִם הָרִאשׁוֹנִים דִּינַר זָהָב.

אֶתָּאן לְרַבִּי עֲקִיבָא, דְּאָמַר: תּוֹרָא דְּשׁוּתְּפֵי הוּא; רֵישָׁא רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְסֵיפָא רַבִּי עֲקִיבָא?

אָמְרִי: אֵין, דְּהָא אָמַר לֵיהּ שְׁמוּאֵל לְרַב יְהוּדָה: שִׁינְנָא, שְׁבוֹק מַתְנִיתִין וְתָא בָּתְרַאי – רֵישָׁא רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְסֵיפָא רַבִּי עֲקִיבָא.

אִתְּמַר נָמֵי, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הִקְדִּישׁוֹ נִיזָּק אֵיכָא בֵּינַיְיהוּ.

תְּנַן הָתָם: הַתּוֹקֵעַ לַחֲבֵירוֹ – נוֹתֵן לוֹ סֶלַע. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי: מָנֶה. הָהוּא גַּבְרָא דְּתָקַע לְחַבְרֵיהּ. שַׁלְּחֵיהּ רַב טוֹבְיָה בַּר מַתְנָה לְקַמֵּיהּ דְּרַב יוֹסֵף: סֶלַע צוֹרִי תְּנַן, אוֹ סֶלַע מְדִינָה תְּנַן?

אֲמַר לֵיהּ, תְּנֵיתוּהָ: וּשְׁנַיִם הָרִאשׁוֹנִים דִּינַר זָהָב. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ תְּנֵי תַּנָּא סֶלַע מְדִינָה, נִפְלוֹג וְנִתְנֵי עַד תְּרֵיסַר וְסָלַע!

אֲמַר לֵיהּ: תַּנָּא כִּי רוֹכְלָא לִיתְנֵי וְלֵיזִיל?!

מַאי הָוֵי עֲלַהּ? פַּשְׁטוּהָ מֵהָא דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: כָּל כֶּסֶף הָאָמוּר בַּתּוֹרָה – כֶּסֶף צוֹרִי, וְשֶׁל דִּבְרֵיהֶם – כֶּסֶף מְדִינָה.

אֲמַר לֵיהּ הַהוּא גַּבְרָא: הוֹאִיל וּפַלְגָא דְּזוּזָא הוּא – לָא בָּעֵינָא, נִתְבֵּיהּ לַעֲנִיִּים. הֲדַר אֲמַר לֵיהּ: נִתְבֵּיהּ נִיהֲלִי, אֵיזִיל וְאַבְרֵי בֵּיהּ נַפְשַׁאי.

אֲמַר לֵיהּ רַב יוֹסֵף: כְּבָר זְכוּ בֵּיהּ עֲנִיִּים. וְאַף עַל גַּב דְּלֵיכָּא עֲנִיִּים הָכָא, אֲנַן יַד עֲנִיִּים אֲנַן. דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: יְתוֹמִים

דף לז.

אֵינָן צְרִיכִין פְּרוֹזְבּוּל.

וְכֵן תְּנֵי רָמֵי בַּר חָמָא: הַיְתוֹמִים אֵינָן צְרִיכִין פְּרוֹזְבּוּל – רַבָּן גַּמְלִיאֵל וּבֵית דִּינוֹ אֲבִיהֶן שֶׁל יְתוֹמִין הָיוּ.

חָנָן בִּישָׁא תְּקַע לֵיהּ לְהָהוּא גַּבְרָא. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב הוּנָא, אֲמַר לֵיהּ: זִיל הַב לֵיהּ פַּלְגָא דְּזוּזָא. הֲוָה לֵיהּ זוּזָא מָכָא, בָּעֵי לְמִיתְבֵּיהּ לֵיהּ מִינֵּיהּ פַּלְגָא דְּזוּזָא, לָא הֲוָה מִשְׁתְּקִיל לֵיהּ. תְּקַע לֵיהּ אַחֲרִינָא, וְיַהֲבֵיהּ נָהֲלֵיהּ.

מַתְנִי' שׁוֹר שֶׁהוּא מוּעָד לְמִינוֹ, וְאֵינוֹ מוּעָד לְשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ; מוּעָד לְאָדָם וְאֵינוֹ מוּעָד לִבְהֵמָה; מוּעָד לִקְטַנִּים וְאֵינוֹ מוּעָד לִגְדוֹלִים; אֶת שֶׁהוּא מוּעָד לוֹ – מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם, וְאֶת שֶׁאֵינוֹ מוּעָד לוֹ – מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק.

אָמְרוּ לִפְנֵי רַבִּי יְהוּדָה: הֲרֵי זֶה מוּעָד לְשַׁבָּתוֹת וְאֵינוֹ מוּעָד לַחוֹל? אָמַר לָהֶם: לְשַׁבָּתוֹת – מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם, לִימוֹת הַחוֹל – מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק.

אֵימָתַי הוּא תָּם? מִשֶּׁיַּחְזוֹר בּוֹ שְׁלֹשָׁה יְמֵי שַׁבָּתוֹת.

גְּמָ' אִיתְּמַר, רַב זְבִיד אָמַר: "וְאֵינוֹ מוּעָד" תְּנַן. רַב פָּפָּא אָמַר: "אֵינוֹ מוּעָד" תְּנַן.

רַב זְבִיד אָמַר "וְאֵינוֹ מוּעָד" תְּנַן – הָא סְתָמָא הָוֵי מוּעָד. רַב פָּפָּא אָמַר "אֵינוֹ מוּעָד" תְּנַן – דְּסְתָמָא לָא הָוֵי מוּעָד.

רַב זְבִיד דְּיֵיק מִסֵּיפָא, רַב פָּפָּא דְּיֵיק מֵרֵישָׁא.

רַב זְבִיד דְּיֵיק מִסֵּיפָא – דְּקָתָנֵי: מוּעָד לִקְטַנִּים וְאֵינוֹ מוּעָד לִגְדוֹלִים. אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא "וְאֵינוֹ מוּעָד" קָתָנֵי – הָא סְתָמֵיהּ הָוֵי מוּעָד; הָא קָא מַשְׁמַע לַן – דַּאֲפִילּוּ מִקְּטַנִּים לִגְדוֹלִים נָמֵי, מִסְּתָמָא הָוֵי מוּעָד.

אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ ״אֵינוֹ מוּעָד״ קָתָנֵי – סְתָמָא לָא הָוֵי מוּעָד,
הַשְׁתָּא יֵשׁ לוֹמַר מִקְּטַנִּים לִקְטַנִּים דְּעָלְמָא, סְתָמָא לָא הָוֵי מוּעָד; מִקְּטַנִּים לִגְדוֹלִים צְרִיכָא לְמֵימַר דְּלָא הָוֵי מוּעָד?
וְרַב פָּפָּא אָמַר לָךְ: אִצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּיךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל וּפְרַץ בֵּיהּ בְּהָהוּא מִינָא – פָּרֵץ בֵּיהּ, לָא שָׁנָא גְּדוֹלִים דִּידֵיהּ וְלָא שָׁנָא קְטַנִּים דִּידֵיהּ; קָא מַשְׁמַע לַן דְּלָא הָוֵי מוּעָד.
רַב פָּפָּא דָּיֵיק מֵרֵישָׁא, דְּקָתָנֵי: מוּעָד לְאָדָם אֵינוֹ מוּעָד לִבְהֵמָה. אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא ״אֵינוֹ מוּעָד״ תְּנַן – סְתָמָא לָא הָוֵי מוּעָד; הָא קָא מַשְׁמַע לַן – דַּאֲפִילּוּ מֵאָדָם לִבְהֵמָה נָמֵי, סְתָמָא לָא הָוֵי מוּעָד.
אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ ״וְאֵינוֹ מוּעָד״ קָתָנֵי – הָא סְתָמָא הָוֵי מוּעָד; הַשְׁתָּא יֵשׁ לוֹמַר: מִבְּהֵמָה לִבְהֵמָה סְתָמָא הָוֵי מוּעָד, מֵאָדָם לִבְהֵמָה צְרִיכָא לְמֵימַר דְּהָוֵי מוּעָד?!
וְרַב זְבִיד אָמַר לָךְ: רֵישָׁא אַחֲזָרָה קָאֵי – כְּגוֹן דַּהֲוָה מוּעָד לְאָדָם וּמוּעָד לִבְהֵמָה, וַהֲדַר בֵּיהּ מִבְּהֵמָה – דְּקָאֵי גַּבֵּי בְּהֵמָה תְּלָתָא זִימְנֵי וְלָא נָגַח. מַהוּ דְּתֵימָא, כֵּיוָן דְּלָא הֲדַר בֵּיהּ מֵאָדָם – חֲזָרָה דִּבְהֵמָה לָאו חֲזָרָה הִיא; קָא מַשְׁמַע לַן, דַּחֲזָרָה דִּבְהֵמָה מִיהָא חֲזָרָה הִיא.
מֵיתִיבִי, סוֹמְכוֹס אוֹמֵר: מוּעָד לְאָדָם מוּעָד לִבְהֵמָה, מְקַל וָחוֹמֶר – וּמָה לְאָדָם מוּעָד, לִבְהֵמָה לֹא כָּל שֶׁכֵּן? מִכְּלָל דְּתַנָּא קַמָּא ״אֵינוֹ מוּעָד״ קָאָמַר!
אָמַר לְךָ רַב זְבִיד: סוֹמְכוֹס – אַחֲזָרָה קָאֵי, וְהָכִי קָאָמַר לֵיהּ לְתַנָּא קַמָּא: דְּקָאָמְרַתְּ חֲזָרָה דִּבְהֵמָה חֲזָרָה הִיא – חֲזָרָה דִּבְהֵמָה לָאו חֲזָרָה הִיא, מְקַל וָחוֹמֶר מֵאָדָם: וּמָה מֵאָדָם לָא קָא (מ)הָדַר בֵּיהּ, מִבְּהֵמָה לֹא כָּל שֶׁכֵּן?
אָמַר רַב אָשֵׁי: תָּא שְׁמַע, אָמְרוּ לִפְנֵי רַבִּי יְהוּדָה: הֲרֵי זֶה מוּעָד לְשַׁבָּתוֹת וְאֵינוֹ מוּעָד לִימוֹת הַחוֹל? אָמַר לָהֶן: לְשַׁבָּתוֹת – מְשֻׁלָּם נֶזֶק שָׁלֵם, לִימוֹת הַחוֹל – מְשֻׁלָּם חֲצִי נֶזֶק.
אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא ״וְאֵינוֹ מוּעָד״ קָתָנֵי – פָּרוּשֵׁי קָא מְפָרֵשׁ לַהּ.
אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ ״אֵינוֹ מוּעָד״ קָתָנֵי, פַּסְקָהּ; מַאי תּוּ ״אֶת שֶׁמּוּעָד לוֹ – מְשֻׁלָּם נֶזֶק שָׁלֵם, וְאֶת שֶׁאֵינוֹ מוּעָד לוֹ – מְשֻׁלָּם חֲצִי נֶזֶק״? עַד הַשְׁתָּא – לָא אַשְׁמְעִינַן דְּהָתָם מְשֻׁלָּם חֲצִי נֶזֶק, וּמוּעָד מְשֻׁלָּם נֶזֶק שָׁלֵם?
וְאִי תִּימְצֵי לוֹמַר נָמֵי אִיתָא לִדְרַב פָּפָּא; נָגַח שׁוֹר חֲמוֹר וְנָמַל – נַעֲשָׂה מוּעָד לַכֹּל.

תָּנוּ רַבָּנָן: רָאָה שׁוֹר – נָגַח, שׁוֹר – לֹא נָגַח, שׁוֹר – נָגַח, שׁוֹר – לֹא נָגַח, שׁוֹר – נָגַח, שׁוֹר – לֹא נָגַח; נַעֲשָׂה מוּעָד לְסֵירוּגִין לִשְׁוּוֹרִים.

תָּנוּ רַבָּנָן: רָאָה שׁוֹר – נָגַח, חֲמוֹר – לֹא נָגַח, סוּס – נָגַח, גָּמָל – לֹא נָגַח, פֶּרֶד – נָגַח, עָרוֹד – לֹא נָגַח; נַעֲשָׂה מוּעָד לְסֵירוּגִין לַכֹּל.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: נָגַח

דף לז:

שׁוֹר, שׁוֹר וְשׁוֹר, חֲמוֹר וְגָמָל, מַהוּ?

הַאי שׁוֹר בָּתְרָא – בָּתַר שְׁוּוֹרִים שָׁדֵינַן לֵיהּ, וְאַכַּתִּי לִשְׁוּוֹרִים הוּא דְּאַיְיעַד – לְמִידֵּי אַחֲרִינָא לָא אַיְיעַד; אוֹ דִילְמָא, הַאי שׁוֹר בָּתְרָא – בָּתַר חֲמוֹר וְגָמָל שָׁדֵינַן לֵיהּ, וְאַיְיעַד לֵיהּ לְכוּלְּהוּ מִינֵּי?

חֲמוֹר וְגָמָל, שׁוֹר, שׁוֹר וְשׁוֹר, מַהוּ? הַאי שׁוֹר קַמָּא – בָּתַר חֲמוֹר וְגָמָל שָׁדֵינַן לֵיהּ, וְאַיְיעַד לֵיהּ לְכוּלְּהוּ מִינֵּי; אוֹ דִילְמָא בָּתַר שְׁוּוֹרִים שָׁדֵינַן לֵיהּ, וְאַכַּתִּי לִשְׁוּוֹרִים הוּא דְּאַיְיעַד – לְמִינָא אַחֲרִינָא לָא אַיְיעַד?

שַׁבָּת, שַׁבָּת וְשַׁבָּת, אֶחָד בְּשַׁבָּת וְשֵׁנִי בְּשַׁבָּת, מַהוּ? הָא שַׁבָּת בָּתְרַיְיתָא – בָּתַר שַׁבָּת הוּא דְּשָׁדֵינַן לֵיהּ, וְאַכַּתִּי לְשַׁבָּת הוּא דְּאַיְיעַד – לִימוֹת הַחוֹל לָא אַיְיעַד; אוֹ דִילְמָא בָּתַר אֶחָד בְּשַׁבָּת וְשֵׁנִי בְּשַׁבָּת שָׁדֵינַן לֵיהּ, וְאַיְיעַד לֵיהּ לְכוּלֵּי יוֹמָא?

חֲמִישִׁי בְּשַׁבָּת וְעֶרֶב שַׁבָּת וְשַׁבָּת, שַׁבָּת וְשַׁבָּת, מַהוּ? הָא שַׁבָּת קַמַּיְיתָא – בָּתַר חֲמִישִׁי בְּשַׁבָּת וְעֶרֶב שַׁבָּת שָׁדֵינַן לֵיהּ, וְאַיְיעַד לְכוּלְּהוּ יוֹמֵי; אוֹ דִילְמָא הָא שַׁבָּת קַמַּיְיתָא – בָּתַר שַׁבָּתוֹת הוּא דְּשָׁדֵינַן לֵיהּ, וּלְשֶׁבָּתוֹת הוּא דְּאַיְיעַד?

תֵּיקוּ.

נָגַח שׁוֹר יוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּחוֹדֶשׁ זֶה, וְיוֹם שִׁשָּׁה עָשָׂר בְּחוֹדֶשׁ זֶה, וְיוֹם שִׁבְעָה עָשָׂר בְּחוֹדֶשׁ זֶה – פְּלוּגְתָּא דְּרַב וּשְׁמוּאֵל,

דְּאִתְּמַר: רָאָתָה יוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּחֹדֶשׁ זֶה, וְיוֹם שִׁשָּׁה עָשָׂר בְּחֹדֶשׁ זֶה, וְיוֹם שִׁבְעָה עָשָׂר בְּחֹדֶשׁ זֶה – רַב אָמַר: קָבְעָה לָהּ וֶסֶת, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: עַד שֶׁתְּשַׁלֵּשׁ בְּדִילּוּג.

אָמַר רָבָא: שָׁמַע קוֹל שׁוֹפָר וְנָגַח, קוֹל שׁוֹפָר וְנָגַח, קוֹל שׁוֹפָר וְנָגַח – נַעֲשָׂה מוּעָד לְשׁוֹפָרוֹת.

פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא: הָךְ שׁוֹפָר קַמָּא – סְיוּטָא בְּעָלְמָא הוּא דְּנַקְטֵיהּ; קָא מַשְׁמַע לַן.

מַתְנִי' שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרְאֵל שֶׁנִּגַּח שׁוֹר שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, וְשֶׁל הֶקְדֵּשׁ שֶׁנִּגַּח לְשׁוֹר שֶׁל הֶדְיוֹט – פָּטוּר, שֶׁנֶּאֱמַר: "שׁוֹר רֵעֵהוּ" – וְלֹא שׁוֹר שֶׁל הֶקְדֵּשׁ.

שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרְאֵל שֶׁנִּגַּח לְשׁוֹר שֶׁל גּוֹי – פָּטוּר. וְשֶׁל גּוֹי שֶׁנִּגַּח לְשׁוֹר שֶׁל יִשְׂרְאֵל – בֵּין תָּם בֵּין מוּעָד, מְשַׁלֵּם נֵזֶק שָׁלֵם.

גמ' מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא, דְּתַנְיָא: שׁוֹר שֶׁל הֶדְיוֹט שֶׁנִּגַּח שׁוֹר שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, וְשֶׁל הֶקְדֵּשׁ שֶׁנִּגַּח שׁוֹר שֶׁל הֶדְיוֹט – פָּטוּר, שֶׁנֶּאֱמַר: "שׁוֹר רֵעֵהוּ" – וְלֹא שׁוֹר שֶׁל הֶקְדֵּשׁ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר: שׁוֹר שֶׁל הֶקְדֵּשׁ שֶׁנִּגַּח שׁוֹר שֶׁל הֶדְיוֹט – פָּטוּר; וְשֶׁל הֶדְיוֹט שֶׁנִּגַּח שׁוֹר שֶׁל הֶקְדֵּשׁ – בֵּין תָּם בֵּין מוּעָד, מְשַׁלֵּם נֵזֶק שָׁלֵם.

אָמְרִי: מַאי קָא סָבַר רַבִּי שִׁמְעוֹן? אִי "רֵעֵהוּ" דַּוְקָא – אֲפִילּוּ שֶׁל הֶדְיוֹט שֶׁנִּגַּח שֶׁל הֶקְדֵּשׁ לִיפְטַר! וְאִי "רֵעֵהוּ" לָאו דַּוְקָא – אֲפִילּוּ דְּהֶקְדֵּשׁ נָמֵי, כִּי נָגַח דְּהֶדְיוֹט לִיחַיַּיב!

וְכִי תֵּימָא: לְעוֹלָם קָסָבַר "רֵעֵהוּ" דַּוְקָא, וּמִיהוּ דְּהֶדְיוֹט כִּי נָגַח דְּהֶקְדֵּשׁ הַיְינוּ טַעְמָא דְּמִיחַיַּיב – מִשּׁוּם דְּקָא מַיְיתֵי לֵיהּ מִקַּל וָחוֹמֶר דְּהֶדְיוֹט: וּמָה הֶדְיוֹט שֶׁנִּגַּח שֶׁל הֶדְיוֹט – חַיָּיב, כִּי נָגַח דְּהֶקְדֵּשׁ – לֹא כָּל שֶׁכֵּן דְּמִיחַיַּיב?

דַּיּוֹ לַבָּא מִן הַדִּין – לְהָיוֹת כַּנִּדּוֹן! מָה לְהַלָּן – תָּם חָצִי נֵזֶק, הָכָא נָמֵי חָצִי נֵזֶק!

אֶלָּא אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: הַכֹּל הָיוּ בִּכְלַל נֵזֶק שָׁלֵם; כְּשֶׁפֹּרַט לְךָ הַכָּתוּב: "רֵעֵהוּ" גַּבֵּי תָּם – רֵעֵהוּ הוּא דְּתָם מְשַׁלֵּם חֲצִי נֵזֶק; מִכְּלָל דְּהֶקְדֵּשׁ – בֵּין תָּם בֵּין מוּעָד מְשַׁלֵּם נֵזֶק שָׁלֵם;

דף לח.

דְּאִם כֵּן, נִכְתּוֹב קְרָא לְהַאי "רֵעֵהוּ" גַּבֵּי מוּעָד.

שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּגַּח שׁוֹר שֶׁל גּוֹי – פָּטוּר. אָמְרִי: מִמָּה נַפְשָׁךְ, אִי "רֵעֵהוּ" דַּוְקָא – דְּגוֹי כִּי נָגַח דְּיִשְׂרָאֵל נָמֵי לִיפְטַר! וְאִי "רֵעֵהוּ" לָאו דַּוְקָא – אֲפִילּוּ דְּיִשְׂרָאֵל כִּי נָגַח דְּגוֹי נַחַיַּיב!

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, אָמַר קְרָא: "עָמַד וַיְמֹדֵד אֶרֶץ, רָאָה וַיַּתֵּר גּוֹיִם" – רָאָה שֶׁאַבְרָהָם אָבִינוּ מִצְוֹת שֶׁקִּיְּבְלוּ עָלֵיהֶם בְּנֵי נֹחַ. כֵּיוָן שֶׁלֹּא קִיְּימוּ – עָמַד וְהִתִּיר מָמוֹנָן לְיִשְׂרָאֵל.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר מֵהָכָא: "הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן" – מִפָּארָן הוֹפִיעַ מָמוֹנָם לְיִשְׂרָאֵל.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּגַּח שׁוֹר שֶׁל גּוֹי – פָּטוּר. שׁוֹר שֶׁל גּוֹי שֶׁנִּגַּח שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל – בֵּין תָּם בֵּין מוּעָד מְשַׁלֵּם נֵזֶק שָׁלֵם, שֶׁנֶּאֱמַר: "עָמַד וַיְמֹדֵד אֶרֶץ, רָאָה וַיַּתֵּר גּוֹיִם". וְאוֹמֵר: "הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן".

מַאי "וְאוֹמֵר"?

וְכִי תֵּימָא, הַאי "עָמַד וַיְמֹדֵד אֶרֶץ" – מִבַּעְיָא לֵיהּ לְכִדְרַב מַתְנָה וְכִדְרַב יוֹסֵף, תָּא שְׁמַע: "הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן" – מִפָּארָן הוֹפִיעַ מָמוֹנָן לְיִשְׂרָאֵל. מַאי דְּרַב מַתְנָה? דְּאָמַר רַב מַתְנָה: "עָמַד וַיְמֹדֵד אֶרֶץ, רָאָה וְכוּ'". מָה רָאָה – רָאָה שֶׁאַבְרָהָם אָבִינוּ מִצְוֹת שֶׁנִּצְטַוּוּ עָלֵיהֶן בְּנֵי נֹחַ וְלֹא קִיְּימוּם, עָמַד וְהִגְלָה אוֹתָם מֵעַל אַדְמָתָם.

וּמַאי מַשְׁמַע דְּהַאי "וַיַּתֵּר" לִישָׁנָא דְּאַגַּלּוֹיֵי הוּא? כְּתִיב הָכָא: "וַיַּתֵּר גּוֹיִם", וּכְתִיב הָתָם: "לְנַתֵּר בָּהֶן עַל הָאָרֶץ" – וּמְתַרְגְּמִינַן: לְקַפָּצָא בְּהוֹן עַל אַרְעָא.

מַאי דְּרַב יוֹסֵף? דְּאָמַר רַב יוֹסֵף: ״עָמַד וַיְמָדֵד אֶרֶץ, רָאָה וְכוּ׳״; מָה רָאָה? רָאָה שֶׁבַע מִצְוֹת שֶׁקִּיבְּלוּ עֲלֵיהֶם בְּנֵי נֹחַ וְלֹא קַיְּימוּם, עָמַד וְהִתִּירָן לָהֶם.

אִיתְּמַר: אִתְּגּוֹרֵי אִתְּגּוֹר?! אִם כֵּן, מְצִינוּ חוֹטֵא נִשְׂכָּר! אָמַר מָר בְּרֵיהּ דְּרַבְנָא: לוֹמַר שֶׁאֲפִילּוּ מְקַיְּימִין אוֹתָן – אֵין מְקַבְּלִין עֲלֵיהֶן שָׂכָר.

וְלָא?! וְהָתַנְיָא, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מִנַּיִן שֶׁאֲפִילּוּ גּוֹי וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה – שֶׁהוּא כְּכֹהֵן גָּדוֹל? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם, וָחַי בָּהֶם״ – ״כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים״ לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא ״אָדָם״; הָא לְמַדְתָּ, שֶׁאֲפִילּוּ גּוֹי וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה – הֲרֵי הוּא כְּכֹהֵן גָּדוֹל!

אָמְרִי: אֵין מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶן שָׂכָר כְּמִצְוָּוה וְעוֹשֶׂה, אֶלָּא כְּמִי שֶׁאֵינוֹ מְצֻוֶּוה וְעוֹשֶׂה. דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: גָּדוֹל הַמְצֻוֶּוה וְעוֹשֶׂה יוֹתֵר מִמִּי שֶׁאֵינוֹ מְצֻוֶּוה וְעוֹשֶׂה.

תָּנוּ רַבָּנָן, וּכְבָר שָׁלְחָה מַלְכוּת רוֹמִי שְׁנֵי סְרַדְיוֹטוֹת אֵצֶל חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל: לְמָדוּנוּ תּוֹרַתְכֶם. קָרְאוּ וְשָׁנוּ וְשִׁלֵּשׁוּ. בְּשָׁעַת פְּטִירָתָן אָמְרוּ לָהֶם: דִּקְדַּקְנוּ בְּכָל תּוֹרַתְכֶם – וְאֱמֶת הוּא; חוּץ מִדָּבָר זֶה שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִים: שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּגַּח שׁוֹר שֶׁל גּוֹי – פָּטוּר. שֶׁל גּוֹי שֶׁנִּגַּח שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל – בֵּין תָּם בֵּין מוּעָד, מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם.

מִמָּה נַפְשָׁךְ, אִי ״רֵעֵהוּ״ דַּוְקָא – אֲפִילּוּ דְּגוֹי כִּי נָגַח דְּיִשְׂרָאֵל לִיפְטַר; וְאִי ״רֵעֵהוּ״ לָאו דַּוְקָא – אֲפִילּוּ דְּיִשְׂרָאֵל כִּי נָגַח דְּגוֹי לְחַיַּיב! וְדָבָר זֶה אֵין אָנוּ מוֹדִיעִים אוֹתוֹ לַמַּלְכוּת.

רַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה שְׁכִיבָא לֵיהּ בְּרַתָּא, אֲמַרוּ לֵיהּ רַבָּנַן לְעוּלָּא: קוּם נֵיזִל נִינַחֲמֵיהּ, אֲמַר לְהוּ: מַאי אִית לִי גַּבֵּי נָחָמְתָא דְּבַבְלָאֵי – דְּגִידּוּפָא הוּא? דְּאָמְרִי: ״מַאי אֶפְשָׁר לְמִיעְבַּד״; הָא אֶפְשָׁר לְמִיעְבַּד – עָבְדִי.

אֲזַל הוּא לְחוֹדֵיהּ גַּבֵּיהּ. אֲמַר לֵיהּ: ״וַיֹּאמֶר ה׳ (אֶל מֹשֶׁה) אַל תִּצַּר אֶת מוֹאָב וְאַל תִּתְגַּר בָּם מִלְחָמָה״; וְכִי מָה עָלָה עַל דַּעְתּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, לַעֲשׂוֹת מִלְחָמָה שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת?! אֶלָּא נָשָׂא מֹשֶׁה קַל וָחוֹמֶר בְּעַצְמוֹ – אָמַר: וּמָה מִדְיָנִים שֶׁלֹּא בָּאוּ אֶלָּא לַעֲזוֹר אֶת מוֹאָב, אָמְרָה תּוֹרָה: ״צָרוֹר אֶת הַמִּדְיָנִים וְהִכִּיתֶם אוֹתָם״,

דף לח:

מוֹאָבִים עַצְמָן לֹא כָּל שֶׁכֵּן?

אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: לֹא כְּשֶׁעָלְתָה עַל דַּעְתְּךָ עָלְתָה עַל דַּעְתִּי, שְׁתֵּי פְּרִידוֹת טוֹבוֹת יֵשׁ לִי לְהוֹצִיא מֵהֶן – רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה וְנַעֲמָה הָעַמּוֹנִית.

וַהֲלֹא דְּבָרִים קַל וָחוֹמֶר, וּמָה בִּשְׁבִיל שְׁתֵּי פְּרִידוֹת טוֹבוֹת – חָס הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל שְׁתֵּי אוּמּוֹת גְּדוֹלוֹת וְלֹא הֶחֱרִיבָן; בְּתוֹ שֶׁל רַבִּי – אִם כְּשֵׁרָה הִיא וּרְאוּיָה הִיא לְצֵאת מִמֶּנָּה דָּבָר טוֹב, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה דַּהֲוָה חַיָּה.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְקַפֵּחַ שְׂכַר כָּל בְּרִיָּה, אֲפִילּוּ שְׂכַר שִׂיחָה נָאָה.

דְּאִילּוּ בְּכִירָה דְּקָאָמְרָה "מוֹאָב", אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה "אַל תְּצַר אֶת מוֹאָב וְאַל תִּתְגָּר בָּם מִלְחָמָה" – מִלְחָמָה הוּא דְּלָא, הָא אַנְגָּרְיָא עֲבֵיד בְּהוּ;

צְעִירָה דְּקָאָמְרָה "בֶּן עַמִּי", אָמַר לֵיהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה: "וְקָרַבְתָּ מוּל בְּנֵי עַמּוֹן, אַל תְּצָרֵם וְאַל תִּתְגַּר בָּם" – כְּלָל, דְּאֲפִילּוּ אַנְגָּרְיָא לָא תַּעֲבֵיד בְּהוּ.

וְאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה: לְעוֹלָם יַקְדִּים אָדָם לִדְבַר מִצְוָה, שֶׁבִּשְׁבִיל לַיְלָה אַחַת שֶׁקִּדְּמַתְּה בְּכִירָה לִצְעִירָה – קִדְּמַתְּה אַרְבַּע דּוֹרוֹת לְיִשְׂרָאֵל: עוֹבֵד, יִשַׁי, וְדָוִד, וּשְׁלֹמֹה; וְאִילּוּ צְעִירָה – עַד רְחַבְעָם, דִּכְתִיב: "וְשֵׁם אִמּוֹ נַעֲמָה הָעַמֹּנִית".

תָּנוּ רַבָּנָן: שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּגַּח שׁוֹר שֶׁל כּוּתִי – פָּטוּר; וְשֶׁל כּוּתִי שֶׁנִּגַּח שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל – תָּם מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק, וּמוּעָד מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם.

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּגַּח שׁוֹר שֶׁל כּוּתִי – פָּטוּר. וְשֶׁל כּוּתִי שֶׁנִּגַּח שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל – בֵּין תָּם בֵּין מוּעָד מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם.

לְמֵימְרָא דְּסָבַר רַבִּי מֵאִיר: כּוּתִים גֵּרֵי אֲרָיוֹת הֵן?

וּרְמִינְהִי: כָּל הַכְּתָמִים הַבָּאִים מֵרֹקֶם – טְהוֹרִים. רַבִּי יְהוּדָה מְטַמֵּא, מִפְּנֵי שֶׁהֵן גֵּרִים וְטוֹעִים.

מִבֵּין הַגּוֹיִם – טְהוֹרִים. מִבֵּין יִשְׂרָאֵל וּמִבֵּין הַכּוּתִים – רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא; וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין – שֶׁלֹּא נֶחְשְׁדוּ יִשְׂרָאֵל עַל כִּתְמֵיהֶן.

אַלְמָא קָסָבַר רַבִּי מֵאִיר כּוּתִים גֵּרֵי אֱמֶת הֵם!

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: קָנָס הוּא שֶׁקָּנַס רַבִּי מֵאִיר בְּמָמוֹנָם, שֶׁלֹּא יִטָּמְעוּ בָּהֶם.

מֵתִיב רַבִּי זֵירָא: וְאֵלּוּ נְעָרוֹת שֶׁיֵּשׁ לָהֶם קָנָס – הַבָּא עַל הַמַּמְזֶרֶת, וְעַל הַנְּתִינָה, וְעַל הַכּוּתִית. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ קָנַס רַבִּי מֵאִיר בְּמָמוֹנָם, הָכִי נָמֵי נִקְנוֹס, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטָּמְעוּ בָּהֶן!

אָמַר אַבָּיֵי: כְּדֵי

דף לט.

שֶׁלֹּא יְהֵא חוֹטֵא נִשְׁכָּר.

וְנִתְבֵּיהּ לַעֲנָיִים! אָמַר רַב מָרִי: מִשּׁוּם דְּהָוֵי מָמוֹן שֶׁאֵין לוֹ תּוֹבְעִים.

מַתְנִי' שׁוֹר שֶׁל פִּקֵּחַ שֶׁנִּגַּח שׁוֹר שֶׁל חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן – חַיָּיב. וְשֶׁל חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן שֶׁנִּגַּח שׁוֹר שֶׁל פִּקֵּחַ – פָּטוּר.

שׁוֹר שֶׁל חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן שֶׁנִּגַּח – בֵּית דִּין מַעֲמִידִין לָהֶן אַפּוֹטְרוֹפּוֹס, וּמְעִידִין לָהֶן בִּפְנֵי אַפּוֹטְרוֹפּוֹס.

נִתְפַּקֵּחַ הַחֵרֵשׁ, נִשְׁתַּתְּפָה הַשּׁוֹטֶה וְהִגְדִּיל הַקָּטָן – חָזַר לְתַמּוּתוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הֲרֵי הוּא בְּחֶזְקָתוֹ.

שׁוֹר הָאִצְטָדִין – אֵינוֹ חַיָּיב מִיתָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי יִגַּח" – וְלֹא שֶׁיִּגִּיחוּהוּ.

גְּמָ' הָא גּוּפָא קַשְׁיָא – אָמְרַתְּ: שׁוֹר שֶׁל חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, שֶׁנִּגַּח שׁוֹר שֶׁל פִּקֵּחַ – פָּטוּר; אַלְמָא אֵין מַעֲמִידִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לְתָם – לִגְבוֹת מִגּוּפוֹ. אֵימָא סֵיפָא: שׁוֹר שֶׁל חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן שֶׁנִּגַּח – בֵּית דִּין מַעֲמִידִין לָהֶם אַפּוֹטְרוֹפּוֹס, וּמְעִידִין לָהֶם בִּפְנֵי אַפּוֹטְרוֹפּוֹס. אַלְמָא מַעֲמִידִין לָהֶם אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לְתָם, לִגְבוֹת מִגּוּפוֹ!

אָמַר רָבָא, הָכִי קָתָנֵי: וְאִם הוּחְזְקוּ נַגָּחָנִין – מַעֲמִידִין לָהֶם אַפּוֹטְרוֹפּוֹס, וּמְעִידִין לָהֶן בִּפְנֵי אַפּוֹטְרוֹפּוֹס, וּמְשַׁוְּינַן לְהוּ מוּעָד; דְּכִי הָדַר וְנָגַח – לְשַׁלֵּם מֵעֲלָיְיה.

מֵעֲלַיְית מַאן? רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מֵעֲלַיְית יְתוֹמִין, רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא אָמַר: מֵעֲלַיְית אַפּוֹטְרוֹפּוֹס.

וּמִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָכִי? וְהָאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב אַסִּי: אֵין נִזְקָקִין לִנְכָסֵי יְתוֹמִין, אֶלָּא אִם כֵּן רִבִּית אוֹכֶלֶת בָּהֶן.

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אוֹ לִשְׁטָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רִבִּית, אוֹ לִכְתוּבַּת אִשָּׁה מִשּׁוּם מְזוֹנֵי!

אֵיפוֹךְ – רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מֵעֲלַיְית אַפּוֹטְרוֹפְּסִין, רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא אָמַר: מֵעֲלַיְית יְתוֹמִין.

אָמַר רָבָא: מִשּׁוּם דְּקַשְׁיָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן אַדְּרַבִּי יוֹחָנָן – מְשַׁוְּית לֵיהּ לְרַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא טוֹעֶה? וְהָא רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא דַּיְּינָא הוּא, וְנָחֵית לְעוּמְקֵיהּ דְּדִינָא!

אֶלָּא לְעוֹלָם לָא תֵּיפוֹךְ, וּמַזִּיק שְׁאנֵי. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר מֵעֲלַיְית יְתוֹמִים – דְּאִי אָמְרַתְּ מֵעֲלַיְית אַפּוֹטְרוֹפּוֹס,

דף לט:

מִמַּנְעִי וְלָא עָבְדִי. רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא אָמַר מֵעֲלַיְית אַפּוֹטְרוֹפּוֹס – וְחוֹזְרִין וְנִפְרָעִין מִן הַיְּתוֹמִים לְכִי גָּדְלִי.

וּ"מַעֲמִידִים לָהֶן אַפּוֹטְרוֹפִּין לְתָם לִגְבוֹת מִגּוּפוֹ" – תַּנָּאֵי הִיא,

דְּתַנְיָא: שׁוֹר שֶׁנִּתְחָרְשׁוּ בְּעָלָיו, וְשֶׁנִּשְׁתַּטּוּ בְּעָלָיו, וְשֶׁהָלְכוּ בְּעָלָיו לִמְדִינַת הַיָּם – יְהוּדָה בֶּן נְקוֹסָא אָמַר סוֹמְכוֹס: הֲרֵי הוּא בְּתַמּוּתוֹ עַד שֶׁיְּעִידוּ בּוֹ בִּפְנֵי הַבְּעָלִים. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מַעֲמִידִין לָהֶן אַפּוֹטְרוֹפִּין, וּמְעִידִין בָּהֶן בִּפְנֵי אַפּוֹטְרוֹפִּין.

נִתְפַּקֵּחַ הַחֵרֵשׁ, נִשְׁתַּתְּפָה הַשּׁוֹטֶה וְהִגְדִּיל הַקָּטָן – וּבָאוּ בְּעָלָיו מִמְּדִינַת הַיָּם, יְהוּדָה בֶּן נְקוֹסָא אָמַר סוֹמְכוֹס: חָזַר לְתַמּוּתוֹ, עַד שֶׁיְּעִידוּ בּוֹ בִּפְנֵי בְּעָלִים. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר: הֲרֵי הוּא בְּחֶזְקָתוֹ.

אָמַרוּ: מַאי "הֲרֵי הוּא בְּתַמּוּתוֹ" דְּקָאָמַר סוֹמְכוֹס? אִילֵּימָא דְּלָא מְיַיעַד כְּלָל – הָא מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא "חָזַר לְתַמּוּתוֹ", מִכְּלָל דְּאַיְיעַד!

אֶלָּא מַאי "הֲרֵי הוּא בְּתַמּוּתוֹ" – הֲרֵי הוּא בִּתְמִימוּתוֹ, דְּלָא מְחַסְּרִינַן לֵיהּ. אַלְמָא אֵין מַעֲמִידִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לְתָם לִגְבוֹת מִגּוּפוֹ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מַעֲמִידִין לָהֶן אַפּוֹטְרוֹפּוֹס, וּמְעִידִין לָהֶן בִּפְנֵי אַפּוֹטְרוֹפּוֹס – אַלְמָא מַעֲמִידִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לְתָם לִגְבוֹת מִגּוּפוֹ.

וְסֵיפָא בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? רְשׁוּת מְשַׁנָּה אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ – סוֹמְכוֹס סָבַר: רְשׁוּת מְשַׁנָּה, וְרַבִּי יוֹסֵי סָבַר: רְשׁוּת אֵינָהּ מְשַׁנָּה.

תָּנוּ רַבָּנָן: שׁוֹר חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן שֶׁנִּגַּח – רַבִּי יַעֲקֹב מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק.

רַבִּי יַעֲקֹב מַאי עֲבִידְתֵּיהּ? אֶלָּא אֵימָא, רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר: מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק.

בְּמַאי עָסְקִינַן? אִי בְּתָם – פְּשִׁיטָא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא נָמֵי חֲצִי נֶזֶק הוּא דְּמְשַׁלֵּם! וְאִי בְּמוּעָד, אִי דְּעָבְדִי לֵיהּ שְׁמִירָה – כְּלָל כְּלָל לָא בָּעֵי לְשַׁלּוֹמֵי, וְאִי דְּלָא עָבְדִי לֵיהּ שְׁמִירָה – כּוּלֵּיהּ נֶזֶק בָּעֵי שַׁלּוֹמֵי!

אָמַר רָבָא: לְעוֹלָם בְּמוּעָד, וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – דְּעָבְדִי שְׁמִירָה פְּחוּתָה, וְלָא עָבְדִי לֵיהּ שְׁמִירָה מְעוּלָּה.

וְרַבִּי יַעֲקֹב סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה – דְּאָמַר: צַד תַּמּוּת בְּמָקוֹמָהּ עוֹמֶדֶת; וְסָבַר לַהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה – דְּאָמַר: מוּעָד סַגִּי לֵיהּ בִּשְׁמִירָה פְּחוּתָה;

וְסָבַר לַהּ כְּרַבָּנָן – דְּאָמְרִי: מַעֲמִידִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לְתָם לִגְבוֹת מִגּוּפוֹ.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וְלָא פְּלִיגִי?! וְהָתַנְיָא: שׁוֹר שֶׁל חֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה וְקָטָן שֶׁנִּגַּח – רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּיב, וְרַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר: חֲצִי נֶזֶק הוּא דְּמְשַׁלֵּם! אָמַר רַבָּה בַּר עוּלָּא: מַה שֶּׁמְּחַיֵּיב רַבִּי יְהוּדָה פֵּירֵשׁ רַבִּי יַעֲקֹב.

וּלְאַבָּיֵי דְּאָמַר פְּלִיגִי, בְּמַאי פְּלִיגִי?

אָמַר לָךְ: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בְּמוּעָד, וְלָא נַטְרֵיהּ כְּלָל.

רַבִּי יַעֲקֹב סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה בַּחֲדָא, וּפְלִיג עֲלֵיהּ בַּחֲדָא. סָבַר כְּרַבִּי יְהוּדָה בַּחֲדָא – דְּאִילּוּ רַבִּי יְהוּדָה סָבַר: צַד תַּמּוּת בְּמָקוֹמָהּ עוֹמֶדֶת; וּפְלִיג עֲלֵיהּ בַּחֲדָא – דְּאִילּוּ רַבִּי יְהוּדָה סָבַר: מַעֲמִידִין לָהֶן אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לְתָם לִגְבוֹת מִגּוּפוֹ, וְרַבִּי יַעֲקֹב סָבַר: אֵין מַעֲמִידִין, וְלָא מְשַׁלֵּם אֶלָּא פַּלְגָא דְּמוּעָד.

אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא בַּר אַבָּיֵי לְרָבִינָא: בִּשְׁלָמָא לְאַבָּיֵי דְּאָמַר פְּלִיגִי – שַׁפִּיר; אֶלָּא לְרָבָא דְּאָמַר לָא פְּלִיגִי – אַדְּמוֹקֵי לַהּ בְּמוּעָד, נוֹקְמַהּ בְּתָם!

דף מ.

אִי לְרַבִּי יְהוּדָה – דַּעֲבַד לֵיהּ שְׁמִירָה פְּחוּתָה, וְלָא עֲבַד לֵיהּ שְׁמִירָה מְעוּלָּה. אִי לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב – דְּלָא עֲבֵיד לֵיהּ שְׁמִירָה כְּלָל;
דְּתַנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: אֶחָד תָּם וְאֶחָד מוּעָד שֶׁשְּׁמָרָן שְׁמִירָה פְּחוּתָה – פְּטוּרִין.
וְהָא קָא מַשְׁמַע לַן רַבִּי יַעֲקֹב – דְּמַעֲמִידִין (לְהֶן) אַפּוֹטְרוֹפִּין לְתָם, לִגְבוֹת מִגּוּפוֹ.
אָמַר לֵיהּ: הָכִי קָאָמַר – חֲדָא דְּאִית בֵּיהּ תַּרְתֵּי טַעְמָא.
רָבִינָא אָמַר: רִשּׁוּת מְשַׁנָּה אֵיכָא בֵּינַיְיהוּ – כְּגוֹן דַּהֲוָה מוּעָד; וְנִתְפַּקֵּחַ הַחֵרֵשׁ, וְנִשְׁתַּתְּפָה הַשּׁוֹטֶה, וְהִגְדִּיל הַקָּטָן. רַבִּי יְהוּדָה סָבַר: הֲרֵי הוּא בְּחֶזְקָתוֹ, רַבִּי יַעֲקֹב סָבַר: רִשּׁוּת מְשַׁנָּה.
תָּנוּ רַבָּנָן: אַפּוֹטְרוֹפְּסִים מְשַׁלְּמִין מִן הָעֲלִיָּיה, וְאֵין מְשַׁלְּמִין כּוֹפֶר.
מַאן תְּנָא כּוֹפְרָא – כַּפָּרָה, וַיְתֻמֵי לְאוֹ בְּנֵי כַפָּרָה נִינְהוּ?
אָמַר רַב חִסְדָּא: רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה הִיא, דְּתַנְיָא: "וְנָתַן פִּדְיֹן נַפְשׁוֹ" – דְּמֵי נִיזָּק. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: דְּמֵי מַזִּיק.
מַאי, לְאוֹ בְּהָא קָמִיפַּלְגִי – דְּרַבָּנַן סָבְרִי: כּוֹפְרָא מָמוֹנָא הוּא; וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה סָבַר: כּוֹפְרָא כַּפָּרָה?
אָמַר רַב פָּפָּא: לָא; דְּכוּלֵּי עָלְמָא כּוֹפְרָא כַּפָּרָה הוּא, וְהָכָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי – רַבָּנַן סָבְרִי: בְּדִנְיָזָק שָׁיְימִינַן, וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה סָבַר: בִּדְמַזִּיק שָׁיְימִינַן.
מַאי טַעְמָא דְּרַבָּנַן? נֶאֱמְרָה "שִׁיתָּה" לְמַטָּה, וְנֶאֱמְרָה "שִׁיתָּה" לְמַעְלָה; מָה לְהַלָּן בִּדְנִיזָּק, אַף כָּאן בִּדְנִיזָּק.
וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה סָבַר: "וְנָתַן פִּדְיֹן נַפְשׁוֹ" כְּתִיב.
וְרַבָּנַן: אֵין, "פִּדְיוֹן נַפְשׁוֹ" כְּתִיב; מִיהוּ כִּי שָׁיְימִינַן – בִּדְנִיזָּק שָׁיְימִינַן.
מְשַׁבַּח לֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן בְּדָרַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב, דְּאָדָם גָּדוֹל הוּא. אָמַר לֵיהּ: לִכְשֶׁיָּבֹא לְיָדְךָ, הֲבִיאֵהוּ לְיָדַי.
כִּי אָתָא לְגַבֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ: בָּעֵי מִינַּאי מִילְּתָא. בְּעָא מִינֵּיהּ: שׁוֹר שֶׁל שְׁנֵי שׁוּתָּפִין, כֵּיצַד מְשַׁלְּמִין כּוֹפֶר?
מְשַׁלֵּם הַאי כּוֹפֶר וְהַאי כּוֹפֶר? כּוֹפֶר אֶחָד אָמַר רַחֲמָנָא, וְלֹא שְׁנֵי כּוּפְרִין! הַאי חֲצִי כּוֹפֶר וְהַאי חֲצִי כּוֹפֶר? כּוֹפֶר שָׁלֵם אָמַר רַחֲמָנָא, וְלֹא חֲצִי כּוֹפֶר!
אַדְּיָתֵיב וְקָא מְעַיֵּין בַּהּ, אָמַר לֵיהּ – תְּנַן: חַיָּיבֵי עֲרָכִין – מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָן. חַיָּיבֵי חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת – אֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָן. חַיָּיבֵי כּוּפְרִין מַאי?

כֵּיוָן דְּכַפָּרָה הוּא – כְּחַטָּאת וְאָשָׁם דְּמֵי מִחְמָר חֲמִיר עִילָּוֵיהּ וְלָא בָּעֵי מַשְׁכּוֹנֵיהּ; אוֹ דִלְמָא, כֵּיוָן דִּלְחַבְרֵיהּ הוּא דְּבָעֵי מִיתְבָא לֵיהּ – מָמוֹנָא הוּא וְלָא לְגַבּוֹהַּ הוּא, וְלָא חֲמִיר עָלֵיהּ, וּבָעֵי מַשְׁכּוֹנֵיהּ?

אִי נָמֵי, כֵּיוָן דְּהוּא לָא חָטָא, וּמָמוֹנֵיהּ הוּא דְּאַזֵּיק – לָא חֲמִיר מִילְּתָא עִילָּוֵיהּ, וּבָעֵי מַשְׁכּוֹנֵיהּ.

אָמַר לֵיהּ: שִׁבְקַן, אֶסְתַּגַּר בְּקַמַּיְיתָא.

תָּנוּ רַבָּנַן: שְׁאָלוֹ בְּחֶזְקַת תָּם, וְנִמְצָא מוּעָד – בְּעָלִים מְשַׁלְּמִין חֲצִי נֶזֶק, וְשׁוֹאֵל מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק.

הוּעַד בְּבֵית שׁוֹאֵל, וְהֶחְזִירוֹ לַבְּעָלִים – בְּעָלִים מְשַׁלְּמִין חֲצִי נֶזֶק, וְשׁוֹאֵל פָּטוּר מִכְּלוּם.

אָמַר מָר: שְׁאָלוֹ בְּחֶזְקַת תָּם, וְנִמְצָא מוּעָד – בְּעָלִים מְשַׁלְּמִין חֲצִי נֶזֶק, וְשׁוֹאֵל חֲצִי נֶזֶק.

וְאַמַּאי? לֵימָא לֵיהּ: תּוֹרָא שְׁאֵילִי, אַרְיֵא לָא שְׁאֵילִי!

אָמַר רַב: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – שֶׁהִכִּיר בּוֹ שֶׁהוּא נָגְחָן.

וְנֵימָא לֵיהּ: תָּם שְׁאֵילִי, מוּעָד לָא שְׁאֵילִי!

מְשׁוּם דְּאָמַר לֵיהּ: סוֹף סוֹף אִי תָּם הֲוָה – פַּלְגָא נִזְקָא בָּעֵית שַׁלּוֹמֵי; הַשְׁתָּא נָמֵי, זִיל שַׁלֵּים פַּלְגָא נִזְקָא.

וְנֵימָא לֵיהּ: אִי תָּם – הֲוָה מְשַׁתַּלֵּם מִגּוּפוֹ!

מְשׁוּם דְּאָמַר לֵיהּ: סוֹף סוֹף, אַתְּ – לָאו תּוֹרָא בָּעֵית שַׁלּוֹמֵי לְדִידִי?

וְנֵימָא לֵיהּ:

דף מ:

אִם תָּם – הֲוָה מוֹדֵינָא, וּמְפַטַּרְינָא!

וַאֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר פַּלְגָא נִזְקָא מָמוֹנָא, נֵימָא לֵיהּ: אִי תָּם הוּא – הֲוָה מַעֲרִיקְנָא לֵיהּ לְאַגְמָא!

אֶלָּא הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן דְּאַקְדֵּים בֵּי דִינָא, וְתַפְסֵיהּ.

אִי הָכִי, בְּעָלִים אַמַּאי מְשַׁלְּמִים חֲצִי נֶזֶק? נֵימָא לֵיהּ: אַתְפַּסְתֵּיהּ לְתוֹרַאי – בִּידָא [דְּ]מַאן דְּלָא מָצִינָא לְאִשְׁתַּעוּיֵי דִינָא בַּהֲדֵיהּ! מִשּׁוּם דְּאָמַר לֵיהּ: אִי אַהֲדְרֵתֵיהּ נִיהֲלָךְ, לָאו מִינָּךְ הֲווֹ שָׁקְלִי לֵיהּ?!

וְנֵימָא לֵיהּ: אִי אַהֲדְרֵתֵיהּ נִיהֲלִי, הֲוָה מַעֲרִיקְנָא לֵיהּ לְאַגְמָא! מִשּׁוּם דְּאָמַר לֵיהּ: סוֹף סוֹף, לָאו מֵעָלְיָיה הֲווֹ מִשְׁתַּלְמִי?!

הָנִיחָא הֵיכָא דְּאִית לֵיהּ נִכְסֵי, הֵיכָא דְּלֵית לֵיהּ נִכְסֵי מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

מִשּׁוּם דְּאָמַר לֵיהּ: כִּי הֵיכָא דְּמִשְׁתַּעְבַּדְנָא לְדִידָךְ, הָכִי נָמֵי מִשְׁתַּעְבַּדְנָא לְהַאִיךְ – מִדְּרַבִּי נָתָן.

דְּתַנְיָא, רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: מִנַּיִן לַנּוֹשֶׁה בַּחֲבֵירוֹ מָנֶה, וַחֲבֵירוֹ בַּחֲבֵירוֹ – מִנַּיִן שֶׁמּוֹצִיאִין מִזֶּה, וְנוֹתְנִים לָזֶה? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְנָתַן לַאֲשֶׁר אָשַׁם לוֹ״.

הוּעַד בְּבֵית שׁוֹאֵל, וְהֶחְזִירוֹ לַבְּעָלִים – בְּעָלִים מְשַׁלְּמִין חֲצִי נֶזֶק, וְשׁוֹאֵל פָּטוּר מִכְּלוּם.

סֵיפָא – רְשׁוּת מְשַׁנָּה, רֵישָׁא – רְשׁוּת אֵינָהּ מְשַׁנָּה!

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: תִּבְרַהּ; מִי שֶׁשָּׁנָה זוֹ לֹא שָׁנָה זוֹ.

רַבָּה אָמַר: מִדְּרֵישָׁא רְשׁוּת אֵינָהּ מְשַׁנָּה, סֵיפָא נָמֵי רְשׁוּת אֵינָהּ מְשַׁנָּה. וְסֵיפָא הַיְינוּ טַעְמָא – מִשּׁוּם דְּאָמַר לֵיהּ: לָאו כֹּל כְּמִינָּךְ דְּמַיְיעֲדַתְּ לֵיהּ לְתוֹרַאי.

רַב פָּפָּא אָמַר: מִדְּסֵיפָא רְשׁוּת מְשַׁנָּה, רֵישָׁא נָמֵי רְשׁוּת מְשַׁנָּה; וְרֵישָׁא הַיְינוּ טַעְמָא – מִשּׁוּם דְּכָל מָקוֹם שֶׁהוֹלֵךְ, שֵׁם בְּעָלָיו עָלָיו.

שׁוֹר הָאַצְטָדִין אֵינוֹ חַיָּיב מִיתָה. אִיבַּעְיָא לְהוּ: מַהוּ לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ?

רַב אָמַר: כָּשֵׁר, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: פָּסוּל. רַב אָמַר כָּשֵׁר – אָנוּס הוּא. וּשְׁמוּאֵל אָמַר פָּסוּל – הֲרֵי נֶעֱבָד[ה] בּוֹ עֲבֵירָה.

מֵיתִיבִי: ״מִן הַבְּהֵמָה״ – לְהוֹצִיא אֶת הָרוֹבֵעַ וְאֶת הַנִּרְבָּע. ״מִן הַבָּקָר״ – לְהוֹצִיא אֶת הַנֶּעֱבָד. ״מִן הַצֹּאן״ – לְהוֹצִיא אֶת הַמּוּקְצֶה. ״וּמִן הַצֹּאן״ – לְהוֹצִיא אֶת הַנּוֹגֵחַ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: אִם נֶאֱמַר רוֹבֵעַ – לְמָה נֶאֱמַר נוֹגֵחַ? וְאִם נֶאֱמַר נוֹגֵחַ – לְמָה נֶאֱמַר רוֹבֵעַ? מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בָּרוֹבֵעַ שֶׁאֵין בַּנּוֹגֵחַ, וְיֵשׁ בַּנּוֹגֵחַ שֶׁאֵין בָּרוֹבֵעַ.

רוֹבֵעַ – עָשָׂה בּוֹ אוֹנֶס כְּרָצוֹן, נוֹגֵחַ – לֹא עָשָׂה בּוֹ אוֹנֶס כְּרָצוֹן. נוֹגֵחַ – מְשַׁלֵּם כּוֹפֶר, רוֹבֵעַ – אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶת הַכּוֹפֶר. לְפִיכָךְ הוּצְרַךְ לוֹמַר רוֹבֵעַ, וְהוּצְרַךְ לוֹמַר נוֹגֵחַ.

קָתָנֵי מִיהַת, רוֹבֵעַ – עָשָׂה בּוֹ אוֹנֶס כְּרָצוֹן, נוֹגֵחַ – לֹא עָשָׂה בּוֹ אוֹנֶס כְּרָצוֹן. לְמַאי הִלְכְתָא? לָאו לְקֻרְבָּן?

לָא, לִקְטָלָא.

הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא; דְּאִי אָמְרַתְּ לְקֻרְבָּן, ״נוֹגֵחַ לֹא עָשָׂה בּוֹ אוֹנֶס כְּרָצוֹן״?! לָאו אוֹנֶס דִּידֵיהּ כְּתִיב, וְלָאו רָצוֹן דִּידֵיהּ כְּתִיב! אֶלָּא לָאו לִקְטָלָא?

אָמַר מָר: נוֹגֵחַ – מְשַׁלֵּם אֶת הַכּוֹפֶר, רוֹבֵעַ – אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶת הַכּוֹפֶר. הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא דְּרַבְעַהּ וְקַטְלַהּ – מָה לִי קַטְלַהּ בְּקֻרְנָא, מָה לִי קַטְלַהּ בִּרְבִיעָה?

וְאֶלָּא דְּרַבְעַהּ וְלָא קַטְלַהּ? הַאי דְּלָא מְשַׁלֵּם כּוֹפֶר – מִשּׁוּם דְּלָא קַטְלַהּ הוּא!

אָמַר אַבָּיֵי: לְעוֹלָם דְּרַבְעַהּ וְלָא קַטְלַהּ, דְּאַתְיוּהָ לְבֵי דִּינָא וְקַטְלוּהָ; מַהוּ דְּתֵימָא

דף מא.

כְּמַאן דְּקַטְלַהּ דָּמֵי, קָא מַשְׁמַע לַן.
רָבָא אָמַר: לְעוֹלָם דְּרַבְעַהּ וְקַטְלַהּ; וּדְקָא קַשְׁיָא לָךְ: מָה לִי קַטְלַהּ בְּקַרְנַיִם, מָה לִי קַטְלַהּ בִּרְבִיעָה – קֶרֶן כַּוּוֹנָתוֹ לְהַזִּיק, הַאי כַּוּוֹנָתוֹ לַהֲנָאַת עַצְמוֹ הוּא.
בְּמַאי פְּלִיגִי? בְּרֶגֶל שֶׁדְּרָסָה עַל גַּבֵּי תִּינוֹק בַּחֲצַר הַנִּיזָּק; לְאַבָּיֵי – מְשַׁלֵּם כּוֹפֶר, לְרָבָא – לָא מְשַׁלֵּם כּוֹפֶר.
תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב: שׁוֹר הָאִיצְטָדִין – אֵינוֹ חַיָּיב מִיתָה, וְכָשֵׁר לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ; מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמְעוּשֶּׁה.
מַתְנִי' שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הָאָדָם, וּמֵת – מוּעָד מְשַׁלֵּם כּוֹפֶר, וְתָם פָּטוּר מִן הַכּוֹפֶר. וְזֶה וְזֶה חַיָּיבִין מִיתָה. וְכֵן בַּבֶּן, וְכֵן בַּבַּת. נָגַח עֶבֶד אוֹ אָמָה – נוֹתֵן שְׁלֹשִׁים סְלָעִים; בֵּין שֶׁהוּא יָפֶה מֵאָה מָנֶה, וּבֵין שֶׁאֵינוֹ יָפֶה אֶלָּא דִּינָר אֶחָד.
גְּמָ' וְכִי מֵאַחַר דְּמִתָּם קָטְלִינַן לֵיהּ, מוּעָד הֵיכִי מַשְׁכַּחְתְּ לַהּ?
אָמַר רַבָּה: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁאָמְדוּהוּ לִשְׁלֹשָׁה בְּנֵי אָדָם.
רַב אָשֵׁי אָמַר: אוּמְדָנָא לָאו כְּלוּם הוּא. אֶלָּא הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁסִּיכֵּן לִשְׁלֹשָׁה בְּנֵי אָדָם.
רַב זְבִיד אָמַר: כְּגוֹן שֶׁהָרַג שְׁלֹשָׁה בְּהֶמּוֹת.
וּמוּעָד לִבְהֵמָה הָוֵי מוּעָד לְאָדָם? אֶלָּא אָמַר רַב שִׁימִי: כְּגוֹן שֶׁהָרַג שְׁלֹשָׁה גּוֹיִם.
וּמוּעָד לְגוֹיִם הָוֵי מוּעָד לְיִשְׂרָאֵל? אֶלָּא אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: כְּגוֹן שֶׁהָרַג שְׁלֹשָׁה בְּנֵי אָדָם טְרֻפָה.
וּמוּעָד לִטְרֻפָה הָוֵי מוּעָד לְשָׁלֵם? אֶלָּא אָמַר רַב פָּפָּא: דְּקָטַל וַעֲרַק לְאַגְמָא, דְּקָטַל וַעֲרַק לְאַגְמָא.
רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא אָמַר: כְּגוֹן שֶׁהוּזְמוּ זוֹמְמֵי זוֹמְמִין.
הָנְיָחָא אִי לְיֵיעוֹדֵי תּוֹרָא בָּעֵינַן – שַׁפִּיר. אֶלָּא אִי לְיֵיעוֹדֵי גַּבְרָא בָּעֵינַן, מֵימַר אֲמַר לֵיהּ: לָא הֲוָה יָדַעְנָא! כְּגוֹן דְּאָמְרִי: כֹּל אֵימַת דְּקָטֵיל תּוֹרֵיהּ, גַּבֵּיהּ הֲוָה קָאֵי.
רָבִינָא אָמַר: בְּמַכְּירִין אֶת בַּעַל הַשּׁוֹר, וְאֵין מַכִּירִין אֶת הַשּׁוֹר.
מַאי הֲוָה לֵיהּ לְמֶעְבַּד? מִשּׁוּם דְּאָמְרִי לֵיהּ: תּוֹרָא נַגְחָנָא אִית לָךְ בְּבַקְרָךְ, אִיבְּעִי לָךְ נַטּוֹרֵי כּוּלֵּי בַּקְרָךְ.
וְזֶה וְזֶה חַיָּיבִין מִיתָה כּוּ'. תָּנוּ רַבָּנָן: מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר "סָקוֹל יִסָּקֵל הַשּׁוֹר" – אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁנְּבֵילָה הִיא, וּנְבֵילָה אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה? מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "לֹא יֵאָכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ"? מַגִּיד לְךָ הַכָּתוּב, שֶׁאִם שְׁחָטוֹ לְאַחַר שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ – אָסוּר בַּאֲכִילָה.

אֵין לִי אֶלָּא בַּאֲכִילָה, בַּהֲנָאָה מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וּבָעַל הַשּׁוֹר נָקִי".
מַאי מַשְׁמַע? שִׁמְעוֹן בֶּן זוֹמָא אוֹמֵר, כְּאָדָם שֶׁאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ: "יָצָא אִישׁ פְּלוֹנִי נָקִי מִנְּכָסָיו, וְאֵין לוֹ בָּהֶם הֲנָאָה שֶׁל כְּלוּם".
וּמַאי דְּ"לֹא יֹאכַל אֶת בְּשָׂרוֹ" – לְהֵיכָא דִּשְׁחָטוֹ אַחַר שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ, שֶׁאָסוּר בַּאֲכִילָה? אֵימָא דְּהֵיכָא דִּשְׁחָטוֹ לְאַחַר שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ – שְׁרֵי בַּאֲכִילָה הוּא; וְהַאי "לֹא יֹאכַל אֶת בְּשָׂרוֹ" – לְהֵיכָא דְּסַקְלֵיהּ מִסְקָל, דְּאָסוּר בַּהֲנָאָה הוּא – כִּדְרַבִּי אֲבָהוּ,
דְּאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא יֹאכַל"; "לֹא תֹאכַל"; "לֹא תֹאכְלוּ" – אֶחָד אִיסּוּר אֲכִילָה וְאֶחָד אִיסּוּר הֲנָאָה בַּמַּשְׁמָע,
עַד שֶׁיִּפְרֹט לְךָ הַכָּתוּב כְּדֶרֶךְ שֶׁפָּרַט לְךָ בִּנְבֵילָה – לַגֵּר בִּנְתִינָה, וְלַנָּכְרִי בִּמְכִירָה!
אָמְרִי: הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּנָפֵיק לֵיהּ אִיסּוּר אֲכִילָה וְאִיסּוּר הֲנָאָה מִקְּרָא – מ"לֹא יֹאכַל"; אֲבָל הָכָא, דְּאִיסּוּר אֲכִילָה מ"סָקֹל יִסָּקֵל" נָפְקָא, אִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ הַאי "לֹא יֹאכַל אֶת בְּשָׂרוֹ" אִיסּוּר הֲנָאָה הוּא, נִכְתּוֹב רַחֲמָנָא: "לֹא יֵהָנֶה", אִי נָמֵי "לֹא יֹאכַל"; "אֶת בְּשָׂרוֹ" לְמָה לִי?
דְּאַף עַל גַּב דְּעַבְדֵיהּ כְּעֵין בָּשָׂר, דְּשַׁחְטֵיהּ – אָסוּר.
מַתְקֵיף לַהּ מָר זוּטְרָא: אֵימָא הָנֵי מִילֵּי

דף מא:

הֵיכָא דְּבָדַק צוּר וְשָׁחַט בּוֹ – דְּעַבְדֵיהּ כְּעֵין סִקִּילָה, אֲבָל הֵיכָא דְּשַׁחְטֵיהּ בְּסַכִּין – לָא!
אָמְרִי: אַטּוּ סַכִּין כְּתִיבָא בְּאוֹרָיְיתָא? וְהָתְנַן: הַשּׁוֹחֵט בְּמַגָּל יָד, בְּצוֹר וּבְקָנֶה – שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה.
וְהַשְׁתָּא דְּנָפְקָא לֵיהּ אִיסּוּר אֲכִילָה וְאִיסּוּר הֲנָאָה מ"לֹא יֹאכַל אֶת בְּשָׂרוֹ", "בַּעַל הַשּׁוֹר נָקִי" לְמָה לִי? לַהֲנָאַת עוֹרוֹ. דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: בְּשָׂרוֹ הוּא דְּאָסוּר בַּהֲנָאָה, עוֹרוֹ נִשְׁתְּרֵי בַּהֲנָאָה; קָמַשְׁמַע לַן "בַּעַל הַשּׁוֹר נָקִי".
וּלְהָנָךְ תַּנָּאֵי דְּמַפְקֵי לֵיהּ לְהַאי "בַּעַל הַשּׁוֹר נָקִי" לְדָרָשָׁה אַחֲרִינָא [כִּדְבָעֵינַן לְמֵימַר קַמַּן], הֲנַאַת עוֹרוֹ מְנָא לְהוּ?
נָפְקָא לְהוּ מֵ"אֶת בְּשָׂרוֹ" – אֶת הַטָּפֵל לִבְשָׂרוֹ, מַאי נִיהוּ – עוֹרוֹ.
וְהַאי תַּנָּא – "אֶת" לָא דָּרֵישׁ.
כִּדְתַנְיָא: שִׁמְעוֹן הָעַמְסוֹנִי, וְאָמְרִי לַהּ נְחֶמְיָה הָעַמְסוֹנִי, הָיָה דּוֹרֵשׁ כָּל "אֶתִּין" שֶׁבַּתּוֹרָה.
כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לְ"אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ תִּירָא", פֵּירַשׁ. אָמְרוּ לוֹ תַּלְמִידָיו: רַבִּי, כָּל "אֶתִּין" שֶׁדָּרַשְׁתָּ – מָה תְּהֵא עֲלֵיהֶן? אָמַר לָהֶם: כְּשֵׁם שֶׁקִּבַּלְתִּי שָׂכָר עַל הַדְּרִישָׁה, כָּךְ קִבַּלְתִּי שָׂכָר עַל הַפְּרִישָׁה.
עַד שֶׁבָּא רַבִּי עֲקִיבָא, וְלִימֵּד: "אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ תִּירָא" – לְרַבּוֹת תַּלְמִידֵי חֲכָמִים.

תָּנוּ רַבָּנָן: ״וּבַעַל הַשּׁוֹר נָקִי״ – רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: נָקִי מֵחֲצִי כוֹפֶר.
אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: וַהֲלֹא הוּא עַצְמוֹ אֵין מִשְׁתַּלֵּם אֶלָּא מִגּוּפוֹ, ״הֲבִיאֵהוּ לְבֵית דִּין, וִישַׁלֵּם לָךְ״!
אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: כָּךְ אֲנִי בְּעֵינֶיךָ, שֶׁדַּיְנֵי בָּזֶה שֶׁחַיָּיב מִיתָה? אֵין דַּיְנֵי אֶלָּא כְּשֶׁהֵמִית אֶת הָאָדָם עַל פִּי עֵד אֶחָד, אוֹ עַל פִּי בָּעָלִים.
עַל פִּי בָּעָלִים?! מוֹדֶה בְּקָנָס הוּא!
קְסָבַר כּוּפְרָא – כַּפָּרָה.
תַּנְיָא אִידַּךְ, אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: עֲקִיבָא, כָּךְ אֲנִי בְּעֵינֶיךָ, שֶׁדַּיְנֵי בָּזֶה שֶׁחַיָּיב מִיתָה? אֵין דַּיְנֵי אֶלָּא בְּמִתְכַּוֵּון לַהֲרוֹג אֶת הַבְּהֵמָה וְהָרַג אֶת הָאָדָם; לְגוֹי וְהָרַג יִשְׂרָאֵל; לִנְפָלִים וְהָרַג בֶּן קַיָּימָא.
הֵי אֲמַר לֵיהּ בְּרֵישָׁא? רַב כָּהֲנָא מְשְׁמֵיהּ דְּרָבָא אָמַר: ״מִתְכַּוֵּון״ אֲמַר לֵיהּ בְּרֵישָׁא. רַב טָבְיוֹמֵי מְשְׁמֵיהּ דְּרָבָא אָמַר: ״הֵמִית״ אֲמַר לֵיהּ בְּרֵישָׁא.
רַב כָּהֲנָא מְשְׁמֵיהּ דְּרָבָא אָמַר ״מִתְכַּוֵּון״ אֲמַר לֵיהּ בְּרֵישָׁא – מָשָׁל לְצַיָּיד שֶׁשּׁוֹלֶה דָּגִים מִן הַיָּם,

דף מב.

מַשְׁכַּח רַבְרְבֵי – שְׁקֵיל, זוּטְרֵי – שְׁקֵיל.
רַב טָבְיוֹמֵי מְשְׁמֵיהּ דְּרָבָא אָמַר ״הֵמִית״ אֲמַר לֵיהּ בְּרֵישָׁא – מָשָׁל לְצַיָּיד שֶׁשּׁוֹלֶה דָּגִים מִן הַיָּם, מַשְׁכַּח זוּטְרֵי – שְׁקֵיל, מַשְׁכַּח רַבְרְבֵי – שַׁדֵּי זוּטְרֵי וְשְׁקֵיל רַבְרְבֵי.
תַּנְיָא אִידַּךְ: ״בַּעַל הַשּׁוֹר נָקִי״ – רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: נָקִי מִדְּמֵי וְלָדוֹת.
אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, הֲרֵי הוּא אוֹמֵר: ״כִּי יִנָּצוּ אֲנָשִׁים וְנָגְפוּ אִשָּׁה״ – אֲנָשִׁים, וְלֹא שְׁוָורִים. שַׁפִּיר קָאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא!
אָמַר רַב עוּלָּא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי: אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: אֲנָשִׁים – וְלֹא שְׁוָורִים הַדּוֹמִין לַאֲנָשִׁים; מָה אֲנָשִׁים מוּעָדִין – אַף שְׁוָורִים מוּעָדִין, הָא תָּם – מִיחַיַּיב; כְּתַב רַחֲמָנָא ״בַּעַל הַשּׁוֹר נָקִי״ – דְּפָטוּר.
אָמַר רָבָא: יַצִּיבָא בְּאַרְעָא, וְגִיוֹרָא בִּשְׁמֵי שְׁמַיָּא?!
אֶלָּא אָמַר רָבָא: אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: אֲנָשִׁים – וְלֹא שְׁוָורִים הַדּוֹמִין לַאֲנָשִׁים; מָה אֲנָשִׁים מוּעָדִין – אַף שְׁוָורִים מוּעָדִין, וְקָל וָחוֹמֶר לְתַמִּין דִּפְטִירִי; הֲדַר כְּתַב רַחֲמָנָא ״בַּעַל הַשּׁוֹר נָקִי״ – תָּם פָּטוּר, וּמוּעָד חַיָּיב.

אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: אֶלָּא מֵעַתָּה, גַּבֵּי בּוֹשֶׁת נָמֵי נֵימָא הָכִי: אֲנָשִׁים – וְלֹא שְׁוָורִים הַדּוֹמִין לַאֲנָשִׁים; מָה אֲנָשִׁים מוּעָדִין – אַף שְׁוָורִים מוּעָדִין, וְקַל וָחוֹמֶר לְתַמִּין דִּפְטִירִי; הֲדַר כְּתַב רַחֲמָנָא "בַּעַל הַשּׁוֹר נָקִי" – תָּם פָּטוּר, וּמוּעָד חַיָּיב!

וְכִי תֵּימָא הָכִי נָמֵי, אִי הָכִי, לֵיתְנֵי: "בַּעַל הַשּׁוֹר נָקִי" – רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: פָּטוּר מִדְּמֵי וְלָדוֹת וּמִבּוֹשֶׁת!

אֶלָּא אַבָּיֵי וְרָבָא דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: אֲנָשִׁים – אֵין אָסוֹן בְּאִשָּׁה יֵעָנְשׁוּ, יֵשׁ אָסוֹן בָּאִשָּׁה לֹא יֵעָנְשׁוּ. וְלֹא שְׁוָורִים – דְּאַף עַל גַּב דְּיֵשׁ אָסוֹן, יֵעָנְשׁוּ. הֲדַר כְּתַב רַחֲמָנָא "בַּעַל הַשּׁוֹר נָקִי" – דְּפָטוּר.

מַתְקֵיף לַהּ רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: אַטּוּ בְּאָסוֹן תַּלְיָא מִילְתָא? בְּכַוָּונָה תַּלְיָא מִילְתָא!

אֶלָּא אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: אֲנָשִׁים – כִּי נְתָכְּוּנוּ זֶה לְזֶה, אַף עַל גַּב שֶׁיֵּשׁ אָסוֹן בָּאִשָּׁה, יֵעָנְשׁוּ; כִּי נְתָכְּוּנוּ לְאִשָּׁה עַצְמָהּ, לֹא יֵעָנְשׁוּ. וְלֹא שְׁוָורִים – דַּאֲפִילּוּ נְתָכְּוּנוּ לְאִשָּׁה עַצְמָהּ, "יֵעָנְשׁוּ". כְּתַב רַחֲמָנָא "בַּעַל הַשּׁוֹר נָקִי" – דְּפָטִירִי.

וְכֵן כִּי אָתָא רַב חַגַּי מְדָרוֹמָא, אָתָא וְאַיְיתִי מַתְנִיתָא בִּידֵיהּ כְּוָותֵיהּ דְּרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה.

תַּנְיָא אִידַּךְ: "בַּעַל הַשּׁוֹר נָקִי" – רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: נָקִי מִדְּמֵי עֶבֶד.

דף מב:

וְנֵימָא רַבִּי עֲקִיבָא לְנַפְשֵׁיהּ – וַהֲלֹא עַצְמוֹ אֵין מִשְׁתַּלֵּם אֶלָּא מִגּוּפוֹ, הֲבִיאֵהוּ לְבֵית דִּין וִישַׁלֵּם לָךְ!

אָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: כְּשֶׁקִּדֵּם בְּעָלָיו וּשְׁחָטוֹ; מַהוּ דְּתֵימָא: לִישְׁתַּלֵּם מִינֵּיהּ; קָא מַשְׁמַע לַן, הוֹאִיל וּבַר קְטָלָא הוּא, אַף עַל גַּב דְּשַׁחְטֵיהּ – לָא לִישְׁתַּלֵּם מִינֵּיהּ.

אִי הָכִי, לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר נָמֵי – כְּשֶׁקִּדֵּם וּשְׁחָטוֹ!

הָכִי נָמֵי; וְסָבַר: דִּלְמָא אִית לֵיהּ טַעְמָא אַחֲרִינָא דְּעָדִיף מֵהַאי, וְנֵימָא לֵיהּ.

וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר נָמֵי – לִישַׁנֵּי לֵיהּ שֶׁקִּדֵּם וּשְׁחָטוֹ! אָמַר לָךְ: הָתָם הוּא דְּנִתְכַּוֵּון לַהֲרוֹג אֶת הַבְּהֵמָה וְהָרַג אֶת הָאָדָם, דְּשׁוֹר לָאו בַּר קְטָלָא הוּא כְּלָל; דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא נִיחַיֵּיב – אִצְטְרִיךְ קְרָא לְמַעוֹטֵי; אֲבָל הָכָא, דְּמֵעִיקָּרָא בַּר קְטָלָא הֲוָה – לָא צְרִיךְ קְרָא, אַף עַל גַּב דְּשַׁחְטֵיהּ.

וּלְרַבִּי עֲקִיבָא נָמֵי, וַדַּאי הָכִי הֲוָה!

אֶלָּא אָמַר רַב אַסִי: הַאי מִילְתָא – מִפִּי דְּגַבְרָא רַבָּה שְׁמִיעַ לִי, וּמַנּוּ – רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא; סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא, הוֹאִיל וְאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: אַף תָּם שֶׁחָבַל בָּאָדָם מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתָר נֶזֶק שָׁלֵם, מִשְׁתַּלֵּם נָמֵי [דְּמֵי עֶבֶד] מֵעֲלָיָיהּ; כְּתַב רַחֲמָנָא "בַּעַל הַשּׁוֹר נָקִי".

אָמַר לֵיהּ רַבִּי זֵירָא לְרַב אַסִּי: וְהָא תַּבְרֵיהּ רַבִּי עֲקִיבָא לְגָזִיזֵיהּ – דְּתַנְיָא, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: יָכוֹל יְשַׁלֵּם מִן הָעֲלִיָּיה – תַּלְמוּד לוֹמַר: "כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה יֵעָשֶׂה לוֹ" – מִגּוּפוֹ מְשַׁלֵּם, וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם מִן הָעֲלִיָּיה!

אֶלָּא אָמַר רָבָא: אִצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל וּמַחְמִירַנִי בְּעֶבֶד יוֹתֵר מִבֶּן חוֹרִין, שֶׁבֶּן חוֹרִין יָפֶה סֶלַע – נוֹתֵן סֶלַע, שְׁלֹשִׁים – נוֹתֵן שְׁלֹשִׁים, וְעֶבֶד יָפֶה סֶלַע – נוֹתֵן שְׁלֹשִׁים; מְשַׁתְּלֵם נָמֵי דְּמֵי עֶבֶד מִן הָעֲלִיָּיה; כְּתַב רַחֲמָנָא: "בַּעַל הַשּׁוֹר נָקִי".

תַּנְיָא כְּוָתֵיהּ דְּרָבָא: "בַּעַל הַשּׁוֹר נָקִי" – רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: נָקִי מִדְּמֵי עֶבֶד.

וַהֲלֹא דִּין הוּא – הוֹאִיל וְחַיָּיב בְּעֶבֶד וְחַיָּיב בְּבֶן חוֹרִין; מָה כְּשֶׁחַיָּיב בְּבֶן חוֹרִין – חֲלַקְתָּ בּוֹ בֵּין תָּם לְמוּעָד, אַף כְּשֶׁחַיָּיב בְּעֶבֶד – נַחְלֹק בּוֹ בֵּין תָּם לְמוּעָד!

וְעוֹד, קַל וָחוֹמֶר – וּמָה בֶּן חוֹרִין, שֶׁנּוֹתֵן כָּל שָׁוְויוֹ, חֲלַקְתָּ בּוֹ בֵּין תָּם לְמוּעָד; עֶבֶד, שֶׁאֵינוֹ נוֹתֵן אֶלָּא שְׁלֹשִׁים, אֵינוֹ דִּין שֶׁנַּחְלוֹק בּוֹ בֵּין תָּם לְמוּעָד?

לֹא, מַחְמִירַנִי בְּעֶבֶד יוֹתֵר מִבֶּן חוֹרִין; שֶׁבֶּן חוֹרִין יָפֶה סֶלַע – נוֹתֵן סֶלַע, שְׁלֹשִׁים – נוֹתֵן שְׁלֹשִׁים; וְעֶבֶד יָפֶה סֶלַע – נוֹתֵן שְׁלֹשִׁים, יָכוֹל יְהֵא חַיָּיב? תַּלְמוּד לוֹמַר: "בַּעַל הַשּׁוֹר נָקִי" – נָקִי מִדְּמֵי עֶבֶד.

תָּנוּ רַבָּנָן: "וְהֻמְתָּ אִישׁ אוֹ אִשָּׁה" – אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: וְכִי מָה בָּא זֶה לְלַמְּדֵנוּ? אִם לְחַיֵּיב עַל הָאִשָּׁה כָּאִישׁ – הֲרֵי כְּבָר נֶאֱמַר: "כִּי יִגַּח שׁוֹר אֶת אִישׁ אוֹ אֶת אִשָּׁה"!

אֶלָּא לְהַקִּישׁ אִשָּׁה לְאִישׁ, מָה אִישׁ – נָזְקִין לְיוֹרְשָׁיו, אַף אִשָּׁה – נָזְקֶיהָ לְיוֹרְשֶׁיהָ.

וְסָבַר רַבִּי עֲקִיבָא: לָא יָרֵית לַהּ בַּעַל? וְהָתַנְיָא: "וְיָרַשׁ אוֹתָהּ" – מִכָּאן שֶׁהַבַּעַל יוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא!

אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: לֹא אָמַר אֶלָּא בְּכוֹפֶר – הוֹאִיל וְאֵין מִשְׁתַּלֵּם אֶלָּא לְאַחַר מִיתָה, וְהָוֶה לֵיהּ רָאוּי, וְאֵין הַבַּעַל נוֹטֵל בָּרָאוּי כִּבְמוּחְזָק.

מַאי טַעְמָא? אָמַר קְרָא: "וְהֻמְתָּ אִישׁ אוֹ אִשָּׁה, הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת. אִם כֹּפֶר יוּשַׁת עָלָיו".

וּבְנָזְקִין לֹא אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא?

וְהָתַנְיָא: הִכָּה אֶת הָאִשָּׁה וְיָצְאוּ יְלָדֶיהָ – נוֹתֵן נֶזֶק וַצַעַר לְאִשָּׁה, וּדְמֵי וְלָדוֹת לַבַּעַל. אֵין הַבַּעַל – נוֹתֵן לְיוֹרְשָׁיו, אֵין הָאִשָּׁה – נוֹתֶנֶת לְיוֹרְשֶׁיהָ. הָיְתָה שִׁפְחָה וְנִשְׁתַּחְרְרָה,

דף מג.

אוֹ גִּיּוֹרֶת – זָכָה!

אָמַר רַבָּה: בִּגְרוּשָׁה. וְכֵן אָמַר רַב נַחְמָן: בִּגְרוּשָׁה.

אָמְרִי: גְּרוּשָׁה נָמֵי תִּיפְלוֹג בִּדְמֵי וְלָדוֹת!

אָמַר רַב פָּפָּא: הַתּוֹרָה זִכְתָה דְּמֵי וְלָדוֹת לַבַּעַל, אֲפִילּוּ בָּא עָלֶיהָ בְּזִנּוּת. מַאי טַעְמָא? אָמַר קְרָא "כַּאֲשֶׁר יָשִׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה".

וְנוֹקְמַהּ לְרַבָּה כְּגוֹן שֶׁגָּבוּ מָעוֹת, וּלְרַב נַחְמָן כְּגוֹן שֶׁגָּבוּ קַרְקַע!

דְּאָמַר רַבָּה: גָּבוּ קַרְקַע – יֵשׁ לוֹ, גָּבוּ מָעוֹת – אֵין לוֹ. וְרַב נַחְמָן אָמַר: גָּבוּ מָעוֹת – יֵשׁ לוֹ, גָּבוּ קַרְקַע – אֵין לוֹ.

הָנֵי מִילֵּי לִבְנֵי מַעְרְבָא – אַלִּיבָּא דְּרַבָּנַן;

כִּי קָאָמְרִי הָכָא – כְּרַבִּי.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: שׁוֹר שֶׁהֵמִית אֶת הָעֶבֶד שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה – פָּטוּר מִשְּׁלֹשִׁים שְׁקָלִים, שֶׁנֶּאֱמַר: "כֶּסֶף שְׁלֹשִׁים שְׁקָלִים יִתֵּן לַאדֹנָיו, וְהַשּׁוֹר יִסָּקֵל" – כָּל זְמַן שֶׁהַשּׁוֹר בִּסְקִילָה, הַבְּעָלִים מְשַׁלְּמִין שְׁלֹשִׁים שְׁקָלִים; אֵין הַשּׁוֹר בִּסְקִילָה, אֵין הַבְּעָלִים מְשַׁלְּמִין שְׁלֹשִׁים שְׁקָלִים.

אָמַר רַבָּה: שׁוֹר שֶׁהֵמִית בֶּן חוֹרִין שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה – פָּטוּר מִכּוֹפֶר, שֶׁנֶּאֱמַר: "הַשּׁוֹר יִסָּקֵל, וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת. אִם כֹּפֶר יוּשַׁת עָלָיו" – כָּל זְמַן שֶׁהַשּׁוֹר בִּסְקִילָה – בְּעָלִים מְשַׁלְּמִין כּוֹפֶר, אֵין הַשּׁוֹר בִּסְקִילָה – אֵין בְּעָלִים מְשַׁלְּמִין כּוֹפֶר.

אֵיתִיבֵיהּ אַבָּיֵי: "הֵמִית שׁוֹרִי אֶת פִּלּוֹנִי", אוֹ "שׁוֹרוֹ שֶׁל פִּלּוֹנִי" – הֲרֵי זֶה מְשַׁלֵּם עַל פִּי עַצְמוֹ. מַאי, לָאו כּוֹפֶר?

לָא, דְּמִים.

אִי דְּמִים, אֵימָא סֵיפָא: "הֵמִית שׁוֹרִי אֶת עַבְדּוֹ שֶׁל פִּלּוֹנִי" – אֵינוֹ מְשַׁלֵּם עַל פִּי עַצְמוֹ. וְאִי דְּמִים, אַמַּאי לָא?

אָמַר לֵיהּ, יָכֵילְנָא לְשַׁנּוֹיֵי לָךְ: רֵישָׂא דְּמִים, וְסֵיפָא קְנָס; מִיהוּ שִׁנּוּיָיא דְּחִיקָא לָא מְשַׁנֵּינָא לָךְ. אִידֵּי וְאִידֵּי דְּמִים.

דף מג:

מִיהוּ, בֶּן חוֹרִין דְּמְשַׁלֵּם כּוֹפֶר עַל פִּי עַצְמוֹ – וְהֵיכִי דָּמֵי? דְּאִי אֶתוֹ סָהֲדֵי וְאַסְהִידוּ בֵּיהּ דִּקְטַל, וְלָא יָדְעִי אִי תָּם הֲוָה אִי מוּעָד הֲוָה, וַאֲמַר מָרֵיהּ דְּמוּעָד הוּא, דְּמְשַׁלֵּם כּוֹפֶר עַל פִּי עַצְמוֹ – הֵיכָא דְּלֵיכָּא עֵדִים, מְשַׁלֵּם דָּמִים;

גַּבֵּי עֶבֶד, שֶׁאֵינוֹ מְשַׁלֵּם קְנָס עַל פִּי עַצְמוֹ – וְהֵיכִי דָּמֵי? דְּאִי אֶתוֹ עֵדִים וְאַסְהִידוּ בֵּיהּ דִּקְטַל, וְלָא יָדְעִי אִי תָּם הֲוָה אִי מוּעָד הֲוָה, וַאֲמַר מָרֵיהּ מוּעָד הוּא – לָא מִשְׁתַּלַּם קְנָס עַל פִּי עַצְמוֹ. הֵיכָא דְּלֵיכָּא עֵדִים – לָא מְשַׁלֵּם דָּמִים.

מֵתִיב רַב שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: כֹּל שֶׁחַיָּיב בְּבֶן חוֹרִין – חַיָּיב בְּעֶבֶד, בֵּין בְּכוֹפֶר בֵּין בְּמִיתָה. כּוֹפֶר בְּעֶבֶד מִי אִיכָּא?! אֶלָּא לָאו דָּמִים?

אִיכָּא דְּאָמְרִי: הוּא מוֹתֵיב לַהּ וְהוּא מְפָרֵק לַהּ, אִיכָּא דְּאָמְרִי: אָמַר לֵיהּ רַבָּה – הָכִי קָתָנֵי: כֹּל שֶׁחַיָּיב בְּבֶן חוֹרִין בְּכַוָּונָה עַל פִּי עֵדִים, כּוֹפֶר – חַיָּיב בְּעֶבֶד קְנָס. וְכֹל שֶׁחַיָּיב בְּבֶן חוֹרִין שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה עַל פִּי עֵדִים, דָּמִים – חַיָּיב בְּעֶבֶד שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה עַל פִּי עֵדִים, דָּמִים.

אָמַר לֵיהּ רָבָא: אִי הָכִי, אִשּׁוֹ שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה עַל פִּי עֵדִים – נְשַׁלֵּם דָּמִים!

וּמְנָא לֵיהּ לְרָבָא דְּלָא מְשַׁלֵּם?

אִילֵימָא מִדְּתָנַן: הָיָה גָּדִי כָּפוּת לוֹ, וְעֶבֶד סָמוּךְ לוֹ וְנִשְׂרַף עִמּוֹ – חַיָּיב. עֶבֶד כָּפוּת לוֹ, וּגְדִי סָמוּךְ לוֹ וְנִשְׂרַף עִמּוֹ – פָּטוּר.

הָאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: כְּגוֹן שֶׁהִצִּית בִּגּוּפוֹ שֶׁל עֶבֶד, דְּקָם לֵיהּ בִּדְרַבָּה מִינֵּיהּ!

וְאֶלָּא מֵהָא דְּתַנְיָא: חוֹמֶר בְּאֵשׁ מִבְּבוֹר – שֶׁהָאֵשׁ מוּעֶדֶת לֶאֱכוֹל בֵּין דָּבָר הָרָאוּי לָהּ בֵּין דָּבָר שֶׁאֵין רָאוּי לָהּ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּבוֹר. וְאִילּוּ שֶׁהָאֵשׁ מְשַׁלֶּמֶת שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה דָּמִים – מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּבוֹר, לֹא קָתָנֵי!

דִּלְמָא תְּנָא וְשַׁיֵּיר?

אֶלָּא רָבָא גּוּפֵיהּ אַבְּעוֹיֵי מַבַּעְיָא לֵיהּ: אִשּׁוֹ שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה – מִי מְשַׁלֵּם דָּמִים, אוֹ לָא?

מִי אָמְרִינַן: גַּבֵּי שׁוֹר הוּא דִּבְכַוָּונָה מְשַׁלֵּם כּוֹפֶר – שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה מְשַׁלֵּם דָּמִים; אֲבָל אִשּׁוֹ, דִּבְכַוָּונָה לָא מְשַׁלֵּם כּוֹפֶר – שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה נָמֵי לָא מְשַׁלֵּם דָּמִים; אוֹ דִּלְמָא, כֵּיוָן דְּגַבֵּי שׁוֹרוֹ שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה – אַף עַל גַּב דְּלֵיכָּא כּוֹפֶר, מְשַׁלֵּם דָּמִים; גַּבֵּי אִשּׁוֹ נָמֵי, אַף עַל גַּב דִּבְכַוָּונָה לָא מְשַׁלֵּם כּוֹפֶר, שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה מִיהַת מְשַׁלֵּם דָּמִים?

וְלָא יָדְעִינַן, תֵּיקוּ.

כִּי אֲתָא רַב דִּימִי, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: "כֹּפֶר"; מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "אִם כֹּפֶר"? לְרַבּוֹת כּוֹפֶר שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה – כְּכוֹפֶר בְּכַוָּונָה.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: אֶלָּא מֵעַתָּה, עֶבֶד נָמֵי – מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "אִם עֶבֶד"? לְרַבּוֹת עֶבֶד שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה – כְּעֶבֶד בְּכַוָּונָה! וְכִי תֵּימָא הָכִי נָמֵי, וְהָאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: שׁוֹר שֶׁהֵמִית אֶת הָעֶבֶד שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה – פָּטוּר מִשְּׁלֹשִׁים שְׁקָלִים!

אָמַר לֵיהּ: גַּבְרָא אַגַּבְרָא קָא רָמֵית?!

כִּי אֲתָא רָבִין, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: "עֶבֶד"; מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "אִם עֶבֶד"? לְרַבּוֹת עֶבֶד שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה – כְּעֶבֶד בְּכַוָּונָה.

וּלְרֵישׁ לָקִישׁ נָמֵי, נִימָא: מִדְּ"עֶבֶד" – "אִם עֶבֶד" לָא דָּרֵישׁ, "כֹּפֶר" – "אִם כֹּפֶר" נָמֵי לָא דָּרֵישׁ!

אָמְרִי: לָא; "עֶבֶד" – "אִם עֶבֶד" לָא דָּרֵישׁ, "כֹּפֶר" – "אִם כֹּפֶר" דָּרֵישׁ.

וּמַאי שְׁנָא? "עֶבֶד" – "אִם עֶבֶד" לָא כְּתִיב בְּמָקוֹם תַּשְׁלוּמִין, "כֹּפֶר" – "אִם כֹּפֶר" כְּתִיב בְּמָקוֹם תַּשְׁלוּמִין.

וְכֵן בְּבֵן אוֹ בְּבַת. תָּנוּ רַבָּנָן: "אוֹ בֵּן יִגַּח אוֹ בַּת יִגַּח" – לְחַיֵּיב עַל הַקְּטַנִּים כַּגְּדוֹלִים. וַהֲלֹא דִּין הוּא – הוֹאִיל וְחִיֵּיב אָדָם בְּאָדָם, וְחִיֵּיב שׁוֹר בְּאָדָם; מָה כְּשֶׁחִיֵּיב אָדָם בְּאָדָם – לָא שְׁנָא בֵּין קְטַנִּים לִגְדוֹלִים, אַף כְּשֶׁחִיֵּיב שׁוֹר בְּאָדָם – לֹא תַּחְלוֹק בּוֹ בֵּין קְטַנִּים לִגְדוֹלִים! וְעוֹד, קַל וָחוֹמֶר הוּא: וּמָה אָדָם בְּאָדָם – שֶׁלֹּא עָשָׂה בּוֹ קְטַנִּים כִּגְדוֹלִים, חִיֵּיב בּוֹ עַל הַקְּטַנִּים כִּגְדוֹלִים;

דף מד.

שׁוֹר בְּאָדָם – שֶׁעָשָׂה בּוֹ קְטַנִּים כִּגְדוֹלִים, אֵינוֹ דִּין שֶׁחַיָּיב עַל הַקְּטַנִּים כִּגְדוֹלִים? לֹא, אִם אָמַרְתָּ אָדָם בְּאָדָם – שֶׁכֵּן חַיָּיב בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים, תֹּאמַר בְּשׁוֹר – שֶׁאֵינוֹ חַיָּיב בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אוֹ בֵּן יִגַּח אוֹ בַּת יִגַּח" – לְחַיֵּיב עַל הַקְּטַנִּים כִּגְדוֹלִים. וְאֵין לִי אֶלָּא בְּמוּעָדִין, בְּתָם מִנַּיִן?

דִּין הוּא – הוֹאִיל וְחִיֵּיב בְּאִישׁ וְאִשָּׁה, וְחִיֵּיב בְּבֵן וּבַת; מָה כְּשֶׁחִיֵּיב בְּאִישׁ וְאִשָּׁה – לֹא חִלַּקְתָּ בּוֹ בֵּין תָּם לְמוּעָד; אַף כְּשֶׁחִיֵּיב בְּבֵן וּבַת – לֹא תַּחְלוֹק בּוֹ בֵּין תָּם לְמוּעָד.

וְעוֹד, קַל וָחוֹמֶר – מָה אִישׁ וְאִשָּׁה, שֶׁכֵּן הוֹרַע כֹּחָם בִּנְזָקִין – לֹא חִלַּקְתָּ בּוֹ בֵּין תָּם לְמוּעָד; בֵּן וּבַת, שֶׁיִּפְּה כֹּחָם בִּנְזָקִין – אֵינוֹ דִּין שֶׁלֹּא תַּחְלוֹק בָּהֶן בֵּין תָּם לְמוּעָד?

אָמַרְתָּ: וְכִי דָּנִין קַל מֵחָמוּר לְהַחְמִיר עָלָיו? אִם הֶחְמִיר בְּמוּעָד הֶחָמוּר, תַּחְמִיר בְּתָם הַקַּל?

וְעוֹד: אִם אָמַרְתָּ בְּאִישׁ וְאִשָּׁה – שֶׁכֵּן חַיָּיבִין בְּמִצְוֹת, תֹּאמַר בְּבֵן וּבַת – שֶׁפְּטוּרִין מִן הַמִּצְוֹת?

תַּלְמוּד לוֹמַר: "אוֹ בֵּן יִגַּח אוֹ בַּת יִגַּח" – נְגִיחָה בְּתָם נְגִיחָה בְּמוּעָד, נְגִיחָה לְמִיתָה נְגִיחָה לְנָזָקִין.

מַתְנִי' שׁוֹר שֶׁהָיָה מִתְחַכֵּךְ בַּכּוֹתֶל – וְנָפַל עַל הָאָדָם; נִתְכַּוְּין לַהֲרוֹג אֶת הַבְּהֵמָה – וְהָרַג אֶת הָאָדָם; לְגוֹי – וְהָרַג בֶּן יִשְׂרָאֵל; לִנְפָלִים – וְהָרַג בֶּן קַיָּימָא; פָּטוּר.

גְּמָ' אָמַר שְׁמוּאֵל: פָּטוּר מִמִּיתָה, וְחַיָּיב בְּכוֹפֶר. וְרַב אָמַר: פָּטוּר מִזֶּה וּמִזֶּה.

וְאַמַּאי? הָא תָּם הוּא! כִּדְאָמַר רַב: בְּמוּעָד לִיפּוֹל עַל בְּנֵי אָדָם בְּבוֹרוֹת, הָכָא נָמֵי – בְּמוּעָד לְהִתְחַכֵּךְ עַל בְּנֵי אָדָם בִּכְתָלִים.

אִי הָכִי, בַּר קְטָלָא הוּא! בִּשְׁלָמָא הָתָם – דַּחֲזָא יְרוֹקָא וּנְפַל, אֶלָּא הָכָא – מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? הָכָא נָמֵי – בְּמִתְחַכֵּךְ בַּכּוֹתֶל לַהֲנָאתוֹ. וּמְנָא יָדְעִינַן? דְּבָתַר דִּנְפַל קָא מִתְחַכֵּךְ בֵּיהּ.

דף מד:

וְאַכַּתִּי צְרוֹרוֹת נִינְהוּ! אָמַר רַב מָרִי בְּרֵיהּ דְּרַב כָּהֲנָא: דִּקְאָזֵיל מִינֵּיהּ מִינֵּיהּ.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל – וּתְיוּבְתָּא דְּרַב: יֵשׁ חַיָּיב בְּמִיתָה וּבְכוֹפֶר, וְיֵשׁ חַיָּיב בְּכוֹפֶר וּפָטוּר מִמִּיתָה, וְיֵשׁ חַיָּיב בְּמִיתָה וּפָטוּר מִן הַכּוֹפֶר, וְיֵשׁ פָּטוּר מִזֶּה וּמִזֶּה.

הָא כֵּיצַד? מוּעָד בְּכַוָּונָה – חַיָּיב בְּמִיתָה וּבְכוֹפֶר. מוּעָד שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה – חַיָּיב בְּכוֹפֶר וּפָטוּר מִמִּיתָה. תָּם בְּכַוָּונָה – חַיָּיב בְּמִיתָה וּפָטוּר מִכּוֹפֶר. תָּם שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה – פָּטוּר מִזֶּה וּמִזֶּה.
וְהַנְּזָקִין שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה – רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּיב, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר.
מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? יָלֵיף מִכּוֹפְרוֹ; מָה כּוֹפְרוֹ – שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה חַיָּיב, אַף הַנְּזָקִין נָמֵי – שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה חַיָּיב.
וְרַבִּי שִׁמְעוֹן יָלֵיף מִקְּטָלֵיהּ דְּשׁוֹר, מָה קְּטָלֵיהּ – שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה פָּטוּר, אַף נְזָקִין – שֶׁלֹּא בְּכַוָּונָה פָּטוּר.
וְרַבִּי יְהוּדָה נָמֵי, נֵילַף מִקְּטָלֵיהּ! דָּנִין תַּשְׁלוּמִין מִתַּשְׁלוּמִין, וְאֵין דָּנִין תַּשְׁלוּמִין מִמִּיתָה.
וְרַבִּי שִׁמְעוֹן נָמֵי, נֵילַף מִכּוֹפְרוֹ! דָּנִין חִיּוּבֵיהּ דְּשׁוֹר מֵחִיּוּבֵיהּ דְּשׁוֹר, לְאַפּוֹקֵי כּוֹפֶר דְּחִיּוּבֵיהּ דְּבָעֲלִים הוּא.
נִתְכַּוֵּין לַהֲרוֹג אֶת הַבְּהֵמָה וְהָרַג אֶת הָאָדָם [וְכוי] – פָּטוּר. הָא נִתְכַּוֵּין לַהֲרוֹג אֶת זֶה, וְהָרַג אֶת זֶה – חַיָּיב, מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. דְּתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִילּוּ נִתְכַּוֵּין לַהֲרוֹג אֶת זֶה, וְהָרַג אֶת זֶה – פָּטוּר.
מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן? דְּאָמַר קְרָא: "הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת" – כְּמִיתַּת בְּעָלִים, כְּךְ מִיתַּת הַשּׁוֹר; מָה בְּעָלִים – עַד דְּמִיכַּוֵּין לֵיהּ, אַף שׁוֹר נָמֵי – עַד דְּמִיכַּוֵּין לֵיהּ.
וּבְעָלִים גּוּפַיְיהוּ מְנָלַן? דְּאָמַר קְרָא: "וְאָרַב לוֹ וְקָם עָלָיו" – עַד שֶׁיִּתְכַּוֵּין לוֹ.
וְרַבָּנַן, הַאי "וְאָרַב לוֹ" מַאי עָבְדִי לֵיהּ? אָמְרִי דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי: פָּרַט לַזּוֹרֵק אֶבֶן לְגוֹ.
הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא דְּאִיכָּא תִּשְׁעָה גּוֹיִם וְאֶחָד יִשְׂרָאֵל בֵּינֵיהֶם – תִּיפּוֹק לֵיהּ דְּרוּבָּא גּוֹיִם נִינְהוּ; אִי נָמֵי פַּלְגָא וּפַלְגָא – סְפֵק נְפָשׁוֹת לְהָקֵל!
לָא צְרִיכָא, דְּאִיכָּא תִּשְׁעָה יִשְׂרָאֵלִים וְאֶחָד גּוֹי. דְּאַף עַל גַּב דְּרוּבָּא יִשְׂרָאֵלִים נִינְהוּ; כֵּיוָן דְּאִיכָּא חֲדָא גּוֹי בֵּינַיְיהוּ – הָוֵי לֵיהּ קָבוּעַ, וְכָל קָבוּעַ כְּמֶחֱצָה עַל מֶחֱצָה דָּמֵי, וְסָפֵק נְפָשׁוֹת לְהָקֵל.

מַתְנִי' שׁוֹר הָאִשָּׁה, וְשׁוֹר הַיְתוֹמִים, שׁוֹר הָאַפּוֹטְרוֹפּוֹס, שׁוֹר הַמִּדְבָּר, שׁוֹר הַהֶקְדֵּשׁ, שׁוֹר הַגֵּר שֶׁמֵּת וְאֵין לוֹ יוֹרְשִׁין – הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּיבִין מִיתָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שׁוֹר הַמִּדְבָּר, שׁוֹר הַהֶקְדֵּשׁ, שׁוֹר הַגֵּר שֶׁמֵּת – פְּטוּרִין מִן הַמִּיתָה, לְפִי שֶׁאֵין לָהֶם בְּעָלִים.

גְּמ' תָּנוּ רַבָּנָן: "שׁוֹר" "שׁוֹר" שִׁבְעָה – לְהָבִיא שׁוֹר הָאִשָּׁה, שׁוֹר הַיְתוֹמִים, שׁוֹר הָאַפּוֹטְרוֹפּוֹס, שׁוֹר הַמִּדְבָּר, שׁוֹר הַהֶקְדֵּשׁ, שׁוֹר הַגֵּר שֶׁמֵּת וְאֵין לוֹ יוֹרְשִׁין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שׁוֹר הַמִּדְבָּר, שׁוֹר הַהֶקְדֵּשׁ, שׁוֹר הַגֵּר שֶׁמֵּת וְאֵין לוֹ יוֹרְשִׁין – פְּטוּרִין מִן הַמִּיתָה, לְפִי שֶׁאֵין לָהֶם בְּעָלִים.
אָמַר רַב הוּנָא: פּוֹטֵר הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אֲפִילּוּ נָגַח וּלְבַסּוֹף הִקְדִּישׁ, נָגַח וּלְבַסּוֹף הִפְקִיר.

מַאי? מִדְּקָתָנֵי תַּרְתֵּי – שׁוֹר הַמְּדַבֵּר, וְשׁוֹר הַגֵּר שֶׁמֵּת וְאֵין לוֹ יוֹרְשִׁין. שׁוֹר הַגֵּר שֶׁמֵּת מַאי נִיהוּ? דְּכֵיוָן דְּאֵין לוֹ יוֹרְשִׁין – הֶוָה לֵיהּ שׁוֹר הֶפְקֵר; הַיְינוּ שׁוֹר הַמְּדַבֵּר, הַיְינוּ שׁוֹר הַגֵּר שֶׁמֵּת וְאֵין לוֹ יוֹרְשִׁין! אֶלָּא לָאו הָא קָמַשְׁמַע לַן – דַּאֲפִילּוּ נָגַח וּלְבַסּוֹף הִקְדִּישׁ, נָגַח וּלְבַסּוֹף הִפְקִיר? שְׁמַע מִינַּהּ.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי, יָתֵר עַל כֵּן אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֲפִילּוּ נָגַח וּלְבַסּוֹף הִקְדִּישׁ, נָגַח וּלְבַסּוֹף הִפְקִיר – פָּטוּר, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהוּעַד בִּבְעָלָיו" – "וְהֻמַת וְגוֹ'", עַד שֶׁתְּהֵא מִיתָה וְהַעֲמָדָה בַּדִּין שָׁוִין כְּאֶחָד.

וּגְמַר דִּין לָא בָּעֵינַן? וְהָא "הַשּׁוֹר יִסָּקֵל" גְּמַר דִּין הוּא! אֶלָּא אֵימָא: עַד שֶׁתְּהֵא מִיתָה, וְהַעֲמָדָה בַּדִּין, וּגְמַר דִּין שָׁוִין כְּאֶחָד.

מַתְנִי' שׁוֹר שֶׁהוּא יוֹצֵא לִיסָּקֵל, וְהִקְדִּישׁוֹ בְּעָלָיו – אֵינוֹ מוּקְדָּשׁ. שְׁחָטוֹ – בְּשָׂרוֹ אָסוּר. וְאִם עַד שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ הִקְדִּישׁוֹ בְּעָלָיו – מוּקְדָּשׁ. וְאִם שְׁחָטוֹ – בְּשָׂרוֹ מוּתָּר.

מָסְרוֹ לְשׁוֹמֵר חִנָּם וּלְשׁוֹאֵל לְנוֹשֵׂא שָׂכָר וּלְשׁוֹכֵר – נִכְנְסוּ תַּחַת הַבְּעָלִים; מוּעָד – מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם, וְתָם – מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק.

גְּמָ' תְּנוּ רַבָּנַן: שׁוֹר שֶׁהֻמְּתָה; עַד שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ – מְכָרוֹ

דף מה.

מָכוּר, הִקְדִּישׁוֹ מוּקְדָּשׁ, שְׁחָטוֹ – בְּשָׂרוֹ מוּתָּר, הֶחֱזִירוֹ שׁוֹמֵר לְבֵית בְּעָלָיו – מוּחְזָר.

מִשֶּׁנִּגְמַר דִּינוֹ – מְכָרוֹ אֵינוֹ מָכוּר, הִקְדִּישׁוֹ אֵינוֹ מוּקְדָּשׁ, שְׁחָטוֹ – בְּשָׂרוֹ אָסוּר, הֶחֱזִירוֹ שׁוֹמֵר לְבֵית בְּעָלָיו – אֵינוֹ מוּחְזָר. רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר: אַף מִשֶּׁנִּגְמַר דִּינוֹ – הֶחֱזִירוֹ שׁוֹמֵר לִבְעָלָיו, מוּחְזָר.

לֵימָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי – דְּרַבָּנַן סָבְרִי: אֵין אוֹמְרִין בְּאִיסּוּרֵי הֲנָאָה "הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ", וְרַבִּי יַעֲקֹב סָבַר: אוֹמְרִין בְּאִיסּוּרֵי הֲנָאָה "הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ"?

אָמַר רַבָּה: דְּכוּלֵּי עָלְמָא אוֹמְרִין בְּאִיסּוּרֵי הֲנָאָה "הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ", דְּאִם כֵּן – נִפְלוֹג לְעִנְיַן חָמֵץ בַּפֶּסַח.

אֶלָּא הָכָא, בְּגוֹמְרִין דִּינוֹ שֶׁל שׁוֹר שֶׁלֹּא בְּפָנָיו קָמִיפַּלְגִי – דְּרַבָּנַן סָבְרִי: אֵין גּוֹמְרִין דִּינוֹ שֶׁל שׁוֹר אֶלָּא בְּפָנָיו; דְּאָמַר לֵיהּ: אִי אַהְדְּרִתֵּיהּ נִיהֲלִי – הֲוָה מַעְרְקָנָא לֵיהּ לְאַגְמָא, הַשְׁתָּא – אַתְפַּשְׁתֵּיהּ לְתוֹרַאי בִּידָא דִּלָּא יָכֵילְנָא לְאַשְׁתַּעוֹיֵי דִּינָא בַּהֲדֵיהּ.

וְרַבִּי יַעֲקֹב סָבַר: גּוֹמְרִין דִּינוֹ שֶׁל שׁוֹר שֶׁלֹּא בְּפָנָיו – דְּאָמַר לֵיהּ: סוֹף סוֹף מִיגְמַר הֲווּ גָּמְרִי לֵיהּ לְדִינָא.

מַאי טַעְמָא דְּרַבָּנַן? "הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת" – כְּמִיתַת הַבְּעָלִים כָּךְ מִיתַת הַשּׁוֹר; מָה בְּעָלִים בִּפְנֵיהֶם, אַף שׁוֹר בְּפָנָיו.

וְרַבִּי יַעֲקֹב – בִּשְׁלָמָא בְּעָלִים, בְּנֵי טַעֲנָה נִינְהוּ; אֶלָּא שׁוֹר, בַּר טַעֲנָתָא הוּא?

מְסָרוֹ לְשׁוֹמֵר חִנָּם וּלְשׁוֹאֵל כּוּ'. תָּנוּ רַבָּנַן: אַרְבָּעָה נִכְנְסוּ תַּחַת הַבְּעָלִים, וְאֵלּוּ הֵן: שׁוֹמֵר חִנָּם וְהַשּׁוֹאֵל נוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר. הָרִגוּ תַּמִּין – נֶהֱרָגִין, וּפְטוּרִין מִן הַכּוֹפֶר. מוּעָדִין – נֶהֱרָגִין, וּמְשַׁלְּמִין אֶת הַכּוֹפֶר. וְחַיָּיבִין לְהַחֲזִיר דְּמֵי שׁוֹר לִבְעָלָיו, חוּץ מִשּׁוֹמֵר חִנָּם.

אָמְרִי: הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּנַטְרֵיהּ – אֲפִילּוּ כּוּלְּהוּ נָמֵי לִיפַּטְרוּ! וְאִי דְּלָא נַטְרֵיהּ – אֲפִילּוּ שׁוֹמֵר חִנָּם נִיחַיָּיב!

אָמְרִי: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – דְּנַטְרֵיהּ שְׁמִירָה פְּחוּתָה, וְלָא נַטְרֵיהּ שְׁמִירָה מְעוּלָּה. שׁוֹמֵר חִנָּם – כְּלָתָה לוֹ שְׁמִירָתוֹ, הָנָךְ – לָא כָּלְתָה שְׁמִירָתָן.

אָמְרִי: כְּמַאן? אִי כְּרַבִּי מֵאִיר,

דף מה:

דְּאָמַר: שׁוֹכֵר כְּשׁוֹמֵר חִנָּם דָּמֵי, לִיתְנֵי: חוּץ מִשּׁוֹמֵר חִנָּם וְהַשּׁוֹכֵר!

וְאִי כְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר: שׁוֹכֵר כְּנוֹשֵׂא שָׂכָר דָּמֵי – לִיתְנֵי: "חוּץ מִשּׁוֹמֵר חִנָּם, וְכוּלָּן בְּמוּעָדִין פְּטוּרִין לְעִנְיַן כּוֹפֶר"!

אָמַר רַב הוּנָא בַּר חִינָּנָא: הָא מַנִּי – רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הִיא, דְּאָמַר: אֵין לוֹ שְׁמִירָה אֶלָּא סַכִּין; וּלְעִנְיַן שׁוֹכֵר סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר: שׁוֹכֵר כְּנוֹשֵׂא שָׂכָר דָּמֵי.

אַבָּיֵי אָמַר: לְעוֹלָם כְּרַבִּי מֵאִיר – וְכִדְמַחְלִיף רַבָּה בַּר אֲבוּהּ, וְתָנֵי: שׁוֹכֵר כֵּיצַד מְשַׁלֵּם? רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּשׁוֹמֵר חִנָּם.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מָסַר שׁוֹרוֹ לְשׁוֹמֵר חִנָּם, הִזִּיק – חַיָּיב, הוּזַק – פָּטוּר.

אָמְרִי: הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּקַבֵּיל עֲלֵיהּ שְׁמִירַת נְזָקָיו – אֲפִילּוּ הוּזַק נָמֵי לִיחַיֵּיב! וְאִי דְּלָא קַבֵּיל עֲלֵיהּ שְׁמִירַת נְזָקָיו – אֲפִילּוּ הִזִּיק נָמֵי לִיפְטַר!

אָמַר רָבָא: לְעוֹלָם שֶׁקִּיבֵּל עָלָיו שְׁמִירַת נְזָקָיו, וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁהֶכִּיר בּוֹ שֶׁהוּא נַגָּחָן. וּסְתָמָא דְּמִילְּתָא, דְּלָא אָזֵיל אִיהוּ וּמַזִּיק אַחֲרִינֵי – קַבֵּיל עֲלֵיהּ, דְּאָתֵי אַחֲרִינֵי וּמַזְּקִי לֵיהּ לְדִידֵיהּ – לָא אַסֵּיק אַדַּעְתֵּיהּ.

מַתְנִי' קְשָׁרוֹ בְּעָלָיו בְּמוֹסֵרָה וְנָעַל בְּפָנָיו כָּרָאוּי, וְיָצָא וְהִזִּיק – אֶחָד תָּם וְאֶחָד מוּעָד חַיָּיב, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: תָּם חַיָּיב, וּמוּעָד פָּטוּר; שֶׁנֶּאֱמַר: "וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ בְּעָלָיו" – וְשָׁמוּר הוּא זֶה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֵין לוֹ שְׁמִירָה אֶלָּא סַכִּין.

גְּמָ' מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי מֵאִיר? קָסָבַר: סְתָם שְׁוּוֹרִים – לָאו בְּחֶזְקַת שֶׁימּוֹר קָיְימִי; וְאָמַר רַחֲמָנָא תָּם נִיחַייב – דְּנִיבְעֵי לֵיהּ שְׁמִירָה פְּחוּתָה, הֲדַר אָמַר רַחֲמָנָא "וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ" גַּבֵּי מוּעָד – דְּנִבְעֵי לֵיהּ שְׁמִירָה מְעוּלָּה; וְיֵלֵיף נְגִיחָה לְתָם – נְגִיחָה לְמוּעָד.

רַבִּי יְהוּדָה סָבַר: סְתָם שְׁוּוֹרִים – בְּחֶזְקַת שֶׁימּוֹר קָיְימִי; אָמַר רַחֲמָנָא תָּם נִשְׁלָם, דְּנִיבְעֵי לֵיהּ שְׁמִירָה מְעוּלָּה; הֲדַר אָמַר רַחֲמָנָא "וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ" גַּבֵּי מוּעָד – דְּנַעֲבֵיד לֵיהּ שְׁמִירָה מְעוּלָּה.

הָוֵי רִיבּוּי אַחַר רִיבּוּי, וְאֵין רִיבּוּי אַחַר רִיבּוּי אֶלָּא לְמַעֵט – מְיַעֵט הַכָּתוּב לִשְׁמִירָה מְעוּלָּה.

וְכִי תֵּימָא: נְגִיחָה לְתָם נְגִיחָה לְמוּעָד – הָא מְיַעֵט רַחֲמָנָא "וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ" – לָזֶה, וְלֹא לְאַחֵר.

וְהָא מִיבְּעֵי לֵיהּ לְלָאו! אִם כֵּן, נִכְתּוֹב רַחֲמָנָא "וְלֹא יִשְׁמוֹר", מַאי "וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ"? לָזֶה וְלֹא לְאַחֵר.

תַּנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: אֶחָד תָּם וְאֶחָד מוּעָד שֶׁשָּׁמְרוּ שְׁמִירָה פְּחוּתָה – פָּטוּר.

מַאי טַעְמָא? סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר: מוּעָד – בִּשְׁמִירָה פְּחוּתָה סַגִּי לֵיהּ, וְיֵלֵיף נְגִיחָה לְתָם וּנְגִיחָה לְמוּעָד.

אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: לָא פְּטַר רַבִּי יְהוּדָה אֶלָּא צַד הַעֲדָאָה שֶׁבּוֹ, אֲבָל צַד תַּמּוּת בְּמָקוֹמָהּ עוֹמֶדֶת.

אָמַר רַב: מוּעָד לְקֶרֶן יָמִין – אֵינוֹ מוּעָד לְקֶרֶן שְׂמֹאל.

אָמְרִי: אַלִּיבָּא דְּמַאן? אִי אַלִּיבָּא דְּרַבִּי מֵאִיר, הָאָמַר: אֶחָד תָּם וְאֶחָד מוּעָד, שְׁמִירָה מְעוּלָּה בָּעֵי! אִי אַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה, מַאי אִרְיָא קֶרֶן שְׂמֹאל? אֲפִילּוּ בְּיָמִין נָמֵי – אִית בֵּיהּ צַד תַּמּוּת, וְאִית בֵּיהּ צַד מוּעֲדוּת!

אָמְרִי: לְעוֹלָם כְּרַבִּי יְהוּדָה, וְלָא סְבִירָא לֵיהּ דְּרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה; וְהָכִי קָאָמַר: כִּי הַאי גַּוְונָא הוּא דְּמַשְׁכַּחַתְּ בֵּיהּ צַד תַּמּוּת וּמוּעֲדוּת,

דף מו.

אֲבָל מוּעָד לִגְמָרֵי – לָא מַשְׁכַּחַתְּ בֵּיהּ צַד תַּמּוּת כְּלָל.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֵין לוֹ שְׁמִירָה אֶלָּא סַכִּין (כוּ'). אָמַר רַבָּה: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר? דְּאָמַר קְרָא: "וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ" – שׁוּב אֵין לוֹ שְׁמִירָה לָזֶה.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: אֶלָּא מֵעַתָּה, דִּכְתִיב "וְלֹא יְכַסֶּנּוּ" נָמֵי – שׁוּב אֵין לוֹ כִּיסּוּי לָזֶה?

וְכִי תֵּימָא הָכִי נָמֵי, וְהָתְנַן: כִּסָּהוּ כָּרָאוּי, וְנָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר וּמֵת – פָּטוּר.

אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי: הַיְינוּ טַעְמֵיהּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר – כִּדְתַנְיָא, רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: מִנַּיִין שֶׁלֹּא יְגַדֵּל אָדָם כֶּלֶב רַע בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְאַל יַעֲמִיד סוּלָּם רָעוּעַ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ? שֶׁנֶּאֱמַר: "וְלֹא תָשִׂים דָּמִים בְּבֵיתֶךָ".

הֲדַרַן עֲלָךְ שׁוֹר שֶׁנָּגַח אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה

מַתְנִי׳ **שׁוֹר** שֶׁנָּגַח אֶת הַפָּרָה וְנִמְצָא עוּבָּרָהּ בְּצִדָּהּ, וְאֵין יָדוּעַ אִם עַד שֶׁלֹּא נִגְּחָה יָלְדָה, אִם מִשֶּׁנִּגְּחָה יָלְדָה – מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק לַפָּרָה, וּרְבִיעַ נֶזֶק לַוָּלָד.

וְכֵן פָּרָה שֶׁנִּגְּחָה אֶת הַשּׁוֹר וְנִמְצָא וְלָדָהּ בְּצִדָּהּ, וְאֵין יָדוּעַ אִם עַד שֶׁלֹּא נִגְּחָה יָלְדָה, אִם מִשֶּׁנִּגְּחָה יָלְדָה – מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק מִן הַפָּרָה, וּרְבִיעַ נֶזֶק מִן הַוָּלָד.

גְּמָ׳ אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: זוֹ דִּבְרֵי סוֹמְכוֹס – דְּאָמַר: מָמוֹן הַמּוּטָּל בְּסָפֵק – חוֹלְקִין.

אֲבָל חֲכָמִים אוֹמְרִים: זֶה כְּלָל גָּדוֹל בַּדִּין, הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ – עָלָיו הָרְאָיָה.

לְמָה לִי לְמֵימַר ״זֶה כְּלָל גָּדוֹל בַּדִּין״? אִצְטְרִיךְ, דַּאֲפִילּוּ נִיזָּק אוֹמֵר בָּרִי, וּמַזִּיק אוֹמֵר שְׁמָא – הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה.

אִי נָמֵי, לְכִי הָא דְּאִתְּמַר: הַמּוֹכֵר שׁוֹר לַחֲבֵירוֹ, וְנִמְצָא נָגָחָן – רַב אָמַר: הֲרֵי זֶה מִקַּח טָעוּת. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: יָכוֹל שֶׁיֹּאמַר לוֹ ״לִשְׁחִיטָה מְכַרְתִּיו לָךְ״.

אַמַּאי? וְנֵיחֲזֵי אִי גַּבְרָא דְּזָבֵין לְדַרְיָא, אִי גַּבְרָא דְּזָבֵין לְנַכְסָתָא! לָא צְרִיכָא, בְּגַבְרָא דְּזָבֵין לְהָא וּלְהָא.

וְנֵיחֲזֵי אִי דְּמֵי רַדְיָא – לְרַדְיָא, אִי דְּמֵי נַכְסָתָא – לְנַכְסָתָא!

לָא צְרִיכָא, דְּאִיכָּא בֵּישׁוּרָא, וְקָאֵי בִּדְמֵי רַדְיָא.

אָמְרִי:

דף מו:

וְאִי לֵיכָּא לְאִשְׁתַּלּוֹמֵי מִינֵּיהּ, לִישְׁקְלֵיהּ לְתוֹרָא בְּזוּזֵי! דְּאָמְרִי אֱנָשֵׁי: מִמְּרֵי רַשְׁווֹתָךְ פָּאֲרֵי אִפְּרַע!

לָא צְרִיכָא, דְּאִיכָּא לְאִשְׁתַּלּוֹמֵי מִינֵּיהּ.

רַב אָמַר הֲרֵי זֶה מִקַּח טָעוּת – זִיל בָּתַר רוּבָּא, וְרוּבָּא דְּאִינָשֵׁי לְרַדְיָא הוּא דְּזָבְנִי. וּשְׁמוּאֵל אָמַר, יָכוֹל שֶׁיֹּאמַר לוֹ ״לִשְׁחִיטָה מְכַרְתִּיו לָךְ״ – וְלָא אָזְלִינַן בָּתַר רוּבָּא. כִּי אָזְלִינַן בָּתַר רוּבָּא – בְּאִיסּוּרָא, אֲבָל בְּמָמוֹנָא – לָא אָזְלִינַן בָּתַר רוּבָּא, אֶלָּא הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַפָּרָה וְנִמְצָא עוּבָּרָהּ בְּצִדָּהּ, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם עַד שֶׁלֹּא נִגְּחָה יָלְדָה אִם מִשֶּׁנִּגְּחָה יָלְדָה – מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק לַפָּרָה, וּרְבִיעַ נֶזֶק לַוָּלָד; דִּבְרֵי סוֹמְכוֹס. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ – עָלָיו הָרְאָיָה.

אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי: מִנַּיִן לְהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה – שֶׁנֶּאֱמַר: ״מִי בַעַל דְּבָרִים יִגַּשׁ אֲלֵהֶם״ – יִגַּשׁ רְאָיָה אֲלֵיהֶם.

מַתְקֵיף לַהּ רַב אָשֵׁי: הָא לְמָה לִי קְרָא? סְבָרָא הוּא – דְּכָאֵיב לֵיהּ כְּאֵיבָא, אָזֵיל לְבֵי אָסְיָא! אֶלָּא קְרָא לְכִדְרַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ, דְּאָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: מִנַּיִן שֶׁאֵין נִזְקָקִין אֶלָּא לַתּוֹבֵעַ תְּחִלָּה? שֶׁנֶּאֱמַר: ״מִי בַעַל דְּבָרִים יִגַּשׁ אֲלֵהֶם״ – יִגַּשׁ דְּבָרָיו אֲלֵיהֶם.

אָמְרִי נְהַרְדְּעֵי: פְּעָמִים שֶׁנִּזְקָקִין לַנִּתְבָּע תְּחִלָּה. וְהֵיכִי דָּמֵי? דְּקָא זִילִי נִכְסֵיהּ.

וְכֵן פָּרָה שֶׁנָּגְחָה אֶת הַשּׁוֹר [וְכוּ']. חֲצִי נֶזֶק וּרְבִיעַ נֶזֶק?! פַּלְגָא נִזְקָא הוּא דְּבָעֵי שַׁלּוֹמֵי! כּוּלֵּי נִזְקָא נָכֵי רִבְעָא מַאי עֲבִידְתֵּיהּ?

אָמַר אַבָּיֵי: חֲצִי נֶזֶק – אֶחָד מֵאַרְבָּעָה בַּנֶּזֶק, וּרְבִיעַ נֶזֶק – אֶחָד מִשְּׁמֹנָה בַּנֶּזֶק.

וְאִי פָּרָה וְוָלָד דְּחַד נִינְהוּ – הָכִי נָמֵי דְּמָצֵי אָמַר לֵיהּ לְבַעַל פָּרָה: מִמָּה נַפְשָׁךְ, חֲצִי נֶזֶק הַב לִי. אֶלָּא לָא צְרִיכָא, דְּפָרָה דְּחַד, וְוָלָד דְּחַד.

וְאִי דְּקָדֵים תַּבְעֵיהּ לְבַעַל פָּרָה תְּחִלָּה – הָכִי נָמֵי דְּאָמַר לֵיהּ לְבַעַל פָּרָה: פָּרָה דִּידָךְ אַזֵּיקְתַּן, הַב לִי רְאָיָה דְּאִית לָךְ שׁוּתְפֵי.

אֶלָּא דְּקָדֵים תַּבְעֵיהּ לְבַעַל וְלָד תְּחִלָּה, דְּאָמַר לֵיהּ: גַּלֵּית אַדַּעְתָּךְ דְּשׁוּתְפָא אִית לִי.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: אַף עַל גַּב דְּקָדֵים תַּבְעֵיהּ לְבַעַל פָּרָה תְּחִלָּה, מָצֵי מְדַחֵי לֵיהּ – דַּאֲמַר לֵיהּ: מִידָּע יְדַעְתְּ אֲנָא דְּשׁוּתְפָא אִית לִי.

אָמַר רָבָא: אַטּוּ ״אֶחָד מֵאַרְבָּעָה בַּנֶּזֶק״ וְ״אֶחָד מִשְּׁמֹנָה בַּנֶּזֶק״ קָתָנֵי? ״חֲצִי נֶזֶק״ וּ״רְבִיעַ נֶזֶק״ קָתָנֵי! אֶלָּא אָמַר רָבָא: לְעוֹלָם בְּפָרָה וְוָלָד דְּחַד, וְהָכִי קָאָמְרִינַן: אִיתַּהּ לְפָרָה – מִשְׁתַּלֵּם חֲצִי נֶזֶק מִפָּרָה.

דף מז.

לֵיתַהּ לְפָרָה – מִשְׁתַּלֵּם רְבִיעַ נֶזֶק מִוְּלָד.

טַעְמָא דְּלָא יָדְעִינַן אִי הֲוָה וְלָד בַּהֲדֵהּ כִּי נְגַחָה, אִי לָא הֲוָה; אֲבָל אִי פְּשִׁיטָא לַן דַּהֲוָה וְלָד בַּהֲדֵהּ כִּי נְגַחָה – מִשְׁתַּלֵּם כּוּלֵּיהּ חֲצִי נֶזֶק מִוְּלָד;

רָבָא לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר רָבָא: פָּרָה שֶׁהִזִּיקָה – גּוֹבֶה מִוְּלָדָהּ. מַאי טַעְמָא? גּוּפַהּ הִיא. תַּרְנְגוֹלֶת שֶׁהִזִּיקָה – אֵינוֹ גּוֹבֶה מִבֵּיצָתָהּ. מַאי טַעְמָא? פֵּירְשָׁא בְּעָלְמָא הוּא.

וְאָמַר רָבָא: אֵין שָׁמִין לַפָּרָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ וְלַוָּלָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ, אֶלָּא שָׁמִין לַוָּלָד עַל גַּב פָּרָה. שֶׁאִם אִי אַתָּה אוֹמֵר כֵּן – נִמְצָא אַתָּה מַכְחִישׁ אֶת הַמַּזִּיק.

וְכֵן אַתָּה מוֹצֵא בְּקוֹטֵעַ יַד עַבְדּוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ. וְכֵן אַתָּה מוֹצֵא בְּמַזִּיק שְׂדֵה שֶׁל חֲבֵירוֹ.

אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְרַב אָשֵׁי: וְאִי דִּינָא הוּא, לִיכְחוֹשׁ מַזִּיק!

מְשׁוּם דַּאֲמַר לֵיהּ: פָּרָה מְעַבְּרְתָּא אַזֵּיקְתָּךְ, פָּרָה מְעַבְּרְתָּא שַׁיֵּימְנָא לָךְ.

פְּשִׁיטָא, פָּרָה דְּחַד וְוָלָד דְּחַד – פִּיטְמָא לְבַעַל פָּרָה. נִפְחָא מַאי? רַב פָּפָּא אָמַר: לְבַעַל פָּרָה, רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא אָמַר: חוֹלְקִין. וְהִלְכְתָא: חוֹלְקִין.

מַתְנִי׳ הַקָּדֵר שֶׁהִכְנִיס קְדֵרוֹתָיו לַחֲצַר בַּעַל הַבַּיִת שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, וְשִׁבְּרָתַן בְּהֶמְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת – פָּטוּר. וְאִם הוּזְקָה בָּהֶן – בַּעַל הַקְּדֵרוֹת חַיָּיב. וְאִם הִכְנִיס בִּרְשׁוּת – בַּעַל הֶחָצֵר חַיָּיב.

הִכְנִיס פֵּירוֹתָיו לַחֲצַר בַּעַל הַבַּיִת שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, וַאֲכָלָתַן בְּהֶמְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת – פָּטוּר. וְאִם הוּזְקָה בָּהֶן – בַּעַל הַפֵּירוֹת חַיָּיב. וְאִם הִכְנִיס בִּרְשׁוּת – בַּעַל הֶחָצֵר חַיָּיב.

הִכְנִיס שׁוֹרוֹ לַחֲצַר בַּעַל הַבַּיִת שֶׁלֹּא

דף מז:

בִּרְשׁוּת, וּנְגָחוֹ שׁוֹרוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, אוֹ שֶׁנִּשְׁכוֹ כַּלְבּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת – פָּטוּר. נָגַח הוּא שׁוֹרוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת – חַיָּיב. נָפַל לְבוֹרוֹ, וְהִבְאִישׁ מֵימָיו – חַיָּיב. הָיָה אָבִיו אוֹ בְּנוֹ לְתוֹכוֹ – מְשַׁלֵּם אֶת הַכּוֹפֶר. וְאִם הִכְנִיס בִּרְשׁוּת – בַּעַל הֶחָצֵר חַיָּיב.

רַבִּי אוֹמֵר: בְּכוּלָּן אֵינוֹ חַיָּיב, עַד שֶׁיְּקַבֵּל עָלָיו לִשְׁמוֹר.

גְּמָ׳ טַעְמָא דְּשֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, הָא בִּרְשׁוּת – לָא מִיחַיַּיב בַּעַל קְדֵירוֹת בְּנִזְקֵי בְּהֶמְתּוֹ דְּבַעַל חָצֵר, וְלָא אָמְרִינַן קַבּוֹלֵי קַבֵּיל בַּעַל קְדֵירוֹת נְטִירוּתָא דִּבְהֶמְתּוֹ דְּבַעַל חָצֵר;

מַנִּי – רַבִּי הִיא, דְּאָמַר: כֹּל בִּסְתָמָא – לָא קַבֵּיל עֲלֵיהּ נְטִירוּתָא.

אֵימָא סֵיפָא: אִם הִכְנִיס בִּרְשׁוּת – בַּעַל חָצֵר חַיָּיב. אֲתָאן לְרַבָּנַן, דְּאָמְרִי: בִּסְתָמָא נָמֵי קַבּוֹלֵי קַבֵּיל עֲלֵיהּ נְטִירוּתָא.

וְתוּ, רַבִּי אוֹמֵר: בְּכוּלָּן אֵינוֹ חַיָּיב, עַד שֶׁיְּקַבֵּל עָלָיו בַּעַל הַבַּיִת לִשְׁמוֹר. רֵישָׁא וְסֵיפָא רַבִּי, וּמְצִיעָתָא רַבָּנַן?!

אָמַר רַבִּי זֵירָא: תִּבְרָה; מִי שְׁשָׁנָה זוֹ – לֹא שָׁנָה זוֹ. רָבָא אָמַר: כּוּלָּהּ רַבָּנַן הִיא, וּבִרְשׁוּת – שְׁמִירַת קְדֵירוֹת קִבֵּל עָלָיו בַּעַל הֶחָצֵר, וַאֲפִילּוּ נִשְׁבְּרוּ בָּרוּחַ.

הִכְנִיס פֵּירוֹתָיו לַחֲצַר בַּעַל הַבַּיִת וְכוּ'. אָמַר רַב: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁהוּחְלְקָה בָּהֶן, אֲבָל אָכְלָה – פָּטוּר. מַאי טַעְמָא? הֲוָה לַהּ שֶׁלֹּא תֹּאכַל.

אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: אָמֵינָא, כִּי נַיְים וְשָׁכֵיב רַב אָמַר לְהָא שְׁמַעְתָּא. דְּתַנְיָא: הַנּוֹתֵן סַם הַמָּוֶת לִפְנֵי בֶּהֱמַת חֲבֵירוֹ – פָּטוּר מִדִּינֵי אָדָם, וְחַיָּיב בְּדִינֵי שָׁמַיִם. סַם הַמָּוֶת הוּא דְּלָא עָבְדָא דְּאָכְלָה; אֲבָל פֵּירוֹת, דַּעֲבִידָא דְּאָכְלָה – בְּדִינֵי אָדָם נָמֵי מִיחַיַּיב! וְאַמַּאי? הֲוָיא לַהּ שֶׁלֹּא תֹּאכַל!

אָמְרִי: הוּא הַדִּין אֲפִילּוּ פֵּירוֹת – נָמֵי פְּטוּר מִדִּינֵי אָדָם; וְהָא קָא מַשְׁמַע לַן – דַּאֲפִילּוּ סַם הַמָּוֶת נָמֵי, דְּלָא עֲבִידָא דְּאָכְלָה – חַיָּיב בְּדִינֵי שָׁמַיִם.

וְאֵיבָּעֵית אֵימָא: סַם הַמָּוֶת נָמֵי – בְּאַפְרַזְתָּא, דְּהַיְינוּ פֵּירֵי.

מֵיתִיבִי: הָאִשָּׁה שֶׁנִּכְנְסָה לִטְחוֹן חִטִּים אֵצֶל בַּעַל הַבַּיִת שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, וַאֲכָלָתַן בְּהֶמְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת – פָּטוּר. אִם הוּזְקָה – חַיֶּיבֶת. וַאֲמַאי? נֵימָא: הֲוָה לַהּ שֶׁלֹּא תֹּאכַל!

אָמְרִי: וּמִי עָדִיפָא מִמַּתְנִיתִין – דְּאוֹקֵימְנָא שֶׁהוּחְלְקָה בָּהֶן?

וּדְקָאֵרֵי לַהּ מַאי קָאֵרֵי לַהּ? אָמַר לָךְ: בִּשְׁלָמָא מַתְנִיתִין, קָתָנֵי "אִם הוּזְקָה בָּהֶן" – שֶׁהוּחְלְקָה בָּהֶן הוּא; אֶבָל הָכָא, קָתָנֵי "אִם הוּזְקָה" וְלָא קָתָנֵי "בָּהֶן" – אָכִילָה הוּא דְּקָתָנֵי.

וְאִידַּךְ אָמַר לָךְ: לָא שְׁנָא.

תָּא שְׁמַע: הַכְנִיס שׁוֹרוֹ לַחֲצַר בַּעַל הַבַּיִת שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, וְאָכַל חִטִּין וְהִתְרִיז וָמֵת – פָּטוּר.

וְאִם הַכְנִיס בִּרְשׁוּת – בַּעַל הֶחָצֵר חַיָּיב. וְאַמַּאי? הֲוָה לֵיהּ שֶׁלֹּא יֹאכַל!

אָמַר רָבָא: בִּרְשׁוּת אַשֶּׁלֹּא בִּרְשׁוּת קָרֵמֵית? בִּרְשׁוּת – שְׁמִירַת שׁוֹרוֹ קִבֵּל עָלָיו, וַאֲפִילּוּ חָנַק אֶת עַצְמוֹ.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: הֵיכָא דְּקִבֵּיל עֲלֵיהּ נְטִירוּתָא, מַהוּ? דְּנַפְשֵׁיהּ הוּא דְּקַבֵּיל עֲלֵיהּ, אוֹ דִלְמָא אֲפִילּוּ נְטִירוּתָא דְּעָלְמָא קַבֵּיל עֲלֵיהּ?

תָּא שְׁמַע, דְּתָנֵי רַב יְהוּדָה בַּר סִימוֹן בְּנָזָקִין דְּבֵי קַרְנָא: הַכְנִיס פֵּירוֹתָיו לַחֲצַר בַּעַל הַבַּיִת שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, וּבָא שׁוֹר מִמָּקוֹם אַחֵר וַאֲכָלָן – פָּטוּר. וְאִם הַכְנִיס בִּרְשׁוּת – חַיָּיב. מַאן פָּטוּר וּמַאן חַיָּיב? לָאו פָּטוּר – בַּעַל חָצֵר, [וְחַיָּיב – בַּעַל חָצֵר]?

אָמְרִי: לָא; פָּטוּר בַּעַל הַשּׁוֹר, וְחַיָּיב בַּעַל הַשּׁוֹר.

וְאִי בַּעַל הַשּׁוֹר,

דף מח.

מַאי בִּרְשׁוּת וּמַאי שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת אִיכָּא?

אָמְרִי: בִּרְשׁוּת – הָוְיָא לַהּ שֵׁן בִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק, וְשֵׁן בִּרְשׁוּת הַנִּיזָּק חַיֶּיבֶת. שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת – הָוְיָא לַהּ שֵׁן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְשֵׁן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים פְּטוּרָה.

תָּא שְׁמַע: הַכְנִיס שׁוֹרוֹ לַחֲצַר בַּעַל הַבַּיִת שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, וּבָא שׁוֹר מִמָּקוֹם אַחֵר וּנְגָחוֹ – פָּטוּר. וְאִם הַכְנִיס בִּרְשׁוּת – חַיָּיב. מַאן פָּטוּר וּמַאן חַיָּיב? לָאו פָּטוּר בַּעַל חָצֵר, וְחַיָּיב בַּעַל חָצֵר?

לָא; פָּטוּר בַּעַל הַשּׁוֹר, וְחַיָּיב בַּעַל הַשּׁוֹר. אִי הָכִי, מַאי בִּרְשׁוּת וּמַאי שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת אִיכָּא?

אָמְרִי: הָא מַנִּי – רַבִּי טַרְפוֹן הִיא, דְּאָמַר: מְשׁוּנֶּה קֶרֶן בַּחֲצַר הַנִּיזָּק – נֶזֶק שָׁלֵם מְשַׁלֵּם. בִּרְשׁוּת – הָוְיָא לַהּ קֶרֶן בַּחֲצַר הַנִּיזָּק, וּמְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם; שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת – הָוְיָא לַהּ קֶרֶן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְלָא מְשַׁלְּמָא אֶלָּא חֲצִי נֶזֶק.

הַהִיא אִיתְּתָא דְּעַלַּא לְמֵיפָא בְּהָהוּא בֵּיתָא, אֲתָא בַּרְחָא דְּמָרֵי דְּבֵיתָא אַכְלַהּ לְלֵישָׁא, חֲבִיל וּמִית. חַיְּיבַהּ רָבָא לְשַׁלּוֹמֵי דְּמֵי בַּרְחָא.

לֵימָא פְּלִיגָא אַדְּרַב – דְּאָמַר רַב: הֲוָיא לַהּ שֶׁלֹּא תֹּאכַל?

אָמְרִי: הָכִי הַשְׁתָּא?! הָתָם שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת – לָא קָבִיל עֲלֵיהּ נְטִירוּתָא, הָכָא בִּרְשׁוּת – קָבִיל עֲלֵיהּ נְטִירוּתָא.

וּמַאי שְׁנָא מֵהָאִשָּׁה שֶׁנִּכְנְסָה לִטְחוֹן חִטִּין אֵצֶל בַּעַל הַבַּיִת שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, וַאֲכָלָתַן בְּהֶמְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת – פָּטוּר, וְאִם הוּזְקָה – חַיֶּיבֶת; טַעְמָא שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, הָא בִּרְשׁוּת – פְּטוּרָ[ה]!

אָמְרִי: לִטְחוֹן חִטִּים, כֵּיוָן דְּלָא בָּעֲיָא צְנִיעוּתָא מִידֵּי – לָא (בָּעֵי) מְסַלְקֵי מָרְווֹתָא דְּחַצַּר נַפְשַׁיְיהוּ, וַעֲלֵיהּ דִּידֵיהּ רָמֵי נְטִירוּתָא; אֲבָל לְמֵיפָא, כֵּיוָן דְּבָעֲיָא הִיא צְנִיעוּתָא – מָרְווֹתָא דְּחַצַּר מְסַלְקֵי נַפְשַׁיְיהוּ, הִלְכָךְ עֲלֵהּ דִּידַהּ רָמְיָא נְטִירוּתָא.

הָכְנִיס שׁוֹרוֹ לַחֲצַר בַּעַל הַבַּיִת. אָמַר רָבָא: הָכְנִיס שׁוֹרוֹ לַחֲצַר בַּעַל הַבַּיִת שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, וְחָפַר בָּהּ בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת – בַּעַל הַשּׁוֹר חַיָּיב בְּנִזְקֵי חָצֵר, וּבַעַל חָצֵר חַיָּיב בְּנִזְקֵי הַבּוֹר.

אַף עַל גַּב דְּאָמַר מָר: "כִּי יִכְרֶה אִישׁ בּוֹר" – וְלֹא שׁוֹר בּוֹר; הָכָא, כֵּיוָן דְּאִית לֵיהּ לְהַאִיךְ לְמַלּוֹיֵיהּ, וְלָא קָא מַלְיֵיהּ – כְּמַאן דְּכַרְיֵיהּ דָּמֵי.

וְאָמַר רָבָא: הָכְנִיס שׁוֹרוֹ לַחֲצַר בַּעַל הַבַּיִת שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, וְהִזִּיק אֶת בַּעַל הַבַּיִת, אוֹ בַּעַל הַבַּיִת הוּזַק בּוֹ – חַיָּיב. רַבָּץ – פָּטוּר.

וּמְשׁוּם דְּרָבַץ, פָּטוּר? אָמַר רַב פָּפָּא: מַאי "רָבַץ" – שֶׁהִרְבִּיץ גְּלָלִים, וְנִטְנְפוּ כֵּלָיו שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת; דְּהַוְיָא גְּלָלִים בּוֹר, וְלֹא מָצִינוּ בּוֹר שֶׁחַיֶּיב בּוֹ אֶת הַכֵּלִים.

הָנִיחָא לִשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר: כָּל תַּקָּלָה – בּוֹר הוּא. אֶלָּא לְרַב, דְּאָמַר: עַד דְּמַפְקַר לֵיהּ, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

אָמְרִי: סְתָם גְּלָלִים – אַפְקוֹרֵי מַפְקַר לְהוּ.

וְאָמַר רָבָא: נִכְנַס לַחֲצַר בַּעַל הַבַּיִת שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, וְהִזִּיק אֶת בַּעַל הַבַּיִת אוֹ בַּעַל הַבַּיִת הוּזַק בּוֹ – חַיָּיב. הִזִּיקוֹ בַּעַל הַבַּיִת – פָּטוּר.

אָמַר רַב פָּפָּא: לָא אָמְרַן – אֶלָּא דְּלָא הֲוָה יָדַע בֵּיהּ; אֲבָל הֲוָה יָדַע בֵּיהּ – הִזִּיקוֹ בַּעַל הַבַּיִת, חַיָּיב. מַאי טַעְמָא? מִשּׁוּם דְּאָמַר לֵיהּ: נְהִי דְּאִית לָךְ רְשׁוּתָא לְאַפּוֹקֵי, לְאַזּוֹקֵי לֵית לָךְ רְשׁוּתָא.

וְאָזְדוּ לְטַעְמַיְיהוּ, דְּאָמַר רָבָא וְאִיתֵּימָא רַב פָּפָּא:

דף מח:

שְׁנֵיהֶם בִּרְשׁוּת אוֹ שְׁנֵיהֶם שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, הַזִּיקוּ זֶה אֶת זֶה – חַיָּיבִין. הוּזְקוּ זֶה בָּזֶה – פְּטוּרִין.
טַעְמָא דִּשְׁנֵיהֶם בִּרְשׁוּת אוֹ שְׁנֵיהֶם שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת; אֲבָל אֶחָד בִּרְשׁוּת וְאֶחָד שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, דְּבִרְשׁוּת – פָּטוּר, שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת – חַיָּיב.
נָפַל לְבוֹר וְהִבְאִישׁ מֵימָיו – חַיָּיב. אָמַר רָבָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁהִבְאִישׁ בְּשָׁעַת נְפִילָה, אֲבָל לְאַחַר נְפִילָה – פָּטוּר. מַאי טַעְמָא? הָווּ שׁוֹר "בּוֹר" וּמַיִם "כֵּלִים", וְלֹא מָצִינוּ בּוֹר שֶׁחַיָּיב בּוֹ אֶת הַכֵּלִים.
הֲנִיחָא לִשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר: כֹּל תַּקָּלָה – בּוֹר הוּא. אֶלָּא לְרַב, דְּאָמַר: עַד דְּמַפְקַר לֵיהּ, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?
אֶלָּא אִי אִיתְמַר – הָכִי אִיתְמַר, אָמַר רָבָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁהִבְאִישׁ מִגּוּפוֹ, אֲבָל הִבְאִישׁ מֵרֵיחוֹ – פָּטוּר. מַאי טַעְמָא? גְּרָמָא בְּעָלְמָא הוּא, וּגְרָמָא בְּעָלְמָא לָא מִיחַיַּיב.
הָיָה אָבִיו אוֹ בְּנוֹ לְתוֹכוֹ – מְשַׁלֵּם אֶת הַכּוֹפֶר. וְאַמַּאי? הָא תָּם הוּא! אָמַר רַב: בְּמוּעָד לִיפּוֹל עַל בְּנֵי אָדָם בְּבוֹרוֹת עֲסָקִינַן.
אִי הָכִי, בַּר קְטָלָא הוּא! אָמַר רַב יוֹסֵף: דַּחֲזָא יְרוֹקָא וּנְפַל.
שְׁמוּאֵל אָמַר: הָא מַנִּי – רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי הִיא, דְּאָמַר: תָּם מְשַׁלֵּם חֲצִי כּוֹפֶר.
עוּלָּא אָמַר: רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי הִיא – דְּאָמַר כְּרַבִּי טַרְפוֹן, דְּאָמַר: קֶרֶן בַּחֲצַר הַנִּיזָּק – נֶזֶק שָׁלֵם מְשַׁלֵּם. הָכִי נָמֵי, כּוֹפֶר שָׁלֵם מְשַׁלֵּם.
בְּשִׁלְמָא לְעוּלָּא, הַיְינוּ דְּקָתָנֵי: הָיָה אָבִיו אוֹ בְּנוֹ לְתוֹכוֹ. אֶלָּא לִשְׁמוּאֵל, מַאי אִירְיָא אָבִיו אוֹ בְּנוֹ? אֲפִילּוּ אַחֵר נָמֵי!
אוֹרְחֵיהּ דְּמִילְתָא קָתָנֵי.
וְאִם הִכְנִיס בִּרְשׁוּת – בַּעַל חָצֵר חַיָּיב [כוּ']. אִיתְמַר, רַב אָמַר: הִלְכְתָא כְּתַנָּא קַמָּא, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: הִלְכְתָא כְּרַבִּי.
תָּנוּ רַבָּנָן: "כְּנוֹס שׁוֹרְךָ וְשָׁמְרוֹ" – הַזִּיק חַיָּיב, הוּזַק פָּטוּר. "כְּנוֹס שׁוֹרְךָ וַאֲנִי אֶשְׁמֶרֶנּוּ" – הוּזַק חַיָּיב, הַזִּיק פָּטוּר.
הָא גּוּפָא קַשְׁיָא – אָמְרַתְּ: "כְּנוֹס שׁוֹרְךָ וְשָׁמְרוֹ" – הַזִּיק חַיָּיב, הוּזַק פָּטוּר;
טַעְמָא דַּאֲמַר לֵיהּ "שָׁמְרוֹ" דְּחַיָּיב בַּעַל הַשּׁוֹר וּפָטוּר בַּעַל חָצֵר, הָא סְתָמָא – חַיָּיב בַּעַל חָצֵר וּפָטוּר בַּעַל הַשּׁוֹר, דְּבִסְתָמָא מְקַבֵּל עָלַיהּ נְטִירוּתָא.
אֵימָא סֵיפָא: "כְּנוֹס שׁוֹרְךָ וַאֲנִי אֶשְׁמֶרֶנּוּ" – הוּזַק חַיָּיב, הִזִּיק פָּטוּר.
טַעְמָא דַּאֲמַר לֵיהּ "וַאֲנִי אֶשְׁמֶרֶנּוּ" הוּא דְּמִחַיַּיב בַּעַל הֶחָצֵר וּפָטוּר בַּעַל הַשּׁוֹר, הָא סְתָמָא – חַיָּיב בַּעַל הַשּׁוֹר וּפָטוּר בַּעַל חָצֵר, דְּבִסְתָמָא לָא מְקַבֵּל עָלַיהּ נְטִירוּתָא;

אֲתָאן לְרַבִּי, דְּאָמַר: עַד שֶׁיְּקַבֵּל עָלֶיהָ נְטִירוּתָא בַּעַל הַבַּיִת לִשְׁמוֹר. רֵישָׁא רַבָּנַן וְסֵיפָא רַבִּי?! אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: תַּבְרָא, מִי שֶׁשָּׁנָה זוֹ לֹא שָׁנָה זוֹ. רָבָא אָמַר: כּוּלָּהּ רַבָּנַן הִיא, אַיְידֵי דְּנָסֵיב רֵישָׁא "שָׁמְרוֹ", תְּנָא "וַאֲנִי אֶשְׁמְרֶנּוּ".

רַב פָּפָּא אָמַר: כּוּלָּהּ רַבִּי הִיא; וְסָבַר לַהּ כְּרַבִּי טַרְפוֹן, דְּאָמַר: קֶרֶן בַּחֲצַר הַנִּיזָּק – נֶזֶק שָׁלֵם מְשַׁלֵּם.

הִלְכָךְ, אָמַר לֵיהּ "שָׁמְרוֹ" – לָא מַקְנֵי לֵיהּ מָקוֹם בֶּחָצֵר, וְהָוְיָא לֵיהּ קֶרֶן בַּחֲצַר הַנִּיזָּק, וְקֶרֶן בַּחֲצַר הַנִּיזָּק מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם.

לָא אָמַר לֵיהּ "שָׁמְרוֹ" – אַקְנוֹיֵי אַקְנֵי לֵיהּ מָקוֹם בֶּחָצֵר, וְהָוְיָא לֵיהּ חֲצַר הַשּׁוּתָּפִין, וְקֶרֶן בַּחֲצַר הַשּׁוּתָּפִין אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא חֲצִי נֶזֶק.

מַתְנִי' שׁוֹר שֶׁהָיָה מִתְכַּוֵּין לַחֲבֵירוֹ, וְהִכָּה אֶת הָאִשָּׁה וְיָצְאוּ יְלָדֶיהָ – פָּטוּר מִדְּמֵי וְלָדוֹת. וְאָדָם שֶׁהָיָה מִתְכַּוֵּין לַחֲבֵירוֹ, וְהִכָּה הָאִשָּׁה וְיָצְאוּ יְלָדֶיהָ – מְשַׁלֵּם דְּמֵי וְלָדוֹת.

כֵּיצַד מְשַׁלֵּם דְּמֵי וְלָדוֹת? שָׁמִין הָאִשָּׁה כַּמָּה הִיא יָפָה עַד שֶׁלֹּא יָלְדָה, וְכַמָּה הִיא יָפָה מְשֶׁיָּלְדָה. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל:

דף מט.

אִם כֵּן, מְשֶׁהָאִשָּׁה יוֹלֶדֶת מַשְׁבַּחַת! אֶלָּא שָׁמִין אֶת הַוְלָדוֹת כַּמָּה הֵן יָפִין, וְנוֹתֵן לַבַּעַל. וְאִם אֵין לַהּ בַּעַל – נוֹתֵן לְיוֹרְשָׁיו.

הָיְתָה שִׁפְחָה וְנִשְׁתַּחְרְרָה, אוֹ גִּיּוֹרֶת – פָּטוּר.

גְּמָ' טַעְמָא דְּמִתְכַּוֵּין לַחֲבֵירוֹ, הָא מִתְכַּוֵּין לְאִשָּׁה – מְשַׁלֵּם דְּמֵי וְלָדוֹת. לֵימָא תֵּיהְוֵי תִּיּוּבְתָּא דְּרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה – דְּאָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: שְׁוּורִים שֶׁנִּתְכַּוְּונוּ לְאִשָּׁה – פְּטוּרִים מִדְּמֵי וְלָדוֹת?

אָמַר לְךָ רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: הוּא הַדִּין דַּאֲפִילּוּ נִתְכַּוְּונוּ לְאִשָּׁה נָמֵי פְּטוּרִים מִדְּמֵי וְלָדוֹת;

וְהָא דְּקָתָנֵי: "שׁוֹר שֶׁהָיָה מִתְכַּוֵּין לַחֲבֵירוֹ" – אַיְידֵי דְּקָא בָּעֵי לְמֵיתְנָא סֵיפָא: "אָדָם שֶׁהָיָה מִתְכַּוֵּין לַחֲבֵירוֹ" – דְּהָכִי כְּתִיב קְרָא, קָתָנֵי רֵישָׁא נָמֵי: "שׁוֹר שֶׁהָיָה מִתְכַּוֵּין לַחֲבֵירוֹ".

אָמַר רַב פָּפָּא: שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַשִּׁפְחָה, וְיָצְאוּ יְלָדֶיהָ – מְשַׁלֵּם דְּמֵי וְלָדוֹת. מַאי טַעְמָא? חֲמָרְתָּא מְעַבְּרָתָא בְּעָלְמָא הוּא דְּאַזִּיק, דְּאָמַר קְרָא: "שְׁבוּ לָכֶם פֹּה עִם הַחֲמוֹר" – עִם הַדּוֹמֶה לַחֲמוֹר.

כֵּיצַד מְשַׁלֵּם דְּמֵי וְלָדוֹת. "דְּמֵי וְלָדוֹת"?! "שִׁבַּח וְלָדוֹת" מִיבְּעֵי לֵיהּ! הָכִי נָמֵי קָאָמַר: כֵּיצַד מְשַׁלֵּם דְּמֵי וְלָדוֹת וּשְׁבַח וְלָדוֹת – שָׁמִין אֶת הָאִשָּׁה כַּמָּה הִיא יָפָה עַד שֶׁלֹּא יָלְדָה, וְכַמָּה הִיא יָפָה מְשֶׁיָּלְדָה.

אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: אִם כֵּן, מִשֶּׁהָאִשָּׁה יוֹלֶדֶת מַשְׁבַּחַת! מַאי קָאָמַר? אָמַר רַבָּה, הָכִי קָאָמַר: וְכִי אִשָּׁה מַשְׁבַּחַת קוֹדֶם שֶׁתֵּלֵד יוֹתֵר מִלְּאַחַר שֶׁתֵּלֵד? וַהֲלֹא אִשָּׁה מַשְׁבַּחַת לְאַחַר שֶׁתֵּלֵד יוֹתֵר מִקּוֹדֶם שֶׁתֵּלֵד! אֶלָּא שָׂמִין אֶת הַוְּלָדוֹת, וְנוֹתְנִין לַבַּעַל.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: וְכִי אִשָּׁה מַשְׁבַּחַת קוֹדֶם שֶׁתֵּלֵד יוֹתֵר מִלְּאַחַר שֶׁתֵּלֵד? וַהֲלֹא אִשָּׁה מַשְׁבַּחַת לְאַחַר שֶׁתֵּלֵד יוֹתֵר מִקּוֹדֶם שֶׁתֵּלֵד! אֶלָּא שָׂמִין אֶת הַוְּלָדוֹת וְנוֹתְנִין לַבַּעַל.

רָבָא אָמַר, הָכִי קָתָנֵי: וְכִי אִשָּׁה – לְמִי שֶׁיּוֹלֶדֶת מַשְׁבַּחַת, וְאֵין לְעַצְמָהּ בִּשְׁבַח וְלָדוֹת כְּלוּם? אֶלָּא שָׂמִין אֶת הַוְּלָדוֹת וְנוֹתְנִין לַבַּעַל, וּשְׁבַח וְלָדוֹת חוֹלְקִין.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי, אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: וְכִי אִשָּׁה – לְמִי שֶׁיּוֹלֶדֶת מַשְׁבַּחַת, וְאֵין לְעַצְמָהּ בִּשְׁבַח וְלָדוֹת כְּלוּם? אֶלָּא שָׂמִין נָזֶק בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְצַעַר בִּפְנֵי עַצְמוֹ; וְשָׂמִין אֶת הַוְּלָדוֹת וְנוֹתְנִין לַבַּעַל, וּשְׁבַח וְלָדוֹת חוֹלְקִין.

קַשְׁיָא דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אַדְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל!

לָא קַשְׁיָא; כָּאן בִּמְבֻכֶּרֶת, כָּאן בִּשְׁאֵינָהּ מְבֻכֶּרֶת.

וְרַבָּנַן דְּאָמְרִי שְׁבַח וְלָדוֹת נָמֵי לַבַּעַל – מַאי טַעְמָא? כְּדִתְנַן, מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר: "וְיָצְאוּ יְלָדֶיהָ" – אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁהִיא הָרָה? מָה תַּלְמוּד לוֹמַר: "הָרָה"? לוֹמַר לְךָ: שְׁבַח הֵרָיוֹן לַבַּעַל. וְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, הַאי "הָרָה" מַאי דָּרֵישׁ בֵּיהּ? מִבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: לְעוֹלָם אֵינוֹ חַיָּיב, עַד שֶׁיְּכַוְּנָה כְּנֶגֶד בֵּית הַהֵרָיוֹן. אָמַר רַב פָּפָּא: לָא תֵּימָא כְּנֶגֶד בֵּית הֵרָיוֹן מַמָּשׁ, אֶלָּא כֹּל הֵיכָא דְּסָלֵיק בֵּיהּ שִׁיחְמָא לְוָלְד. לְאַפּוֹקֵי יָד וָרֶגֶל – דְּלָא.

הָיְתָה שִׁפְחָה וְנִשְׁתַּחְרְרָה, אוֹ גִּיּוֹרֶת – פָּטוּר. אָמַר רַבָּה: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁחָבַל בָּהּ בְּחַיֵּי הַגֵּר, וּמֵת הַגֵּר; דְּכֵיוָן דְּחָבַל בָּהּ בְּחַיֵּי הַגֵּר – זָכָה בְּהוּ גֵּר, וְכֵיוָן דְּמֵת הַגֵּר – זָכָה בְּהוּ מִן הַגֵּר. אֲבָל חָבַל בָּהּ לְאַחַר מִיתַת הַגֵּר – זָכְיָא לַהּ אִיהִי בְּגַוַּיְיהוּ, וּמִיחַיַּיב לְשַׁלּוֹמֵי לַהּ לְדִידַהּ.

אָמַר רַב חִסְדָּא: מָרֵי דֵּיכִי! אַטּוּ וְלָדוֹת צְרָרֵי נִינְהוּ – וְזָכְיָא בְּהוּ?! אֶלָּא אִיתֵּיהּ לְבַעַל – זָכָה לֵיהּ רַחֲמָנָא, לֵיתֵּיהּ לְבַעַל – לָא.

מֵיתִיבִי: הִכָּה אֶת הָאִשָּׁה, וְיָצְאוּ יְלָדֶיהָ – נוֹתֵן נָזֶק וְצַעַר לָאִשָּׁה, וּדְמֵי וְלָדוֹת לַבַּעַל. אֵין הַבַּעַל – נוֹתֵן לְיוֹרְשָׁיו, אֵין הָאִשָּׁה – נוֹתֵן לְיוֹרְשֶׁיהָ. הָיְתָה שִׁפְחָה וְנִשְׁתַּחְרְרָה, אוֹ גִּיּוֹרֶת – זָכָה!

אָמְרִי: וּמִי עָדִיפָא מִמַּתָּנִיתִין – דְּאוֹקֵימְנָא שֶׁחָבַל בָּהּ בְּחַיֵּי הַגֵּר, וּמֵת הַגֵּר? הָכָא נָמֵי – שֶׁחָבַל בָּהּ בְּחַיֵּי הַגֵּר, וּמֵת הַגֵּר. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: לְאַחַר מִיתַת הַגֵּר,

דף מט:

וּתְנִי: "זָכְתָה".

לֵימָא כְּתַנָּאֵי: בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּישֵּׂאת לְגֵר וְנִתְעַבְּרָה מִמֶּנּוּ, וְחָבַל בָּהּ; בְּחַיֵּי הַגֵּר – נוֹתֵן דְּמֵי וְלָדוֹת לַגֵּר. לְאַחַר מִיתַת הַגֵּר – תְּנֵי חֲדָא: חַיָּיב, וְתָנֵי חֲדָא: פָּטוּר. מַאי, לָאו תַּנָּאֵי נִינְהוּ?

לָרַבָּה – וַדַּאי תַּנָּאֵי הִיא. אֶלָּא לְרַב חִסְדָּא – מִי לֵימָא תַּנָּאֵי הִיא?

לָא קַשְׁיָא; הָא רַבָּנָן, הָא רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל.

אִי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, מַאי אִרְיָא לְאַחַר מִיתָה? אֲפִילּוּ מֵחַיִּים נָמֵי אִית לַהּ פַּלְגָא! מֵחַיִּים אִית לַהּ פַּלְגָא, לְאַחַר מִיתָה כּוּלֵּיהּ.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: הָא וְהָא רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל; כָּאן בְּשָׁבַח וְלָדוֹת, כָּאן בִּדְמֵי וְלָדוֹת.

אָמְרִי: מִשָּׁבַח וְלָדוֹת לִישְׁמַע דְּמֵי וְלָדוֹת, וּמֵרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל לִישְׁמַע לְרַבָּנַן!

אָמְרִי: לָא; שָׁבַח וְלָדוֹת, דְּשַׁיְּיכָא יְדֵהּ בְּגַוַּיְיהוּ – זָכְיָא בְּהוּ בְּכוּלְּהוּ; דְּמֵי וְלָדוֹת, לָא שַׁיְּיכָא יְדֵהּ בְּגַוַּיְיהוּ – לָא זָכְיָא בְּהוּ כְּלָל.

בָּעֵי מִינַּיהּ רַב יֵיבָא סָבָא מֵרַב נָחְמָן: הַמַּחְזִיק בִּשְׁטָרוֹתָיו שֶׁל גֵּר, מַהוּ? מַאן דְּמַחְזֵיק בִּשְׁטָרָא – אַדְּעָתָא דְּאַרְעָא הוּא מַחְזֵיק, וּבְאַרְעָא הָא לָא אַחְזֵיק; וּשְׁטָרָא נָמֵי לָא קָנָה – דְּלָאו דַּעְתֵּיהּ אַשִּׁטָרָא; אוֹ דִלְמָא, דַּעְתֵּיהּ נָמֵי אַשִּׁטָרָא?

אֲמַר לֵיהּ: עָנֵי מוֹרִי, וְכִי לָצוֹר עַל פִּי צְלוֹחִיתוֹ הוּא צָרִיךְ? אֲמַר לֵיהּ: לָצוֹר וְלָצוֹר.

אָמַר רַבָּה: מַשְׁכּוֹנוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּיַד גֵּר, וּמֵת הַגֵּר, וּבָא יִשְׂרָאֵל אַחֵר וְהֶחְזִיק בּוֹ – מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִיָּדוֹ. מַאי טַעְמָא? כֵּיוָן דְּמִית לֵיהּ גֵּר – פְּקַע לֵיהּ שִׁעְבּוּדֵיהּ.

מַשְׁכּוֹנוֹ שֶׁל גֵּר בְּיַד יִשְׂרָאֵל, וּמֵת הַגֵּר, וּבָא יִשְׂרָאֵל אַחֵר וְהֶחֱזִיק בּוֹ – זֶה קָנָה כְּנֶגֶד מְעוֹתָיו, וְזֶה קָנָה אֶת הַשְּׁאָר.

וְאַמַּאי? תִּקְנֵי לֵיהּ חֲצֵירוֹ – דְּהָאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא: חֲצֵירוֹ שֶׁל אָדָם קוֹנָה לוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ!

אָמְרִי: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – דְּלֵיתֵיהּ. כֹּל הֵיכָא דְּאִיתֵּא לְדִידֵיהּ, דְּאִי בָּעֵי מִקְנֵי [מָצֵי] קָנֵי – קָנְיָא לֵיהּ [נָמֵי] חֲצֵירוֹ; כֹּל הֵיכָא דְּלֵיתֵיהּ לְדִידֵיהּ, דְּאִי בָּעֵי הוּא לְמִיקְנֵי לָא מָצֵי קָנֵי – חֲצֵירוֹ נָמֵי לָא קָנְיָא.

וְהִלְכְתָא: דְּלֵיתֵיהּ בַּחֲצֵירוֹ – דִּלְא קָנָה.

מַתְנִי' הַחוֹפֵר בּוֹר בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וּפְתָחוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, אוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וּפְתָחוֹ לִרְשׁוּת הַיָּחִיד, בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וּפְתָחוֹ לִרְשׁוּת הַיָּחִיד אַחֵר – חַיָּיב.

גְּמָ' תְּנוּ רַבָּנָן: הַחוֹפֵר בּוֹר בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וּפְתָחוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים; בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וּפְתָחוֹ לִרְשׁוּת הַיָּחִיד – חַיָּיב, וְזֶהוּ בּוֹר הָאָמוּר בַּתּוֹרָה; דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: הִפְקִיר רְשׁוּתוֹ וְלֹא הִפְקִיר בּוֹרוֹ – זֶהוּ בּוֹר הָאָמוּר בַּתּוֹרָה.

אָמַר רַבָּה: בְּבוֹר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים – כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּמִיחַיַּיב, מַאי טַעְמָא? אָמַר קְרָא: "כִּי יִפְתַּח" וְ"כִי יִכְרֶה" – אִם עַל פְּתִיחָה חַיָּיב, עַל כְּרָיָיה לֹא כָּל שֶׁכֵּן?! אֶלָּא שֶׁעַל עִסְקֵי פְּתִיחָה וְעַל עִסְקֵי כְּרָיָיה בָּאָה לוֹ. לֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא

דף נ.

בְּבוֹר בִּרְשׁוּתוֹ – רַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: בּוֹר בִּרְשׁוּתוֹ נָמֵי חַיָּיב, דִּכְתִיב: "בַּעַל הַבּוֹר" – בְּבוֹר דְּאִית לֵיהּ בְּעָלִים קָאָמַר רַחֲמָנָא,
וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל סָבַר: בַּעַל הַתַּקָּלָה.
אֶלָּא מַאי "זֶהוּ בּוֹר הָאָמוּר בַּתּוֹרָה" דְּקָאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא? זֶהוּ בּוֹר שֶׁפָּתַח בּוֹ הַכָּתוּב תְּחִלָּה לְתַשְׁלוּמִין.
וְרַב יוֹסֵף אָמַר: בְּבוֹר בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד – כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּמִחַיַּיב, מַאי טַעְמָא? "בַּעַל הַבּוֹר" אָמַר רַחֲמָנָא – בְּבוֹר דְּאִית לֵיהּ בְּעָלִים עָסְקִינַן.
כִּי פְּלִיגִי – בְּבוֹר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים; רַבִּי יִשְׁמָעֵאל סָבַר: בּוֹר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים נָמֵי חַיָּיב, דִּכְתִיב "כִּי יִפְתַּח" וְ"כִי יִכְרֶה" – אִם עַל פְּתִיחָה חַיָּיב, עַל כְּרָיָיה לֹא כָּל שֶׁכֵּן? אֶלָּא שֶׁעַל עִסְקֵי פְּתִיחָה וְעַל עִסְקֵי כְּרָיָיה בָּאָה לוֹ.
וְרַבִּי עֲקִיבָא – הָנְהוּ מִיצְרָךְ צְרִיכִי; דְּאִי כְּתַב רַחֲמָנָא "כִּי יִפְתַּח" – הֲוָה אָמֵינָא: פּוֹתֵחַ הוּא דְּסַגֵּי לֵיהּ בְּכִסּוּי, כּוֹרֶה לָא סַגֵּי לֵיהּ בְּכִסּוּי עַד דְּטָאֵי לֵיהּ.
וְאִי כְּתַב רַחֲמָנָא "כִּי יִכְרֶה" – הֲוָה אָמֵינָא: כְּרָיָיה הוּא דְּבָעֵי כִּסּוּי, מִשּׁוּם דַּעֲבַד מַעֲשֶׂה; אֲבָל פּוֹתֵחַ – דְּלָא עֲבַד מַעֲשֶׂה, אֵימָא כִּסּוּי נָמֵי לָא בָּעֵי; קָא מַשְׁמַע לַן.
וְאֶלָּא מַאי "זֶהוּ בּוֹר הָאָמוּר בַּתּוֹרָה" דְּקָאָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל? זֶהוּ בּוֹר שֶׁפָּתַח בּוֹ הַכָּתוּב תְּחִלָּה לְנָזְקִין.
מֵיתִיבִי: הַחוֹפֵר בּוֹר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וּפָתָחוֹ לִרְשׁוּת הַיָּחִיד – פָּטוּר; וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי לַעֲשׂוֹת כֵּן, לְפִי שֶׁאֵין עוֹשִׂין חָלָל תַּחַת רְשׁוּת הָרַבִּים.
הַחוֹפֵר בּוֹרוֹת, שִׁיחִין וּמְעָרוֹת בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, וּפָתָחוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים – חַיָּיב. וְהַחוֹפֵר בּוֹרוֹת בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד הַסְמוּכָה לִרְשׁוּת הָרַבִּים, כְּגוֹן אֵלּוּ הַחוֹפְרִים לְאוּשִׁין – פָּטוּר. וְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּיב עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה מְחִיצָה עֲשָׂרָה, אוֹ עַד שֶׁיַּרְחִיק מִמְּקוֹם דְּרִיסַת רַגְלֵי אָדָם וּמִמְּקוֹם דְּרִיסַת רַגְלֵי בְּהֵמָה – אַרְבָּעָה טְפָחִים.
טַעְמָא דְּלְאוּשִׁין, הָא לָאו לְאוּשִׁין – חַיָּיב;
הָא מַנִּי? בִּשְׁלָמָא לְרַבָּה – רֵישָׁא רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, וְסֵיפָא רַבִּי עֲקִיבָא.
אֶלָּא לְרַב יוֹסֵף, בִּשְׁלָמָא סֵיפָא – דִּבְרֵי הַכֹּל; אֶלָּא רֵישָׁא מַנִּי? לָא רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, וְלָא רַבִּי עֲקִיבָא!

אָמַר לְךָ רַב יוֹסֵף: כּוּלַּהּ דִּבְרֵי הַכֹּל הִיא, וֵרִישָׁא – שֶׁלֹּא הִפְקִיר לֹא רְשׁוּתוֹ וְלֹא בּוֹרוֹ.
אָמַר רַב אָשֵׁי: הַשְׁתָּא דְּאוֹקֵימְתַּהּ לְרַב יוֹסֵף לְדִבְרֵי הַכֹּל, לְרַבָּה נָמֵי לָא תּוֹקְמַהּ כְּתַנָּאֵי – מִדְּרֵישָׁא רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, סֵיפָא נָמֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל; וְטַעְמָא דְּלָאוּשִׁין, הָא לָאו לָאוּשִׁין חַיָּיב – כְּגוֹן דְּאַרְווֹחֵי אַרְווֹחֵי לְרְשׁוּת הָרַבִּים.
מֵיתִיבִי: הַחוֹפֵר בּוֹר בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, וּפְתָחוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים – חַיָּיב. בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד הַסְּמוּכָה לִרְשׁוּת הָרַבִּים – פָּטוּר. בִּשְׁלָמָא לְרַבָּה, כּוּלַּהּ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל הִיא. אֶלָּא לְרַב יוֹסֵף, בִּשְׁלָמָא רֵישָׁא – רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, אֶלָּא סֵיפָא מַנִּי? לָא רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְלָא רַבִּי עֲקִיבָא!
אָמַר לְךָ: בְּחוֹפֵר לְאוּשִׁין, וְדִבְרֵי הַכֹּל.
תָּנוּ רַבָּנָן: חָפַר וּפָתַח וּמָסַר לָרַבִּים – פָּטוּר. חָפַר וּפָתַח וְלֹא מָסַר לָרַבִּים – חַיָּיב, וְכֵן מִנְהָגוֹ שֶׁל נְחוּנְיָא חוֹפֵר בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת, שֶׁהָיָה חוֹפֵר וּפוֹתֵחַ וּמוֹסֵר לָרַבִּים. וּכְשֶׁשָּׁמְעוּ חֲכָמִים בַּדָּבָר, אָמְרוּ: קַיִּים זֶה הֲלָכָה זוֹ. הֲלָכָה זוֹ וְתוּ לָא?! אֶלָּא אֵימָא: אַף הֲלָכָה זוֹ.
תָּנוּ רַבָּנָן: מַעֲשֶׂה בְּבִתּוֹ שֶׁל נְחוּנְיָא חוֹפֵר שִׁיחִין שֶׁנָּפְלָה לְבוֹר גָּדוֹל, בָּאוּ וְהוֹדִיעוּ אֶת רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא. שָׁעָה רְאשׁוֹנָה אָמַר לָהֶם: שָׁלוֹם. שְׁנִיָּה אָמַר לָהֶם: שָׁלוֹם. שְׁלִישִׁית אָמַר לָהֶם: עֲלָתָה.
אָמְרוּ לוֹ: מִי הֶעֱלָךְ? אָמְרָה לָהֶם: זָכָר שֶׁל רְחֵלִים נִזְדַּמֵּן לִי, וְזֶקֶן אֶחָד מַנְהִיגוֹ. אָמְרוּ לוֹ: נָבִיא אַתָּה? אָמַר לָהֶם: "לֹא נָבִיא אָנֹכִי, וְלֹא בֶּן נָבִיא אָנֹכִי", אֶלָּא כָּךְ אָמַרְתִּי: דָּבָר שֶׁאוֹתוֹ צַדִּיק מִצְטַעֵר בּוֹ – יִכָּשֵׁל בּוֹ זַרְעוֹ?
אָמַר רַבִּי אַחָא: אַף עַל פִּי כֵן, מֵת בְּנוֹ בַּצָּמָא. שֶׁנֶּאֱמַר: "וּסְבִיבָיו נִשְׂעָרָה מְאֹד" – מְלַמֵּד שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְדַקְדֵּק עִם סְבִיבָיו אֲפִילּוּ כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה. רַבִּי נְחוּנְיָא אָמַר מֵהָכָא: "אֵל נַעֲרָץ בְּסוֹד קְדֹשִׁים רַבָּה, וְנוֹרָא עַל כָּל סְבִיבָיו".
אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: כָּל הָאוֹמֵר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְתָרַן הוּא, יְוָתְרוּ חַיָּיו, שֶׁנֶּאֱמַר: "הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ, כִּי כָל דְּרָכָיו מִשְׁפָּט". אָמַר רַבִּי חָנָא וְאִיתֵּימָא רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי, מַאי דִּכְתִיב:

דף נ:

"אֶרֶךְ אַפַּיִם" – וְלָא כְּתִיב "אֶרֶךְ אַף"? אֶרֶךְ אַפַּיִם לַצַּדִּיקִים וְלָרְשָׁעִים.
תָּנוּ רַבָּנָן: לֹא יְסַקֵּל אָדָם מֵרְשׁוּתוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים. מַעֲשֶׂה בְּאָדָם אֶחָד שֶׁהָיָה מְסַקֵּל מֵרְשׁוּתוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וּמְצָאוֹ חָסִיד אֶחָד. אָמַר לוֹ: רֵיקָה, מִפְּנֵי מָה אַתָּה מְסַקֵּל מֵרְשׁוּת שֶׁאֵינָהּ שֶׁלְּךָ לִרְשׁוּת שֶׁלְּךָ? לִגְלֵג עָלָיו.
לְיָמִים נִצְרַךְ לִמְכּוֹר שָׂדֵהוּ, וְהָיָה מְהַלֵּךְ בְּאוֹתוֹ רְשׁוּת הָרַבִּים, וְנִכְשַׁל בְּאוֹתָן אֲבָנִים; אָמַר: יָפֶה אָמַר לִי אוֹתוֹ חָסִיד – מִפְּנֵי מָה אַתָּה מְסַקֵּל מֵרְשׁוּת שֶׁאֵינָהּ שֶׁלְּךָ לִרְשׁוּת שֶׁלְּךָ.

מַתְנִי׳ הַחוֹפֵר בּוֹר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְנָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר – חַיָּיב. אֶחָד הַחוֹפֵר בּוֹר, שִׁיחַ וּמְעָרָה, חֲרִיצִין וּנְעִיצִין – חַיָּיב. אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר "בּוֹר"? מָה בּוֹר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כְּדֵי לְהָמִית – עֲשָׂרָה טְפָחִים; אַף כֹּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כְּדֵי לְהָמִית – עֲשָׂרָה טְפָחִים. הָיוּ פְּחוּתִין מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, וְנָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר, וּמֵת – פָּטוּר. וְאִם הוּזַק בּוֹ – חַיָּיב.

גְּמָ׳ אָמַר רַב: בּוֹר שֶׁחִיָּיבָה עָלָיו תּוֹרָה – לְהֶבְלוֹ, וְלֹא לַחֲבָטוֹ. אַלְמָא קָסָבַר: חֲבָטָה – קַרְקַע עוֹלָם הוּא דְּמַזְקָא לֵיהּ.

וּשְׁמוּאֵל אָמַר: לְהֶבְלוֹ, וְכָל שֶׁכֵּן לַחֲבָטוֹ. וְאִם תֹּאמַר: לַחֲבָטוֹ אָמְרָה תּוֹרָה, וְלֹא לְהֶבְלוֹ – הַתּוֹרָה הֵעִידָה עַל הַבּוֹר, וַאֲפִילּוּ מָלֵא סְפוֹגִין שֶׁל צֶמֶר.

מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ דַּעֲבַד גּוֹבָהּ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים; לְרַב – אַגּוֹבָהּ לָא מִיחַיַּיב, לִשְׁמוּאֵל – אַגּוֹבָהּ נָמֵי מִיחַיַּיב.

מַאי טַעְמָא דְּרַב? דְּאָמַר קְרָא: "וְנָפַל" – עַד שֶׁיִּפּוֹל דֶּרֶךְ נְפִילָה. וְלִשְׁמוּאֵל, "וְנָפַל" – כֹּל דְּהוּ מַשְׁמַע.

תְּנַן: אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר "בּוֹר"? מָה בּוֹר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כְּדֵי לְהָמִית – עֲשָׂרָה טְפָחִים, אַף כֹּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כְּדֵי לְהָמִית – עֲשָׂרָה טְפָחִים. בְּשִׁלְמָא לִשְׁמוּאֵל – "אַף כֹּל" לְאֻתּוֹיֵי גּוֹבָהּ. אֶלָּא לְרַב – "אַף כֹּל" לְאֻתּוֹיֵי מַאי?

לְאֻתּוֹיֵי חֲרִיצִין וּנְעִיצִין. חֲרִיצִין וּנְעִיצִין בְּהֶדְיָא קָתָנֵי לְהוּ! תָּנֵי, וְהַדַּר מְפָרֵשׁ.

וְהָנֵי כּוּלְּהוּ דְּקָתָנֵי – לָמָּה לִי? צְרִיכָא; דְּאִי תְּנָא בּוֹר, הָוֶה אָמֵינָא: בּוֹר עֲשָׂרָה – הוּא דְּאִית בֵּיהּ הַבְלָא, מִשּׁוּם דְּקַטְּנֵי וּכְרֵיכָא; אֲבָל שִׁיחַ – דַּאֲרִיךְ, אֵימָא: בַּעֲשָׂרָה לֵית בֵּיהּ הַבְלָא.

וְאִי תְּנָא שִׁיחַ, הָוֶה אָמֵינָא: שִׁיחַ עֲשָׂרָה הוּא דְּאִית בֵּיהּ הַבְלָא, מִשּׁוּם דְּקַטְּטִין; אֲבָל מְעָרָה – דִּמְרַבְּעָא, אֵימָא: בַּעֲשָׂרָה לֵית בַּהּ הַבְלָא.

וְאִי תְּנֵי מְעָרָה, הָוֶה אָמֵינָא: מְעָרָה בַּעֲשָׂרָה הוּא דְּאִית בַּהּ הַבְלָא, מִשּׁוּם דִּמְטַלְּלָא; אֲבָל חֲרִיצִין – דְּלָא מְטַלְּלִי, אֵימָא: בַּעֲשָׂרָה לֵית בְּהוּ הַבְלָא.

וְאִי תְּנָא חֲרִיצִין, הָוֶה אָמֵינָא: חֲרִיצִין עֲשָׂרָה הוּא דְּאִית בְּהוּ הַבְלָא, מִשּׁוּם דְּלֵית בְּהוּ רְוִיחָא מִלְּעֵיל טְפֵי מִתַּתַּאי; אֲבָל נְעִיצִין – דִּרְוִיחִי מִלְּעֵיל טְפֵי מִתַּתַּאי, אֵימָא בַּעֲשָׂרָה לֵית בְּהוּ הַבְלָא; קָא מַשְׁמַע לַן.

תְּנַן: הָיוּ פְּחוּתִין מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, וְנָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר, וָמֵת – פָּטוּר. וְאִם הוּזַק בּוֹ – חַיָּיב. נָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר, וּמֵת – פָּטוּר; מַאי טַעְמָא – לָאו מִשּׁוּם דְּלֵית בֵּיהּ חַבְטָה? לָא, מִשּׁוּם דְּלֵית בֵּיהּ הַבְלָא. אִי הָכִי, אִם הוּזַק בּוֹ חַיָּיב? הָא לֵית בֵּיהּ הַבְלָא! אָמְרִי: אֵין הַבְלָא לְמִיתָה, וְיֵשׁ הַבְלָא לְנָזְקִין.

הָהוּא תּוֹרָא דְּנָפַל לַאֲרִיתָא דְּדַלְיָא, שַׁחְטֵיהּ מָרֵיהּ. טַרְפֵיהּ רַב נַחְמָן.

אָמַר רַב נַחְמָן: אִי שְׁקֵיל מָרֵיהּ דְּהַאי תּוֹרָא קַבָּא דְּקַמְחָא, וְאָזַל תְּנָא בֵּי מִדְרְשָׁא: אִם שָׁהֲתָה מֵעֵת לְעֵת – כְּשֵׁירָה; לָא אַפְסְדֵיהּ לְתוֹרָא דְּשָׁוֶה כַּמָּה קַבֵּי. אַלְמָא קָסָבַר רַב נַחְמָן: יֵשׁ חֲבָטָה בְּפָחוֹת מֵעֶשְׂרָה.

אֵיתִיבֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן: הָיוּ פְּחוּתִין מֵעֶשְׂרָה טְפָחִים, וְנָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר, וּמֵת – פָּטוּר. מַאי טַעְמָא? לָאו מִשּׁוּם דְּלֵית בֵּיהּ חַבְטָה?

דף נא.

לָא, מִשּׁוּם דְּלֵית בֵּיהּ הַבְלָא. אִי הָכִי, הוּזַק בּוֹ חַיָּיב? הָא לֵית בֵּיהּ הַבְלָא! אֶמַר לֵיהּ: אֵין הֶבֶל לְמִיתָה, וְיֵשׁ הֶבֶל לְנָזְקִין.

אֵיתִיבֵיהּ: בֵּית הַסְּקִילָה הָיָה גָּבוֹהַּ שְׁתֵּי קוֹמוֹת. וְתָנֵי עָלַהּ: וְקוֹמָה שֶׁלּוֹ – הֲרֵי כָּאן שָׁלֹשׁ. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ יֵשׁ חֲבָטָה בְּפָחוֹת מֵעֶשְׂרָה, לְמָה לִי כּוּלֵּי הַאי?

וּלְטַעְמָיךְ – נַעֲבֵיד עֶשְׂרָה! אֶלָּא כְּרַב נַחְמָן – דְּאָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ, אָמַר קְרָא: "וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ" – בְּרוֹר לוֹ מִיתָה יָפָה.

אִי הָכִי, נַגְּבֵהּ טְפֵי! מִשּׁוּם דְּמִינַּוּול.

אֵיתִיבֵיהּ: "כִּי יִפֹּל הַנֹּפֵל מֶמֶּנּוּ"; "מֶמֶּנּוּ" – וְלֹא בְּתוֹכוֹ.

כֵּיצַד? הָיְתָה רְשׁוּת הָרַבִּים גְּבוֹהָה מִמֶּנּוּ עֶשְׂרָה טְפָחִים, וְנָפַל מִתּוֹכָהּ לְתוֹכוֹ – פָּטוּר. עָמוּקָה מִמֶּנּוּ עֶשְׂרָה טְפָחִים, וְנָפַל מִתּוֹכוֹ לְתוֹכָהּ – חַיָּיב.

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ יֵשׁ חֲבָטָה בְּפָחוֹת מֵעֶשְׂרָה, לְמָה לִי עֶשְׂרָה? אֶמַר לֵיהּ: שְׁאנֵי בַּיִת, דְּכָל פָּחוֹת מֵעֶשְׂרָה – לָאו בַּיִת הוּא.

אִי הָכִי, הַשְׁתָּא נָמֵי דְּהָוֵי מֵאַבָּרַאי עֶשְׂרָה, דַּל מִינֵּיהּ תִּקְרָה וּמַעֲזִיבָה – מְגַוְּאֵי לָא הָוֵי עֶשְׂרָה! אֶמַר לֵיהּ: כְּגוֹן דְּחַק מְגַוְּאֵי.

אִי הָכִי, כִּי לָא הָוֵי נָמֵי מֵאַבָּרַאי עֶשְׂרָה – מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ דְּהָוֵי מְגַוְּאֵי עֶשְׂרָה כְּגוֹן דְּחַק בַּהּ טְפֵי!

אֶלָּא הַיְינוּ טַעְמָא דְּרַב נַחְמָן, סָבַר: מִכְּרִיסָא דְּתוֹרָא לְאַרְעָא כַּמָּה הָוֵי – אַרְבְּעָה; אֲרִיתָא דְּדַלְאֵי כַּמָּה הָוֵי – שִׁיתָּא; הָא עַשְׂרָה. אִישְׁתְּכַח דְּכִי קָא מְחַבַּט – מֵעֶשְׂרָה הוּא דְּקָא מְחַבַּט.

אֶלָּא מַתְנִיתִין דְּקָתָנֵי: מָה בּוֹר שֶׁהוּא כְּדֵי לְהָמִית – עֶשְׂרָה טְפָחִים, אַף כֹּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כְּדֵי לְהָמִית – עֶשְׂרָה טְפָחִים; בְּשִׁיתָּא נָמֵי סַגְיָא!

אָמְרִי: מַתְנִיתִין – דְּאִיגַּנְדַּר לְבוֹר.

מַתְנִי' בּוֹר שֶׁל שְׁנֵי שׁוּתָּפִין; עָבַר עָלָיו הָרִאשׁוֹן וְלֹא כִּסָּהוּ, וְהַשֵּׁנִי וְלֹא כִּסָּהוּ – הַשֵּׁנִי חַיָּיב.

גְּמָ׳ אָמְרִי: בּוֹר שֶׁל שְׁנֵי שׁוּתָּפִין הֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ? הָנִיחָא אִי סְבִירָא לַן כְּרַבִּי עֲקִיבָא, דְּאָמַר: בּוֹר בִּרְשׁוּתוֹ – חַיָּיב; מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ בְּחָצֵר שֶׁל שְׁנֵיהֶם וּבוֹר שֶׁל שְׁנֵיהֶם, וְהִפְקִירוּ רְשׁוּתָן וְלֹא הִפְקִירוּ בּוֹרָן.

אֶלָּא אִי סְבִירָא לַן בּוֹר בִּרְשׁוּתוֹ פָּטוּר; הֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ דְּחַיָּיב עָלֶיהָ – בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וּבִרְשׁוּת הָרַבִּים בּוֹר שֶׁל שְׁנֵי שׁוּתָּפִין הֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ?

אִי דְּשַׁוּוּ שָׁלִיחַ תַּרְוַיְיהוּ, וְאָמְרִי לֵיהּ: "זִיל כְּרִי לַן", וַאֲזַל כָּרָה לְהוּ – אֵין שָׁלִיחַ לִדְבַר עֲבֵירָה! וְאִי דְּכָרָה הַאי חַמְשָׁה וְהַאי חַמְשָׁה – נִסְתַּלְּקוּ לְהוּ מַעֲשֵׂה רְאשׁוֹן!

הָנִיחָא לְרַבִּי – וְלִנְזָקִין, מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ. אֶלָּא לְרַבִּי – וּלְמִיתָה, וּלְרַבָּנַן – בֵּין לְמִיתָה בֵּין לִנְזָקִין; הֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ?

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כְּגוֹן שֶׁעָקְרוּ שְׁנֵיהֶן חוּלְיָא בְּבַת אַחַת, וְהִשְׁלִימוּ לַעֲשָׂרָה.

מַאי רַבִּי וּמַאי רַבָּנַן? דְּתַנְיָא: אֶחָד הַחוֹפֵר בּוֹר תִּשְׁעָה, וּבָא אַחֵר וְהִשְׁלִימָהּ לַעֲשָׂרָה – הָאַחֲרוֹן חַיָּיב. רַבִּי אוֹמֵר: אַחַר אַחֲרוֹן לְמִיתָה, וְאַחַר שְׁנֵיהֶם לִנְזָקִין.

מַאי טַעְמָא דְּרַבָּנַן? דְּאָמַר קְרָא: "כִּי יִפְתַּח" וְ"כִי יִכְרֶה" – אִם עַל פְּתִיחָה חַיָּיב, עַל כְּרִיָּיה לֹא כָּל שֶׁכֵּן? אֶלָּא לְהָבִיא כּוֹרֶה אַחַר כּוֹרֶה, שֶׁסִּילֵּק מַעֲשֵׂה רִאשׁוֹן.

וְרַבִּי אָמַר לָךְ: הָנְהוּ מִיצָּרֵךְ צָרִיכִי, כִּדְאָמְרִינַן. וְרַבָּנַן נָמֵי מִיצָּרֵךְ צָרִיכִי!

אֶלָּא הֵיינוּ טַעְמָא דְּרַבָּנַן – אָמַר קְרָא: "כִּי יִכְרֶה אִישׁ בּוֹר" – אֶחָד וְלֹא שְׁנַיִם.

וְרַבִּי – הָהוּא מִיבְּעֵי לֵיהּ: "כִּי יִכְרֶה אִישׁ בּוֹר" – וְלֹא שׁוֹר בּוֹר.

וְרַבָּנַן – תְּרֵי "אִישׁ בּוֹר" כְּתִיבִי.

וְרַבִּי – אַיְידֵי דִּכְתַב הַאי, כְּתַב הַאי.

וּמַמַּאי דִּלְחַיּוֹבֵי בָּתְרָא? דִּלְמָא לְחַיּוֹבֵי קַמָּא!

לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ, דְּאָמַר קְרָא: "וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ" – הַהוּא דְּקָא עָבֵיד מִיתָה.

וְהַאי "וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ" מִבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְרָבָא – דְּאָמַר רָבָא: שׁוֹר פָּסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין שֶׁנָּפַל לְבוֹר – פָּטוּר, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ" – בְּמִי שֶׁהַמֵּת שֶׁלּוֹ!

אָמְרִי: וְלָאו מִמֵּילָא שְׁמַעַתְּ מִינַּהּ, דִּבְהָהוּא דַּעֲבַד מִיתָה עָסְקִינַן?

תָּנוּ רַבָּנַן: אֶחָד הַחוֹפֵר בּוֹר עֲשָׂרָה, וּבָא אַחֵר וְהִשְׁלִימָהּ לְעֶשְׂרִים, וּבָא אַחֵר וְהִשְׁלִימָהּ לִשְׁלֹשִׁים – כּוּלָּן חַיָּיבִין. וּרְמִינְהוּ: אֶחָד הַחוֹפֵר בּוֹר עֲשָׂרָה, וּבָא אַחֵר וְסִיֵּיד וְכִיֵּיד – הָאַחֲרוֹן חַיָּיב.

דף נא:

לֵימָא הָא רַבִּי, וְהָא רַבָּנַן?

אָמַר רַב זְבִיד: הָא וְהָא רַבָּנַן; עַד כָּאן לָא קָאָמְרִי רַבָּנַן אַחֲרוֹן חַיָּיב, אֶלָּא הֵיכָא דְּלָא עָבַד קַמָּא שִׁיעוּר מִיתָה; אֲבָל הֵיכָא דַּעֲבַד קַמָּא שִׁיעוּר מִיתָה – אֲפִילּוּ רַבָּנַן מוֹדוּ דְּכוּלָּן חַיָּיבִין.
וְהָא סַיֵּיד וְכַיֵּיד, דְּקָא עָבַד קַמָּא שִׁיעוּר מִיתָה, וְקָתָנֵי: אַחֲרוֹן חַיָּיב! אָמְרִי: הָתָם – שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ הֶבֶל לְמִיתָה, וּבָא אַחֵר וְהוֹסִיף בָּהּ הֶבֶל לְמִיתָה.
אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב זְבִיד: הָא וְהָא רַבִּי; הָךְ דְּקָתָנֵי: כּוּלָּן חַיָּיבִין – שַׁפִּיר; הָא דְּקָתָנֵי: אַחֲרוֹן חַיָּיב – כְּגוֹן שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ הֶבֶל לֹא לְמִיתָה וְלֹא לְנָזְקִין, וּבָא אַחֵר וְהוֹסִיף בּוֹ הֶבֶל בֵּין לְמִיתָה בֵּין לְנָזְקִין.
אָמַר רָבָא: הִנִּיחַ אֶבֶן עַל פִּי הַבּוֹר, וְהִשְׁלִימָהּ לַעֲשָׂרָה – בָּאנוּ לְמַחְלוֹקֶת רַבִּי וְרַבָּנַן.
פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא, לְמַטָּה הוּא דְּהַבְלָא דִּידֵיהּ קָא קָטֵיל לֵיהּ, אֲבָל לְמַעְלָה – דְּלָא הַבְלָא דִּידֵיהּ קָא קָטֵיל, אֵימָא לָא; קָא מַשְׁמַע לַן.
בָּעֵי רָבָא: טָם טָפַח, וְסִילֵּק אֲבָנָיו, מַהוּ? מִי אָמְרִינַן: מַאי דַּעֲבַד – שַׁקְלֵיהּ;
אוֹ דִלְמָא, נִסְתַּלְּקוּ מַעֲשֶׂה רִאשׁוֹן, וְקָמָה לֵיהּ כּוּלֵּיהּ בְּרִשׁוּתֵיהּ? תֵּיקוּ.
אָמַר רָבָה בַּר בַּר חָנָה אָמַר שְׁמוּאֵל בַּר מָרְתָא: בּוֹר שְׁמוֹנָה, וּמֵהֶן שְׁנֵי טְפָחִים מַיִם – חַיָּיב.
מַאי טַעְמָא? כֹּל טֶפַח דְּמַיָּא – כִּתְרֵי דְּיַבָּשָׁה דָּמֵי.
אִיבַּעְיָא לְהוּ: בּוֹר תִּשְׁעָה וּמֵהֶן טֶפַח אֶחָד מַיִם, מַהוּ? מִי אָמְרִינַן כֵּיוָן דְּלָא נְפִישִׁי מַיָּא – לֵית בֵּיהּ הַבְלָא; אוֹ דִלְמָא, כֵּיוָן דְּעַמִּיק טְפֵי – אִית בֵּיהּ הַבְלָא?
בּוֹר שִׁבְעָה, וּמֵהֶן שִׁלְשָׁה טְפָחִים מַיִם, מַהוּ? מִי אָמְרִינַן כֵּיוָן דִּנְפִישִׁי מַיִם טְפֵי – אִית בֵּיהּ הַבְלָא; אוֹ דִלְמָא, כֵּיוָן דְּלָא עַמִּקָא – לֵית בֵּיהּ הַבְלָא? תֵּיקוּ.
בָּעָא מִינֵּיהּ רַב שֵׁיזְבִי מֵרַבָּה: הִרְחִיבָהּ מַהוּ? אָמַר לֵיהּ: הֲרֵי מִיעֵט הַבְלָא. אָמַר לֵיהּ: אַדְּרַבָּה, הֲרֵי קֵירַב הֶזֵּיקָא!
אֶלָּא אָמַר רַב אָשֵׁי: נִיחְזֵי אֲנַן; אִי בְּהַבְלָא מִיית – הֲרֵי מִיעֵט הַבְלָא, אִי בְּחַבָּטָה מִיית – הֲרֵי קֵירַב הֶזֵּיקָא. אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב אָשֵׁי: נִיחְזֵי אֲנַן; אִי מֵהַהִיא גִּיסָא נָפַל – הֲרֵי קֵירַב הֶזֵּיקָא, וְאִי מֵאִידַּךְ גִּיסָא נָפַל – הֲרֵי מִיעֵט הַבְלָא.
אִיתְּמַר: בּוֹר שֶׁעוֹמְקָהּ כְּרָחְבָּהּ – רַבָּה וְרַב יוֹסֵף דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבָּה בַּר בַּר חָנָה, דְּאָמַר מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי מָנִי – חַד אָמַר: לְעוֹלָם יֵשׁ בָּהּ הֶבֶל, עַד שֶׁיְּהֵא רָחְבָּהּ יָתֵר עַל עוֹמְקָהּ; וְחַד אָמַר: לְעוֹלָם אֵין בָּהּ הֶבֶל, עַד שֶׁיְּהֵא עוֹמְקָהּ יָתֵר עַל רָחְבָּהּ.
עָבַר עָלָיו הָרִאשׁוֹן וְלֹא כִּסָּהוּ. וְרִאשׁוֹן מֵאֵימַת מִיפְּטַר? רַבָּה וְרַב יוֹסֵף דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבָּה בַּר בַּר חָנָה, דְּאָמַר מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי מָנִי – חַד אָמַר: מִשֶּׁמַּנִּיחוֹ מִשְׁתַּמֵּשׁ, וְחַד אָמַר: מִשֶּׁיִּמְסוֹר לוֹ דָּלְיוֹ.
כְּתַנָּאֵי: הַמְדַלֶּה מַיִם מִן הַבּוֹר, וּבָא חֲבֵירוֹ וְאָמַר לוֹ: הַנַּח לִי, וַאֲנִי אֲדַלֶּה מַיִם; כֵּיוָן שֶׁהִנִּיחוֹ מִשְׁתַּמֵּשׁ – פָּטוּר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: מִשֶּׁיִּמְסוֹר לוֹ דָּלְיוֹ.

בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב סָבַר: יֵשׁ בְּרֵירָה – הַאי מִדִּידֵיהּ קָא מְמַלֵּא, וְהַאי מִדִּידֵיהּ קָא מְמַלֵּא. וְרַבָּנַן סָבְרִי: אֵין בְּרֵירָה.
אָמַר רָבִינָא: וְאָזְדוּ לְטַעְמַיְיהוּ, דְּתָנַן: הַשּׁוֹתְפִין שֶׁנִּדְרוּ הֲנָאָה זֶה מִזֶּה – אֲסוּרִין לִיכָּנֵס לֶחָצֵר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: זֶה נִכְנָס לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ, וְזֶה נִכְנָס לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ.
בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב סָבַר: יֵשׁ בְּרֵירָה – הַאי לְדָנַפְשֵׁיהּ עָיֵיל, וְהַאי לְדָנַפְשֵׁיהּ עָיֵיל. וְרַבָּנַן סָבְרִי: אֵין בְּרֵירָה.
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: הַמּוֹכֵר בּוֹר לַחֲבֵירוֹ, כֵּיוָן שֶׁמָּסַר לוֹ דָּלְיוֹ – קָנָה. הֵיכִי דָּמֵי? אִי בְּכַסְפָּא – לֵיקְנֵי בְּכַסְפָּא! אִי בַּחֲזָקָה – לֵיקְנֵי בַּחֲזָקָה!
לְעוֹלָם בַּחֲזָקָה, וּבָעֵי לְמֵימַר לֵיהּ: "לֵךְ חֲזֵק וּקְנֵי"; וְכֵיוָן שֶׁמָּסַר לוֹ דָּלְיוֹ, כְּמַאן דַּאֲמַר לֵיהּ "לֵךְ חֲזֵק וּקְנֵי" דָּמֵי.
אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: הַמּוֹכֵר בַּיִת לַחֲבֵירוֹ,

דף נב.

כֵּיוָן שֶׁמָּסַר לוֹ מַפְתֵּחַ – קָנָה.
הֵיכִי דָּמֵי? אִי בְּכַסְפָּא – לֵיקְנֵי בְּכַסְפָּא! אִי בַּחֲזָקָה – לֵיקְנֵי בַּחֲזָקָה! לְעוֹלָם בַּחֲזָקָה, וּבָעֵי לְמֵימַר לֵיהּ "לֵךְ חֲזֵק וּקְנֵי"; וְכֵיוָן שֶׁמָּסַר לוֹ מַפְתֵּחַ, כְּמַאן דַּאֲמַר לֵיהּ "לֵךְ חֲזֵק וּקְנֵי" דָּמֵי.
אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ מִשּׁוּם רַבִּי יַנַּאי: הַמּוֹכֵר עֵדֶר לַחֲבֵירוֹ, כֵּיוָן שֶׁמָּסַר לוֹ מַשְׁכּוֹכִית – קָנָה.
הֵיכִי דָּמֵי? אִי בְּמִשִּׁיכָה – לֵיקְנֵי בִּמְשִׁיכָה! אִי בִּמְסִירָה – לֵיקְנֵי בִּמְסִירָה! לְעוֹלָם בִּמְשִׁיכָה, וּבָעֵי לְמֵימַר לֵיהּ: "לֵךְ מְשׁוֹךְ וּקְנֵי", וְכֵיוָן דְּמָסַר לוֹ מַשְׁכּוֹכִית – כְּמַאן דְּאָמַר לֵיהּ: "לֵךְ מְשׁוֹךְ וּקְנֵי" דָּמֵי.
מַאי מַשְׁכּוֹכִית? הָכָא תַּרְגְּמוּ: קַרְקַשְׁתָּא. רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר: עִיזָּא דְּאָזְלָא בְּרֵישׁ עָדְרָא – כְּדְדָרֵשׁ הַהוּא גְּלִילָאָה עֲלֵיהּ דְּרַב חִסְדָּא: כַּד רָגֵיז רָעְיָא עַל עָנָא, עָבֵיד לְנַגְדָּא סַמְוָתָא.
מַתְנִי' כִּסָּהוּ הָרִאשׁוֹן, וּבָא הַשֵּׁנִי וּמְצָאוֹ מְגוּלֶּה, וְלֹא כִּסָּהוּ – הַשֵּׁנִי חַיָּיב. כִּסָּהוּ כָּרָאוּי, וְנָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר, וָמֵת – פָּטוּר. לֹא כִּסָּהוּ כָּרָאוּי, וְנָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר, וָמֵת – חַיָּיב.
נָפַל לְפָנָיו מִקּוֹל הַכְּרָיָיה – חַיָּיב, לְאַחֲרָיו מִקּוֹל הַכְּרָיָיה – פָּטוּר.
נָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר וְכֵלָיו – וְנִשְׁתַּבְּרוּ, חֲמוֹר וְכֵלָיו – וְנִתְקַרְעוּ; חַיָּיב עַל הַבְּהֵמָה, וּפָטוּר עַל הַכֵּלִים.
נָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן – חַיָּיב. בֶּן אוֹ בַּת, עֶבֶד אוֹ אָמָה – פָּטוּר.

גְּמָ׳ וְרֵאשׁוֹן עַד אֵימַת מִיפְּטַר? אָמַר רַב: בִּכְדֵי שֶׁיֵּדַע. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: בִּכְדֵי שֶׁיּוֹדִיעוּהוּ.
וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: בִּכְדֵי שֶׁיּוֹדִיעוּהוּ, וְיִשְׁכּוֹר פּוֹעֲלִים, וְיִכָּרוֹת אֲרָזִים וְיכַסֶּנּוּ.
כִּסָּהוּ כָּרָאוּי, וְנָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר, וָמֵת – פָּטוּר. כֵּיוָן דְּכִסָּהוּ כָּרָאוּי, הֵיכִי נָפַל? אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר בַּר חָנָה: שֶׁהִתְלִיעַ מִתּוֹכוֹ.
אִיבַּעְיָא לְהוּ: כִּסָּהוּ כִּסּוּי שֶׁיָּכוֹל לַעֲמוֹד לִפְנֵי שְׁוּורִים, וְאֵין יָכוֹל לַעֲמוֹד בִּפְנֵי גְּמַלִּים; וְאָתוֹ גְּמַלִּים וְאָרְעוּהּ, וְאָתוּ שְׁוּורִים וְנָפְלִי בֵּיהּ – מַאי? אָמְרִי: הֵיכִי דָּמֵי? אִי דִּשְׁכִיחִי גְּמַלִּים – פּוֹשֵׁעַ הוּא! וְאִי דְּלָא שְׁכִיחִי גְּמַלִּים – אָנוּס הוּא!
לָא צְרִיכָא, דַּאֲתוֹ לִפְרָקִים; מִי אָמְרִינַן כֵּיוָן דְּאָתַיִין לִפְרָקִים – פּוֹשֵׁעַ הוּא, דְּאִיבְּעִי לֵיהּ אַסּוֹקֵי אַדַּעְתֵּיהּ; אוֹ דִלְמָא, כֵּיוָן דְּהַשְׁתָּא מִיהַת לֵיכָּא – אָנוּס הוּא?
תָּא שְׁמַע: כִּסָּהוּ כָּרָאוּי, וְנָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר, וָמֵת – פָּטוּר. הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא כָּרָאוּי לִשְׁוּורִים וְכָרָאוּי לִגְמַלִּים – הֵיכִי נָפוֹל? אֶלָּא לָאו כָּרָאוּי לִשְׁוּורִים,

דף נב:

וְלֹא כָּרָאוּי לִגְמַלִּים? וְאִי דִּשְׁכִיחִי גְּמַלִּים, אַמַּאי פָּטוּר? פּוֹשֵׁעַ הוּא! וְאִי דְּלָא שְׁכִיחִי גְּמַלִּים – פְּשִׁיטָא, אָנוּס הוּא! אֶלָּא לָאו דְּאָתַיִין לִפְרָקִים, וְאָתוֹ גְּמַלִּים וְאָרְעוּהּ, וַאֲתוֹ שְׁוּורִים וּנְפַלוּ בֵּיהּ – וְקָתָנֵי פָּטוּר? אַלְמָא, כֵּיוָן דְּהַשְׁתָּא לֵיכָּא – אָנוּס הוּא!
אָמְרִי: לָא, לְעוֹלָם כָּרָאוּי לִשְׁוּורִים וְכָרָאוּי לִגְמַלִּים; וּדְקָא קַשְׁיָא לָךְ – הֵיכִי נָפוֹל? אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר בַּר חָנָה: שֶׁהִתְלִיעַ מִתּוֹכוֹ.
תָּא שְׁמַע: לֹא כִּסָּהוּ כָּרָאוּי, וְנָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר, וָמֵת – חַיָּיב. הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא לֹא כָּרָאוּי לִשְׁוּורִים וְלֹא כָּרָאוּי לִגְמַלִּים, פְּשִׁיטָא – צְרִיכָא לְמֵימַר דְּחַיָּיב?! אֶלָּא לָאו כָּרָאוּי לִשְׁוּורִים וְלֹא כָּרָאוּי לִגְמַלִּים? הֵיכִי דָּמֵי? אִי דִּשְׁכִיחִי גְּמַלִּים – פּוֹשֵׁעַ הוּא! וְאִי דְּלָא שְׁכִיחִי גְּמַלִּים – אָנוּס הוּא!
אֶלָּא לָאו דְּאָתַיִין לִפְרָקִים, וַאֲתוֹ גְּמַלִּים וְאָרְעוּהּ, וַאֲתוֹ שְׁוּורִים וּנְפַלוּ בֵּיהּ – וְקָתָנֵי חַיָּיב? אַלְמָא כֵּיוָן דְּאָתַיִין לִפְרָקִים – פּוֹשֵׁעַ הוּא, דְּאִיבְּעִי לֵיהּ אַסּוֹקֵי אַדַּעְתֵּיהּ!
לְעוֹלָם כָּרָאוּי לִשְׁוּורִים וְלֹא כָּרָאוּי לִגְמַלִּים, וּשְׁכִיחִי גְּמַלִּים; וּדְקָא קַשְׁיָא לָךְ – פּוֹשֵׁעַ הוּא!
אַיְּידֵי דְּנָסֵיב רֵישָׁא "כִּסָּהוּ כָּרָאוּי", נָסֵיב סֵיפָא נָמֵי "לֹא כִּסָּהוּ כָּרָאוּי".
אִיכָּא דְּאָמְרִי: הָא נָמֵי וַדַּאי לָא אִיבַּעְיָא לַן; דְּכֵיוָן דְּאָתַיִין לִפְרָקִים – פּוֹשֵׁעַ הוּא, דְּאִיבְּעִי לֵיהּ אַסּוֹקֵי אַדַּעְתֵּיהּ;

כִּי אִיבָּעֵי לַן – הָכִי הוּא דְּאִיבַּעְיָא לַן: כְּסָהוּ כְּסוּי שֶׁיָּכוֹל לַעֲמוֹד בִּפְנֵי שְׁוּוֹרִים וְאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲמוֹד בִּפְנֵי גְּמַלִּים, וּשְׁכִיחִי גְּמַלִּים; וְהִתְלִיעַ מִתּוֹכוֹ – מַהוּ? מִי אָמְרִינַן: מִגּוֹ דְּהָווּ פּוֹשֵׁעַ אַצֶּל גְּמַלִּים, הָווּ פּוֹשֵׁעַ נָמֵי לְעִנְיַן הַתְלָעָה; אוֹ דִלְמָא לָא אָמְרִינַן מִגּוֹ?

תָּא שְׁמַע: כְּסָהוּ כָּרָאוּי, וְנָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר, וָמֵת – פָּטוּר. וְאִתְּמַר עָלָיו, אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר בַּר חָנָה: שֶׁהִתְלִיעַ מִתּוֹכוֹ. הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא כָּרָאוּי לִשְׁוּוֹרִים וְכָרָאוּי לִגְמַלִּים, וְהִתְלִיעַ מִתּוֹכוֹ – פְּשִׁיטָא דְּפָטוּר, מַאי הֲוָה לֵיהּ לְמֶעְבַּד?

אֶלָּא לָאו כָּרָאוּי לִשְׁוּוֹרִים וְלֹא כָּרָאוּי לִגְמַלִּים, וּשְׁכִיחִי גְּמַלִּים, וְהִתְלִיעַ מִתּוֹכוֹ – וְקָתָנֵי פָּטוּר? אַלְמָא לָא אָמְרִינַן מִגּוֹ דְּהָווּ פּוֹשֵׁעַ לְעִנְיַן גְּמַלִּים הָווּ פּוֹשֵׁעַ לְעִנְיַן הַתְלָעָה!

לָא; לְעוֹלָם כָּרָאוּי לִגְמַלִּים וּכְרָאוּי לִשְׁוּוֹרִים, וְהִתְלִיעַ מִתּוֹכוֹ. וּדְקָא קַשְׁיָא לָךְ – כִּי הִתְלִיעַ מַאי הֲוָה לֵיהּ לְמֶעְבַּד? מַהוּ דְּתֵימָא: אִיבְּעִי לֵיהּ לְמֵיזַל וּמִנְקַשׁ עֲלֵיהּ; קָא מַשְׁמַע לַן.

תָּא שְׁמַע: לֹא כִּסָּהוּ כָּרָאוּי, וְנָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר, וָמֵת – חַיָּיב. הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא לֹא כָּרָאוּי לִשְׁוּוֹרִים וְלֹא כָּרָאוּי לִגְמַלִּים – צָרִיכָא לְמֵימַר דְּחַיָּיב?

אֶלָּא לָאו כָּרָאוּי לִשְׁוּוֹרִים וְלֹא כָּרָאוּי לִגְמַלִּים? וְאִי דִּשְׁכִיחִי גְּמַלִּים – פּוֹשֵׁעַ הוּא, וְאִי דְּלָא שְׁכִיחִי גְּמַלִּים – אָנוּס הוּא! אֶלָּא לָאו דִּשְׁכִיחִי גְּמַלִּים, וְהִתְלִיעַ מִתּוֹכוֹ – וְקָתָנֵי חַיָּיב? אַלְמָא אָמְרִינַן מִגּוֹ דְּהָווּ פּוֹשֵׁעַ לְעִנְיַן גְּמַלִּים – הָווּ פּוֹשֵׁעַ לְעִנְיַן הַתְלָעָה!

אָמְרִי: לָא; לְעוֹלָם כָּרָאוּי לִשְׁוּוֹרִים וְלֹא כָּרָאוּי לִגְמַלִּים, וּשְׁכִיחִי גְּמַלִּים; וַאֲתוֹ גְּמַלִּים וְאָרְעוּהּ, וַאֲתוֹ שְׁוּוֹרִים וּנְפַלוּ בֵּיהּ. וּדְקָא קַשְׁיָא לָךְ – פְּשִׁיטָא, פּוֹשֵׁעַ הוּא! אַיְידֵי דְּנָסֵיב רֵישָׁא "כִּסָּהוּ כָּרָאוּי", נָסֵיב סֵיפָא נָמֵי "לֹא כִּסָּהוּ".

תָּא שְׁמַע: נָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר חֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה וְקָטָן, סוֹמֵא וּמְהַלֵּךְ בַּלַּיְלָה – חַיָּיב. פִּקֵּחַ וּמְהַלֵּךְ בַּיּוֹם – פָּטוּר. וְאַמַּאי? נֵימָא מִדְּהָווּ פּוֹשֵׁעַ לְעִנְיַן חֵרֵשׁ, הָווּ נָמֵי פּוֹשֵׁעַ לְעִנְיַן פִּקֵּחַ! אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ – לָא אָמְרִינַן מִגּוֹ? שְׁמַע מִינַּהּ.

נָפַל לְפָנָיו כּוּ'. אָמַר רַב: "לְפָנָיו" – לְפָנָיו מַמָּשׁ, "לְאַחֲרָיו" – אַחֲרָיו מַמָּשׁ.

דף נג.

וְזֶה וָזֶה בְּבוֹר.

רַב לְטַעְמֵיהּ – דְּאָמַר רַב: בּוֹר שֶׁחִיְּיבָה עָלָיו תּוֹרָה – לְהֶבְלוֹ, וְלֹא לַחֲבָטוֹ.

וּשְׁמוּאֵל אָמַר: בְּבוֹר – בֵּין מִלְּפָנָיו בֵּין מִלְּאַחֲרָיו, חַיָּיב.

שְׁמוּאֵל לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר: לְהֶבְלוֹ – וְכָל שֶׁכֵּן לַחֲבָטוֹ. אֶלָּא הֵיכִי דָּמֵי לְאַחֲרָיו מִקּוֹל הַכְּרָיָיה – דְּפָטוּר? כְּגוֹן דְּנִתְקַל בַּבּוֹר, וְנָפַל לַאֲחוֹרֵי הַבּוֹר חוּץ לַבּוֹר.

אִיתֵּיבֵיהּ: בְּבוֹר – בֵּין לְפָנָיו בֵּין לְאַחֲרָיו, חַיָּיב. תְּיוּבְתָּא דְּרַב!

אָמַר רַב חִסְדָּא: מוֹדֶה רַב בְּבוֹר בִּרְשׁוּתוֹ – דְּחַיָּיב, מִשּׁוּם דְּאָמַר לֵיהּ: מִמָּה נַפְשָׁךְ? אִי בְּהַבְלָא מִית – הַבְלָא דִּידָךְ הוּא, אִי בְּחַבְטָא מִית – חַבְטָא דִּידָךְ הוּא.

רַבָּה אָמַר: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בְּמִתְהַפֵּךְ, דִּנְפַל אַאַפֵּיהּ וְאִתְהֲפִיךְ וּנְפַל אַגַּבֵּיהּ; דְּהַבְלָא דְּאַהֲנִי בֵּיהּ, אַהֲנִי בֵּיהּ.

רַב יוֹסֵף אָמַר: הָכָא בְּנָזְקֵי בוֹר בְּשׁוֹר עָסְקִינַן – מַאי נִיהוּ? שֶׁהִבְאִישׁ אֶת מֵימָיו; דְּלָא שְׁנָא לְפָנָיו וְלָא שְׁנָא לְאַחֲרָיו – מִיחַיַּיב.

תָּנֵי רַב חֲנַנְיָה לְסַיּוֹעֵי לְרַב: "וְנָפַל" – עַד שֶׁיִּפּוֹל דֶּרֶךְ נְפִילָה. מִכָּאן אָמְרוּ: נָפַל לְפָנָיו מִקּוֹל הַכְּרִיָּיה – חַיָּיב, לְאַחֲרָיו מִקּוֹל הַכְּרִיָּיה – פָּטוּר. וְזֶה וְזֶה בְּבוֹר.

אָמַר מָר: נָפַל לְפָנָיו מִקּוֹל הַכְּרִיָּיה – חַיָּיב. וְאַמַּאי? נֵימָא כּוֹרֶה גֶּרֶם לֵיהּ! אָמַר רַב שִׁימִי בַּר אַשֵׁי: הָא מַנִּי – רַבִּי נָתָן הִיא, דְּאָמַר: בַּעַל הַבּוֹר הֶזִּיקָא קָא עָבֵיד, וְכֹל הֵיכָא דְּלָא אֶפְשָׁר לְאִשְׁתַּלּוֹמֵי מֵהַאי – מִשְׁתַּלֵּם מֵהַאי;

דְּתַנְיָא: שׁוֹר שֶׁדְּחַף אֶת חֲבֵירוֹ לְבוֹר – בַּעַל הַשּׁוֹר חַיָּיב, בַּעַל הַבּוֹר פָּטוּר. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: בַּעַל הַשּׁוֹר מְשַׁלֵּם מֶחֱצָה, וּבַעַל הַבּוֹר מְשַׁלֵּם מֶחֱצָה.

וְהָתַנְיָא, רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: בַּעַל הַבּוֹר מְשַׁלֵּם שְׁלֹשָׁה חֲלָקִים, וּבַעַל הַשּׁוֹר רְבִיעַ! לָא קַשְׁיָא; הָא בְּתָם, הָא בְּמוּעָד.

וּבְתָם מַאי קָסָבַר? אִי קָסָבַר: הַאי כּוּלֵּיהּ הֶזִּיקָא עֲבַד וְהַאי כּוּלֵּיהּ הֶזִּיקָא עֲבַד – הַאי מְשַׁלֵּם פַּלְגָא, וְהַאי מְשַׁלֵּם פַּלְגָא!

וְאִי קָסָבַר: הַאי פַּלְגָא הֶזִּיקָא עֲבַד, וְהַאי פַּלְגָא הֶזִּיקָא עֲבַד – בַּעַל הַבּוֹר מְשַׁלֵּם פַּלְגָא וּבַעַל הַשּׁוֹר רְבִיעַ, וְאִידָּךְ רִיבְעָא מַפְסִיד?

אָמַר רָבָא: רַבִּי נָתָן דַּיְּינָא הוּא, וְנָחֵית לְעוּמְקָא דְּדִינָא; לְעוֹלָם קָסָבַר: הַאי כּוּלֵּיהּ הֶזִּיקָא עֲבַד, וְהַאי כּוּלֵּיהּ הֶזִּיקָא עֲבַד; וּדְקָא קַשְׁיָא לָךְ לְשַׁלֵּם הַאי פַּלְגָא וְהַאי פַּלְגָא, מִשּׁוּם דְּאָמַר לֵיהּ בַּעַל הַשּׁוֹר לְבַעַל הַבּוֹר: שׁוּתָּפוּתַאי מַאי אַהֲנָיְא לִי?

אִיבָּעֵית אֵימָא, לְעוֹלָם קָסָבַר: הַאי פַּלְגָא הֶזִּיקָא עֲבַד, וְהַאי פַּלְגָא הֶזִּיקָא עֲבַד; וּדְקָא קַשְׁיָא לָךְ: בַּעַל הַבּוֹר מְשַׁלֵּם פַּלְגָא וּבַעַל הַשּׁוֹר מְשַׁלֵּם רְבִיעַ, וְאִידָּךְ רִיבְעָא נַפְסִיד – מִשּׁוּם דַּאֲמַר לֵיהּ בַּעַל הַשּׁוֹר לְבַעַל הַבּוֹר: אֲנָא תּוֹרַאי בְּבֵירָךְ אַשְׁכְּחִיתֵיהּ – אַתְּ קְטַלְתֵּיהּ; מַאי דְּאִית לִי לְאִשְׁתַּלּוֹמֵי מֵהַיְיאךְ – מִשְׁתַּלַּמְנָא, מַאי דְּלֵית לִי לְאִשְׁתַּלּוֹמֵי מֵהַיְיאךְ – מִשְׁתַּלַּמְנָא מִמָּךְ.

אָמַר רָבָא: הִנִּיחַ אֶבֶן עַל פִּי הַבּוֹר, וּבָא שׁוֹר וְנִתְקַל בָּהּ, וְנָפַל בַּבּוֹר – בָּאנוּ לְמַחְלוֹקֶת רַבִּי נָתָן וְרַבָּנָן. פְּשִׁיטָא!

מַהוּ דְּתֵימָא, הָתָם הוּא דְּאָמַר בַּעַל הַבּוֹר לְבַעַל הַשּׁוֹר: "אִי לָאו בֵּירָא דִּידִי – תּוֹרָא דִּידָךְ הֲוָה קָטֵיל לֵיהּ"; אֲבָל הָכָא, מְצֵי אָמַר לֵיהּ בַּעַל אֶבֶן לְבַעַל הַבּוֹר: "אִי לָאו בֵּירָא דִּידָךְ,

אַבְנָא דִּידִי מַאי הֲוָה עָבְדָא? אִי הֲוָה מִיתְקֵל בָּהּ – הֲוָה נָפֵל וְקָאֵי!" קָא מַשְׁמַע לַן, דַּאֲמַר לֵיהּ: "אִי לָאו אֶבֶן – לָא הֲוָה נָפֵיל לְבֵירָא".

אִיתְּמַר:

דף נג:

שׁוֹר וְשׁוֹר פְּסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין שֶׁנִּגְחוּ – מַאי נִיהוּ? שׁוֹר בְּכוֹר, דְּלָא פָּרֵיק לֵיהּ; אַבָּיֵי אָמַר: מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק, רָבִינָא אָמַר: מְשַׁלֵּם רְבִיעַ נֶזֶק.

הָא וְהָא בְּתָם; הָא כְּרַבָּנַן, וְהָא כְּרַבִּי נָתָן.

אִיבָּעֵית אֵימָא: הָא וְהָא כְּרַבָּנַן; הָא בְּתָם, הָא בְּמוּעָד.

אִיכָּא דְּאָמְרִי – אַבָּיֵי אָמַר: חֲצִי נֶזֶק, רָבִינָא אָמַר: כּוּלֵּיהּ נֶזֶק. הָא וְהָא בְּמוּעָד; הָא כְּרַבָּנַן, וְהָא כְּרַבִּי נָתָן.

אִיבָּעֵית אֵימָא: הָא וְהָא כְּרַבִּי נָתָן; הָא בְּמוּעָד, וְהָא בְּתָם.

אָמַר רָבָא: שׁוֹר וְאָדָם שֶׁדָּחֲפוּ לְבוֹר, לְעִנְיַן נְזָקִין – כּוּלָּן חַיָּבִין. לְעִנְיַן אַרְבָּעָה דְּבָרִים וּדְמֵי וְלָדוֹת – אָדָם חַיָּיב, וְשׁוֹר וּבוֹר פָּטוּר.

לְעִנְיַן כּוֹפֶר וּשְׁלֹשִׁים שֶׁל עֶבֶד – שׁוֹר חַיָּיב, אָדָם וּבוֹר פְּטוּרִים. לְעִנְיַן כֵּלִים וְשׁוֹר פְּסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין – אָדָם וְשׁוֹר חַיָּבִין, וּבוֹר פָּטוּר.

מַאי טַעְמָא? אָמַר קְרָא: "וְהֻמַּת יְהֻיֶה לוֹ" – בְּמִי שֶׁהֻמַּת שָׁלוֹ, יָצָא זֶה שֶׁאֵין הַמֵּת שֶׁלּוֹ.

לְמֵימְרָא דִּפְשִׁיטָא לֵיהּ לְרָבָא? וְהָא מִיבַּעְיָא בָּעֵי לֵיהּ לְרָבָא – דְּבָעֵי רָבָא: שׁוֹר פְּסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין שֶׁנָּפַל לַבּוֹר, מַהוּ? הַאי "וְהֻמַּת יְהֻיֶה לוֹ" – בְּמִי שֶׁהֻמַּת שָׁלוֹ, יָצָא זֶה שֶׁאֵין הַמֵּת שֶׁלּוֹ; אוֹ דִילְמָא, "וְהֻמַּת יְהֻיֶה לוֹ" – לְבָעָלִים מְטַפְּלִין בַּנְּבֵילָה הוּא דַּאֲתָא?

בָּתַר דְּבַעְיֵהּ, הֲדַר פַּשְׁטַהּ.

אֶלָּא בְּעָלִים מְטַפְּלִין בַּנְּבֵילָה – מְנָא לֵיהּ? נָפְקָא לֵיהּ מִן "וְהֻמַּת יְהֻיֶה לוֹ" דִּשׁוֹר. מַאי חָזֵית דִּ"וְהֻמַּת יְהֻיֶה לוֹ" דִּשׁוֹר – מַפְקְתְּ לֵיהּ לִבְעָלִים מְטַפְּלִין בַּנְּבֵילָה, "וְהֻמַּת יְהֻיֶה לוֹ" דְּבוֹר – מַפְקְתְּ לֵיהּ לְמִי שֶׁהֻמַּת שָׁלוֹ? אֵיפוֹךְ אָנָא!

מִסְתַּבְּרָא פְּטוּר גַּבֵּי בוֹר – הוֹאִיל וּפָטַר בּוֹ אֶת הַכֵּלִים. אַדְּרַבָּה, פְּטוּר גַּבֵּי שׁוֹר – שֶׁכֵּן פָּטַר בּוֹ חֲצִי נֶזֶק! כּוּלֵּיהּ נֶזֶק מִיהַת לָא אַשְׁכְּחַן.

נָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר וְכֵלָיו, וְנִשְׁתַּבְּרוּ כּוּ'. מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי יְהוּדָה – דְּתַנְיָא: רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּיב עַל נִזְקֵי כֵלִים בְּבוֹר.

מַאי טַעְמָא דְּרַבָּנַן? דְּאָמַר קְרָא: "וְנָפַל שָׁמָּה שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר"; "שׁוֹר" – וְלֹא אָדָם, "חֲמוֹר" – וְלֹא כֵּלִים. וְרַבִּי יְהוּדָה – "אוֹ", לְרַבּוֹת אֶת הַכֵּלִים. וְרַבָּנַן –

דף נד.

"אוֹ", מִיבָּעֵי לֵיהּ לְחַלֵּק. וְרַבִּי יְהוּדָה – לְחַלֵּק מִ"וְנָפַל" נָפְקָא. וְרַבָּנַן – "וְנָפַל", טוּבָא מַשְׁמַע.

אֵימָא "וְנָפַל" – כָּלַל, "שׁוֹר וַחֲמוֹר" – פָּרַט; כְּלָל וּפְרָט – אֵין בַּכְּלָל אֶלָּא מַה שֶּׁבַּפְּרָט; שׁוֹר וַחֲמוֹר – אִין, מִידֵּי אַחֲרִינָא – לָא!

אָמְרִי: "בַּעַל הַבּוֹר יְשַׁלֵּם" – חָזַר וְכָלַל. כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל – אִי אַתָּה דָּן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט; מָה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ – בַּעֲלֵי חַיִּים, אַף כֹּל בַּעֲלֵי חַיִּים.

אִי, מָה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ, דָּבָר שֶׁנִּבְלָתוֹ מְטַמְּאָה בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא – אַף כָּל דָּבָר שֶׁנִּבְלָתוֹ מְטַמְּאָה בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא, אֲבָל עוֹפוֹת לֹא!

אִם כֵּן, נִכְתּוֹב רַחֲמָנָא חַד פְּרָטָא! הֵי נִכְתּוֹב? אִי כְּתַב "שׁוֹר", הָוֶה אָמֵינָא: קָרֵב לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ – אִין, שֶׁאֵינוֹ קָרֵב לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ – לָא. וְאִי כְּתַב רַחֲמָנָא "חֲמוֹר", הָוֶה אָמֵינָא: קָדוֹשׁ בִּבְכוֹרָה – אִין, שֶׁאֵין קָדוֹשׁ בִּבְכוֹרָה – לָא!

אֶלָּא אָמַר קְרָא: "וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ" – כֹּל דָּבָר מִיתָה.

בֵּין לְרַבָּנַן דְּקָא מְמַעֲטִי לְהוּ לְכֵלִים, וּבֵין לְרַבִּי יְהוּדָה דְּקָא מְרַבֵּי לְהוּ לְכֵלִים – כֵּלִים בְּנֵי מִיתָה נִינְהוּ?! אָמְרִי: שִׁבְרָתָן זוֹ הִיא מִיתָתָן.

וּלְרַב דְּאָמַר: בּוֹר שֶׁחִיְּיבָה עָלָיו תּוֹרָה – לְהֶבְלוֹ וְלֹא לַחֲבָטוֹ; בֵּין לְרַבָּנַן בֵּין לְרַבִּי יְהוּדָה – כֵּלִים בְּנֵי הַבְלָא נִינְהוּ?! אָמְרִי: בְּחַדְתֵּי, דִּמְיפַקְּעִי מֵהַבְלָא.

הַאי "וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ" מִבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְרָבָא, דְּאָמַר רָבָא: שׁוֹר פְּסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין שֶׁנָּפַל לְבוֹר – פָּטוּר, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ" – בְּמִי שֶׁהַמֵּת שֶׁלּוֹ, יָצָא זֶה שֶׁאֵין הַמֵּת שֶׁלּוֹ.

אֶלָּא אָמַר קְרָא: "כֶּסֶף יָשִׁיב לִבְעָלָיו" – לְרַבּוֹת כֹּל דְּאִית לֵיהּ בְּעָלִים. אִי הָכִי, אֲפִילּוּ כֵּלִים וְאָדָם נָמֵי!

אָמַר קְרָא: "שׁוֹר" – וְלֹא אָדָם, "חֲמוֹר" – וְלֹא כֵּלִים. וּלְרַבִּי יְהוּדָה דְּקָא מְרַבֵּי לְהוּ לְכֵלִים, בִּשְׁלָמָא "שׁוֹר" – מְמַעֵט בֵּיהּ אָדָם, אֶלָּא "חֲמוֹר" מַאי מְמַעֵט בֵּיהּ?

אֶלָּא אָמַר רָבָא: "חֲמוֹר" דִּבּוֹר לְרַבִּי יְהוּדָה, וְ"שֶׂה" דַּאֲבִידָה לְדִבְרֵי הַכֹּל – קַשְׁיָא.

נָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן – חַיָּיב. מַאי "שׁוֹר חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן"? אִילֵימָא שׁוֹר שֶׁל חֵרֵשׁ, שׁוֹר שֶׁל שׁוֹטֶה, שׁוֹר שֶׁל קָטָן – הָא שׁוֹר שֶׁל פִּקֵּחַ פָּטוּר?!

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שׁוֹר שֶׁהוּא חֵרֵשׁ, שׁוֹר שֶׁהוּא שׁוֹטֶה, שׁוֹר שֶׁהוּא קָטָן.

דף נד:

הָא שׁוֹר שֶׁהוּא פִּקֵּחַ – פָּטוּר?

אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: לָא מִיבַּעְיָא קָאָמַר; לָא מִבַּעְיָא שׁוֹר שֶׁהוּא פִּקֵּחַ – דְּחַיָּיב; אֲבָל שׁוֹר חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, אֵימָא חֵרְשׁוּתוֹ גְּרָמָה לוֹ, קְטָנוּתוֹ גְּרָמָה לוֹ, וְלִיפְטַר; קָא מַשְׁמַע לַן.

אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא לְרָבִינָא, וְהָתַנְיָא: נָפַל לְתוֹכוֹ בַּר דַּעַת – פָּטוּר. מַאי, לָאו שׁוֹר בַּר דַּעַת?

אָמַר לֵיהּ: לָא, אָדָם. אֶלָּא מֵעַתָּה, אָדָם בֶּן דַּעַת הוּא דְּפָטוּר, הָא לָאו בֶּן דַּעַת הוּא – דְּחַיָּיב? "שׁוֹר" – וְלֹא אָדָם כְּתִיב!

אֶלָּא מַאי "בֶּן דַּעַת" – מִין בֶּן דַּעַת. אֶמַר לֵיהּ, וְהָתַנְיָא: נָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר בֶּן דַּעַת – פָּטוּר!

אֶלָּא אָמַר רָבָא: שׁוֹר וְהוּא חֵרֵשׁ, שׁוֹר וְהוּא שׁוֹטֶה, שׁוֹר וְהוּא קָטָן – דִּיּוּקָא; אֲבָל שׁוֹר וְהוּא פִּקֵּחַ – פָּטוּר. מַאי טַעְמָא? דְּבָעֵי לֵיהּ עֵיוּנֵי וּמֵיזַל. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: נָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר חֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה, וְקָטָן, וְסוֹמֵא, וּמְהַלֵּךְ בַּלַּיְלָה – חַיָּיב. פִּקֵּחַ וּמְהַלֵּךְ בַּיּוֹם – פָּטוּר.

מַתְנִי' אֶחָד שׁוֹר וְאֶחָד כָּל בְּהֵמָה – לִנְפִילַת הַבּוֹר, וּלְהַפְרָשַׁת הַר סִינַי, וּלְתַשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, וְלַהֲשָׁבַת אֲבֵידָה, לִפְרִיקָה, לַחֲסִימָה, לַכְּלְאַיִם, וְלַשַּׁבָּת.

וְכֵן חַיָּה וְעוֹף כַּיּוֹצֵא בָּהֶן. אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר "שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר"? אֶלָּא שֶׁדִּבֵּר הַכָּתוּב בַּהוֹוֶה.

גְּמָ' לִנְפִילַת הַבּוֹר – "כֶּסֶף יָשִׁיב לִבְעָלָיו" כְּתִיב – כֹּל דְּאִית לֵיהּ בְּעָלִים, כְּדַאֲמַרַן.

לְהַפְרָשַׁת הַר סִינַי – "אִם בְּהֵמָה אִם אִישׁ לֹא יִחְיֶה", וְחַיָּה בִּכְלַל בְּהֵמָה הָוְיָא; "אִם" – לְרַבּוֹת אֶת הָעוֹפוֹת.

לְתַשְׁלוּמֵי כֶּפֶל – כִּדְאָמְרִינַן: "עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע" – כְּלַל כֹּל דְּבַר פְּשִׁיעָה. לַהֲשָׁבַת אֲבֵידָה – "לְכָל אֲבֵדַת אָחִיךָ". לִפְרִיקָה – יָלִיף "חֲמוֹר"–"חֲמוֹר" מִשַּׁבָּת.

לַחֲסִימָה – יָלִיף "שׁוֹר"–"שׁוֹר" מִשַּׁבָּת.

לְכִלְאַיִם – אִי כִּלְאַיִם דַּחֲרִישָׁה, יָלִיף "שׁוֹר"–"שׁוֹר" מִשַּׁבָּת;

אִי כִּלְאַיִם דְּהַרְבָּעָה, יָלִיף "בְּהֶמְתֶּךָ"–"בְּהֶמְתֶּךָ" מִשַּׁבָּת.

וְגַבֵּי שַׁבָּת מְנָלַן? דְּתַנְיָא: רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, בְּדִבְּרוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת נֶאֱמַר: "עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וּבְהֶמְתֶּךָ", וּבְדִבְּרוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת נֶאֱמַר: "וְשׁוֹרְךָ וַחֲמֹרְךָ וְכָל בְּהֶמְתֶּךָ". וַהֲלֹא שׁוֹר וַחֲמוֹר בִּכְלַל כָּל בְּהֵמָה הָיוּ, וְלָמָּה יָצְאוּ? לוֹמַר לְךָ: מָה שׁוֹר וַחֲמוֹר הָאָמוּר כָּאן – חַיָּה וְעוֹף כַּיּוֹצֵא בָּהֶן, אַף כֹּל חַיָּה וְעוֹף כַּיּוֹצֵא בָּהֶן.

אֵימָא: "בְּהֵמָה" דְּדִבְּרוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת – כָּלַל, "שׁוֹרְךָ וַחֲמֹרְךָ" דְּדִבְּרוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת – פָּרַט; כְּלָל וּפְרָט – אֵין בַּכְּלָל אֶלָּא מַה שֶּׁבַּפְּרָט; שׁוֹר וַחֲמוֹר – אִין, מִידֵּי אַחֲרִינָא – לָא!

אָמְרִי: "וְכָל בְּהֶמְתֶּךָ" דְּדִבְּרוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת – חָזַר וְכָלַל. כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל – אִי אַתָּה דָּן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט; מָה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ – בַּעֲלֵי חַיִּים, אַף כֹּל בַּעֲלֵי חַיִּים.

וְאֵימָא: מָה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ – דָּבָר שֶׁנִּבְלְתּוֹ מְטַמְּאָ[ה] בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא, אַף כָּל דָּבָר שֶׁנִּבְלָתוֹ מְטַמְּאָ[ה] בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא; אֲבָל עוֹפוֹת – לֹא!

אָמְרִי: אִם כֵּן, נִכְתּוֹב רַחֲמָנָא חַד פְּרָטָא! הֵי נִכְתּוֹב רַחֲמָנָא? אִי כְּתַב רַחֲמָנָא "שׁוֹר", הָוֶה אָמֵינָא: קָרֵב לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ – אִין, שֶׁאֵינוֹ קָרֵב לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ – לָא; כְּתַב רַחֲמָנָא "חָמוֹר". וְאִי כְּתַב רַחֲמָנָא "חֲמוֹר", הֲוָה אָמֵינָא: קָדוֹשׁ בִּבְכוֹרָה – אִין, שֶׁאֵין קָדוֹשׁ בִּבְכוֹרָה – לָא; כְּתַב רַחֲמָנָא "שׁוֹר".

אֶלָּא "וְכָל בְּהֶמְתֶּךָ" – רִיבּוּיָא הוּא.

וְכֹל הֵיכָא דִּכְתַב רַחֲמָנָא "כֹּל" – רִיבּוּיָא הוּא?! וְהָא גַּבֵּי מַעֲשֵׂר דִּכְתִיב "כֹּל", וְקָא דָרְשִׁינַן לֵיהּ בִּכְלָל וּפְרָט!

דִּתַנְיָא: "וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ" – כְּלָל, "בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר" – פְּרָט, "וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ" – חָזַר וְכָלַל;

כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל – אִי אַתָּה דָן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט, מָה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ – פָּרִי מִפְּרִי וְגִידּוּלֵי קַרְקַע, אַף כֹּל פָּרִי מִפְּרִי וְגִידּוּלֵי קַרְקַע!

אָמְרִי: "בְּכֹל" – כְּלָלָא, "כֹּל" – רִיבּוּיָא. אִיבָּעֵית אֵימָא: "כֹּל" נָמֵי כְּלָלָא הוּא, מִיהוּ הַאי "כֹּל" דְּהָכָא – רִיבּוּיָא הוּא; מִדַּהֲוָה לֵיהּ לְמִכְתַּב: "וּבְהֶמְתֶּךָ" כְּדִכְתִיב בְּדִבְּרוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת, וּכְתַב: "וְכָל בְּהֶמְתֶּךָ" – שְׁמַע מִינַּהּ רִיבּוּיָא.

הַשְׁתָּא דְּאָמְרַתְּ: "כֹּל" – רִיבּוּיָא הוּא; "בְּהֶמְתֶּךָ" דִּדְבְּרוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת, וְ"שׁוֹר וָחֲמוֹר" דִּדְבְּרוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת – לְמָה לִי?

אָמְרִי: "שׁוֹר" – לְאַגְמוֹרֵי "שׁוֹר"–"שׁוֹר" לַחֲסִימָה,

"חֲמוֹר" – לְאַגְמוֹרֵי "חֲמוֹר"–"חֲמוֹר" לִפְרִיקָה,

"בְּהֶמְתֶּךָ" – לְאַגְמוֹרֵי "בְּהֶמְתֶּךָ"–"בְּהֶמְתֶּךָ" לְכִלְאַיִם.

אִי הָכִי, אֶפִילּוּ אָדָם לִיתְסַר! אַלְמָה תְּנַן: אָדָם מוּתָּר עִם כּוּתִּי לַחְרוֹשׁ וְלִמְשׁוֹךְ?

אָמַר רַב פָּפָּא: פַּפּוּנָאֵי יָדְעִי טַעְמָא דְּהָא מִילְתָא – וּמַנּוּ? רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב; אָמַר קְרָא: "לְמַעַן יָנוּחַ עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ כָּמוֹךָ" – לְהַנָּחָה הִקִּישָׁתִיו, וְלֹא לְדָבָר אַחֵר.

שָׁאַל רַבִּי חֲנִינָא בֶּן עֲגִיל אֶת רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא: מִפְּנֵי מָה בִּדְבְּרוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת לֹא נֶאֱמַר בָּהֶם "טוֹב", וּבִדְבְּרוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת

דף נה.

נֶאֱמַר בָּהֶם "טוֹב"? אָמַר לוֹ: עַד שֶׁאַתָּה שׁוֹאֲלֵנִי לְמָה נֶאֱמַר בָּהֶם "טוֹב", שְׁאָלֵנִי אִם נֶאֱמַר בָּהֶן "טוֹב" אִם לָאו – שֶׁאֵינִי יוֹדֵעַ אִם נֶאֱמַר בָּהֶן "טוֹב" אִם לָאו; כְּלֵךְ אֵצֶל רַבִּי תַּנְחוּם בַּר חֲנִילַאי, שֶׁהָיָה רָגִיל אֵצֶל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי – שֶׁהָיָה בָּקִי בְּאַגָּדָה.

אָזַל לְגַבֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ: מִמֶּנּוּ לֹא שָׁמַעְתִּי, אֶלָּא כָּךְ אָמַר לִי שְׁמוּאֵל בַּר נַחוּם אָחִי אִמּוֹ שֶׁל רַב אַחָא בְּרַבִּי חֲנִינָא, וְאָמְרִי לַהּ אָבִי אִמּוֹ שֶׁל רַב אַחַי בְּרַבִּי חֲנִינָא: הוֹאִיל וְסוֹפָן לְהִשְׁתַּבֵּר.

וְכִי סוֹפָן לְהִשְׁתַּבֵּר מַאי הָוֵי? אָמַר רַב אָשֵׁי: חַס וְשָׁלוֹם, פְּסָקָה טוֹבָה מִיִּשְׂרָאֵל.
אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: הָרוֹאֶה טֵית בַּחֲלוֹמוֹ – סִימָן יָפֶה לוֹ. מַאי טַעְמָא? אִילֵּימָא מִשּׁוּם דִּכְתִיב "טוֹב", אֵימָא: "וְטֵאטֵאתִיהָ בְּמַטְאֲטֵא הַשְׁמֵד"! חַד טֵית קָאָמְרִינַן.
אֵימָא: "טֶמְאָתָהּ בְּשׁוּלֶיהָ"! טֵית בֵּית קָאָמְרִינַן. אֵימָא: "טָבְעוּ בָאָרֶץ שְׁעָרֶיהָ"!
אֶלָּא הוֹאִיל וּפָתַח בּוֹ הַכָּתוּב לְטוֹבָה תְּחִילָּה – שֶׁמִּ"בְּרֵאשִׁית" עַד "וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר", לָא כְּתִיב טֵית.
וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: הָרוֹאֶה הֶסְפֵּד בַּחֲלוֹמוֹ – חָסוּ עָלָיו מִן הַשָּׁמַיִם, וּפָדָאוּהוּ. הֲנֵי מִילֵּי בְּכָתָבָא.
וְכֵן חַיָּה וְעוֹף כַּיּוֹצֵא בָּהֶן וְכוּ'. אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, כָּאן שָׁנָה רַבִּי: תַּרְנְגוֹל, טַוּוֹס וּפַסְיוֹנִי – כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה.
פְּשִׁיטָא! אָמַר רַב חֲבִיבָא: מִשּׁוּם דְּרַבּוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי – מַהוּ דְּתֵימָא: מִין חַד הוּא; קָא מַשְׁמַע לַן.
אָמַר שְׁמוּאֵל: אַווֹז וְאַווֹז הַבָּר – כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה. מַתְקֵיף לַהּ רָבָא בַּר רַב חָנָן: מַאי טַעְמָא? אִילֵּימָא מִשּׁוּם דְּהַאי אָרִיךְ קוֹעֵיהּ וְהַאי זוּטַר קוֹעֵיהּ; אֶלָּא מֵעַתָּה, גַּמְלָא פִּרְסָא וְגַמְלָא טַיְיעָא, דְּהַאי אַלִּים קוֹעֵיהּ וְהַאי קַטְטִין קוֹעֵיהּ, הָכִי נָמֵי דְּהָווּ כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה?!
אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי: זֶה בֵּיצָיו מְבַחוּץ, וְזֶה בֵּיצָיו מִבִּפְנִים. רַב פָּפָּא אָמַר: הָא טְעוּנָה חֲדָא בֵּיעָתָא בְּשִׁיחְלָא, וְהָא טְעוּנָה כַּמָּה בֵּיעָתָא בְּשִׁיחְלָא.
אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: הַמַּרְבִּיעַ שְׁנֵי מִינִים שֶׁבַּיָּם – לוֹקֶה. מַאי טַעְמָא? אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה מִשְּׁמֵיהּ דְּעוּלָּא: אָתְיָא "לְמִינֵהוּ"–"לְמִינֵהוּ" מִיַּבָּשָׁה.
בָּעֵי רַחֲבָה: הַמַּנְהִיג בְּעִיזָּא וְשִׁיבּוּטָא, מַהוּ? מִי אָמְרִינַן: כֵּיוָן דְּעִיזָּא לָא נָחֵית בַּיָּם, וְשִׁיבּוּטָא לָא סָלֵיק לַיַּבָּשָׁה – לֹא כְּלוּם עָבֵיד; אוֹ דִלְמָא, הַשְׁתָּא מִיהַת קָא מַנְהֵיג?
מַתְקֵיף לַהּ רָבִינָא: אֶלָּא מֵעַתָּה, חִיבֵּר חִטָּה וּשְׂעוֹרָה בְּיָדוֹ, וְזָרַע חִטָּה בָּאָרֶץ וּשְׂעוֹרָה בְּחוּצָה לָאָרֶץ, הָכִי נָמֵי דְּמַחַיַּיב?
אָמְרִי: הָכִי הַשְׁתָּא?! הָתָם – אֶרֶץ מְקוֹם חִיּוּבָא, חוּצָה לָאָרֶץ לָא מְקוֹם חִיּוּבָא; הָכָא – אִידֵּי וְאִידֵּי חִיּוּבָא הוּא.

הֲדַרַן עֲלָךְ שׁוֹר שֶׁנָּגַח אֶת הַפָּרָה

דף נה:

מַתְנִי׳ **הַכּוֹנֵס** צֹאן לַדִּיר, וְנָעַל בְּפָנֶיהָ כָּרָאוּי, וְיָצְאָה וְהִזִּיקָה – פָּטוּר. לֹא נָעַל בְּפָנֶיהָ כָּרָאוּי, וְיָצְאָה וְהִזִּיקָה – חַיָּיב.

נִפְרְצָה בַּלַּיְלָה אוֹ שֶׁפְּרָצוּהָ לִסְטִים, וְיָצְאָה וְהִזִּיקָה – פָּטוּר. הוֹצִיאוּהָ לִסְטִים – לִסְטִים חַיָּיבִין.

הִנִּיחָה בַּחַמָּה, אוֹ שֶׁמְּסָרָהּ לְחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, וְיָצְאָה וְהִזִּיקָה – חַיָּיב.

מְסָרָהּ לְרוֹעֶה – נִכְנַס הָרוֹעֶה תַּחְתֶּיהָ.

נְפִלָה לְגִינָּה וְנֶהֱנֵית – מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁנֶּהֱנֵית. יְרָדָה כְּדַרְכָּהּ וְהִזִּיקָה – מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁהִזִּיקָה.

כֵּיצַד מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁהִזִּיקָה? שָׁמִין בֵּית סְאָה בְּאוֹתָהּ שָׂדֶה – כַּמָּה הָיְתָה יָפָה, וְכַמָּה הֵיא יָפָה.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אָכְלָה פֵּירוֹת גְּמוּרִים – מְשַׁלֶּמֶת פֵּירוֹת גְּמוּרִים. אִם סְאָה – סְאָה, אִם סָאתַיִם – סָאתַיִם.

גְּמָ׳ תָּנוּ רַבָּנַן: אֵיזֶהוּ "כָּרָאוּי", וְאֵיזֶהוּ "שֶׁלֹּא כָּרָאוּי"? דֶּלֶת שֶׁיְּכוֹלָה לַעֲמוֹד בְּרוּחַ מְצוּיָה – זֶהוּ כָּרָאוּי. שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לַעֲמוֹד בְּרוּחַ מְצוּיָה – זֶהוּ שֶׁלֹּא כָּרָאוּי.

אָמַר רַבִּי מָנִי בַּר פַּטִּישׁ: מַאן תַּנָּא מוּעָד דְּסַגֵּי לֵיהּ בִּשְׁמִירָה פְּחוּתָה – רַבִּי יְהוּדָה הִיא, דְּתָנַן: קְשָׁרוֹ בְּעָלָיו בְּמוֹסֵירָה, וְנָעַל לְפָנָיו כָּרָאוּי, וְיָצָא וְהִזִּיק – אֶחָד תָּם וְאֶחָד מוּעָד, חַיָּיב; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: תָּם – חַיָּיב, מוּעָד – פָּטוּר; שֶׁנֶּאֱמַר: "וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ בְּעָלָיו" – וְשָׁמוּר הוּא זֶה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֵין לוֹ שְׁמִירָה אֶלָּא סַכִּין.

אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי מֵאִיר, שָׁאנֵי שֵׁן וָרֶגֶל – דְּהַתּוֹרָה מִיעֲטָה בִּשְׁמִירָתָן. דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְאָמְרִי לַהּ בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: אַרְבָּעָה דְּבָרִים הַתּוֹרָה מִיעֲטָה בִּשְׁמִירָתָן, וְאֵלּוּ הֵן: בּוֹר, וָאֵשׁ, שֵׁן, וְרֶגֶל.

בּוֹר – דִּכְתִיב: "כִּי יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר אוֹ כִּי יִכְרֶה אִישׁ בֹּר, וְלֹא יְכַסֶּנּוּ", הָא כִּסָּהוּ – פָּטוּר.

אֵשׁ – דִּכְתִיב: "שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם הַמַּבְעֵר אֶת הַבְּעֵרָה" – עַד דְּבָעֵיד כְּעֵין מַבְעִיר.

שֵׁן – דִּכְתִיב: "וּבְעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר" – עַד דְּבָעֵיד כְּעֵין "וּבִעֵר".

רֶגֶל – דִּכְתִיב: "וְשִׁלַּח" – עַד דְּבָעֵיד כְּעֵין וְשִׁלַּח.

וְתַנְיָא: "וְשִׁלַּח" – זֶה הָרֶגֶל, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר". "וּבְעֵר" – זֶה הַשֵּׁן, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "כַּאֲשֶׁר יְבַעֵר הַגָּלָל עַד תֻּמּוֹ".

טַעְמָא דְּבָעֵיד כְּעֵין "וְשִׁלַּח" "וּבִעֵר", הָא לָא עָבֵיד – לָא.

אָמַר רַבָּה: מַתְנִיתִין נָמֵי דַּיְקָא, דְּקָתָנֵי ״צֹאן״ – מִכְּדֵי בְּשׁוֹר קָא עָסְקִינַן וְאָתֵי, נִיתְנֵי ״שׁוֹר״! מַאי שְׁנָא דְּקָתָנֵי ״צֹאן״? לָאו מִשּׁוּם דְּהַתּוֹרָה מִיעָטָה בִּשְׁמִירָתָן?

לָאו; מִשּׁוּם דְּכָאן קֶרֶן לָא כְּתִיבָא בַּהּ, שֵׁן וֶרֶגֶל הוּא דִּכְתִיב בֵּיהּ; וְקָא מַשְׁמַע לַן דְּשֵׁן וֶרֶגֶל – דְּמוּעָדִין הוּא. שְׁמַע מִינַּהּ.

תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אַרְבָּעָה דְּבָרִים הָעוֹשֶׂה אוֹתָן פָּטוּר מִדִּינֵי אָדָם, וְחַיָּיב בְּדִינֵי שָׁמַיִם. וְאֵלּוּ הֵן: הַפּוֹרֵץ גָּדֵר בִּפְנֵי בֶּהֱמַת חֲבֵירוֹ, וְהַכּוֹפֵף קָמָתוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ בִּפְנֵי הַדְּלֵיקָה, וְהַשּׁוֹכֵר עַדֵי שֶׁקֶר לְהָעִיד, וְהַיּוֹדֵעַ עֵדוּת לַחֲבֵירוֹ וְאֵינוֹ מֵעִיד לוֹ.

אָמַר מָר: הַפּוֹרֵץ גָּדֵר בִּפְנֵי בֶּהֱמַת חֲבֵירוֹ. הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא בְּכוֹתֶל בָּרִיא – בְּדִינֵי אָדָם נָמֵי נִיחַיָּיב! אֶלָּא

דף נו.

בְּכוֹתֶל רָעוּעַ.

אָמַר מָר: הַכּוֹפֵף קָמָתוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ בִּפְנֵי הַדְּלֵיקָה. הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא דְּמָטְיָא לֵיהּ בְּרוּחַ מְצוּיָה, בְּדִינֵי אָדָם נָמֵי נִחַיָּיב! אֶלָּא דְּמָטְיָא בְּרוּחַ שֶׁאֵינָהּ מְצוּיָה.

וְרַב אָשֵׁי אָמַר: טָמוּן אִתְּמַר, מִשּׁוּם דְּשַׁוְיֵהּ טָמוּן בָּאֵשׁ.

אָמַר מָר: הַשּׁוֹכֵר עֵדֵי שֶׁקֶר. הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא לְנַפְשֵׁיהּ – מָמוֹנָא בָּעֵי שַׁלּוֹמֵי, וּבְדִינֵי אָדָם נָמֵי נִיחַיָּיב! אֶלָּא לְחַבְרֵיהּ.

וְהַיּוֹדֵעַ עֵדוּת לַחֲבֵירוֹ וְאֵינוֹ מֵעִיד לוֹ. בְּמַאי עָסְקִינַן? אִילֵימָא בְּבֵי תְרֵי – פְּשִׁיטָא! דְּאוֹרְיֵיתָא הוּא – ״אִם לוֹא יַגִּיד, וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ״!

אֶלָּא בְּחַד.

וְתוּ לֵיכָּא? וְהָאִיכָּא (סִימָן: הָעוֹשֶׂה, בְּסַם, וּשְׁלִיחַ, חֲבֵירוֹ, נִשְׁבַּר.) הָעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּמֵי חַטָּאת וּבְפָרַת חַטָּאת – פָּטוּר מִדִּינֵי אָדָם, וְחַיָּיב בְּדִינֵי שָׁמַיִם!

וְהָאִיכָּא הַנּוֹתֵן סַם הַמָּוֶת בִּפְנֵי בֶּהֱמַת חֲבֵירוֹ – פָּטוּר מִדִּינֵי אָדָם, וְחַיָּיב בְּדִינֵי שָׁמַיִם!

וְהָאִיכָּא הַשּׁוֹלֵחַ אֶת הַבְּעֵרָה בְּיַד חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן – פָּטוּר מִדִּינֵי אָדָם, וְחַיָּיב בְּדִינֵי שָׁמַיִם!

וְהָאִיכָּא הַמַּבְעִית אֶת חֲבֵירוֹ – פָּטוּר מִדִּינֵי אָדָם, וְחַיָּיב בְּדִינֵי שָׁמַיִם!

וְהָאִיכָּא נִשְׁבָּרָה כַּדּוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וְלֹא סִילְּקָהּ, נָפְלָה גְּמַלּוֹ וְלֹא הֶעֱמִידָהּ – רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּיב בְּהֶזֵּקָן, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: פָּטוּר בְּדִינֵי אָדָם, וְחַיָּיב בְּדִינֵי שָׁמַיִם!

אֵין, מֵיהָא אִיכָּא טוּבָא; וְהָנֵי אִצְטְרִיכָא לֵיהּ – מַהוּ דְּתֵימָא בְּדִינֵי שָׁמַיִם נָמֵי לָא לִיחַיָּיב, קָא מַשְׁמַע לַן.

הַפּוֹרֵץ גָּדֵר בִּפְנֵי בֶּהֱמַת חֲבֵירוֹ – מַהוּ דְּתֵימָא: כֵּיוָן דִּלְמִסְתְּרֵיהּ קָאֵי, מָה עָבִיד? בְּדִינֵי שָׁמַיִם נָמֵי לָא לִיחַיָּיב; קָא מַשְׁמַע לַן.

הַכּוֹפֶף קָמָתוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ נָמֵי – מַהוּ דְּתֵימָא, לֵימָא: מִי הֲוָה יָדְעָנָא דְּאָתְיָא רוּחַ שֶׁאֵינָהּ מְצוּיָה? וּבְדִינֵי שָׁמַיִם נָמֵי לָא לִיחַיֵּיב; קָא מַשְׁמַע לַן.

וּלְרַב אָשֵׁי – דְּאָמַר נָמֵי טָמוּן אִיתְּמַר, מַהוּ דְּתֵימָא: ״אֲנָא כַּסּוּיֵי כַּסִּיתֵיהּ נִיהָלָךְ״, וּבְדִינֵי שָׁמַיִם נָמֵי לָא לִיחַיֵּיב; קָא מַשְׁמַע לַן.

וְהַשּׁוֹכֵר עֵדֵי שֶׁקֶר נָמֵי – מַהוּ דְּתֵימָא, לֵימָא: דִּבְרֵי הָרַב וְדִבְרֵי הַתַּלְמִיד, דִּבְרֵי מִי שׁוֹמְעִין? וּבְדִינֵי שָׁמַיִם נָמֵי לָא לִיחַיֵּיב; קָא מַשְׁמַע לַן.

וְהַיּוֹדֵעַ עֵדוּת לַחֲבֵירוֹ וְאֵינוֹ מֵעִיד לוֹ, נָמֵי – מַהוּ דְּתֵימָא: ״מִי יֵימַר דְּכִי הֲוָה אָתֵינָא מַסְהֲדִינָא לֵיהּ הֲוָה מוֹדֶה, דִּלְמָא הֲוָה מִשְׁתַּבַע לְשִׁקְרָא״, וּבְדִינֵי שָׁמַיִם נָמֵי לָא לִיחַיֵּיב; קָא מַשְׁמַע לַן.

נִפְרְצָה בַּלַּיְלָה אוֹ שֶׁפָּרְצוּהָ לִסְטִים כּוּ׳. אָמַר רַבָּה: וְהוּא שֶׁחָתְרָה.

אֲבָל לֹא חָתְרָה מַאי, חַיֶּיב?! הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא בְּכוֹתֶל בָּרִיא – כִּי לֹא חָתְרָה אַמַּאי חַיֶּיב? מַאי הֲוָה לֵיהּ לְמֶעְבַּד? אֶלָּא בְּכוֹתֶל רָעוּעַ – כִּי חָתְרָה אַמַּאי פָּטוּר? תְּחִלָּתוֹ בִּפְשִׁיעָה וְסוֹפוֹ בְּאוֹנֶס הוּא!

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר: תְּחִילָּתוֹ בִּפְשִׁיעָה וְסוֹפוֹ בְּאוֹנֶס פָּטוּר; אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: תְּחִילָּתוֹ בִּפְשִׁיעָה וְסוֹפוֹ בְּאוֹנֶס חַיָּיב – מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

אֶלָּא מַתְנִיתִין בְּכוֹתֶל בָּרִיא, וַאֲפִילּוּ לֹא חָתְרָה. וְכִי אִיתְּמַר דְּרַבָּה – אַסִּיפָא אִיתְּמַר: הַנִּיחָה בַּחַמָּה, אוֹ שֶׁמְּסָרָהּ לְחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, וְיָצְתָה וְהִזִּיקָה – חַיָּיב. אָמַר רַבָּה: וַאֲפִילּוּ חָתְרָה.

לָא מַבָּעְיָא הֵיכָא דְּלָא חָתְרָה – דְּכוּלַּהּ בִּפְשִׁיעָה הוּא, אֶלָּא אֲפִילּוּ חָתְרָה נָמֵי. מַהוּ דְּתֵימָא: הָוְיָא לַהּ תְּחִילָּתוֹ בִּפְשִׁיעָה וְסוֹפוֹ בְּאוֹנֶס; קָא מַשְׁמַע לַן דְּכוּלַּהּ פְּשִׁיעָה הִיא,

מַאי טַעְמָא? דַּאֲמַר לֵיהּ: מִידָּע יָדַעְתְּ דְּכֵיוָן דִּשְׁבַקְתַּהּ בְּחַמָּה – כֹּל טַצְדָּקָא דְּאִית לַהּ לְמֵיעְבַּד עָבְדָא וְנָפְקָא.

הוֹצִיאוּהָ לִסְטִים – לִסְטִים חַיָּיבִין.

דף נו:

פְּשִׁיטָא! כֵּיוָן דְּאַפְקוּהָ – קָיְימָא לַהּ בִּרְשׁוּתַיְיהוּ לְכֹל מִילֵּי!

לָא צְרִיכָא, דְּקָמוּ לַהּ בְּאַפַּהּ. כִּי הָא דְּאָמַר רַבָּה אָמַר רַב מַתְנָה אָמַר רַב: הַמַּעֲמִיד בֶּהֱמַת חֲבֵרוֹ עַל קֶמַח חֲבֵירוֹ – חַיָּיב. מַעֲמִיד – פְּשִׁיטָא! לָא צְרִיכָא, דְּקָם לַהּ בְּאַפַּהּ.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַב יוֹסֵף: הִכִּישָׁהּ אֲמַרְתְּ לַן, וְלִסְטִים נָמֵי דְּהִכִּישׁוּהָ.

מְסָרָהּ לְרוֹעֶה – נִכְנַס הָרוֹעֶה כּוּ׳. אָמְרִי: תַּחְתָּיו דְּמַאן? אִילֵימָא תַּחְתָּיו דְּבַעַל בְּהֵמָה – תְּנֵינָא חָדָא זִמְנָא: מְסָרוֹ לְשׁוֹמֵר חִנָּם, וּלְשׁוֹאֵל, לְנוֹשֵׂא שָׂכָר, וּלְשׁוֹכֵר – כּוּלָּן נִכְנְסוּ תַּחַת הַבְּעָלִים! אֶלָּא תַּחְתָּיו דְּשׁוֹמֵר.

וְשׁוֹמֵר קַמָּא אִפְּטַר לֵיהּ לְגַמְרֵי? לֵימָא תֵּיהְוֵי תִּיוּבְתָּא דְּרָבָא – דְּאָמַר רָבָא: שׁוֹמֵר שֶׁמָּסַר לְשׁוֹמֵר – חַיָּיב?

אָמַר לָךְ רָבָא: מַאי "מְסָרוֹ לְרוֹעֶה" – לְבַרְזִילַיהּ, דְּאוֹרְחֵיהּ דְּרוֹעֶה לְמִימְסַר לְבַרְזִילַיהּ.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: מִדְּקָתָנֵי "מְסָרָהּ לְרוֹעֶה" וְלָא קָתָנֵי "מְסָרָהּ לְאַחֵר", שְׁמַע מִינַּהּ מַאי "מְסָרָהּ לְרוֹעֶה" – מְסַר רוֹעֶה לְבַרְזִילַיהּ, דְּאוֹרְחֵיהּ דְּרוֹעֶה לְמִימְסַר לְבַרְזִילַיהּ; אֲבָל לְאַחֵר – לָא.

לֵימָא מְסַיֵּיע לֵיהּ לְרָבָא – דְּאָמַר רָבָא: שׁוֹמֵר שֶׁמָּסַר לְשׁוֹמֵר חַיָּיב? אָמְרִי: לָא; דְּלְמָא אוֹרְחָא דְּמֵילְתָא קָתָנֵי, וְהוּא הַדִּין לְאַחֵר.

אִיתְּמַר: שׁוֹמֵר אֲבֵידָה – רַבָּה אָמַר: כְּשׁוֹמֵר חִנָּם דָּמֵי, רַב יוֹסֵף אָמַר: כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר דָּמֵי.

רַבָּה אָמַר כְּשׁוֹמֵר חִנָּם דָּמֵי – מַאי הֲנָאָה קָא מָטֵי לֵיהּ? רַב יוֹסֵף אָמַר כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר דָּמֵי – בְּהַהִיא הֲנָאָה דְּלָא בָּעֲיָא לְמִיתַּבֵי לֵיהּ רֵיפְתָּא לְעַנְיָא, הָוֵי כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר.

אִיכָּא דְּמַפְרְשִׁי הָכִי: רַב יוֹסֵף אָמַר כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר דָּמֵי – כֵּיוָן דְּרַחֲמָנָא שַׁעְבְּדֵיהּ בְּעַל כּוֹרְחֵיהּ, הִלְכָךְ כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר דָּמֵי.

(סִימָן: הֶחְזִירָהּ, לְעוֹלָם, הִשֵּׁב, חַיָּיא, אָמַרְתָּ, נִשְׁבַּר, שָׂכָר.)

אֵיתִיבֵיהּ רַב יוֹסֵף לְרַבָּה:

דף נז.

הֶחְזִירָהּ לְמָקוֹם שֶׁיִּרְאֶנָּה – אֵינוֹ חַיָּיב לְטַפֵּל בָּהּ. נִגְנְבָה אוֹ אָבְדָה – חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָהּ.

מַאי "נִגְנְבָה אוֹ אָבְדָה"? לָאו נִגְנְבָה מִבֵּיתוֹ וְאָבְדָה מִבֵּיתוֹ?

לָא, מִמָּקוֹם שֶׁהֶחְזִירָהּ.

וְהָא קָתָנֵי: אֵינוֹ חַיָּיב לְטַפֵּל בָּהּ!

אָמַר לֵיהּ: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁהֶחְזִירָהּ בַּצָּהֳרַיִם.

וְתַרְתֵּי קָתָנֵי, וְהָכִי קָתָנֵי: הֶחְזִירָהּ שַׁחֲרִית לְמָקוֹם שֶׁיִּרְאֶנָּה, וּשְׁכִיחַ דְּעַיֵּיל וְנָפֵיק וְחָזֵי לַהּ – אֵינוֹ חַיָּיב לְטַפֵּל בָּהּ. הֶחְזִירָהּ בַּצָּהֳרַיִם לְמָקוֹם שֶׁיִּרְאֶנָּה, דְּלָא שְׁכִיחַ דְּעַיֵּיל וְנָפֵיק, דְּלָא חָזֵי לַהּ; וְנִגְנְבָה אוֹ אָבְדָה – חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָהּ.

אֵיתִיבֵיהּ: לְעוֹלָם הוּא חַיָּיב, עַד שֶׁיַּחְזִירֶנָּה לִרְשׁוּתוֹ. מַאי "לְעוֹלָם"? לָאו אֲפִילּוּ מִבֵּיתוֹ? שְׁמַע מִינַּהּ כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר דָּמֵי!

אָמַר לֵיהּ: מוֹדֵינָא לָךְ בְּבַעֲלֵי חַיִּים, דְּכֵיוָן דְּנָקְטֵי לְהוּ נִיגְרָא בָּרְיֵיתָא – בָּעֵי נְטִירוּתָא יַתִּירְתָּא.

אֵיתִיבֵיהּ רַבָּה לְרַב יוֹסֵף: "הָשֵׁב" – אֵין לִי אֶלָּא בְּבֵיתוֹ, לְגִינָּתוֹ וּלְחוּרְבָּתוֹ מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "תְּשִׁיבֵם" מִכָּל מָקוֹם.

מַאי "לְגִינָּתוֹ וּלְחוּרְבָּתוֹ"? אִילֵימָא לְגִינָּתוֹ הַמִּשְׁתַּמֶּרֶת וּלְחוּרְבָּתוֹ הַמִּשְׁתַּמֶּרֶת, הַיְינוּ בֵּיתוֹ! אֶלָּא פְּשִׁיטָא, לְגִינָּתוֹ שֶׁאֵינָהּ מִשְׁתַּמֶּרֶת וּלְחוּרְבָּתוֹ שֶׁאֵינָהּ מִשְׁתַּמֶּרֶת. שְׁמַע מִינַּהּ כְּשׁוֹמֵר חִנָּם דָּמֵי!

אָמַר לֵיהּ: לְעוֹלָם לְגִינָּתוֹ הַמִּשְׁתַּמֶּרֶת וּלְחוּרְבָּתוֹ הַמִּשְׁתַּמֶּרֶת, וּדְקָא קַשְׁיָא לָךְ: הַיְינוּ בֵּיתוֹ, הָא קָא מַשְׁמַע לַן – דְּלָא בָּעֵינַן דַּעַת בְּעָלִים, כִּדְרַבִּי אֶלְעָזָר.

דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: הַכֹּל צְרִיכִין דַּעַת בְּעָלִים, חוּץ מֵהֶשְׁבֵּת אֲבֵידָה – שֶׁהֲרֵי רִיבְּתָה בּוֹ תּוֹרָה הֶשְׁבוֹת הַרְבֵּה.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַב יוֹסֵף: וְאַתְּ לָא תִּסְבְּרָא דְּשׁוֹמֵר אֲבֵידָה כְּשׁוֹמֵר חִנָּם דָּמֵי? וְהָא אָמַר רַבִּי חִייָא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַטּוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב בַּאֲבֵידָה – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ שׁוֹמֵר שָׂכָר הָוֵי, אַמַּאי מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל? קָרְנָא בָּעֵי שַׁלּוֹמֵי!

אָמַר לֵיהּ: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁטּוֹעֵן טַעֲנַת לִסְטִים מְזוּיָּין.

אָמַר לֵיהּ: לִיסְטִים מְזוּיָּין – גַּזְלָן הוּא!

אָמַר לֵיהּ, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר: לִסְטִים מְזוּיָּין, כֵּיוָן דְּמִיטַּמַּר מֵאִינָשֵׁי – גַּנָּב הוּא.

אִיתְיְבֵיהּ:

דף נז:

לֹא; אִם אָמַרְתָּ בְּשׁוֹמֵר חִנָּם – שֶׁכֵּן מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, תֹּאמַר בְּשׁוֹמֵר שָׂכָר – שֶׁאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל?

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ לִסְטִים מְזוּיָּין גַּנָּב הוּא, נִמְצָא בְּשׁוֹמֵר שָׂכָר מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל – בְּטוֹעֵן טַעֲנַת לִסְטִים מְזוּיָּין!

אָמַר לֵיהּ, הָכִי קָאָמַר: לֹא; אִם אָמַרְתָּ בְּשׁוֹמֵר חִנָּם – שֶׁכֵּן מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל בְּכָל טַעֲנוֹתָיו, תֹּאמַר בְּשׁוֹמֵר שָׂכָר – שֶׁאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל אֶלָּא בְּטוֹעֵן טַעֲנַת לִסְטִים מְזוּיָּין.

אִיתְיְבֵיהּ: "וְנִשְׁבַּר אוֹ מֵת" – אֵין לִי אֶלָּא שְׁבוּרָה וּמֵתָה, גְּנֵיבָה וַאֲבֵידָה מִנַּיִן? אָמַרְתָּ קַל וָחוֹמֶר – וּמָה שׁוֹמֵר שָׂכָר, שֶׁפָּטַר בּוֹ שְׁבוּרָה וּמֵתָה, חַייָב בִּגְנֵיבָה וַאֲבֵידָה; שׁוֹאֵל, שֶׁחַייָב בִּשְׁבוּרָה וּמֵתָה – אֵינוֹ דִּין שֶׁחַייָב בִּגְנֵיבָה וַאֲבֵידָה? וְזֶהוּ קַל וְחוֹמֶר שֶׁאֵין עָלָיו תְּשׁוּבָה.

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ לִסְטִים מְזוּיָּין גַּנָּב הוּא, אַמַּאי אֵין עָלָיו תְּשׁוּבָה? אֵיכָּא לְמִפְרַךְ: מָה לְשׁוֹמֵר שָׂכָר – שֶׁכֵּן מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל בְּטוֹעֵן טַעֲנַת לִסְטִים מְזוּיָּין!

אָמַר לֵיהּ, קְסָבַר הַאי תַּנָּא: קָרְנָא בְּלֹא שְׁבוּעָה עֲדִיפָא מִכְּפֵילָא בִּשְׁבוּעָה.

לֵימָא מְסַייַע לֵיהּ: הַשּׁוֹכֵר פָּרָה מֵחֲבֵירוֹ, וְנִגְנְבָה, וְאָמַר הַלָּה: "הֲרֵינִי מְשַׁלֵּם וְאֵינִי נִשְׁבָּע", וְאַחַר כָּךְ נִמְצָא הַגַּנָּב – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל לַשּׁוֹכֵר.

סַבְרוּהָ – כְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר: שׁוֹכֵר כְּנוֹשֵׁא שָׂכָר דָּמַי; וּמִדְּקָתָנֵי: וְאָמַר "הֲרֵינִי מְשַׁלֵּם וְאֵינִי נִשְׁבָּע" – מִכְּלָל דְּאִי בָּעֵי, פָּטַר (לֵיהּ) נַפְשֵׁיהּ בִּשְׁבוּעָה.

הֵיכִי דָּמֵי – כְּגוֹן דְּקָא טָעֲיַין טַעֲנַת לִסְטִים מְזוּיָּין; וְקָתָנֵי: וְאַחַר כָּךְ נִמְצָא הַגַּנָּב – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל לַשּׁוֹכֵר; שְׁמַע מִינַּהּ: לִסְטִים מְזוּיָּין גַּנָּב הוּא!

אָמְרִי, מִי סָבְרַתְּ כְּרַבִּי יְהוּדָה – דְּאָמַר: שׁוֹכֵר כְּנוֹשֵׁא שָׂכָר דָּמַי? דִּלְמָא כְּרַבִּי מֵאִיר סְבִירָא לֵיהּ, דְּאָמַר: שׁוֹכֵר כְּשׁוֹמֵר חִנָּם דָּמֵי.

אִיבָּעֵית אֵימָא, כִּדְמַחְלֵיף רַבָּה בַּר אֲבוּהּ וְתָנֵי: שׁוֹכֵר כֵּיצַד מְשַׁלֵּם? רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּשׁוֹמֵר חִנָּם.

רַבִּי זֵירָא אָמַר: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בְּטוֹעֲן טַעֲנַת לִסְטִים מְזוּיָּין, וְנִמְצָא לִסְטִים שֶׁאֵינוֹ מְזוּיָּין.

נָפְלָה לְגִינָּה וְנֶהֱנֵית – מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁנֶּהֱנֵית. אָמַר רַב: בְּנָחְבְּטָה;

אֲבָל אָכְלָה – אֲפִילּוּ מַה שֶּׁנֶּהֱנֵית אֵינָהּ מְשַׁלֶּמֶת. לֵימָא רַב לְטַעְמֵיהּ, דַּאֲמַר רַב: הָיָה לַהּ שֶׁלֹּא תֹּאכַל?

אָמְרִי: הָכִי הַשְׁתָּא?! אֵימוֹר דְּאָמַר רַב הָתָם "הָיָה לַהּ שֶׁלֹּא תֹּאכַל" – הֵיכָא דְּאִיתַּזְקָא הִיא, דְּמָצֵי אֲמַר לֵיהּ מָרֵיהּ דְּפִירֵי: "לָא מְשַׁלַּמְנָא, הָיָה לַהּ שֶׁלֹּא תֹּאכַל"; לְאַזּוֹקֵי הִיא אַחֲרִינֵי, דִּפְטִירָה לְשַׁלּוֹמֵי, מִי אָמַר?!

אֶלָּא

דף נח.

"לָא מִבַּעְיָא" קָאָמַר: לָא מִבַּעְיָא אָכְלָה – דִּמְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁנֶּהֱנֵית; אֲבָל נָחְבְּטָה – אֵימָא מַבְרִיחַ אֲרִי מִנְכְּסֵי חֲבֵירוֹ הוּא, וּמַה שֶּׁנֶּהֱנֵית נָמֵי לָא מְשַׁלֵּם; קָא מַשְׁמַע לַן.

וְאֵימָא הָכִי נָמֵי!

מַבְרִיחַ אֲרִי מִנְכְּסֵי חֲבֵירוֹ – מִדַּעְתּוֹ הוּא, הַאי – לָאו מִדַּעְתּוֹ. אִי נָמֵי, מַבְרִיחַ אֲרִי מִנְכְּסֵי חֲבֵירוֹ – לֵית לֵיהּ פְּסֵידָא, הַאי – אִית לֵיהּ פְּסֵידָא.

הֵיכִי נָפַל? רַב כָּהֲנָא אָמַר: שֶׁהוּחְלְקָה בְּמֵימֵי רַגְלֶיהָ, רָבָא אָמַר: שֶׁדָּחֲפַתָּה חֲבֶרְתָּהּ.

מַאן דְּאָמַר שֶׁדָּחֲפַתָּה חֲבֶרְתָּהּ – כָּל שֶׁכֵּן שֶׁהוּחְלְקָה בְּמֵימֵי רַגְלֶיהָ. וּמַאן דְּאָמַר שֶׁהוּחְלְקָה בְּמֵימֵי רַגְלֶיהָ – אֲבָל דְּחָפַתָּה חֲבֶרְתָּהּ, פָּשְׁעָה, וּמְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁהִזִּיקָה; דַּאֲמַר לֵיהּ: אִיבְּעִי לָךְ עַבּוֹרֵי חֲדָא חֲדָא.

אָמַר רַב כָּהֲנָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּאוֹתָהּ עֲרוּגָה, אֲבָל מֵעֲרוּגָה לַעֲרוּגָה – מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁהִזִּיקָה.

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילּוּ מֵעֲרוּגָה לַעֲרוּגָה, וַאֲפִילּוּ כָּל הַיּוֹם כּוּלּוֹ – עַד שֶׁתֵּצֵא וְתַחֲזוֹר לְדַעַת.

אָמַר רַב פָּפָּא: לָא תֵּימָא עַד שֶׁתֵּצֵא לְדַעַת וְתַחֲזוֹר לְדַעַת, אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁיָּצְתָה לְדַעַת – אַף עַל פִּי שֶׁחָזְרָה שֶׁלֹּא לְדַעַת. מַאי טַעְמָא? דַּאֲמַר לֵיהּ: כֵּיוָן דְּיָלְפָא, כֹּל אֵימַת דְּמִשְׁתַּמְטָא – לְהָתָם רָהֲטָא.

יָרְדָה כְּדַרְכָּהּ וְהִזִּיקָה – מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁהִזִּיקָה. בָּעֵי רַבִּי יִרְמְיָה: יָרְדָה כְּדַרְכָּהּ וְהִזִּיקָה בְּמֵי לֵידָה, מַהוּ?

אַלִּיבָּא דְּמַאן דְּאָמַר תְּחִלָּתוֹ בְּפִשִׁיעָה וְסוֹפוֹ בְּאוֹנֶס חַיָּיב, לָא תֵּיבְעֵי לָךְ; כִּי תֵּיבְעֵי לָךְ – אַלִּיבָּא דְּמַאן דְּאָמַר תְּחִלָּתוֹ בְּפִשִׁיעָה וְסוֹפוֹ בְּאוֹנֶס פָּטוּר; מַאי?

מִי אָמְרִינַן: כֵּיוָן דִּתְחִלָּתוֹ בְּפִשִׁיעָה וְסוֹפוֹ בְּאוֹנֶס – פָּטוּר; אוֹ דִלְמָא, הָכָא כּוּלַּהּ בְּפִשִׁיעָה הוּא – דְּכֵיוָן דְּקָא חָזֵי דְּקָרִיבָה לַהּ לְמֵילַד, אֵיבְעֵי לֵיהּ לְנָטוֹרַהּ

דף נח:

וּלְאִסְתַּמּוֹרֵי בְּנַוָּהּ? תֵּיקוּ.

כֵּיצַד מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁהִזִּיקָה וְכוּ'. מְנָא הָנֵי מִילֵּי?

אָמַר רַב מַתְנָה, דְּאָמַר קְרָא: "וּבְעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר" – מְלַמֵּד שֶׁשָּׁמִין עַל גַּב שָׂדֶה אַחֵר.

הַאי "וּבְעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר" מִבְּעֵי לֵיהּ לְאַפּוֹקֵי רְשׁוּת הָרַבִּים!

אִם כֵּן, לִכְתּוֹב רַחֲמָנָא "וּבְעֵר בִּשְׂדֵה חֲבֵירוֹ", אִי נָמֵי "שְׂדֵה אַחֵר"! מַאי "בִּשְׂדֵה אַחֵר"? שֶׁשָּׁמִין עַל גַּב שָׂדֶה אַחֵר.

וְאֵימָא כּוּלֵּיהּ לְהָכִי הוּא דַּאֲתָא; לְאַפּוֹקֵי רְשׁוּת הָרַבִּים מִנַּלַן?

אִם כֵּן, לִכְתְּבֵיהּ רַחֲמָנָא גַּבֵּי תַּשְׁלוּמִין – "מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם בִּשְׂדֵה אַחֵר"! לְמָה לִי דְּכִתְבֵיהּ רַחֲמָנָא גַּבֵּי "וּבְעֵר"? שְׁמַע מִינַּהּ תִּרְתֵּי.

הֵיכִי שָׁיְימִינַן? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא: סְאָה בְּשִׁשִּׁים סְאִין. רַבִּי יַנַּאי אָמַר: תַּרְקַב בְּשִׁשִּׁים תַּרְקַבִּים. חִזְקִיָּה אָמַר: קֻלַּח בְּשִׁשִּׁים קְלָחִים.

מֵיתִיבִי: אָכְלָה קַב אוֹ קַבַּיִים – אֵין אוֹמְרִים תְּשַׁלֵּם דְּמֵיהֶן, אֶלָּא רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִילּוּ הִיא עֲרוּגָה קְטַנָּה, וּמְשַׁעֲרִים אוֹתָהּ. מַאי, לָאו בְּפָנֵי עַצְמָהּ?

לָא, בְּשִׁשִּׁים.

תָּנוּ רַבָּנַן: אֵין שָׁמִין קַב – מִפְּנֵי שֶׁמַּשְׁבִּיחוֹ, וְלֹא בֵּית כּוֹר – מִפְּנֵי שֶׁפּוֹגְמוֹ.

מַאי קָאַמַּר? אָמַר רַב פָּפָּא, הָכִי קָאַמַּר: אֵין שָׁמִין קַב בְּשִׁשִּׁים קַבִּים – מִפְּנֵי שֶׁמַּשְׁבִּיחַ מְזִיק, וְלֹא כּוֹר בְּשִׁשִּׁים כּוֹרִין – מִפְּנֵי שֶׁפּוֹגֵם מְזִיק.

מַתְקֵיף לַהּ רַב הוּנָא בַּר מָנוֹחַ: הַאי "וְלֹא בֵּית כּוֹר"?! "וְלֹא כּוֹר" מִבְּעֵי לֵיהּ!

אֶלָּא אָמַר רַב הוּנָא בַּר מָנוֹחַ מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא, הָכִי קָתָנֵי: אֵין שָׁמִין קַב בִּפְנֵי עַצְמוֹ – מִפְּנֵי שֶׁמַּשְׁבִּיחַ נִיזָק, וְלֹא קַב בְּבֵית כּוֹר – מִפְּנֵי שֶׁפּוֹגֵם נִיזָק; אֶלָּא בְּשִׁשִּׁים.

הָהוּא גַּבְרָא דְּקַץ קַשְׁבָּא מֵחַבְרֵיהּ. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרֵישׁ גָּלוּתָא, אֲמַר לֵיהּ: לְדִידִי חֲזֵי לִי, וּתְלָתָא תְּאַלְתָא בְּקִינָּא הֲווֹ קָיְימִי, וַהֲווֹ שָׁווּ מְאָה זוּזֵי. זִיל הַב לֵיהּ תְּלָתִין וּתְלָתָא וְתִילְתָּא. אָמַר: גַּבֵּי רֵישׁ גָּלוּתָא דְּדָאֵין דִּינָא דְּפַרְסָאָה, לְמָה לִי? אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן, אֲמַר לֵיהּ: בְּשִׁשִּׁים.

אֲמַר לֵיהּ רָבָא: אִם אָמְרוּ בְּנִזְקֵי מָמוֹנוֹ, יֹאמְרוּ בְּנִזְקֵי גוּפוֹ?!

אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרָבָא: בְּנִזְקֵי גוּפוֹ מַאי דַּעְתָּיךְ – דְּתַנְיָא: הַמַּבְכִּיר כַּרְמוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ סְמַדַּר – רוֹאִין אוֹתוֹ כַּמָּה הָיָה יָפֶה קוֹדֶם לָכֵן, וְכַמָּה הוּא יָפֶה לְאַחַר מִכָּאן; וְאִילּוּ בְּשִׁשִּׁים לָא קָתָנֵי? אַטּוּ גַּבֵּי בְּהֶמְתּוֹ נָמֵי מִי לָא תַּנְיָא כִּי הַאי גַּוְונָא?! דְּתַנְיָא: קִטְמָה נְטִיעָה – רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, גּוֹזְרִי גְּזֵירוֹת שָׁבִירוּשְׁלַיִם אוֹמְרִים: נְטִיעָה בַּת שְׁנָתָהּ – שְׁתֵּי כֶּסֶף, בַּת שְׁתֵּי שָׁנִים – אַרְבָּעָה כֶּסֶף. אָכְלָה חֲזִיז – רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: נִידּוֹן בַּמְשׁוּיָּיר שֶׁבּוֹ, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: רוֹאִין אוֹתָהּ כַּמָּה הָיְתָה יָפָה, וְכַמָּה הִיא יָפָה.

דף נט.

אָכְלָה סְמַדַּר – רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: רוֹאִין אוֹתָן כְּאִילּוּ הֵן עֲנָבִים עוֹמְדוֹת לִיבָּצֵר, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: רוֹאִין כַּמָּה הָיְתָה יָפָה וְכַמָּה הִיא יָפָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – בִּזְמַן שֶׁאָכְלָה לוּלְבֵי גְּפָנִים וְיִחוּרֵי תְּאֵנִים, אֲבָל אָכְלָה פַּגִּים אוֹ בוֹסֶר – רוֹאִין אוֹתָן כְּאִילּוּ עֲנָבִים עוֹמְדוֹת לִיבָּצֵר.

קָתָנֵי מִיהַת, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: רוֹאִין אוֹתָן כַּמָּה הָיְתָה יָפָה, וְכַמָּה הִיא יָפָה – וְלָא קָתָנֵי בְּשִׁשִּׁים!

אֶלָּא מַאי אִית לָךְ לְמֵימַר – בְּשִׁשִּׁים; הָכָא נָמֵי בְּשִׁשִּׁים.

אָמַר אַבָּיֵי: רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד.

רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי – הָא דַּאֲמַרַן.

רַבִּי יִשְׁמָעֵאל – דְּתַנְיָא: "מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם" – מֵיטַב שָׂדֵהוּ שֶׁל נִיזָּק, וּמֵיטַב כַּרְמוֹ שֶׁל נִיזָּק; דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: לֹא בָּא הַכָּתוּב אֶלָּא לִגְבוֹת לַנִּיזָּקִין מִן הָעִידִּית, וְקַל וָחוֹמֶר לַהֶקְדֵּשׁ.

וְלָא תֵּימָא כְּרַב אִידִי בַּר אָבִין – דְּאָמַר רַב אִידִי בַּר אָבִין: כְּגוֹן שֶׁאָכְלָה עֲרוּגָה בֵּין הָעֲרוּגוֹת, וְלָא יָדְעִינַן אִי כְּחוּשָׁה הֲוַאי אִי שְׁמִינָה הֲוַאי, דְּאָמַר: קוּם שַׁלֵּים שְׁמִינָה בְּמֵיטַב דְּאִיכָּא הַשְׁתָּא; דְּהָכִי לָא אָמְרִינַן.

מַאי טַעְמָא? הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. אֶלָּא בְּמֵיטַב דְּלְקַמֵּיהּ, וּמַאי נִיהוּ – כִּי הַיְאַךְ דְּסָלֵיק.

אָמַר מָר, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – שֶׁאָכְלָה לוּלְבֵי גְּפָנִים וְיִחוּרֵי תְּאֵנִים. הָא סְתָמָּר – רוֹאִין אוֹתָן כְּאִילּוּ עֲנָבִים עוֹמְדוֹת לִיבָּצֵר. אֵימָא סֵיפָא: אָכְלָה פַּגִּים אוֹ בוֹסֶר הוּא דְּרוֹאִין אוֹתָן כְּאִילּוּ עֲנָבִים עוֹמְדוֹת לִיבָּצֵר, הָא סְתָמָּר – רוֹאִין אוֹתָן כַּמָּה הֵיא יָפָה וְכַמָּה הָיְתָה יָפָה!

אָמַר רָבִינָא, כְּרוֹךְ וּתְנִי: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – בִּזְמַן שֶׁאָכְלָה לוּלְבֵי גְּפָנִים וְיִחוּרֵי תְּאֵנִים, אֲבָל אָכְלָה סְתָמָּר פַּגִּין אוֹ בוֹסֶר – רוֹאִין אוֹתָן כְּאִילּוּ עֲנָבִים עוֹמְדוֹת לִיבָּצֵר.

אִי הָכִי, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה הַיְינוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ!

אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ כְּחַשׁ גּוּפְנָא; וְלָא מְסַיְּימִי.

אַבָּיֵי אָמַר: מְסַיְּימִי וּמְסַיְּימִי! מַאן תַּנָּא דְּחַיֵּישׁ לְכְחַשׁ גּוּפְנָא – רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה הִיא, דְּתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא: אוֹנֵס אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶת הַצַּעַר, מִפְּנֵי שֶׁסּוֹפָהּ לְהִצְטַעֵר תַּחַת בַּעְלָהּ. אָמְרוּ לוֹ: אֵינוֹ דּוֹמֶה נִבְעֶלֶת בְּרָצוֹן לְנִבְעֶלֶת בְּאוֹנֶס.

אָמַר אַבָּיֵי: הָנֵי תַּנָּאֵי, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה, אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה – הָא דַּאֲמַרַן. הָנֵי תַּנָּאֵי מַאי הִיא –

דְּתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: נְכֵי חַיָּה. בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר: נְכֵי מְזוֹנוֹת.

מַאן דְּאָמַר נְכֵי חַיָּה, כָּל שֶׁכֵּן נְכֵי מְזוֹנוֹת. וּמַאן דְּאָמַר נְכֵי מְזוֹנוֹת, אֲבָל נְכֵי חַיָּה – לָא, דְּאָמַר לֵיהּ: אִתְּתָא דִּידִי פִּקִּיחָא הִיא, וְלָא מִבַּעְיָא חַיָּה.

רַב פָּפָּא וְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ עֲבוּד עוֹבָדָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב נַחְמָן בְּשִׁשִּׁים.

לִישָׁנָא אַחֲרִינָא: רַב פָּפָּא וְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ שָׁמוּ דִּקְלָא אַגַּב קַטִּינָא דְּאַרְעָא. וְהִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב פָּפָּא וְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ בְּדִקְלָא (ד)אֲרַמָּאָה, וְהִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ דְּרֵישׁ גָּלוּתָא בְּדִקְלָא פָּרְסָאָה.

אֱלִיעֶזֶר זְעֵירָא

דף נט:

הֲוָה סָיֵים מָסְאנֵי אוּכְמֵי, וְקָאֵי בְּשׁוּקָא דְּנָהַרְדְּעָא. אַשְׁכְּחוּהּ דְּבֵי רֵישׁ גָּלוּתָא וַאֲמַרוּ לֵיהּ: מַאי שְׁנָא הָנֵי מָסְאנֵי? אָמַר לְהוּ: דְּקָא מְאֲבִילְנָא אֵירוּשָׁלַיִם. אָמַרוּ לֵיהּ: אַתְּ חֲשִׁיבְתְּ לְאִיתְאֲבוֹלֵי אֵירוּשָׁלַיִם? סְבוּר יְהֶוֶא הֶוֶא, אַתְיוּהּ וְחַבְשׁוּהּ.

אָמַר לְהוּ: גַּבְרָא רַבָּה אֲנָא. אָמְרוּ לֵיהּ: מְנָא יָדְעִינַן? אָמַר לְהוּ: אוֹ אַתּוּן בְּעוֹ מִינַּאי מִילְתָא, אוֹ אֲנָא אִיבְּעֵי מִינַּייכוּ מִילְתָא. אָמְרוּ לֵיהּ: בְּעֵי אַתְּ.

אָמַר לְהוּ: הַאי מַאן דְּקַץ כּוּפְרָא, מַאי מְשַׁלֵּם? אָמְרוּ לֵיהּ: מְשַׁלֵּם דְּמֵי כּוּפְרָא. וְהָא הֶוֶוּ תַּמְרֵי! אָמְרוּ לֵיהּ: מְשַׁלֵּם דְּמֵי תַּמְרֵי. אָמַר לְהוּ: וְהָא לָאו תַּמְרֵי שְׁקַל מִינַּיהּ!

אֲמַרוּ לֵיהּ: אִימָא לַן אַתְּ. אֲמַר לְהוּ: בְּשִׁשִּׁים. אֲמַרוּ לֵיהּ: מַאן אָמַר כְּווֹתָיךְ? אֲמַר לְהוּ: הָא שְׁמוּאֵל חַי וּבֵית דִּינוֹ קַיָּים. שַׁדְּרוּ קַמֵּיהּ דִּשְׁמוּאֵל, אֲמַר לְהוּ: שַׁפִּיר קָאָמַר לְכוּ בְּשִׁשִּׁים, וְשַׁבְּקוּהוּ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אָכְלָה פֵּירוֹת גְּמוּרִים כּוּ'. מַאי טַעְמָא? הָא דְּאָמַר רַחֲמָנָא "וּבִעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר" – מְלַמֵּד שֶׁשָּׁמִין עַל גַּב הַשָּׂדֶה, הָנֵי מִילֵּי מִידֵּי דִּצְרִיךְ לְשָׂדֶה; הָנֵי, כֵּיוָן דְּלָא צְרִיכִי לְשָׂדֶה – בְּעֵינַיְיהוּ בָּעֵי שַׁלּוֹמֵי.

אָמַר רַב הוּנָא בַּר חִיָּיא אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה בַּר אַבָּא: דָּן רַב כְּרַבִּי מֵאִיר, וּפְסַק הִלְכְתָא כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן.

דָּן רַב כְּרַבִּי מֵאִיר – דְּתַנְיָא: כָּתַב לָרִאשׁוֹן וְלֹא חָתְמָה לוֹ, לַשֵּׁנִי וְחָתְמָה לוֹ – אִבְּדָה כְּתוּבָּתָהּ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, יְכוֹלָה הִיא שֶׁתֹּאמַר: נַחַת רוּחַ עָשִׂיתִי לְבַעְלִי, אַתֶּם מָה לָכֶם עָלַי.

וּפְסַק הִלְכְתָא כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן – כִּי הָא דְּתַנְנָן, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אָכְלָה פֵּירוֹת גְּמוּרִין – מְשַׁלֶּמֶת פֵּירוֹת גְּמוּרִין; אִם סָאָה – סָאָה, אִם סָאתַיִם – סָאתַיִם.

מַתְנִי' הַמַּגְדִּישׁ בְּתוֹךְ שְׂדֵה חֲבֵירוֹ שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, וְאָכְלָתַן בְּהֶמְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַשָּׂדֶה – פָּטוּר. וְאִם הוּזְקָה בָּהֶן – בַּעַל הַגָּדִישׁ חַיָּיב. וְאִם הִגְדִּישׁ בִּרְשׁוּת – בַּעַל הַשָּׂדֶה חַיָּיב.

גְּמָ' לֵימָא תְּנַן דְּלָא כְּרַבִּי? דְּאִי כְּרַבִּי, הָאָמַר: עַד שֶׁיְּקַבֵּל עָלָיו בַּעַל הַבַּיִת לִשְׁמוֹר! אָמַר רַב פָּפָּא: הָכָא – בְּנָטַר בֵּי דָּרֵי עָסְקִינַן, דְּכֵיוָן דַּאֲמַר לֵיהּ: "עַיֵּיל וּגְדוֹשׁ" – "עַיֵּיל וְאָנְטַר לָךְ" הוּא.

מַתְנִי' הַשּׁוֹלֵחַ אֶת הַבְּעֵרָה בְּיַד חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן – פָּטוּר בְּדִינֵי אָדָם, וְחַיָּיב בְּדִינֵי שָׁמַיִם. שִׁלַּח בְּיַד פִּקֵּחַ – הַפִּקֵּחַ חַיָּיב.

אֶחָד הֵבִיא אֶת הָאוּר וְאֶחָד הֵבִיא אֶת הָעֵצִים – הַמֵּבִיא אֶת הָעֵצִים חַיָּיב. אֶחָד הֵבִיא אֶת הָעֵצִים וְאֶחָד הֵבִיא אֶת הָאוּר – הַמֵּבִיא אֶת הָאוּר חַיָּיב.

בָּא אַחֵר וְלִיבָּה – הַמְלַבֶּה חַיָּיב. לִיבְּתָה הָרוּחַ – כּוּלָּן פְּטוּרִין.

גְּמָ' אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ מִשְּׁמֵיהּ דְּחִזְקִיָּה: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁמָּסַר לוֹ גַּחֶלֶת וְלִיבָּהּ, אֲבָל מָסַר לוֹ שַׁלְהֶבֶת – חַיָּיב, מַאי טַעְמָא? מַעֲשָׂיו קָא גָּרְמוּ לוֹ.

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילּוּ מָסַר לוֹ שַׁלְהֶבֶת – פָּטוּר, מַאי טַעְמָא? צְבָתָא דְּחֵרֵשׁ גָּרְמָה לוֹ. וְלָא מְחַיַּיב עַד שֶׁיִּמְסוֹר לוֹ גְּווֹזָא,

דף ס.

סִלְתָּא, שְׁרָגָא, דְּהָהוּא וַדַּאי מַעֲשֵׂה דִּידֵיהּ גָּרְמוּ.

שִׁלַּח בְּיַד פִּקֵּחַ – הַפִּקֵּחַ חַיָּיב וְכוּ'. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: מַאן דְּתָנֵי "לִיבָּה" לָא מִשְׁתַּבַּשׁ, וּמַאן דְּתָנֵי "נִיבָּה" לָא מִשְׁתַּבַּשׁ.

מַאן דְּתָנֵי "לִיבָּה" לָא מִשְׁתַּבַּשׁ – דִּכְתִיב: "בְּלַבַּת אֵשׁ". וּמַאן דְּתָנֵי "נִיבָּה" לָא מִשְׁתַּבַּשׁ – דִּכְתִיב: "בּוֹרֵא נִיב שְׂפָתָיִם".

לִבְּתָה הָרוּחַ – כּוּלָּן פְּטוּרִין. תָּנוּ רַבָּנָן: לִיבָּה וְלִבְּתָה הָרוּחַ, אִם יֵשׁ בְּלִבּוּיוֹ כְּדֵי לְלַבּוֹתָהּ – חַיָּיב, וְאִם לָאו – פָּטוּר.

אַמַּאי? לֶיהֱוֵי כְּזוֹרֶה וְרוּחַ מְסַיַּיעְתּוֹ!

אָמַר אַבָּיֵי: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁלִּיבָּה מִצַּד אֶחָד, וְלִבְּתוּ הָרוּחַ מִצַּד אַחֵר. רָבָא אָמַר: כְּגוֹן שֶׁלִּיבָּה בְּרוּחַ מְצוּיָה, וְלִבְּתוּ הָרוּחַ בְּרוּחַ שֶׁאֵינָהּ מְצוּיָה. רַבִּי זֵירָא אָמַר: כְּגוֹן דְּצַמְּרַהּ צַמּוֹרֵי.

רַב אָשֵׁי אָמַר: כִּי אָמְרִינַן זוֹרֶה וְרוּחַ מְסַיַּיעְתּוֹ – הָנֵי מִילֵּי לְעִנְיַן שַׁבָּת, דִּמְלֶאכֶת מַחְשֶׁבֶת אָסְרָה תּוֹרָה; אֲבָל הָכָא – גְּרָמָא בְּעָלְמָא הוּא, וּגְרָמָא בְּנָזְקִין פָּטוּר.

מַתְנִי' הַשּׁוֹלֵחַ אֶת הַבְּעֵרָה, וְאָכְלָה עֵצִים אוֹ אֲבָנִים אוֹ עָפָר – חַיָּיב; שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי תֵצֵא אֵשׁ וּמָצְאָה קֹצִים, וְנֶאֱכַל גָּדִישׁ אוֹ הַקָּמָה אוֹ הַשָּׂדֶה, שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם הַמַּבְעֵר אֶת הַבְּעֵרָה".

גְּמָ' אָמַר רָבָא: לְמָה לִי דִּכְתַב רַחֲמָנָא "קוֹצִים", "גָּדִישׁ", "קָמָה" וְ"שָׂדֶה"?

צָרִיכִי; דְּאִי כְּתַב רַחֲמָנָא "קוֹצִים", הָוֶה אָמֵינָא: קוֹצִים הוּא דְּחַיָּיב רַחֲמָנָא – מִשּׁוּם דִּשְׁכִיחַ אֵשׁ גַּבַּייהוּ, וּשְׁכִיחַ דְּפָשַׁע; אֲבָל גָּדִישׁ – דְּלָא שְׁכִיחַ אֵשׁ גַּבַּייהוּ, וְלָא שְׁכִיחַ דְּפָשַׁע, אֵימָא לָא. וְאִי כְּתַב רַחֲמָנָא "גָּדִישׁ", הָוֶה אָמֵינָא: גָּדִישׁ חַיָּיב רַחֲמָנָא – מִשּׁוּם דְּהֶפְסֵד מְרוּבֶּה הוּא; אֲבָל קוֹצִים – דְּהֶפְסֵד מוּעָט, אֵימָא לָא.

"קָמָה" לְמָה לִי? מָה קָמָה בְּגָלוּי – אַף כֹּל בְּגָלוּי.

וּלְרַבִּי יְהוּדָה דִּמְחַיֵּיב אַנְזָקֵי טָמוּן בָּאֵשׁ, "קָמָה" לְמָה לִי? לְרַבּוֹת כָּל בַּעֲלֵי קוֹמָה. וְרַבָּנַן, לְרַבּוֹת כָּל בַּעֲלֵי קוֹמָה מִנָּא לְהוּ? נָפְקָא לְהוּ מֵ"אוֹ הַקָּמָה".

וְרַבִּי יְהוּדָה – "אוֹ" מִיבָּעֵי לֵיהּ לְחַלֵּק. וְרַבָּנַן לְחַלֵּק מִנָּא לְהוּ? נָפְקָא לְהוּ מֵ"אוֹ הַשָּׂדֶה".

וְרַבִּי יְהוּדָה – אַיְידֵי דִּכְתַב רַחֲמָנָא "אוֹ הַקָּמָה", כְּתַב "אוֹ הַשָּׂדֶה".

"שָׂדֶה" לְמָה לִי? לְאֹתוֹיֵי לְחָכָה נִירוֹ וְסִכְסְכָה אֲבָנָיו. וּלְכְתוֹב רַחֲמָנָא "שָׂדֶה", וְלָא בָּעֵי הָנָךְ! צָרִיכָא; דְּאִי כְּתַב רַחֲמָנָא "שָׂדֶה", הָוֶה אָמֵינָא: מַה שֶּׁבַּשָּׂדֶה – אִין, מִידֵּי אַחֲרִינָא – לָא; קָא מַשְׁמַע לַן.

אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: אֵין פּוּרְעָנוּת בָּאָה לָעוֹלָם אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁהָרְשָׁעִים בָּעוֹלָם, וְאֵינָהּ מַתְחֶלֶת אֶלָּא מִן הַצַּדִּיקִים תְּחִלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי תֵצֵא אֵשׁ וּמָצְאָה קֹצִים"

– אֵימָתַי אֵשׁ יוֹצְאָה? בִּזְמַן שֶׁקּוֹצִים מְצוּיִין לָהּ. וְאֵינָהּ מַתְחֶלֶת אֶלָּא מִן הַצַּדִּיקִים תְּחִלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְנֶאֱכַל גָּדִישׁ"; "וְאָכַל גָּדִישׁ" לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא "וְנֶאֱכַל גָּדִישׁ" – שֶׁנֶּאֱכַל גָּדִישׁ כְּבָר. תָּאנֵי רַב יוֹסֵף, מַאי דִּכְתִיב: "וְאַתֶּם לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֹּקֶר"? כֵּיוָן שֶׁנִּיתַּן רְשׁוּת לַמַּשְׁחִית, אֵינוֹ מַבְחִין בֵּין צַדִּיקִים לִרְשָׁעִים. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁמַּתְחִיל מִן הַצַּדִּיקִים תְּחִלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהִכַּרְתִּי מִמֵּךְ צַדִּיק וְרָשָׁע".

בָּכֵי רַב יוֹסֵף: כּוּלֵּי הַאי נָמֵי לְאַיִן דּוֹמִין. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: טֵיבוּתָא הוּא לְגַבַּיְיהוּ, דִּכְתִיב: "כִּי מִפְּנֵי הָרָעָה נֶאֱסַף הַצַּדִּיק".

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב:

דף ס:

לְעוֹלָם יִכָּנֵס אָדָם בְּ"כִי טוֹב" וְיֵצֵא בְּ"כִי טוֹב", שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאַתֶּם לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֹּקֶר".

תָּנוּ רַבָּנָן: דָּבָר בָּעִיר – כַּנֵּס רַגְלֶיךָ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאַתֶּם לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֹּקֶר". וְאוֹמֵר: "לֵךְ עַמִּי בֹּא בַחֲדָרֶיךָ, וּסְגוֹר דִּלְתְךָ בַּעֲדֶךָ". וְאוֹמֵר: "מְחוּץ תְּשַׁכֵּל חָרֶב, וּמֵחֲדָרִים אֵימָה".

מַאי "וְאוֹמֵר"? וְכִי תֵּימָא: הָנֵי מִילֵּי בְּלֵילְיָא, אֲבָל בִּימָמָא לָא; תָּא שְׁמַע: "לֵךְ עַמִּי בֹּא בַחֲדָרֶיךָ, וּסְגוֹר דִּלְתְךָ".

וְכִי תֵּימָא: הָנֵי מִילֵּי [הֵיכָא] דְּלֵיכָּא אֵימָה מִגַּוַּאי, אֲבָל הֵיכָא דְּאִיכָּא אֵימָה מִגַּוַּאי – כִּי נָפֵיק יָתֵיב בֵּיני אִינָשֵׁי בְּצַוָּותָא בְּעָלְמָא, טְפֵי מְעַלֵּי; תָּא שְׁמַע: "מְחוּץ תְּשַׁכֵּל חָרֶב וּמֵחֲדָרִים אֵימָה" – אַף עַל גַּב דְּמֵחֲדָרִים אֵימָה, מִחוּץ תְּשַׁכֵּל חָרֶב.

רָבָא, בְּעִידָּן רִתְחָא הֲוָה סָכַר כַּוֵּי, דִּכְתִיב: "כִּי עָלָה מָוֶת בְּחַלּוֹנֵינוּ".

תָּנוּ רַבָּנָן: רָעָב בָּעִיר – פַּזֵּר רַגְלֶיךָ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ, וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיְמָה [לָגוּר] (וַיָּגָר) שָׁם". וְאוֹמֵר: "אִם אָמַרְנוּ נָבוֹא הָעִיר וְהָרָעָב בָּעִיר, וָמַתְנוּ שָׁם".

מַאי "וְאוֹמֵר"? וְכִי תֵּימָא: הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּלֵיכָּא סְפֵק נְפָשׁוֹת, אֲבָל הֵיכָא דְּאִיכָּא סְפֵק נְפָשׁוֹת – לָא; תָּא שְׁמַע: "לְכוּ וְנִפְּלָה אֶל מַחֲנֵה אֲרָם, אִם יְחַיֵּנוּ נִחְיֶה".

תָּנוּ רַבָּנָן: דָּבָר בָּעִיר – אַל יְהַלֵּךְ אָדָם בְּאֶמְצַע הַדֶּרֶךְ, מִפְּנֵי שֶׁמַּלְאַךְ הַמָּוֶת מְהַלֵּךְ בְּאֶמְצַע הַדְּרָכִים. דְּכֵיוָן דְּיהִיבָא לֵיהּ רְשׁוּתָא, מְסַגֵּי לְהֶדְיָא. שָׁלוֹם בָּעִיר – אַל יְהַלֵּךְ בְּצִדֵּי דְּרָכִים. דְּכֵיוָן דְּלֵית לֵיהּ רְשׁוּתָא, מְחַבֵּי חַבּוֹיֵי וּמְסַגֵּי.

תָּנוּ רַבָּנָן: דָּבָר בָּעִיר – אַל יִכָּנֵס אָדָם יָחִיד לְבֵית הַכְּנֶסֶת, שֶׁמַּלְאַךְ הַמָּוֶת מַפְקִיד שָׁם כֵּלָיו. וְהָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּלָא קָרוּ בֵּיהּ דַּרְדְּקֵי, וְלָא מְצַלּוּ בֵּיהּ עֲשָׂרָה.

תָּנוּ רַבָּנָן: כְּלָבִים בּוֹכִים – מַלְאַךְ הַמָּוֶת בָּא לָעִיר. כְּלָבִים מְשַׂחֲקִים – אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא בָּא לָעִיר. וְהָנֵי מִילֵּי דְּלֵית בְּהוּ נְקֵבָה.

יָתֵיב רַב אַמֵּי וְרַב אַסִּי קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא. מָר אָמַר לֵיהּ: לֵימָא מָר שְׁמַעְתְּתָא, וּמָר אָמַר לֵיהּ: לֵימָא מָר אַגָּדְתָּא. פָּתַח לְמֵימַר אַגָּדְתָּא – וְלָא שָׁבֵיק מָר, פָּתַח לְמֵימַר שְׁמַעְתְּתָא – וְלָא שָׁבֵיק מָר.

אָמַר לָהֶם: אֶמְשׁוֹל לָכֶם מָשָׁל, לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְאָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים, אַחַת יַלְדָּה וְאַחַת זְקֵינָה. יַלְדָּה מְלַקֶּטֶת לוֹ לְבָנוֹת, זְקֵינָה מְלַקֶּטֶת לוֹ שְׁחוֹרוֹת. נִמְצָא קֵרֵחַ מִכָּאן וּמִכָּאן.

אָמַר לָהֶן: אִי הָכִי, אֵימָא לְכוּ מִלְּתָא דְּשָׁוְיָא לְתַרְוַיְיכוּ: "כִּי תֵצֵא אֵשׁ וּמָצְאָה קֹצִים" – "תֵּצֵא" מַעֲצָמָהּ, "שִׁלֵּם יְשַׁלֵּם הַמַּבְעֵר אֶת הַבְּעֵרָה". אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: עָלַי לְשַׁלֵּם אֶת הַבְּעֵרָה שֶׁהִבְעַרְתִּי –

אֲנִי הִצַּיְתִּי אֵשׁ בְּצִיּוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּצַּת אֵשׁ בְּצִיּוֹן, וַתֹּאכַל יְסוֹדוֹתֶיהָ"; וַאֲנִי עָתִיד לִבְנוֹתָהּ בָּאֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַאֲנִי אֶהְיֶה לָהּ חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב, וּלְכָבוֹד אֶהְיֶה בְתוֹכָהּ".

שְׁמַעְתְּתָא – פָּתַח הַכָּתוּב בְּנִזְקֵי מָמוֹנוֹ, וְסִיֵּים בְּנִזְקֵי גּוּפוֹ; לוֹמַר לָךְ: אִשּׁוֹ מִשּׁוּם חִצָּיו.

"וַיִּתְאַוֶּה דָּוִד וַיֹּאמַר: מִי יַשְׁקֵנִי מַיִם מִבְּאֵר בֵּית לֶחֶם אֲשֶׁר בַּשָּׁעַר. וַיִּבְקְעוּ שְׁלֹשֶׁת הַגִּבּוֹרִים בְּמַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים, וַיִּשְׁאֲבוּ מַיִם מִבְּאֵר בֵּית לֶחֶם אֲשֶׁר בַּשָּׁעַר [וְגוֹ']".

מַאי קָא מִיבַּעְיָא לֵיהּ? אָמַר רָבָא אָמַר רַב נַחְמָן: טָמוּן בָּאֵשׁ קָמִיבַּעְיָא לֵיהּ, אִי כְּרַבִּי יְהוּדָה אִי כְּרַבָּנָן, וּפְשַׁטוּ לֵיהּ מַאי דְּפָשַׁטוּ לֵיהּ.

רַב הוּנָא אָמַר: גְּדִישִׁים דְּשָׁעוֹרִים דְּיִשְׂרָאֵל הֲווֹ, דַּהֲווֹ מְטַמְּרִי פְּלִשְׁתִּים בְּהוּ, וְקָא מִיבַּעְיָא לֵיהּ: מַהוּ לְהַצִּיל עַצְמוֹ בְּמָמוֹן חֲבֵירוֹ?

שְׁלַחוּ לֵיהּ: אָסוּר לְהַצִּיל עַצְמוֹ בְּמָמוֹן חֲבֵירוֹ; אֲבָל אַתָּה מֶלֶךְ אַתָּה, [וּמֶלֶךְ] פּוֹרֵץ לַעֲשׂוֹת לוֹ דֶּרֶךְ וְאֵין מוֹחִין בְּיָדוֹ.

וְרַבָּנָן וְאִיתֵּימָא רַבָּה בַּר מָרִי אָמְרוּ: גְּדִישִׁים דְּשָׁעוֹרִין דְּיִשְׂרָאֵל הֲווֹ, וּגְדִישִׁין דַּעֲדָשִׁים דְּפִלְשְׁתִּים; וְקָא מִיבַּעְיָא לְהוּ: מַהוּ לִיטּוֹל גְּדִישִׁין שֶׁל שְׂעוֹרִין דְּיִשְׂרָאֵל לִיתֵּן לִפְנֵי בְּהֶמְתּוֹ, עַל מְנָת לְשַׁלֵּם גְּדִישִׁין שֶׁל עֲדָשִׁים דְּפִלְשְׁתִּים?

שְׁלַחוּ לֵיהּ: "חֲבֹל יָשִׁיב רָשָׁע, גְּזֵלָה יְשַׁלֵּם" – אַף עַל פִּי שֶׁגְּזֵלָה מְשַׁלֵּם, רָשָׁע הוּא. אֲבָל אַתָּה מֶלֶךְ אַתָּה, וּמֶלֶךְ פּוֹרֵץ לַעֲשׂוֹת לוֹ דֶּרֶךְ וְאֵין מוֹחִין בְּיָדוֹ.

בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר לְאַחְלוֹפֵי – הַיְינוּ דִּכְתִיב חַד קְרָא: "וַתְּהִי שָׁם חֶלְקַת הַשָּׂדֶה מְלֵאָה עֲדָשִׁים", וּכְתִיב חַד קְרָא: "וְתְהִי חֶלְקַת הַשָּׂדֶה מְלֵאָה שְׂעוֹרִים";

אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר לְמִקְלֵי, מַאי אִיבַּעְיָא לְהוּ לְהָנֵי תְּרֵי קְרָאֵי? אָמַר לָךְ: דַּהֲווֹ נָמֵי גְּדִישִׁים דַּעֲדָשִׁים דְּיִשְׂרָאֵל, דַּהֲווֹ מִיטַּמְּרוּ בְּהוּ פְּלִשְׁתִּים.

בִּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר לְמִקְלֵי – הַיְינוּ דִּכְתִיב: "וַיִּתְיַצֵּב בְּתוֹךְ הַחֶלְקָה וַיַּצִּילֶהָ"; אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר לְאַחְלוֹפֵי, מַאי "וַיַּצִּילֶהָ"?

דְּלָא שְׁבַק לְהוּ לְאַחְלוֹפֵי.

בִּשְׁלָמָא הָנֵי תַּרְתֵּי, הַיְינוּ דִּכְתִיב תְּרֵי קְרָאֵי;

דף סא.

אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר טָמוּן בָּאֵשׁ קָמִיבַּעְיָא לֵיהּ, מַאי אִיבָּעֵי לֵיהּ קְרָאֵי? אָמַר לָךְ: טָמוּן וַחֲדָא מֵהָנָךְ קָמִיבַּעְיָא לֵיהּ.

בִּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר הָנֵי תַּרְתֵּי, הַיְינוּ דִּכְתִיב: "וְלֹא אָבָה (דָּוִד) לִשְׁתּוֹתָם" – אָמַר: כֵּיוָן דְּאִיכָּא אִיסּוּרָא, לָא נִיחָא לִי. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר טָמוּן בָּאֵשׁ קָא מִבַּעְיָא לֵיהּ – מִכְּדֵי גְּמָרָא הוּא דִּשְׁלַחוּ לֵיהּ, מַאי "לֹא אָבָה (דָּוִד) לִשְׁתּוֹתָם"?

דְּלָא אַמְרִינְהוּ מִשְּׁמַיְיהוּ. אָמַר, כָּךְ מְקוּבָּלַנִי מִבֵּית דִּינוֹ שֶׁל שְׁמוּאֵל הָרָמָתִי: כָּל הַמּוֹסֵר עַצְמוֹ לָמוּת עַל דִּבְרֵי תוֹרָה – אֵין אוֹמְרִים דָּבָר הֲלָכָה מִשְּׁמוֹ.

"וַיַּסֵּךְ אֹתָם לַה'" – בִּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר הָנֵי תַּרְתֵּי, מְשׁוּם דַּעֲבַד לְשֵׁם שָׁמַיִם. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר טָמוּן בָּאֵשׁ, מַאי "וַיַּסֵּךְ אֹתָם לַה'"? דְּאַמְרִינְהוּ מִשְּׁמָא דְּגְמָרָא.

מַתְנִי' עָבְרָה גָּדֵר שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ אַרְבַּע אַמּוֹת, אוֹ דֶּרֶךְ הָרַבִּים, אוֹ נָהָר – פָּטוּר.

גְּמ' וְהָתַנְיָא: עָבְרָה גָּדֵר שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ אַרְבַּע אַמּוֹת – חַיָּיב!

אָמַר רַב פָּפָּא: תַּנָּא דִּידַן קָא חָשִׁיב מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה: שֵׁשׁ אַמּוֹת – פָּטוּר, חֲמֵשׁ אַמּוֹת – פָּטוּר, עַד אַרְבַּע אַמּוֹת – פָּטוּר. תַּנָּא בָּרָא מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה קָא חָשִׁיב: שְׁתֵּי אַמּוֹת – חַיָּיב, שָׁלֹשׁ אַמּוֹת – חַיָּיב, עַד אַרְבַּע אַמּוֹת – חַיָּיב.

אָמַר רָבָא: אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁאָמְרוּ דְּפָטוּר – אֲפִילּוּ בִּשְׁדֵה קוֹצִים. אָמַר רַב פָּפָּא: וּמִשְּׁפַת קוֹצִים וּלְמַעְלָה אַרְבַּע אַמּוֹת.

אָמַר רַב: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּקוֹלַחַת, אֲבָל בְּנִכְפֶּפֶת – אֲפִילּוּ עַד מֵאָה אַמָּה חַיָּיב. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: מַתְנִיתִין בְּנִכְפֶּפֶת, אֲבָל בְּקוֹלַחַת – אֲפִילּוּ כָּל שֶׁהוּא פָּטוּר.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – בְּקוֹלַחַת, אֲבָל בְּנִכְפֶּפֶת וְעֵצִים מְצוּיִין לָהּ – אֲפִילּוּ עַד מֵאָה מִיל חַיָּיב. עָבְרָה נָהָר אוֹ שְׁלוּלִית שֶׁהֵם רְחָבִים שְׁמוֹנָה אַמּוֹת – פָּטוּר.

דֶּרֶךְ הָרַבִּים. מַאן תַּנָּא? אָמַר רָבָא: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הִיא – דְּתַנְנָן, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמּוֹת כְּדֶרֶךְ רְשׁוּת הָרַבִּים (פָּטוּר).

אוֹ נָהָר. רַב אָמַר: נָהָר מַמָּשׁ, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אֲרִיתָא דְּדַלְאֵי.
מַאן דְּאָמַר נָהָר מַמָּשׁ, אַף עַל גַּב דְּלֵיכָּא מַיָּא; וּמַאן דְּאָמַר אֲרִיתָא דְּדַלְאֵי, אִי אִית בֵּיהּ מַיָּא – אִין, אֶבָל לֵית בֵּיהּ מַיָּא – לָא.
תְּנַן הָתָם: וְאֵלּוּ מַפְסִיקִין לַפֵּאָה – הַנַּחַל, וְהַשְּׁלוּלִית, וְדֶרֶךְ הַיָּחִיד, וְדֶרֶךְ הָרַבִּים.
מַאי שְׁלוּלִית? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: מְקוֹם שֶׁמֵּי גְּשָׁמִים שׁוֹלְלִין שָׁם. רַב בִּיבִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אַמַּת הַמַּיִם שֶׁמְּחַלֶּקֶת שָׁלָל לַאֲגַפֶּיהָ.
מַאן דְּאָמַר מְקוֹם שֶׁמֵּי גְּשָׁמִים שׁוֹלְלִין שָׁם – כָּל שֶׁכֵּן אַמַּת הַמַּיִם; וּמַאן דְּאָמַר אַמַּת הַמַּיִם – אֲבָל מְקוֹם שֶׁמֵּי גְּשָׁמִים שׁוֹלְלִין שָׁם לָא מַפְסְקִי, דְּהָנְהוּ

דף סא:

בָּאגְנֵי דְּאַרְעָא מִקְּרוּ.
מַתְנִי' הַמַּדְלִיק בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ, עַד כַּמָּה תַּעֲבוֹר הַדְּלֵיקָה? רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִילּוּ הוּא בְּאֶמְצַע בֵּית כּוֹר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמּוֹת, כְּדֶרֶךְ רְשׁוּת הָרַבִּים. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: חֲמִשִּׁים אַמָּה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: "שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם הַמַּבְעֵר אֶת הַבְּעֵרָה" – הַכֹּל לְפִי הַדְּלֵיקָה.
גְּמָ' וְלֵית לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן שִׁיעוּרָא בְּדְלֵיקָה?
וְהָתְנַן: לֹא יַעֲמִיד אָדָם תַּנּוּר בְּתוֹךְ הַבַּיִת, אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ עַל גַּבּוֹ גּוֹבַהּ דְּאַרְבַּע אַמּוֹת. הָיָה מַעֲמִידוֹ בַּעֲלִייָה – עַד שֶׁיְּהֵא תַּחְתָּיו מַעֲזִיבָה שִׁלשָׁה טְפָחִים. וּבַכִּירָה – טֶפַח. וְאִם הִזִּיק – מְשַׁלֵּם מַה שֶּׁהִזִּיק.
רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לֹא נֶאֶמְרוּ שִׁיעוּרִין הַלָּלוּ, אֶלָּא שֶׁאִם הִזִּיק – פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם!
אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: הַכֹּל לְפִי גוֹבַהּ הַדְּלֵיקָה.
אָמַר רַב יוֹסֵף אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. וְכֵן אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן.
מַתְנִי' הַמַּדְלִיק אֶת הַגָּדִישׁ, וְהָיוּ בוֹ כֵּלִים וְדָלְקוּ, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְשַׁלֵּם מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא גְּדִישׁ שֶׁל חִטִּין אוֹ שֶׁל שְׂעוֹרִין.
הָיָה גְּדִי כָּפוּת לוֹ, וְעֵגֶל סָמוּךְ לוֹ וְנִשְׂרַף עִמּוֹ – חַייָב. עֵגֶל כָּפוּת לוֹ, וּגְדִי סָמוּךְ לוֹ וְנִשְׂרַף עִמּוֹ – פָּטוּר.
וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי יְהוּדָה בְּמַדְלִיק אֶת הַבִּירָה, שֶׁהוּא מְשַׁלֵּם כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ; שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהַנִּיחַ בַּבָּתִּים.

גְּמָ' אָמַר רַב כָּהֲנָא: מַחֲלוֹקֶת בְּמַדְלִיק בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ וְהָלְכָה וְאָכְלָה בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבֵירוֹ – דְּרַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּיב אַנְזְקֵי טָמוּן בָּאֵשׁ, וְרַבָּנַן פְּטָרֵי; אֲבָל בְּמַדְלִיק בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבֵירוֹ – דִּבְרֵי הַכֹּל מְשַׁלֵּם כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ.

אָמַר לֵיהּ רָבָא: אִי הָכִי, אַדְּתָנֵי סֵיפָא: מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי יְהוּדָה בְּמַדְלִיק אֶת הַבִּירָה – שֶׁמְּשַׁלֵּם כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ, שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהַנִּיחַ בַּבָּתִּים; לִפְלוֹג וְלֵיתְנֵי בְּדִידֵהּ: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – בְּמַדְלִיק בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ, וְהָלְכָה וְאָכְלָה בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבֵירוֹ; אֲבָל מַדְלִיק בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבֵירוֹ – דִּבְרֵי הַכֹּל מְשַׁלֵּם כָּל מַה שֶּׁהָיָה בְּתוֹכוֹ!

אֶלָּא אָמַר רָבָא: בְּתַרְתֵּי פְּלִיגִי; פְּלִיגִי בְּמַדְלִיק בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ וְהָלְכָה וְאָכְלָה בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבֵירוֹ – דְּרַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּיב אַטָּמוּן בָּאֵשׁ, וְרַבָּנַן סָבְרִי לָא מְחַיַּיב. וּפְלִיגִי נָמֵי בְּמַדְלִיק בְּשֶׁל חֲבֵירוֹ – דְּרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: מְשַׁלֵּם כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ, וַאֲפִילּוּ אַרְנָקִי, וְרַבָּנַן סָבְרִי: כֵּלִים שֶׁדַּרְכָּן לְהַטְמִין בְּגַדִּישׁ, כְּגוֹן מוֹרִיגִּין וּכְלֵי בָּקָר – הוּא דִּמְשַׁלֵּם; כֵּלִים שֶׁאֵין דַּרְכָּן לְהַטְמִין בְּגַדִּישׁ – לָא מְשַׁלֵּם.

תָּנוּ רַבָּנַן: הַמַּדְלִיק אֶת הַגַּדִּישׁ, וְהָיוּ בּוֹ כֵּלִים וְדָלְקוּ, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְשַׁלֵּם כָּל מַה שֶּׁהָיָה בְּתוֹכוֹ, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא גַּדִּישׁ שֶׁל חִטִּין אוֹ גַּדִּישׁ שֶׁל שְׂעוֹרִין. וְרוֹאִין מָקוֹם כֵּלִים כְּאִילּוּ הוּא מָלֵא תְּבוּאָה.

דף סב.

בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – בְּמַדְלִיק בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ וְהָלְכָה וְדָלְקָה בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבֵירוֹ, אֲבָל מַדְלִיק בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבֵירוֹ – דִּבְרֵי הַכֹּל מְשַׁלֵּם כָּל מַה שֶּׁהָיָה בְּתוֹכוֹ.

וּמוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה לַחֲכָמִים בְּמַשְׁאִיל מָקוֹם לַחֲבֵירוֹ לְהַגְדִּישׁ גְּדִישׁ, וְהִגְדִּישׁ וְהִטְמִין, שֶׁאֵין מְשַׁלֵּם אֶלָּא דְּמֵי גַּדִּישׁ בִּלְבָד. לְהַגְדִּישׁ חִטִּין וְהִגְדִּישׁ שְׂעוֹרִין; שְׂעוֹרִין וְהִגְדִּישׁ חִטִּין; חִטִּין וְחִיפָּן בְּשְׂעוֹרִין; שְׂעוֹרִין וְחִיפָּן בְּחִטִּים – שֶׁאֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא דְּמֵי שְׂעוֹרִין בִּלְבָד.

אָמַר רָבָא: הַנּוֹתֵן דִּינַר זָהָב לְאִשָּׁה, וְאָמַר לָהּ: "הִזָּהֲרִי בּוֹ, שֶׁל כֶּסֶף הוּא"; הִזִּיקַתְהוּ – מְשַׁלֶּמֶת דִּינַר זָהָב, מִשּׁוּם דְּאָמַר לַהּ: מַאי הֲוָה לִיךְ גַּבֵּיהּ דְּאַזַקְתֵּיהּ. פָּשְׁעָה בּוֹ – מְשַׁלֶּמֶת שֶׁל כֶּסֶף, דְּאָמְרָה לֵיהּ: נְטִירוּתָא דְכַסְפָּא קַבֵּילִי עֲלַי, נְטִירוּתָא דְּדַהֲבָא לָא קַבֵּילִי עֲלַי.

אָמַר לֵיהּ רַב מָרְדֶּכַי לְרַב אָשֵׁי: אַתּוּן – בִּדְרָבָא מַתְנִיתוּ לַהּ; אֲנַן – מִמַּתְנִיתָא פְּשִׁיטָא לַן: חִטִּין וְחִיפָּן בְּשְׂעוֹרִין, שְׂעוֹרִין וְחִיפָּן בְּחִטִּין – אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא דְּמֵי שְׂעוֹרִין בִּלְבָד. אַלְמָא אָמַר לֵיהּ: "נְטִירוּתָא דִשְׂעָרֵי קַבֵּילִי עֲלַי", הָכָא נָמֵי אָמְרָה לֵיהּ: "נְטִירוּתָא דְּדַהֲבָא לָא קַבֵּילִי עֲלַי".

אָמַר רַב: שְׁמַעְתִּית מִילְּתָא לְרַבִּי יְהוּדָה, וְלָא יָדַעְנָא מַאי הִיא. אָמַר שְׁמוּאֵל: וְלָא יָדַע אַבָּא מַאי שְׁמִיעַ לֵיהּ? לְרַבִּי יְהוּדָה, דְּמְחַיֵּיב עַל נִזְקֵי טָמוּן בָּאֵשׁ – עָשׂוּ תַּקָּנַת נִגְזָל בְּאִשּׁוֹ.

בָּעֵי אַמֵּימָר: עָשׂוּ תַּקָּנַת נִגְזָל בְּמָסוֹר, אוֹ לָא? אַלִּיבָּא דְּמַאן דְּאָמַר לָא דָּיְינִינַן דִּינָא דְּגָרְמֵי – לָא תִּבְעֵי לָךְ, דְּמָסוֹרוֹת נָמֵי לָא דָּיְינִינַן;

אֶלָּא כִּי תִּבְעֵי לָךְ, אַלִּיבָּא דְּמַאן דְּאָמַר דָּיְינִינַן דִּינָא דְּגָרְמֵי – עָשׂוּ תַּקָּנַת נִגְזָל בְּמָסוֹר, דְּמִשְׁתַּבַּע וְשָׁקֵיל, אוֹ לָא? תֵּיקוּ.

הָהוּא גַּבְרָא דִּבְטַשׁ בְּכַסְפְּתָא דְּחַבְרֵיהּ, שַׁדְיֵיהּ בְּנַהֲרָא. אֲתָא מָרֵיהּ וְאָמַר: הָכִי וְהָכִי הֲוָה לִי בְּגַוּהּ. יָתֵיב רַב אָשֵׁי וְקָא מְעַיֵּין בֵּיהּ: כִּי הַאי גַּוְונָא מַאי?

אָמַר לֵיהּ רְבִינָא לְרַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא, וְאָמְרִי לַהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְרַב אָשֵׁי: לְאוֹ הַיְינוּ מַתְנִיתִין? דִּתְנַן: וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי יְהוּדָה בְּמַדְלִיק אֶת הַבִּירָה, שֶׁמְּשַׁלֵּם כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ; שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהַנִּיחַ בַּבָּתִּים.

אָמַר לֵיהּ: אִי דְּקָא טָעֵין זוּזֵי – הָכָא נָמֵי, הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – דְּקָא טָעֵין מַרְגָּנִיתָא. מַאי? מִי מַנַּחְ אִינָשֵׁי מַרְגָּנִיתָא בְּכַסְפְּתָא, אוֹ לָא? תֵּיקוּ.

אָמַר לֵיהּ רַב יִימַר לְרַב אָשֵׁי: טָעֵין כָּסָא דְּכַסְפָּא בְּבִירָה, מַאי? אָמַר לֵיהּ: (חָזֵינָא) [חָזֵינַן], אִי אִינִישׁ אָמִיד הוּא – דְּאִית לֵיהּ כָּסָא דְּכַסְפָּא, אִי נָמֵי אִינִישׁ מְהֵימְנָא הוּא – דְּמַפְקְדֵי אִינָשֵׁי גַּבֵּיהּ; מִשְׁתְּבַע וְשָׁקֵיל. וְאִי לָא, לָאו כֹּל כְּמִינֵּיהּ.

אָמַר לֵיהּ רַב אַדָּא בְּרֵיהּ דְּרַב אַוְיָא לְרַב אָשֵׁי: מָה בֵּין גַּזְלָן לְחַמְסָן? אָמַר לֵיהּ: חַמְסָן – יָהֵיב דְּמֵי, גַּזְלָן – לָא יָהֵיב דְּמֵי.

אָמַר לֵיהּ: אִי יָהֵיב דְּמֵי – חַמְסָן קָרֵית לֵיהּ?! וְהָאָמַר רַב הוּנָא: תְּלוּהּ וְזַבֵּין – זְבִינֵיהּ זְבִינֵי! לָא קַשְׁיָא, הָא דְּאָמַר "רוֹצֶה אֲנִי", הָא דְּלָא אָמַר "רוֹצֶה אֲנִי".

דף סב:

מַתְנִי' גֵּיז שֶׁיְּצָא מִתַּחַת הַפִּטְּישׁ וְהַזִּיק – חַיָּיב.

גָּמָל שֶׁהָיָה טָעוּן פִּשְׁתָּן, וְעָבַר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְנִכְנְסָה פִּשְׁתָּנוֹ לְתוֹךְ הַחֲנוּת וְדָלְקָה בְּנֵרוֹ שֶׁל חֲנָוָנִי, וְהִדְלִיק אֶת הַבִּירָה – בַּעַל גָּמָל חַיָּיב. הִנִּיחַ חֲנָוָנִי נֵרוֹ מִבַּחוּץ – הַחֲנָוָנִי חַיָּיב.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּנֵר חֲנוּכָּה – פָּטוּר.

גְּמָ' אָמַר רְבִינָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא: שְׁמַע מִינַּהּ מִדְּרַבִּי יְהוּדָה, נֵר חֲנוּכָּה – מִצְוָה לְהַנִּיחָהּ בְּתוֹךְ עֲשָׂרָה. דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה, אַמַּאי אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: נֵר חֲנוּכָּה פָּטוּר? לֵימָא לֵיהּ: הֲוָה לֵיהּ לְאַנּוֹחֵהּ לְמַעְלָה מִגָּמָל וְרוֹכְבוֹ! אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ: מִצְוָה לְהַנִּיחָהּ בְּתוֹךְ עֲשָׂרָה?

אָמְרִי: לָא; לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ אֲפִילּוּ לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה, מַאי אָמְרַתְּ – אִבְּעִי לָךְ לְאַנּוֹחֵהּ לְמַעְלָה מִגְּמָל וְרוֹכְבוֹ? כֵּיוָן דִּבְמִצְוָה קָא עָסֵיק, כּוּלֵּי הַאי לָא אַטְרְחוּהּ רַבָּנַן.
אָמַר רַב כָּהֲנָא, דָּרֵשׁ רַב נָתָן בַּר מְנְיוֹמֵי מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי תַּנְחוּם: נֵר חֲנוּכָּה שֶׁהִנִּיחָהּ לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה – פְּסוּלָה, כְּסוּכָּה וּכְמָבוֹי.

הֲדַרַן עֲלָךְ הַכּוֹנֵס.

מַתְנִי׳ **מְרוּבָּה** מִדַּת תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל מִמִּדַּת תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. שֶׁמִּדַּת תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל נוֹהֶגֶת בֵּין בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים וּבֵין בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים, וּמִדַּת תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה אֵינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא בְּשׁוֹר וְשֶׂה בִּלְבַד – שֶׁנֶּאֱמַר: ״כִּי יִגְנֹב אִישׁ שׁוֹר אוֹ שֶׂה וּטְבָחוֹ אוֹ מְכָרוֹ וְגוֹ׳״.
אֵין הַגּוֹנֵב אַחַר הַגַּנָּב מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, וְלֹא הַטּוֹבֵחַ וְלֹא הַמּוֹכֵר אַחַר הַגַּנָּב מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה.

גְּמָ׳ וְאִילּוּ ״מִדַּת תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל נוֹהֶגֶת בֵּין בְּגַנָּב בֵּין בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב, וּמִדַּת תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה אֵינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא בְּגַנָּב בִּלְבַד״ – לָא קָתָנֵי.
מְסַיַּיע לֵיהּ לְרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא, דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַטּוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב בְּפִקָּדוֹן – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל. טָבַח וּמָכַר – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה.
אִיכָּא דְּאָמְרִי: לֵימָא מְסַיַּיע לֵיהּ לְרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא – דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַטּוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב בְּפִקָּדוֹן – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל. טָבַח וּמָכַר – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה?
מִי קָתָנֵי: ״אֵין בֵּין״?! ״מְרוּבָּה״ קָתָנֵי – תְּנָא וְשַׁיֵּיר.
שֶׁמִּדַּת תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל נוֹהֶגֶת כּוּ׳. מְנָא הָנֵי מִילֵּי דְּתָנוּ רַבָּנַן: ״עַל כָּל דָּבָר פָּשַׁע״ – כְּלַל, ״עַל שׁוֹר, עַל חֲמוֹר, עַל שֶׂה וְעַל שַׂלְמָה״ – פָּרַט, ״עַל כָּל אֲבֵדָה״ – חָזַר וְכָלַל;
כְּלָל וּפָרָט וּכְלָל – אִי אַתָּה דָּן אֶלָּא כְּעֵין הַפָּרָט; מָה הַפָּרָט מְפוֹרָשׁ – דָּבָר הַמִּטַּלְטֵל וְגוּפוֹ מָמוֹן, אַף כֹּל דָּבָר הַמִּטַּלְטֵל וְגוּפוֹ מָמוֹן.
יָצְאוּ קַרְקָעוֹת – שֶׁאֵינָן מִטַּלְטְלִין; יָצְאוּ עֲבָדִים – שֶׁהוּקְּשׁוּ לְקַרְקָעוֹת; יָצְאוּ שְׁטָרוֹת – שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁמִּטַּלְטְלִין, אֵין גּוּפָן מָמוֹן; יָצָא הֶקְדֵּשׁ – ״רַעֲהוּ״ כְּתִיב.
אִי, מָה הַפָּרָט מְפוֹרָשׁ – דָּבָר שֶׁנִּבְלָתוֹ מְטַמְּא[ה] בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא, אַף כֹּל דָּבָר שֶׁנִּבְלָתוֹ מְטַמְּא[ה] בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא, אֲבָל עוֹפוֹת לָא!

וּמִי מָצֵית אָמְרַתְּ הָכִי? וְהָא ״שַׁלְמָה״ כְּתִיב! אָמְרִי: אֲנַן בְּבַעֲלֵי חַיִּים קָאָמְרִינַן; אֵימָא בְּבַעֲלֵי חַיִּים, דְּבָר שֶׁנִּבְלָתוֹ מְטַמְּא[ה] בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא – אִין, דְּבָר שֶׁאֵין נִבְלָתוֹ מְטַמְּא[ה] בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא – לָא,

דף סג.

דְּהָא כֹּל חַד וְחַד כְּלָל וּפְרָט בְּאַפֵּי נַפְשֵׁיהּ דָּרְשִׁינַן לֵיהּ; אֶבָל עוֹפוֹת – לָא!
אִם כֵּן, נְכְתּוֹב רַחֲמָנָא חַד פְּרָטָא!
הֵי נְכְתּוֹב רַחֲמָנָא? אִי כְּתַב רַחֲמָנָא ״שׁוֹר״, הֲוָה אָמֵינָא: קָרֵב לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ – אִין, שֶׁאֵין קָרֵב לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ – לָא. וְאִי כְּתַב רַחֲמָנָא ״חֲמוֹר״, הֲוָה אָמֵינָא קָדוֹשׁ בִּבְכוֹרָה – אִין, שֶׁאֵין קָדוֹשׁ בִּבְכוֹרָה – לָא!
אָמְרִי: אִם כֵּן, נְכְתּוֹב רַחֲמָנָא ״שׁוֹר וַחֲמוֹר״, ״שֶׂה״ לָמָּה לִי? שְׁמַע מִינַּהּ לְאֵתוֹיֵי עוֹפוֹת.
וְאֵימָא לְאֵתוֹיֵי עוֹפוֹת טְהוֹרִים – דּוּמְיָא דְשֶׂה, דְּמִטַּמְּא בְּגָדִים אַבֵּית הַבְּלִיעָה; אֲבָל עוֹפוֹת טְמֵאִים – דְּלֵית בְּהוּ טוּמְאָה, דְּלָא מְטַמְּאִי בְּגָדִים אַבֵּית הַבְּלִיעָה, לָא! ״כֹּל״ – רִיבּוּיָא הוּא.
וְכֹל הֵיכָא דְּכְתַב ״כֹּל״ – רִיבּוּיָא הוּא? וְהָא גַּבֵּי מַעֲשֵׂר, דְּכְתִיב ״כֹּל״, וְקָא דָּרְשִׁינַן לֵיהּ בִּכְלָל וּפְרָט!
דְּתַנְיָא: ״וְנָתַתָּ הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ״ – כְּלָל, ״בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר״ – פְּרָט, ״וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ״ – חָזַר וְכָלַל; כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל – אִי אַתָּה דָן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט, מָה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ – פְּרֵי מִפְּרֵי וְגִידּוּלֵי קַרְקַע, אַף כֹּל פְּרֵי מִפְּרֵי וְגִידּוּלֵי קַרְקַע.
אָמְרִי: ״בַּכֹּל״ – כְּלָלָא, ״כֹּל״ – רִיבּוּיָא הוּא. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: ״כֹּל״ – כְּלָלָא הוּא, מִיהוּ ״כֹּל״ דְּהָכָא – רִיבּוּיָא הוּא.
מִכְּדֵי כְּתִיב מֵעִיקָּרָא כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל – דְּכְתִיב: ״כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ״ – כְּלָל, ״כֶּסֶף אוֹ כֵלִים״ – פְּרָט, ״לִשְׁמוֹר״ – (הֲדַר) [חָזַר] וְכָלַל;
וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ הַאי ״עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע״ נָמֵי לִכְלָל וּפְרָט הוּא דַּאֲתָא, נְכְתּוֹב רַחֲמָנָא לְהָנֵי פְּרָטֵי גַּבֵּי הַאִיךְ כְּלָל וּפְרָט; ״עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע״ לָמָּה לִי? שְׁמַע מִינַּהּ: רִיבּוּיָא הוּא.
הַשְׁתָּא דְּאָמְרַתְּ ״כֹּל״ – רִיבּוּיָא, כֹּל הָנֵי פְּרָטֵי לָמָּה לִי? חַד לְמַעוֹטֵי קַרְקַע, וְחַד לְמַעוֹטֵי עֲבָדִים, וְחַד לְמַעוֹטֵי שְׁטָרוֹת. ״שַׁלְמָה״ – לְמַעוֹטֵי דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְסוּיָּם, ״עַל כָּל אֲבֵדָה״ – לְכִדְרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא, דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַטּוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב

דף סג:

בַּאֲבִידָה, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל; שֶׁנֶּאֱמַר: ״עַל כָּל אֲבֵדָה אֲשֶׁר יֹאמַר״.

תְּנַן הָתָם: ״הֵיכָן פִּקְדוֹנִי?״ אָמַר לֵיהּ: ״אָבַד״, ״מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי״, וְאָמַר: ״אָמֵן״; וְהָעֵדִים מְעִידִים אוֹתוֹ שֶׁאָכְלוֹ – מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן. הוֹדָה עַל פִּי עַצְמוֹ – מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ וְאָשָׁם. ״הֵיכָן פִּקְדוֹנִי?״ אָמַר לוֹ: ״נִגְנַב״, ״מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי״, וְאָמַר: ״אָמֵן״; וְהָעֵדִים מְעִידִים אוֹתוֹ שֶׁגְּנָבוֹ – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל. הוֹדָה מֵעַצְמוֹ – מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ וְאָשָׁם.

קָתָנֵי מִיהָא בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב דִּמְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל – אֲבָל בְּטוֹעֵן טַעֲנַת אָבֵד לָא מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל. וַאֲפִילּוּ טוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב – בְּשִׁבּוּעָה הוּא דִּמְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, אֲבָל שֶׁלֹּא בְּשִׁבּוּעָה אֵינוֹ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל.

מְנָהֲנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנַן: ״אִם יִמָּצֵא הַגַּנָּב״ – בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב הַכָּתוּב מְדַבֵּר.

אַתָּה אוֹמֵר בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב – אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בְּגַנָּב עַצְמוֹ? כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר: ״אִם לֹא יִמָּצֵא הַגַּנָּב״ – בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב הַכָּתוּב מְדַבֵּר.

תַּנְיָא אִידַךְ: ״אִם יִמָּצֵא הַגַּנָּב״ – בְּגַנָּב עַצְמוֹ הַכָּתוּב מְדַבֵּר. אַתָּה אוֹמֵר בְּגַנָּב עַצְמוֹ, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב? כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר: ״אִם לֹא יִמָּצֵא הַגַּנָּב״ – הֲרֵי טוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב אָמוּר, הָא מָה אֲנִי מְקַיֵּים: ״אִם יִמָּצֵא הַגַּנָּב״? בְּגַנָּב עַצְמוֹ הַכָּתוּב מְדַבֵּר.

דְּכוּלֵּי עָלְמָא מִיהַת, ״אִם לֹא יִמָּצֵא הַגַּנָּב״ – בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב כְּתִיב. מַאי מַשְׁמַע? אָמַר רָבָא: ״אִם לֹא יִמָּצֵא״ כְּמָה שֶׁאָמַר, אֶלָּא שֶׁהוּא עַצְמוֹ גְּנָבוֹ – יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם.

וּמְנָלַן דְּבִשְׁבוּעָה?

דְּתַנְיָא: ״וְנִקְרַב בַּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים״ – לִשְׁבוּעָה. אַתָּה אוֹמֵר לִשְׁבוּעָה, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא לְדִין? נֶאֱמַר שְׁלִיחוּת יָד לְמַטָּה, וְנֶאֱמַר שְׁלִיחוּת יָד לְמַעְלָה; מָה לְהַלָּן לִשְׁבוּעָה, אַף כָּאן לִשְׁבוּעָה.

בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר חַד בְּגַנָּב וְחַד בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב – הַיְינוּ דִּכְתִיבִי תְּרֵי קְרָאֵי; אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר תַּרְוַיְיהוּ בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב, תְּרֵי קְרָאֵי לְמָה לִי?

אָמְרִי: חַד לְמַעוּטֵי טַעֲנַת אָבֵד.

וּלְמַאן דְּאָמַר חַד בְּגַנָּב וְחַד בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב, דְּלָא מְיַיתַּר, לְמַעוּטֵי טַעֲנַת אָבֵד מְנָא לֵיהּ? מִ״גַּנָּב–הַגַּנָּב״.

וּלְמַאן דְּאָמַר תַּרְוַיְיהוּ בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב, דְּמֵיעֵט לֵיהּ טוֹעֵן טַעֲנַת אָבֵד, ״גַּנָּב–הַגַּנָּב״ מַאי דָּרֵישׁ בֵּיהּ?

אָמַר לָךְ: מִבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן – דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַטּוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב בְּפִקָּדוֹן – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל. טָבַח וּמָכַר – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה.

לְמַאן דְּאָמַר חַד בְּגַנָּב וְחַד בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב, דְּהַאי ״גַּנָּב–הַגַּנָּב״ אַפְּקֵיהּ לְמַעוּטֵי טַעֲנַת אָבֵד, דְּרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא מְנָא לֵיהּ?

אָמַר לָךְ: הֶקֵּישָׁא הוּא, וְאֵין מְשִׁיבִין עַל הֶקֵּישָׁא.
בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר חַד בְּגַנָּב וְחַד בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב – שַׁפִּיר, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר תַּרְוַיְיהוּ בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב – גַּנָּב עַצְמוֹ מְנָא לֵיהּ?
וְכִי תֵּימָא: לֵיתֵי בְּקַל וָחוֹמֶר מִטּוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב; דַּיּוֹ לַבָּא מִן הַדִּין לְהִיוֹת כַּנִּדּוֹן, מָה לְהַלָּן בִּשְׁבוּעָה – אַף כָּאן בִּשְׁבוּעָה!
נָפְקָא לֵיהּ מִדְּתָנָא דְּבֵי חִזְקִיָּה, דְּתָנָא דְּבֵי חִזְקִיָּה: יָאַמֵּר "שׁוֹר" וְ"גְנֵיבָה" – וְהַכֹּל בַּכְּלָל!
אִילּוּ כָּךְ, הָיִיתִי אוֹמֵר: מָה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ – קָרֵב לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, אַף כֹּל קָרֵב לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ. מָה יֵּשׁ לְךָ לְהָבִיא – שֶׁה,

דף סד.

כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "שֶׂה" – הֲרֵי שֶׂה אָמוּר, הָא מָה אֲנִי מְקַיֵּים "גְּנֵיבָה"? לְרַבּוֹת כָּל דָּבָר.
יָאַמֵּר "שׁוֹר", "שֶׂה" וְ"גְנֵיבָה", וְהַכֹּל בַּכְּלָל! אִילּוּ כָּךְ, הָיִיתִי אוֹמֵר: מָה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ – דָּבָר הַקָּדוֹשׁ בִּבְכוֹרָה, אַף כֹּל דָּבָר הַקָּדוֹשׁ בִּבְכוֹרָה.
מָה יֵּשׁ לְךָ לְהָבִיא – חֲמוֹר, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "חֲמוֹר" – הֲרֵי חֲמוֹר אָמוּר, הָא מָה אֲנִי מְקַיֵּים "גְּנֵיבָה"? לְרַבּוֹת כָּל דָּבָר.
יָאַמֵּר "שׁוֹר" וַ"חֲמוֹר" "שֶׂה" וְ"גְנֵיבָה" – וְהַכֹּל בַּכְּלָל! אִילּוּ כָּךְ, הָיִיתִי אוֹמֵר: מָה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ – בַּעֲלֵי חַיִּים, אַף כֹּל בַּעֲלֵי חַיִּים.
מָה יֵּשׁ לְךָ לְהָבִיא – שְׁאָר בַּעֲלֵי חַיִּים, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "חַיִּים" – הֲרֵי חַיִּים אָמוּר, הָא מָה אֲנִי מְקַיֵּים "גְּנֵיבָה"? לְרַבּוֹת כָּל דָּבָר.
אָמַר מָר: יֵאָמַר "שׁוֹר" וְ"גְנֵיבָה". מִי כְּתִיב "שׁוֹר" וְ"גְנֵיבָה"? "גְּנֵיבָה" וְ"שׁוֹר" הוּא דִּכְתִיב!
וְכִי תֵּימָא "אִילּוּ נֶאֱמַר" קָאָמַר – אִילּוּ נֶאֱמַר "שׁוֹר" וְ"גְנֵיבָה"; וּמִי מָצֵית אָמְרַתְּ "מָה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ"?! הָוֵה "שׁוֹר" פְּרָט וְ"גְנֵיבָה" כְּלָל; פְּרָט וּכְלָל – נַעֲשֶׂה כְּלָל מוֹסִיף עַל הַפְּרָט, וְאִיתְרַבּוּ לְהוּ כֹּל מִילֵּי!
אֶלָּא כְּדְכְתִיב קָאָמְרִי – "גְּנֵיבָה" וְ"שׁוֹר". מִי מָצֵית אָמְרַתְּ "הַכֹּל בַּכְּלָל", אוֹ "מָה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ"? הָוֵה לֵיהּ "גְּנֵיבָה" כְּלָל וְ"שׁוֹר" פְּרָט; כְּלָל וּפְרָט – אֵין בַּכְּלָל אֶלָּא מַה שֶּׁבַּפְּרָט; שׁוֹר אִין, מִידֵּי אַחֲרִינָא לָא!
אָמַר רָבָא: תַּנָּא אַ"חַיִּים" קָא סָמֵיךְ לֵיהּ, וּכְלָל וּפְרָט וּכְלָל קָאָמַר לֵיהּ.
וְהָא לָא דָּמֵי כְּלָלָא בָּתְרָא לְכְלָלָא קַמָּא! הָא תַּנָּא – דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל הוּא, דְּכִדְאִי גָּוְונָא דָּרֵישׁ כְּלָלֵי וּפְרָטֵי.
וְהָכִי קָא קַשְׁיָא לֵיהּ: "אִם הִמְצֵא תִמְצֵא" לְמָה לִי? יָאַמֵּר "שׁוֹר" וְ"גְנֵיבָה" וְ"חַיִּים" – וְהַכֹּל בַּכְּלָל!

אילוּ כֵּן, הָיִיתִי אוֹמֵר: מָה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ – דָּבָר הַקָּרֵב לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, אַף כֹּל הַקָּרֵב לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ. מָה יֵּשׁ לְהָבִיא – "שֶׂה", כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "שֶׂה" – הֲרֵי שֶׂה אָמוּר, הָא מָה אֲנִי מְקַיֵּים "גְּנֵיבָה"? לְרַבּוֹת כָּל דָּבָר.

יֵאָמֵר "גְּנֵיבָה" וְ"שׁוֹר" וְ"שֶׂה" וְחַיִּים" – וְהַכֹּל בַּכְּלָל! אילוּ כֵּן, הָיִיתִי אוֹמֵר: מָה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ – דָּבָר הַקָּדוֹשׁ בִּבְכוֹרָה, אַף כֹּל דָּבָר הַקָּדוֹשׁ בִּבְכוֹרָה.

מָה יֵּשׁ לְךָ לְהָבִיא – חֲמוֹר, [כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "חֲמוֹר"] הֲרֵי חֲמוֹר אָמוּר, הָא מָה אֲנִי מְקַיֵּים "גְּנֵיבָה"? לְרַבּוֹת כָּל דָּבָר.

יֵאָמֵר "גְּנֵיבָה", וְ"שׁוֹר", וְ"שֶׂה", וַ"חֲמוֹר", וְ"חַיִּים" – וְהַכֹּל בַּכְּלָל! אילוּ כֵּן, הָיִיתִי אוֹמֵר: מָה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ – בַּעֲלֵי חַיִּים, אַף כֹּל בַּעֲלֵי חַיִּים.

מָה יֵּשׁ לְךָ לְהָבִיא – שְׁאָר בַּעֲלֵי חַיִּים; כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "חַיִּים" – הֲרֵי חַיִּים אָמוּר, הָא מָה אֲנִי מְקַיֵּים "גְּנֵיבָה"? לְרַבּוֹת כָּל דָּבָר; "אִם הִמָּצֵא תִּמָּצֵא" לְמָה לִי?

דף סד:

אִי הָכִי, שַׁפִּיר קָשְׁיָא לֵיהּ!

מִשּׁוּם דְּאִית לֵיהּ פִּירְכָא: לְרַבּוֹת כָּל דָּבָר מֵהֵיכָא קָמַיְיתֵי לֵיהּ – מִכְּלָל בָּתְרָא; כְּלָלָא גּוּפֵיהּ "חַיִּים" כְּתִיב בֵּיהּ!

כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל מַאי קָא מַהֲנֵי לֵיהּ? אִי לְאֵתוֹיֵי כָּל דָּבָר, הָא "חַיִּים" כְּתִיב – בַּעֲלֵי חַיִּים אִין, מִידֵּי אַחֲרִינָא לָא! מִשּׁוּם הָכָא אִיצְטְרִיךְ "אִם הִמָּצֵא".

אָמְרִי: וְהָא שְׁנֵי כְּלָלוֹת דִּסְמִיכִי אַהֲדָדֵי נִינְהוּ! אָמַר רַבִּינָא, כִּדְאָמְרִי בְּמַעְרָבָא: כָּל מָקוֹם שֶׁאַתָּה מוֹצֵא שְׁנֵי כְּלָלוֹת הַסְּמוּכִים זֶה לָזֶה – הַטֵּל פְּרָט בֵּינֵיהֶם, וְדוּגֶם בִּכְלָל וּפְרָט.

שְׁדִי "שׁוֹר" בֵּין "הִמָּצֵא" לְ"תִּמָּצֵא" – לְאֵתוֹיֵי מַאי? אִי לְאֵתוֹיֵי בַּעֲלֵי חַיִּים, מֵ"חַיִּים" נָפְקָא! אֶלָּא לְאֵתוֹיֵי דָּבָר שֶׁאֵין בַּעֲלֵי חַיִּים, וּדְרוֹשׁ הָכִי: מָה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ – דָּבָר הַמִּטַּלְטֵל וְגוּפוֹ מָמוֹן, אַף כֹּל דָּבָר הַמִּטַּלְטֵל וְגוּפוֹ מָמוֹן.

וְתוּ שְׁדִי "חֲמוֹר" בֵּין "הִמָּצֵא" לְ"תִּמָּצֵא" – לְאֵתוֹיֵי מַאי? אִי לְאֵתוֹיֵי דָּבָר שֶׁאֵין בַּעֲלֵי חַיִּים, מִשּׁוֹר נָפְקָא! אֶלָּא לְאֵתוֹיֵי דָּבָר מְסוּיָּם.

אִי הָכִי, "שֶׂה" לְמָה לִי? אֶלָּא רִיבָּה וּמִיעֵט וְרִיבָּה הוּא, כִּדְתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל.

דְּתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: "בַּמַּיִם" "בַּמַּיִם" שְׁתֵּי פְּעָמִים – אֵין זֶה כְּלָל וּפְרָט, אֶלָּא רִיבָּה וּמִיעֵט וְרִיבָּה; רִיבָּה הַכֹּל.

מַאי רַבִּי – רַבִּי כֹּל מִילֵּי? אִי הָכִי, כֹּל הָנֵי פְּרָטֵי לְמָה לִי? חַד לְמַעוֹטֵי קַרְקַע, וְחַד לְמַעוֹטֵי עֲבָדִים, וְחַד לְמַעוֹטֵי שְׁטָרוֹת. "גְּנֵיבָה" וְ"חַיִּים" – לְכִדְרַב, דְּאָמַר: אַחֲייֵהּ לְקָרָן כְּעֵין שֶׁנְּגַנַּב.

וּלְמַאן דְּאָמַר חַד בְּגַנָּב וְחַד בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב, וְגַנָּב עַצְמוֹ נָפְקָא לֵיהּ מֵ"אִם יִמְצֵא הַגַּנָּב", הַאי "אִם הִמָּצֵא תִּמָּצֵא" מַאי דָּרִישׁ בֵּיהּ?

מִבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְרָבָא בַּר אֲהִילַאי, דְּאָמַר רָבָא בַּר אֲהִילַאי: מַאי טַעְמָא דְּרַב, דְּאָמַר: מוֹדֶה בְּקָנָס וְאַחַר כָּךְ בָּאוּ עֵדִים – פָּטוּר? דִּכְתִיב: "אִם הִמָּצֵא תִּמָּצֵא" – אִם הִמָּצֵא בְּעֵדִים, תִּמָּצֵא בְּדַיָּינִים; פָּרַט לְמַרְשִׁיעַ אֶת עַצְמוֹ.

וּלְמַאן דְּאָמַר תַּרְוַיְיהוּ בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב, דְּהַאי "אִם הִמָּצֵא תִּמָּצֵא" מַפֵּיק לֵיהּ לְגַנָּב עַצְמוֹ, מַרְשִׁיעַ עַצְמוֹ מִנַּלָן? מֵ"אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֻן אֱלֹהִים" – וְלֹא הַמַּרְשִׁיעַ אֶת עַצְמוֹ.

וּלְמַאן דְּאָמַר חַד בְּגַנָּב וְחַד בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב, דְּאַיְיתִי לֵיהּ מֵ"הִמָּצֵא תִּמָּצֵא" לְמַרְשִׁיעַ אֶת עַצְמוֹ, הַאי "אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֻן" מַאי דָּרִישׁ בֵּיהּ? אָמַר לָךְ: הַהוּא מִיבְּעֵי לֵיהּ לְמוֹדֶה בְּקָנָס – דְּפָטוּר.

וּמַאן דְּאָמַר תַּרְוַיְיהוּ בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב, קְסָבַר: מוֹדֶה בִּקְנָס וְאַחַר כָּךְ בָּאוּ עֵדִים – חַיָּיב.

וּלְמַאן דְּאָמַר חַד בְּגַנָּב וְחַד בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב, דְּנָפְקָא לֵיהּ גַּנָּב מֵהָתָם; בִּשְׁלָמָא "אִם הִמָּצֵא תִּמָּצֵא" – לְכִדְרָבָא בַּר אֲהִילַאי. אֶבָל כֹּל הָנֵי פָּרְטֵי, לְמָה לִי?

כִּדְתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל – דְּתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: כָּל פָּרָשָׁה שֶׁנֶּאֱמְרָה וְנִשְׁנֵית, לֹא נִשְׁנֵית אֶלָּא לְדָבָר שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ בָּהּ.

וְאֵימָא גַּנָּב עַצְמוֹ בִּשְׁבוּעָה!

לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ; דְּתַנְיָא, רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר: "שְׁנַיִם יְשַׁלֵּם" – שֶׁלֹּא בִּשְׁבוּעָה. אַתָּה אוֹמֵר שֶׁלֹּא בִּשְׁבוּעָה, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה? אָמַרְתָּ לֹא כָּךְ הָיָה.

מַאי "לֹא כָּךְ הָיָה"? אָמַר אַבָּיֵי: לָא לִכְתּוֹב רַחֲמָנָא "שְׁנַיִם יְשַׁלֵּם" בְּגַנָּב, וְלֵיתֵי בְּקַל וָחוֹמֶר מִטּוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב – וּמָה טוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב, דִּבְהֵיתֵירָא אֲתָא לִידֵיהּ, אָמַר קְרָא לִישַׁלֵּם תְּרֵי; גַּנָּב עַצְמוֹ, דִּבְאִיסּוּרָא אָתָא לִידֵיהּ, לֹא כָּל שֶׁכֵּן?!

אֶלָּא "שְׁנַיִם יְשַׁלֵּם" דִּכְתַב רַחֲמָנָא בְּגַנָּב עַצְמוֹ, לְמָה לִי? דַּאֲפִילּוּ שֶׁלֹּא בִּשְׁבוּעָה.

וְהַאי "אִם הִמָּצֵא" – לְהָכִי הוּא דַּאֲתָא? הָא מִיבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא: "יָדוֹ" –

דף סה.

אֵין לִי אֶלָּא יָדוֹ, גַּבּוֹ חֲצֵירוֹ וְקַרְפֵּיפוֹ מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אִם הִמָּצֵא תִּמָּצֵא" מִכָּל מָקוֹם!

אִם כֵּן, לֵימָא קְרָא אוֹ "הִמָּצֵא הִמָּצֵא" אוֹ "תִּמָּצֵא תִּמָּצֵא"; מִדְּשַׁנִּי קְרָא, שְׁמַע מִינַּהּ תַּרְתֵּי.

גּוּפָא – אָמַר רַב: קֶרֶן – כְּעֵין שֶׁגָּנַב. תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל וְתַשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה – כִּשְׁעַת הַעֲמָדָה בַּדִּין.

מַאי טַעְמָא דְּרַב? אָמַר קְרָא: "גְּנֵיבָה" וְ"חַיִּים". אַמַּאי קָאָמַר רַחֲמָנָא "חַיִּים" בִּגְנֵיבָה? אַחֲיֵיהּ לְקֶרֶן כְּעֵין שֶׁגָּנַב.

אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: אָמֵינָא, כִּי נָיֵים וְשָׁכֵיב רַב אָמַר לְהָא שְׁמַעְתָּא. דְּתַנְיָא: כְּחוּשָׁה וְהִשְׁמִינָהּ – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל וְתַשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה כְּעֵין שֶׁגָּנַב.

אָמְרִי, מִשּׁוּם דַּאֲמַר לֵיהּ: "אֲנָא פַּטִּימְנָא וְאַתְּ שָׁקְלָתְּ?!"

תָּא שְׁמַע: שְׁמֵינָהּ וְהִכְחִישָׁהּ – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל וְתַשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה כְּעֵין שֶׁגָּנַב! הָתָם נָמֵי – מִשּׁוּם דְּאָמְרִינַן לֵיהּ: מָה לִי קָטְלַהּ כּוּלַּהּ, מָה לִי קָטְלַהּ פַּלְגָא. כִּי קָאָמַר רַב – בְּיוֹקְרָא וְזוּלָא הוּא דְּקָאָמַר.

הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא דְּמֵעִיקְּרָא שָׁוְיָא זוּזָא, וּלְבַסּוֹף שָׁוְיָא אַרְבָּעָה זוּזֵי – קֶרֶן כְּעֵין שֶׁגָּנַב; לֵימָא פְּלִינָא דְּרַב אַדְּרַבָּה? דְּאָמַר רַבָּה: הַאי מַאן דְּגָזַל חֲבִיתָא דְּחַמְרָא מֵחַבְרֵיהּ, מֵעִיקְּרָא שָׁוְיָא זוּזָא וּלְבַסּוֹף שָׁוְיָא אַרְבָּעָה זוּזֵי, תַּבְרַהּ אוֹ שַׁתְיֵיהּ – מְשַׁלֵּם אַרְבָּעָ[ה]. אִיתְּבַר מִמֵּילָא – מְשַׁלֵּם זוּזָא.

אָמְרִי: כִּי קָאָמַר רַב – כְּגוֹן דְּמֵעִיקְּרָא שָׁוְיָא אַרְבָּעָ[ה] וּלְבַסּוֹף שָׁוְיָא זוּזָא; קֶרֶן – כְּעֵין שֶׁגָּנַב, תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל וְתַשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה – כִּשְׁעַת הַעֲמָדָה בַּדִּין.

תָּנֵי רַבִּי חֲנִינָא לְסִיּוּעֵיהּ לְרַב: בַּעַל הַבַּיִת שֶׁטָּעַן טַעֲנַת גַּנָּב בְּפִקָּדוֹן, וְנִשְׁבַּע, וְהוֹדָה, וּבָאוּ עֵדִים – אִם עַד שֶׁלֹּא בָּאוּ עֵדִים הוֹדָה, מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ וְאָשָׁם; וְאִם מִשֶּׁבָּאוּ עֵדִים הוֹדָה – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל וְאָשָׁם, וְחוּמְשׁוֹ עוֹלֶה לוֹ בִּכְפֵילוֹ; דִּבְרֵי רַבִּי יַעֲקֹב.

דף סה:

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: "בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִשְׁתָּיו"; מָמוֹן הַמִּשְׁתַּלֵּם בְּרֹאשׁ – מוֹסִיף חוֹמֶשׁ, מָמוֹן שֶׁאֵין מִשְׁתַּלֵּם בְּרֹאשׁ – אֵין מוֹסִיף חוֹמֶשׁ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי אוֹמֵר: אֵין חוֹמֶשׁ וְאָשָׁם מִשְׁתַּלֵּם בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ כֶּפֶל.

קָתָנֵי מִיהַת: חוּמְשׁוֹ עוֹלֶה לוֹ בִּכְפֵילוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי יַעֲקֹב. הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא דְּמֵעִיקְּרָא שָׁוְיָא אַרְבָּעָה וּלְבַסּוֹף שָׁוְיָא אַרְבָּעָה, חוּמְשׁוֹ עוֹלֶה לוֹ בִּכְפֵילוֹ?!

כְּפֵילָא אַרְבָּעָה, וְחוּמְשָׁא זוּזָא! אֶלָּא לָאו דְּמֵעִיקְּרָא שָׁוְיָא אַרְבָּעָה, וּלְבַסּוֹף שָׁוְיָא זוּזָא, דִּכְפֵילָא זוּזָא וְחוּמְשֵׁיהּ זוּזָא?

אַלְמָא קֶרֶן כְּעֵין שֶׁגָּנַב, תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל וְתַשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה כִּשְׁעַת הַעֲמָדָה בַּדִּין!

אָמַר רָבָא: לְעוֹלָם דְּמֵעִיקְּרָא שָׁוְיָא אַרְבָּעָה וְהַשְׁתָּא נָמֵי שָׁוְיָא אַרְבָּעָה, וּדְקָא קַשְׁיָא: כְּפֵילָא אַרְבָּעָה וְחוּמְשֵׁיהּ זוּזָא, הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע וְחָזַר וְנִשְׁבַּע אַרְבַּע פְּעָמִים, וְהוֹדָה; וְהַתּוֹרָה אָמְרָה "וַחֲמִשָּׁתָיו" –

הַתּוֹרָה רִיבְּתָה חֲמִישִׁיּוֹת הַרְבֵּה בְּקֶרֶן אַחַת.

אָמַר מָר, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: "בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִשְׁתָּיו" – מָמוֹן הַמִּשְׁתַּלֵּם בְּרֹאשׁ מוֹסִיף חוֹמֶשׁ, מָמוֹן שֶׁאֵין מִשְׁתַּלֵּם בְּרֹאשׁ אֵין מוֹסִיף חוֹמֶשׁ. אֲבָל אָשָׁם – מַיְיתֵי,

מַאי שְׁנָא חוֹמֶשׁ דְּלָא מְשַׁלֵּם – דִּכְתִיב: "בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִשְׁתָיו", אֶשֶׁם נָמֵי לָא מְשַׁלֵּם – דְּהָא כְּתִיב: "בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִשְׁתָיו", "וְאֶת אֲשָׁמוֹ"!

אָמְרִי לָךְ רַבָּנַן: "אֶת" פַּסְקֵיהּ קְרָא.

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי – "וְאֶת" עָרְבֵיהּ קְרָא. וְרַבָּנַן אָמְרִי לָךְ: לָא לִיכְתּוֹב רַחֲמָנָא לָא וְיו וְלֹא "אֶת".

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי אָמַר לָךְ: "אֶת" לָא סַגִּיא דְּלָא כְּתַב – לְאַפְסוֹקֵי בֵּין מָמוֹן גְּבוֹהַּ לְמָמוֹן הֶדְיוֹט; הִלְכָּךְ אֶתָא וְיו עָרְבֵיהּ קְרָא.

אָמַר רַבִּי אִילְעָא: גָּנַב טָלֶה וְנַעֲשָׂה אַיִל, עֵגֶל וְנַעֲשָׂה שׁוֹר – נַעֲשָׂה שִׁינּוּי בְּיָדוֹ, וּקְנָאוֹ. טָבַח וּמָכַר – שָׁלוֹ הוּא טוֹבֵחַ, שָׁלוֹ הוּא מוֹכֵר.

אִיתְיְבֵיהּ רַבִּי חֲנִינָא לְרַבִּי אִילְעָא: גָּנַב טָלֶה וְנַעֲשָׂה אַיִל, עֵגֶל וְנַעֲשָׂה שׁוֹר – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל וְתַשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, כְּעֵין שֶׁגָּנַב. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ קְנְיֵיהּ בְּשִׁינּוּי, אַמַּאי מְשַׁלֵּם? שָׁלוֹ הוּא טוֹבֵחַ, שָׁלוֹ הוּא מוֹכֵר!

אָמַר לֵיהּ: וְאֶלָּא מַאי, שִׁינּוּי לֹא קָנֵי? אַמַּאי מְשַׁלֵּם כְּעֵין שֶׁגָּנַב? לְשַׁלֵּם כִּי הַשְׁתָּא!

אָמַר לֵיהּ: כִּי הַשְׁתָּא הַיְינוּ טַעְמָא דְּלָא מְשַׁלֵּם – מְשׁוּם דַּאֲמַר לֵיהּ: "תּוֹרָא גְּנַבְתִּי מִמָּךְ?" "דִּיכְרָא גְּנַבְתִּי מִמָּךְ?" אֲמַר לֵיהּ: רַחֲמָנָא נִיצְּלַן מֵהַאי דַּעְתָּא! אָמַר לֵיהּ: אַדְּרַבָּה, רַחֲמָנָא נִיצְּלַן מִדַּעְתָּא דִּידָךְ!

מַתְקֵיף לַהּ רַבִּי זֵירָא: וְנִיקְנְיֵנְהוּ בְּשִׁינּוּי הַשְׁתָּא!

אָמַר רָבָא: שׁוֹר בֶּן יוֹמוֹ קָרוּי "שׁוֹר", אַיִל בֶּן יוֹמוֹ קָרוּי "אַיִל". שׁוֹר בֶּן יוֹמוֹ קָרוּי "שׁוֹר" – דִּכְתִיב: "שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז כִּי יִוָּלֵד".

אַיִל בֶּן יוֹמוֹ קָרוּי "אַיִל" – דִּכְתִיב: "וְאֵילֵי צֹאנְךָ לֹא אָכָלְתִּי" – אֵילִים הוּא דְּלָא אֲכַל, כְּבָשִׂים אֲכַל?! אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ אַיִל בֶּן יוֹמוֹ "קָרוּי" אַיִל?

מִכָּל מָקוֹם קַשְׁיָא! אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: הָא מַנִּי – בֵּית שַׁמַּאי הִיא, דְּאָמְרִי: שִׁינּוּי בִּמְקוֹמוֹ עוֹמֵד(ת), וְלָא קָנֵי.

דְּתַנְיָא: נָתַן לָהּ בְּאֶתְנַנָּהּ חִיטִּין וַעֲשָׂאָן סוֹלֶת, זֵיתִים וַעֲשָׂאָן שֶׁמֶן, עֲנָבִים וַעֲשָׂאָן יַיִן; תְּנֵי חֲדָא אָסוּר, וְתָנֵי חֲדָא מוּתָּר. וְאָמַר רַב יוֹסֵף, תָּנֵי גּוּרְיוֹן דְּמֵאסְפּוֹרַק: בֵּית שַׁמַּאי אוֹסְרִין, וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין.

מַאי טַעְמָא דְּבֵית שַׁמַּאי? דִּכְתִיב: "גַּם" – לְרַבּוֹת שִׁינּוּיֵיהֶם. וּבֵית הִלֵּל – "הֵם" וְלֹא שִׁינּוּיֵיהֶם.

וּבֵית שַׁמַּאי – הָהוּא

דף סו.

"הֵם" וְלֹא עַל וְלָדוֹתֵיהֶם הוּא דַּאֲתָא. וּבֵית הִלֵּל – תַּרְתֵּי שְׁמַעְתְּ מִינַּהּ: "הֵם" וְלֹא שִׁינּוּיֵיהֶם, "הֵם" וְלֹא עַל וְלָדוֹתֵיהֶם. וּבֵית הִלֵּל, הָכְתִיב "גַּם"! "גַּם" לְבֵית הִלֵּל קַשְׁיָא.

עַד כָּאן לָא פְּלִיגִי, אֶלָּא דְּמָר סָבַר: שִׁינּוּי קוֹנֶה, וּמַר סָבַר: אֵין שִׁינּוּי קוֹנֶה; אֲבָל לְעִנְיַן שַׁלּוֹמֵי – כּוּלֵּי עָלְמָא כִּדְמַעְיְקְרָא מְשַׁלֵּם, דְּקָתָנֵי: מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל וְתַשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה כְּעֵין שֶׁגָּנַב.

לֵימָא תֵּיהְוֵי תִּיוּבְתָּא דְּרַב, דְּאָמַר רַב: קֶרֶן – כְּעֵין שֶׁגָּנַב מְשַׁלֵּם, תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל וְתַשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה – כִּשְׁעַת הַעֲמָדָה בַּדִּין? אָמַר רָבָא: טְלָאִים – כִּדְמַעְיְקְרָא, דְּמִים – כְּשָׁל עַכְשָׁיו.

אָמַר רַבָּה: שִׁינּוּי קוֹנֶה – כְּתִיבָא וּתְנֵינָא. כְּתִיבָא – "וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל", מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "אֲשֶׁר גָּזָל"? אִם כְּעֵין שֶׁגָּזַל – יַחֲזִיר, וְאִם לָאו – דָּמִים בְּעָלְמָא בָּעֵי שַׁלּוֹמֵי.

תְּנֵינָא – הַגּוֹזֵל עֵצִים וְעָשָׂאן כֵּלִים, צֶמֶר וְעָשָׂאן בְּגָדִים – מְשַׁלֵּם כִּשְׁעַת הַגְּזֵילָה.

אִי נָמֵי – לֹא הִסְפִּיק לִיתְּנוֹ לוֹ עַד שֶׁצָּבָעוֹ, פָּטוּר. אַלְמָא שִׁינּוּי קוֹנֶה.

יֵאוּשׁ – אָמְרִי רַבָּנַן דְּנִיקְנֵי, מִיהוּ לָא יָדְעִינַן אִי דְּאוֹרָיְיתָא אִי דְּרַבָּנַן.

אִי דְּאוֹרָיְיתָא – מִידֵּי דַּהֲוָה אַמּוֹצֵא אֲבִידָה; מוֹצֵא אֲבִידָה לָאו כְּיָוֹן דְּמִיְּיאַשׁ מָרַהּ מִינַּהּ מִקַּמֵּי דְּתֵיתֵי לִידֵיהּ, קָנֵי לֵיהּ? הַאי נָמֵי, כֵּיוָן דְּמִיְּיאֵשׁ מָרַהּ, קָנֵי לֵיהּ. אַלְמָא קָנֵי.

אוֹ דִלְמָא לָא דָּמְיָא לַאֲבִידָה, אֲבִידָה הוּא דְּכִי אָתֵי לִידֵיהּ – בְּהֶהֵיתֵירָא אָתֵי לִידֵיהּ; אֲבָל הַאי, כֵּיוָן דְּבְאִיסּוּרָא אָתֵי לִידֵיהּ – מִדְּרַבָּנַן הוּא;

דַּאֲמוּר רַבָּנַן נִיקְנֵי, מִפְּנֵי תַּקָּנַת הַשָּׁבִים.

וְרַב יוֹסֵף אָמַר: יֵאוּשׁ אֵינוֹ קוֹנֶה, וַאֲפִילּוּ מִדְּרַבָּנַן.

אֵיתִיבֵיהּ רַב יוֹסֵף לְרַבָּה: גָּזַל חָמֵץ וְעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח,

דף סו:

אוֹמֵר לוֹ: "הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ". וְהַאי, כֵּיוָן דְּמָטָא עִידָּן אִיסּוּרָא – וַדַּאי מִיְּיאַשׁ; וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ יֵאוּשׁ קוֹנֶה, אַמַּאי אוֹמֵר לוֹ: "הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ"? דְּמֵי מַעֲלֶיךָ בָּעֵי שַׁלּוֹמֵי לֵיהּ!

אָמַר לֵיהּ: כִּי קָאָמֵינָא אָנָא – זֶה מִתְיַיאֵשׁ וְזֶה רוֹצֶה לִקְנוֹת; הַאי – זֶה מִתְיַיאֵשׁ וְזֶה אֵינוֹ רוֹצֶה לִקְנוֹת.

אֵיתִיבֵיהּ אַבָּיֵי לְרַבָּה: "קָרְבָּנוֹ" – וְלֹא הַגָּזוּל. הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא לִפְנֵי יֵאוּשׁ, לְמָה לִי קְרָא? פְּשִׁיטָא!

אֶלָּא לְאוֹ לְאַחַר יֵאוּשׁ? שְׁמַע מִינַּהּ יֵאוּשׁ לָא קָנֵי!

אָמַר לֵיהּ רָבָא: וְלִיטַעְמָיךְ, הָא דְּתַנְיָא: ״מִשְׁכָּבוֹ״ – וְלֹא הַגָּזוּל,
הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא דִּגְזַל עַמְרָא וְעַבְדֵיהּ מִשְׁכָּב, מִי אִיכָּא לְמַאן דְּאָמַר שִׁינּוּי מַעֲשֶׂה לָא קָנֵי? אֶלָּא מַאי אִית לָךְ לְמֵימַר – דִּגְזַל מִשְׁכָּב דְּחַבְרֵיהּ; הָכִי נָמֵי – דִּגְזַל קָרְבָּן דְּחַבְרֵיהּ.
אֵיתִיבֵיהּ אַבָּיֵי לְרַב יוֹסֵף: עוֹרוֹת שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת – מַחְשָׁבָה מְטַמְּאָתָן.
וְשֶׁל עַבְדָּן – אֵין מַחְשָׁבָה מְטַמְּאָתָן.
שֶׁל גַּנָּב – מַחְשָׁבָה מְטַמְּאָתָן, שֶׁל גַּזְלָן – אֵין מַחְשָׁבָה מְטַמְּאָתָן.
רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: חִילּוּף הַדְּבָרִים – שֶׁל גַּזְלָן מַחְשָׁבָה מְטַמְּאָתָן, וְשֶׁל גַּנָּב אֵין מַחְשָׁבָה מְטַמְּאָתָן; לְפִי שֶׁלֹּא נִתְייָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים.
וּשְׁמַע מִינַּהּ, יֵאוּשׁ קִנְיָן! אָמַר לֵיהּ: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁקִּיצְּעָן.
מַתְקֵיף לַהּ רַבָּה בַּר רַב חָנָן: וַהֲלֹא עִיצְּבָא שָׁנוּ כָּאן, וְעִיצְּבָא אֵין צְרִיכָה קִיצּוּעַ!
דִּתְנַן: כָּל מָקוֹם שֶׁאֵין חֶסְרוֹן מְלָאכָה – מַחְשָׁבָה מְטַמְּאָתוֹ, יֵשׁ חֶסְרוֹן מְלָאכָה – אֵין מַחְשָׁבָה מְטַמְּאָתוֹ; חוּץ מִן הָעֵיצְּבָא.
אֶלָּא אָמַר רָבָא: הַאי מִילְתָא קְשֵׁי בַּהּ רַבָּה לְרַב יוֹסֵף עֶשְׂרִין וְתַרְתֵּין שְׁנִין, וְלָא אִיפְּרְקָה עַד דְּיָתֵיב רַב יוֹסֵף בְּרֵישָׁא, וּפְרְקָהּ: שִׁינּוּי הַשֵּׁם – כְּשִׁינּוּי מַעֲשֶׂה דָּמֵי.
שִׁינּוּי מַעֲשֶׂה מַאי טַעְמָא – הָתָם מֵעִיקָּרָא עֵצִים, הַשְׁתָּא כֵּלִים; שִׁינּוּי הַשֵּׁם נָמֵי – מֵעִיקָּרָא קְרוּ לֵיהּ ״מַשְׁכָּא״, וְהַשְׁתָּא ״אַבַּרְזִין״.
וַהֲרֵי מְרִישׁ – דְּאִיכָּא שִׁינּוּי הַשֵּׁם, דְּמֵעִיקָּרָא ״כְּשׁוּרָא״ וְהַשְׁתָּא ״טְלָלָא״; וּתְנַן: עַל הַמָּרִישׁ הַגָּזוּל שֶׁבִּנָּאוֹ בְּבֵירָה שֶׁנּוֹטֵל דָּמָיו, מִפְּנֵי תַּקָּנַת הַשָּׁבִים.
טַעְמָא מִפְּנֵי תַּקָּנַת הַשָּׁבִים,

דף סז.

הָא לְאוֹ הָכִי – הָדַר בְּעֵינֵיהּ! אָמַר רַב יוֹסֵף: מָרִישׁ – שְׁמוֹ עָלָיו, דְּתַנְיָא: ״צַלְעוֹת הַבַּיִת״ – אֵלּוּ הַמַּלְטָטִין, ״וְהָעֲבִים״ – אֵלּוּ הַמְּרִישׁוֹת.
רַבִּי זֵירָא אָמַר: שִׁינּוּי הַחוֹזֵר לְבְרִייָתוֹ – בְּשִׁינּוּי הַשֵּׁם – לָא הָוֵי שִׁינּוּי.
וְשִׁינּוּי הַשֵּׁם שֶׁאֵינוֹ חוֹזֵר לְבְרִייָתוֹ, מִי הָוֵי שִׁינּוּי? וַהֲרֵי צִינּוֹר – דְּמֵעִיקָּרָא ״קְצִיצְתָּא״ וְהַשְׁתָּא ״צִינּוֹרָא״, וְתַנְיָא: צִינּוֹר שֶׁחָקְקוֹ וּלְבַסּוֹף קְבָעוֹ – פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה.
קְבָעוֹ וּלְבַסּוֹף חָקְקוֹ – אֵינוֹ פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְוֶה.
וְאִי אָמְרַתְּ שִׁינּוּי הַשֵּׁם מִילְתָא הִיא, אֲפִילּוּ קְבָעוֹ וּלְבַסּוֹף חָקְקוֹ נָמֵי לִיפְסֹל!
שָׁאנֵי שְׁאִיבָה, דְּמִדְּרַבָּנַן הִיא. אִי הָכִי, אֲפִילּוּ דְּרֵישָׁא נָמֵי! הָתָם אִיכָּא תּוֹרַת כְּלִי עָלָיו בְּתָלוּשׁ, הָכָא אֵין תּוֹרַת כְּלִי עָלָיו בְּתָלוּשׁ.
מֵיתִיבִי: הַגַּנָּב וְהַגַּזְלָן וְהָאַנָּס – הֶקְדֵּישָׁן הֶקְדֵּשׁ, וּתְרוּמָתָן תְּרוּמָה, וּמַעְשְׂרוֹתָן מַעֲשֵׂר.

אָמְרִי: הָתָם אִיכָּא שִׁינּוּי הַשֵּׁם – דְּמַעִיקָּרָא "טִיבְלָא" וְהַשְׁתָּא "תְּרוּמָה", הֶקְדֵּשׁ מֵעִיקָּרָא "חוּלִּין" וְהַשְׁתָּא "הֶקְדֵּשׁ".

אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: מִנַּיִן לְשִׁנּוּי שֶׁהוּא קוֹנֶה? שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה" – מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "אֲשֶׁר גָּזָל"? אִם כְּעֵין שֶׁגָּזַל – יַחֲזִיר, וְאִם לָאו – דְּמִים בְּעַלְמָא בָּעֵי שַׁלּוֹמֵי.

הַאי "אֲשֶׁר גָּזָל" מִיבְּעֵי לְמַעוֹטֵי גֶּזֶל אָבִיו, שֶׁאֵינוֹ מוֹסִיף חוֹמֶשׁ עַל גֶּזֶל אָבִיו!

אִם כֵּן, נִיכְתוֹב רַחֲמָנָא "וְהֵשִׁיב אֶת גְּזֵילוֹ", "אֲשֶׁר גָּזָל" לְמָה לִי לְמִכְתַּב? שְׁמַע מִינַּהּ תַּרְתֵּי.

וְאֵיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: מִנַּיִן לְשִׁנּוּי שֶׁאֵינוֹ קוֹנֶה? שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה" – מִכָּל מָקוֹם. וְהָא כְּתִיב: "אֲשֶׁר גָּזָל"! הָהוּא מִיבְּעֵי לֵיהּ – עַל גְּזֵילוֹ שֶׁלּוֹ מוֹסִיף חוֹמֶשׁ, וְאֵין מוֹסִיף חוֹמֶשׁ עַל גֶּזֶל אָבִיו.

אָמַר עוּלָּא: מִנַּיִן לְיֵאוּשׁ שֶׁאֵינוֹ קוֹנֶה? שֶׁנֶּאֱמַר: "וַהֲבֵאתֶם גְּזוּל אֶת הַפִּסֵּחַ וְאֶת הַחוֹלֶה" – גְּזוּל דּוּמְיָא דְּפִסֵּחַ, מָה פִּסֵּחַ דְּלֵית לֵיהּ תַּקָּנְתָּא כְּלָל,

דף סז:

אַף גְּזוּל דְּלֵית לֵיהּ תַּקָּנְתָּא; לָא שְׁנָא לְפָנֵי יֵאוּשׁ, וְלָא שְׁנָא אַחַר יֵאוּשׁ.

רָבָא אָמַר מֵהָכָא: "קָרְבָּנוֹ" – וְלֹא הַגָּזוּל. אֵימַת? אִילֵימָא לְפָנֵי יֵאוּשׁ – פְּשִׁיטָא, לְמָה לִי קְרָא?

אֶלָּא לָאו לְאַחַר יֵאוּשׁ – וּשְׁמַע מִינַּהּ יֵאוּשׁ לָא קָנֵי? שְׁמַע מִינַּהּ.

וְהָא רָבָא הוּא דְּאָמַר דְּגָזַל קָרְבָּן דְּחַבְרֵיהּ! אִיבָּעֵית אֵימָא: הָדַר בֵּיהּ, וְאִיבָּעֵית אֵימָא: חַד מִינַּייהוּ רַב פָּפָּא אָמְרֵהּ.

וּמְדַּת תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה וְכוּ'.

וְאַמַּאי? נֵילַף "שׁוֹר"–"שׁוֹר" מִשַּׁבָּת – מָה לְהַלָּן חַיָּה וְעוֹף כַּיּוֹצֵא בָּהֶן, אַף כָּאן חַיָּה וְעוֹף כַּיּוֹצֵא בָּהֶן!

אָמַר רָבָא, אָמַר קְרָא: "שׁוֹר וְשֶׂה" "שׁוֹר וְשֶׂה" שְׁנֵי פְּעָמִים – שׁוֹר וְשֶׂה אִין, מִידֵּי אַחֲרִינָא לָא.

אָמְרִי: הֵי מְיַיתַּר? אִילֵימָא "שׁוֹר וְשֶׂה" דְּסֵיפָא מְיַיתַּר, דְּנִיכְתּוֹב רַחֲמָנָא: "כִּי יִגְנֹב שׁוֹר אוֹ שֶׂה וּטְבָחוֹ וּמְכָרוֹ, חֲמִשָּׁה בָקָר יְשַׁלֵּם תַּחְתָּיו וְאַרְבַּע צֹאן תַּחְתָּיו"; אִי כְּתַב רַחֲמָנָא הָכִי, הֲוָה אָמֵינָא בָּעֵי שַׁלּוֹמֵי תִּשְׁעָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד!

וְכִי תֵּימָא הָא כְּתִיב "תַּחְתָּיו" "תַּחְתָּיו" – חַד "תַּחְתָּיו" מְיַיתַּר;

הַהוּא מִיבְּעֵי לֵיהּ לְדָרְשָׁה אַחֲרִינָא – דְּתַנְיָא: יָכוֹל גָּנַב שׁוֹר שֶׁוֶּה מָנֶה, יְשַׁלֵּם תַּחְתָּיו [חֲמִשָּׁה] נְגִידִין? תַּלְמוּד לוֹמַר: "תַּחְתָּיו" "תַּחְתָּיו".

אֶלָּא ״שׁוֹר וְשֶׂה״ דְּרֵישָׂא מְיַיתַר – דְּנִכְתּוֹב רַחֲמָנָא: ״כִּי יִגְנֹב אִישׁ וּטְבָחוֹ וּמְכָרוֹ, חֲמִשָּׁה בָקָר יְשַׁלֵּם תַּחַת הַשּׁוֹר, וְאַרְבַּע צֹאן תַּחַת הַשֶּׂה״.

אִי כְּתַב רַחֲמָנָא הָכִי, הֲוָה אָמֵינָא: עַד דְּגָנֵיב תְּרֵי וְטָבַח לְהוּ! ״וּטְבָחוֹ״ כְּתִיב – לְחַד.

וְאֵימָא: עַד דְּגָנֵיב תַּרְוַיְיהוּ וּמְזַבֵּין לְהוּ! ״וּמְכָרוֹ״ כְּתִיב – לְחַד.

וְאֵימָא: הֲוָה אָמֵינָא עַד דְּגָנֵיב תְּרֵי, וְטָבַח חַד וּמְזַבֵּין חַד! ״אוֹ מְכָרוֹ״ כְּתִיב.

וְאַכַּתִּי הֲוָה אָמֵינָא עַד דְּגָנֵיב תַּרְוַיְיהוּ וְטָבַח חַד וּמְשַׁיֵּיר חַד, אוֹ מְזַבֵּין חַד וּמְשַׁיֵּיר חַד!

אֶלָּא: ״שׁוֹר״ דְּסֵיפָא וְ״שֶׂה״ דְּרֵישָׂא מְיַיתַר, דְּנִיכְתּוֹב רַחֲמָנָא: ״כִּי יִגְנֹב אִישׁ שׁוֹר וּטְבָחוֹ וּמְכָרוֹ, חֲמִשָּׁה בָקָר יְשַׁלֵּם תַּחְתָּיו, וְאַרְבַּע צֹאן תַּחַת הַשֶּׂה״; ״שׁוֹר״ דְּסֵיפָא וְ״שֶׂה״ דְּרֵישָׂא לְמָה לִי? שְׁמַע מִינַּהּ: שׁוֹר וְשֶׂה אֵין, מִידֵּי אַחֲרִינָא לָא.

אֵין הַגּוֹנֵב אַחַר הַגַּנָּב מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל. אָמַר רַב: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא לִפְנֵי יֵאוּשׁ, אֲבָל לְאַחַר יֵאוּשׁ – קְנָאוֹ גַּנָּב רִאשׁוֹן, וְגַנָּב שֵׁנִי מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל לְגַנָּב רִאשׁוֹן.

אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: אָמֵינָא כִּי נַיִּים וְשָׁכֵיב רַב אָמַר לְהָא שְׁמַעְתָּא. דְּתַנְיָא, אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: מִפְּנֵי מָה אָמְרָה תּוֹרָה טָבַח וּמָכַר מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה? מִפְּנֵי שֶׁנִּשְׁתַּרֵשׁ בַּחֵטְא. אֵימַת? אִילֵימָא לִפְנֵי יֵאוּשׁ,

דף סח.

מִי אִיכָּא נִשְׁתַּרֵשׁ? אֶלָּא לְאַחַר יֵאוּשׁ. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ יֵאוּשׁ קָנֵי, אַמַּאי מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה? שְׁלוֹ הוּא טוֹבֵחַ, שְׁלוֹ הוּא מוֹכֵר!

אָמְרִי, כִּדְאָמַר רָבָא: מִפְּנֵי שֶׁשָּׁנָה בַּחֵטְא; הָכָא נָמֵי, מִפְּנֵי שֶׁשָּׁנָה בַּחֵטְא.

תָּא שְׁמַע: ״וּטְבָחוֹ אוֹ מְכָרוֹ״; מַה טִּבְיחָה – שְׁאֵינָהּ חוֹזֶרֶת, אַף מְכִירָה – שְׁאֵינָהּ חוֹזֶרֶת.

אֵימַת? אִילֵימָא לִפְנֵי יֵאוּשׁ, אַמַּאי אֵינָהּ חוֹזֶרֶת? אֶלָּא לְאַחַר יֵאוּשׁ. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ קָנֵיהּ, אַמַּאי מְשַׁלֵּם אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה? שְׁלוֹ הוּא טוֹבֵחַ, שְׁלוֹ הוּא מוֹכֵר!

כִּדְאָמַר רַב נַחְמָן: פָּרַט לְשֶׁהִקְנָה לִשְׁלֹשִׁים יוֹם, הָכָא נָמֵי, פָּרַט לְשֶׁהִקְנָה לִשְׁלֹשִׁים יוֹם.

מֵיתִיבִי: גָּנַב וּבָא אַחֵר וּגְנָבוֹ – הָרִאשׁוֹן מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, וְהַשֵּׁנִי אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא קֶרֶן בִּלְבָד.

גָּנַב וּמָכַר, וּבָא אַחֵר וּגְנָבוֹ – הָרִאשׁוֹן מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, וְהַשֵּׁנִי מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל. גָּנַב וְטָבַח, וּבָא אַחֵר וּגְנָבוֹ – הָרִאשׁוֹן מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, וְהַשֵּׁנִי אֵינוֹ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, אֶלָּא קֶרֶן בִּלְבָד.

קָתָנֵי מִיהָא מְצִיעָתָא: גָּנַב וּמָכַר, וּבָא אַחֵר וּגְנָבוֹ – הָרִאשׁוֹן מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, וְהַשֵּׁנִי מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל.

אֵימַת? אִילֵימָא לְפָנֵי יֵאוּשׁ, שֵׁנִי אַמַּאי מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל? שִׁינּוּי רְשׁוּת בְּלֹא יֵאוּשׁ מִי אִיכָּא לְמַאן דְּאָמַר דְּקָנֵי?

אֶלָּא פְּשִׁיטָא לְאַחַר יֵאוּשׁ. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ יֵאוּשׁ קוֹנֶה, אַמַּאי מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה? דִּידֵיהּ הוּא דְּזַבֵּין!

וְתוּ, דְּקָתָנֵי רֵישָׁא: גָּנַב, וּבָא אַחֵר וּגְנָבוֹ – רִאשׁוֹן מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, וְהַשֵּׁנִי אֵין מְשַׁלֵּם אֶלָּא קֶרֶן.

מִכְּדֵי לְאַחַר יֵאוּשׁ קָיְימִינַן; וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ יֵאוּשׁ קוֹנֶה, שֵׁנִי אַמַּאי אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא קֶרֶן? אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ יֵאוּשׁ לָא קָנֵי, וְקַשְׁיָא לְרַב?

אָמַר רָבָא: וְתִסְבְּרָא הָא מְתַרְצְתָא הִיא?! אֶלָּא דְּקָתָנֵי סֵיפָא: גָּנַב וְטָבַח, וּבָא אַחֵר וּגְנָבוֹ – רִאשׁוֹן מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, וְשֵׁנִי אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא קֶרֶן; וּמִי אִיכָּא לְמַאן דְּאָמַר שִׁינּוּי מַעֲשֶׂה לָא קָנֵי?

אֶלָּא לְעוֹלָם כּוּלַּהּ לִפְנֵי יֵאוּשׁ, וְאֵיפוֹךְ סֵיפָא לְמִצִּיעָתָא וּמִצִּיעָתָא לְסֵיפָא, וְאֵימָא הָכִי: גָּנַב וּמָכַר, וּבָא אַחֵר וּגְנָבוֹ – הָרִאשׁוֹן מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, וְהַשֵּׁנִי אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא קֶרֶן – דְּשִׁינּוּי רְשׁוּת בְּלֹא יֵאוּשׁ לָא קָנֵי.

גָּנַב וְטָבַח, וּבָא אַחֵר וּגְנָבוֹ – הָרִאשׁוֹן מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, וְהַשֵּׁנִי מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל; דְּקִנְיֵיהּ בְּשִׁינּוּי מַעֲשֶׂה.

רַב פָּפָּא אָמַר: לְעוֹלָם לָא תֵּיפוֹךְ; סֵיפָא בֵּית שַׁמַּאי הִיא, דְּאָמְרִי: שִׁינּוּי בִּמְקוֹמוֹ עוֹמֵד.

אִי הָכִי, קַשְׁיָא רֵישָׁא וּמְצִיעָתָא לְרַב!

אָמַר רַב זְבִיד: לְעוֹלָם כּוּלַּהּ לִפְנֵי יֵאוּשׁ, וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – שֶׁנִּתְיַיאֲשׁוּ הַבְּעָלִים בְּלוֹקֵחַ וְלֹא נִתְיַיאֲשׁוּ בְּגַנָּב, דְּהָוֶה לֵיהּ יֵאוּשׁ וְשִׁינּוּי רְשׁוּת.

וְלָא תֵּימָא מִשּׁוּם דְּבָעֵינַן יֵאוּשׁ וְשִׁינּוּי רְשׁוּת, אֶלָּא אֲפִילּוּ בְּיֵאוּשׁ לְחוֹדֵיהּ נָמֵי קָנֵי גַּבֵּי גַּנָּב; אֶלָּא דְּלָא מַשְׁכַּחַתְּ דְּמְשַׁלְּמֵי תַּרְוַיְיהוּ גַּנָּב רִאשׁוֹן וְגַנָּב שֵׁנִי, אֶלָּא בְּהָכִי.

אִיתְּמַר: הַמּוֹכֵר לִפְנֵי יֵאוּשׁ – רַב נַחְמָן אָמַר: חַיָּיב, רַב שֵׁשֶׁת אָמַר: פָּטוּר.

רַב נַחְמָן אָמַר חַיָּיב – "וּמְכָרוֹ" אָמַר רַחֲמָנָא, וְהָא זַבֵּין; לָא שְׁנָא לִפְנֵי יֵאוּשׁ, לָא שְׁנָא לְאַחַר יֵאוּשׁ. רַב שֵׁשֶׁת אָמַר פָּטוּר – חִיּוּבֵיהּ לְאַחַר יֵאוּשׁ הוּא, דְּאַהֲנוֹ מַעֲשָׂיו; אֲבָל לִפְנֵי יֵאוּשׁ דְּלָא אַהֲנוֹ מַעֲשָׂיו – לָא מִיחַיַּיב; דֻּמְיָא דְּטְבִיחָה בָּעֵינַן, דְּאַהֲנוֹ מַעֲשָׂיו.

אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: מְנָא אָמֵינָא לָהּ? דְּתַנְיָא, אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: מִפְּנֵי מָה אָמְרָה תּוֹרָה טָבַח וּמָכַר מְשַׁלֵּם אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה? מִפְּנֵי שֶׁנִּשְׁתַּרֵשׁ בַּחֲטָא.

אֵימַת? אִילֵימָא לִפְנֵי יֵאוּשׁ, מִי אִיכָּא נִשְׁתַּרֵשׁ? אֶלָּא לָאו לְאַחַר יֵאוּשׁ הוּא? אָמַר רָבָא: מִפְּנֵי שֶׁשָּׁנָה בַּחֲטָא.

תָּא שְׁמַע: ״וּטְבָחוֹ וּמְכָרוֹ״; מָה טְבִיחָה – שֶׁאֵינָהּ חוֹזֶרֶת, אַף מְכִירָה – שֶׁאֵינָהּ חוֹזֶרֶת. אֵימַת? אִילֵימָא לִפְנֵי יֵאוּשׁ, אַמַּאי אֵינָהּ חוֹזֶרֶת? אֶלָּא לְאַחַר יֵאוּשׁ – וּשְׁמַע מִינַּהּ חִיּוּבָא לְאַחַר יֵאוּשׁ הוּא! תַּרְגְּמַהּ רַב נַחְמָן: פָּרַט לְשֶׁהִקְנָה לוֹ לִשְׁלֹשִׁים יוֹם.

וְאַף רַבִּי אֶלְעָזָר סָבַר חִיּוּבֵיהּ לְאַחַר יֵאוּשׁ הוּא, דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר:

דף סח:

תֵּדַע שֶׁסְּתָם גְּנֵיבָה יֵאוּשׁ בְּעָלִים הוּא –

שֶׁהֲרֵי אָמְרָה תּוֹרָה: טָבַח וּמָכַר – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. וְדִלְמָא לָא אִייָאֵשׁ! אֶלָּא לָאו מִשּׁוּם דְּאָמְרִינַן: סְתָם גְּנֵיבָה – יֵאוּשׁ בְּעָלִים הִיא.

וְדִלְמָא אַף עַל גַּב דְּלָא אִייָאֵשׁ!

אָמְרִי: לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ; דּוּמְיָא דְּטִבְיחָה – מָה טְבִיחָה דְּאַהֲנוֹ מַעֲשָׂיו, אַף מְכִירָה דְּאַהֲנוֹ מַעֲשָׂיו. וְאִי לְפְנֵי יֵאוּשׁ, מַאי אַהֲנוֹ?

וְדִלְמָא דְּשַׁמְעִינֵיהּ דְּאִייָאֵשׁ! אָמְרִי: לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ; דּוּמְיָא דְּטִבְיחָה – מָה טְבִיחָה לְאַלְתַּר, אַף מְכִירָה לְאַלְתַּר.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹחָנָן: גְּנֵיבָה בְּנָפֶשׁ תּוֹכִיחַ – שֶׁאֵין יֵאוּשׁ בְּעָלִים, וְחַיָּיב! מִכְּלָל דְּסָבַר רַבִּי יוֹחָנָן: לִפְנֵי יֵאוּשׁ חַיָּיב.

לְאַחַר יֵאוּשׁ מַאי? רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: חַיָּיב, וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: פָּטוּר.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר חַיָּיב – חִיּוּבֵיהּ בֵּין לִפְנֵי יֵאוּשׁ, בֵּין לְאַחַר יֵאוּשׁ. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר פָּטוּר – חִיּוּבֵיהּ לִפְנֵי יֵאוּשׁ הוּא, אֲבָל לְאַחַר יֵאוּשׁ – קָנָה, וְשָׁלוּ הוּא טוֹבֵחַ וְשָׁלוּ הוּא מוֹכֵר.

אִיתְיְבֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן לְרֵישׁ לָקִישׁ: גָּנַב וְהִקְדִּישׁ, וְאַחַר כָּךְ טָבַח – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה.

אֵימַת? אִילֵימָא לִפְנֵי יֵאוּשׁ, מִי קָדוֹשׁ?! ״אִישׁ כִּי יַקְדִּישׁ אֶת בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ״ אָמַר רַחֲמָנָא – מָה בֵּיתוֹ שֶׁלּוֹ, אַף כֹּל שֶׁלּוֹ!

אֶלָּא פְּשִׁיטָא לְאַחַר יֵאוּשׁ; וְטַעְמָא דְּהִקְדִּישׁ הוּא דְּאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, דְּכִי קָא טָבַח – דְּהֶקְדֵּשׁ קָא טָבַח, אֲבָל לֹא הִקְדִּישׁ – טָבַח מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה.

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ יֵאוּשׁ קוֹנֶה, אַמַּאי מְשַׁלֵּם? שֶׁלּוֹ הוּא טוֹבֵחַ, שֶׁלּוֹ הוּא מוֹכֵר!

אָמַר לֵיהּ: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁהִקְדִּישׁוּהוּ בְּעָלִים בְּיַד גַּנָּב.

וּמִי קָדוֹשׁ?! וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: גָּזַל וְלֹא נִתְייָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים – שְׁנֵיהֶן אֵינָן יְכוֹלִין לְהַקְדִּישׁ, זֶה לְפִי שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ, וְזֶה לְפִי שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ! אָמְרִי: הוּא דְּאָמַר – כִּצְנוּעִין, דְּתָנַן: הַצְּנוּעִין מַנִּיחִין אֶת הַמָּעוֹת, וְאוֹמְרִים: כָּל הַנִּלְקָט מִזֶּה, יְהֵא מְחוּלָּל עַל הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ.

וַהֲרֵי חֲזָרָה קֶרֶן לַבְּעָלִים!
כְּשֶׁעָמַד בַּדִּין.
הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּאָמְרִי "צֵא תֵּן לוֹ" – מַאי אִירְיָא הִקְדִּישׁ? אֲפִילּוּ לֹא הִקְדִּישׁ נָמֵי לָא לִיחַיְיבֵיהּ!
דְּאָמַר רָבָא: "צֵא תֵּן לוֹ", טָבַח וּמָכַר – פָּטוּר. מַאי טַעְמָא?
כֵּיוָן דְּפַסְקוּהָ לְמִילְּתֵיהּ וְטָבַח וּמָכַר – הָוֶה לֵיהּ גַּזְלָן, וְגַזְלָן אֵינוֹ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה.

דף סט.

"חַיָּיב אַתָּה לִיתֵּן לוֹ", טָבַח וּמָכַר – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. מַאי טַעְמָא? כֵּיוָן דְּלָא פְּסְקָה מִילְּתָא, אַכַּתִּי גַּנָּב הוּא!
לָא צְרִיכָא, דְּאָמְרִי לֵיהּ: "חַיָּיב אַתָּה לִיתֵּן לוֹ".
גּוּפָא, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: גָּזַל וְלֹא נִתְיָיאֲשׁוּ הַבְּעָלִים – שְׁנֵיהֶם אֵינָן יְכוֹלִים לְהַקְדִּישׁ. זֶה לְפִי שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ, וְזֶה לְפִי שֶׁאֵינוֹ בְּרְשׁוּתוֹ. וּמִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָכִי? וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֲלָכָה כְּסָתָם מִשְׁנָה;
וּתְנַן: כֶּרֶם רִבְעִי הָיוּ מְצַיְּינִין אוֹתוֹ בְּקִזּוּזוֹת אֲדָמָה – סִימָנָא כִּי אֲדָמָה, מָה אֲדָמָה – אִיכָּא הֲנָאָה מִינַּהּ, אַף הַאי נָמֵי כִּי מִפַּרְקָא – שְׁרֵי לְאִיתֲהָנוֹיֵי מִינַּהּ.
וְשֶׁל עָרְלָה בְּחַרְסִית – סִימָנָא כְּחַרְסִית, מָה חַרְסִית שֶׁאֵין הֲנָאָה מִינַּהּ, אַף הַאי דְּלֵית (בֵּיהּ) הֲנָאָה מִינֵּיהּ.
וְשֶׁל קְבָרוֹת בְּסִיד – סִימָנָא דְּחִיוָּר כַּעֲצָמוֹת. וּמְמַחֶה וְשׁוֹפֵךְ כִּי הֵיכִי דְּנִיחֲוֵור טְפֵי.
אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – בִּשְׁבִיעִית, דְּהֶפְקֵר נִינְהוּ;
אֲבָל בִּשְׁאָר שְׁנֵי שָׁבוּעַ – הַלְּעִיטֵהוּ לָרָשָׁע וְיָמוּת.
וְהַצְּנוּעִין מַנִּיחִין אֶת הַמְּעוֹת, וְאוֹמְרִים: "כָּל הַנִּלְקָט מִזֶּה, מְחוּלָּל עַל הַמָּעוֹת הַלָּלוּ"!
וְכִי תֵּימָא: מַאן תְּנָא צְנוּעִין – רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, וְרַבִּי יוֹחָנָן כְּסָתָם יְחִידָאָה לָא אָמַר;
וְהָאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל מָקוֹם שֶׁשָּׁנָה רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בְּמִשְׁנָתֵנוּ – הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ, חוּץ מֵעֲרֶב וְצִיְּדָן וּרְאָיָה אַחֲרוֹנָה!
אָמְרִי: לָא תֵּימָא "כָּל הַנִּלְקָט מִזֶּה", אֶלָּא אֵימָא "כָּל הַמִּתְלַקֵּט מִזֶּה".
וּמִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָכִי? וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: צְנוּעִין וְרַבִּי דּוֹסָא אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד; וְרַבִּי דּוֹסָא "נִלְקָט" קָאָמַר!
דְּתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שַׁחֲרִית – בַּעַל הַבַּיִת עוֹמֵד וְאוֹמֵר: "כָּל שֶׁיִּלְקְטוּ עֲנִיִּים הַיּוֹם, יְהֵא הֶפְקֵר".

רַבִּי דּוֹסָא אוֹמֵר, לְעִיתּוֹתֵי עֲרֵב אוֹמַר: "כָּל שֶׁלָּקְטוּ עֲנִיִּים יְהֵא הֶפְקֵר"!
אֵיפּוֹךְ דְּרַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי דּוֹסָא, וְרַבִּי דּוֹסָא לְרַבִּי יְהוּדָה. אַמַּאי אָפְכַתְּ מַתְנִיתָא? אִפְּכַהּ לְרַבִּי יוֹחָנָן, וְאֵימָא: "צְנוּעִין וְרַבִּי יְהוּדָה אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד"!
אָמְרִי: לָא סַגִּיא דְּלָא מְתַהַפְכָא מַתְנִיתָא; דִּבְהָא מַתְנִיתִין קָתָנֵי דְּאִית לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה בְּרִירָה, וְשָׁמְעִינַן לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה בְּעָלְמָא דְּלֵית לֵיהּ בְּרִירָה – דִּתְנַן:

דף סט:

הַלּוֹקֵחַ יַיִן מִבֵּין הַכּוּתִים, אוֹמֵר: שְׁנֵי לוּגִּין שֶׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ – הֲרֵי הֵן תְּרוּמָה; עֲשָׂרָה מֵעֲשֵׂר רִאשׁוֹן; תִּשְׁעָה מֵעֲשֵׂר שֵׁנִי; וּמֵיחֵל וְשׁוֹתֶה מִיָּד, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.
רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹסְרִין.
אָמְרִי: סוֹף סוֹף, אַמַּאי קָא אָפְכַתְּ לַהּ לְמַתְנִיתִין – מִשּׁוּם דְּקַשְׁיָא דְּרַבִּי יְהוּדָה אַדְּרַבִּי יְהוּדָה; הַשְׁתָּא נָמֵי – קַשְׁיָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן אַדְּרַבִּי יוֹחָנָן,
דְּאָמַרְתְּ לְרַבִּי יוֹחָנָן לָא תֵּימָא "כָּל הַנִּלְקָט", אֶלָּא אֵימָא "כָּל הַמִּתְלַקֵּט" – אַלְמָא אִית לֵיהּ בְּרִירָה; וְהָא רַבִּי יוֹחָנָן לֵית לֵיהּ בְּרִירָה,
דְּאָמַר רַב אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הָאַחִין שֶׁחָלְקוּ – לָקוֹחוֹת הֵן, וּמַחְזִירִין זֶה לָזֶה בַּיּוֹבֵל! אֶלָּא לְעוֹלָם "כָּל הַנִּלְקָט",
וְרַבִּי יוֹחָנָן סְתָמָא אַחֲרִינָא אַשְׁכַּח – דִּתְנַן: אֵין הַגּוֹנֵב אַחַר הַגַּנָּב מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל. אַמַּאי? בִּשְׁלָמָא לְגַנָּב רִאשׁוֹן לָא מְשַׁלֵּם – "וְגַנָּב מִבֵּית הָאִישׁ", וְלֹא מִבֵּית הַגַּנָּב; אֶלָּא לִבְעָלִים – נְשַׁלֵּם!
אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ: זֶה לְפִי שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ, וְזֶה לְפִי שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ.
וּמַאי חָזֵית(ת) דְּאָזֵיל בָּתַר הַהִיא סְתָמָא? לֵיעֲבֵיד כִּי הַאי סְתָמָא דְּצְנוּעִין!
מִשּׁוּם דְּמְסַיַּיע לֵיהּ קְרָא: "וְאִישׁ כִּי יַקְדִּשׁ אֶת בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ לַה'" – מָה בֵּיתוֹ בִּרְשׁוּתוֹ, אַף כֹּל בִּרְשׁוּתוֹ.
אָמַר אַבָּיֵי: אִי לָאו דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן צְנוּעִין, וְרַבִּי דּוֹסָא אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד, הֲוָה אָמֵינָא: צְנוּעִין אִית לְהוּ דְּרַבִּי דּוֹסָא, וְרַבִּי דּוֹסָא לֵית לֵיהּ דְּצְנוּעִין.
צְנוּעִין אִית לְהוּ דְּרַבִּי דּוֹסָא – וּמָה בְּגַנָּב עֲבַדוּ רַבָּנַן תַּקָּנְתָּא, עֲנִיִּים צְרִיכָא לְמֵימַר? רַבִּי דּוֹסָא לֵית לֵיהּ דְּצְנוּעִין – עֲנִיִּים הוּא דַּעֲבַדוּ לְהוּ רַבָּנַן תַּקָּנְתָּא, אֲבָל גַּנָּב לָא עֲבַדוּ לַיהּ רַבָּנַן תַּקָּנְתָּא.
אָמַר רָבָא, אִי לָאו דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: צְנוּעִין וְרַבִּי דּוֹסָא אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד, הֲוָה אָמֵינָא: מַאן תְּנָא צְנוּעִין – רַבִּי מֵאִיר הִיא;

לָאו אָמַר רַבִּי מֵאִיר: מַעֲשֵׂר מָמוֹן גָּבוֹהַּ הוּא, וַאֲפִילּוּ הָכִי לְעִנְיַן פְּדְיָיה אוֹקְמֵיהּ רַחֲמָנָא בִּרְשׁוּתֵיהּ? דִּכְתִיב: "וְאִם גָּאֹל יִגְאַל אִישׁ מִמַּעַשְׂרוֹ, חֲמִשְׁתּוֹ יֹסֵף עָלָיו" – קְרִייֵהּ רַחֲמָנָא "מַעֲשָׂרוֹ", וּמוֹסִיף חוֹמֶשׁ.

כֶּרֶם רְבָעִי נָמֵי – גָּמַר "קֹדֶשׁ" "קֹדֶשׁ" מִמַּעֲשֵׂר, כְּתִיב הָכָא: "קֹדֶשׁ הִלּוּלִים", וּכְתִיב גַּבֵּי מַעֲשֵׂר: "וְכָל מַעְשַׂר הָאָרֶץ מִזֶּרַע הָאָרֶץ מִפְּרִי הָעֵץ לַה' הוּא קֹדֶשׁ";

מָה "קֹדֶשׁ" דִּכְתִיב גַּבֵּי מַעֲשֵׂר – אַף עַל גַּב דְּמָמוֹן גָּבוֹהַּ הוּא, לְעִנְיַן פְּדְיָיה אוֹקְמֵיהּ רַחֲמָנָא בִּרְשׁוּתֵיהּ; אַף הַאי "קֹדֶשׁ" נָמֵי דִּכְתִיב גַּבֵּי כֶּרֶם רְבָעִי – אַף עַל גַּב דְּלָאו מָמוֹן דִּידֵיהּ הוּא, לְעִנְיַן אַחוֹלֵי אוֹקְמֵיהּ רַחֲמָנָא בִּרְשׁוּתֵיהּ;

דְּהָא כִּי אִיתֵיהּ בִּרְשׁוּתֵיהּ נָמֵי – הָא לָאו דִּידֵיהּ הוּא, וְהָא מָצֵי מַחֵיל; מִשּׁוּם הָכִי מָצֵי מַחֵיל.

אֲבָל גַּבֵּי לֶקֶט – כֵּיוָן דְּמָמוֹנָא דִּידֵיהּ, כִּי אִיתֵיהּ בִּרְשׁוּתֵיהּ הוּא דְּמָצֵי מַפְקַר לֵיהּ, כִּי לֵיתֵיהּ בִּרְשׁוּתֵיהּ לָא מָצֵי מַפְקַר לֵיהּ.

אָמַר רָבִינָא: אִי לָאו דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן צְנוּעִין וְרַבִּי דּוֹסָא אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד, הֲוָה אָמֵינָא: מַאן תַּנָּא צְנוּעִין – רַבִּי דּוֹסָא הִיא, כִּי הֵיכִי דְּלָא תִּקְשֵׁי סְתָם מִשְׁנָה לְרַבִּי יוֹחָנָן. וְרַבִּי יוֹחָנָן –

דף ע.

כִּסְתָם יְחִידָאָה לָא אָמַר.

אָמְרִי נְהַרְדְּעֵי: לָא כָּתְבִינַן אוֹרְכְתָּא אַמִּטַּלְטְלִי. אָמַר רַב אָשֵׁי לְאַמֵּימָר: מַאי טַעְמָא? אֲמַר לֵיהּ: מִשּׁוּם דְּרַבִּי יוֹחָנָן,

דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: גָּזַל וְלֹא נִתְייָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים – שְׁנֵיהֶם אֵינָן יְכוֹלִין לְהַקְדִּישׁ; זֶה לְפִי שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ, וְזֶה לְפִי שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמְרִי נְהַרְדְּעֵי: לָא כָּתְבִינַן אוֹרְכְתָּא אַמִּטַּלְטְלִי דְּכַפְרֵיהּ. טַעְמָא דְּכַפְרֵיהּ, דְּמֵיחֲזֵי כְּשִׁיקְרָא; אֲבָל לָא כַּפְרֵיהּ – כָּתְבִינַן.

וְאָמְרִי נְהַרְדְּעֵי: אוֹרְכְתָּא דְּלָא כְּתִיב בֵּיהּ "זֵיל דּוֹן וּזְכִי וְאַפֵּיק לְנַפְשָׁךְ" – לֵית בֵּיהּ מְשָׁשָׁא.

מַאי טַעְמָא? מִשּׁוּם דְּאָמַר לֵיהּ הַאיְדָּ: לָאו בַּעַל דָּבָרִים דִּידִי אַתְּ.

אָמַר אַבָּיֵי: וְאִי כְּתִיב בֵּיהּ לְמֶחֱצָה לִשְׁלִישׁ וְלִרְבִיעַ, מִינּוֹ דְּמִשְׁתַּעֵי דִּינָא אַפַּלְגָא, מִשְׁתַּעֵי דִּינָא אַכּוּלֵּהּ.

אָמַר אַמֵּימָר: אִי תְּפַס – לָא מַפְקִינַן מִינֵּיהּ. רַב אָשֵׁי אָמַר: כֵּיוָן דְּכַתְבֵיהּ לֵיהּ "כֹּל דְּמִתְעֲנֵי מִן דִּינָא קַבֵּילִית עָלַי" – שְׁלִיחַ שַׁוְּיֵיהּ.

וְאִיכָּא דְּאָמַר: שׁוּתָּפָא שַׁוְּיֵיהּ. לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? לְמֵיתְפַּס פַּלְגָא. וְהִלְכְתָא: שְׁלִיחַ שַׁוְּיֵיהּ.

מַתְנִי' גָּנַב עַל פִּי שְׁנַיִם, וְטָבַח וּמָכַר עַל פִּיהֶם, אוֹ עַל פִּי שְׁנַיִם אֲחֵרִים – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה.

גָּנַב וּמָכַר בְּשַׁבָּת; גָּנַב וּמָכַר לַעֲבוֹדָה זָרָה; גָּנַב וְטָבַח בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים;
גָּנַב מִשֶּׁל אָבִיו וְטָבַח וּמָכַר, וְאַחַר כָּךְ מֵת אָבִיו; גָּנַב וְטָבַח, וְאַחַר כָּךְ הִקְדִּישׁ – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה.
גָּנַב וְטָבַח לִרְפוּאָה אוֹ לִכְלָבִים; הַשּׁוֹחֵט וְנִמְצֵאת טְרֵיפָה; הַשּׁוֹחֵט חוּלִּין בַּעֲזָרָה – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה.
רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר בִּשְׁנֵי אֵלּוּ.

גְּמָ' לֵימָא מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי עֲקִיבָא?
דְּאִי רַבִּי עֲקִיבָא, הָאָמַר: "דָּבָר" – וְלֹא חֲצִי דָּבָר!
דְּתַנְיָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: כְּשֶׁהָלַךְ אַבָּא חֲלַפְתָּא אֵצֶל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי לִלְמוֹד תּוֹרָה, וְאָמְרִי לַהּ: רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אֵצֶל אַבָּא

דף ע:

חֲלַפְתָּא, אָמַר לוֹ:
הֲרֵי שֶׁאָכְלָה שְׁנָה רִאשׁוֹנָה בִּפְנֵי שְׁנַיִם, שְׁנִיָּה בִּפְנֵי שְׁנַיִם, שְׁלִישִׁית בִּפְנֵי שְׁנַיִם, מַהוּ?
אָמַר לוֹ: הֲרֵי זוֹ חֲזָקָה. אָמַר לוֹ: אַף אֲנִי אוֹמֵר כֵּן, אֶלָּא שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא חוֹלֵק בַּדָּבָר. שֶׁהָיָה רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: "דָּבָר" – וְלֹא חֲצִי דָּבָר.
אָמַר אַבָּיֵי: אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי עֲקִיבָא – מִי לָא מוֹדֶה רַבִּי עֲקִיבָא בִּשְׁנַיִם אוֹמְרִים "קִידֵּשׁ" וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים "בָּעַל",
דְּאַף עַל גַּב דְּעֵדֵי בִיאָה צְרִיכִי לְעֵדֵי קִדּוּשִׁין – כֵּיוָן דְּעֵדֵי קִדּוּשִׁין לָא צְרִיכִי לְעֵדֵי בִיאָה, "דָּבָר" קָרֵינָא בֵּיהּ?
הָכָא נָמֵי, אַף עַל גַּב דְּעֵדֵי טְבִיחָה צְרִיכִי לְעֵדֵי גְּנֵיבָה – כֵּיוָן דְּעֵדֵי גְּנֵיבָה לָא צְרִיכִי לְעֵדֵי טְבִיחָה, "דָּבָר" קָרֵינָא בֵּיהּ.
וְרַבָּנַן – הַאי "דָּבָר" וְלֹא חֲצִי דָּבָר, לְמַעוֹטֵי מַאי? לְמַעוֹטֵי אֶחָד אוֹמֵר אֶחָד בְּגַבָּהּ, וְאֶחָד אוֹמֵר אֶחָד בִּכְרֵיסָהּ.
הַאי חֲצִי דָּבָר וַחֲצִי עֵדוּת הוּא!
אֶלָּא לְמַעוֹטֵי שְׁנַיִם אוֹמְרִים אֶחָד בְּגַבָּהּ, וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים אֶחָד בִּכְרֵיסָהּ – הֲנֵי אָמְרִי קְטַנָּה הִיא, וְהֲנֵי אָמְרִי קְטַנָּה הִיא.
גָּנַב וּמָכַר בְּשַׁבָּת [וכו']. וְהָתַנְיָא: פָּטוּר!
אָמַר רָמֵי בַּר חָמָא: כִּי תַּנְיָא הָהִיא דְּפָטוּר – בְּאוֹמֵר לוֹ: "עָקוֹץ לְךָ תְּאֵינָה מִתְּאֵינָתִי, וְתִיקָּנִי לִי גְּנֵיבוּתָיךְ".

אָמְרִי: וְכֵיוָן דְּכִי תָּבַע לֵיהּ קַמָּן בְּדִינָא לָא אָמְרִינַן לֵיהּ: ״זִיל שַׁלֵּים״ – דְּמִתַּיֵיב בְּנַפְשׁוֹ הוּא; הָא מְכִירָה נָמֵי לָאו מְכִירָה הִיא!

אֶלָּא אָמַר רַב פָּפָּא, בְּאוֹמֵר לוֹ: ״זְרוֹק גְּנֵיבוּתָיךְ לַחֲצַרִי, וְתִיקְנֵי לִי גְּנֵיבוּתָיךְ״.

כְּמַאן? כְּרַבִּי עֲקִיבָא, דְּאָמַר: קְלוּטָה – כְּמִי שֶׁהוּנְּחָה דָּמְיָא.

דְּאִי כְּרַבָּנַן, כֵּיוָן דְּמָטְיָא לַחֲצַר בֵּיתוֹ – קָנָה, לְעִנְיַן שַׁבָּת – לָא מְחַיַּיב עַד דְּמָטְיָא לְאַרְעָא!

בְּאוֹמֵר: ״לֹא תִיקְנֵי לִי גְּנֵיבוּתָיךְ עַד שֶׁתָּנוּחַ״.

רָבָא אָמַר: לְעוֹלָם כְּרַמֵי בַּר חָמָא; אֶתְנַן אָסְרָה תּוֹרָה – וַאֲפִילּוּ בָּא עַל אִמּוֹ; וְאִי תָּבְעָה לֵיהּ קַמָּן בְּדִינָא, מִי אָמְרִינַן לֵיהּ: ״קוּם הַב לַהּ אֶתְנַן״?!

אֶלָּא אַף עַל גַּב דְּכִי קָא תָּבְעָה לֵיהּ בְּדִינָא – לָא אָמְרִינַן לֵיהּ ״זִיל הַב לָהּ״, כֵּיוָן דְּכִי יָהֵיב לַהּ – הָוֵי אֶתְנַן; הָכָא נָמֵי, אַף עַל גַּב דִּלְעִנְיַן תַּשְׁלוּמִין – אִי תָּבַע [לֵיהּ] בְּדִינָא קַמָּן לָא אָמְרִינַן לֵיהּ ״זִיל שַׁלֵּים״,

דף עא.

אֲפִילּוּ הָכִי כֵּיוָן דְּקָא מַקְנֵי לֵיהּ בְּהָכִי – הָוְיָא מְכִירָה.

גָּנַב וְטָבַח בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים וְכוּ'. אָמְרִי: אַמַּאי? נְהִי דְּקִטְלָא לֵיכָּא, מַלְקוֹת מִיהָא אִיכָּא – וְקַיְימָא לַן דְּאֵינוֹ לוֹקֶה וּמְשַׁלֵּם!

אָמְרִי: הָא מַנְּי – רַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר: לוֹקֶה וּמְשַׁלֵּם.

אִי רַבִּי מֵאִיר, אֲפִילּוּ טָבַח בְּשַׁבָּת! וְכִי תֵּימָא: לוֹקֶה וּמְשַׁלֵּם אִית לֵיהּ, מֵת וּמְשַׁלֵּם לֵית לֵיהּ; וְלָא?! וְהָתַנְיָא: גָּנַב וְטָבַח בַּשַּׁבָּת; גָּנַב וְטָבַח לַעֲבוֹדָה זָרָה; גָּנַב שׁוֹר הַנִּסְקָל וּטְבָחוֹ – מְשַׁלֵּם אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין!

אָמְרִי: בַּר מִינַּהּ דְּהַהִיא, דְּהָא אִתְּמַר עָלַהּ: אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וְאָמְרִי לַהּ אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, רַבִּי אָבִין וְרַבִּי אִלְעָא וְכוֹל חֲבוּרְתָּא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן אָמְרִי: בְּטוֹבֵחַ עַל יְדֵי אַחֵר.

וְכִי זֶה חוֹטֵא וְזֶה מִתְחַיֵּיב?!

אָמַר רָבָא: שְׁאנֵי הָכָא, דְּאָמַר קְרָא: ״וּטְבָחוֹ וּמְכָרוֹ״ – מָה מְכִירָה עַל יְדֵי אַחֵר, אַף טְבִיחָה עַל יְדֵי אַחֵר.

דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל תָּנָא: ״אוֹ״ – לְרַבּוֹת אֶת הַשָּׁלִיחַ. דְּבֵי חִזְקִיָּה תָּנָא: ״תַּחַת״ – לְרַבּוֹת אֶת הַשָּׁלִיחַ.

מַתְקֵיף לַהּ מָר זוּטְרָא: מִי אִיכָּא מִידֵּי דְּאִילּוּ עָבֵיד אִיהוּ – לָא מִיחַיַּיב, וְעָבֵיד שָׁלִיחַ וּמִיחַיַּיב?

אָמַר לֵיהּ רַב אָשֵׁי: הָתָם לָאו מִשּׁוּם דְּלָא מִיחַיַּיב הוּא, אֶלָּא דְּקָם לֵיהּ בִּדְרַבָּה מִינַּיהּ.

וְאִי בְּטוֹבֵחַ עַל יְדֵי אַחֵר, מַאי טַעְמָא דְּרַבָּנַן דְּפָטְרִי?
אָמְרִי: מַאן חָכְמִים – רַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּאָמַר: שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה – לֹא שְׁמָהּ שְׁחִיטָה.
אָמְרִי: בִּשְׁלָמָא עֲבוֹדָה זָרָה וְשׁוֹר הַנִּסְקָל – שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה הִיא; אֶלָּא שַׁבָּת – שְׁחִיטָה רְאוּיָה הִיא! דְּתָנַן: הַשּׁוֹחֵט בַּשַּׁבָּת וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים, אַף עַל פִּי שֶׁמִּתְחַיֵּיב בְּנַפְשׁוֹ – שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁירָה!
אָמְרִי: סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר.
דְּתָנַן: הַמְבַשֵּׁל בַּשַּׁבָּת – בְּשׁוֹגֵג יֵאָכֵל, בְּמֵזִיד לֹא יֵאָכֵל; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּשׁוֹגֵג – יֵאָכֵל בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, בְּמֵזִיד – לֹא יֵאָכֵל עוֹלָמִית.
רַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר אוֹמֵר: בְּשׁוֹגֵג – יֵאָכֵל לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת לָאֲחֵרִים, וְלֹא לוֹ; בְּמֵזִיד – לֹא יֵאָכֵל עוֹלָמִית, לֹא לוֹ וְלֹא לָאֲחֵרִים.
מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר? כִּדְדָרֵישׁ רַבִּי חִיָּיא אַפִּיתְחָא דְּבֵי נְשִׂיאָה: "וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ הִוא לָכֶם" – מָה קֹדֶשׁ אָסוּר בַּאֲכִילָה, אַף מַעֲשֶׂה שַׁבָּת אָסוּרִין בַּאֲכִילָה.
אִי – מָה קֹדֶשׁ אָסוּר בַּהֲנָאָה, אַף מַעֲשֶׂה שַׁבָּת אָסוּר בַּהֲנָאָה?! תַּלְמוּד לוֹמַר: "לָכֶם" – שֶׁלָּכֶם יְהֵא.
יָכוֹל אֲפִילּוּ בְּשׁוֹגֵג? תַּלְמוּד לוֹמַר: "מְחַלְלֶיהָ מוֹת יוּמָת" – בְּמֵזִיד אָמַרְתִּי לְךָ, וְלֹא בְּשׁוֹגֵג.
פְּלִיגִי בַּהּ רַב אַחָא וְרָבִינָא, חַד אָמַר: מַעֲשֶׂה שַׁבָּת דְּאוֹרָיְיתָא, וְחַד אָמַר: מַעֲשֶׂה שַׁבָּת דְּרַבָּנַן.
מַאן דְּאָמַר דְּאוֹרָיְיתָא – כְּדַאֲמַרַן. וּמַאן דְּאָמַר דְּרַבָּנַן – אָמַר קְרָא: "קֹדֶשׁ הוּא" – הוּא קֹדֶשׁ, וְאֵין מַעֲשָׂיו קֹדֶשׁ.
בִּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר דְּאוֹרָיְיתָא, אַמְּטוּ

דף עא:

לְהָכִי פָּטְרִי רַבָּנַן; אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר דְּרַבָּנַן, אַמַּאי פָּטְרִי רַבָּנַן?
אַשְׁאָרָא – אַעֲבוֹדָה זָרָה וְשׁוֹר הַנִּסְקָל.
וְרַבִּי מֵאִיר – אַמַּאי מְחַיֵּיב שׁוֹחֵט לַעֲבוֹדָה זָרָה?
כֵּיוָן דִּשְׁחַט בַּהּ פּוּרְתָּא – אַסְרַהּ; אִידַּךְ – אִיסּוּרֵי הֲנָאָה הוּא, וְלָא דְּמָרֵיהּ קָא טָבַח (וְלָא דִּידֵיהּ קָא טָבַח)!
אָמַר רָבָא: בְּאוֹמֵר בִּגְמַר זְבִיחָה הוּא עוֹבְדָהּ.
שׁוֹר הַנִּסְקָל – אִיסּוּרֵי הֲנָאָה נִינְהוּ; לָאו דְּמָרֵיהּ קָא טָבַח, וְלָאו דִּידֵיהּ קָא טָבַח!
אָמַר רָבָא: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁמְּסָרוֹ לְשׁוֹמֵר; וְהִזִּיק בְּבֵית שׁוֹמֵר, וְהוּעַד בְּבֵית שׁוֹמֵר, וְנִגְמַר דִּינוֹ בְּבֵית שׁוֹמֵר. וְרַבִּי מֵאִיר סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יַעֲקֹב, וְסָבַר לַהּ כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן;

סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יַעֲקֹב – דְּאָמַר: אַף מִשֶּׁנִּגְמַר דִּינוֹ, הֶחְזִירוֹ שׁוֹמֵר לַבְּעָלִים – מוּחְזָר.
וְסָבַר לַהּ כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן – דְּאָמַר: דָּבָר הַגּוֹרֵם לְמָמוֹן, כְּמָמוֹן דָּמֵי.
דִּתְנַן, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: קֻדָּשִׁים שֶׁחַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן – חַיָּיב; אַלְמָא דָּבָר הַגּוֹרֵם לְמָמוֹן – כְּמָמוֹן דָּמֵי.
אָמַר רַב כָּהֲנָא, אַמְרִיתָא לִשְׁמַעְתָּא קַמֵּיהּ דְּרַב זְבִיד מִנְּהַרְדְּעָא: מִי מָצֵית מוֹקְמַתְּ מַתְנִיתִין כְּרַבִּי מֵאִיר, וְלָא כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן? וְהָא קָתָנֵי סֵיפָא: רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר בִּשְׁנֵי אֵלּוּ; מִכְּלָל דִּבְכוּלְּהּ מַתְנִיתִין מוֹדֶה!
אָמַר לֵיהּ: לָא; מִכְּלָל דְּמוֹדֶה בְּטָבַח וּמָכַר לִרְפוּאָה וְלִכְלָבִים.
גָּנַב מִשֶּׁל אָבִיו וְטָבַח וּמָכַר וְכוּ'. בְּעָא מִינֵּיהּ רָבָא מֵרַב נַחְמָן: גָּנַב שׁוֹר שֶׁל שְׁנֵי שׁוּתָּפִין, וּטְבָחוֹ, וְהוֹדָה לְאֶחָד מֵהֶן, מַהוּ?
"חֲמִשָּׁה בָּקָר" אָמַר רַחֲמָנָא – וְלֹא חֲמִשָּׁה חֻצָּאֵי בָּקָר; אוֹ דִּלְמָא, "חֲמִשָּׁה בָּקָר" אָמַר רַחֲמָנָא – וַאֲפִילּוּ חֲמִשָּׁה חֻצָּאֵי בָּקָר? אָמַר לֵיהּ: "חֲמִשָּׁה בָּקָר" אָמַר רַחֲמָנָא – וְלֹא חֲמִשָּׁה חֻצָּאֵי בָּקָר.
אֵיתִיבֵיהּ: גָּנַב מִשֶּׁל אָבִיו, וְטָבַח וּמָכַר, וְאַחַר כָּךְ מֵת אָבִיו – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. וְהָא הָכָא, כֵּיוָן דְּמֵת אָבִיו – כְּמוֹ שֶׁקִּדֵּם וְהוֹדָה לְאֶחָד מֵהֶן דָּמֵי, וְקָתָנֵי: מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה!
אָמַר לֵיהּ: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁעָמַד אָבִיו בַּדִּין.
אֲבָל לֹא עָמַד בַּדִּין, מַאי – אֵינוֹ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה? אִי הָכִי, אַדְּתָנֵי סֵיפָא: גָּנַב מִשֶּׁל אָבִיו, וָמֵת, וְאַחַר כָּךְ טָבַח וּמָכַר – אֵינוֹ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה; נִיפְלוֹג בְּדִידֵיהּ: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – כְּשֶׁעָמַד בַּדִּין, אֲבָל לֹא עָמַד בַּדִּין – אֵינוֹ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה!
אָמַר לֵיהּ: הָכִי נָמֵי; אֵיידֵי דְּנָסֵיב רֵישָׁא: גָּנַב מִשֶּׁל אָבִיו, וְטָבַח וּמָכַר, וְאַחַר כָּךְ מֵת אָבִיו; נָסֵיב סֵיפָא נָמֵי: גָּנַב מִשֶּׁל אָבִיו, וּמֵת אָבִיו, וְאַחַר כָּךְ טָבַח וּמָכַר.
לְצַפְרָא אָמַר לֵיהּ: "חֲמִשָּׁה בָּקָר" אָמַר רַחֲמָנָא – וַאֲפִילּוּ חֲמִשָּׁה חֻצָּאֵי בָּקָר. וְהַאי דִּלְא אָמְרִי לָךְ בְּאוּרְתָּא –

דף עב.

דִּלְא אֲכָלִי בִּשְׂרָא דְּתוֹרָא.
וְאֶלָּא מַאי שְׁנָא רֵישָׁא וּמַאי שְׁנָא סֵיפָא?
אָמַר לֵיהּ: רֵישָׁא קָרֵינָא בֵּיהּ "וּטְבָחוֹ" כּוּלּוֹ בְּאִיסּוּרָא, סֵיפָא לָא קָרֵינָא בַּיהּ "וּטְבָחוֹ" כּוּלּוֹ בְּאִיסּוּרָא.

הַשּׁוֹחֵט וְנִמְצֵאת טְרֵיפָה וְכוּ׳. אֲמַר לֵיהּ רַב חֲבִיבִי מָחוֹזְנָאָה לְרַב אָשֵׁי: שְׁמַע מִינַּהּ, אֵינָהּ לִשְׁחִיטָה אֶלָּא לְבַסּוֹף.

דְּאִי יֶשְׁנָהּ לִשְׁחִיטָה מִתְּחִילָּה וְעַד סוֹף, כֵּיוָן דִּשְׁחַט בַּהּ פּוּרְתָּא – אַסְרָהּ, אִידַּךְ – לָא דְּמָרֵיהּ קָא טָבַח!

אֲמַר לֵיהּ רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא: כִּי קָא מְחַיֵּיב – אַהָהוּא פּוּרְתָּא. אֲמַר לֵיהּ רַב אָשֵׁי: לָא תִּידְחֵי[יהּ], ״וּטְבָחוֹ״ כּוּלּוֹ בָּעֵינַן – וְלֵיכָּא.

אֶלָּא קַשְׁיָא! אֲמַר לֵיהּ, הָכִי אָמַר רַב גַּמָּדָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא: כְּגוֹן שֶׁשָּׁחַט מִקְצָת סִימָנִין בַּחוּץ, וּגְמָרָן בִּפְנִים.

אִיכָּא דְּמַתְנֵי לַהּ אַהָא – אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן מִשּׁוּם דְּרַבִּי לֵוִי סָבָא: אֵינָהּ לִשְׁחִיטָה אֶלָּא לְבַסּוֹף. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: יֶשְׁנָהּ לִשְׁחִיטָה מִתְּחִילָּה וְעַד סוֹף. אֲמַר לֵיהּ רַב חֲבִיבִי מָחוֹזְנָאָה לְרַב אָשֵׁי, לֵימָא קָסָבַר רַבִּי יוֹחָנָן: חוּלִּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בַּעֲזָרָה – לָאו דְּאוֹרְיְיתָא?

דף עב:

דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּאוֹרְיְיתָא, מִכִּי שְׁחֵיט לַהּ פּוּרְתָּא – אַסְרָהּ, אִידַּךְ – לָאו דְּמָרֵהּ קָא טָבַח!

אֲמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא: כִּי קָא מְחַיֵּיב נָמֵי – אַהָהוּא פּוּרְתָּא. אֲמַר לֵיהּ רַב אָשֵׁי: לָא תִּידְחֵיהּ, ״וּטְבָחוֹ״ כּוּלּוֹ בָּעֵינַן – וְלֵיכָּא.

אֶלָּא קַשְׁיָא! אֲמַר לֵיהּ, הָכִי אָמַר רַב גַּמָּדָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא: כִּי קָא מְחַיֵּיב – כְּגוֹן שֶׁשָּׁחַט מִקְצָת סִימָנִין בַּחוּץ, וּגְמָרָן בִּפְנִים.

מַתְנִי׳ גָּנַב עַל פִּי שְׁנַיִם, וְטָבַח וּמָכַר עַל פִּיהֶן, וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִים – מְשַׁלְּמִין הַכֹּל.

גָּנַב עַל פִּי שְׁנַיִם, וְטָבַח וּמָכַר עַל פִּי שְׁנַיִם אֲחֵרִים, אֵלּוּ וְאֵלּוּ נִמְצְאוּ זוֹמְמִין – הָרִאשׁוֹנִים מְשַׁלְּמִין תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, וְאַחֲרוֹנִים מְשַׁלְּמִין תַּשְׁלוּמֵי שִׁלּשָׁה.

נִמְצְאוּ אַחֲרוֹנִים זוֹמְמִין – הוּא מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, וְהֵן מְשַׁלְּמִין תַּשְׁלוּמֵי שִׁלּשָׁה.

אֶחָד מִן אַחֲרוֹנִים זוֹמְמִין – בָּטְלָה עֵדוּת שְׁנָיָה. אֶחָד מִן הָרִאשׁוֹנִים זוֹמְמִין – בָּטְלָה כָּל הָעֵדוּת; שֶׁאִם אֵין גְּנֵיבָה – אֵין טְבִיחָה וְאֵין מְכִירָה.

גְּמָ׳ אִיתְּמַר: עַד זוֹמֵם – אַבְּיֵי אָמַר: לְמַפְרֵעַ הוּא נִפְסָל, רָבָא אָמַר: מִכָּאן וּלְהַבָּא הוּא נִפְסָל.

אַבְּיֵי אָמַר לְמַפְרֵעַ הוּא נִפְסָל – מֵהָהוּא שַׁעְתָּא דְּאַסְהֵיד הֲוָה לֵיהּ רָשָׁע, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה: ״אַל תָּשֶׁת רָשָׁע עֵד״.

רָבָא אָמַר מִכָּאן וּלְהַבָּא הוּא נִפְסָל – עֵד זוֹמֵם חִידּוּשׁ הוּא; דְּהָא תְּרֵי וּתְרֵי נִינְהוּ – מַאי חָזֵית דְּצָיְיתַ[תְּ] לְהָנֵי? צָיֵית לְהָנֵי!

הִלְכָךְ אֵין לְךָ בּוֹ אֶלָּא מִשְּׁעַת חִידּוּשׁ וְאֵילָךְ.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: רָבָא נָמֵי כְּאַבַּיֵּי סְבִירָא לֵיהּ, דְּאָמַר לְמַפְרֵעַ הוּא נִפְסָל; וְהָכָא הַיְינוּ טַעְמַיְיהוּ דְּרָבָא –

דף עג.

מְשׁוּם פְּסִידָא דְּלָקוֹחוֹת.

מַאי בֵּינַיְיהוּ? דְּאַסְהִידוּ בֵּיהּ תְּרֵי לְחַד, וּתְרֵי לְחַד. אִי נָמֵי דְּפַסְלִינְהוּ בְּגַזָּלָנוּתָא.

לְהָךְ לִישָּׁנָא דְּאָמְרַתְּ מְשׁוּם חִידּוּשׁ – לֵיכָּא. לְהָךְ לִישָּׁנָא דְּאָמְרַתְּ מְשׁוּם פְּסִידָא דְּלָקוֹחוֹת – אִיכָּא.

אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה מִדְּפָתְּיֵי: עֶבֶד רַב פָּפָּא עוֹבָדָא כְּוָותֵיהּ דְּרָבָא. רַב אָשֵׁי אָמַר: הִלְכָתָא כְּוָותֵיהּ דְּאַבָּיֵי. וְהִלְכָתָא כְּוָותֵיהּ דְּאַבָּיֵי בְּיֹ"ל קג"ם.

תְּנַן: גָּנַב עַל פִּי שְׁנַיִם, וְטָבַח וּמָכַר עַל פִּיהֶם, וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין – מְשַׁלְּמִין אֶת הַכֹּל.

מַאי, לָאו שֶׁהֵעִידוּ עַל הַגְּנֵיבָה, וְחָזְרוּ וְהֵעִידוּ עַל הַטְּבִיחָה, וְהוּזְמוּ עַל הַגְּנֵיבָה וְחָזְרוּ וְהוּזְמוּ עַל הַטְּבִיחָה?

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ לְמַפְרֵעַ הוּא נִפְסָל, הֲנֵי – כֵּיוָן דְּאִיתַּזְמוּ לְהוּ אַגְּנֵיבָה, אִיגַּלַאי מִילְּתָא לְמַפְרֵעַ דְּכִי אַסְהִדוּ אַטְּבִיחָה – פְּסוּלִין הֲווֹ; אַמַּאי מְשַׁלְּמִין אַטְּבִיחָה?

אָמְרִי: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁהוּזְמוּ עַל הַטְּבִיחָה תְּחִילָּה.

אָמְרִי: סוֹף סוֹף, כִּי הָדְרִי מִיתַּזְמִי אַגְּנֵיבָה, אִיגַּלַאי מִילְּתָא דְּכִי אַסְהִדוּ אַטְּבִיחָה – פְּסוּלִין הֲווֹ; אַמַּאי מְשַׁלְּמִי אַטְּבִיחָה?

וְהִלְכְתָא: שֶׁהֵעִידוּ בְּבַת אַחַת, וְהוּזְמוּ.

לֵימָא כְּתַנָּאֵי: הָיוּ שְׁנַיִם מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁגָּנַב, וְהֵן מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁטָּבַח, וְהוּזְמוּ עַל הַגְּנֵיבָה – עֵדוּת שֶׁבְּטְלָה מִקְצָתָהּ, בְּטְלָה כּוּלָּהּ.

הוּזְמוּ עַל הַטְּבִיחָה – הוּא מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, וְהֵן מְשַׁלְּמִין תַּשְׁלוּמֵי שִׁלֹּשָׁה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – בִּשְׁתֵּי עֵדִיּוֹת, אֲבָל בְּעֵדוּת אַחַת – עֵדוּת שֶׁבְּטְלָה מִקְצָתָהּ, בְּטְלָה כּוּלָּהּ.

מַאי "בִּשְׁתֵּי עֵדִיּוֹת", וּמַאי "בְּעֵדוּת אַחַת"? אִילֵימָא "בִּשְׁתֵּי עֵדִיּוֹת" – בִּשְׁתֵּי עֵדִיּוֹת מַמָּשׁ, בִּשְׁתֵּי כִּתּוֹת; "בְּעֵדוּת אַחַת" – בְּכַת אַחַת בְּזֶה אַחַר זֶה;

וְאָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בְּעֵדוּת אַחַת – בְּכַת אַחַת בְּזֶה אַחַר זֶה, כִּי מַסְהֲדִי אַגְּנֵיבָה וַהֲדַר מַסְהֲדִי אַטְּבִיחָה, כִּי מִתַּזְמִי אַטְּבִיחָה – עֵדוּת שֶׁבְּטְלָה מִקְצָתָהּ בָּטְלָה כּוּלָּהּ, וְאִיתַּזְמוּ לְהוּ אַגְּנֵיבָה; מֵהֵיכָא תֵּיתֵי הָךְ?

אֶלָּא לָאו "בִּשְׁתֵּי עֵדִיּוֹת" – בְּעֵדוּת אַחַת כְּעֵין שְׁתֵּי עֵדִיּוֹת, וּמַאי נִינְהוּ – כַּת אַחַת בְּזֶה אַחַר זֶה; אֲבָל בְּעֵדוּת אַחַת בְּבַת אַחַת – לֹא.

וְסַבְרוּהָ, דְּכוּלֵּי עָלְמָא: תּוֹךְ כְּדֵי דִּיבּוּר – כְּדִיבּוּר דָּמֵי.
מַאי, לָאו בְּהָא קָמִיפַּלְגִי – דְּרַבָּנַן סָבְרִי: מִכָּאן וּלְהַבָּא הוּא נִפְסָל, וְכֵיוָן דְּמֵהַהִיא שַׁעְתָּא קָא מִיתַּזְמִי – אַטְּבִיחָה דְּקָא מִיתַּזְמִי, אִיתַּזּוּם, אַגְּנֵיבָה דְּלָא מִיתַּזְמִי, לָא אִיתַּזּוּם.
רַבִּי יוֹסֵי סָבַר: לְמַפְרֵעַ הוּא נִפְסָל, וְכֵיוָן דְּמֵיָּד כִּי אַסְהִידוּ הוּא דְּמִיפַּסְלִי, אִי אִיתַּזְמוּ לְהוּ אַטְּבִיחָה – אִיתַּזְמוּ לְהוּ נָמֵי אַגְּנֵיבָה, דְּהָא תּוֹךְ כְּדֵי דִּיבּוּר – כְּדִיבּוּר דָּמֵי.
אָמְרִי: אִי תּוֹךְ כְּדֵי דִּיבּוּר כְּדִיבּוּר דָּמֵי, דְּכוּלֵּי עָלְמָא לְמַפְרֵעַ הוּא נִפְסָל. אֶלָּא הָכָא בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּיבּוּר כְּדִיבּוּר דָּמֵי קָא מִיפַּלְגִי – רַבָּנַן סָבְרִי: תּוֹךְ כְּדֵי דִּיבּוּר

דף עג:

לָאו כְּדִיבּוּר דָּמֵי, וְרַבִּי יוֹסֵי סָבַר: תּוֹךְ כְּדֵי דִּיבּוּר כְּדִיבּוּר דָּמֵי.
וְסָבַר רַבִּי יוֹסֵי: תּוֹךְ כְּדֵי דִּיבּוּר כְּדִיבּוּר דָּמֵי? וְהָתְנַן: "הֲרֵי זוֹ תְּמוּרַת עוֹלָה, תְּמוּרַת שְׁלָמִים" – הֲרֵי זוֹ תְּמוּרַת עוֹלָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.
רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אִם לְכָךְ נִתְכַּוֵּון מִתְּחִילָּה, הוֹאִיל וְאִי אֶפְשָׁר לִקְרוֹת שְׁנֵי שֵׁמוֹת כְּאֶחָד – דִּבְרָיו קַיָּימִין. וְאִם אָמַר: "תְּמוּרַת עוֹלָה", וְנִמְלַךְ וְאָמַר: "תְּמוּרַת שְׁלָמִים" – הֲרֵי זוֹ תְּמוּרַת עוֹלָה.
וְהָוֵינַן בַּהּ: נִמְלַךְ – פְּשִׁיטָא!
וְאָמַר רַב פָּפָּא: נִמְלַךְ בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּיבּוּר קָאָמְרִינַן.
אָמְרִי: תְּרֵי "תּוֹךְ כְּדֵי דִּיבּוּר" הֲווֹ – חַד כְּדֵי שְׁאֵילַת תַּלְמִיד לְרַב, וְחַד כְּדֵי שְׁאֵילַת הָרַב לְתַלְמִיד. כִּי לֵית לֵיהּ לְרַבִּי יוֹסֵי – כְּדֵי שְׁאֵילַת תַּלְמִיד לְרַב "שָׁלוֹם עָלֶיךָ רַבִּי וּמוֹרִי", דִּנְפִישׁ; כְּדֵי שְׁאֵילַת הָרַב לְתַלְמִיד "שָׁלוֹם עָלֶיךָ" – אִית לֵיהּ.
אָמַר רָבָא: עֵדִים שֶׁהוּכְחֲשׁוּ וּלְבַסּוֹף הוּזְמוּ – נֶהֱרָגִין. דְּהַכְחָשָׁה תְּחִילַּת הֲזָמָה הִיא, אֶלָּא שֶׁלֹּא נִגְמְרָה.
אָמַר רָבָא: מָנָא אָמֵינָא לַהּ? דְּתַנְיָא: "מְעִידַנִי בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁסִּימֵּא אֶת עֵין עַבְדּוֹ וְהִפִּיל אֶת שִׁינּוֹ" – שֶׁהֲרֵי הָרַב אוֹמֵר כֵּן; וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין – מְשַׁלְּמִין דְּמֵי עַיִן לָעֶבֶד.
הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא כְּדְקָתָנֵי, דְּלֵיכָּא כַּת אַחֲרִינָא; מְשַׁלְּמִין דְּמֵי עַיִן לָעֶבֶד?! בָּתַר דְּמַפְקִי לֵיהּ לְחֵירוּת – דְּמֵי עֵינוֹ קָבְעֵי שַׁלּוֹמֵי?
וְעוֹד, דְּמֵי כּוּלֵּיהּ עֶבֶד לְרַב בָּעֵי לְשַׁלּוֹמֵי! וְעוֹד, "שֶׁהֲרֵי הָרַב אוֹמֵר כֵּן" – הָרַב מִי נִיחָא לֵיהּ? אֶלָּא לָאו כְּגוֹן דַּאֲתוֹ בֵּי תְּרֵי, וְאָמְרִי: "הִפִּיל אֶת שִׁינּוֹ, סִימֵּא אֶת עֵינוֹ" – דְּבָעֵי מֵיתִיב לֵיהּ הָרַב דְּמֵי עֵינוֹ; וַאֲתוֹ בֵּי תְּרֵי מְצִיעָאֵי, וְאָמְרִי: "עֵינוֹ, וַהֲדַר שִׁינּוֹ" – דְּלָא בָּעֵי לְמִיתַּב לֵיהּ אֶלָּא דְּמֵי שִׁינּוֹ, דְּקָא מַכְחֲשִׁי לֵיהּ קַמָּאֵי לְמִצִיעָאֵי.
וְהֵיינוּ "שֶׁהֲרֵי הָרַב אוֹמֵר כֵּן" – דְּנִיחָא לֵיהּ בְּמַאי דְּקָאָמְרִי.

וְקָתָנֵי: ״וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין״ – מְצִיעָאֵי, ״מְשַׁלְּמִין דְּמֵי עֵין לָעֶבֶד״.
שְׁמַע מִינַּהּ: הַכְחָשָׁה – תְּחִילַּת הֶזֵּמָּה הִיא!
אָמַר אַבָּיֵי: לָא,
דְּאַפְּכִינְהוּ וְאָזְמִינְהוּ.
מַמַּאי?

דף עד.

מִדְּסֵיפָא בְּמֵיפַךְ וְהֶזֵּמָּה, רֵישָׁא נָמֵי בְּמֵיפַךְ וְהֶזֵּמָּה.
דְּקָתָנֵי סֵיפָא: ״מֵעִידָנוּ אֶת אִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהִפִּיל אֶת שֵׁן עַבְדּוֹ, וְסִימָא אֶת עֵינוֹ״ – שֶׁהֲרֵי הָעֶבֶד אוֹמֵר כֵּן; וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין – מְשַׁלְּמִין דְּמֵי עַיִן לָרֹב.
הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּלָא קָא מוֹדוּ לְהוּ בָּתְרֵאֵי בְּחַבְלָא כְּלָל, דְּמֵי כּוּלֵּיהּ עֶבֶד לְרַב בָּעֵי שַׁלּוֹמֵי לֵיהּ!
אֶלָּא פְּשִׁיטָא – דְּקָא מוֹדוּ כּוּלְּהוּ בְּחַבְלָא,
(וּדְקָא אָפְכִינַן) [וּדְאַפְּכִינְהוּ] וְאָזְמִינְהוּ.
וְהֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּקָא מְאַחֲרִי אַחוֹרֵי הָנֵי בָּתְרֵאֵי – אַפַּתְּי דְּמֵי עֶבֶד לְרַב בָּעֵי שַׁלּוֹמֵי;
דְּכִי מְחַיְּיבִי לֵיהּ לְגַבְרָא – אַפַּתְּי גַּבְרָא לָאו בַּר חִיּוּבָא הוּא! אֶלָּא דְּקָא מְקַדְּמִי קַדּוֹמֵי הָנֵי בָּתְרֵאֵי.
וְאִי דְּלָא עָמַד בַּדִּין – אַפַּתְּי דְּמֵי כּוּלֵּיהּ עֶבֶד לְרַב בָּעֵי שַׁלּוֹמֵי לֵיהּ, דְּאַפַּתְּי גַּבְרָא לָא מִיחַיַּיב! אֶלָּא דְּעָמַד בַּדִּין.
אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא לְרַב אָשֵׁי: דּוּקְיָא דְּרָבָא מֵהֵיכָא? אִילֵּימָא מֵרֵישָׁא, רֵישָׁא מִי קָא מִתַּכְחֲשִׁי מְצִיעָאֵי?
כֵּיוָן דְּאִי לָא מִתַּזְמִי – סָהֲדוּתָא כְּווֹתַיְיהוּ קָא קָיְימָא, דְּדִינָא כְּווֹתַיְיהוּ פָּסְקִינַן, דְּיֵשׁ בְּכָלַל מָאתַיִם מָנֶה;
הִלְכָךְ קַמָּאֵי הוּא דְּקָא מִתַּכְחֲשִׁי, מְצִיעָאֵי לָא מִתַּכְחֲשִׁי מִידֵּי!
אָמַר לֵיהּ, רָבָא סָבַר: מִדְּרֵישָׁא בְּשָׁלֹשׁ כִּיתּוֹת – סֵיפָא נָמֵי בְּשָׁלֹשׁ; וְדֵייק מִסֵּיפָא – כְּגוֹן דְּאָתוּ בֵּי תְּרֵי, וְאָמְרִי: ״הִפִּיל אֶת שִׁינּוֹ וְסִימָא עֵינוֹ״, וּפַסְקִינַיהּ לְדִינָא אַפּוּמַּיְיהוּ;
וְאָתוּ בֵּי תְּרֵי אַחֲרִינֵי, וְאָמְרִי: ״סִימָא אֶת עֵינוֹ וְהִפִּיל אֶת שִׁינּוֹ״, דְּקָא מַכְחֲשִׁי לְהוּ לְהָנֵי קַמָּאֵי; וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין קַמָּאֵי – מְשַׁלְּמִין דְּמֵי עַיִן לָרֹב.
וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ הַכְחָשָׁה לָאו תְּחִילַּת הֶזֵּמָּה הִיא, אַמַּאי מְשַׁלְּמִי? הָא אִתַּכְחַשׁוּ לְהוּ מֵעִיקָּרָא! אֶלָּא שְׁמַע מִינַּהּ, הַכְחָשָׁה – תְּחִילַּת הֶזֵּמָּה הִיא.
וְאַבַּיֵי אָמַר לָךְ: בְּשָׁלְמָא רֵישָׁא – לָא סַגִּי דְּלָא שָׁלֹשׁ כִּיתּוֹת, שֶׁהֲרֵי קָתָנֵי ״הָרַב אוֹמֵר כֵּן״;

אֶלָּא סֵיפָא – לְמָה לִי שָׁלֹשׁ כִּיתּוֹת? ״שֶׁהֲרֵי הָעֶבֶד אוֹמֵר כֵּן״?!
עֶבֶד – כֹּל דְּהוּ מֵימָר אָמַר, דְּנִיחָא לֵיהּ דְּנִיפּוֹק לְחֵירוּת.
מַתְקֵיף לַהּ רַבִּי זֵירָא, אֵימָא: סִימָא אֶת עֵינוֹ –

דף עד:

נִיפּוֹק בְּעֵינוֹ; הִפִּיל אֶת שִׁינּוֹ – נִיפּוֹק בְּשִׁינּוֹ; סִימָא אֶת עֵינוֹ וְהִפִּיל אֶת שִׁינּוֹ – נִיפּוֹק בְּעֵינוֹ וְשִׁינּוֹ!
אָמַר אַבָּיֵי, עָלֶיךָ אָמַר קְרָא: ״תַּחַת עֵינוֹ״ – וְלֹא תַּחַת עֵינוֹ וְשִׁינּוֹ, ״תַּחַת שִׁינּוֹ״ – וְלֹא תַּחַת שִׁינּוֹ וְעֵינוֹ.
אָמַר רַב אִידִי בַּר אָבִין, אַף אֲנַן נָמֵי תְּנֵינָא: גָּנַב עַל פִּי שְׁנַיִם, וְטָבַח וּמָכַר עַל פִּיהֶם, וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין – מְשַׁלְּמִין לוֹ אֶת הַכֹּל.
מַאי, לָאו דְּהֵעִידוּ עַל הַגְּנֵיבָה וְחָזְרוּ וְהֵעִידוּ עַל הַטְּבִיחָה, וְהוּזְמוּ עַל הַגְּנֵיבָה וְחָזְרוּ וְהוּזְמוּ עַל הַטְּבִיחָה?
וְהָא כֵּיוָן שֶׁהוּזְמוּ עַל הַגְּנֵיבָה – לְגַבֵּי טְבִיחָה הָווּ לְהוּ מוּכְחָשִׁין, וְקָתָנֵי: מְשַׁלְּמִין לוֹ אֶת הַכֹּל. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ הַכְחָשָׁה לָאו תְּחִילַּת הֶזְמָה הִיא, אַטְבִיחָה אַמַּאי מְשַׁלְּמִין? אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ הַכְחָשָׁה תְּחִילַּת הֶזְמָה הִיא?
אָמְרִי: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁהוּזְמוּ עַל הַטְּבִיחָה תְּחִילָּה,
וּבְפָלוּגְתָּא: עֵדִים שֶׁהוּכְחָשׁוּ וּלְבַסּוֹף הוּזְמוּ – רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי אֶלְעָזָר, חַד אָמַר: נֶהֱרָגִין, וְחַד אָמַר: אֵין נֶהֱרָגִין.
תִּסְתַּיֵּים דְּרַבִּי אֶלְעָזָר הוּא דְּאָמַר אֵין נֶהֱרָגִין – דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: עֵדִים שֶׁהוּכְחָשׁוּ בְּנֶפֶשׁ – לוֹקִין.
וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ רַבִּי אֶלְעָזָר הוּא דְּאָמַר נֶהֱרָגִין – אַמַּאי לוֹקִין? הָוֵה לֵיהּ לָאו שֶׁנִּיתַּן לְאַזְהָרַת מִיתַת בֵּית דִּין, וְכָל לָאו שֶׁנִּיתַּן לְאַזְהָרַת מִיתַת בֵּית דִּין – אֵין לוֹקִין עָלָיו!
אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ, רַבִּי אֶלְעָזָר הוּא דְּאָמַר אֵין נֶהֱרָגִין? תִּסְתַּיֵּים.
לוֹקִין?! תְּרֵי וּתְרֵי נִינְהוּ, מַאי חֲזִית דְּסָמְכַתְּ אַהֲנֵי? סְמוֹךְ אַהֲנֵי!
אָמַר אַבָּיֵי: בְּבָא הָרוּג בְּרַגְלָיו.

מַתְנִי׳ גָּנַב עַל פִּי שְׁנַיִם, וְטָבַח וּמָכַר עַל פִּי עֵד אֶחָד אוֹ עַל פִּי עַצְמוֹ – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה.
גָּנַב וְטָבַח בַּשַּׁבָּת; גָּנַב וְטָבַח לַעֲבוֹדָה זָרָה; גָּנַב מִשֶּׁל אָבִיו, וּמֵת אָבִיו, וְאַחַר כָּךְ טָבַח וּמָכַר; גָּנַב וְהִקְדִּישׁ, וְאַחַר כָּךְ טָבַח וּמָכַר – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: קֻדָּשִׁים – שָׁחַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָם, מְשַׁלֵּם. תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה – שֶׁאֵין חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָם, פָּטוּר.

גְּמָ' עַל פִּי עֵד אֶחָד – פְּשִׁיטָא!

אָמְרִי: הָא קָא מַשְׁמַע לַן, עַל פִּי עַצְמוֹ – דּוּמְיָא דְּעַל פִּי עֵד אֶחָד; מָה עַל פִּי [עֵד] אֶחָד – כִּי אָתֵי עֵד אֶחָד מִצְטָרֵף בַּהֲדֵיהּ, מִיחַיַּיב; עַל פִּי עַצְמוֹ נָמֵי – כִּי אָתוּ עֵדִים, מִיחַיַּיב.

לְאַפּוֹקֵי מִדְּרַב הוּנָא אָמַר רַב – דְּאָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: מוֹדֶה בְּקָנָס, וְאַחַר כָּךְ בָּאוּ עֵדִים – פָּטוּר.

גּוּפָא – אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: מוֹדֶה בְּקָנָס, וְאַחַר כָּךְ בָּאוּ עֵדִים – פָּטוּר. אִיתְיְבֵיהּ רַב חִסְדָּא לְרַב הוּנָא: מַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁסִּימֵּא אֶת עֵין טְבִי עַבְדּוֹ, וְהָיָה שָׂמֵחַ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה.

מְצָאוֹ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אָמַר לוֹ: "אִי אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁטְּבִי עַבְדִּי יָצָא לְחֵירוּת?" אָמַר לוֹ: "לָמָּה? " אָמַר לוֹ: "שֶׁסִּמִּיתִי אֶת עֵינוֹ". אָמַר לוֹ: "אֵין בְּדָבָרֶיךָ כְּלוּם, שֶׁכְּבָר אֵין לוֹ עֵדִים".

הָא יֵשׁ לוֹ עֵדִים – חַיָּיב, וְשָׁמְעִינַן מִינַּהּ: מוֹדֶה בְּקָנָס, וְאַחַר כָּךְ בָּאוּ עֵדִים – חַיָּיב!

אֲמַר לֵיהּ: שָׁאנֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל, דְּלָא בְּפָנֵי בֵּית דִּין אוֹדִי. וְהָא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אַב בֵּית דִּין הֲוָה!

דף עה.

שֶׁלֹּא בְּבֵית דִּין הֲוָה קָאֵי.

וְהָתַנְיָא, אָמַר לוֹ: אֵין בְּדָבָרֶיךָ כְּלוּם, שֶׁכְּבָר הוֹדֵיתָ,

מַאי, לָאו תַּנָּאֵי הִיא – הַאי תַּנָּא דְּאָמַר "שֶׁכְּבָר אֵין לְךָ עֵדִים", סָבַר: מוֹדֶה בְּקָנָס וְאַחַר כָּךְ בָּאוּ עֵדִים – חַיָּיב; וְהַאי תַּנָּא דְּאָמַר "שֶׁכְּבָר הוֹדֵיתָ", סָבַר: מוֹדֶה בְּקָנָס וְאַחַר כָּךְ בָּאוּ עֵדִים – פָּטוּר?

לָא; דְּכוּלֵּי עָלְמָא, מוֹדֶה בְּקָנָס וְאַחַר כָּךְ בָּאוּ עֵדִים – פָּטוּר; וּבְהָא קָמִיפַּלְגִי – הַאי תַּנָּא דְּאָמַר "שֶׁכְּבָר אֵין לְךָ עֵדִים", סָבַר: חוּץ לְבֵית דִּין הֲוָה. וְהָךְ תַּנָּא דְּאָמַר "שֶׁכְּבָר הוֹדֵיתָ", סָבַר: בְּבֵית דִּין הֲוָה.

אִיתְמַר: מוֹדֶה בְּקָנָס, וְאַחַר כָּךְ בָּאוּ עֵדִים – רַב אָמַר: פָּטוּר, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: חַיָּיב.

אָמַר רָבָא בַּר אָהִילַאי: מַאי טַעְמָא דְּרַב? "אִם הִמָּצֵא" – בְּעֵדִים, "תִּמָּצֵא" – בְּדַיָּינִין; פְּרָט לְמַרְשִׁיעַ אֶת עַצְמוֹ.

לְמָה לִי? מֵ"אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֻן" נָפְקָא! אֶלָּא שְׁמַע מִינַּהּ, מוֹדֶה בְּקָנָס וְאַחַר כָּךְ בָּאוּ עֵדִים – פָּטוּר!

וּשְׁמוּאֵל אָמַר לָךְ: הָהוּא מִבָּעֵי לֵיהּ לְגַנָּב עַצְמוֹ, כִּדְתָנָא דְּבֵי חִזְקִיָּה.

אִיתְיבֵיהּ רַב לִשְׁמוּאֵל: רָאָה עֵדִים שֶׁמִּמַּשְׁמְשִׁים וּבָאִים, וְאָמַר: ״נָּנַבְתִּי, אֲבָל לֹא טָבַחְתִּי וְלֹא מָכַרְתִּי״ – אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא קֶרֶן! אָמַר לֵיהּ: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁחָזְרוּ עֵדִים לְאַחוֹרֵיהֶם.

וְהָא מִדְּתָנֵי סֵיפָא, רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: יָבוֹאוּ עֵדִים וְיָעִידוּ; מִכְּלָל דְּתַנָּא קַמָּא סָבַר: לָא!

אָמַר לֵיהּ שְׁמוּאֵל: לָאו אִיכָּא רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּקָאֵי כְּוָותֵי? אֲנָא דַּאֲמַרִי – כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן.

לִשְׁמוּאֵל וַדַּאי תַּנָּאֵי הִיא; לְרַב מִי לֵימָא תַּנָּאֵי הִיא?

אָמַר לְךָ רַב: אֲנָא דַּאֲמַרִי – אֲפִילּוּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן; עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הָתָם, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּקָא מוֹדֵי מֵחֲמַת בִּיעֲתוּתָא דְּעֵדִים; אֲבָל הָכָא, דְּמוֹדֶה מֵעַצְמוֹ – אֲפִילּוּ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן מוֹדֶה.

אָמַר רַב הַמְנוּנָא: מִסְתַּבְּרָא מֵילְתֵיהּ דְּרַב בְּאוֹמֵר ״נָּנַבְתִּי״, וּבָאוּ עֵדִים שֶׁגָּנַב – פָּטוּר, שֶׁהֲרֵי חִייֵב עַצְמוֹ בְּקֶרֶן.

אֲבָל אָמַר ״לֹא גָּנַבְתִּי״, וּבָאוּ עֵדִים שֶׁגָּנַב, וְחָזַר וְאָמַר ״טָבַחְתִּי וּמָכַרְתִּי״, וּבָאוּ עֵדִים שֶׁטָּבַח וּמָכַר – חַייָב, שֶׁהֲרֵי פָּטַר עַצְמוֹ מִכְּלוּם.

אָמַר רָבָא: קַפַּחְתִּינְהוּ לְסָבֵי דְּבֵי רַב. דְּהָא רַבָּן גַּמְלִיאֵל פּוֹטֵר עַצְמוֹ מִכְּלוּם הֲוָה, וְקָאָמַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא לְרַב הוּנָא – וְלָא קָא מְשַׁנֵּי לֵיהּ.

אִיתְּמַר נָמֵי, אָמַר רַבִּי חִייָא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: ״נָּנַבְתִּי״, וּבָאוּ עֵדִים שֶׁגָּנַב – פָּטוּר, שֶׁהֲרֵי חִייֵב עַצְמוֹ בְּקֶרֶן. אֲבָל אָמַר ״לֹא גָּנַבְ[תִּי]״, וּבָאוּ עֵדִים שֶׁגָּנַב, וְחָזַר וְאָמַר ״טָבַחְתִּי וּמָכַרְתִּי״, וּבָאוּ עֵדִים שֶׁטָּבַח וּמָכַר – חַייָב, שֶׁהֲרֵי פָּטַר עַצְמוֹ מִכְּלוּם.

אָמַר רַב אָשֵׁי: מַתְנִיתִין וּבְרַייְתָא נָמֵי דַּיְקָא; מַתְנִיתִין – דְּתָנַן: גָּנַב עַל פִּי שְׁנַיִם, וְטָבַח וּמָכַר עַל פִּי עֵד אֶחָד אוֹ עַל פִּי עַצְמוֹ – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה.

לָמָּה לִי דְּתָנֵי גָּנַב עַל פִּי שְׁנַיִם? לִיתְנֵי: גָּנַב וְטָבַח [וּמָכַר] עַל פִּי עֵד אֶחָד אוֹ עַל פִּי עַצְמוֹ – אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא הַקֶּרֶן!

דף עה:

אֶלָּא לְאוֹ הָא קָא מַשְׁמַע לַן: גָּנַב עַל פִּי שְׁנַיִם וְטָבַח עַל פִּי עֵד אֶחָד אוֹ עַל פִּי עַצְמוֹ – הוּא דְּלָא מְחַייֵב עַצְמוֹ בְּקֶרֶן,

הוּא דְּאָמְרִינַן עַל פִּי עַצְמוֹ דּוּמְיָא דְּעַל פִּי עֵד אֶחָד; מָה עַל פִּי עֵד אֶחָד – כִּי אָתֵי עֵד אֶחָד מְצָטָרֵף בַּהֲדֵיהּ, מְחַייֵב; עַל פִּי עַצְמוֹ נָמֵי – כִּי אָתוּ עֵדִים, מְחַייֵב.

אֲבָל גָּנַב וְטָבַח וּמָכַר עַל פִּי עֵד אֶחָד אוֹ עַל פִּי עַצְמוֹ – דְּחִייֵב עַצְמוֹ בְּקֶרֶן, לָא אָמְרִינַן עַל פִּי עַצְמוֹ דֶּוְמָיָא דְּעַל פִּי עֵד אֶחָד.

בָּרַייְתָא – דְּתַנְיָא: רָאָה עֵדִים שֶׁמְּמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין, וְאָמַר: "גָּנַבְתִּי, אֲבָל לֹא טָבַחְתִּי וְלֹא מָכַרְתִּי" – אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא קֶרֶן. לָמָּה לִי לְמִיתְנֵא: "וְאָמַר גָּנַבְתִּי אֲבָל לֹא טָבַחְתִּי וְלֹא מָכַרְתִּי"? נִיתְנֵי: "אוֹ גָּנַבְתִּי אוֹ טָבַחְתִּי וּמָכַרְתִּי"!

אֶלָּא הָא קָא מַשְׁמַע לַן: טַעְמָא דְּאָמַר "גָּנַבְתִּי" הוּא דְּחִייֵב עַצְמוֹ בְּקֶרֶן – דְּפָטוּר; אֲבָל אָמַר "לֹא גָּנַבְתִּי" וּבָאוּ עֵדִים שֶׁגָּנַב, וְחָזַר וְאָמַר "טָבַחְתִּי וּמָכַרְתִּי" וּבָאוּ עֵדִים שֶׁטָּבַח וּמָכַר, דְּלֹא חִייֵב עַצְמוֹ בְּקֶרֶן – חַייֵב. אַלְמָא הוֹדְאָה דְּטְבִיחָה לְאוֹ הוֹדְאָה הִיא!

אָמְרִי: לָא, הִיא גּוּפַהּ קָא מַשְׁמַע לַן – דְּכֵיוָן דְּאָמַר: "גָּנַבְתִּי"; אַף עַל גַּב דְּאָמַר "לֹא טָבַחְתִּי וְלֹא מָכַרְתִּי", וּבָאוּ עֵדִים שֶׁטָּבַח וּמָכַר – פָּטוּר. מַאי טַעְמָא?

תַּשְׁלוּמֵי (אַרְבַּע) חֲמִשָּׁה אָמַר רַחֲמָנָא, וְלֹא תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְלֹא תַּשְׁלוּמֵי שִׁלְשָׁה.

לֵימָא כְּתַנָּאֵי – הָיוּ שְׁנַיִם מְעִידִין שֶׁגָּנַב, וְהָיוּ שְׁנַיִם מְעִידִים אוֹתוֹ שֶׁטָּבַח וּמָכַר; הוּזְּמוּ עֵדֵי גְּנֵיבָה – עֵדוּת שֶׁבָּטְלָה מִקְצָתָהּ בְּטֵלָה כּוּלָּהּ.

הוּזְּמוּ עֵדֵי טְבִיחָה – הוּא מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, וְהֵן מְשַׁלְּמִין תַּשְׁלוּמֵי שִׁלְשָׁה. מְשׁוּם סוֹמְכוֹס אָמְרוּ: הֵן מְשַׁלְּמִין תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, וְהוּא מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי שִׁלְשָׁה לַפֶּר וּשְׁנַיִם לָאַיִל.

אַהֲנֵיְיא קָאֵי סוֹמְכוֹס? אִילֵּימָא אַרִישָׁא – לֵית לֵיהּ לְסוֹמְכוֹס עֵדוּת שֶׁבָּטְלָה מִקְצָתָהּ בָּטְלָה כּוּלָּהּ?

וְאֶלָּא אַסֵּיפָא – שַׁפִּיר קָאָמְרִי רַבָּנַן: הוּא מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, וְהֵם מְשַׁלְּמִין תַּשְׁלוּמֵי שִׁלְשָׁה!

אֶלָּא מִילְּתָא אַחֲרִיתִי אִיכָּא בֵּינַייְהוּ – כְּגוֹן דְּאָתוּ בֵּי תְּרֵי אָמְרִי לֵיהּ "גָּנַבְתָּ"; אָמַר לְהוּ: "אֵין, גָּנַבְתִּי וְטָבַחְתִּי וּמָכַרְתִּי, מִיהוּ לֹא בִּפְנֵיכֶם גָּנַבְתִּי", וְאַייְתִי סָהֲדֵי וְאַזְמִינְהוּ – דְּלֹא בְּאַפַּייְהוּ גְּנַב; וְאַייְתִי בַּעַל הַבַּיִת סָהֲדֵי וְאַסְהִידוּ בֵּיהּ דְּגָנַב וְטָבַח וּמָכַר.

וּבְהוֹדְאַת טְבִיחָה קָמִיפַּלְגִי –

דְּרַבָּנַן סָבְרִי: אַף עַל גַּב דְּהוֹדְאָה דְּגְנֵיבָה מֵחֲמַת עֵדִים הוּא דְּקָא מוֹדֶה, הוֹדְאָה דְּטְבִיחָה הוֹדְאָה הִיא, וּפָטוּר.

וְסוֹמְכוֹס סָבַר: כֵּיוָן דְּהוֹדְאָה דְּגְנֵיבָה מֵחֲמַת עֵדִים הוּא דְּקָא מוֹדֶה, דְּטְבִיחָה לָאו הוֹדְאָה. וְהָנֵךְ עֵדִים קַמָּאֵי דְּאַזְמִינְהוּ – מְשַׁלְּמִין תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל; וְהוּא מְשַׁלֵּם שִׁלְשָׁה לַפֶּר וּשְׁנַיִם לָאַיִל.

אָמַר רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא: לָא; דְּכוּלֵּי עָלְמָא – הוֹדְאָה דְּטְבִיחָה לָאו הוֹדְאָה הִיא; אֶלָּא בְּעֵדוּת שֶׁאֵי אַתָּה יָכוֹל לְהָזִימָהּ קָמִיפַּלְגִי – כְּגוֹן דְּאָתוּ סָהֲדֵי וְאָמְרִי לֵיהּ: "גָּנַבְתָּ", וְאָמַר לְהוּ: "גָּנַבְתִּי וְטָבַחְתִּי וּמָכַרְתִּי, מִיהוּ לֹא בִּפְנֵיכֶם גָּנַבְתִּי אֶלָּא בִּפְנֵי פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי";

וְאַיְיתִי סָהֲדֵי וְאַזְמִינְהוּ – דְּלָא בְּאַפַּיְיהוּ גְּנַב; וַאֲתוֹ פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וְאַסְהִידוּ בֵּיהּ דְּגָנַב וְטָבַח וּמָכַר.

וּבְהָא קָמִיפַּלְגִי – דְּרַבָּנַן סָבְרִי הָוְיָא לַהּ עֵדוּת שֶׁאִי אַתָּה יָכוֹל לַהֲזִימָהּ, וְכָל עֵדוּת שֶׁאִי אַתָּה יָכוֹל לַהֲזִימָהּ – לָא הָוְיָא עֵדוּת.

וְסוֹמְכוֹס סָבַר: עֵדוּת שֶׁאִי אַתָּה יָכוֹל לַהֲזִימָהּ – הָוְיָא עֵדוּת.

וְהָא קָיְימָא לַן דְּעֵדוּת שֶׁאִי אַתָּה יָכוֹל לַהֲזִימָהּ לָא הָוְיָא עֵדוּת! הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּלָא יָדְעִי בְּאֵיזֶה יוֹם בְּאֵיזֶה שָׁעָה – דְּלֵיכָּא לְמֵדוּת כְּלָל; אֲבָל הָכָא – סַיּוֹעֵי הוּא דְּקָא מְסַיְיעִי לֵיהּ.

אָמַר מָר: הֵן מְשַׁלְּמִין תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל. מִדְּקָא מוֹדֶה דְּגָנַב – קֶרֶן בָּעֵי שַׁלּוֹמֵי?! אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב, תְּנִי:

דף עו.

תַּשְׁלוּם דְּכֶפֶל.

גָּנַב וְהִקְדִּישׁ וְאַחַר כָּךְ טָבַח וּמָכַר כּוּ'. אָמְרִי: בִּשְׁלָמָא אַטְּבִיחָה לָא מִחַיַּיב, דְּכִי קָא טָבַח – דְּהֶקְדֵּשׁ קָא טָבַח, וְלָא דְּמֵרֵיהּ קָא טָבַח;

אֶלָּא אַהֶקְדֵּשׁ – לִיחַיַּיב! מָה לִי מָכְרוֹ לְהֶדְיוֹט, מָה לִי מָכְרוֹ לַשָּׁמַיִם?

הָא מַנִּי – רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא, דְּאָמַר: קֳדָשִׁים שֶׁחַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן – בִּרְשׁוּתֵיהּ דְּמָרֵיהּ קָיְימִי.

הָא מִדְּסֵיפָא רַבִּי שִׁמְעוֹן הִוֵּי, רֵישָׁא לָאו רַבִּי שִׁמְעוֹן!

אֶלָּא הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בְּקָדְשִׁים קַלִּים, וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, דְּאָמַר: קָדָשִׁים קַלִּים – מָמוֹן בָּעָלִים הוּא, וּבִרְשׁוּתֵיהּ קָיְימִי.

אֲבָל קָדְשֵׁי קָדָשִׁים מַאי, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה?! אַדְּתָנֵי רֵישָׁא: גָּנַב וְטָבַח וְאַחַר כָּךְ הִקְדִּישׁ – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה; לִיפְלוֹג וְלִיתְנֵי בְּדִידַהּ:

בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – בְּקָדְשִׁים קַלִּים, אֲבָל בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה!

אֶלָּא לְעוֹלָם – לָא שָׁנָא קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, וְלָא שָׁנָא קָדָשִׁים קַלִּים; וּדְקַשְׁיָא לָךְ: מָה לִי מָכְרוֹ לְהֶדְיוֹט מָה לִי מָכְרוֹ לַשָּׁמַיִם; מָכְרוֹ לְהֶדְיוֹט – מֵעִיקָּרָא תּוֹרָא דִּרְאוּבֵן, וְהַשְׁתָּא תּוֹרָא דִּשְׁמְעוֹן. מָכְרוֹ לַשָּׁמַיִם – מֵעִיקָּרָא תּוֹרָא דִּרְאוּבֵן, וְהַשְׁתָּא תּוֹרָא דִּרְאוּבֵן.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר וְכוּ'. אָמְרִי, נְהִי דְּסָבַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: מָה לִי מָכְרוֹ לְהֶדְיוֹט מָה לִי מָכְרוֹ לַשָּׁמַיִם; אִיפְּכָא מִיבָּעֵי לֵיהּ:

קָדָשִׁים שֶׁחַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן – פָּטוּר, דְּאַכַּתִּי לָא נָפַק מֵרְשׁוּתֵיהּ;

קָדָשִׁים שֶׁאֵינוֹ חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן – חַיָּיב, דְּמַפְקֵי לֵיהּ מֵרְשׁוּתֵיהּ!

אָמְרִי: רַבִּי שִׁמְעוֹן – אַמִּילְתָא אַחֲרִיתִי קָאֵי,

וְהָכִי קָתָנֵי: אֵין הַגּוֹנֵב אַחַר הַגַּנָּב מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, וְכֵן גּוֹנֵב הֶקְדֵּשׁ מִבֵּית בְּעָלִים – פָּטוּר.

מַאי טַעְמָא? "וְגָנַב מִבֵּית הָאִישׁ" – וְלֹא מִבֵּית הֶקְדֵּשׁ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: קָדָשִׁים שֶׁחַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן – חַיָּיב. מַאי טַעְמָא? קָרֵינָא בֵּיהּ: "וְגָנַב מִבֵּית הָאִישׁ". וְשֶׁאֵינוֹ חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן – פָּטוּר, דְּלָא קָרֵינַן בֵּיהּ: "וְגָנַב מִבֵּית הָאִישׁ".

מִכְּדֵי שָׁמְעִינַן לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּאָמַר: שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה – לֹא שְׁמָהּ שְׁחִיטָה; קָדָשִׁים נָמֵי שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה הִיא!

כִּי אֲתָא רַב דִּימִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּשׁוֹחֵט תְּמִימִים מִבִּפְנִים לְשֵׁם בְּעָלִים.

וַהֲרֵי חֲזָרָה קֶרֶן לַבְּעָלִים! אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר אָבִין: שֶׁנִּשְׁפַּךְ הַדָּם.

כִּי אֲתָא רָבִין אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּשׁוֹחֵט תְּמִימִים בִּפְנִים שֶׁלֹּא לְשֵׁם בְּעָלִים.

דף עו:

וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: בְּשׁוֹחֵט בַּעֲלֵי מוּמִין בַּחוּץ.

תָּהֵי בַּהּ רַבִּי אֶלְעָזָר: לְרַבִּי יוֹחָנָן – שְׁחִיטָה מַתֶּרֶת?! וַהֲלֹא זְרִיקָה מַתֶּרֶת!

לְרֵישׁ לָקִישׁ – שְׁחִיטָה מַתֶּרֶת?! וַהֲלֹא פְּדָיָיה מַתֶּרֶת!

אִישְׁתְּמִיטְתֵּיהּ הָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: כָּל הָעוֹמֵד לִזְרוֹק – כִּזְרוּק דָּמֵי, וְכָל הָעוֹמֵד לִפְדּוֹת – כִּפְדוּי דָּמֵי.

כָּל הָעוֹמֵד לִזְרוֹק כִּזְרוּק דָּמֵי – דְּתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: יֵשׁ נוֹתָר שֶׁהוּא מְטַמֵּא טוּמְאַת אוֹכָלִין, וְיֵשׁ נוֹתָר שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא טוּמְאַת אוֹכָלִין.

כֵּיצַד? לָן לִפְנֵי זְרִיקָה – אֵינוֹ מְטַמֵּא טוּמְאַת אוֹכָלִין. לְאַחַר זְרִיקָה – מְטַמֵּא טוּמְאַת אוֹכָלִין.

וְקַיְימָא לַן: מַאי "לִפְנֵי זְרִיקָה" – קוֹדֶם שֶׁנִּזְרְקָה לִזְרִיקָה. "לְאַחַר זְרִיקָה" – לְאַחַר שֶׁנִּזְרְקָה לִזְרִיקָה.

קוֹדֶם שֶׁנִּזְרְקָה לִזְרִיקָה לָן – מַאי הִיא? דְּלָא הָוְיָא שְׁהוּת בַּיּוֹם לְמִזְרְקֵיהּ, דְּשַׁחְטֵיהּ סָמוּךְ לִשְׁקִיעַת הַחַמָּה – וְאֵינוֹ מְטַמֵּא טוּמְאַת אוֹכָלִין.

לְאַחַר שֶׁנִּזְרְקָה לִזְרִיקָה לָן, דַּהֲוָיא שְׁהוּת בַּיּוֹם לְמִזְרְקֵיהּ – מְטַמֵּא טוּמְאַת אוֹכָלִין. אַלְמָא כָּל הָעוֹמֵד לִזְרוֹק – כִּזְרוּק דָּמֵי,

וְכָל הָעוֹמֵד לִפְדּוֹת – כִּפְדוּי דָּמֵי. דְּתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר:

דף עז.

פָּרָה – מְטַמֵּא טוּמְאַת אוֹכָלִין, הוֹאִיל וְהָיְתָה לָהּ שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר.

דף עז:

וְאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, אוֹמֵר הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן: פָּרָה נִפְדֵּית עַל גַּבֵּי מַעֲרַכְתָּהּ. אַלְמָא כָּל הָעוֹמֵד לִפְדּוֹת – כִּפְדוּי דָּמֵי.

בִּשְׁלָמָא רַבִּי יוֹחָנָן לָא אָמַר כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ – דְּקָא בָּעֵי לְאוֹקְמַהּ לְמַתְנִיתִין אֲפִילּוּ בְּתָמִימִין. אֶלָּא רֵישׁ לָקִישׁ – מַאי טַעְמָא לָא אָמַר כְּרַבִּי יוֹחָנָן?

אָמַר לָךְ: "וּטְבָחוֹ וּמְכָרוֹ" – כֹּל הֵיכָא דְּאִיתֵיהּ בְּמִכְירָה אִיתֵיהּ בִּטְבִיחָה, וְכֹל הֵיכָא דְּלֵיתֵיהּ בְּמִכְירָה לֵיתֵיהּ בִּטְבִיחָה. וְהָנֵי קָדָשִׁים – הוֹאִיל דְּכִי מְזַבֵּין קָדְשִׁים לָא הָוְיָא מְכִירָה, לֵיתַנְהוּ בִּטְבִיחָה.

וְאָזְדוּ לְטַעְמַיְיהוּ – דְּאִתְּמַר: הַמּוֹכֵר טְרֵיפָה לְדִבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן – רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: חַיָּיב, וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: פָּטוּר.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר חַיָּיב – אַף עַל גַּב דְּלֵיתֵיהּ בִּטְבִיחָה, אִיתֵיהּ בְּמִכְירָה. וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר פָּטוּר – כֵּיוָן דְּלֵיתֵיהּ בִּטְבִיחָה, לֵיתֵיהּ בְּמִכְירָה.

אֵיתִיבֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: גָּנַב כִּלְאַיִם וּטְבָחָהּ, טְרֵיפָה וּמְכָרָהּ – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. מַאי, לָאו רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא? אַלְמָא אַף עַל גַּב דְּלֵיתֵיהּ בִּטְבִיחָה – אִיתֵיהּ בְּמִכְירָה!

אֲמַר לֵיהּ: לָא; רַבָּנַן.

אִי רַבָּנַן, טְרֵיפָה בְּמִכְירָה אִיתַהּ – בִּזְבִיחָה לֵיתַהּ?!

וְאֶלָּא מַאי, רַבִּי שִׁמְעוֹן?! כִּלְאַיִם בִּטְבִיחָה אִיתַהּ, בְּמִכְירָה לֵיתַהּ?!

אֶלָּא תְּנָא טְבִיחָה – וְהוּא הַדִּין לִמְכִירָה; אֵימָא לְרַבָּנַן נָמֵי, תְּנָא מְכִירָה – וְהוּא הַדִּין לִטְבִיחָה.

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר לָךְ: הַאי מַאי? אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא רַבִּי שִׁמְעוֹן, אַיְידֵי דִּתְנָא טְרֵיפָה בַּחֲדָא – תְּנָא כִּלְאַיִם בַּחֲדָא.

אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ רַבָּנַן, נְעָרְבִינְהוּ וְנִיתְנִינְהוּ: גָּנַב כִּלְאַיִם וּטְרֵיפָה, טְבָחָן וּמְכָרָן – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה! קַשְׁיָא.

כִּלְאַיִם – "שֶׂה" כְּתִיב; וְאָמַר רָבָא: זֶה בָּנָה אָב – כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר "שֶׂה", אֵינוֹ אֶלָּא לְהוֹצִיא אֶת הַכִּלְאַיִם!

שְׁאנֵי הָכָא, דְּאָמַר קְרָא: "אוֹ" – לְרַבּוֹת אֶת הַכִּלְאַיִם.

וְכָל "אוֹ" לְרַבּוֹת הוּא? וְהָתַנְיָא: "שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב" – פָּרַט לְכִלְאַיִם, "אוֹ עֵז" – פָּרַט לִנְדָמָה!

אָמַר רָבָא: הָכָא מֵעִנְיָינֵיהּ דְּקָרָא, וְהָכָא מֵעִנְיָינֵיהּ דְּקָרָא. הָכָא גַּבֵּי גְּנֵיבָה, דִּכְתִיב: ״שׁוֹר אוֹ שֶׂה״, שֶׁאִי אַתָּה יָכוֹל לְהוֹצִיא כִּלְאַיִם מִבֵּינֵיהֶם – ״אוֹ״ לְרַבּוֹת כִּלְאַיִם. גַּבֵּי קָדָשִׁים, דִּכְתִיב: ״כֶּשֶׂב וְעֵז״, שֶׁאַתָּה יָכוֹל לְהוֹצִיא כִּלְאַיִם מִבֵּינֵיהֶם – ״אוֹ״ לְמַעֵט הוּא.

דף עח.

הָא גַּבֵּי קָדָשִׁים נָמֵי נֶאֱמַר: ״שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב״ – שֶׁאֵין אַתָּה יָכוֹל לְהוֹצִיא כִּלְאַיִם מִבֵּינֵיהֶם, וּנְרַבֵּי! מִדְּסֵיפָא לְמַעֵט, רֵישָׁא נָמֵי לְמַעֵט. אַדְּרַבָּה; מִדְּרֵישָׁא לְרַבּוֹת, סֵיפָא נָמֵי לְרַבּוֹת!

הַאי מַאי? אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא לְמַעֵט – הוּא דְּאִיצְטְרִיךְ תְּרֵי מִיעוּטֵי; דְּאַף עַל גַּב דְּאִימַּעַט כִּלְאַיִם, אִיצְטְרִיךְ לְמַעוּטֵי נִדָּמֶה. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ לְרַבּוֹת – תְּרֵי רִיבּוּיֵי לְמָה? הַשְׁתָּא כִּלְאַיִם אִירַבֵּי לֵיהּ, נִדָּמֶה מִבַּעְיָא?!

אֶלָּא הָא דְּאָמַר רָבָא: זֶה בָּנָה אָב – כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר ״שֶׂה״, אֵינוֹ אֶלָּא לְהוֹצִיא אֶת הַכִּלְאַיִם; לְמַאי הִלְכְתָא? אִי לְקָדָשִׁים, בְּהֶדְיָא כְּתִיב בְּהוּ ״שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב״ – פְּרָט לְכִלְאַיִם!

אִי לְמַעֲשֵׂר, ״תַּחַת״–״תַּחַת״ יָלִיף, מִקָּדָשִׁים!

אִי לִבְכוֹר, ״הַעֲבָרָה״–״הַעֲבָרָה״ יָלִיף, מִמַּעֲשֵׂר!

אִי נָמֵי, נִדָּמֶה אָמְרַתְּ לָא – דִּכְתִיב: ״אַף בְּכוֹר שׁוֹר״ – עַד שֶׁיִּהֵא הוּא שׁוֹר וּבְכוֹרוֹ שׁוֹר; כִּלְאַיִם מִבַּעְיָא?

אֶלָּא כִּי אִיתְּמַר דְּרָבָא – לְעִנְיַן פֶּטֶר חֲמוֹר. כְּדִתְנַן: אֵין פּוֹדִין לֹא בְּעֻגָּל וְלֹא בְּחַיָּה וְלֹא בְּשׁוּחוּטָה וְלֹא בִּטְרֵיפָה וְלֹא בְּכִלְאַיִם וְלֹא בְּכוֹי.

וּלְרַבִּי אֶלְעָזָר דְּמַתִּיר בְּכִלְאַיִם – דִּתְנַן: רַבִּי אֶלְעָזָר מַתִּיר בְּכִלְאַיִם מִפְּנֵי שֶׁהוּא שֶׂה, לְמַאי הִלְכְתָא?

אָמַר לְךָ רַבִּי אֶלְעָזָר: כִּי אִיתְּמַר דְּרָבָא – לְטָמֵא שֶׁנּוֹלַד מִן הַטָּהוֹר וְעִיבּוּרוֹ מִן הַטָּמֵא, וּדְלָא כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ; דְּאִי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מִ״שֵׁה כְּשָׂבִים וּשֵׂה עִזִּים״ נָפְקָא לֵיהּ – עַד שֶׁיִּהֵא אָבִיו כֶּבֶשׂ וְאִמּוֹ כִּבְשָׂה.

וּטְהוֹרָה מִטְּמֵאָה מִי מִיעַבְּרָא?! אִין; דְּקַיְימָא לַן

דף עח:

דְּאִיעַבַּר מִקְּלוּט, כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן.

בָּעֵי רָבָא: ״הֲרֵי עָלַי עוֹלָה״, וְהִפְרִישׁ שׁוֹר, וּבָא אַחֵר וְגָנַב; מִי פָּטַר גַּנָּב נַפְשֵׁיהּ בְּכֶבֶשׂ – לְרַבָּנַן, בְּעוֹלַת הָעוֹף – לְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה? דִּתְנַן: ״הֲרֵי עָלַי עוֹלָה״ – יָבִיא כֶּבֶשׂ. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: יָבִיא תּוֹר אוֹ בֶן יוֹנָה.

מַאי? מִי אָמְרִינַן: שֵׁם עוֹלָה קַבִּיל עִילָּוַיהּ; אוֹ דִלְמָא, מָצֵי אָמַר לֵיהּ: אֲנָא מִצְוָה מִן הַמּוּבְחָר בָּעֵינָא לְמֵיעְבַּד?

בָּתַר דְּאִיבַּעְיָא, הֲדַר פַּשְׁטַהּ: גַּנָּב פֹּטֵר עַצְמוֹ בְּכֶבֶשׁ לְרַבָּנַן, בְּעוֹלַת הָעוֹף לְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה.

רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא מַתְנֵי לַהּ בְּהֶדְיָא – אָמַר רָבָא: "הֲרֵי עָלַי עוֹלָה" וְהִפְרִישׁ שׁוֹר, וּבָא אַחֵר וּגְנָבוֹ – פֹּטֵר עַצְמוֹ בְּכֶבֶשׁ לְרַבָּנַן, וּבְעוֹלַת הָעוֹף לְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה.

מַתְנִי' מְכָרוֹ חוּץ מֵאֶחָד מִמֵּאָה שֶׁבּוֹ, אוֹ שֶׁהָיְתָה לוֹ בּוֹ שׁוּתָּפוּת; הַשּׁוֹחֵט וְנִתְנַבְּלָה בְּיָדוֹ, הַנּוֹחֵר, וְהַמְעַקֵּר – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה.

גְּמָ' מַאי "חוּץ מֵאֶחָד מִמֵּאָה שֶׁבּוֹ"? אָמַר רַב: חוּץ מִדָּבָר הַנִּיתָּר עִמּוֹ בִּשְׁחִיטָה. וְלֵוִי אָמַר: חוּץ מִגִּיזּוֹתֶיהָ. וְכֵן תַּנְיָא בְּמַתְנִיתָא: חוּץ מִגִּיזּוֹתֶיהָ.

מֵיתִיבִי: מְכָרָהּ חוּץ מִיָּדָהּ, חוּץ מֵרַגְלָהּ, חוּץ מִקַּרְנָהּ, חוּץ מִגִּיזּוֹתֶיהָ – אֵינוֹ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. רַבִּי אוֹמֵר: דָּבָר הַמְעַכֵּב בִּשְׁחִיטָה – אֵינוֹ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה,

וְשֶׁאֵינוֹ מְעַכֵּב בִּשְׁחִיטָה – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: חוּץ מִקַּרְנָהּ – אֵינוֹ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, חוּץ מִגִּיזּוֹתֶיהָ – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה.

בִּשְׁלָמָא לְלֵוִי – כְּתַנָּא קַמָּא; אֶלָּא לְרַב – כְּמַאן?

אָמְרִי: רַב דְּאָמַר – כִּי הַאי תַּנָּא, דְּתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: מְכָרָהּ חוּץ מִיָּדָהּ וְחוּץ מֵרַגְלָהּ – אֵינוֹ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. חוּץ מִקַּרְנָהּ, חוּץ מִגִּיזּוֹתֶיהָ – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה.

בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? תַּנָּא קַמָּא סָבַר: "וּטְבָחוֹ" כּוּלּוֹ בָּעֵינַן, "וּמְכָרוֹ" כּוּלּוֹ בָּעֵינַן.

וְרַבִּי סָבַר: "וּטְבָחוֹ" – מִידֵּי דְּהָוֵי בִּטְבִיחָה, לְאַפּוֹקֵי מִידֵּי דְּלָא הָוְיָא בִּטְבִיחָה; "וּמְכָרוֹ" – דָּמְיָא דִּטְבִיחָה.

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר סָבַר: קַרְנָא, דְּלָא לְמַגָּז קָיְימָא – הָוֵי שִׁיּוּר, וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּם אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה; גִּיזּוֹתֶיהָ, דִּלְמִיגַּז קָיְימִי – לָא הָוֵי שִׁיּוּר, וּמְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּם אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה.

וְאִידַּךְ תַּנָּא דְּבֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר סָבַר: יָדָיו וְרַגְלָיו, דִּצְרִיכִי טְבִיחָה – הָוֵי שִׁיּוּר, וְלָא מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה; קַרְנָיהָ וְגִיזּוֹתֶיהָ, דְּלָא צְרִיכִי טְבִיחָה – לָא הָוֵי שִׁיּוּר.

קַשְׁיָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אַדְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר! תְּרֵי תַּנָּאֵי וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר.

תָּנוּ רַבָּנָן: הַגּוֹנֵב הַקִּיטֵּעַת וְאֶת הַחִיגֶּרֶת וְאֶת הַסּוֹמֶא, וְכֵן הַגּוֹנֵב בֶּהֱמַת הַשּׁוּתָּפִין – חַיָּיב.
וְשׁוּתָּפִים שֶׁגָּנְבוּ – פְּטוּרִים. וְהָתַנְיָא: שׁוּתָּפִין שֶׁגָּנְבוּ – חַיָּיבִין!
אָמַר רַב נַחְמָן: לָא קַשְׁיָא; כָּאן בְּשׁוּתָּף שֶׁגָּנַב מֵחֲבֵירוֹ, כָּאן בְּשׁוּתָּף שֶׁגָּנַב מֵעַלְמָא.
אֵיתִיבֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן: יָכוֹל שׁוּתָּף שֶׁגָּנַב מֵחֲבֵירוֹ, וְשׁוּתָּפִים שֶׁגָּנְבוּ, יְהוּ חַיָּיבִין; תַּלְמוּד לוֹמַר: "וּטְבָחוֹ" כּוּלּוֹ בָּעֵינַן – וְלֵיכָּא!
אֶלָּא אָמַר רַב נַחְמָן: לָא קַשְׁיָא; כָּאן בְּשׁוּתָּף שֶׁטָּבַח לְדַעַת חֲבֵירוֹ, כָּאן בְּשׁוּתָּף שֶׁטָּבַח שֶׁלֹּא לְדַעַת חֲבֵירוֹ.
בָּעֵי רַבִּי יִרְמְיָה: מְכָרָהּ חוּץ מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם; חוּץ מִמְּלַאכְתָּהּ; חוּץ מֵעוּבָּרָהּ; מַהוּ?
אַלִּיבָּא דְּמַאן דְּאָמַר עוּבָּר יֶרֶךְ אִמּוֹ הוּא – לָא תִּבְעֵי לָךְ, דְּהָא שַׁיֵּיר בַּהּ; כִּי תִּבְעֵי לָךְ – אַלִּיבָּא דְּמַאן דְּאָמַר דְּעוּבָּר לָאו יֶרֶךְ אִמּוֹ; מַאי? מֵימַר אָמְרִינַן: כֵּיוָן דְּמָחוּבָּר בַּהּ – הָוֵי שִׁיּוּר; אוֹ דִלְמָא, כֵּיוָן דִּלְמַפְרֵשׁ מִינַּהּ קָאֵי, לָא הָוֵי שִׁיּוּר?
אִיכָּא דְּאָמְרִי: כֵּיוָן דְּלָאו יֶרֶךְ אִמּוֹ הוּא – לָא הָוֵי שִׁיּוּר; אוֹ דִלְמָא, כֵּיוָן דְּצָרִיךְ לְאִישְׁתְּרוֹיֵי בַּהֲדָהּ בִּשְׁחִיטָה – כְּמַאן דְּשַׁיֵּיר בְּגוּפָהּ דְּמֵי? תֵּיקוּ.
בָּעֵי רַב פָּפָּא: גְּנָבָהּ, קְטָעָהּ וּמְכָרָהּ, מַהוּ? מִי אָמְרִינַן: מַאי דְּגָנַב – הָא לָא זַבֵּין; אוֹ דִלְמָא, מָה דְּזַבֵּין – הָא לָא שַׁיֵּיר? תֵּיקוּ.
תָּנוּ רַבָּנָן: גָּנַב, וְנָתַן לְאַחֵר וְטָבַח; גָּנַב, וְנָתַן לְאַחֵר וּמְכַר;

דף עט.

גָּנַב וְהִקְדִּישׁ; גָּנַב וְהִקְרִיב; גָּנַב וְהֶחְלִיף; גָּנַב וְנָתַן בְּמַתָּנָה; גָּנַב וּפָרַע חוֹבוֹ; גָּנַב וּפָרַע בְּהֶקֵּיפוֹ; גָּנַב וְשָׁלַח סְבָלוֹנוֹת בְּבֵית חָמִיו – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה.
מַאי קָא מַשְׁמַע לַן? אַשְׁמְעִינַן רֵישָׁא גָּנַב וְנָתַן לְאַחֵר וְטָבַח – דְּיֵשׁ שָׁלִיחַ לִדְבַר עֲבֵירָה. אַף עַל גַּב דִּבְכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ אֵין שָׁלִיחַ לִדְבַר עֲבֵירָה, הָכָא יֵשׁ שָׁלִיחַ לִדְבַר עֲבֵירָה.
מַאי טַעְמָא? "וּטְבָחוֹ" וּ"מְכָרוֹ"; מָה מְכִירָה – דְּלָא אֶפְשָׁר דְּלָאו עַל יְדֵי אַחֵר, אַף טְבִיחָה עַל יְדֵי אַחֵר – מִחַיַּיב.
וְאַשְׁמְעִינַן סֵיפָא גָּנַב וְהִקְדִּישׁ – מָה לִי מְכָרוֹ לְהֶדְיוֹט, מָה לִי מְכָרוֹ לַשָּׁמַיִם.
מַתְנִי' גָּנַב בִּרְשׁוּת הַבְּעָלִים, וְטָבַח וּמְכַר חוּץ מֵרְשׁוּתָם; אוֹ שֶׁגָּנַב חוּץ מֵרְשׁוּתָם, וְטָבַח וּמְכַר בִּרְשׁוּתָם; אוֹ שֶׁגָּנַב וְטָבַח וּמְכַר חוּץ מֵרְשׁוּתָם – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה.
אֲבָל גָּנַב וְטָבַח וּמְכַר בִּרְשׁוּתָם – פָּטוּר.
הָיָה מוֹשְׁכוֹ וְיוֹצֵא, וּמֵת בִּרְשׁוּת הַבְּעָלִים – פָּטוּר. הִגְבִּיהוּ אוֹ הוֹצִיאוּ מֵרְשׁוּת בְּעָלִים, וָמֵת – חַיָּיב.

נְתָנוֹ לִבְכוֹרוֹת בְּנוֹ אוֹ לְבַעַל חוֹב, לְשׁוֹמֵר חִנָּם, לְשׁוֹאֵל, לְנוֹשֵׂא שָׂכָר וּלְשׁוֹכֵר; וְהָיָה מוֹשְׁכוֹ, וּמֵת בְּרְשׁוּת הַבְּעָלִים – פָּטוּר. הִגְבִּיהוֹ אוֹ שֶׁהוֹצִיאוֹ מֵרְשׁוּת הַבְּעָלִים, וָמֵת – חַיָּיב.

גְּמָ' בְּעֵי אַמֵּימָר: תִּיקְנוּ מְשִׁיכָה בְּשׁוֹמְרִים, אוֹ לֹא?

אָמַר רַב יֵימַר, תָּא שְׁמַע: נְתָנוֹ לִבְכוֹרוֹת בְּנוֹ אוֹ לְבַעַל חוֹבוֹ, לְשׁוֹמֵר חִנָּם וּלְשׁוֹאֵל, לְנוֹשֵׂא שָׂכָר וּלְשׁוֹכֵר; הָיָה מוֹשְׁכוֹ וְיוֹצֵא, וּמֵת בִּרְשׁוּת הַבְּעָלִים – פָּטוּר. מַאי, לָאו שׁוֹמֵר – וּשְׁמַע מִינַּהּ תִּיקְנוּ מְשִׁיכָה בְּשׁוֹמְרִין?

אָמַר לֵיהּ: לָא, גַּנָּב.

הָא תְּנָא לֵיהּ רֵישָׁא! תְּנָא גַּנָּב שֶׁגְּנָבוֹ מִבֵּית הַבְּעָלִים, וּתְנָא גַּנָּב שֶׁגְּנָבוֹ מִבֵּית שׁוֹמֵר.

אָמַר לֵיהּ רַב אָשֵׁי: לָא תְּדַחֵייהּ; מָה לִי גַּנָּב שֶׁגְּנָבוֹ מִבֵּית שׁוֹמֵר, מָה לִי גַּנָּב שֶׁגְּנָבוֹ מִבֵּית בְּעָלִים?

אֶלָּא לָאו שׁוֹמֵר – וּשְׁמַע מִינַּהּ תִּיקְנוּ מְשִׁיכָה בְּשׁוֹמְרִין? שְׁמַע מִינַּהּ. אִיתְּמַר נָמֵי, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: כְּדֶרֶךְ שֶׁתִּיקְנוּ מְשִׁיכָה בְּלָקוֹחוֹת, כָּךְ תִּיקְנוּ מְשִׁיכָה בְּשׁוֹמְרִין.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: כְּדֶרֶךְ שֶׁתִּיקְנוּ מְשִׁיכָה בְּלָקוֹחוֹת, כָּךְ תִּיקְנוּ מְשִׁיכָה בְּשׁוֹמְרִין. וּכְשֵׁם שֶׁהַקַּרְקַע נִקְנֵית בְּכֶסֶף, בִּשְׁטָר וּבַחֲזָקָה, כָּךְ שְׁכִירוּת נִקְנֵית בְּכֶסֶף, בִּשְׁטָר וּבַחֲזָקָה.

שְׁכִירוּת דְּמַאי? אִילֵימָא

דף עט:

שְׁכִירוּת דְּמִטַּלְטְלִין, מִטַּלְטְלִי בְּנֵי שְׁטָרָא נִינְהוּ?! אָמַר רַב חִסְדָּא: שְׁכִירוּת דְּקַרְקַע.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: רָאוּהוּ שֶׁהִטְמִין בָּחוֹרְשִׁין וְטָבַח וּמָכַר – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה.

אַמַּאי? הָא לֹא מָשַׁךְ! אָמַר רַב חִסְדָּא: שֶׁהִכִּישָׁהּ בְּמַקֵּל.

אָמְרִי: וְכֵיוָן דְּרָאוּהוּ, גַּזְלָן הוּא! כֵּיוָן דְּקָא מִטַּמְּרִי מִנַּייהוּ, גַּנָּב הוּא.

וְאֶלָּא גַּזְלָן הֵיכִי דָּמֵי? אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: כְּגוֹן בְּנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּגְזֹל אֶת הַחֲנִית מִיַּד הַמִּצְרִי, וַיַּהַרְגֵהוּ בַּחֲנִיתוֹ".

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: כְּגוֹן בַּעֲלֵי שְׁכָם, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיָּשִׂימוּ לוֹ בַעֲלֵי שְׁכֶם מְאָרְבִים עַל רָאשֵׁי הֶהָרִים, וַיִּגְזְלוּ [אֵת] כָּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר עֲלֵיהֶם בַּדָּרֶךְ".

וְרַבִּי אֲבָהוּ – מַאי טַעְמָא לָא אָמַר מֵהַאי? אָמַר לָךְ: כֵּיוָן דְּמִטַּמְּרִי אִיטַּמּוֹרֵי, לָא גַּזְלָנֵי נִינְהוּ.

וְרַבִּי יוֹחָנָן – הָא דְּקָא מִטַּמְּרִי, דְּלָא נִיחְזִינְהוּ אִינָשֵׁי וְנִיעְרְקוּ מִנַּייהוּ.

שְׁאֲלוּ תַּלְמִידָיו אֶת רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: מִפְּנֵי מָה הֶחְמִירָה תּוֹרָה בְּגַנָּב יוֹתֵר מִגַּזְלָן? אָמַר לָהֶן: זֶה – הַשְׁוָוה כְּבוֹד עֶבֶד לִכְבוֹד קוֹנוֹ, וְזֶה – לֹא הִשְׁוָוה כְּבוֹד עֶבֶד לִכְבוֹד קוֹנוֹ.

כְּבְיָכוֹל עָשָׂה עַיִן שֶׁל מַטָּה כְּאִילּוּ אֵינָהּ רוֹאָה, וְאוֹזֶן שֶׁל מַטָּה כְּאִילּוּ אֵינָהּ שׁוֹמַעַת, שֶׁנֶּאֱמַר: "הוֹי הַמַּעֲמִיקִים מֵה' לַסְתִּר עֵצָה, וְהָיָה בְמַחְשָׁךְ מַעֲשֵׂיהֶם וְגוֹ'"; וּכְתִיב: "וַיֹּאמְרוּ לֹא יִרְאֶה יָהּ וְלֹא יָבִין אֱלֹהֵי יַעֲקֹב"; וּכְתִיב: "כִּי [וְאָמְרוּ] עָזַב ה' אֶת הָאָרֶץ, וְאֵין ה' רֹאֶה".

תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי מֵאִיר: מָשָׁלוּ מָשָׁל מִשּׁוּם רַבָּן גַּמְלִיאֵל, לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לִשְׁנֵי בְּנֵי אָדָם שֶׁהָיוּ בְּעִיר וְעָשׂוּ מִשְׁתֶּה, אֶחָד זִימֵּן אֶת בְּנֵי הָעִיר וְלֹא זִימֵּן אֶת בְּנֵי הַמֶּלֶךְ, וְאֶחָד לֹא זִימֵּן אֶת בְּנֵי הָעִיר וְלֹא זִימֵּן אֶת בְּנֵי הַמֶּלֶךְ. אֵיזֶה מֵהֶן עוֹנְשׁוֹ מְרוּבֶּה? הֱוֵי אוֹמֵר: זֶה שֶׁזִּימֵּן אֶת בְּנֵי הָעִיר וְלֹא זִימֵּן אֶת בְּנֵי הַמֶּלֶךְ.

אָמַר רַבִּי מֵאִיר: בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה גָּדוֹל כֹּחַ שֶׁל מְלָאכָה: שׁוֹר, שֶׁבִּיטְּלוֹ מִמְּלַאכְתּוֹ – חֲמִשָּׁה; שֶׂה, שֶׁלֹּא בִּיטְּלוֹ מִמְּלַאכְתּוֹ – אַרְבָּעָה.

אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה גָּדוֹל כֹּבוֹד הַבְּרִיּוֹת: שׁוֹר, שֶׁהָלַךְ בְּרַגְלָיו – חֲמִשָּׁה; שֶׂה, שֶׁהִרְכִּיבוֹ עַל כְּתֵיפּוֹ – אַרְבָּעָה.

מַתְנִי' אֵין מְגַדְּלִין בְּהֵמָה דַּקָּה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל; אֲבָל מְגַדְּלִין בְּסוּרְיָא, וּבַמִּדְבָּרוֹת שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

אֵין מְגַדְּלִין תַּרְנְגוֹלִין בֵּירוּשָׁלַיִם, מִפְּנֵי הַקֳּדָשִׁים; וְלֹא כֹּהֲנִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי הַטָּהֳרוֹת.

אֵין מְגַדְּלִין חֲזִירִין – בְּכָל מָקוֹם. לֹא יְגַדֵּל אָדָם אֶת הַכֶּלֶב, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה קָשׁוּר בְּשַׁלְשֶׁלֶת.

אֵין פּוֹרְסִין נִישׁוּבִים לְיוֹנִים, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה רָחוֹק מִן הַיִּשּׁוּב שְׁלֹשִׁים רִיס.

גְּמָ' תָּנוּ רַבָּנָן: אֵין מְגַדְּלִין בְּהֵמָה דַּקָּה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֲבָל מְגַדְּלִין בַּחוֹרְשִׁין שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. בְּסוּרְיָא – אֲפִילּוּ בַּיִּשּׁוּב, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּחוּצָה לָאָרֶץ.

תַּנְיָא אִידַּךְ: אֵין מְגַדְּלִין בְּהֵמָה דַּקָּה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל; אֲבָל מְגַדְּלִין בְּמִדְבָּר שֶׁבִּיהוּדָה, וּבַמִּדְבָּר שֶׁבִּסְפַר עַכּוֹ. וְאַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ אֵין מְגַדְּלִין בְּהֵמָה דַּקָּה, אֲבָל מְגַדְּלִין בְּהֵמָה גַּסָּה; לְפִי שֶׁאֵין גּוֹזְרִין גְּזֵרָה עַל הַצִּבּוּר אֶלָּא אִם כֵּן רוֹב צִבּוּר יְכוֹלִין לַעֲמוֹד בָּהּ.

בְּהֵמָה דַּקָּה אֶפְשָׁר לְהָבִיא מֵחוּצָה לָאָרֶץ, בְּהֵמָה גַּסָּה אִי אֶפְשָׁר לְהָבִיא מֵחוּצָה לָאָרֶץ.

וְאַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ אֵין מְגַדְּלִין בְּהֵמָה דַּקָּה – אֲבָל מְשַׁהֶה הוּא קוֹדֶם לָרֶגֶל שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְקוֹדֶם מִשְׁתֶּה בְּנוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם. וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְשַׁהֶה אֶת הָאַחֲרוֹנָה שְׁלֹשִׁים יוֹם.

דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא דְּאִי נָפַק לֵיהּ רֶגֶל, וּמִכִּי זַבְנַהּ עַד הַשְׁתָּא אַכַּתִּי לָא מְלוֹ לֵיהּ תְּלָתִין יוֹמִין; לָא נֵימָא תְּלָתִין מִשְׁרָא שְׁרֵי לֵיהּ לְשַׁהוּיֵי, אֶלָּא כֵּיוָן דְּנָפַק לֵיהּ רֶגֶל – לָא מִבְּעֵי לֵיהּ לְשַׁהוּיֵי.

דף פ.

וְהַטַּבָּח לוֹקֵחַ וְשׁוֹחֵט, לוֹקֵחַ וְשׁוֹהֶה – וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְשַׁהֶה הָעֲגוּנָה שְׁבָּהֶן שְׁלֹשִׁים יוֹם.

שָׁאֲלוּ תַּלְמִידָיו אֶת רַבָּן גַּמְלִיאֵל: מַהוּ לְגַדֵּל? אָמַר לָהֶן: מוּתָּר. וְהָתְנַן: אֵין מְגַדְּלִין!
אֶלָּא הָכִי קָא בָּעוּ מִינֵּיהּ: מַהוּ לְשַׁהוֹת? אָמַר לָהֶן: מוּתָּר, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא תֵּצֵא וְתִרְעֶה בָּעֵדֶר;
אֶלָּא קוֹשְׁרָהּ בְּכַרְעֵי הַמִּטָּה.
תָּנוּ רַבָּנָן: מַעֲשֶׂה בְּחָסִיד אֶחָד שֶׁהָיָה גּוֹנֵחַ מִלִּבּוֹ, וְשָׁאֲלוּ לָרוֹפְאִים, וְאָמְרוּ: אֵין לוֹ תַּקָּנָה
עַד שֶׁיִּנַּק חָלָב רוֹתֵחַ מִשַּׁחֲרִית לְשַׁחֲרִית. וְהֵבִיאוּ לוֹ עֵז וְקָשְׁרוּ לוֹ בְּכַרְעֵי הַמִּטָּה, וְהָיָה
יוֹנֵק מִמֶּנָּה מִשַּׁחֲרִית לְשַׁחֲרִית.
לְיָמִים נִכְנְסוּ חֲבֵירָיו לְבַקְּרוֹ, כֵּיוָן שֶׁרָאוּ אוֹתָהּ הָעֵז קְשׁוּרָה בְּכַרְעֵי הַמִּטָּה – חָזְרוּ
לַאֲחוֹרֵיהֶם, וְאָמְרוּ: לְסָטִים מְזוּיָּין בְּבֵיתוֹ שֶׁל זֶה, וְאָנוּ נִכְנָסִין אֶצְלוֹ?!
יָשְׁבוּ וּבָדְקוּ, וְלֹא מָצְאוּ בּוֹ אֶלָּא אוֹתוֹ עָוֹן שֶׁל אוֹתָהּ הָעֵז. וְאַף הוּא בִּשְׁעַת מִיתָתוֹ אָמַר:
יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁאֵין בִּי עָוֹן אֶלָּא עָוֹן אוֹתָהּ הָעֵז, שֶׁעָבַרְתִּי עַל דִּבְרֵי חֲבֵרַי.
אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: מִבַּעֲלֵי בָתִּים שֶׁבַּגְּלִיל הָעֶלְיוֹן הָיוּ בֵּית אַבָּא; וּמִפְּנֵי מָה חָרְבוּ? שֶׁהָיוּ
מַרְעִין בְּחוֹרְשִׁין, וְדָנִין דִּינֵי מָמוֹנוֹת בְּיָחִיד. וְאַף עַל פִּי שֶׁהָיוּ לָהֶם חוֹרְשִׁים סָמוּךְ לְבָתֵּיהֶם,
שָׂדֶה קְטַנָּה הָיְתָה וּמַעֲבִירִין דֶּרֶךְ עָלֶיהָ.
תָּנוּ רַבָּנָן: רוֹעֶה שֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה – אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לְמָכוֹר מִיָּד, אֶלָּא מוֹכֵר עַל יָד עַל יָד.
וְכֵן גֵּר שֶׁנִּפְלוּ לוֹ כְּלָבִים וַחֲזִירִים בִּירוּשָּׁתוֹ – אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לְמָכוֹר מִיָּד, אֶלָּא מוֹכֵר עַל
יָד עַל יָד.
וְכֵן מִי שֶׁנָּדַר לִיקַּח בַּיִת וְלִיקַּח אִשָּׁה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל – אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לִיקַּח מִיָּד, עַד
שֶׁיִּמְצָא אֶת הַהוֹגֶנֶת לוֹ.
וּמַעֲשֶׂה בְּאִשָּׁה אַחַת שֶׁהָיָה בְּנָהּ מֵיצֵר לָהּ, וְקִפְּצָה וְנִשְׁבְּעָה: "כָּל מִי שֶׁיָּבֹא, אֵינִי
מַחְזִירָתוֹ", וְקִפְּצוּ עָלֶיהָ בְּנֵי אָדָם שֶׁאֵינָן מְהוּגָּנִין. וּכְשֶׁבָּא הַדָּבָר אֵצֶל חֲכָמִים, אָמְרוּ: לֹא
נִתְכַּוְּונָה זוֹ אֶלָּא לְהָגוֹן לָהּ.
כְּשֵׁם שֶׁאָמְרוּ אֵין מְגַדְּלִין בְּהֵמָה דַּקָּה, כָּךְ אָמְרוּ אֵין מְגַדְּלִין חַיָּה דַּקָּה. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל
אוֹמֵר: מְגַדְּלִין כְּלָבִים כּוּפְרִין, וַחֲתוּלִים, וְקוֹפִין, וְחוּלְדּוֹת סְנָאִים – מִפְּנֵי שֶׁעֲשׂוּיִים לְנַקֵּר
אֶת הַבַּיִת.
מַאי חוּלְדּוֹת סְנָאִים? אָמַר רַב יְהוּדָה: שִׁרְצָא חַרְצָא. וְאִיכָּא דְּאָמְרִי: חַרְזָא – דְּקַטְּיֵנִי שְׁקַיהּ,
וְרָעֲיָא בֵּיֵנִי וַורְדֵּינֵי. וּמַאי שִׁרְצָא? דְּמַתַּתְאֵי שְׁקַיהּ.
אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: עְשִׂינוּ עַצְמֵנוּ בְּבָבֶל כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְבָהֵמָה דַּקָּה. אָמַר לֵיהּ רַב
אַדָּא בַּר אַהֲבָה לְרַב הוּנָא: דִּידָךְ מַאי?

אֲמַר לֵיהּ: דִּידַן קָא מִינַטְרָא לְהוּ חוּבָּה. אֲמַר לֵיהּ: חוּבָּה תְּקַבְּרִינְהוּ לְבָנַהּ. כּוּלְּהוּ שְׁנֵיהּ דְּרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה לָא אִקַּיֵּים זַרְעָא לְרַב הוּנָא מֵחוּבָּה. אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: עֲשִׂינוּ עַצְמֵנוּ בָּבֶל כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לִבְהֵמָה דַּקָּה, מִכִּי אָתָא רַב לְבָבֶל.

רַב וּשְׁמוּאֵל וְרַב אַסִּי אִיקְּלַעוּ לְבֵי שְׁבוּעַ הַבֵּן, וְאָמְרִי לַהּ לְבֵי יְשׁוּעַ הַבֵּן. רַב לָא עָיֵיל קַמֵּיהּ דִּשְׁמוּאֵל,

דף פ:

שְׁמוּאֵל לָא עָיֵיל קַמֵּיהּ דְּרַב אַסִּי, רַב אַסִּי לָא עָיֵיל קַמֵּיהּ דְּרַב. אָמְרִי: מַאן נְתָרַח? נִתְרַח שְׁמוּאֵל וְנֵיתֵי רַב וְרַב אַסִּי.

וְנִתְרַח רַב אוֹ רַב אַסִּי! רַב – מִילְּתָא בְּעָלְמָא הוּא דַּעֲבַד לֵיהּ לִשְׁמוּאֵל; מִשּׁוּם הָהוּא מַעֲשֶׂה דְּלַטְיֵיהּ, אַדְּבְּרֵיהּ רַב עָלֵיהּ.

אַדְּהָכִי וְהָכִי, אֲתָא שׁוּנְרָא קַטְעֵיהּ לִידָא דְּיָנוֹקָא. נָפַק רַב וּדְרַשׁ: חָתוּל – מוּתָּר לְהוֹרְגוֹ, וְאָסוּר לְקַיְּימוֹ, וְאֵין בּוֹ מִשּׁוּם גָּזֵל, וְאֵין בּוֹ מִשּׁוּם הָשֵׁב אֲבֵידָה לַבְּעָלִים.

וְכֵיוָן דְּאָמְרַתְּ "מוּתָּר לְהוֹרְגוֹ", מַאי נִיהוּ תּוּ "אָסוּר לְקַיְּימוֹ"? מַהוּ דְּתֵימָא: מוּתָּר לְהוֹרְגוֹ, אֵיסוּרָא לֵיכָּא; קָא מַשְׁמַע לַן.

אָמְרִי: וְכֵיוָן דְּאָמְרַתְּ "אֵין בּוֹ מִשּׁוּם גָּזֵל", מַאי נִיהוּ תּוּ "אֵין בּוֹ מִשּׁוּם הָשֵׁב אֲבֵידָה לַבְּעָלִים"? אָמַר רָבִינָא: לְעוֹרוֹ.

מֵיתִיבִי, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: מְגַדְּלִין כְּלָבִים כּוּפְרִין, וַחֲתוּלִין, וְקוֹפִּין, וְחוּלְדּוֹת סְנָאִים – מִפְּנֵי שֶׁעֲשׁוּיִין לְנַקֵּר אֶת הַבַּיִת! לָא קַשְׁיָא; הָא בְּאוּכְמָא, הָא בְּחִיוּוָרָא.

וְהָא מַעֲשֶׂה דְּרַב – אוּכְמָא הֲוָה! הָתָם – אוּכְמָא בַּר חִיוָּרָא הֲוָה. וְהָא מִבְעָיָא בָּעֵיא לֵיהּ רָבִינָא!

דְּבָעֵי רָבִינָא: אוּכְמָא בַּר חִיוָּרָא, מַהוּ? כִּי קָמַבָּעְיָא לֵיהּ לְרָבִינָא – בְּאוּכְמָא בַּר חִיוָּרָא בַּר אוּכְמָא; מַעֲשֶׂה דְּרַב – בְּאוּכְמָא בַּר חִיוָּרָא בַּר חִיוָּרָא הֲוָה.

(חב"ד בי"ח בחי"ן – סִימָן.) אָמַר רַבִּי אַחָא בַּר פָּפָּא מִשּׁוּם רַבִּי אַבָּא בַּר פָּפָּא מִשּׁוּם רַבִּי אַדָּא בַּר פָּפָּא, וְאָמְרִי לַהּ: אָמַר רַבִּי אַבָּא בַּר פָּפָּא מִשּׁוּם רַבִּי חִיָּיא בַּר פָּפָּא מִשּׁוּם רַבִּי אַחָא בַּר פָּפָּא, וְאָמְרִי לַהּ: אָמַר רַבִּי אַבָּא בַּר פָּפָּא מִשּׁוּם רַבִּי אַחָא בַּר פָּפָּא מִשּׁוּם רַבִּי חֲנִינָא בַּר פָּפָּא:

מַתְרִיעִין עַל הַחִיכּוּךְ בְּשַׁבָּת, וְדֶלֶת הַנִּנְעֶלֶת לֹא בְּמְהֵרָה תִּפָּתַח, וְהַלּוֹקֵחַ בַּיִת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל – כּוֹתְבִין עָלָיו אוֹנוֹ אֲפִילּוּ בְּשַׁבָּת.

מֵיתִיבִי: וּשְׁאָר פּוּרְעָנִיּוֹת הַמִּתְרַגְּשׁוֹת וּבָאוֹת עַל הַצִּבּוּר – כְּגוֹן חִיכּוּךְ, חָגָב, זְבוּב, צְרִירָעָה וְיַתּוּשׁ, וְשִׁילּוּחַ נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים – לֹא הָיוּ מַתְרִיעִין, אֶלָּא צוֹעֲקִים!

לָא קַשְׁיָא; כָּאן בְּלַח, כָּאן בְּיָבֵשׁ. דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: שְׁחִין שֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הַמְצָרִים – לַח מִבַּחוּץ וְיָבֵשׁ מִבִּפְנִים, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיְהִי שְׁחִין אֲבַעְבֻּעֹת פּוֹרֵחַ בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה".

"וְדֶלֶת הַנֶּעֱלֶת לֹא בִּמְהֵרָה תִּפָּתַח", מַאי הִיא? מָר זוּטְרָא אָמַר: סְמִיכָה. רַב אָשֵׁי אָמַר: כָּל הַמְרִיעִין לוֹ, לֹא בִּמְהֵרָה מְטִיבִין לוֹ. רַב אַחָא מִדִּיפְתִּי אָמַר: לְעוֹלָם אֵין מְטִיבִין לוֹ. וְלָא הִיא, רַב אַחָא מִדִּיפְתִּי מִילְתָא דְּנַפְשֵׁיהּ הוּא דְּאָמַר.

וְהַלוֹקֵחַ בַּיִת בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל – כּוֹתְבִין עָלָיו אוֹנוֹ אֲפִילּוּ בְּשַׁבָּת. בְּשַׁבָּת סָלְקָא דַּעְתָּךְ?! אֶלָּא כִּדְאָמַר רָבָא הָתָם: אוֹמֵר לְגוֹי וְעוֹשֶׂה; הָכִי נָמֵי, אוֹמֵר לְגוֹי וְעוֹשֶׂה. וְאַף עַל גַּב דַּאֲמִירָה לְגוֹי שְׁבוּת הִיא, מִשּׁוּם יִשּׁוּב אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לָא גָּזְרוּ בֵּיהּ רַבָּנַן.

אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: הַלּוֹקֵחַ עִיר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כּוֹפִין אוֹתוֹ לִיקַּח לָהּ דֶּרֶךְ מֵאָרְבַּע רוּחוֹתֶיהָ, מִשּׁוּם יִשּׁוּב אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

תָּנוּ רַבָּנַן, עֲשָׂרָה תְּנָאִין הִתְנָה יְהוֹשֻׁעַ:

דף פא.

שֶׁיְּהוּ מַרְעִין בָּחוֹרְשִׁין; וּמְלַקְּטִין עֵצִים בִּשְׂדוֹתֵיהֶם; וּמְלַקְּטִים עֲשָׂבִים בְּכָל מָקוֹם – חוּץ מִתִּלְתָּן; וְקוֹטְמִים נְטִיעוֹת בְּכָל מָקוֹם – חוּץ מִגְּרוֹפְיוֹת שֶׁל זַיִת; וּמַעְיָן הַיּוֹצֵא בַּתְּחִילָּה – בְּנֵי הָעִיר מִסְתַּפְּקִין מִמֶּנּוּ; וּמְחַכִּין בְּיַמָּה שֶׁל טְבֶרְיָא, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִפְרוֹס קֶלַע וְיַעֲמִיד אֶת הַסְּפִינָה;

וְנִפְנִין לַאֲחוֹרֵי הַגָּדֵר, וַאֲפִילּוּ בְּשָׂדֶה מְלֵיאָה כְּרָכוֹם; וּמְהַלְּכִים בִּשְׁבִילֵי הָרְשׁוּת, עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה; וּמִסְתַּלְּקִין לְצִידֵי הַדְּרָכִים מִפְּנֵי יְתֵידוֹת הַדְּרָכִים; וְהַתּוֹעֶה בֵּין הַכְּרָמִים – מְפַסֵּיג וְעוֹלֶה מְפַסֵּיג וְיוֹרֵד; וּמֵת מִצְוָה קוֹנָה מְקוֹמוֹ.

שֶׁיְּהוּ מַרְעִין בָּחוֹרְשִׁין. אָמַר רַב פָּפָּא: לָא אָמְרַן אֶלָּא דַּקָּה בְּגַסָּה, אֲבָל דַּקָּה בְּדַקָּה וְגַסָּה בְּגַסָּה – לָא. וְכָל שֶׁכֵּן גַּסָּה בְּדַקָּה דְּלָא.

וּמְלַקְּטִין עֵצִים מִשְּׂדוֹתֵיהֶם. לָא אָמְרַן אֶלָּא בְּהֵיזְמֵי וְהֵיגֵי, אֲבָל בִּשְׁאָר עֵצִים – לָא. וַאֲפִילּוּ בְּהֵיזְמֵי וְהֵיגֵי – לָא אָמְרַן אֶלָּא בִּמְחוּבָּרִין, אֲבָל בִּתְלוּשִׁין – לָא.

וַאֲפִילּוּ בִּמְחוּבָּרִין – לָא אָמְרַן אֶלָּא בְּלַחִין, אֲבָל בְּיבֵשִׁין – לָא. וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְשָׁרֵשׁ.

וּמְלַקְּטִין עֲשָׂבִים בְּכָל מָקוֹם, חוּץ מִשְּׂדֵה תִּלְתָּן. לְמֵימְרָא דְּתִלְתָּן מְעַלּוּ לַהּ עֲשָׂבִים? וּרְמִינְהִי: תִּלְתָּן שֶׁעָלְתָה עִם מִינֵי עֲשָׂבִים – אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לַעֲקוֹר!

אָמַר רַב יִרְמְיָה: לָא קַשְׁיָא; כָּאן לְזֶרַע, כָּאן לְזִירִין. לְזֶרַע – קָשׁוּ לַהּ עֲשָׂבִים, דְּמַכְחֲשִׁי לַהּ; לְזִירִין – מְעַלֵּי לַהּ, דְּכִי קָיְימִי בֵּינֵי עֲשָׂבִים – מִירַכְּבָא.

אִיבָּעֵית אֵימָא: כָּאן לְאָדָם, כָּאן לִבְהֵמָה. דְּכֵיוָן דִּלְבְהֵמָה הוּא דְּזַרְעָה, עֲשָׂבִים נָמֵי מִיבְּעֵי לַהּ. וּמְנָא יָדְעִינַן? אָמַר רַב פָּפָּא: שָׁאנְיָה מְשָׁאֵרִי – לְאָדָם, לָא שָׁאנְיָה מְשָׁאֵרִי – לִבְהֵמָה.
וְקוֹטְמִין נְטִיעָה בְּכָל מָקוֹם, חוּץ מִגְּרוֹפְיוֹת שֶׁל זַיִת. פֵּירְשׁוּ רַבִּי תַּנְחוּם וְרַבִּי בְּרֶכְיָה מְשׁוּם זָקֵן אֶחָד: בְּזַיִת – כְּבֵיצָה. בְּקָנִים וּבְגֶפָנִים – מִן הַפִּקָּק וּלְמַעְלָה. וּשְׁאָר כָּל הָאִילָנוֹת – מִן אוּבּוֹ שֶׁל אִילָן, וְלֹא מִן חוּדּוֹ שֶׁל אִילָן;
מִן חָדָשׁ שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה פֵּירוֹת, וְלֹא מִן יָשָׁן שֶׁהוּא עוֹשֶׂה פֵּירוֹת; מִמְּקוֹם שֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה אֶת הַחַמָּה,

דף פא:

וְלֹא מִמְּקוֹם שֶׁהוּא רוֹאֶה אֶת הַחַמָּה; שֶׁנֶּאֱמַר: "וּמִמֶּגֶד תְּבוּאֹת שְׁמֶשׁ".
וּמַעְיָן הַיּוֹצֵא תְּחִילָּה – בְּנֵי הָעִיר מִסְתַּפְּקִין מִמֶּנּוּ. אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא: וְנוֹתֵן לוֹ דָּמִים. וְלֵית הִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ.
וּמְחַכִּין בְּיַמָּהּ שֶׁל טְבֶרְיָא, וּבְלֶבַד שֶׁלֹּא יִפְרוֹס קֶלַע וְיַעֲמִיד אֶת הַסְּפִינָה – אֲבָל צָד הוּא בִּרְשָׁתוֹת וּבְמַכְמָרוֹת. תָּנוּ רַבָּנָן: בָּרִאשׁוֹנָה הִתְנוּ שְׁבָטִים זֶה עִם זֶה שֶׁלֹּא יִפְרוֹס קְלִיעָה וְיַעֲמִיד אֶת הַסְּפִינָה, אֲבָל צָד הוּא בִּרְשָׁתוֹת וּבְמַכְמָרוֹת.
תָּנוּ רַבָּנָן: יַמָּהּ שֶׁל טְבֶרְיָא – בְּחֶלְקוֹ שֶׁל נַפְתָּלִי הָיְתָה. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁנִּטַּל מִלֹּא חֶבֶל חֵרֶם בְּדָרוֹמָהּ, לְקַיֵּים מַה שֶּׁנֶּאֱמַר "יָם וְדָרוֹם יְרָשָׁה".
תַּנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: תְּלוּשִׁין שֶׁבָּהָרִים – בְּחֶזְקַת כָּל הַשְּׁבָטִים הֵן עוֹמְדִים, וּמְחוּבָּרִים – בְּחֶזְקַת אוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט.
וְאֵין לְךָ כָּל שֵׁבֶט וְשֵׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁאֵין לוֹ בָּהָר וּבַשְּׁפֵלָה וּבַנֶּגֶב וּבָעֲמָק, שֶׁנֶּאֱמַר: "פְּנוּ וּסְעוּ לָכֶם וּבֹאוּ הַר הָאֱמוֹרִי וְאֶל כָּל שְׁכֵנָיו; בָּעֲרָבָה, בָּהָר, בַּשְּׁפֵלָה וּבַנֶּגֶב וּבְחוֹף הַיָּם וְגוֹ'. וְכֵן אַתָּה מוֹצֵא בַּכְּנַעֲנִים וּבַפְּרִיזִּים וּבָאֱמוֹרִיִּים שֶׁלִּפְנֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאֶל כָּל שְׁכֵנָיו" – אַלְמָא שְׁכֵנָיו הָכִי הָווּ.
וְנִפְנִין לַאֲחוֹרֵי הַגָּדֵר, וַאֲפִילּוּ בְּשָׂדֶה שֶׁהִיא מְלֵאָה כַּרְכּוֹם. אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לִיטּוֹל הֵימֶנּוּ צְרוֹר. אָמַר רַב חִסְדָּא: וַאֲפִילּוּ בְּשַׁבָּת. מָר זוּטְרָא חֲסִידָא שָׁקֵיל וּמַהְדַּר, וַאֲמַר לֵיהּ לְשַׁמָּעֵיהּ (לְמָחָר): זִיל שֵׁירְקֵיהּ.
וּמְהַלְּכִין בְּשָׁבִילֵי הָרְשׁוּת, עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה. אָמַר רַב פָּפָּא: וְהַאי דִּידַן – אֲפִילּוּ טַל קָשֵׁי לֵיהּ.
וּמְסַלְּקִין לְצִידֵי הַדְּרָכִים, מִפְּנֵי יְתֵידוֹת הַדְּרָכִים. שְׁמוּאֵל וְרַב יְהוּדָה הֲווֹ שָׁקְלִי וְאָזְלִי בְּאוֹרְחָא, הֲוָה מִסְתַּלֵּק שְׁמוּאֵל לְצִידֵי הַדְּרָכִים. אָמַר לֵיהּ רַב יְהוּדָה: תְּנַאי שֶׁהִתְנָה יְהוֹשֻׁעַ, אֲפִילּוּ בְּבָבֶל?! אֲמַר לֵיהּ: שֶׁאֲנִי אוֹמֵר, אֲפִילּוּ בְּחוּצָה לָאָרֶץ.

רַבִּי וְרַבִּי חִיָּיא הֲווֹ שָׁקְלִי וְאָזְלִי בְּאוֹרְחָא, אִסְתַּלַקוּ לְצִידֵי הַדְּרָכִים. הֲוָה קָא מְפַסֵּיעַ וְאָזֵיל רַבִּי יְהוּדָה בֶּן (קְנוֹסָא) [נְקוֹסָא] קַמַּיְיהוּ, אֲמַר לֵיהּ רַבִּי לְרַבִּי חִיָּיא: מִי הוּא זֶה שֶׁמַּרְאֶה גְּדוּלָּה בְּפָנֵינוּ?

אֲמַר לֵיהּ רַבִּי חִיָּיא: שֶׁמָּא רַבִּי יְהוּדָה בֶּן (קְנוֹסָא) [נְקוֹסָא] תַּלְמִידִי הוּא, וְכָל מַעֲשָׂיו לְשֵׁם שָׁמַיִם. כִּי מְטוֹ לְגַבֵּיהּ, חַזְיֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ: אִי לָאו יְהוּדָה בֶּן (קְנוֹסָא) [נְקוֹסָא] אַתְּ, גְּזַרְתִּינָךְ לִשְׁקָדָּה בְּגִיזְרָא דְּפַרְזְלָא.

הַתּוֹעֶה בֵּין הַכְּרָמִים, מְפַסֵּיג וְיוֹרֵד מְפַסֵּיג וְעוֹלֶה. תָּנוּ רַבָּנָן: הָרוֹאֶה חֲבֵירוֹ תּוֹעֶה בֵּין הַכְּרָמִים, מְפַסֵּיג וְעוֹלֶה מְפַסֵּיג וְיוֹרֵד, עַד שֶׁמַּעֲלֵהוּ לָעִיר אוֹ לַדֶּרֶךְ. וְכֵן הוּא שֶׁתּוֹעֶה בֵּין הַכְּרָמִים, מְפַסֵּיג וְעוֹלֶה מְפַסֵּיג וְיוֹרֵד עַד שֶׁיַּעֲלֶה לָעִיר אוֹ לַדֶּרֶךְ.

מַאי "וְכֵן"? מַהוּ דְּתֵימָא, חֲבֵירוֹ הוּא דְּיָדַע לְהֵיכָא מְסַלֵּק – דְּנִיפְסוֹג; אֲבָל הוּא, דְּלָא יָדַע לְהֵיכָא קָא סָלֵיק – לָא נִיפְסוֹג, נַהְדְּרֵיהּ (נָהְדַּר) [מְהַדַּר] בֵּי מִיצְּרֵי; קָא מַשְׁמַע לַן.

הָא דְּאוֹרְיֵיתָא הוּא, דְּתַנְיָא: הֲשָׁבַת גּוּפוֹ מִנַּיִין? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וַהֲשֵׁבוֹתוֹ"!

דְּאוֹרְיֵיתָא הוּא דְּקָאֵי בֵּי מִיצְּרֵי, אֲתָא הוּא תַּקֵּן דְּמְפַסֵּיג וְעוֹלֶה מְפַסֵּיג וְיוֹרֵד.

וּמֵת מִצְוָה קָנָה מְקוֹמוֹ. וּרְמִינְהִי: הַמּוֹצֵא מֵת מוּטָל בְּאֵיסְרַטְיָא, מְפַנֵּהוּ לִימִין אֵיסְרַטְיָא אוֹ לְשְׂמאל אֵיסְרַטְיָא. שְׁדֵה בוּר וּשְׁדֵה נִיר – מְפַנֵּהוּ לִשְׁדֵה בוּר.

שְׁדֵה נִיר וּשְׁדֵה זֶרַע – מְפַנֵּהוּ לִשְׁדֵה נִיר. הָיוּ שְׁתֵּיהֶן בוּרוֹת; שְׁתֵּיהֶן נִירוֹת; שְׁתֵּיהֶן זְרוּעוֹת – מְפַנֵּהוּ לְמָקוֹם שֶׁיִּרְצֶה!

אָמַר רַב בִּיבִי: בְּמוּטָל עַל הַמֵּיצַר; מִתּוֹךְ שֶׁנִּיתָּן לְפַנּוֹתוֹ, מְפַנֵּהוּ לְכָל מָקוֹם שֶׁיִּרְצֶה.

אָמְרִי: עֲשָׂרָה?! הָנֵי חַד סְרֵי הָוְיֶין! מְהַלְכִין בִּשְׁבִילֵי הָרְשׁוּת – שְׁלֹמֹה אַמְרָהּ.

כִּדְתַנְיָא: הָרֵי שֶׁכָּלוּ פֵּירוֹתָיו מִן הַשָּׂדֶה, וְאֵינוֹ מַנִּיחַ בְּנֵי אָדָם לִיכָּנֵס בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ – מָה הַבְּרִיּוֹת אוֹמְרוֹת עָלָיו? מָה הֲנָאָה יֵשׁ לְפִלּוֹנִי, וּמָה הַבְּרִיּוֹת מַזִּיקוֹת לוֹ? עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר: "מְהֻיּוֹת טוֹב אַל תִּקְרֵי רָע". וּמִי כְּתִיב: "מְהֻיּוֹת טוֹב אַל תִּקְרֵי רָע"? אֵין, כְּתִיב כִּי הַאי גַּוְונָא: "אַל תִּמְנַע טוֹב מִבְּעָלָיו, בִּהְיוֹת לְאֵל יָדְךָ לַעֲשׂוֹת".

וְתוּ לֵיכָּא? וְהָא אִיכָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה – דְּתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּשָׁעַת הוֹצָאַת זְבָלִים, אָדָם מוֹצִיא זְבָלוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְצוֹבְרוֹ כָּל שְׁלֹשִׁים; כְּדֵי שֶׁיְּהֵא נִישׁוּף בְּרַגְלֵי אָדָם וּבְרַגְלֵי בְּהֵמָה. שֶׁעַל מְנָת כֵּן הִנְחִיל יְהוֹשֻׁעַ לְיִשְׂרָאֵל אֶת הָאָרֶץ!

וְהָא אִיכָּא דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה – דְּתַנְיָא, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: תְּנֵאי בֵּית דִּין הוּא שֶׁיְּהֵא זֶה יוֹרֵד לְתוֹךְ שְׂדֵה חֲבֵירוֹ וְקוֹצֵץ שׁוֹכוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ לְהַצִּיל נְחִיל שֶׁלּוֹ, וְנוֹתֵן לוֹ דְּמֵי שׁוֹכוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ;

וּתְנַאי בֵּית דִּין הוּא שֶׁיְּהֵא זֶה שׁוֹפֵךְ יֵינוֹ וּמַצִּיל דּוּבְשָׁנוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ, וְנוֹטֵל דְּמֵי יֵינוֹ מִתּוֹךְ דּוּבְשָׁנוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ; וּתְנַאי בֵּית דִּין הוּא שֶׁיְּהֵא זֶה מְפָרֵק אֶת עֵצָיו וְטוֹעֵן פִּשְׁתָּנוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ, וְנוֹטֵל דְּמֵי עֵצָיו מִתּוֹךְ פִּשְׁתָּנוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ; שֶׁעַל מְנָת כֵּן הִנְחִיל יְהוֹשֻׁעַ לְיִשְׂרָאֵל אֶת הָאָרֶץ! בִּיחִידָאֵי לָא קָאָמְרִינַן.

דף פב.

וְהָא כִּי אֲתָא רַבִּי אָבִין אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֶחָד אִילָן הַנּוֹטֶה לְתוֹךְ שְׂדֵה חֲבֵירוֹ, וְאֶחָד אִילָן הַסָּמוּךְ לַמֶּצַר – מֵבִיא וְקוֹרֵא, שֶׁעַל מְנָת כֵּן הִנְחִיל יְהוֹשֻׁעַ לְיִשְׂרָאֵל אֶת הָאָרֶץ!

אֶלָּא מַאן תָּנָא עֲשָׂרָה תְּנָאִין שֶׁהִתְנָה יְהוֹשֻׁעַ – רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי הוּא. רַב גְּבִיהָה מִבֵּי כְתִיל מַתְנֵי לַהּ בְּהֶדְיָא: רַבִּי תַּנְחוּם וְרַבִּי בְּרֶכְיָה אָמְרִי מִשּׁוּם זְקֵן אֶחָד, וּמַנּוּ – רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי; עֲשָׂרָה תְּנָאִין הִתְנָה יְהוֹשֻׁעַ.

עֲשָׂרָה תַּקָּנוֹת תִּיקֵּן עֶזְרָא: שֶׁקּוֹרִין בַּמִּנְחָה בַּשַּׁבָּת; וְקוֹרִין בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי; וְדָנִין בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי; וּמְכַבְּסִים בַּחֲמִישִׁי בַּשַּׁבָּת; וְאוֹכְלִין שׁוּם בְּעֶרֶב שַׁבָּת; וְשֶׁתְּהֵא אִשָּׁה מַשְׁכֶּמֶת וְאוֹפָה; וְשֶׁתְּהֵא אִשָּׁה חוֹגֶרֶת בְּסִינָר; וְשֶׁתְּהֵא אִשָּׁה חוֹפֶפֶת וְטוֹבֶלֶת; וְשֶׁיְּהוּ רוֹכְלִין מַחֲזִירִין בָּעֲיָירוֹת; וְתִיקֵּן טְבִילָה לְבַעֲלֵי קְרָיִין.

שֶׁיְּהוּ קוֹרְאִין בַּמִּנְחָה בַּשַּׁבָּת – מִשּׁוּם יוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת.

וְשֶׁיְּהוּ קוֹרְאִין בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי – עֶזְרָא תִּיקֵּן?! וְהָא מֵעִיקָּרָא הָוֶה מִיתַּקְּנָא! דְּתַנְיָא: ״וַיֵּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְלֹא מָצְאוּ מָיִם״ – דּוֹרְשֵׁי רְשׁוּמוֹת אָמְרוּ: אֵין מַיִם אֶלָּא תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״הוֹי כָּל צָמֵא לְכוּ לַמַּיִם״.

כֵּיוָן שֶׁהָלְכוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּלֹא תּוֹרָה, נִלְאוּ, עָמְדוּ נְבִיאִים שֶׁבֵּינֵיהֶם וְתִיקְּנוּ לָהֶם שֶׁיְּהוּ קוֹרִין בַּשַּׁבָּת, וּמַפְסִיקִין בְּאֶחָד בַּשַּׁבָּת, וְקוֹרִין בְּשֵׁנִי, וּמַפְסִיקִין שְׁלִישִׁי וּרְבִיעִי, וְקוֹרִין בַּחֲמִישִׁי, וּמַפְסִיקִין עֶרֶב שַׁבָּת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְלִינוּ שְׁלֹשָׁה יָמִים בְּלֹא תּוֹרָה.

מֵעִיקָּרָא תִּקְּנוּ חַד גַּבְרָא – תְּלָתָא פְּסוּקֵי, אִי נָמֵי תְּלָתָא גַּבְרֵי – תְּלָתָא פְּסוּקֵי, כְּנֶגֶד כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים; אֲתָא הוּא, תַּיְקֵּן תְּלָתָא גַּבְרֵי וְעַשְׂרָה פְּסוּקֵי, כְּנֶגֶד עֲשָׂרָה בַּטְלָנִין.

וְדָנִין בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי – דִּשְׂכִיחִי, דְּאָתוּ לְמִקְרָא בְּסִיפְרָא.

וְשֶׁיְּהוּ מְכַבְּסִין בַּחֲמִישִׁי בַּשַּׁבָּת – מִשּׁוּם כְּבוֹד שַׁבָּת.

וְשֶׁיְּהוּ אוֹכְלִין שׁוּם בְּעֶרֶב שַׁבָּת – מִשּׁוּם עוֹנָה; דִּכְתִיב: ״אֲשֶׁר פֹּרְיוֹ יִתֵּן בְּעִתּוֹ״, וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְאִיתֵּימָא רַב נַחְמָן, וְאִיתֵּימָא רַב כָּהֲנָא, וְאִיתֵּימָא רַבִּי יוֹחָנָן: זֶה הַמְשַׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ מֵעֶרֶב שַׁבָּת לְעֶרֶב שַׁבָּת.

תָּנוּ רַבָּנָן, חֲמִשָּׁה דְּבָרִים נֶאֶמְרוּ בַּשּׁוּם: מַשְׁבִּיעַ, וּמַשְׁחִין, וּמַצְהִיל פָּנִים, וּמַרְבֶּה הַזֶּרַע, וְהוֹרֵג כִּנִּים שֶׁבִּבְנֵי מֵעַיִים. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: מַכְנִיס אַהֲבָה וּמוֹצִיא אֶת הַקִּנְאָה.

וְשָׁתְהֵא אִשָּׁה מַשְׁכֶּמֶת וְאוֹפָה – כְּדֵי שֶׁתְּהֵא פַּת מְצוּיָה לַעֲנִיִּים.
וְשָׁתְהֵא אִשָּׁה חוֹגֶרֶת בְּסִינָר – מִשּׁוּם צְנִיעוּתָא.
וְשָׁתְהֵא אִשָּׁה חוֹפֶפֶת וְטוֹבֶלֶת – דְּאוֹרָיְיתָא הִיא!
דְּתַנְיָא: "וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם" – שֶׁלֹּא יְהֵא דָּבָר חוֹצֵץ בֵּין בְּשָׂרוֹ לַמַּיִם. "אֶת בְּשָׂרוֹ" – אֶת הַטָּפֵל לְבְשָׂרוֹ, וּמַאי נִיהוּ – שֵׂעָר!
אָמְרִי: דְּאוֹרָיְיתָא – לְעַיּוֹנֵי דִּלְמָא מִיקְּטַר, אִי נָמֵי מְאַוֵּס מִידֵּי, מִשּׁוּם חֲצִיצָה;

דף פב:

וַאֲתָא אִיהוּ תַּיקֵּן חֲפִיפָה.
וְשָׁיְהוּ רוֹכְלִין מְחַזְּרִין בָּעֲיָירוֹת – מִשּׁוּם תַּכְשִׁיטֵי נָשִׁים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְגַּנּוּ עַל בַּעֲלֵיהֶם.
וְתִיקֵּן טְבִילָה לְבַעֲלֵי קְרָיִין – דְּאוֹרָיְיתָא הוּא! דִּכְתִיב: "וְאִישׁ כִּי תֵצֵא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת זָרַע, וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם"! דְּאוֹרָיְיתָא הוּא לִתְרוּמָה וְקָדָשִׁים; אֲתָא הוּא, תִּיקֵּן אֲפִילּוּ לְדִבְרֵי תוֹרָה.
עֲשָׂרָה דְּבָרִים נֶאֱמְרוּ בִּירוּשָׁלַיִם: אֵין הַבַּיִת חָלוּט בָּהּ; וְאֵינָהּ מְבִיאָה עֶגְלָה עֲרוּפָה; וְאֵינָהּ נַעֲשֵׂית עִיר הַנִּדַּחַת;
וְאֵינָהּ מִטַּמְּאָה בְּנָגָעִים; וְאֵין מוֹצִיאִין בָּהּ זִיזִין וּגְזוּזְטָרָאוֹת; וְאֵין עוֹשִׂין בָּהּ אַשְׁפָּתוֹת;
וְאֵין עוֹשִׂין בָּהּ כְּבְשׁוֹנוֹת; וְאֵין עוֹשִׂין בָּהּ גַּנּוֹת וּפַרְדֵּסוֹת – חוּץ מִגַּנּוֹת וְוַרְדִּין שֶׁהָיוּ מִימוֹת נְבִיאִים הָרִאשׁוֹנִים; וְאֵין מְגַדְּלִים בָּהּ תַּרְנְגוֹלִין; וְאֵין מְלִינִין בָּהּ אֶת הַמֵּת.
אֵין הַבַּיִת חָלוּט בָּהּ – דִּכְתִיב: "וְקָם הַבַּיִת אֲשֶׁר לוֹ חוֹמָה לִצְמִתֻת לַקֹּנֶה אֹתוֹ לְדֹרֹתָיו", וְקֶסְבַר לֹא נִתְחַלְּקָה יְרוּשָׁלַיִם לִשְׁבָטִים.
וְאֵינָהּ מְבִיאָה עֶגְלָה עֲרוּפָה – דִּכְתִיב: "כִּי יִמָּצֵא חָלָל בָּאֲדָמָה אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נוֹתֵן לְךָ לְרִשְׁתָּהּ", וִירוּשָׁלַיִם לֹא נִתְחַלְּקָה לִשְׁבָטִים.
וְאֵינָהּ נַעֲשֵׂית עִיר הַנִּדַּחַת – דִּכְתִיב: "עָרֶיךָ", וִירוּשָׁלַיִם לֹא נִתְחַלְּקָה לִשְׁבָטִים.
וְאֵינָהּ מִטַּמְּאָה בְּנָגָעִים – דִּכְתִיב: "וְנָתַתִּי נֶגַע צָרַעַת בְּבֵית אֶרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם", וִירוּשָׁלַיִם לֹא נִתְחַלְּקָה לִשְׁבָטִים.
וְאֵין מוֹצִיאִין בָּהּ זִיזִין וּגְזוּזְטָרָאוֹת – מִפְּנֵי אֹהֶל הַטּוּמְאָה, וּמִשּׁוּם דְּלָא לִיתַּזְקוּ עוֹלֵי רְגָלִים.
וְאֵין עוֹשִׂין בָּהּ אַשְׁפָּתוֹת – מִשּׁוּם שְׁקָצִים.
וְאֵין עוֹשִׂין בָּהּ כְּבְשׁוֹנוֹת – מִשּׁוּם קוּטְרָא.
וְאֵין עוֹשִׂין בָּהּ גַּנּוֹת וּפַרְדֵּסִין – מִשּׁוּם סִירְחָא.
וְאֵין מְגַדְּלִין בָּהּ תַּרְנְגוֹלִין – מִשּׁוּם קֳדָשִׁים.
וְאֵין מְלִינִין בָּהּ אֶת הַמֵּת – גְּמָרָא.

אֵין מְגַדְּלִין חֲזִירִים בְּכָל מָקוֹם. תָּנוּ רַבָּנָן: כְּשֶׁצָּרוּ בֵּית חַשְׁמוֹנַאי זֶה עַל זֶה, הָיָה הוּרְקָנוֹס מִבִּפְנִים וַאֲרִיסְטוֹבּוּלוּס מִבַּחוּץ. וּבְכָל יוֹם הָיוּ מְשַׁלְשְׁלִים לָהֶם בְּקוּפָּה דִּינָרִין, וְהָיוּ מַעֲלִים לָהֶם תְּמִידִים.

הָיָה שָׁם זָקֵן אֶחָד שֶׁהָיָה מַכִּיר בְּחָכְמַת יְוונִית, אָמַר לָהֶם: כָּל זְמַן שֶׁעוֹסְקִין בָּעֲבוֹדָה – אֵין נִמְסָרִים בְּיֶדְכֶם. לְמָחָר שִׁילְשְׁלוּ דִּינָרִין בְּקוּפָּה, וְהֶעֱלוּ לָהֶם חֲזִיר. כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לַחֲצִי הַחוֹמָה, נָעַץ צִפָּרְנָיו בַּחוֹמָה, וְנִזְדָּעְזָעָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אַרְבַּע מֵאוֹת פַּרְסָה עַל אַרְבַּע מֵאוֹת פַּרְסָה.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמְרוּ: אָרוּר הָאִישׁ שֶׁיְגַדֵּל חֲזִירִים, וְאָרוּר הָאָדָם שֶׁיְלַמֵּד אֶת בְּנוֹ חָכְמַת יְוונִית. וְעַל אוֹתָהּ שָׁעָה שָׁנִינוּ: מַעֲשֶׂה שֶׁבָּא עוֹמֶר מְגַנּוֹת הַצְּרִיפִין, וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם מִבִּקְעַת עֵין סוֹכֵר.

וְחָכְמַת יְוונִית מִי אֲסִירָא?! וְהָתַנְיָא: אָמַר רַבִּי: בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל –

דף פג.

לְשׁוֹן סוּרְסִי לָמָּה? אוֹ לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, אוֹ לְשׁוֹן יְוָנִית! וְאָמַר רַבִּי יוֹסֵי: [בְּ]בָבֶל – לְשׁוֹן אֲרַמִּי לָמָּה? אוֹ לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, אוֹ לְשׁוֹן פָּרְסִי! אָמְרִי: לְשׁוֹן יְוָנִי לְחוּד, חָכְמַת יְוָנִית לְחוּד.

וְחָכְמַת יְוָנִית מִי אֲסִירָא?! וְהָאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל מִשּׁוּם רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: "עֵינִי עוֹלָלָה לְנַפְשִׁי מִכֹּל בְּנוֹת עִירִי" – אֶלֶף יְלָדִים הָיוּ בְּבֵית אַבָּא; חֲמֵשׁ מֵאוֹת מֵהֶם לָמְדוּ תּוֹרָה, חֲמֵשׁ מֵאוֹת לָמְדוּ חָכְמַת יְוָנִית; וְלֹא נִשְׁתַּיֵּיר מֵהֶם אֶלָּא אֲנִי – כָּאן, וּבֶן אֲחִי אַבָּא – בְּעַסְיָא!

אָמְרִי: שָׁאנֵי בֵּית רַבָּן גַּמְלִיאֵל, שֶׁהָיוּ קְרוֹבִים לַמַּלְכוּת. וְכִדְתַנְיָא: הַמְסַפֵּר קוֹמֵי – הֲרֵי זֶה מְדַרְכֵי הָאֱמוֹרִי. אַבְטוּלְמוֹס בַּר רְאוּבֵן הִתִּירוּ לוֹ לְסַפֵּר קוֹמֵי, מִפְּנֵי שֶׁהוּא קָרוֹב לַמַּלְכוּת.

שֶׁל בֵּית רַבָּן גַּמְלִיאֵל הִתִּירוּ לָהֶם לְסַפֵּר בְּחָכְמַת יְוָנִית, מִפְּנֵי שֶׁקְּרוֹבִים לַמַּלְכוּת.

לֹא יְגַדֵּל אָדָם אֶת הַכֶּלֶב אֶלָּא אִם כֵּן קָשׁוּר בְּשַׁלְשֶׁלְאוֹת כוּ'. תָּנוּ רַבָּנָן: לֹא יְגַדֵּל אָדָם אֶת הַכֶּלֶב – אֶלָּא אִם כֵּן קָשׁוּר בְּשַׁלְשֶׁלֶת. אֲבָל מְגַדֵּל הוּא בְּעִיר הַסְּמוּכָה לַסָּפָר, וְקוֹשְׁרוֹ בַּיּוֹם וּמַתִּירוֹ בַּלַּיְלָה.

תַּנְיָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר: הַמְגַדֵּל כְּלָבִים – כִּמְגַדֵּל חֲזִירִים. לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? לְמֵיקַם עֲלֵיהּ בְּאָרוּר.

אָמַר רַב יוֹסֵף בַּר מְנְיוֹמִי אָמַר רַב נַחְמָן: בָּבֶל – כְּעִיר הַסְּמוּכָה לַסָּפָר דָּמֵי. תַּרְגְּמָהּ: נְהַרְדְּעָא.

דְּרֵישׁ רַבִּי דּוֹסְתַּאי דְּמִן בֵּירֵי: "וּבְנָחֹה יֹאמַר שׁוּבָה ה' רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל" – לְלַמֶּדְךָ, שֶׁאֵין שְׁכִינָה שׁוֹרָה עַל יִשְׂרָאֵל פָּחוֹת מִשְּׁנֵי אֲלָפִים וּשְׁנֵי רְבָבוֹת. חָסֵר אַחַת, וְהָיְתָה אִשָּׁה מְעוּבֶּרֶת בֵּינֵיהֶם וּרְאוּיָה לְהַשְׁלִים, וְנָבַח בָּהּ כֶּלֶב וְהִפִּילָה, נִמְצָא זֶה גּוֹרֵם לַשְּׁכִינָה שֶׁתִּסְתַּלֵּק מִיִּשְׂרָאֵל.

הָהִיא אִיתְּתָא דְּעַלַּת לְמֵיפָא בְּהָהוּא בֵּיתָא, נְבַח בַּהּ כַּלְבָּא. אֲמַר לַהּ מָרֵיהּ: לָא תֵּיסְתְּפֵי מִינַּיהּ, שְׁקִילִי נִיבֵּיהּ. אֲמַרָה לֵיהּ: שְׁקִילָה טֵיבוּתֵיךְ וְשַׁדְיָא אַחֵיזְרֵי, כְּבָר נָד וְלָד.

אֵין פּוֹרְסִין נִישְׁבִּין לְיוֹנִים וְכוּ'. וּמִי אָזְלִי כּוּלֵּי הַאי? וְהָתְנַן: מַרְחִיקִין אֶת הַשּׁוֹבָךְ מִן הָעִיר חֲמִשִּׁים אַמָּה! אָמַר אַבָּיֵי: מֵישָׁט שָׁיְיטִי טוּבָא, כַּרְסַיְיהוּ בַּחֲמִשִּׁים אַמָּה מַלְיָא.

וּמֵישָׁט שִׁשִּׁים רִיס וְתוּ לָא? וְהָתַנְיָא: בַּיִּשּׁוּב – אֲפִילּוּ מֵאָה מִיל לֹא יִפְרוֹס! רַב יוֹסֵף אָמַר: בְּיִשּׁוּב כְּרָמִים. רַבָּה אָמַר: בְּיִשּׁוּב שׁוֹבְכִין.

וְתִיפּוֹק לֵיהּ מִשּׁוּם שׁוֹבְכִין גּוּפַיְיהוּ! אִיבָּעֵית אֵימָא: בְּדָגוֹ, וְאִיבָּעֵית אֵימָא: בְּדְהֶפְקֵר, וְאִיבָּעֵית אֵימָא: בְּדִידֵיהּ.

הֲדַרַן עֲלָךְ מְרוּבָּה

דף פג:

מַתְנִי' **הַחוֹבֵל** בַּחֲבֵירוֹ, חַיָּיב עָלָיו מִשּׁוּם חֲמִשָּׁה דְּבָרִים: בְּנָזָק, בְּצַעַר, בְּרִיפּוּי, בְּשֶׁבֶת וּבוֹשֶׁת.

בְּנָזָק כֵּיצַד? סִימֵּא אֶת עֵינוֹ; קָטַע אֶת יָדוֹ; שִׁיבֵּר אֶת רַגְלוֹ – רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִילּוּ הוּא עֶבֶד נִמְכָּר בַּשּׁוּק, וְשָׁמִין כַּמָּה הָיָה יָפֶה וְכַמָּה הוּא יָפֶה.

צַעַר – כְּוָאוֹ (אוֹ) בְּשַׁפּוּד אוֹ בְּמַסְמֵר, וַאֲפִילּוּ עַל צִיפּוֹרְנוֹ מָקוֹם שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה חַבּוּרָה – אוֹמְדִין כַּמָּה אָדָם כַּיּוֹצֵא בָּזֶה רוֹצֶה לִיטּוֹל, לִהְיוֹת מִצְטַעֵר כָּךְ.

רִיפּוּי – הַכֵּהוּ, חַיָּיב לְרַפְּאוֹתוֹ. עָלָה בּוֹ צְמָחִים, אִם מֵחֲמַת הַמַּכָּה – חַיָּיב, שֶׁלֹּא מֵחֲמַת הַמַּכָּה – פָּטוּר. חָיְיתָה וְנִסְתְּרָה חָיְיתָה וְנִסְתְּרָה – חַיָּיב לְרַפְּאוֹתוֹ. חָיְיתָה כָּל צוֹרְכָהּ – אֵינוֹ חַיָּיב לְרַפְּאוֹתוֹ.

שֶׁבֶת – רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִילּוּ הוּא שׁוֹמֵר קִישׁוּאִין, שֶׁכְּבָר נָתַן לוֹ דְּמֵי יָדוֹ וּדְמֵי רַגְלוֹ.

בּוֹשֶׁת – הַכֹּל לְפִי הַמְבַיֵּישׁ וְהַמִּתְבַּיֵּישׁ.

גְּמָ' אַמַּאי? "עַיִן תַּחַת עַיִן" אָמַר רַחֲמָנָא – אֵימָא עַיִן מַמָּשׁ!

לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ; דְּתַנְיָא: יָכוֹל סִימֵּא אֶת עֵינוֹ – מְסַמֵּא אֶת עֵינוֹ, קָטַע אֶת יָדוֹ – מְקַטֵּעַ אֶת יָדוֹ, שֶׁיִּבֵּר אֶת רַגְלוֹ – מְשַׁבֵּר אֶת רַגְלוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "מַכֵּה אָדָם" וְ"מַכֵּה בְהֵמָה"; מָה מַכֵּה בְהֵמָה – לְתַשְׁלוּמִין, אַף מַכֵּה אָדָם – לְתַשְׁלוּמִין.

וְאִם נַפְשְׁךָ לוֹמַר, הֲרֵי הוּא אוֹמֵר: "לֹא תַקְּחוּ כֹפֶר לְנֶפֶשׁ רֹצֵחַ, אֲשֶׁר הוּא רָשָׁע לָמוּת" – לְנֶפֶשׁ רוֹצֵחַ אִי אַתָּה לוֹקֵחַ כּוֹפֶר, אֲבָל אַתָּה לוֹקֵחַ כּוֹפֶר לְרָאשֵׁי אֵבָרִים שֶׁאֵין חוֹזְרִין.

הֵי "מַכֵּה"? אִילֵימָא "מַכֵּה בְהֵמָה יְשַׁלְּמֶנָּה, וּמַכֵּה אָדָם יוּמָת" – הָהוּא בְּקִטָּלָא כְּתִיב!

אֶלָּא מֵהָכָא: "מַכֵּה נֶפֶשׁ בְּהֵמָה יְשַׁלְּמֶנָּה, נֶפֶשׁ תַּחַת נָפֶשׁ", וּסְמִיךְ לֵיהּ: "וְאִישׁ כִּי יִתֵּן מוּם בַּעֲמִיתוֹ, כַּאֲשֶׁר עָשָׂה כֵּן יֵעָשֶׂה לוֹ". הַאי לָאו "מַכֵּה" הוּא! "הַכָּאָה"–"הַכָּאָה" קָאָמְרִינַן;

מָה הַכָּאָה הָאֲמוּרָה בִּבְהֵמָה – לְתַשְׁלוּמִין, אַף הַכָּאָה הָאֲמוּרָה בְּאָדָם – לְתַשְׁלוּמִין.

וְהָא כְּתִיב: "וְאִישׁ כִּי יַכֶּה כָּל נֶפֶשׁ אָדָם, מוֹת יוּמָת"! בְּמָמוֹן. מִמַּאי דִּבְמָמוֹן? אֵימָא בְּמִיתָה מַמָּשׁ!

לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ. חָדָא – דְּהָא אִיתַּקַּשׁ לְ"מַכֵּה בְהֵמָה יְשַׁלְּמֶנָּה". וְעוֹד, כְּתִיב בָּתְרֵיהּ: "כַּאֲשֶׁר יִתֵּן מוּם בָּאָדָם, כֵּן יִנָּתֶן בּוֹ" – וּשְׁמַע מִינַּהּ מָמוֹן.

וּמַאי "אִם נַפְשְׁךָ לוֹמַר"? תּוּ קָא קַשְׁיָא לְתַנָּא – מַאי חָזֵית דְּיָלְפַתְּ מִמַּכֵּה בְהֵמָה? לֵילַף מִמַּכֵּה אָדָם!

אָמְרִי: דַּיְּנִין נְיָזְקִין מִנְּיָזְקִין, וְאֵין דַּיְּנִין נְיָזְקִין מִמִּיתָה. אַדְרַבָּה! דַּיְּנִין אָדָם מֵאָדָם, וְאֵין דַּיְּנִין אָדָם מִבְּהֵמָה!

הַיְינוּ דְּקָתָנֵי "אִם נַפְשְׁךָ לוֹמַר" – הֲרֵי הוּא אוֹמֵר: "לֹא תִקְּחוּ כֹפֶר לְנֶפֶשׁ רֹצֵחַ אֲשֶׁר הוּא רָשָׁע לָמוּת, כִּי מוֹת יוּמָת" – לְנֶפֶשׁ רוֹצֵחַ אִי אַתָּה לוֹקֵחַ כּוֹפֶר, אֲבָל אַתָּה לוֹקֵחַ כּוֹפֶר לְרָאשֵׁי אֵבָרִים שֶׁאֵינָן חוֹזְרִין.

וְהַאי "לֹא תִקְּחוּ כֹפֶר לְנֶפֶשׁ רֹצֵחַ" – לְמַעוֹטֵי רָאשֵׁי אֵבָרִים הוּא דַּאֲתָא? הַאי מִבְּעֵי לֵיהּ דְּאָמַר רַחֲמָנָא לָא תַּעֲבִיד בֵּיהּ תַּרְתֵּי – לָא תִּשְׁקוֹל מִינֵּיהּ מָמוֹן וְתִקְטְלֵיהּ! הַאי מִ"כְּדֵי רִשְׁעָתוֹ" נָפְקָא – רִשְׁעָה אַחַת אַתָּה מְחַיְּבוֹ, וְאִי אַתָּה מְחַיְּבוֹ שְׁתֵּי רִשְׁעִיּוֹת.

וְאַכְּתִי מִבְּעֵי לֵיהּ, דְּקָאָמַר רַחֲמָנָא: לָא תִּשְׁקוֹל מָמוֹן וְתִפְטְרֵיהּ! אִם כֵּן, לִכְתּוֹב רַחֲמָנָא "לֹא תִקְּחוּ כוֹפֶר לַאֲשֶׁר הוּא רָשָׁע לָמוּת"; "לְנֶפֶשׁ רֹצֵחַ" לְמָה לִי? שְׁמַע מִינַּהּ: לְנֶפֶשׁ רוֹצֵחַ אִי אַתָּה לוֹקֵחַ כּוֹפֶר, אֲבָל אַתָּה לוֹקֵחַ כּוֹפֶר לְרָאשֵׁי אֵבָרִים שֶׁאֵינָן חוֹזְרִין.

וְכִי מֵאַחַר דִּכְתִיב "לֹא תִקְּחוּ כֹפֶר", "מַכֵּה"–"מַכֵּה" לְמָה לִי? אָמְרִי: אִי מֵהַאי, הֲוָה אָמֵינָא: אִי בָּעֵי – עֵינוֹ נִיתֵּיב, וְאִי בָּעֵי – דְּמֵי עֵינוֹ נִיתֵּיב; קָא מַשְׁמַע לַן מִבְּהֵמָה, מָה מַכֵּה בְהֵמָה – לְתַשְׁלוּמִין, אַף מַכֵּה אָדָם – לְתַשְׁלוּמִין.

תַּנְיָא, רַבִּי דּוֹסְתַּאי בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר: ״עַיִן תַּחַת עַיִן״ – מָמוֹן. אַתָּה אוֹמֵר מָמוֹן, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא עַיִן מַמָּשׁ? אָמַרְתָּ, הֲרֵי שֶׁהָיְתָה עֵינוֹ שֶׁל זֶה גְּדוֹלָה וְעֵינוֹ שֶׁל זֶה קְטַנָּה, הֵיאַךְ אֲנִי קוֹרֵא בֵּיהּ ״עַיִן תַּחַת עַיִן״?

וְכִי תֵּימָא: כָּל כִּי הַאי – שָׁקֵיל מִינֵּיהּ מָמוֹנָא; הַתּוֹרָה אָמְרָה: ״מִשְׁפַּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם״ – מִשְׁפָּט הַשָּׁוֶה לְכוּלָּכֶם!

אָמְרִי: מַאי קוּשְׁיָא? דִּלְמָא נָהוֹרָא שְׁקֵיל מִינֵּיהּ, נָהוֹרָא אָמַר רַחֲמָנָא נִישְׁקוֹל מִינֵּיהּ! דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי,

דף פד.

קָטָן שֶׁהָרַג אֶת הַגָּדוֹל וְגָדוֹל שֶׁהָרַג אֶת הַקָּטָן, הֵיכִי קָטְלִינַן לֵיהּ? הַתּוֹרָה אָמְרָה: ״מִשְׁפַּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם״ – מִשְׁפָּט הַשָּׁוֶה לְכוּלָּכֶם! אֶלָּא נְשָׁמָה שְׁקֵיל מִינֵּיהּ, נְשָׁמָה אָמַר רַחֲמָנָא נִשְׁקוֹל מִינֵּיהּ; הָכִי נָמֵי, נָהוֹרָא שְׁקֵיל מִינֵּיהּ, נָהוֹרָא אָמַר רַחֲמָנָא נִשְׁקוֹל מִינֵּיהּ!

תַּנְיָא אִידַּךְ, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי אוֹמֵר: ״עַיִן תַּחַת עַיִן״ – מָמוֹן. אַתָּה אוֹמֵר מָמוֹן, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא עַיִן מַמָּשׁ? הֲרֵי שֶׁהָיָה סוֹמֵא, וְסִימֵא; קִיטֵּעַ, וְקִיטֵּעַ; חִיגֵּר, וְחִיגֵּר; הֵיאַךְ אֲנִי מְקַיֵּים בָּזֶה ״עַיִן תַּחַת עַיִן״ – וְהַתּוֹרָה אָמְרָה: ״מִשְׁפַּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם״, מִשְׁפָּט הַשָּׁוֶה לְכוּלָּכֶם?

אָמְרִי: וּמַאי קוּשְׁיָא? דִּלְמָא הֵיכָא דְּאֶפְשָׁר – אֶפְשָׁר; הֵיכָא דְּלָא אֶפְשָׁר – לָא אֶפְשָׁר, וּפָטְרִינַן לֵיהּ! דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, טָרְפָה שֶׁהָרַג אֶת הַשָּׁלֵם – מַאי עָבְדִינַן לֵיהּ?

אֶלָּא הֵיכָא דְּאֶפְשָׁר – אֶפְשָׁר; הֵיכָא דְּלָא אֶפְשָׁר – לָא אֶפְשָׁר, וּפָטְרִינַן לֵיהּ!

דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל תָּנָא, אָמַר קְרָא: ״כֵּן יִנָּתֵן בּוֹ״ – וְאֵין נְתִינָה אֶלָּא מָמוֹן. אֶלָּא מֵעַתָּה, ״כַּאֲשֶׁר יִתֵּן מוּם בָּאָדָם״ – הָכִי נָמֵי דְּמָמוֹן הוּא?

אָמְרִי: דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל – קְרָא יַתִּירָא דָּרְשִׁי; מִכְּדֵי כְּתִיב: ״וְאִישׁ כִּי יִתֵּן מוּם בַּעֲמִיתוֹ, כַּאֲשֶׁר עָשָׂה כֵּן יֵעָשֶׂה לוֹ״; ״כֵּן יִנָּתֵן בּוֹ״ לָמָּה לִי? שְׁמַע מִינַּהּ: מָמוֹן. ״כַּאֲשֶׁר יִתֵּן מוּם בָּאָדָם״ – לָמָּה לִי? אַיְידֵי דְּבָעֵי מֵיכְתַּב ״כֵּן יִנָּתֵן בּוֹ״, כְּתַב נָמֵי ״כַּאֲשֶׁר יִתֵּן מוּם בָּאָדָם״.

דְּבֵי רַבִּי חִיָּיא תָּנָא, אָמַר קְרָא: ״יָד בְּיָד״ – דָּבָר הַנִּיתָּן מִיָּד לְיָד; וּמַאי נִיהוּ? מָמוֹן. אֶלָּא מֵעַתָּה, ״רֶגֶל בָּרֶגֶל״ נָמֵי הָכִי הוּא?!

אָמְרִי: דְּבֵי רַבִּי חִיָּיא – קְרָא יַתִּירָא קָא דָּרְשִׁי; מִכְּדֵי כְּתִיב: ״וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו״; אִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ מַמָּשׁ, ״יָד בְּיָד״ לָמָּה לִי? שְׁמַע מִינַּהּ: מָמוֹן. ״רֶגֶל בָּרֶגֶל״ לָמָּה לִי? אַיְידֵי דִּכְתִיב ״יָד בְּיָד״, כְּתַב נָמֵי ״רֶגֶל בָּרֶגֶל״.

אַבָּיֵי אוֹמֵר: אִתְיָא מִדְּתָנֵי דְּבֵי חִזְקִיָּה, דְּתָנָא דְּבֵי חִזְקִיָּה: ״עַיִן תַּחַת עַיִן״; ״נֶפֶשׁ תַּחַת נָפֶשׁ״ – וְלֹא נֶפֶשׁ וְעַיִן תַּחַת עַיִן. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ מַמָּשׁ, זִימְנִין דְּמַשְׁכַּחַתְּ לַהּ עַיִן וְנֶפֶשׁ תַּחַת עַיִן – דְּבַהֲדֵי דְּעַוֵּיר לֵיהּ, נְפַקָא לֵיהּ נִשְׁמְתֵיהּ.

ומאי קושיא? דילמא מימד אמדינן ליה; אי מצי מקבל – עבדינן, ואי לא מצי מקבל – לא עבדינן; ואי אמדינן דמצי מקבל, ועבדינן ביה ונפק רוחיה – אי מיית, ליתות! מי לא תנן גבי מלקות: אמדוהו, ומת תחת ידו – פטור?

רב זביד משמיה דרבה אמר, אמר קרא: "פצע תחת פצע" – ליתן צער במקום נזק. ואי סלקא דעתך מכש – כי היכי דלהאי הוי ליה צערא, להאי נמי אית ליה צערא!

ומאי קושיא? דילמא איכא איניש דמכפנק – אית ליה צערא טפי, ואיכא איניש דלא מכפנק – לית ליה צערא! למאי נפקא מינה? למתבי ליה היאך דביני ביני.

רב פפא משמיה דרבא אמר, אמר קרא: "ורפא ירפא" – ליתן רפואה במקום נזק. ואי סלקא דעתך מכש – כי היכי דהאי בעי אסיא, האי נמי בעי אסיא!

מאי קושיא? דילמא איכא דסליק בשריה הייא, ואיכא דלא סליק בשריה הייא! למאי נפקא מינה? למיתב ליה היאך דביני ביני.

רב אשי אמר: אתיא "תחת"–"תחת" משור; כתיב הכא: "עין תחת עין", וכתיב התם: "שלם ישלם שור תחת השור" – מה להלן ממון, אף כאן ממון.

מאי חזית דילפת "תחת"–"תחת" משור? נילף "תחת"–"תחת" מאדם – דכתיב: "ונתתה נפש תחת נפש"; מה להלן מכש, אף כאן מכש!

אמרי: דנין נזקין מנזקין, ואין דנין נזקין ממיתה. אדרבה! דנין אדם מאדם, ואין דנין אדם מבהמה!

אלא אמר רב אשי: מ"תחת אשר ענה" יליף ליה – אדם מאדם, ונזיקין מנזיקין.

תניא, רבי אליעזר אומר: "עין תחת עין" – מכש. "מכש" סלקא דעתך?! רבי אליעזר לית ליה כולי האי?!

אמר רבה: לומר שאין שמין אותו כעבד. אמר ליה אביי: אלא כמאן, כבן חורין?! בן חורין מי אית ליה דמי? אלא אמר רב אשי: לומר שאין שמין אותו בניזק, אלא במזיק.

ההוא חמרא דקטע ידא דינוקא. אתא לקמיה דרב פפא בר שמואל, אמר להו: זילו שומו ליה ארבעה דברים. אמר ליה רבא: והא אנן חמשה תנן! אמר ליה: לבר מנזק קאמינא.

אמר ליה אביי: והא חמור הוא, וחמור אינו משלם אלא נזק! אמר להו: זילו שומו ליה נזקיה. והא כעבדא בעי למשקיימיה! אמר להו: זילו שקיימוהו כעבדא.

אמר להו אבוה דינוקא: לא בעינא, דזילא ביה מילתא. אמרו ליה: והא קא מחייבת ליה לינוקא! אמר להו: לכי גדיל, מפייסנא ליה מדידי.

הָהוּא תּוֹרָא דַּאֲלַס יְדֵיהּ דְּיָנוֹקָא. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא, אֲמַר לְהוּ: זִילוּ שַׁיְימוּהוּ כְּעַבְדָּא. אֲמַרוּ לֵיהּ: וְהָא מָר הוּא דְּאָמַר: כָּל הַנִּישׁוֹם כְּעֶבֶד – אֵין גּוֹבִין אוֹתוֹ בְּבָבֶל! אֲמַר לְהוּ: לָא צְרִיכָא, דְּאִי תְּפַס.

רָבָא לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר רָבָא: נִזְקֵי שׁוֹר בְּשׁוֹר, וְנִזְקֵי שׁוֹר בְּאָדָם – גּוֹבִין אוֹתוֹ בְּבָבֶל. נִזְקֵי אָדָם בְּאָדָם, וְנִזְקֵי אָדָם בְּשׁוֹר – אֵין גּוֹבִין אוֹתוֹ בְּבָבֶל.

מַאי שְׁנָא נִזְקֵי אָדָם בְּאָדָם וְנִזְקֵי אָדָם בְּשׁוֹר, דְּלָא – "אֱלֹהִים" בָּעֵינַן, וְלֵיכָּא; נִזְקֵי שׁוֹר בְּשׁוֹר וְשׁוֹר בְּאָדָם נָמֵי –

דף פד:

"אֱלֹהִים" בָּעֵינַן, וְלֵיכָּא!

אֶלָּא מַאי שְׁנָא שׁוֹר בְּשׁוֹר וְשׁוֹר בְּאָדָם? דִּשְׁלִיחוּתַיְיהוּ קָא עָבְדִינַן – מִידֵּי דְּהָוֵה אַהוֹדָאוֹת וְהַלְוָאוֹת. אָדָם בְּאָדָם וְאָדָם בְּשׁוֹר נָמֵי, שְׁלִיחוּתַיְיהוּ קָא עָבְדִינַן – מִידֵּי דְּהָוֵה אַהוֹדָאוֹת וְהַלְוָאוֹת!

אָמְרִי: כִּי קָא עָבְדִינַן שְׁלִיחוּתַיְיהוּ – בְּמִידֵּי דְּקִים לַן בְּגַוֵּיהּ; בְּמִידֵּי דְּלָא קִים לַן בְּגַוֵּיהּ – לָא עָבְדִינַן שְׁלִיחוּתַיְיהוּ.

אָמְרִי: שׁוֹר בְּשׁוֹר וְשׁוֹר בְּאָדָם נָמֵי לָא קִים לַן בְּגַוֵּיהּ – אֶלָּא פּוֹק חֲזִי (הֵיכָא) [כַּמָּה] מְזַדְּבְנִי תּוֹרֵי בְּשׁוּקָא; אָדָם בְּאָדָם וְאָדָם בְּשׁוֹר נָמֵי, פּוֹק חֲזִי (הֵיכָא) [כַּמָּה] מְזַדְּבְנִי עַבְדֵי בְּשׁוּקָא! וְעוֹד, תַּשְׁלוּם כֶּפֶל וְתַשְׁלוּם אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, דְּקִיצִי, נַעֲבֵד שְׁלִיחוּתַיְיהוּ!

אָמְרִי: כִּי קָא עָבְדִינַן שְׁלִיחוּתַיְיהוּ – בְּמָמוֹנָא, בְּקִנְסָא – לָא עָבְדִינַן שְׁלִיחוּתַיְיהוּ.

אָדָם בְּאָדָם, דְּמָמוֹנָא הוּא, נַעֲבֵד שְׁלִיחוּתַיְיהוּ! כִּי קָא עָבְדִינַן שְׁלִיחוּתַיְיהוּ בְּמִילְתָא דִּשְׁכִיחָא, אָדָם בְּאָדָם דְּלָא שְׁכִיחָא – לָא עָבְדִינַן שְׁלִיחוּתַיְיהוּ.

הֲרֵי בּוֹשֶׁת וּפְגָם, דִּשְׁכִיחַ, נַעֲבִיד שְׁלִיחוּתַיְיהוּ! אָמְרִי: הָכִי נָמֵי; דְּהָא רַב פָּפָּא אַגְּבִי אַרְבַּע מְאָה זוּזֵי לְבוּשֶׁת. וְהָא לֵיתֵיהּ לְדְרַב פָּפָּא! דִּשְׁלַח לֵיהּ רַב חִסְדָּא לְרַב נַחְמָן, וּשְׁלַח לֵיהּ: חִסְדָּא חִסְדָּא, קְנָסָא קָא מַגְבֵּית בְּבָבֶל?!

אֶלָּא כִּי עָבְדִינַן שְׁלִיחוּתַיְיהוּ – בְּמִילְתָא דִּשְׁכִיחָא, וְאִית בֵּיהּ חֶסְרוֹן כִּיס; אֲבָל מִילְתָא דִּשְׁכִיחָא וְלֵית בֵּיהּ חֶסְרוֹן כִּיס, אִי נָמֵי מִילְתָא דְּלָא שְׁכִיחָא וְאִית בֵּיהּ חֶסְרוֹן כִּיס – לָא עָבְדִינַן שְׁלִיחוּתַיְיהוּ. הִלְכָךְ, אָדָם בְּאָדָם – אַף עַל גַּב דְּאִית בֵּיהּ חֶסְרוֹן כִּיס, כֵּיוָן דְּלָא שְׁכִיחָא – לָא עָבְדִינַן שְׁלִיחוּתַיְיהוּ; בּוֹשֶׁת – אַף עַל גַּב דִּשְׁכִיחָא, כֵּיוָן דְּלֵית בֵּיהּ חֶסְרוֹן כִּיס – לָא עָבְדִינַן שְׁלִיחוּתַיְיהוּ.

וְשׁוֹר בְּשׁוֹר גּוֹבִין בְּבָבֶל? וְהָאָמַר רָבָא: שׁוֹר שֶׁהִזִּיק – אֵין גּוֹבִין אוֹתוֹ בְּבָבֶל. דְּאַזֵּיק מַאן? אִילֵימָא דְּאַזֵּיק אָדָם, מַאי אִירְיָא שׁוֹר דְּאַזֵּיק אָדָם? אֲפִילּוּ אָדָם דְּאַזֵּיק אָדָם נָמֵי אֵין גּוֹבִין אוֹתוֹ בְּבָבֶל! אֶלָּא פְּשִׁיטָא – דְּאַזֵּיק שׁוֹר, וְקָתָנֵי: אֵין גּוֹבִין אוֹתוֹ בְּבָבֶל!

אָמְרִי: הָתָם בְּתָם, הָכָא בְּמוּעָד. וְהָאָמַר רָבָא: אֵין מוּעָד בְּבָבֶל! אָמְרִי: דְּאִיעֲדוּ הָתָם וְאַיְיתוּהּ לְהָכָא.

וְהָא מִילְּתָא דְּלָא שְׁכִיחָא הִיא, וּמִילְּתָא דְּלָא שְׁכִיחָא הָא אָמְרַתְּ דְּלָא עָבְדִינַן שְׁלִיחוּתַיְיהוּ! דַּאֲתוֹ רַבָּנַן דְּהָתָם, וְיֵיעֲדוּהּ הָכָא. סוֹף סוֹף, מִילְּתָא דְּלָא שְׁכִיחָא הִיא, וְאַתְּ אָמְרַתְּ מִילְּתָא דְּלָא שְׁכִיחָא לָא (קא) עָבְדִינַן שְׁלִיחוּתַיְיהוּ!

אֶלָּא כִּי קָאָמַר רָבָא – בְּשֵׁן וָרֶגֶל, דְּמוּעָדִין מִתְּחִילָּתָן נִינְהוּ.

צַעַר – כְּווֹאוֹ בְּשַׁפּוּד אוֹ בְּמַסְמֵר וְכוּ'. צַעַר שֶׁלֹּא בְּמָקוֹם נֶזֶק מִשְׁתַּלֵּם – מַאן תַּנָּא? אָמַר רָבָא: בֶּן עַזַּאי הִיא – דְּתַנְיָא, רַבִּי אוֹמֵר: "כְּוִיָּה" נֶאֱמְרָה תְּחִילָּה. בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר: "חַבּוּרָה" נֶאֱמְרָה תְּחִילָּה.

בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי? רַבִּי סָבַר: "כְּוִיָּה" – דְּלֵית בַּהּ חַבּוּרָה מַשְׁמַע; כְּתַב רַחֲמָנָא "חַבּוּרָה" לְגַלּוֹיֵי עֲלַהּ דְּכְוִיָּה – דְּאִית בַּהּ חַבּוּרָה אִין, אִי לָא לָא.

וּבֶן עַזַּאי סָבַר: "כְּוִיָּה" – דְּאִית בַּהּ חַבּוּרָה מַשְׁמַע; כְּתַב רַחֲמָנָא "חַבּוּרָה" לְגַלּוֹיֵי עֲלַהּ דְּכְוִיָּה – דְּלֵית בַּהּ חַבּוּרָה.

מַתְקֵיף לַהּ רַב פָּפָּא: אַדְרַבָּה, אֵיפְכָא מִסְתַּבְּרָא! רַבִּי אוֹמֵר "כְּוִיָּה" נֶאֱמְרָה תְּחִילָּה – סָבַר: "כְּוִיָּה" – דְּאִית בַּהּ חַבּוּרָה מַשְׁמַע; כְּתַב רַחֲמָנָא "חַבּוּרָה" לְגַלּוֹיֵי עֲלַהּ דְּכְוִיָּה – דְּלֵית בַּהּ חַבּוּרָה.

בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר "חַבּוּרָה" נֶאֱמְרָה תְּחִילָּה – סָבַר: "כְּוִיָּה" – דְּלֵית בַּהּ חַבּוּרָה מַשְׁמַע; כְּתַב רַחֲמָנָא "חַבּוּרָה" לְגַלּוֹיֵי עֲלַהּ דְּכְוִיָּה – דְּאִית בַּהּ חַבּוּרָה אִין, אִי לָא לָא. וְאַמַּסְקְנָא קָיְימִי.

אִי נָמֵי, דְּכוּלֵּי עָלְמָא: "כְּוִיָּה" – בֵּין דְּאִית בָּהּ חַבּוּרָה בֵּין דְּלֵית בַּהּ חַבּוּרָה מַשְׁמַע; וְהָכָא

דף פה.

בְּכָלָל וּפְרָט הַמְרוּחָקִים זֶה מִזֶּה קָמִיפַּלְגִי –

רַבִּי סָבַר: אֵין דָּנִין אוֹתוֹ בְּכָלָל וּפְרָט, וּבֶן עַזַּאי סָבַר: דָּנִין אוֹתוֹ בְּכָלָל וּפְרָט. וְכִי תֵּימָא "חַבּוּרָה" לְרַבִּי לְמָה לִי? לְדָמִים יְתֵרִים.

אוֹמְדִין כַּמָּה אָדָם כַּיּוֹצֵא בָּזֶה רוֹצֶה לִיטּוֹל וְכוּ'. צַעַר בְּמָקוֹם נֶזֶק, הֵיכִי שָׁיְימִינַן?

אָמַר אֲבוּהּ דִּשְׁמוּאֵל: אוֹמְדִין כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִיטּוֹל לְקָטוֹעַ לוֹ יָדוֹ. לְקָטוֹעַ לוֹ יָדוֹ?! לָא צַעַר לְחוֹדֵיהּ הוּא – הָא כּוּלְּהוּ חֲמִשָּׁה דְּבָרִים אִיכָּא! וְעוֹד, בְּשׁוּפְטָנֵי עָסְקִינַן?! אֶלָּא לְקָטוֹעַ

יָדוֹ הַקְּטוּעָה. יָדוֹ הַקְּטוּעָה נָמֵי לָא צַעַר לְחוֹדֵיהּ אִיכָּא, הָא צַעַר וּבוֹשֶׁת אִיכָּא – דִּכְסִיפָא לֵיהּ מִילְּתָא לְמִשְׁקַל מִבְּשָׂרוֹ לְמִשְׁדֵּייהּ לִכְלָבִים!

אֶלָּא אוֹמְדִין כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִיטוֹל לִקְטוֹעַ לוֹ יָדוֹ הַמּוּכְתֶּבֶת לַמַּלְכוּת, בֵּין סַם לְסַייף.

אָמְרִי: הָכָא נָמֵי לָא שָׁקֵיל וּמְצַעַר נַפְשֵׁיהּ!

אֶלָּא אוֹמְדִין כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִיתֵּן לִקְטוֹעַ לוֹ יָדוֹ הַמּוּכְתֶּבֶת לַמַּלְכוּת, בֵּין סַייף לְסַם.

הַאי "לִיטוֹל"?! "לִיתֵּן" מִבְּעֵי לֵיהּ! אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: לִיטוֹל זֶה מִזֶּה, מַה שֶּׁנָּתַן זֶה.

רִפּוּי – הִכָּהוּ, חַייָב לְרַפְאוֹתוֹ וְכוּ'. [תָּנוּ רַבָּנָן:] עָלוּ בוֹ צְמָחִים מֵחֲמַת הַמַּכָּה, וְנִסְתְּרָה הַמַּכָּה – חַייָב לְרַפְאוֹתוֹ, וְחַייָב לִיתֵּן לוֹ דְּמֵי שִׁבְתּוֹ. שֶׁלֹּא מֵחֲמַת הַמַּכָּה – אֵינוֹ חַייָב לְרַפְאוֹתוֹ, וְאֵינוֹ חַייָב לִיתֵּן לוֹ דְּמֵי שִׁבְתּוֹ.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף מֵחֲמַת הַמַּכָּה – חַייָב לְרַפְאוֹתוֹ, וְאֵינוֹ חַייָב לִיתֵּן לוֹ דְּמֵי שִׁבְתּוֹ.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: שִׁבְתּוֹ – וּרְפוּאָתוֹ; כֹּל שֶׁחַייָב בְּשֶׁבֶת – חַייָב בְּרִיפּוּי, וְשֶׁאֵינוֹ חַייָב בְּשֶׁבֶת – אֵינוֹ חַייָב בְּרִיפּוּי.

בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי? אָמַר רַבָּה: אַשְׁכַּחְתִּינְהוּ לְרַבָּנַן בְּבֵי רַב דְּיָתְבִי וְקָאָמְרִי: הָכָא בְּמַכָּה נִיתְּנָה לְאֶגֶד קָמִיפַּלְגִי –

רַבָּנַן סָבְרִי: מַכָּה נִיתְּנָה לְאֶגֶד. וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: מַכָּה לֹא נִיתְּנָה לְאֶגֶד; רִיפּוּי, דִּתְנָא בֵּיהּ קְרָא – מִיחַייֵב; שֶׁבֶת, דְּלָא תְּנָא בֵּיהּ קְרָא – לָא מִיחַייֵב.

וְאָמֵינָא לְהוּ אֲנָא: אִי מַכָּה לֹא נִיתְּנָה לְאֶגֶד, רִיפּוּי נָמֵי לָא מִיחַייֵב! אֶלָּא דְּכוּלֵי עָלְמָא – מַכָּה נִיתְּנָה לְאֶגֶד, וְלֹא נִיתְּנָה לְאֶגֶד יְתֵירָה.

רַבִּי יְהוּדָה סָבַר: כֵּיוָן דְּלֹא נִיתְּנָה לְאֶגֶד יְתֵירָה, רִיפּוּי דִּתְנָא בֵּיהּ קְרָא – מִיחַייֵב, שֶׁבֶת דְּלָא תְּנָא בֵּיהּ קְרָא – לָא מִיחַייֵב. וְרַבָּנַן סָבְרִי: כֵּיוָן דִּתְנָא בֵּיהּ קְרָא בְּרִיפּוּי – אַשֶּׁבֶת נָמֵי מִיחַייֵב, דְּאִיתַּקַּשׁ לְרִיפּוּי.

וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: שֶׁבֶת לָא מִיחַייֵב, דְּמַעֲטֵיהּ רַחֲמָנָא "רַק". וְרַבָּנַן – "רַק", לְשֶׁלֹּא מֵחֲמַת הַמַּכָּה הוּא דַּאֲתָא.

וּלְרַבָּנַן בָּתְרַאי, דְּאָמְרִי: כֹּל שֶׁחַייָב בְּשֶׁבֶת – חַייָב בְּרִיפּוּי, וְכֹל שֶׁאֵינוֹ חַייָב בְּשֶׁבֶת – אֵינוֹ חַייָב בְּרִיפּוּי; רִיפּוּי דִּתְנָא בֵּיהּ קְרָא – לְמָה לִי? מִיבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל – דְּתַנְיָא, דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: "וְרַפֹּא יְרַפֵּא" – מִכָּאן שֶׁנִּיתַּן רְשׁוּת לָרוֹפֵא לְרַפְאוֹת.

תָּנוּ רַבָּנַן: מִנַּיִן שֶׁאִם עָלוּ בוֹ צְמָחִים מֵחֲמַת הַמַּכָּה וְנִסְתְּרָה הַמַּכָּה, שֶׁחַייָב לְרַפְאוֹתוֹ, וְחַייָב לִיתֵּן לוֹ שִׁבְתּוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "רַק שִׁבְתּוֹ יִתֵּן, וְרַפֹּא יְרַפֵּא". יָכוֹל אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא

מֵחֲמַת הַמַּכָּה? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״רַק״. רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף מֵחֲמַת הַמַּכָּה פָּטוּר, שֶׁנֶּאֱמַר: ״רַק״.

אִיכָּא דְּאָמְרִי ״אַף מֵחֲמַת הַמַּכָּה פָּטוּר״ – לְגָמְרֵי, כְּרַבָּנַן בָּתְרָאֵי; וְאִיכָּא דְּאָמְרִי ״אַף מֵחֲמַת הַמַּכָּה פָּטוּר״ – מְשֻׁבָּח, וְחַיָּיב בְּרִיפּוּי; כְּמַאן? כַּאֲבוּהּ.

אָמַר מָר: יָכוֹל אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא מֵחֲמַת הַמַּכָּה? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״רַק״. שֶׁלֹּא מֵחֲמַת הַמַּכָּה בָּעֵי קְרָא?!

אָמְרִי: מַאי ״שֶׁלֹּא מֵחֲמַת הַמַּכָּה״ – כִּדְתַנְיָא: הֲרֵי שֶׁעָבַר עַל דִּבְרֵי רוֹפֵא וְאָכַל דָּבַשׁ אוֹ כָּל מִינֵי מְתִיקָה, מִפְּנֵי שֶׁדָּבַשׁ וְכָל מִינֵי מְתִיקָה קָשִׁין לַמַּכָּה; וְהֶעֱלָה מַכָּתוֹ גַּרְגּוּתָנִי; יָכוֹל יְהֵא חַיָּיב לְרַפְאוֹתוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״רַק״. מַאי ״גַּרְגּוּתָנִי״? אָמַר אַבָּיֵי: נָאתָא כְּרִיכְתָּא. מַאי אָסוּתֵיהּ? אַהֲלָא וְקִירָא וְקַלְבָּא.

וְאִי אָמַר לֵיהּ: ״אָסְיֵיךְ אֲנָא״, אָמַר לֵיהּ: ״דָּמֵית עֲלֵי כְּאַרְיָא אָרְבָא״. וְאִי אָמַר לֵיהּ: ״מַיְיתֵינָא אָסְיָא דְּמַגָּן (בְּמַגָּן)״, אָמַר לֵיהּ: ״אָסְיָא דְּמַגָּן (בְּמַגָּן) – מַגָּן שָׁוֶה״.

וְאִי אָמַר: ״מַיְיתֵינָא לָךְ אָסְיָא רַחִיקָא״, אָמַר לֵיהּ: ״אָסְיָא רַחִיקָא – עֵינָא עָוְירָא״.

וְאִי אָמַר לֵיהּ הַיְאךְ: ״הַב לִי לְדִידִי, וַאֲנָא מַסֵּינָא נַפְשָׁאי״, אָמַר לֵיהּ: ״פְּשִׁעַתְּ בְּנַפְשָׁךְ וְשָׁקְלַתְּ מִינַּאי טְפֵי״. וְאִי אָמַר לֵיהּ: ״קוּץ לִי מִקֻּץ״, אָמַר לֵיהּ: ״כָּל שֶׁכֵּן דְּפָשְׁעַתְּ בְּנַפְשָׁךְ, וְקָרוּ לִי: ״שׁוֹר הַמַּזִּיק״.

תָּנָא: וְכוּלָּן מִשְׁתַּלְּמִין בִּמְקוֹם נֶזֶק. מְנָהֲנֵי מִילֵּי? אָמַר רַב זְבִיד מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא, אָמַר קְרָא: ״פֶּצַע תַּחַת פָּצַע״ – לִיתֵּן צַעַר בִּמְקוֹם נֶזֶק.

הַאי מִבְּעֵי לֵיהּ

דף פה:

לְרַבּוֹת שׁוֹגֵג כְּמֵזִיד וְאוֹנֶס כִּרְצוֹנוֹ! אִם כֵּן, נִכְתּוֹב קְרָא: ״פֶּצַע בְּפָצַע״; מַאי ״פֶּצַע תַּחַת פָּצַע״? שְׁמַע מִינַּהּ תַּרְתֵּי.

רַב פָּפָּא מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא אָמַר, אָמַר קְרָא: ״וְרִפֹּא יְרַפֵּא״ – לִיתֵּן רְפוּאָה בִּמְקוֹם נֶזֶק.

הַאי מִבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, דְּתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: ״וְרִפֹּא יְרַפֵּא״ – מִכָּאן שֶׁנִּיתְּנָה רְשׁוּת לָרוֹפֵא לְרַפְאוֹת! אִם כֵּן, נִכְתּוֹב קְרָא ״וְרוֹפֵא יְרַפֵּא״! שְׁמַע מִינַּהּ, לִיתֵּן רְפוּאָה בִּמְקוֹם נֶזֶק.

וְאַכַּתִּי מִבְּעֵי לֵיהּ לִכְדַאֲמַרַן, לְמֵיתְנֵי בֵּיהּ קְרָא בְּרִיפּוּי! אִם כֵּן, לֵימָא קְרָא אוֹ ״רַפֹּא רַפֵּא״ אוֹ ״יְרַפֵּא יְרַפֵּא״, מַאי ״וְרִפֹּא יְרַפֵּא״? שְׁמַע מִינַּהּ לִיתֵּן רְפוּאָה בִּמְקוֹם נֶזֶק.

מִכְּלָל דְּמַשְׁכַּחַתְּ לְהוּ שֶׁלֹּא בִּמְקוֹם נֶזֶק. שֶׁלֹּא בִּמְקוֹם נֶזֶק הֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לְהוּ?

צַעַר – כִּדְקָתָנֵי: צַעַר – כְּוֹוֹאוֹ בְּשַׁפּוּד אוֹ בְּמַסְמֵר, וַאֲפִילּוּ עַל צִפּוֹרְנוֹ מְקוֹם שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה חַבּוּרָה. רִיפּוּי – דַּהֲוָה כָּאֵיב לֵיהּ מִידֵּי, וּסְלֵיק וְאַיְיתֵי לֵיהּ סַמָּא חֲרִיפָא, וְאַחְוְורֵיהּ לְבִישְׁרֵיהּ; דְּצָרִיךְ לְאוֹתֵבֵי לֵיהּ סַמָּא לְאַנְקוֹטֵיהּ גַּוְונָא דְּבִישְׁרֵיהּ.

שֶׁבֶת – דְּהַדְקֵיהּ בְּאֵינְדְּרוֹנָא, וּבַטְלֵיהּ. בּוּשֶׁת – דְּרַק לֵיהּ בְּאַפֵּיהּ.

שֶׁבֶת – רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִילּוּ הוּא שׁוֹמֵר קִישׁוּאִין. תָּנוּ רַבָּנַן: שֶׁבֶת – רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִילּוּ הוּא שׁוֹמֵר קִישׁוּאִין. וְאִם תֹּאמַר: לָקְתָה מִדַּת הַדִּין; דְּכִי מִיתְּפַח הַאי גַּבְרָא, לָאו אַגְרָא דְּשׁוֹמֵר קִישׁוּאִין הוּא שְׁקֵיל, אֶלָּא דְּלֵי דַּוּולָא וְשָׁקֵיל אַגְרָא; אִי נָמֵי אֲזֵיל בִּשְׁלִיחְ[וּתָא] וְשָׁקֵיל אַגְרָא! מִדַּת הַדִּין לֹא לָקְתָה, שֶׁכְּבָר נָתַן לוֹ דְּמֵי יָדוֹ וּדְמֵי רַגְלוֹ.

אָמַר רָבָא: קִטֵּעַ אֶת יָדוֹ – נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי יָדוֹ, וְשֶׁבֶת – רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִילּוּ הוּא שׁוֹמֵר קִישׁוּאִין. שִׁיבֵּר אֶת רַגְלוֹ – נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי רַגְלוֹ, וְשֶׁבֶת – רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִילּוּ הוּא שׁוֹמֵר אֶת הַפֶּתַח. סִימֵּא אֶת עֵינוֹ – נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי עֵינוֹ, וְשֶׁבֶת – רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִילּוּ הוּא מַטְחִינוֹ בְּרֵיחַיִם. חֵירְשׁוֹ – נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי כּוּלּוֹ.

בָּעֵי רָבָא: קִטֵּעַ אֶת יָדוֹ וְלֹא אֲמָדוּהוּ, שִׁיבֵּר אֶת רַגְלוֹ וְלֹא אֲמָדוּהוּ, סִימֵּא אֶת עֵינוֹ וְלֹא אֲמָדוּהוּ – וּלְבַסּוֹף חֵירְשׁוֹ, מַהוּ? מִי אָמְרִינַן: כֵּיוָן דְּלָא אֲמָדוּהוּ – בְּחַד אוּמְדָנָא סַגֵּי לֵיהּ, וְיָהֵיב לֵיהּ דְּמֵי כּוּלֵּיהּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי? אוֹ דִלְמָא, חֲדָא חֲדָא אָמְדִינַן וְיָהֲבִינַן לֵיהּ – נָפְקָא מִינֵּיהּ דְּבָעֵי לְמִיתַּב לֵיהּ צַעַר וּבוּשֶׁת דְּכֹל חֲדָא וַחֲדָא; נְהִי דְּנָזֵק וְרִיפּוּי וְשֶׁבֶת דְּכֹל חֲדָא וַחֲדָא לָא יָהֲבִינַן לֵיהּ – דְּכֵיוָן דְּקָא יָהֵיב לֵיהּ דְּמֵי כּוּלֵּיהּ, כְּמַאן דְּקַטְלֵיהּ דָּמֵי, וְהָא יָהֵיב לֵיהּ דְּמֵי כּוּלֵּיהּ; צַעַר וּבוּשֶׁת מִיהַת דְּכֹל חֲדָא וַחֲדָא יָהֵיב, דְּהָא הֲוָה לֵיהּ צַעַר וּבוּשֶׁת? וְאִם תֵּימְצֵי לוֹמַר: כֵּיוָן דְּלֹא אֲמָדוּהוּ, קָא יָהֵיב לֵיהּ דְּמֵי כּוּלֵּיהּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי; אֲמָדוּהוּ, מַהוּ? מִי אָמְרִינַן: כֵּיוָן דַּאֲמָדוּהוּ – חֲדָא חֲדָא בָּעֵי לְמִיתַּב לֵיהּ; אוֹ דִלְמָא, כֵּיוָן דְּלָא שַׁלִּים – יָהֵיב לֵיהּ דְּמֵי כּוּלֵּיהּ? תֵּיקוּ.

בָּעֵי רַבָּה: שֶׁבֶת הַפּוֹחֶתֶתוּ בְּדָמִים, מַהוּ? הֵיכִי דָּמֵי? כְּגוֹן שֶׁהִכָּהוּ עַל יָדוֹ וְצָמְתָה יָדוֹ, וְסוֹפָהּ לַחֲזוֹר; מַאי? כֵּיוָן דְּסוֹפָהּ לַחֲזוֹר – לָא יָהֵיב לֵיהּ וְלָא מִידֵּי; אוֹ דִלְמָא, הַשְׁתָּא מִיהַת אַפְחָתֵיהּ?

תָּא שְׁמַע: הַמַּכֶּה אָבִיו וְאִמּוֹ וְלֹא עָשָׂה בָּהֶן חַבּוּרָה, וְהַחוֹבֵל בַּחֲבֵירוֹ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים –

דף פו.

חַיָּיב בְּכוּלָּן.

הַאי "לֹא עָשָׂה בּוֹ חַבּוּרָה", הֵיכִי דָּמֵי? לָאו כְּגוֹן שֶׁהִכָּהוּ עַל יָדוֹ וְסוֹפוֹ לַחֲזוֹר? וְקָתָנֵי: חַיָּיב בְּכוּלָּן!

אָמְרִי: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁחֵירְשׁוֹ, וְלֹא עָשָׂה בּוֹ חַבּוּרָה. וְהָאָמַר רַבָּה: (הַחוֹרֵשׁ) [חֵרֵשׁ] אֶת אָבִיו – נֶהֱרָג, לְפִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַחֲרִישָׁה בְּלֹא חַבּוּרָה; טִיפְּתָא דִּדְמָא נְפַלָה לֵיהּ בְּאוּדְנֵיהּ!

אֶלָּא הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁגִּילְּחוֹ. גִּילְּחוֹ – מְהָדַּר הָדַר, וְהַיְינוּ בַּעְיָין!

אָמְרִי: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁסָּכוֹ נָשָׁא, דְּלָא הָדַר.

צַעַר – דְּאִית לֵיהּ קָרְטוּפְנֵי בְּרֵישֵׁיהּ, וְצָוְוחִי [לֵיהּ] מֵהָנְהוּ קָרְטוּפְנֵי. רִיפּוּי – דְּבָעֵי אַסְוֵי.

שֶׁבֶת – דַּהֲוָה מְרַקֵּיד בֵּי כּוּבֵּי, דְּבָעֵיא מַחְוֵי גַּוְנֵי אַרֵישֵׁיהּ; וְלָא מַחְוֵי – מֵהָנְהוּ קָרְטוּפְנֵי.

בּוֹשֶׁת – אֵין לְךָ בּוֹשֶׁת גָּדוֹל מִזֶּה.

וּמֵילְתָא דְּבַעְיָא לֵיהּ לְרַבָּה – פְּשִׁיטָא לֵיהּ לְאַבָּיֵי לְהָךְ גִּיסָא, וּלְרָבָא לְהָךְ גִּיסָא. דְּאִתְמַר: הִכָּהוּ עַל יָדוֹ וְצָמְתָה, וְסוֹפָהּ לַחֲזוֹר – אַבָּיֵי אָמַר: נוֹתֵן לוֹ שֶׁבֶת גְּדוֹלָה וְשֶׁבֶת קְטַנָּה. וְרָבָא אָמַר: אֵינוֹ נוֹתֵן לוֹ אֶלָּא דְּמֵי שִׁבְתּוֹ שֶׁבְּכָל יוֹם וְיוֹם.

אִיתְמַר: הַקּוֹטֵעַ יַד עֶבֶד עִבְרִי שֶׁל חֲבֵירוֹ – אַבָּיֵי אָמַר: נוֹתֵן לוֹ שֶׁבֶת גְּדוֹלָה לְעֶבֶד, וְשֶׁבֶת קְטַנָּה לְרַב. רָבָא אָמַר: הַכֹּל יִנָּתֵן לְעֶבֶד, וְיִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהָרַב אוֹכֵל פֵּירוֹת.

פְּשִׁיטָא – פִּיחֵת אֵצֶל עַצְמוֹ, וְאֵצֶל רַבּוֹ לֹא פִּיחֵת – הֵיכִי דָּמֵי? דְּפַסְקֵיהּ לְרֵישׁ אוּנְיָה אוֹ לְרֵישׁ נְחִירֵיהּ – הַכֹּל לְפִי עַצְמוֹ. פִּיחֵת אֵצֶל רַבּוֹ – פְּלוּגְתָּא דְּאַבָּיֵי וְרָבָא.

בּוֹשֶׁת – הַכֹּל לְפִי הַמְבַיֵּישׁ וְהַמִּתְבַּיֵּישׁ. מַנִּי מַתְנִיתִין? לָא רַבִּי מֵאִיר וְלָא רַבִּי יְהוּדָה, אֶלָּא רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא.

דִּתְנַן: וְכוּלָּן – רוֹאִין אוֹתָן כְּאִילּוּ הֵם בְּנֵי חוֹרִין שֶׁיָּרְדוּ מִנִּכְסֵיהֶם, שֶׁהֵן בְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַגָּדוֹל לְפִי גוֹדְלוֹ, וְהַקָּטָן לְפִי קָטְנוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: עֲשִׁירִים – רוֹאִין אוֹתָן כְּאִילּוּ הֵם בְּנֵי חוֹרִין שֶׁיָּרְדוּ מִנִּכְסֵיהֶם, עֲנִיִּים – כְּפִחוּתִין שֶׁבָּהֶן.

מַנִּי? הַשְׁתָּא אִי רַבִּי מֵאִיר – מַתְנִיתִין קָתָנֵי: הַכֹּל לְפִי הַמְבַיֵּישׁ וְהַמִּתְבַּיֵּישׁ; וְרַבִּי מֵאִיר – כּוּלְּהוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי נִינְהוּ! וְאִי רַבִּי יְהוּדָה – מַתְנִיתִין קָתָנֵי: הַמְבַיֵּישׁ אֶת הַסּוֹמֵא – חַיָּיב; וְאִילּוּ רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: סוֹמֵא אֵין לוֹ בּוֹשֶׁת! אֶלָּא לָאו רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא?

אָפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי יְהוּדָה, כִּי אָמַר רַבִּי יְהוּדָה סוֹמֵא אֵין לוֹ בּוֹשֶׁת – לְמִשְׁקַל מִינֵּיהּ, אֲבָל לְמִיתְבָּא לֵיהּ – יָהֲבִינַן לֵיהּ.

וְהָא מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא: הַמְבַיֵּישׁ אֶת הַיָּשֵׁן – חַיָּיב, וְיָשֵׁן שֶׁבִּיֵּישׁ – פָּטוּר; וְלָא קָתָנֵי: סוֹמֵא שֶׁבִּיֵּישׁ – פָּטוּר; מִכְּלָל דְּלָא שְׁנָא הָכִי וְלָא שְׁנָא הָכִי! אֶלָּא מְחַוְורְתָּא מַתְנִיתִין רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא.

מַאן תְּנָא לְהָא דְּתָנוּ רַבָּנַן: נִתְכַּוֵּון לְבַיֵּישׁ אֶת הַקָּטָן, וּבִיֵּישׁ אֶת הַגָּדוֹל – נוֹתֵן לַגָּדוֹל דְּמֵי בוֹשְׁתּוֹ שֶׁל קָטָן. לְבַיֵּישׁ אֶת הָעֶבֶד, וּבִיֵּישׁ אֶת בֶּן חוֹרִין – נוֹתֵן לְבֶן חוֹרִין דְּמֵי בוֹשְׁתּוֹ שֶׁל עֶבֶד. מַנִּי? לָא רַבִּי מֵאִיר, וְלָא רַבִּי יְהוּדָה, וְלָא רַבִּי שִׁמְעוֹן!

קָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ: קָטָן – קָטָן בִּנְכָסִים, גָּדוֹל – גָּדוֹל בִּנְכָסִים. אִי רַבִּי מֵאִיר, הָאָמַר: כּוּלְּהוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי נִינְהוּ! וְאִי רַבִּי יְהוּדָה, הָאָמַר: אֵין לַעֲבָדִים בּוֹשֶׁת! וְאִי רַבִּי שִׁמְעוֹן, הָאָמַר: נִתְכַּוֵּון לְבַיֵּישׁ אֶת זֶה, וּבִיֵּישׁ אֶת זֶה – פָּטוּר!

מַאי טַעְמָא? כִּקְטָלָא; מָה קְטָלָא – עַד דְּמִתְכַּוֵּון לֵיהּ, דִּכְתִיב: "וְאָרַב לוֹ וְקָם עָלָיו" – עַד שֶׁיִּתְכַּוֵּון לוֹ; בּוֹשֶׁת נָמֵי – עַד דְּמִיכַּוֵּין לֵיהּ, דִּכְתִיב: "וְשָׁלְחָה יָדָהּ וְהֶחֱזִיקָה בְּמֻבָשָׁיו" – עַד שֶׁיִּתְכַּוֵּון לוֹ!

לְעוֹלָם רַבִּי יְהוּדָה, וְכִי קָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֵין לַעֲבָדִים בּוֹשֶׁת – לְמִיתְבָּא לְהוּ; אֲבָל לְמֵישַׁם – שָׁיְימִינַן בְּהוּ.

וְאִי בָּעֵית אֵימָא: אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי מֵאִיר, מִי סָבְרַתְּ: גָּדוֹל – גָּדוֹל בִּנְכָסִים, קָטָן – קָטָן בִּנְכָסִים? לֹא; גָּדוֹל – גָּדוֹל מַמָּשׁ, וְקָטָן – קָטָן מַמָּשׁ.

וְקָטָן בַּר בּוֹשֶׁת הוּא?! אִין; כִּדְאָמַר רַב פָּפָּא: דְּמַיְכְלְמוּ לֵיהּ וּמִיכְלַם; הָכָא נָמֵי –

דף פו:

דְּמַיְכְלְמוּ לֵיהּ וּמִיכְלַם.

מַתְנִי' הַמְבַיֵּישׁ אֶת הָעָרוֹם, הַמְבַיֵּישׁ אֶת הַסּוֹמֵא, וְהַמְבַיֵּישׁ אֶת הַיָּשֵׁן – חַיָּיב. וְיָשֵׁן שֶׁבִּיֵּישׁ – פָּטוּר. נָפַל מִן הַגָּג, וְהִזִּיק וּבִיֵּישׁ – חַיָּיב עַל הַנֶּזֶק, וּפָטוּר עַל הַבּוּשֶׁת עַד שֶׁיְּהֵא מִתְכַּוֵּין.

גְּמָ' תְּנוּ רַבָּנַן: בִּיְישׁוֹ עָרוֹם – חַיָּיב, וְאֵינוֹ דּוֹמֶה בִּיְישׁוֹ עָרוֹם לְבִיְישׁוֹ לָבוּשׁ. בִּיְישׁוֹ בְּבֵית הַמֶּרְחָץ – חַיָּיב, וְאֵינוֹ דּוֹמֶה בִּיְישׁוֹ בְּבֵית הַמֶּרְחָץ לְבִיְישׁוֹ בַּשּׁוּק.

אָמַר מָר: בִּיְישׁוֹ עָרוֹם – חַיָּיב. עָרוֹם בַּר בּוֹשֶׁת הוּא?! אָמַר רַב פָּפָּא: מַאי "עָרוֹם" – דַּאֲתָא זִיקָא כַּרְכִינְהוּ לְמָאנֵיהּ, וַאֲתָא הוּא דַּלִּינְהוּ טְפֵי וּבִיְישֵׁיהּ.

בִּיְישׁוֹ בְּבֵית הַמֶּרְחָץ – חַיָּיב. בֵּית הַמֶּרְחָץ בַּר בּוֹשֶׁת הוּא?! אָמַר רַב פָּפָּא: שֶׁבִּיְישׁוֹ עַל גַּב הַנָּהָר.

בָּעֵי רַבִּי אַבָּא בַּר מֶמֶל: בִּיְישׁוֹ יָשֵׁן – וָמֵת, מַהוּ? מַאי קָמַבָּעְיָא לֵיהּ? אָמַר רַב זְבִיד, הָכִי קָמַבָּעְיָא לֵיהּ: מִשּׁוּם כִּיסּוּפָא הוּא – וְהָא מִית לֵיהּ וְלֵית לֵיהּ כִּיסּוּפָא, אוֹ דִלְמָא מִשּׁוּם זִילוּתָא הוּא – וְהָא אוֹזְלֵיהּ?

תָּא שְׁמַע, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: חֵרֵשׁ וְקָטָן – יֵשׁ לָהֶן בּוֹשֶׁת, שׁוֹטֶה – אֵין לוֹ בּוֹשֶׁת. אִי אָמְרַתְּ בְּשִׁלְמָא מִשּׁוּם זִילוּתָא, הַיְינוּ דְּקָתָנֵי קָטָן; אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ מִשּׁוּם כִּיסּוּפָא, קָטָן בַּר בּוֹשֶׁת הוּא?!

אֶלָּא מַאי, מִשּׁוּם זִילוּתָא? אֲפִילּוּ שׁוֹטֶה נָמֵי! אָמְרִי: שׁוֹטֶה – אֵין לְךָ בּוֹשֶׁת גְּדוֹלָה מִזּוֹ.

מִכָּל מָקוֹם נִיפְשׁוֹט מִינַּהּ דְּמִשּׁוּם זִילוּתָא הוּא, דְּאִי מִשּׁוּם כִּיסּוּפָא – קָטָן בַּר כִּיסּוּפָא הוּא? כִּדְאָמַר רַב פָּפָּא: דְּמַיכְלְמוּ לֵיהּ וּמִיכְּלַם, הָכָא נָמֵי – דְּמַיכְלְמוּ לֵיהּ וּמִיכְּלַם.

רַב פָּפָּא אָמַר, הָכִי קָמְבַעְיָא לֵיהּ: מִשּׁוּם כִּיסּוּפָא דִּידֵיהּ הוּא – וְהוּא מִיית לֵיהּ, אוֹ דִלְמָא מִשּׁוּם בּוֹשֶׁת מִשְׁפָּחָה?

תָּא שְׁמַע: חֵרֵשׁ וְקָטָן יֵשׁ לוֹ בּוֹשֶׁת, שׁוֹטֶה אֵין לוֹ בּוֹשֶׁת. אִי אָמְרַתְּ בְּשִׁלְמָא מִשּׁוּם בּוֹשֶׁת מִשְׁפָּחָה – הַיְינוּ דְּקָתָנֵי קָטָן. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ מִשּׁוּם כִּיסּוּפָא דִּידֵיהּ – קָטָן בַּר בּוֹשֶׁת הוּא? אֶלָּא מַאי? מִשּׁוּם בּוֹשֶׁת דִּבְנֵי מִשְׁפָּחָה? אֲפִילּוּ שׁוֹטֶה נָמֵי! שׁוֹטֶה – אֵין לְךָ בּוֹשֶׁת גְּדוֹלָה מִזּוֹ.

מִכָּל מָקוֹם נִיפְשׁוֹט מִינַּהּ דְּמִשּׁוּם בּוֹשֶׁת מִשְׁפָּחָה, דְּאִי מִשּׁוּם כִּיסּוּפָא – קָטָן בַּר כִּיסּוּפָא הוּא? אָמַר רַב פָּפָּא: אִין, דְּמַיכְלְמוּ לֵיהּ וּמִיכְּלַם.

וְהָתַנְיָא, רַבִּי אוֹמֵר: חֵרֵשׁ – יֵשׁ לוֹ בּוֹשֶׁת. שׁוֹטֶה – אֵין לוֹ בּוֹשֶׁת. קָטָן – פְּעָמִים יֵשׁ לוֹ, פְּעָמִים אֵין לוֹ – הָא דְּמַיכְלְמוּ לֵיהּ וּמִיכְּלַם, הָא דְּמַיכְלְמוּ לֵיהּ וְלָא מִיכְּלַם.

הַמְבַיֵּישׁ אֶת הַסּוֹמֵא וְכוּ'. מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי יְהוּדָה; דְּתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: סוֹמֵא – אֵין לוֹ בּוֹשֶׁת, וְכָךְ הָיָה רַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר מֵחַיָּיבֵי גָלִיּוֹת, וּמֵחַיָּיבֵי מַלְקִיּוֹת, וּמֵחַיָּיבֵי מִיתוֹת בֵּית דִּין.

מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? גָּמַר "עֵינָךְ"–"עֵינָךְ" מֵעֵדִים זוֹמְמִין; מָה הָתָם סוֹמִין לָא, אַף הָכָא סוֹמִין לָא.

מֵחַיָּיבֵי גָלִיּוֹת – דְּתַנְיָא: "בְּלֹא רְאוֹת" – פָּרַט לַסּוֹמֵא, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: לְרַבּוֹת אֶת הַסּוֹמֵא.

מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? אָמַר לָךְ: "וַאֲשֶׁר יָבֹא אֶת רֵעֵהוּ בַּיַּעַר לַחְטֹב עֵצִים" – וַאֲפִילּוּ סוֹמֵא; כְּתַב רַחֲמָנָא "בְּלֹא רְאוֹת" – לְמַעוֹטֵי.

וְרַבִּי מֵאִיר – כְּתַב רַחֲמָנָא "בְּלֹא רְאוֹת" לְמַעוֹטֵי, וּכְתַב רַחֲמָנָא "בִּבְלִי דַּעַת" לְמַעוֹטֵי; הָוֵי מִיעוּט אַחַר מִיעוּט, וְאֵין מִיעוּט אַחַר מִיעוּט אֶלָּא לְרַבּוֹת.

וְרַבִּי יְהוּדָה – הָהוּא "בִּבְלִי דַּעַת", פָּרַט לְמִתְכַּוֵּין הוּא דַּאֲתָא.

חַיָּיבֵי מִיתוֹת בֵּית דִּין – אָתְיָא "רֹצֵחַ"–"רֹצֵחַ" מֵחַיָּיבֵי גָלִיּוֹת.

חַיָּיבֵי מַלְקִיּוֹת – אָתְיָא "רָשָׁע"–"רָשָׁע" מֵחַיָּיבֵי מִיתוֹת בֵּית דִּין.

תַּנְיָא אִידַּךְ, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: סוֹמֵא אֵין לוֹ בּוֹשֶׁת.

דף פז.

וְכֵן הָיָה רַבִּי יְהוּדָה פּוֹטְרוֹ מִכָּל דִּינִים שֶׁבַּתּוֹרָה. מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? אָמַר קְרָא: "וְשָׁפְטוּ הָעֵדָה בֵּין הַמַּכֶּה וּבֵין גֹּאֵל הַדָּם עַל הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה" – כֹּל שֶׁיֵּשְׁנוֹ בְּמַכֶּה וּבְגוֹאֵל הַדָּם, יֵשְׁנוֹ בְּמִשְׁפָּטִים; כֹּל שֶׁאֵינוֹ בְּמַכֶּה וּבְגוֹאֵל הַדָּם, אֵינוֹ בְּמִשְׁפָּטִים.

תַּנְיָא אִידַּךְ, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: סוֹמֵא אֵין לוֹ בּוֹשֶׁת. וְכֵן הָיָה רַבִּי יְהוּדָה פּוֹטְרוֹ מִכָּל מִצְוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה. אָמַר רַב שִׁישָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? אָמַר קְרָא: "וְאֵלֶּה הַמִּצְוֹת הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים" – כֹּל שֶׁיֵּשְׁנוֹ בְּמִשְׁפָּטִים, יֵשְׁנוֹ בְּמִצְוֹת וְחֻקִּים; וְכֹל שֶׁאֵינוֹ בְּמִשְׁפָּטִים, אֵינוֹ בְּמִצְוֹת וְחֻקִּים.

אָמַר רַב יוֹסֵף, מֵרִישׁ הֲוָה אָמֵינָא: מַאן דְּאָמַר הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה – דְּאָמַר: סוֹמֵא פָּטוּר מִן הַמִּצְוֹת, קָא עָבְדִינָא יוֹמָא טָבָא לְרַבָּנַן, מַאי טַעְמָא? דְּלָא מְפַקְּדָנָא, וְקָא עָבְדִינָא מִצְוֹת. וְהַשְׁתָּא דִּשְׁמַעְתְּ לְהָא דְּרַבִּי חֲנִינָא, דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: גָּדוֹל הַמְצֻוֶּוה וְעוֹשֶׂה – מִמִּי שֶׁאֵינוֹ מְצֻוֶּוה וְעוֹשֶׂה; מַאן דְּאָמַר לִי: אֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה, עָבֵידְנָא יוֹמָא טָבָא לְרַבָּנַן. מַאי טַעְמָא? דְּכִי מְפַקְּדָנָא – אִית לִי אַגְרָא טְפֵי.

מַתְנִי' זֶה חוֹמֶר בְּאָדָם מִבַּשּׁוֹר – שֶׁהָאָדָם מְשַׁלֵּם נֶזֶק, צַעַר, רִיפּוּי, שֶׁבֶת וּבוֹשֶׁת, וּמְשַׁלֵּם דְּמֵי וְלָדוֹת; וְשׁוֹר אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא נֶזֶק, וּפְטוּר מִדְּמֵי וְלָדוֹת.

הַמַּכֶּה אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְלֹא עָשָׂה בָּהֶן חַבּוּרָה, וְחוֹבֵל בַּחֲבֵירוֹ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים – חַיָּיב בְּכוּלָּן.

הַחוֹבֵל בְּעֶבֶד עִבְרִי – חַיָּיב בְּכוּלָּן, חוּץ מִן הַשֶּׁבֶת בִּזְמַן שֶׁהוּא שֶׁלּוֹ. הַחוֹבֵל בְּעֶבֶד כְּנַעֲנִי שֶׁל אֲחֵרִים – חַיָּיב בְּכוּלָּן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין לַעֲבָדִים בּוֹשֶׁת.

חֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה וְקָטָן פְּגִיעָתָן רָעָה, הַחוֹבֵל בָּהֶן – חַיָּיב, וְהֵם שֶׁחָבְלוּ בַּאֲחֵרִים – פְּטוּרִין.

הָעֶבֶד וְהָאִשָּׁה פְּגִיעָתָן רָעָה, הַחוֹבֵל בָּהֶם – חַיָּיב, וְהֵם שֶׁחָבְלוּ בַּאֲחֵרִים – פְּטוּרִין, אֲבָל מְשַׁלְּמִין לְאַחַר זְמַן. נִתְגָּרְשָׁה הָאִשָּׁה, נִשְׁתַּחְרֵר הָעֶבֶד – חַיָּיבִין לְשַׁלֵּם.

הַמַּכֶּה אָבִיו וְאִמּוֹ וְעָשָׂה בָּהֶן חַבּוּרָה, וְהַחוֹבֵל בַּחֲבֵירוֹ בְּשַׁבָּת – פָּטוּר מִכּוּלָּן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִדּוֹן בְּנַפְשׁוֹ.

וְהַחוֹבֵל בְּעֶבֶד כְּנַעֲנִי שֶׁלּוֹ – פָּטוּר מִכּוּלָּן.

גְּמָ' בְּעָא מִינֵּיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר מֵרַב: הַחוֹבֵל בִּבַת קְטַנָּה שֶׁל אֲחֵרִים, חֲבָלָה לְמִי? מִי אָמְרִינַן: כֵּיוָן דְּאַקְנֵי לֵיהּ רַחֲמָנָא שֶׁבַח נְעוּרִים לְאָב – חֲבָלָה נָמֵי דַּאֲבוּהּ הֲוֵי, מַאי טַעְמָא – דְּהָא אַפְחֲתַהּ מִכַּסְפָּהּ; אוֹ דִילְמָא, שֶׁבַח נְעוּרִים הוּא דְּאַקְנֵי לֵיהּ רַחֲמָנָא, דְּאִי בָּעֵי לְמִמְסַר לַהּ לְמוּכֵּה שְׁחִין – מָצֵי מָסַר, אֲבָל חֲבָלָה – כֵּיוָן דְּאִי בָּעֵי מ(ת)חַבַּל בַּהּ לָא מָצֵי חָבֵיל, לָא (קַנְיֵיהּ) [אַקְנֵי] לֵיהּ רַחֲמָנָא?

דף פז:

אָמַר לֵיהּ: לֹא זְכָתָה תּוֹרָה לָאָב, אֶלָּא שֶׁבַח נְעוּרִים בִּלְבָד. אֵיתִיבֵיהּ: הַחוֹבֵל בְּעֶבֶד עִבְרִי – חַיָּיב בְּכוּלָּן, חוּץ מִן הַשֶּׁבֶת בִּזְמַן שֶׁהוּא שָׁלוּ! אָמַר אַבָּיֵי: מוֹדֶה רַב בְּשֶׁבֶת, דְּמַעֲשֶׂה יָדֶיהָ עַד שְׁעַת בַּגְרוּת – דַּאֲבוּהּ הָוֵי.

אֵיתִיבֵיהּ: הַחוֹבֵל בִּבְנוֹ גָּדוֹל – יִתֵּן לוֹ מֵיָּד, בִּבְנוֹ קָטָן – יַעֲשֶׂה לוֹ סְגוּלָּה. הַחוֹבֵל בְּבִתּוֹ קְטַנָּה – פָּטוּר, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אֲחֵרִים שֶׁחָבְלוּ בָּהּ – חַיָּיבִין לִיתֵּן לְאָבִיהָ! הָכִי נָמֵי בְּשֶׁבֶת. וּבִבְנוֹ גָּדוֹל יִתֵּן לוֹ מֵיָּד? וּרְמִינְהוּ: הַחוֹבֵל בְּבָנָיו וּבִבְנוֹתָיו שֶׁל אֲחֵרִים, גְּדוֹלִים – יִתֵּן לָהֶם מֵיָּד, קְטַנִּים – יַעֲשֶׂה לָהֶם סְגוּלָּה. בְּבָנָיו וּבִבְנוֹתָיו שָׁלוּ – פָּטוּר!

אָמְרִי: לָא קַשְׁיָא; כָּאן כְּשֶׁסְּמוּכִים עַל שֻׁלְחָנוֹ, כָּאן כְּשֶׁאֵין סְמוּכִין עַל שֻׁלְחָנוֹ.

בְּמַאי אוֹקֵימְתַּהּ לְקַמַּיְיתָא – בְּשֶׁאֵין סְמוּכִין עַל שֻׁלְחָנוֹ? אִי הָכִי, אֵימָא סֵיפָא: הַחוֹבֵל בִּבְתּוֹ הַקְּטַנָּה – פָּטוּר; וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אֲחֵרִים שֶׁחָבְלוּ בָּהּ – חַיָּיבִין לִיתֵּן לְאָבִיהָ. לְדִידַהּ בָּעֵי לְמֵיתַב לַהּ – דְּבַעְיָא מְזוֹנֵי!

וַאֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר: יָכוֹל הָרַב לוֹמַר לָעֶבֶד "עֲשֵׂה עִמִּי וְאֵינִי זָנְךָ"; הָנֵי מִילֵּי בְּעֶבֶד כְּנַעֲנִי – דְּאָמַר לֵיהּ: עֲבִיד עֲבִידְתָּא כּוּלֵּי יוֹמָא, וּלְאוּרְתָּא זִיל סְחַר וֶאֱכוֹל; אֲבָל עֶבֶד עִבְרִי, דִּכְתִיב: "כִּי טוֹב לוֹ עִמָּךְ" – עִמָּךְ בְּמַאֲכָל, עִמָּךְ בְּמִשְׁתֶּה – לֹא כָּל שֶׁכֵּן בִּתּוֹ?!

כִּדְאָמַר רָבָא בְּרֵיהּ דְּרַב עוּלָּא: לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לְהַעְדְּפָה; הָכָא נָמֵי, לָא נִצְרְכָה אֶלָּא לְהַעְדְּפָה.

בְּמַאי אוֹקֵימְתַּהּ לְבָתְרַיְיתָא – בִּסְמוּכִין עַל שֻׁלְחָנוֹ? "גְּדוֹלִים – יִתֵּן לָהֶם מֵיָּד, קְטַנִּים – יַעֲשֶׂה לָהֶם סְגוּלָּה", אַמַּאי? לַאֲבִיהֶם בָּעֵי לְמֵיתַב!

אָמְרִי: כִּי קָא קָפֵיד – בְּמִידֵּי דְּקָא חָסַר, בְּמִידֵּי דַּאֲתָא מֵעָלְמָא – לָא קָפֵיד.

וְהָא מְצִיאָה, דְּמֵעָלְמָא קָאָתֵי לְהוּ, וְקָא קָפֵיד! אָמְרִי: רַוּוחָא דְּקָאָתֵי לְהוּ מֵעָלְמָא, וְלֵית לְהוּ צַעֲרָא דְּגוּפַיְיהוּ בְּגַוּוהּ – קָפֵיד; אֲבָל חֲבָלָה, דְּאִית לְהוּ צַעֲרָא דְּגוּפַיְיהוּ, וּמֵעָלְמָא קָאָתֵי לְהוּ – לָא קָפֵיד.

וְהָא הָתָם, דְּאִית לַהּ צַעֲרָא דְּגוּפָא, וּמֵעָלְמָא קָאָתֵי לַהּ, וְקָא קָפֵיד! דְּקָתָנֵי: וְלֹא עוֹד, אֶלָּא (אֲפִילּוּ) אֲחֵרִים שֶׁחָבְלוּ בָּהּ – חַיָּיבִין לִיתֵּן לְאָבִיהָ!

אָמְרִי: הָתָם, דְּגַבְרָא קַפְדָּנָא הוּא, דְּהָא אֵין סְמוּכִין עַל שֻׁלְחָנוֹ – אֲפִילּוּ בְּמִידֵּי דְּאָתֵי לְהוּ מֵעָלְמָא קָפֵיד. הָכָא, דְּלָאו גַּבְרָא קַפְדָּנָא הוּא, דְּהָא סְמוּכִין עַל שֻׁלְחָנוֹ; כִּי קָא קָפֵיד – בְּמִידֵּי דְּקָא חָסַר לֵיהּ, בְּמִידֵּי דְּאָתֵי לְהוּ מֵעָלְמָא – לָא קָפֵיד.

מַאי "סְגוּלָּה"? רַב חִסְדָּא אָמַר: סֵפֶר תּוֹרָה. רַבָּה בַּר רַב הוּנָא אָמַר: דִּיקְלָא דְּאָכֵיל מִינֵּיהּ תַּמְרֵי.

וְכֵן אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: לֹא זְכָתָה תּוֹרָה לָאָב – אֶלָּא שֶׁבַח נְעוּרִים בִּלְבָד. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אַפִּילּוּ פְּצִיעָה.

פְּצִיעָה סָלְקָא דַּעְתָּךְ?! אַפִּילּוּ רַבִּי אֶלְעָזָר לָא קָמִיבַּעְיָא לֵיהּ אֶלָּא חֲבָלָה –

דף פח.

דְּאַפְחֲתַהּ מִכַּסְפָּהּ; אֲבָל פְּצִיעָה – דְּלָא אַפְחֲתַהּ מִכַּסְפָּהּ, לָא קָמִיבַּעְיָא לֵיהּ!

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא: שָׁפְצָעָהּ בְּפָנֶיהָ, וְאַפְחֲתַהּ מִכַּסְפָּהּ.

הַחוֹבֵל בְּעֶבֶד כְּנַעֲנִי שֶׁל אֲחֵרִים – חַיָּיב וְכוּ'. מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? אָמַר קְרָא: "כִּי יִנָּצוּ אֲנָשִׁים יַחְדָּו אִישׁ וְאָחִיו" – בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אַחְוָה, יָצָא עֶבֶד שֶׁאֵין לוֹ אַחְוָה. וְרַבָּנַן – אָחִיו הוּא בְּמִצְוֹת.

אֶלָּא מֵעַתָּה, לְרַבִּי יְהוּדָה – זוֹמְמֵי עֶבֶד לֹא יֵהָרְגוּ, דִּכְתִיב: "וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו"! אָמַר רָבָא אָמַר רַב שֵׁשֶׁת, אָמַר קְרָא: "וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ" – מִכָּל מָקוֹם.

אֶלָּא מֵעַתָּה, לְרַבָּנַן – עֶבֶד יֵהָא כָּשֵׁר לַמַּלְכוּת! אָמְרִי: וּלְטַעְמָיךְ, תֵּיקְשֵׁי לָךְ גֵּר – לְדִבְרֵי הַכֹּל! אֶלָּא אָמַר קְרָא: "מִקֶּרֶב אַחֶיךָ" – מִמּוּבְחָר שֶׁבְּאַחֶיךָ.

אֶלָּא מֵעַתָּה, לְרַבָּנַן – יְהֵא עֶבֶד כָּשֵׁר לְעֵדוּת, דִּכְתִיב: "וְהִנֵּה עַד שֶׁקֶר הָעֵד, שֶׁקֶר עָנָה בְאָחִיו"!

אָמַר עוּלָּא: עֵדוּת לָא מָצֵית אָמְרַתְּ; אִתְּיָא עֵדוּת בְּקַל וָחוֹמֶר מֵאִשָּׁה: וּמָה אִשָּׁה, שֶׁהִיא רְאוּיָה לָבֹא בַּקָּהָל – פְּסוּלָה לְעֵדוּת; עֶבֶד, שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לָבֹא בַּקָּהָל – אֵינוֹ דִּין שֶׁפָּסוּל לְעֵדוּת?

מָה לְאִשָּׁה – שֶׁכֵּן אֵינָהּ רְאוּיָה לְמִילָּה; תֹּאמַר בְּעֶבֶד שֶׁהוּא רָאוּי לְמִילָּה?! קָטָן יוֹכִיחַ – שֶׁיֶּשְׁנוֹ בְּמִילָּה, וּפָסוּל לְעֵדוּת.

מָה לְקָטָן – שֶׁאֵינוֹ בְּמִצְוֹת; תֹּאמַר בְּעֶבֶד, שֶׁהוּא בְּמִצְוֹת?! אִשָּׁה תּוֹכִיחַ – שֶׁיֶּשְׁנָהּ בְּמִצְוֹת, וּפְסוּלָה לְעֵדוּת.

וְחָזַר הַדִּין: לֹא רְאִי זֶה כִּרְאִי זֶה, וְלֹא רְאִי זֶה כִּרְאִי זֶה; הַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן – שֶׁכֵּן אֵינָן בְּכָל הַמִּצְוֹת, וּפְסוּלִין לְהָעִיד; אַף אֲנִי אָבִיא אֶת הָעֶבֶד – שֶׁאֵינוֹ בְּכָל הַמִּצְוֹת, וּפָסוּל לְהָעִיד.

מָה לְהַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶם – שֶׁכֵּן אֵינוֹ אִישׁ; תֹּאמַר בְּעֶבֶד, שֶׁהוּא אִישׁ?!

אֶלָּא תֵּיתֵי מִגַּזְלָן. מָה לְגַזְלָן – שֶׁכֵּן מַעֲשָׂיו גָּרְמוּ לוֹ; תֹּאמַר בְּעֶבֶד – שֶׁאֵין מַעֲשָׂיו גָּרְמוּ לוֹ?!

אֶלָּא תֵּיתֵי מִגַּזְלָן וּמֵחָד מֵהֶנָּךְ.

מָר בְּרֵיהּ דְּרָבִינָא אָמַר, אָמַר קְרָא: "לֹא יוּמְתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים" – לֹא יוּמְתוּ עַל פִּי אָבוֹת שֶׁאֵין לָהֶם חַייֵס בָּנִים. דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ כִּדְאָמְרִינַן: "לֹא יוּמְתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים" – בְּעֵדוּת

בָּנִים; לִכְתּוֹב רַחֲמָנָא: "לֹא יוּמְתוּ אָבוֹת עַל בְּנֵיהֶם"! מַאי "בָּנִים"? שְׁמַע מִינַּהּ דִּלֹא יוּמְתוּ עַל פִּי אָבוֹת שֶׁאֵין לָהֶם חַיִּיס בָּנִים.

אֶלָּא מַעַתָּה, "וּבָנִים לֹא יוּמְתוּ עַל אָבוֹת" – הָכִי נָמֵי, לֹא יוּמְתוּ עַל פִּי בָּנִים שֶׁאֵין לָהֶם חַיִּיס אָבוֹת? אֶלָּא גֵּר הָכִי נָמֵי דְּפָסוּל לְעֵדוּת?!

אָמְרִי: הָכִי הַשְׁתָּא?! גֵּר, נְהִי דְּאֵין לוֹ חַיִּיס לְמַעְלָה, לְמַטָּה יֵשׁ לוֹ חַיִּיס; לְאַפּוֹקֵי עֶבֶד, דְּאֵין לוֹ חַיִּיס לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה.

דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ גֵּר פָּסוּל לְעֵדוּת, לִכְתּוֹב רַחֲמָנָא: "לֹא יוּמְתוּ אָבוֹת עַל בְּנֵיהֶם" לְכִדְאָמְרִינַן – לֹא יוּמְתוּ בְּעֵדוּת בָּנִים; וְנִכְתּוֹב רַחֲמָנָא: "וּבָנִים לֹא יוּמְתוּ עַל אָבוֹת" – דְּשָׁמְעַתְּ מִינַּהּ תְּרֵי: חָדָא – לֹא יוּמְתוּ בָּנִים בְּעֵדוּת אָבוֹת, וְאִידָךְ – לֹא יוּמְתוּ עַל פִּי בָּנִים שֶׁאֵין לָהֶם חַיִּיס אָבוֹת!

וְעֶבֶד – נָפְקָא לִיהּ בְּקַל וָחוֹמֶר מִגֵּר; וּמָה גֵּר, דְּלְמַעְלָה הוּא דְּאֵין לוֹ חַיִּיס, אֲבָל לְמַטָּה יֵשׁ לוֹ חַיִּיס – פָּסוּל לְעֵדוּת; עֶבֶד, שֶׁאֵין לוֹ חַיִּיס לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה – אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּהֵא פָּסוּל לְעֵדוּת?

אֶלָּא מִדִּכְתַב רַחֲמָנָא: "לֹא יוּמְתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים" – דְּמַשְׁמַע: לֹא יוּמְתוּ עַל פִּי אָבוֹת שֶׁאֵין לוֹ חַיִּיס בָּנִים; שְׁמַע מִינַּהּ, עֶבֶד, שֶׁאֵין לוֹ חַיִּיס לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה – הוּא דְּפָסוּל לְעֵדוּת; אֲבָל גֵּר, כֵּיוָן דְּיֵשׁ לוֹ חַיִּיס לְמַטָּה – כָּשֵׁר לְעֵדוּת.

וְכִי תֵּימָא, לִכְתּוֹב רַחֲמָנָא: "וּבָנִים לֹא יוּמְתוּ עַל אֲבוֹתֵיהֶם", לְמָה לִי דִּכְתַב רַחֲמָנָא: "וּבָנִים לֹא יוּמְתוּ עַל אָבוֹת" – דְּמַשְׁמַע: לֹא יוּמְתוּ עַל פִּי בָּנִים שֶׁאֵין לָהֶם חַיִּיס אָבוֹת? אַיְידֵי דִּכְתַב: "לֹא יוּמְתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים", כְּתַב נָמֵי: "וּבָנִים לֹא יוּמְתוּ עַל אָבוֹת".

חֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה וְקָטָן פְּגִיעָתָן רָעָה. אִימֵּיהּ דְּרַב שְׁמוּאֵל בַּר אַבָּא מֵהַגְרוֹנְיָא הֲוָת נְסִיבָא לֵיהּ לְרַבִּי אַבָּא, כְּתַבְתִּינְהוּ (לְנִכְסֵי) [וְלִנְכְסַהּ] לְרַב שְׁמוּאֵל בַּר אַבָּא בְּרֵהּ. בָּתַר דְּשָׁכִיבָא,

דף פח:

אָזַל רַב שְׁמוּאֵל בַּר אַבָּא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יִרְמְיָה בַּר אַבָּא, אוֹקְמֵיהּ בְּנִכְסֵי. אָזַל רַבִּי אַבָּא אַמְרַהּ לְמֵילְתָא קַמֵּיהּ דְּרַב הוֹשַׁעְיָא, אָזַל רַב הוֹשַׁעְיָא אַמְרַהּ קַמֵּיהּ דְּרַב יְהוּדָה. אֲמַר לֵיהּ, הָכִי אָמַר שְׁמוּאֵל: הָאִשָּׁה שֶׁמָּכְרָה בְּנִכְסֵי מְלוֹג בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ, וְמֵתָה – הַבַּעַל מוֹצִיא מִיַּד הַלָּקוֹחוֹת.

אָמְרוּהָ קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יִרְמְיָה בַּר אַבָּא, אָמַר לְהוּ: אֲנָא מַתְנִיתָא יָדַעְנָא, דִּתְנַן: הַכּוֹתֵב נְכָסָיו לִבְנוֹ לְאַחַר מוֹתוֹ – הַבֵּן אֵינוֹ יָכוֹל לִמְכּוֹר, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בִּרְשׁוּת הָאָב; וְהָאָב אֵינוֹ יָכוֹל לִמְכּוֹר,

מִפְּנֵי שֶׁהֵן כְּתוּבִין לַבֵּן. מָכַר הָאָב – מְכוּרִים עַד שֶׁיְּמוּת. מָכַר הַבֵּן – אֵין לוֹ לַלּוֹקֵחַ עַד שֶׁיְּמוּת הָאָב.

כִּי מָיֵית אָב מִיהָא אִית לֵיהּ לְלוֹקֵחַ, וְאַף עַל גַּב דְּמֵת הַבֵּן בְּחַיֵּי אָב – דְּלָא אֲתוֹ לִידֵי הַבֵּן. כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, דְּאָמַר: לָא שְׁנָא מֵת הַבֵּן בְּחַיֵּי הָאָב – דְּלָא אֲתוֹ לִידֵיהּ דְּבֵן, לָא שְׁנָא מֵת הָאָב בְּחַיֵּי הַבֵּן – דַּאֲתוֹ לִידֵיהּ דְּבֵן; קָנָה לוֹקֵחַ.

דְּאִתְּמַר: מָכַר הַבֵּן בְּחַיֵּי הָאָב, וּמֵת הַבֵּן בְּחַיֵּי הָאָב – רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: לֹא קָנָה לוֹקֵחַ, רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: קָנָה לוֹקֵחַ.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר לֹא קָנָה לוֹקֵחַ – אָמַר לָךְ: כִּי קָתָנֵי מַתְנִיתִין "מָכַר הַבֵּן – לֹא קָנָה לוֹקֵחַ עַד שֶׁיְּמוּת הָאָב", וְכִי מָיֵית הָאָב אִית לֵיהּ לְלוֹקֵחַ – דְּלֹא מֵת הַבֵּן בְּחַיֵּי הָאָב, דַּאֲתוֹ לִידֵי הַבֵּן. אֲבָל מֵת הַבֵּן בְּחַיֵּי הָאָב, דְּלָא אֲתוֹ לִידֵיהּ דְּבֵן – כִּי מָיֵית אָב נָמֵי לֵית לֵיהּ לְלוֹקֵחַ.

אַלְמָא קָא סָבַר: קִנְיָן פֵּירוֹת – כְּקִנְיַן הַגּוּף דָּמֵי, וְכִי לָאו זַבִּין – לָאו דִּידֵיהּ זַבִּין.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אוֹמֵר קָנָה לוֹקֵחַ – כִּי קָתָנֵי מַתְנִיתִין: "מָכַר הַבֵּן אֵין לַלּוֹקֵחַ עַד שֶׁיְּמוּת הָאָב" – כִּי מָיֵית אָב מִיהַת אִית לֵיהּ לְלוֹקֵחַ; לָא שְׁנָא לָא מֵת הַבֵּן בְּחַיֵּי הָאָב – דַּאֲתוֹ לִידֵיהּ דְּבֵן, וְלָא שְׁנָא מֵת הַבֵּן בְּחַיֵּי הָאָב – דְּלָא אֲתוֹ לִידֵיהּ דְּבֵן; קָנָה לוֹקֵחַ.

אַלְמָא קְסָבַר: קִנְיַן פֵּירוֹת לָאו כְּקִנְיַן הַגּוּף דָּמֵי, וְכִי (קָא) זַבִּין – דִּידֵיהּ (קָא) זַבִּין.

וַאֲנַן הַשְׁתָּא, בֵּין רַבִּי יִרְמְיָה בַּר אַבָּא וּבֵין רַב יְהוּדָה – כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ סְבִירָא לְהוּ.

וְקָאָמַר רַבִּי יִרְמְיָה בַּר אַבָּא: אִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ קִנְיַן פֵּירוֹת כְּקִנְיַן הַגּוּף דָּמֵי, כִּי מָיֵית אָב וּמָיֵית הַבֵּן בְּחַיֵּי הָאָב, אַמַּאי אִית לֵיהּ לְלוֹקֵחַ? כִּי (קָא) זַבִּין הַאי – לָאו דִּידֵיהּ (קָא) זַבִּין! אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ קִנְיַן פֵּירוֹת לָאו כְּקִנְיַן הַגּוּף דָּמֵי?

אַהֲדְרוּהָ לְקַמֵּיהּ דְּרַב יְהוּדָה, אֲמַר לְהוּ, הָכִי אָמַר שְׁמוּאֵל: זוֹ אֵינָהּ דּוֹמָה לְמַשְׁנָתֵנוּ.

מַאי טַעְמָא? אָמַר רַב יוֹסֵף, בִּשְׁלָמָא אִי תָּנֵי אִיפְּכָא: "הַכּוֹתֵב נְכָסָיו לְאָבִיו" – אִיכָּא לְמִפְשַׁט מִינַּהּ דְּקִנְיַן פֵּירוֹת לָאו כְּקִנְיַן הַגּוּף דָּמֵי.

אֶלָּא הַשְׁתָּא דְּקָתָנֵי: "הַכּוֹתֵב נְכָסָיו לִבְנוֹ", מְשׁוּם דְּרָאוּי לְיוֹרְשׁוֹ הוּא.

אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: אִטּוּ בָּרָא יֵרֵית אַבָּא, אַבָּא לָא יָרֵית בָּרָא?! אֶלָּא לְאַבְרוֹחֵינְהוּ לְנִכְסֵי מִבְּרֵיהּ קָא אָתֵי; הָכָא נָמֵי, לְאַבְרוֹחֵינְהוּ לְנִכְסֵי מֵאֲחוּהּ אָתֵי.

אֶלָּא מַאי "אֵינָהּ דּוֹמָה לְמַשְׁנָתֵנוּ"? מְשׁוּם תַּקָּנַת אוּשָׁא. דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא: בְּאוּשָׁא הִתְקִינוּ, הָאִשָּׁה שֶׁמָּכְרָה בְּנִכְסֵי מְלוֹג בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ, וּמֵתָה – הַבַּעַל מוֹצִיא מִיַּד הַלָּקוֹחוֹת.

אָמַר רַב אִידִי בַּר אָבִין, אַף אֲנַן נָמֵי תְּנֵינָא: "מְעִידִים אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁגֵּירַשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, וְנָתַן כְּתוּבָּתָהּ",

דף פט.

וַהֲרֵי הִיא תַּחְתָּיו וּמְשַׁמַּשְׁתּוֹ; וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין; אֵין אוֹמְרִים יְשַׁלְּמוּ כָּל כְּתוּבָּתָהּ, אֶלָּא טוֹבַת הֲנָאַת כְּתוּבָּתָהּ. אֵיזֶהוּ טוֹבַת הֲנָאַת כְּתוּבָּתָהּ? אוֹמְדִין כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִיתֵּן בִּכְתוּבָּה שֶׁל זוֹ – שֶׁאִם נִתְאַרְמְלָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה, וְאִם מֵתָה – יִירָשֶׁנָּה בַּעֲלָהּ.

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ לֵיתַהּ לְתַקָּנַת אוּשָּׁא, אַמַּאי יִירָשֶׁנָּה בַּעֲלָהּ? תְּזַבֵּין כְּתוּבָּתַהּ לְגַמְרֵי!

אָמַר אַבָּיֵי: אִם אָמְרוּ בִּנְכָסֵי מְלוֹג, יֹאמְרוּ בִּנְכָסֵי צֹאן בָּרְזֶל?!

אָמַר אַבָּיֵי: טוֹבַת הֲנָאָה, הוֹאִיל וַאֲתָא לְיָדָן, נֵימָא בַּהּ מִילְתָא: טוֹבַת הֲנָאָה – לְאִשָּׁה הָוְיָא.

דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ לְבַעַל הָוְיָא, לֵימְרוּ לַהּ עֲדִים: מַאי אַפְסֵדְתְּ? אִי הָוָה מְזַבְּנַתְּ לַהּ לְטוֹבַת הֲנָאָה, בַּעַל הָוָה שָׁקֵיל מִינָּךְ! אָמַר רַב שַׁלְמָן: מִשּׁוּם דְּאִיכָּא רְוָוחַ בֵּיתָא.

אָמַר רָבָא, הִלְכְתָא: טוֹבַת הֲנָאָה לְאִשָּׁה, וְאֵין הַבַּעַל אוֹכֵל פֵּירוֹת. מַאי טַעְמָא? פֵּירָא תַּקִּינוּ לֵיהּ רַבָּנַן, פֵּירָא דְּפֵירָא לָא תַּקִּינוּ לֵיהּ רַבָּנַן.

כִּי אֲתָא רַב פָּפָּא וְרֵב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ מִבֵּי רַב, אָמְרִי, תְּנֵינָא לְתַקָּנַת אוּשָּׁא: הָעֶבֶד וְהָאִשָּׁה פְּגִיעָתָן רָעָה; הַחוֹבֵל בָּהֶן חַיָּיב, וְהֵם שֶׁחָבְלוּ בַּאֲחֵרִים – פְּטוּרִין. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ לֵיתַהּ לְתַקָּנַת אוּשָּׁא, תְּזַבֵּין נִכְסֵי מְלוֹג וְתִתֵּן לֵיהּ!

וּלְטַעְמָיךְ, נָהֵי נָמֵי דְּאִיתֵיהּ לְתַקָּנַת אוּשָּׁא – וְלָא מָצֵי מְזַבְּנָה לִגְמָרֵי; תְּזַבֵּין לְנִכְסֵי מְלוֹג בְּטוֹבַת הֲנָאָה, וְתִתֵּן לֵיהּ! אֶלָּא דְּלֵית לַהּ; הָכִי נָמֵי דְּלֵית לַהּ.

וּתְזַבֵּין כְּתוּבָּתַהּ בְּטוֹבַת הֲנָאָה, וְתִתֵּן לֵיהּ! הָא מַנִּי – רַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר: אָסוּר לוֹ לְאָדָם שֶׁיְּשַׁהֶא אֶת אִשְׁתּוֹ אֲפִילּוּ שָׁעָה אַחַת בְּלֹא כְּתוּבָּה.

וְטַעְמָא מַאי – כְּדֵי שֶׁלֹּא תְּהֵא קַלָּה בְּעֵינָיו לְהוֹצִיאָהּ; הָכָא לָא מָגֲרֵשׁ לַהּ – דְּאִי מָגֲרֵשׁ לַהּ, אָתוּ הָנָךְ דְּזָבְנִי, גָּבוּ לַהּ לִכְתוּבָּתַהּ מִינֵּיהּ!

אֶלָּא טוֹבַת הֲנָאָה מִילֵּי נִינְהוּ, וּמִילֵּי לָא מִשְׁתַּעְבְּדִי.

אַלְמָה לָא? מִילֵּי דְּמִזְדַּבְּנִי בְּדִינְרֵי נִינְהוּ! אֶלָּא מִשּׁוּם דִּשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: הַמּוֹכֵר שְׂטַר חוֹב לַחֲבֵירוֹ, וְחָזַר וּמְחָלוֹ – מָחוּל. וַאֲפִילּוּ יוֹרֵשׁ מוֹחֵל.

אָמְרִי: זַבּוֹנֵי [תְּ]זַבֵּין וְתִתֵּן לֵיהּ, וְאִי מָחֲלָה לֵיהּ לְגַבֵּי בַּעַל – תִּמְחֲלַהּ.

אָמְרִי: כֹּל לְגַבֵּי בַּעַל, וַדַּאי מָחֲלָה לֵיהּ. (וְאַפְסְדִינֵיהּ לְהָהוּא זְבִינָא בְּיָדִים לָא אַפְסְדִינְהוּ.)

וְכִי תֵּימָא: (זְבִינָא) [וְתִזְבְּנֵיהּ] נִיהֲלֵיהּ לְהָהוּא דַּחֲבַלָה בֵּיהּ בְּטוֹבַת הֲנָאָה,

דף פט:

דְּאִי מָחֲלָה לְגַבֵּי בַּעַל – לָא קָא מַפְסֵיד, דְּהַשְׁתָּא נָמֵי לָא מִידֵּי קָא יָהֲבָה לֵיהּ! סוֹף סוֹף, כֹּל לְגַבֵּי בַּעַל – וַדַּאי מָחֲלָה, וְאַטְרוֹחֵי בֵּי דִּינָא בִּכְדֵי לָא מַטְרְחִינַן.

אֶלָּא הָא דְּתַנְיָא: וְכֵן הִיא שֶׁחָבְלָה בְּבַעְלָהּ – לֹא הִפְסִידָה כְּתוּבָּתָהּ, אַמַּאי? תְּזַבְּנִינַּהּ נִיהֲלֵיהּ לִכְתוּבָּתָהּ לְבַעְלַהּ בְּטוֹבַת הֲנָאָה – בְּהָא חָבָלָה, דְּאִי מָחֲלָה לְגַבֵּי בַּעַל, לֵיכָּא פְּסִידָא!

הָא וַדַּאי רַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר: אָסוּר לְאָדָם שֶׁיְּשַׂהֶא אֶת אִשְׁתּוֹ אֲפִילּוּ שָׁעָה אַחַת בְּלֹא כְּתוּבָּה.

וְטַעְמָא מַאי – כְּדֵי שֶׁלֹּא תְּהֵא קַלָּה בְּעֵינָיו לְהוֹצִיאָהּ; הָכָא מְגָרֵשׁ לַהּ, וְגָבֵי לֵיהּ בַּחֲבָלֵיהּ מִינַּהּ. אִי הָכִי, הַשְׁתָּא נָמֵי – מְגָרֵשׁ לַהּ, וְגָבֵי לֵיהּ בַּחֲבָלֵיהּ מִינַּהּ!

כְּגוֹן דִּנְפִישׁ[א] כְּתוּבָּתַהּ, דְּמִשּׁוּם הָהוּא פּוּרְתָּא לָא מַפְסֵיד טוּבָא.

וְאִי דִּנְפִישָׁא כְּתוּבָּתַהּ מִכְּתוּבָּה דְּאוֹרְיְיתָא, נוֹקְמַהּ אַכְּתוּבָּה דְּאוֹרְיְיתָא – וְאִידַּךְ תְּזַבְּנַהּ נִיהֲלֵיהּ בַּחֲבָלֵיהּ!

כְּגוֹן דְּלָא נְפִישָׁא כְּתוּבָּתַהּ מִכְּתוּבָּה דְּאוֹרְיְיתָא; דְּהָווּ חֲבָלֵיהּ אַרְבְּעָה זוּזֵי, דְּמִשּׁוּם אַרְבְּעָה זוּזֵי לָא מַפְסֵיד עֶשְׂרִים וְחַמְשָׁה.

אֶלָּא הָא דְּתַנְיָא: כְּשֵׁם שֶׁלֹּא תִּמְכּוֹר וְהִיא תַּחְתָּיו, כָּךְ לֹא תַּפְסִיד וְהִיא תַּחְתָּיו; וְהָא זִימְנִין מַשְׁבַּח לַהּ דְּמַפְסְדָא, וְהֵיכִי דָּמֵי – כְּגוֹן דִּנְפִישָׁא כְּתוּבָּתַהּ מִכְּתוּבָּה דְּאוֹרְיְיתָא!

אָמַר רָבָא: סֵיפָא אֲתָאן לְכְתוּבַּת בְּנִין דִּכְרִין.

וְהָכִי קָתָנֵי: כְּשֵׁם שֶׁהַמּוֹכֶרֶת כְּתוּבָּתָהּ לָאֲחֵרִים – לֹא הִפְסִידָה כְּתוּבַּת בְּנִין דִּכְרִין, מַאי טַעְמָא – זוּזֵי הוּא דְּאַנְסוּהָ; כָּךְ מוֹכֶרֶת כְּתוּבָּתָהּ לְבַעְלָהּ – לֹא הִפְסִידָה כְּתוּבַּת בְּנִין דִּכְרִין, מַאי טַעְמָא? זוּזֵי הוּא דְּאַנְסוּהָ.

לֵימָא תַּקְּנַת אוּשָּׁא הִיא? דְּתָנֵי חָדָא: עַבְדֵי מְלוֹג יוֹצְאִין בְּשֵׁן וַעֲיִן לָאִשָּׁה, אֲבָל לֹא לָאִישׁ. וְתַנְיָא אִידַּךְ: לֹא לָאִישׁ וְלֹא לָאִשָּׁה.

סַבְרוּהָ, דְּכוּלֵּי עָלְמָא – קְנָיָן פֵּירוֹת לָאו כְּקְנָיַן הַגּוּף דָּמֵי; מַאי, לָאו בְּהָא קָא מִיפַּלְגִי: דְּמַאן דְּאָמַר לָאִשָּׁה – לֵית לֵיהּ תַּקְּנַת אוּשָּׁא, וּמַאן דְּאָמַר לֹא לָאִישׁ וְלֹא לָאִשָּׁה – אִית לֵיהּ תַּקְּנַת אוּשָּׁא?

לָא; דְּכוּלֵּי עָלְמָא אִית לְהוּ תַּקְּנַת אוּשָּׁא; אֶלָּא כָּאן קוֹדֶם תַּקָּנָה, כָּאן לְאַחַר תַּקָּנָה.

וְאִי בָּעֵית אֵימָא: אִידֵּי וְאִידֵּי לְאַחַר תַּקָּנָה, וְאִית לְהוּ תַּקְּנַת אוּשָּׁא; אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר לָאִשָּׁה וְלֹא לָאִישׁ – מַאי טַעְמָא? כִּדְרָבָא, דְּאָמַר רָבָא:

דף צ.

הֶקְדֵּשׁ, חֲמֵץ וְשִׁחְרוּר – מַפְקִיעִים מִידֵי שִׁיעְבּוּד.

לֵימָא דְּרָבָא תַּנָּאֵי הִיא? לָא; דְּכוּלֵּי עָלְמָא אִית לְהוּ דְּרָבָא, וְהָכָא אַלְמוּהּ רַבָּנַן לְשִׁיעְבּוּדָא דְּבַעַל.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: דְּכוּלֵי עָלְמָא – לֵית לְהוּ לְהָנֵי תַּנָּאֵי תַּקָּנַת אוּשָּׁא, וְהָכָא – בְּקִנְיַן פֵּירוֹת כְּקִנְיַן הַגּוּף דָּמֵי קָמִיפַּלְגִי –

וּבְפְלוּגְתָּא דְּהָנֵי תַּנָּאֵי, דְּתַנְיָא: הַמּוֹכֵר עַבְדּוֹ לְאַחֵר, וּפָסַק עִמּוֹ עַל מְנָת שֶׁיְּשַׁמְּשֶׁנּוּ שְׁלֹשִׁים יוֹם;

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: רִאשׁוֹן יֶשְׁנוֹ בְּדִין יוֹם אוֹ יוֹמַיִם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא תַּחְתָּיו. קָסָבַר: קִנְיַן פֵּירוֹת – כְּקִנְיַן הַגּוּף דָּמֵי.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שֵׁנִי יֶשְׁנוֹ בְּדִין יוֹם אוֹ יוֹמַיִם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כַּסְפּוֹ. קָסָבַר: קִנְיַן פֵּירוֹת – לָאו כְּקִנְיַן הַגּוּף דָּמֵי.

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: שְׁנֵיהֶם יֶשְׁנָן בְּדִין יוֹם אוֹ יוֹמַיִם; זֶה מִפְּנֵי שֶׁהוּא תַּחְתָּיו, וְזֶה מִפְּנֵי שֶׁהוּא כַּסְפּוֹ. מְסַפְּקָא לֵיהּ קִנְיַן פֵּירוֹת אִי כְּקִנְיַן הַגּוּף דָּמֵי אִי לָאו כְּקִנְיַן הַגּוּף דָּמֵי, וְסָפֵק נְפָשׁוֹת לְהָקֵל.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: שְׁנֵיהֶם אֵינָן בְּדִין יוֹם אוֹ יוֹמַיִם; זֶה לְפִי שֶׁאֵינוֹ תַּחְתָּיו, וְזֶה לְפִי שֶׁאֵינוֹ כַּסְפּוֹ.

אָמַר רָבָא: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר? אָמַר קְרָא: "כִּי כַסְפּוֹ הוּא" – כַּסְפּוֹ הַמְיוּחָד לוֹ.

כְּמַאן אָזְלָא הָא דְּאָמַר אַמֵּימָר: אִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁמָּכְרוּ בְּנִכְסֵי מְלוֹג – לֹא עָשׂוּ וְלֹא כְּלוּם? כְּמַאן – כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

מַאן תְּנָא לְהָא דְּתָנוּ רַבָּנָן: מִי שֶׁחֶצְיוֹ עֶבֶד וְחֶצְיוֹ בֶּן חוֹרִין, וְכֵן עֶבֶד שֶׁל שְׁנֵי שׁוּתָּפִין – אֵין יוֹצְאִין בְּרֹאשֵׁי אֲבָרִים שֶׁאֵינָן חוֹזְרִין? אָמַר לֵיהּ רַב מָרְדֳּכַי לְרַב אָשֵׁי, הָכִי אָמְרִי מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הִיא –

מִי לָא אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: "כַּסְפּוֹ" – הַמְיוּחָד לוֹ? הָכָא נָמֵי, "עַבְדּוֹ" – הַמְיוּחָד לוֹ.

מַתְנִי' הַתּוֹקֵעַ לַחֲבֵירוֹ – נוֹתֵן לוֹ סֶלַע. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי: מָנֶה. סָטָרוֹ – נוֹתֵן לוֹ מָאתַיִם זוּז. לְאַחַר יָדוֹ – נוֹתֵן לוֹ אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז.

צָרַם בְּאָזְנוֹ; תִּלַּשׁ בִּשְׂעָרוֹ; רָקַק – וְהִגִּיעַ בּוֹ רוּקוֹ; הֶעֱבִיר טַלִּיתוֹ מִמֶּנּוּ; פָּרַע רֹאשׁ הָאִשָּׁה בַּשּׁוּק – נוֹתֵן לוֹ אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז.

דף צ:

זֶה הַכְּלָל – הַכֹּל לְפִי כְּבוֹדוֹ. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: אֲפִילּוּ עֲנִיִּים שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל, רוֹאִין אוֹתָם כְּאִילּוּ הֵם בְּנֵי חוֹרִין שֶׁיָּרְדוּ מִנִּכְסֵיהֶם; שֶׁהֵם בְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב.

וּמַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁפָּרַע רֹאשׁ הָאִשָּׁה בַּשּׁוּק, בָּאת לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא, וְחִיְּיבוֹ לִיתֵּן לָהּ אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז. אָמַר לוֹ: רַבִּי, תֵּן לִי זְמַן. וְנָתַן לוֹ זְמַן.

שְׁמָרָהּ עוֹמֶדֶת עַל פֶּתַח חֲצֵרָהּ, וְשָׁבַר אֶת הַכַּד בְּפָנֶיהָ, וּבוֹ כְּאִיסָּר שֶׁמֶן. גִּילְתָה אֶת רֹאשָׁהּ, וְהָיְתָה מְטַפַּחַת וּמַנַּחַת יָדָהּ עַל רֹאשָׁהּ.

הֶעֱמִיד עָלֶיהָ עֵדִים, וּבָא לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא; אָמַר לוֹ: לָזוֹ אֲנִי נוֹתֵן אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז?!

אָמַר לוֹ: לֹא אָמַרְתָּ כְּלוּם. הַחוֹבֵל בְּעַצְמוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי – פָּטוּר; אֲחֵרִים שֶׁחָבְלוּ בוֹ – חַיָּבִים. וְהַקּוֹצֵץ נְטִיעוֹתָיו, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי – פָּטוּר; אֲחֵרִים – חַיָּבִין.

גְּמָ' אִיבַּעְיָא לְהוּ: מָנָה צוֹרִי תְּנַן, אוֹ מָנָה מְדִינָה תְּנַן?

תָּא שְׁמַע: דְּהָהוּא גַּבְרָא דִּתְקַע לֵיהּ לְחַבְרֵיהּ. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה נְשִׂיאָה, אֲמַר לֵיהּ: הָא אֲנָא, הָא רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, הַב לֵיהּ מָנָה צוֹרִי. שְׁמַע מִינַּהּ: מָנָה צוֹרִי תְּנַן! שְׁמַע מִינַּהּ.

מַאי "הָא אֲנָא, הָא רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי"? אִילֵּימָא הָכִי קָאָמַר לֵיהּ: הָא אֲנָא – דַּחֲזַיתָךְ, וְהָא רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי – דְּאָמַר מָנָה צוֹרִי, זִיל הַב לֵיהּ מָנָה צוֹרִי. לְמֵימְרָא דְּעַד נַעֲשֶׂה דַּיָּין?!

וְהָתַנְיָא: סַנְהֶדְרִין שֶׁרָאוּ אֶחָד שֶׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ – מְקַצָתָן נַעֲשׂוּ עֵדִים, וּמְקַצָתָן נַעֲשׂוּ דַּיָּינִין; דִּבְרֵי רַבִּי טַרְפוֹן. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: כּוּלָּם עֵדִים הֵם, וְאֵין עֵד נַעֲשֶׂה דַּיָּין.

עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי טַרְפוֹן – אֶלָּא דִּמְקַצָתָן נַעֲשׂוּ עֵדִים וּמְקַצָתָן נַעֲשׂוּ דַּיָּינִין; אֲבָל עֵד נַעֲשֶׂה דַּיָּין – לָא קָאָמַר!

כִּי תַּנְיָא הָהִיא – כְּגוֹן שֶׁרָאוּ בַּלַּיְלָה, דְּלָא (לְמֶעְבַּד) [בְּנֵי מֶעְבַּד] דִּינָא נִינְהוּ.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא, הָכִי קָאָמַר לֵיהּ: הָא אֲנָא – דְּסָבִירָא לִי כְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, דְּאָמַר מָנָה צוֹרִי; וְהָא סָהֲדֵי דְּמַסְהֲדִי בָּךְ; זִיל הַב לֵיהּ מָנָה צוֹרִי.

וְסָבַר רַבִּי עֲקִיבָא דְּאֵין עֵד נַעֲשֶׂה דַּיָּין?

וְהָתַנְיָא: "וְהִכָּה אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ בְּאֶבֶן אוֹ בְאֶגְרֹף" – שִׁמְעוֹן הַתֵּימָנִי אוֹמֵר: מָה אֶגְרוֹף מְיוּחָד – שֶׁמָּסוּר לָעֵדָה וְלָעֵדִים, אַף כֹּל שֶׁמָּסוּר לָעֵדָה וְלָעֵדִים; פְּרָט לְשֶׁיָּצְתָה מִתַּחַת יַד הָעֵדִים.

אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: וְכִי בִּפְנֵי בֵּית דִּין הִכָּהוּ – שֶׁיּוֹדְעִין כַּמָּה הִכָּהוּ, וְעַל מָה הִכָּהוּ – אִם עַל שׁוֹקוֹ אוֹ צִיפַּר נַפְשׁוֹ?

וְעוֹד, הֲרֵי שֶׁדָּחַף אֶת חֲבֵירוֹ מֵרֹאשׁ הַגָּג אוֹ מֵרֹאשׁ הַבִּירָה וָמֵת – בֵּית דִּין הוֹלְכִין אֵצֶל בִּירָה, אוֹ בִּירָה הוֹלֶכֶת אֵצֶל בֵּית דִּין? וְעוֹד, אִם נָפְלָה, חוֹזֵר וּבוֹנֶה?!

אֶלָּא מָה אֶגְרוֹף מְיוּחָד – שֶׁהוּא מָסוּר לָעֵדִים, אַף כֹּל שֶׁהוּא מָסוּר לָעֵדִים;

פְּרָט לִכְשֶׁיָּצְתָה אֶבֶן מִתַּחַת יָדוֹ שֶׁל מַכֶּה – פָּטוּר.

קָתָנֵי מִיהַת, אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: וְכִי בִּפְנֵי בֵּית דִּין הִכָּהוּ, שֶׁיּוֹדְעִין כַּמָּה הִכָּהוּ? הָא הִכָּהוּ בִּפְנֵיהֶם – עֵד נַעֲשֶׂה דַּיָּין!

לְדִבְרֵיו דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הַתֵּימָנִי קָאָמַר, וְלֵיהּ לָא סְבִירָא לֵיהּ.

תָּנוּ רַבָּנָן: שׁוֹר תָּם שֶׁהֵמִית וְהִזִּיק – דָּנִין אוֹתוֹ דִּינֵי נְפָשׁוֹת, וְאֵין דָּנִין אוֹתוֹ דִּינֵי מָמוֹנוֹת.

מוּעָד שֶׁהֵמִית וְהִזִּיק – דָּנִין אוֹתוֹ דִּינֵי מָמוֹנוֹת, וְחוֹזְרִין וְדָנִין אוֹתוֹ דִּינֵי נְפָשׁוֹת. קָדְמוּ וְדָנוּהוּ דִּינֵי נְפָשׁוֹת – אֵין חוֹזְרִין וְדָנִין אוֹתוֹ דִּינֵי מָמוֹנוֹת.

וְכִי קָדְמוּ וְדָנוּהוּ דִּינֵי נְפָשׁוֹת מַאי הָוֵי? לֵיהְדַּר וְלֵידַיְינֵיהּ (נָמֵי) [דִּינֵי] מָמוֹנוֹת!

אָמַר רָבָא: אַשְׁכַּחְתִּינְהוּ לְרַבָּנַן דְּבֵי רַב, דְּיָתְבִי וְקָאָמְרִי: הָא מַנְּי – רַבִּי שִׁמְעוֹן הַתִּימְנִי הִיא, דְּאָמַר: "מָה אֶגְרוֹף מְיוּחָד – שֶׁמָּסוּר לָעֵדָה וְלָעֲדִים",

דף צא.

אַלְמָא בָּעֵינַן אוּמְדָּנָא דְּבֵי דִּינָא; וְהָא, כֵּיוָן דִּגְמַר דִּינֵיהּ לִקְטָלָא – לָא מְשַׁהֵינַן לֵיהּ לְאוּמְדָּנָא דְּבֵי דִּינָא, וְלָא מְעַנֵּינַן לְדִינֵיהּ.

וְאָמֵינָא לְהוּ אֲנָא: אֶפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי עֲקִיבָא, הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁבָּרַח.

אִי בָּרַח, כִּי לָא דָּנוּהוּ דִּינֵי נְפָשׁוֹת – הֵיכִי דָּיְינִינַן לֵיהּ דִּינֵי מָמוֹנוֹת בְּלָא בְּעָלִים? דְּקַבֵּיל סָהֲדֵי וּבָרַח.

סוֹף סוֹף, מֵהֵיכָא מִשְׁתַּלֵּם – מֵרִידְיָא; אִי הָכִי, תָּם – נָדַיְינֵיהּ דִּינֵי מָמוֹנוֹת בְּרֵישָׁא וְנִשְׁתַּלֵּם מֵרִידְיָא, וַהֲדַר נָדַיְינֵיהּ דִּינֵי נְפָשׁוֹת!

אָמַר רַב מָרִי בְּרֵיהּ דְּרַב כָּהֲנָא, זֹאת אוֹמֶרֶת: רִידְיָא – עֲלַיָּיא דְּמָרֵיהּ הוּא.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: יֵשׁ אוֹמֶד לִנְזָקִין, אוֹ אֵין אוֹמֶד לִנְזָקִין?

מִי אָמְרִינַן: לִקְטָלָא הוּא דְּאָמְדִינַן – בְּהָכִי נָפְקָא נְשָׁמָה, בְּהָכִי לָא נָפְקָא נְשָׁמָה; אֲבָל לִנְזָקִין – כֹּל דְּהוּ; אוֹ דִלְמָא לָא שְׁנָא?

תָּא שְׁמַע: מָה בּוֹר – שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כְּדֵי לְהָמִית, עֲשָׂרָה טְפָחִים; אַף כֹּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כְּדֵי לְהָמִית, עֲשָׂרָה טְפָחִים. הָיוּ פְּחוּתִין מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, וְנָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר וָמֵת – פָּטוּר. הוּזַק בּוֹ – חַיָּיב.

מַאי, לָאו מִמַּטָּה לְמַעְלָה קָא חָשֵׁיב – וְהָכִי קָאָמַר: מִטֶּפַח וְעַד עֲשָׂרָה – מִיתָה לֵיכָא, נְזָקִין אִיכָּא? אַלְמָא לִנְזָקִין – כֹּל דְּהוּ, שְׁמַע מִינַּהּ אֵין אוֹמֶדִין לִנְזָקִין!

לֹא, מִמַּעְלָה לְמַטָּה קָא חָשֵׁיב; וְהָכִי קָאָמַר: עֲשָׂרָה – מִיתָה אִיכָּא; פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה פּוּרְתָּא – נְזָקִין אִיתָא, מִיתָה לֵיכָּא. וּלְעוֹלָם אֵימָא לָךְ יֵשׁ אוֹמֶד לִנְזָקִין, וְכֹל מִידֵּי וּמִידֵּי – כִּי הֵיכִי דְּמִיתְּזָקָה בֵּיהּ בָּעֵינַן.

תָּא שְׁמַע: הִכָּהוּ עַל עֵינוֹ וְסִימְאוֹ, עַל אָזְנוֹ וְחֵירְשׁוֹ – עֶבֶד יוֹצֵא בָּהֶן לְחֵירוּת. כְּנֶגֶד עֵינוֹ – וְאֵינוֹ רוֹאֶה, כְּנֶגֶד אָזְנוֹ – וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ, אֵין עֶבֶד יוֹצֵא בָּהֶן לְחֵירוּת. מַאי טַעְמָא? לָאו מִשּׁוּם דְּבָעֵינַן אוּמְדָּנָא – וּשְׁמַע מִינַּהּ יֵשׁ אוּמְדָּנָא לִנְזָקִין?

לָא; מִשּׁוּם דְּאָמְרִינַן: הוּא דְּאַבְעֵית נַפְשֵׁיהּ. כִּדְתַנְיָא: הַמַּבְעִית אֶת חֲבֵירוֹ – פָּטוּר מִדִּינֵי אָדָם, וְחַיָּיב בְּדִינֵי שָׁמַיִם. כֵּיצַד? תָּקַע בְּאָזְנוֹ וְחֵירְשׁוֹ – פָּטוּר, אֲחָזוֹ וְתָקַע בְּאָזְנוֹ וְחֵירְשׁוֹ – חַיָּיב.

תָּא שְׁמַע: חֲמִשָּׁה דְּבָרִים אוֹמְדִין אוֹתוֹ, וְנוֹתְנִין לוֹ מְיָד. רִיפּוּי וְשֶׁבֶת – עַד שֶׁיִּתְרַפֵּא. אֲמָדוּהוּ, וְהָיָה מִתְנַוָּנֶה וְהוֹלֵךְ – אֵין נוֹתְנִין לוֹ אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁאָמְדוּהוּ.

אֲמָדוּהוּ וְהִבְרִיא – נוֹתְנִין לוֹ כָּל מַה שֶּׁאָמְדוּהוּ. שְׁמַע מִינַּהּ: יֵשׁ אוֹמֶד לְנִזְקִין! לְמֵימַד גַּבְרָא, כַּמָּה לִיקְצַר מֵיהָא מַכָּה כַּמָּה לָא מִקְצַר – לָא קָא מִבְּעֵי לַן, דְּוַדַּאי אָמְדִינַן. כִּי קָא מִבַּעְיָא לַן – לְמֵימַד חֻפְצָא, אִי עָבֵיד הַאי נִזְקָא אוֹ לָא. מַאי?

תָּא שְׁמַע, שְׁמָעוֹן הַתֵּימָנִי אוֹמֵר: מָה אֶגְרוֹף מְיוּחָד – שֶׁמָּסוּר לָעֲדָה וְלָעֲדִים, אַף כֹּל מְיוּחָד שֶׁמָּסוּר לָעֲדָה וְלָעֲדִים. שְׁמַע מִינַּהּ: יֵשׁ אוֹמֶד לְנִזְקִין! שְׁמַע מִינַּהּ.

אָמַר מָר: אֲמָדוּהוּ וְהִבְרִיא, נוֹתְנִין לוֹ כָּל מַה שֶּׁאָמְדוּהוּ. מְסַיֵּיע לֵיהּ לְרָבָא – דְּאָמַר רָבָא: הַאי מַאן דַּאֲמָדוּהוּ לְכוּלֵּי יוֹמָא, וְאִיתְּפַח לְפַלְגָא דְיוֹמָא וְקָא עָבֵיד עֲבִידְתָּא – יָהֲבִינַן לֵיהּ. דְּכוּלֵּי יוֹמָא מִן שְׁמַיָּא הוּא (דְּרַחֲמֵי) [דְּרַחֲמוּ] עָלֵיהּ.

רַקָּק – וְהִגִּיעַ בּוֹ הָרוֹק, וְהֶעֱבִיר כּוּ'. אָמַר רַב פָּפָּא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בּוֹ, אֲבָל בְּבִגְדוֹ – לָא. וְנִיהֲוֵי כִּי בְּיֵישׁ בְּדָבָרִים!

אָמְרִי בְּמַעְרָבָא מִשְׁמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי בַּר אָבִין, זֹאת אוֹמֶרֶת: בְּיֵישׁ בְּדָבָרִים – פָּטוּר מִכְּלוּם. הַכֹּל לְפִי כְבוֹדוֹ [וְכוּ']. אִיבַּעְיָא לְהוּ: תַּנָּא קַמָּא לְקוּלָּא קָאָמַר, אוֹ לְחוּמְרָא קָאָמַר? לְקוּלָּא קָאָמַר – דְּאִיכָּא עָנִי דְּלָא בָּעֵי לְמִשְׁקַל כּוּלֵּי הַאי, אוֹ דִלְמָא לְחוּמְרָא קָאָמַר – דְּאִיכָּא עָשִׁיר דְּבָעֵי לְמִיתַּב לֵיהּ טְפֵי?

תָּא שְׁמַע, מִדְּקָאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: אֲפִילּוּ עֲנִיִּים שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל – רוֹאִין אוֹתָן כְּאִילּוּ הֵן בְּנֵי חוֹרִין שֶׁיָּרְדוּ מִנְּכָסֵיהֶם, שֶׁהֵם בְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב; שְׁמַע מִינַּהּ, תַּנָּא קַמָּא לְקוּלָּא קָאָמַר! שְׁמַע מִינַּהּ.

וּמַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁפָּרַע רֹאשׁ הָאִשָּׁה [וְכוּ']. וּמִי יָהֲבִינַן זְמַן? וְהָאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: אֵין נוֹתְנִין זְמַן לַחֲבָלוֹת!

כִּי לָא יָהֲבִינַן לֵיהּ זְמַן – לַחֲבָלָה, דְּחַסְּרֵיהּ מָמוֹנָא; אֲבָל לְבוּשֶׁת, דְּלָא חַסְּרֵיהּ מָמוֹנָא – יָהֲבִינַן.

שְׁמָרָהּ עוֹמֶדֶת עַל פֶּתַח חֲצֵירָהּ וְכוּ'. וְהָתַנְיָא, אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: צַלְלִתְּ בְּמַיִם אַדִּירִים וְהֶעֱלִית חֶרֶס בְּיָדְךָ, אָדָם רַשַּׁאי לַחְבֹּל בְּעַצְמוֹ!

אָמַר רָבָא: לָא קַשְׁיָא; כָּאן בַּחֲבָלָה, כָּאן בְּבוּשֶׁת. וְהָא מַתְנִיתִין בְּבוּשֶׁת הוּא,

דף צא:

וְקָתָנֵי: הַחוֹבֵל בְּעַצְמוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי – פָּטוּר! הָכִי קָאָמַר לֵיהּ: לָא מִבַּעְיָא בּוֹשֶׁת, דְּאָדָם רַשַּׁאי לְבַיֵּישׁ אֶת עַצְמוֹ; אֶלָּא אֲפִילּוּ חֶבְלָה, דְּאֵין אָדָם רַשַּׁאי לְחַבֵּל בְּעַצְמוֹ – אֲחֵרִים שֶׁחָבְלוּ בּוֹ, חַיָּיבִין.

וְאֵין אָדָם רַשַּׁאי לְחַבֵּל בְּעַצְמוֹ? וְהָתַנְיָא: יָכוֹל נִשְׁבַּע לְהָרַע בְּעַצְמוֹ – וְלֹא הֵרַע, יְהֵא פָּטוּר? תַּלְמוּד לוֹמַר: "לְהָרַע אוֹ לְהֵטִיב" – מָה הֵטָבָה רְשׁוּת, אַף הֶרְעָה רְשׁוּת; אֲבִיא נִשְׁבָּע לְהָרַע בְּעַצְמוֹ וְלֹא הֵרַע!

אָמַר שְׁמוּאֵל: בְּ"אֵשֶׁב בְּתַעֲנִית".

דְּכוּוֹתֵהּ גַּבֵּי הֶרְעַת אֲחֵרִים – לְהַשְׁוֹתָם בְּתַעֲנִית; אֲחֵרִים מִי מוֹתֵיב לְהוּ בְּתַעֲנִיתָא?!

אִין; דְּמְהַדַּק לְהוּ בְּאַנְדְּרוֹנָא.

וְהָתַנְיָא: אֵיזֶהוּ הֶרְעַת אֲחֵרִים? "אֲכֵּה פְּלוֹנִי וְאַפְצַע אֶת מוֹחוֹ"!

אֶלָּא תַּנָּאֵי הִיא; דְּאִיכָּא לְמַאן דְּאָמַר: אֵין אָדָם רַשַּׁאי לְחַבֵּל בְּעַצְמוֹ, וְאִיכָּא מַאן דְּאָמַר: אָדָם רַשַּׁאי לְחַבֵּל בְּעַצְמוֹ.

מַאן תַּנָּא דְּשָׁמְעַתְּ לֵיהּ דְּאָמַר: אֵין אָדָם רַשַּׁאי לְחַבֵּל בְּעַצְמוֹ? אִילֵּימָא הַאי תַּנָּא הוּא – דְּתַנְיָא: "וְאַךְ אֶת דִּמְכֶם לְנַפְשֹׁתֵיכֶם אֶדְרֹשׁ" – רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: מִיַּד נַפְשׁוֹתֵיכֶם אֶדְרֹשׁ אֶת דִּמְכֶם;

וְדִלְמָא קְטָלָא שָׁאנֵי!

אֶלָּא הַאי תַּנָּא הוּא – דְּתַנְיָא: מְקָרְעִין עַל הַמֵּת, וְלֹא מְדָרְכֵי הָאֱמוֹרִי. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שָׁמַעְתִּי שֶׁהַמְקָרֵעַ עַל הַמֵּת יוֹתֵר מִדַּאי – לוֹקֶה מִשּׁוּם "בַּל תַּשְׁחִית". וְכָל שֶׁכֵּן גּוּפוֹ.

וְדִלְמָא בְּגָדִים שָׁאנֵי, דִּפְסֵידָא דְּלָא הָדַר הוּא! כִּי הָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן קָרֵי [לְהוּ] לְמָאנֵי[הּ] "מְכַבְּדוֹתַי", וְרַב חִסְדָּא כַּד הֲוָה מְסַגֵּי בֵּינֵי הֵיזְמֵי (וְהִגָּא) [וְהִגֵּי] – מְדַלֵּי לְהוּ לְמָאנֵיהּ, אָמַר: זֶה מַעֲלֶה אֲרוּכָה, וְזֶה אֵינוֹ מַעֲלֶה אֲרוּכָה.

אֶלָּא הַאי תַּנָּא הוּא – דְּתַנְיָא: אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר הַקַּפָּר בְּרַבִּי, מָה תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְכֹפֶר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנֶּפֶשׁ"? וְכִי בְּאֵיזֶה נֶפֶשׁ חָטָא זֶה? אֶלָּא שֶׁצִּיעֵר עַצְמוֹ מִן הַיַּיִן. וַהֲלֹא דְּבָרִים קַל וְחוֹמֶר – וּמָה זֶה, שֶׁלֹּא צִיעֵר עַצְמוֹ אֶלָּא מִן הַיַּיִן, נִקְרָא חוֹטֵא; הַמְצַעֵר עַצְמוֹ מִכָּל דָּבָר, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה!

הַקּוֹצֵץ נְטִיעוֹתָיו [וְכוּ']. תָּנֵי רַבָּה בַּר בַּר חַנָּה קַמֵּיהּ דְּרַב: "שׁוֹרִי הָרַגְתָּ", "נְטִיעוֹתַי קִצַּצְתָּ"; "אַתָּה אָמַרְתָּ לִי לְהוֹרְגוֹ", "אַתָּה אָמַרְתָּ לִי לְקוֹצְצוֹ" – פָּטוּר. אָמַר לֵיהּ: אִם כֵּן, לֹא שְׁבַקְתְּ חַיֵּי לְבְרֵיְיתָא! כֹּל כְּמִינֵיהּ?!

אָמַר לֵיהּ: אֶיסְמַיֵּיהּ? אָמַר לֵיהּ: לָא; תִּתַּרְגַּם מַתְנִיתָךְ בְּשׁוֹר הָעוֹמֵד לַהֲרִיגָה, וּבְאִילָן הָעוֹמֵד לִקְצִיצָה.

אִי הָכִי, מַאי קָא טָעֵין לֵיהּ? דְּאָמַר לֵיהּ: אֲנָא בָּעֵינָא לְמִיעְבַּד הָא מִצְוָה.

דְּתַנְיָא: "וְשָׁפַךְ וְכִסָּה" – מִי שֶׁשָּׁפַךְ, יְכַסֶּה. וּמַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁשָּׁחַט, וְקָדַם חֲבֵירוֹ וְכִסָּה, וְחִיְּיבוּ רַבָּן גַּמְלִיאֵל לִיתֵּן לוֹ עֲשָׂרָה זְהוּבִים.

אָמַר רַב: דִּיקְלָא דְּטָעַן קַבָּא – אָסוּר לְמִקְצְצֵיהּ.

מֵיתִיבִי: כַּמָּה יְהֵא בַּזִּית וְלֹא יִקָּצֵץ[נ]וּ? רוֹבַע! שָׁאנֵי זֵיתִים, דַּחֲשִׁיבִי.

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: לָא שְׁכֵיב שִׁיבְחַת בְּרִי, אֶלָּא דְּקַץ תְּאֵינְתָּא בְּלָא זְמַנַּהּ. אָמַר רָבִינָא: וְאִם הָיָה מְעוּלֶּה בְּדָמִים, מוּתָּר.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: "רַק עֵץ אֲשֶׁר תֵּדַע" – זֶה אִילַן מַאֲכָל, "כִּי לֹא עֵץ מַאֲכָל הוּא" – זֶה אִילַן סָרָק. וְכִי מֵאַחַר שֶׁסּוֹפֵ[נ]וּ לְרַבּוֹת כָּל דָּבָר, מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "כִּי לֹא עֵץ מַאֲכָל"? לְהַקְדִּים סָרָק לְמַאֲכָל.

דף צב.

יָכוֹל אֲפִילּוּ מְעוּלֶּה בְּדָמִים? תַּלְמוּד לוֹמַר: "רַק".

שְׁמוּאֵל אַיְיתִי לֵיהּ אָרִיסֵיהּ תַּמְרֵי. אָכֵיל, טָעֵים בֵּהּ טַעְמָא דְּחַמְרָא. אָמַר לֵיהּ: מַאי הַאי? אָמַר לֵיהּ: בֵּינֵי גּוּפְנֵי קָיְימִי. אָמַר: מַכְחֲשִׁי בְּחַמְרָא כּוּלֵּי הַאי? לְמָחָר אַיְיתִי לִי מִקּוֹרְיֵיהוּ.

רַב חִסְדָּא חָזָא תְּאֵלֵי בֵּי גּוּפְנֵי. אָמַר לֵיהּ לַאֲרִיסֵיהּ: עַקְרִינְהוּ; גּוּפְנֵי קָנֵי דְּקָלֵי, דְּקָלֵי לָא קָנֵי גּוּפְנֵי.

מַתְנִי' אַף עַל פִּי שֶׁהוּא נוֹתֵן לוֹ, אֵין נִמְחָל לוֹ עַד שֶׁיְּבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ. שֶׁנֶּאֱמַר: "וְעַתָּה הָשֵׁב אֵשֶׁת וְגוֹ'". וּמִנַּיִן שֶׁאִם לֹא מָחַל לוֹ, שֶׁהוּא אַכְזָרִי? שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּתְפַּלֵּל אַבְרָהָם אֶל הָאֱלֹהִים, וַיִּרְפָּא אֱלֹהִים אֶת אֲבִימֶלֶךְ וְגוֹ'".

הָאוֹמֵר "סַמֵּא אֶת עֵינִי"; "קַטֵּעַ אֶת יָדִי"; "שַׁבֵּר אֶת רַגְלִי" – חַיָּיב. "עַל מְנָת לִפְטוֹר" – חַיָּיב.

"קָרַע אֶת כְּסוּתִי"; "שַׁבֵּר אֶת כַּדִּי" – חַיָּיב. "עַל מְנָת לִפְטוֹר" – פָּטוּר. "עֲשֵׂה כֵּן לְאִישׁ פְּלוֹנִי עַל מְנָת לִפְטוֹר" – חַיָּיב, בֵּין בְּגוּפוֹ בֵּין בְּמָמוֹנוֹ.

גְּמָ' תְּנוּ רַבָּנָן: כָּל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ – דְּמֵי בוֹשְׁתּוֹ; אֲבָל צַעֲרוֹ – אֲפִילּוּ הֵבִיא כָּל אֵילֵי נְבָיוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, אֵין נִמְחָל לוֹ עַד שֶׁיְּבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ. שֶׁנֶּאֱמַר: "הָשֵׁב אֵשֶׁת הָאִישׁ כִּי נָבִיא הוּא, וְיִתְפַּלֵּל בַּעַדְךָ".

דְּאֵשֶׁת נָבִיא בָּעֵי אַהְדּוּרֵי, אֵשֶׁת אַחֵר לָא בָּעֵי אַהְדּוּרֵי?

אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: "הָשֵׁב אֵשֶׁת הָאִישׁ" – מִכָּל מָקוֹם. וּדְקָא אָמְרַתְּ: "הֲגוֹ גַּם צַדִּיק תַּהֲרֹג?! הֲלֹא הוּא אָמַר לִי אֲחוֹתִי הִיא, וְהִיא גַּם הִיא אָמְרָה אָחִי הוּא!" נָבִיא הוּא, וּכְבָר לִימֵּד: אַכְסָנַאי שֶׁבָּא לָעִיר – עַל עִסְקֵי אָכִילָה וּשְׁתִיָּה שׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ, אוֹ עַל עִסְקֵי אִשְׁתּוֹ שׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ – "אִשְׁתְּךָ הִיא?" "אֲחוֹתְךָ הִיא?"

מִכָּאן לְבֶן נֹחַ שֶׁנֶּהֱרָג, שֶׁהָיָה לוֹ לִלְמוֹד וְלֹא לָמַד.

"כִּי עָצֹר עָצַר ה'" – אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שְׁתֵּי עֲצִירוֹת הַלָּלוּ לָמָּה? אַחַת בְּאִישׁ – שִׁכְבַת זֶרַע, שְׁתַּיִם בְּאִשָּׁה – שִׁכְבַת זֶרַע וְלֵידָה.

בְּמַתְנִיתָא תְּנָא: שְׁתַּיִם בְּאִישׁ – שִׁכְבַת זֶרַע וּקְטַנִּים, שְׁלֹשָׁה בָּאִשָּׁה – שִׁכְבַת זֶרַע וּקְטַנִּים וְלֵידָה.

רָבִינָא אָמַר: שְׁלֹשׁ בְּאִישׁ – שִׁכְבַת זֶרַע וּקְטַנִּים וּפִי טַבַּעַת, אַרְבָּעָה בְּאִשָּׁה – שִׁכְבַת זֶרַע וְלֵידָה וּקְטַנִּים וּפִי טַבַּעַת.

"בְּעַד כָּל רֶחֶם" – אָמְרִי דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי: אֲפִילּוּ תַּרְנְגוֹלֶת שֶׁל בֵּית אֲבִימֶלֶךְ לֹא הֵטִילָה בֵּיצָתָהּ.

אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי: מָנָא הָא מִילְּתָא דַּאֲמוּר רַבָּנָן: כָּל הַמְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל חֲבֵירוֹ וְהוּא צָרִיךְ לְאוֹתוֹ דָּבָר, הוּא נַעֲנֶה תְּחִילָּה? אָמַר לֵיהּ: דִּכְתִיב: "וַה' שָׁב אֶת שְׁבוּת אִיּוֹב בְּהִתְפַּלְלוֹ בְּעַד רֵעֵהוּ".

אָמַר לֵיהּ: אַתְּ אָמַרְתְּ מֵהָתָם, וַאֲנָא אָמֵינָא מֵהָכָא: "וַיִּתְפַּלֵּל אַבְרָהָם אֶל הָאֱלֹהִים, וַיִּרְפָּא אֱלֹהִים אֶת אֲבִימֶלֶךְ וְאֶת אִשְׁתּוֹ וְאַמְהוֹתָיו [וְגוֹ']", וּכְתִיב: "וַה' פָּקַד אֶת שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמָר וְגוֹ'" – כַּאֲשֶׁר אָמַר אַבְרָהָם אֶל אֲבִימֶלֶךְ.

אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי: מָנָא הָא מִילְּתָא דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי: בַּהֲדֵי הוּצָא לָקֵי כְּרָבָא? אָמַר לֵיהּ, דִּכְתִיב: "לָמָּה תָּרִיבוּ אֵלָי? כֻּלְּכֶם פְּשַׁעְתֶּם בִּי נְאֻם ה'".

אָמַר לֵיהּ: אַתְּ אָמַרְתְּ מֵהָתָם, וַאֲנָא אָמֵינָא מֵהָכָא: "עַד אָנָה מֵאַנְתֶּם לִשְׁמֹר מִצְוֹתַי וְתוֹרֹתָי".

אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי: כְּתִיב: "וּמִקְצֵה אֶחָיו לָקַח חֲמִשָּׁה אֲנָשִׁים" – מַאן נִינְהוּ חֲמִשָּׁה? אָמַר לֵיהּ: הָכִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אוֹתָן שֶׁהוּכְפְּלוּ בְּשֵׁמוֹת.

יְהוּדָה נָמֵי אִיכְּפּוֹלֵי מִיכְּפַל!

אָמַר לֵיהּ: לְמֵילְּתֵיהּ הוּא דְּאִיכְּפַל. דְּאָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, מַאי דִּכְתִיב: "יִחִי רְאוּבֵן וְאַל יָמֹת, וִיהִי מְתָיו מִסְפָּר – וְזֹאת לִיהוּדָה"?

כָּל אוֹתָן אַרְבָּעִים שָׁנָה שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר, הָיוּ עַצְמוֹתָיו שֶׁל יְהוּדָה מְגוּלְגָּלִין בָּאָרוֹן; עַד שֶׁבָּא מֹשֶׁה וּבִקֵּשׁ רַחֲמִים – אָמַר לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מִי גָּרַם לִרְאוּבֵן שֶׁיּוּדָה – יְהוּדָה!

מִיָּד: "שְׁמַע ה' קוֹל יְהוּדָה" – עַל אֲיבֶרְיהּ לְשָׁפָא. לָא הֲווֹ קָא מַסְקֵי [לֵיהּ] לְמִתְיבְתָּא דְּרָקִיעָא, "וְאֶל עַמּוֹ תְּבִיאֶנּוּ". לָא הֲוָה יָדַע מַאי קָאָמְרִי רַבָּנָן, וּלְמִשְׁקַל וּמִיטְרַח בַּהֲדֵי רַבָּנָן, "יָדָיו רַב לוֹ". לָא הֲוָה סָלֵיק לֵיהּ שְׁמַעְתְּתָא אַלִּיבָּא דְּהִלְכְתָא, "וְעֵזֶר מִצָּרָיו תִּהְיֶה".

אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי, מְנָא הָא מִילְתָא דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי: בָּתַר עַנְיָא אָזְלָא עַנְיוּתָא? אָמַר לֵיהּ, דִּתְנַן: עֲשִׁירִים מְבִיאִין בִּכּוּרִים בְּקַלָּתוֹת שֶׁל זָהָב וְשֶׁל כֶּסֶף, וַעֲנִיִּים בְּסַלֵּי נְצָרִים שֶׁל עֲרָבָה קְלוּפָּה. הַסַּלִּים וְהַבִּכּוּרִים נְתוּנִים לַכֹּהֲנִים. אָמַר לֵיהּ: אַתְּ אָמְרַתְּ מֵהָתָם, וַאֲנָא אָמֵינָא מֵהָכָא:

דף צב:

"וְטָמֵא יִקָּרֵא".

אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי, מְנָא הָא מִילְתָא דַּאֲמוּר רַבָּנַן: הַשְׁכֵּם וֶאֱכוֹל בַּקַּיִץ מִפְּנֵי הַחַמָּה, וּבַחוֹרֶף מִפְּנֵי הַצִּינָּה; וְאָמְרִי אִינָשֵׁי: שִׁיתִּין רָהוּטֵי רְהוּט, וְלָא מָטוּ לְגַבְרָא דְּמַצַּפְרָא כְּרַךְ? דִּכְתִיב: "לֹא יִרְעָבוּ וְלֹא יִצְמָאוּ, וְלֹא יַכֵּם שָׁרָב וְשֶׁמֶשׁ".

אָמַר לֵיהּ: אַתְּ אָמְרַתְּ מֵהָתָם, וַאֲנָא אָמֵינָא מֵהָכָא: "וְעָבַדְתֶּם אֵת ה' אֱלֹהֵיכֶם" – זוֹ קְרִיַּת שְׁמַע וּתְפִלָּה. "וּבֵרַךְ [אֶת] לַחְמְךָ וְאֶת מֵימֶיךָ" – זוֹ פַּת בְּמֶלַח וְקִיתוֹן שֶׁל מַיִם. מִכָּאן וְאֵילָךְ: "וַהֲסִירֹתִי מַחֲלָה מִקִּרְבֶּךָ".

וְתַנְיָא: מַחֲלָה – זוֹ מָרָה. וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמָהּ מַחֲלָה? שֶׁשִּׁמּוֹנִים וּשְׁלֹשָׁה חֳלָאִין יֵשׁ בָּהּ – "מַחֲלָה" בְּגִימַטְרִיָּא הָכִי הָווּ. וְכוּלָּן, פַּת בַּמֶּלַח שַׁחֲרִית וְקִיתוֹן שֶׁל מַיִם – מְבַטְּלָן.

אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי, מְנָא הָא מִילְתָא דַּאֲמוּר רַבָּנַן: חַבָּרְךָ קָרְיֵיךְ "חֲמָרָא" – אוּכְפָא לְגַבָּיךְ מוּשׁ? אָמַר לֵיהּ, דִּכְתִיב: "וַיֹּאמֶר: הָגֶר שִׁפְחַת שָׂרַי, אֵי מִזֶּה בָאת וְאָנָה תֵלֵכִי? וַתֹּאמֶר: מִפְּנֵי שָׂרַי גְּבִרְתִּי אָנֹכִי בוֹרַחַת".

אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי, מְנָא הָא מִילְתָא דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי: מִילְתָא גְּנָאָה דְּאִית בָּיךְ – קָדֵים אַמְרַהּ? אָמַר לֵיהּ, דִּכְתִיב: "וַיֹּאמֶר: עֶבֶד אַבְרָהָם אָנֹכִי".

אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי, מְנָא הָא מִילְתָא דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי: שָׁפֵיל וְאָזֵיל בַּר אֲווֹזָא, וְעֵינֵיהּ מְטַיְיפִי? אָמַר לֵיהּ, דִּכְתִיב: "וְהֵטִיב ה' לַאדֹנִי, וְזָכַרְתָּ [אֶת] אָמָתֶךָ".

אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי, מְנָא הָא מִילְתָא דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי: שִׁיתִּין תִּכְלֵי מַטְיוּהּ לְכַכָּא דְּקַל חַבְרִיהּ שְׁמַע, וְלָא אֲכַל? אָמַר לֵיהּ, דִּכְתִיב: "וְלִי אֲנִי עַבְדֶּךָ וּלְצָדֹק הַכֹּהֵן וְלִבְנָיְהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע וְלִשְׁלֹמֹה עַבְדֶּךָ לֹא קָרָא".

אָמַר לֵיהּ: אַתְּ אָמְרַתְּ מֵהָתָם, וַאֲנָא אָמֵינָא מֵהָכָא: "וַיִּבְאֲהָ יִצְחָק הָאֹהֱלָה שָׂרָה אִמּוֹ, וַיִּקַּח אֶת רִבְקָה וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה וַיֶּאֱהָבֶהָ, וַיִּנָּחֵם יִצְחָק אַחֲרֵי אִמּוֹ", וּכְתִיב בָּתְרֵיהּ: "וַיֹּסֶף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וּשְׁמָהּ קְטוּרָה".

אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי, מְנָא הָא מִילְתָא דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי: חַמְרָא לְמָרֵיהּ, טֵיבוּתָא לְשָׁקְיֵיהּ? אָמַר לֵיהּ, דִּכְתִיב: "וְסָמַכְתָּ אֶת יָדְךָ עָלָיו" – "לְמַעַן יִשְׁמְעוּן וְיִרְאוּן כָּל עֲדַת בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל". וּכְתִיב: "וַיהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן מָלֵא רוּחַ חָכְמָה, כִּי סָמַךְ מֹשֶׁה אֶת יָדָיו עָלָיו, וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'".

אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי, מְנָא הָא מִילְּתָא דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי: כַּלְבָּא בְּכַפְנֵיהּ – גְּלֵלֵי (מ)בָּלַע? דִּכְתִיב: "נֶפֶשׁ שְׂבֵעָה – תָּבוּס נֹפֶת, וְנֶפֶשׁ רְעֵבָה – כָּל מַר, מָתוֹק".

אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי, מְנָא הָא מִילְּתָא דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי: מְטַיֵּיל וְאָזֵיל דִּיקְלָא בִּישָׁא גַּבֵּי קִינָא דִּשְׁרָכֵי? אָמַר לֵיהּ: דָּבָר זֶה כָּתוּב בַּתּוֹרָה, שָׁנוּי בַּנְּבִיאִים, וּמְשׁוּלָּשׁ בַּכְּתוּבִים; וּתְנַן בְּמַתְנִיתִין, וּתְנֵינָא בְּבָרַיְיתָא.

כָּתוּב בַּתּוֹרָה – דִּכְתִיב: "וַיֵּלֶךְ עֵשָׂו אֶל יִשְׁמָעֵאל". שָׁנוּי בַּנְּבִיאִים – דִּכְתִיב: "וַיִּתְלַקְּטוּ אֶל יְפֻתָּח אֲנָשִׁים רֵקִים, וַיֵּהְיוּ עִמּוֹ". וּמְשׁוּלָּשׁ בַּכְּתוּבִים – דִּכְתִיב: "כָּל עוֹף לְמִינוֹ יִשְׁכּוֹן, (וּבְנֵי) [וּבֶן] אָדָם לַדּוֹמָה לוֹ". תְּנַן בְּמַתְנִיתִין – כָּל הַמָּחוּבָּר לַטָּמֵא, טָמֵא; כָּל הַמְּחוּבָּר לַטָּהוֹר, טָהוֹר. וּתְנֵינָא בְּבָרַיְיתָא – רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לֹא לְחִנָּם הָלַךְ זַרְזִיר אֵצֶל עוֹרֵב, אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִינוֹ.

אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי, מְנָא הָא מִילְּתָא דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי: קָרֵית חַבְרָךְ וְלָא עָנָךְ, רְמִי גּוּדָּא רַבָּה – שְׁדִי בֵּיהּ? אָמַר לֵיהּ: "יַעַן טְהֳרָתִיךְ וְלֹא טָהַרְתְּ מִטֻּמְאָתֵךְ – לֹא תִטְהֲרִי עוֹד".

אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי, מְנָא הָא מִילְּתָא דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי: בֵּירָא דִּשְׁתֵּית מֵינֵיהּ – לָא תִּשְׁדֵּי בֵּיהּ קָלָא? אָמַר לֵיהּ, דִּכְתִיב: "לֹא תְתַעֵב אֲדֹמִי – כִּי אָחִיךָ הוּא, וְלֹא תְתַעֵב מִצְרִי – כִּי גֵר הָיִיתָ בְאַרְצוֹ".

אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי, מְנָא הָא מִילְּתָא דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי: אִי דְּלֵית דּוּרָא – דָּלֵינָא, וְאִי לָא – לָא דָּלֵינָא? אָמַר לֵיהּ, דִּכְתִיב: "וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ בָּרָק: אִם תֵּלְכִי עִמִּי – וְהָלָכְתִּי, וְאִם לֹא תֵּלְכִי עִמִּי – לֹא אֵלֵךְ".

אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי, מְנָא הָא מִילְּתָא דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי: כַּד הֲווינַן זוּטְרֵי – לְגַבְרֵי, הַשְׁתָּא דְּקַשִּׁישְׁנָא – לְדַרְדְּקֵי? אָמַר לֵיהּ, מֵעִיקְּרָא כְּתִיב: "וַה' הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם בְּעַמּוּד עָנָן לַנְחוֹתָם הַדֶּרֶךְ, וְלַיְלָה בְּעַמּוּד אֵשׁ לְהָאִיר לָהֶם", וּלְבַסּוֹף כְּתִיב:

דף צג.

"הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ מַלְאָךְ לְפָנֶיךָ, לִשְׁמָרְךָ בַּדָּרֶךְ".

אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַבָּה בַּר מָרִי, מְנָא הָא מִילְּתָא דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי: בְּתַר מָרֵי נִיכְסֵי – צִיבֵי מְשׁוֹךְ? אָמַר לֵיהּ, דִּכְתִיב: "וְגַם לְלוֹט הַהֹלֵךְ אֶת אַבְרָם הָיָה צֹאן וּבָקָר וְאֹהָלִים".

אָמַר רַב חָנָן: הַמּוֹסֵר דִּין עַל חֲבֵירוֹ – הוּא נֶעֱנָשׁ תְּחִילָּה. שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַתֹּאמֶר שָׂרַי אֶל אַבְרָם: חֲמָסִי עָלֶיךָ״, וּכְתִיב: ״וַיִּבְא אַבְרָהָם לִסְפֹּד לְשָׂרָה וְלִבְכֹּתָהּ״. וְהָנֵי מִילֵּי דְּאִית לֵיהּ דִּינָא בְּאַרְעָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק: אוֹי לוֹ לַצּוֹעֵק יוֹתֵר מִן הַנִּצְעָק. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: אֶחָד הַצּוֹעֵק וְאֶחָד הַנִּצְעָק בַּמַּשְׁמָע, אֶלָּא שֶׁמְּמַהֲרִין לַצּוֹעֵק יוֹתֵר מִן הַנִּצְעָק.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק: לְעוֹלָם אַל תְּהִי קַלְלַת הֶדְיוֹט קַלָּה בְּעֵינֶיךָ. שֶׁהֲרֵי אֲבִימֶלֶךְ קִלֵּל אֶת שָׂרָה, וְנִתְקַיְּים בְּזַרְעָהּ. שֶׁנֶּאֱמַר: ״הִנֵּה הוּא לָךְ כְּסוּת עֵינַיִם״ – אָמַר לָהּ: הוֹאִיל וְכִסִּית מִמֶּנִּי וְלֹא גִּילִּית שֶׁהוּא אִישֵׁךְ, וְגָרַמְתְּ לִי הַצַּעַר הַזֶּה, יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּהוּ לָךְ בָּנִים כְּסוּיֵי עֵינַיִם. וְנִתְקַיְּים בְּזַרְעָהּ – דִּכְתִיב: ״וַיְהִי כִּי זָקֵן יִצְחָק, וַתִּכְהֶיָן עֵינָיו מֵרְאֹת״.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם מִן הַנִּרְדָּפִין, וְלֹא מִן הָרוֹדְפִין. שֶׁאֵין לְךָ נִרְדָּף בָּעוֹפוֹת יוֹתֵר מִתּוֹרִים וּבְנֵי יוֹנָה, וְהִכְשִׁירָן הַכָּתוּב לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ.

הָאוֹמֵר ״סַמָּא אֶת עֵינִי״ כּוּ׳. אָמַר לֵיהּ רַב אַסִּי בַּר חָמָא לְרָבָא: מַאי שְׁנָא רֵישָׁא, וּמַאי שְׁנָא סֵיפָא?

אָמַר לֵיהּ: רֵישָׁא – לְפִי שֶׁאֵין אָדָם מוֹחֵל עַל רָאשֵׁי אֵבָרִים.

אָמַר לֵיהּ: וְכִי אָדָם מוֹחֵל עַל צַעֲרוֹ?! דְּתַנְיָא: ״הַכֵּנִי, פְּצָעֵנִי, עַל מְנָת לְפָטוֹר״ – פָּטוּר! אִישְׁתִּיק.

אָמַר: מִידֵּי שְׁמִיעַ לָךְ בְּהָא? אָמַר לֵיהּ, הָכִי אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: מִשּׁוּם פְּגַם מִשְׁפָּחָה.

אִיתְּמַר, רַבִּי אוֹשַׁעְיָא אָמַר: מִשּׁוּם פְּגַם מִשְׁפָּחָה. רָבָא אָמַר: מִשּׁוּם שֶׁאֵין אָדָם מוֹחֵל עַל רָאשֵׁי אֵבָרִים שֶׁלּוֹ.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: יֵשׁ ״הֵן״ שֶׁהוּא כְּ״לָאו״, וְיֵשׁ ״לָאו״ שֶׁהוּא כְּ״הֵן״.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: ״הַכֵּנִי, פְּצָעֵנִי״, ״עַל מְנָת לְפָטוֹר?״ וְאָמַר לוֹ ״הֵן״ – הֲרֵי יֵשׁ ״הֵן״ שֶׁהוּא כְּ״לָאו״. ״קְרַע אֶת כְּסוּתִי״, ״עַל מְנָת לְפָטוֹר?״ וְאָמַר לוֹ: ״לָאו״ – הֲרֵי ״לָאו״ שֶׁהוּא כְּ״הֵן״. ״שַׁבֵּר אֶת כַּדִּי״, ״קְרַע אֶת כְּסוּתִי״ – חַיָּיב. וּרְמִינְהִי: ״לִשְׁמוֹר״ – וְלֹא לְאַבֵּד, ״לִשְׁמוֹר״ – וְלֹא לְקָרוֹעַ, ״לִשְׁמוֹר״ – וְלֹא לְחַלֵּק לַעֲנִיִּים!

אָמַר רַב הוּנָא: לָא קַשְׁיָא; הָא דַּאֲתַי לִידֵיהּ, הָא דְּלָא אֲתַי לִידֵיהּ.

אָמַר לֵיהּ רַבָּה: ״לִשְׁמוֹר״ – דַּאֲתַי לִידֵיהּ מַשְׁמַע!

אֶלָּא אָמַר רַבָּה: הָא וְהָא דַּאֲתָא לִידֵיהּ, וְלָא קַשְׁיָא; הָא דַּאֲתָא לִידֵיהּ בְּתוֹרַת שְׁמִירָה, הָא דַּאֲתָא לִידֵיהּ בְּתוֹרַת קְרִיעָה.

הָהוּא אַרְנָקָא דְּצַדָּקָה דַּאֲתַי לְפוּמְבְּדִיתָא, אַפְקְדֵהּ רַב יוֹסֵף גַּבֵּי הָהוּא גַּבְרָא. פְּשַׁע בֵּהּ, אֲתוֹ גַּנָּבֵי גַּנְבוּהָ. חַיְּיבֵיהּ רַב יוֹסֵף. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי, וְהָתַנְיָא: ״לִשְׁמוֹר״ – וְלֹא לְחַלֵּק לַעֲנִיִּים! אָמַר לֵיהּ: עַנְיֵי דְּפוּמְבְּדִיתָא מִיקַּץ קִיץ לְהוּ, וְ״לִשְׁמוֹר״ הוּא.

הַדַּרַן עֲלָךְ הַחוֹבֵל

דף צג:

מַתְנִי׳ **הַגּוֹזֵל** עֵצִים וַעֲשָׂאָן כֵּלִים, צֶמֶר וַעֲשָׂאָן בְּגָדִים – מְשַׁלֵּם כִּשְׁעַת הַגְּזֵלָה.
גָּזַל פָּרָה מְעוּבֶּרֶת – וְיָלְדָה, רָחֵל טְעוּנָה – וּגְזָזָהּ; מְשַׁלֵּם דְּמֵי פָּרָה הָעוֹמֶדֶת לֵילֵד, וּדְמֵי רָחֵל הָעוֹמֶדֶת לִיגָּזֵז.
גָּזַל פָּרָה – וְנִתְעַבְּרָה אֶצְלוֹ וְיָלְדָה, רָחֵל – וְנִטְעֲנָה אֶצְלוֹ וּגְזָזָהּ; מְשַׁלֵּם כִּשְׁעַת הַגְּזֵלָה. זֶה הַכְּלָל: כָּל הַגְּזֵלָנִים מְשַׁלְּמִין כִּשְׁעַת הַגְּזֵלָה.
גְּמָ׳ אָמְרִי: עֵצִים וַעֲשָׂאָן כֵּלִים – אִין, שִׁיפָּן – לָא; צֶמֶר וַעֲשָׂאָן בְּגָדִים – אִין, לִיבְּנָן – לָא.
וּרְמִינְהִי: גָּזַל עֵצִים וְשִׁיפָּן, אֲבָנִים וְסִיתְּתָן, צֶמֶר (וְלִיבְּנָן) [וְלִיבְּנוֹ], פִּשְׁתָּן וְנִקְּהוּ – מְשַׁלֵּם כִּשְׁעַת הַגְּזֵלָה.
אָמַר אַבָּיֵי: תַּנָּא דִּידַן קָתָנֵי שִׁינּוּי דְּרַבָּנַן – דְּהַדַּר, וְכָל שֶׁכֵּן שִׁינּוּי דְּאוֹרָיְיתָא;
עֵצִים וַעֲשָׂאָן כֵּלִים – בְּעֵצִים מְשׁוּפִּין, וּמַאי נִינְהוּ? נְסָרִים; דְּשִׁינּוּי דְּהַדַּר לְבָרְיָיתֵיהּ הוּא – דְּאִי בָּעֵי מְשַׁלֵּיף לְהוּ. צֶמֶר וַעֲשָׂאָן בְּגָדִים – בְּצֶמֶר טָווּי; דְּשִׁינּוּי דַּהֲדַּר לְבָרְיָיתֵיהּ הוּא – דְּאִי בָּעֵי סָתַר לֵיהּ. וְכָל שֶׁכֵּן שִׁינּוּי דְּאוֹרָיְיתָא.
וְתַנָּא בָּרָא – שִׁינּוּי דְּאוֹרָיְיתָא קָתָנֵי, וְשִׁינּוּי דְּרַבָּנַן לָא קָתָנֵי.
רַב אָשֵׁי אָמַר, תַּנָּא דִּידַן נָמֵי שִׁינּוּי דְּאוֹרָיְיתָא קָתָנֵי: עֵצִים וַעֲשָׂאָן כֵּלִים – בּוּכְאנֵי, דְּהַיְינוּ שִׁיפָּן; צֶמֶר וַעֲשָׂאָן בְּגָדִים – נַמְטֵי, דְּהַיְינוּ שִׁינּוּי דְּלָא הָדַר.
וְלִיבּוּן מִי הָוֵי שִׁינּוּי? וּרְמִינְהִי: לֹא הִסְפִּיק לִיתְּנוֹ לוֹ עַד שֶׁצָּבָעוֹ – פָּטוּר. לִבְּנוֹ וְלֹא צְבָעוֹ – חַיָּיב!
אָמַר אַבָּיֵי: לָא קַשְׁיָא; הָא רַבִּי שִׁמְעוֹן, הָא רַבָּנַן. דְּתַנְיָא: גְּזָזוֹ, טְווֹאוֹ וַאֲרָגוֹ – אֵין מִצְטָרֵף. לִבְּנוֹ – רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֵין מִצְטָרֵף, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מִצְטָרֵף.
רָבָא אָמַר: הָא וְהָא רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְלָא קַשְׁיָא; הָא דְּנַפְּצֵיהּ נַפּוֹצֵי, הָא דְּסַרְקֵיהּ סָרוֹקֵי.
רַבִּי חִיָּיא בַּר אָבִין אָמַר: הָא דְּחַוְּורֵיהּ חַוּוֹרֵי, הָא דְּכַבְּרֵיהּ כַּבְּרוֹיֵי.
הַשְׁתָּא יֵשׁ לוֹמַר צָבַע לְרַבִּי שִׁמְעוֹן לָא הָוֵי שִׁינּוּי, לִיבּוּן הָוֵי שִׁינּוּי? דְּתַנְיָא: גָּזַז רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן וּצְבָעוֹ, רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן וּטְווֹאוֹ, רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן וַאֲרָגוֹ – אֵין מִצְטָרֵף. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: צְבָעוֹ – מִצְטָרֵף.
אָמַר אַבָּיֵי: לָא קַשְׁיָא; הָא רַבָּנַן אַלִּיבָּא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, הָא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אַלִּיבָּא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן.

רָבָא אָמַר: לְעוֹלָם לָא פְּלִיגִי רַבָּנַן עֲלֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה, וְשָׁאנֵי צָבַע – הוֹאִיל וְיָכוֹל לְהַעֲבִירוֹ עַל יְדֵי צָפוֹן. וְכִי קָתָנֵי הָתָם: לֹא הִסְפִּיק לִיתְּנוֹ לוֹ עַד שֶׁצָּבָעוֹ – פָּטוּר, וְאוֹקִימְנָא כְּדִבְרֵי הַכֹּל; בְּקָלָא אִילָן דְּלָא עָבַר.

אָמַר אַבָּיֵי: רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה, וּבֵית שַׁמַּאי, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר, וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל – כּוּלְּהוּ סְבִירָא לְהוּ: שִׁינּוּי בִּמְקוֹמוֹ עוֹמֵד. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה – הָא דַּאֲמַרַן.

בֵּית שַׁמַּאי מַאי הִיא? דְּתַנְיָא: נָתַן לָהּ חִטִּין בְּאֶתְנַנָּהּ, וַעֲשָׂאָן סוֹלֶת; זֵיתִים וַעֲשָׂאָן שֶׁמֶן; עֲנָבִים וַעֲשָׂאָן יַיִן – תְּנֵי חֲדָא: אָסוּר, וְתַנְיָא אִידַּךְ: מוּתָּר. וְאָמַר רַב יוֹסֵף, תְּנֵי גּוּרְיוֹן

דף צד.

דְּמַאסְפּוֹרַק: בֵּית שַׁמַּאי אוֹסְרִין, וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין. מַאי טַעְמֵיהּ דְּבֵית שַׁמַּאי? אָמַר קְרָא: "גַּם שְׁנֵיהֶם" – לְרַבּוֹת שִׁינּוּיֵיהֶם. וּבֵית הִלֵּל – אָמַר קְרָא: "הֵם" – וְלֹא שִׁינּוּיֵיהֶם.

וּבֵית שַׁמַּאי, הָא כְּתִיב "הֵם"! הַהוּא מִיבְּעֵי לֵיהּ "הֵם" – וְלֹא וַלְדוֹתֵיהֶם. וּבֵית הִלֵּל – תַּרְתֵּי שְׁמַעְתְּ מִינַּהּ. "הֵם" וְלֹא שִׁינּוּיֵיהֶם, "הֵם" וְלֹא וַלְדוֹתֵיהֶם.

וּבֵית הִלֵּל נָמֵי, הָכְתִיב: "גַּם"! "גַּם" לְבֵית הִלֵּל קַשְׁיָא.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב מַאי הִיא?

דְּתַנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: הֲרֵי שֶׁגָּזַל סְאָה שֶׁל חִטִּין, טְחָנָהּ, לְשָׁהּ וַאֲפָאָהּ, וְהִפְרִישׁ מִמֶּנָּה חַלָּה, כֵּיצַד מְבָרֵךְ? אֵין זֶה מְבָרֵךְ אֶלָּא מְנָאֵץ! וְעַל זֶה נֶאֱמַר: "בֹּצֵעַ בֵּרַךְ נִאֵץ ה'".

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר מַאי הִיא? דְּתַנְיָא, כְּלָל זֶה אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: כָּל שֶׁבַּח שֶׁהִשְׁבִּיחַ גַּזְלָן – יָדוֹ עַל הָעֶלְיוֹנָה. רָצָה נוֹטֵל שִׁבְחוֹ, רָצָה אוֹמֵר לוֹ: "הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ".

מַאי קָאָמַר? אָמַר רַב שֵׁשֶׁת, הָכִי קָאָמַר: הִשְׁבִּיחַ – נוֹטֵל שִׁבְחוֹ. כָּחַשׁ – אוֹמֵר לוֹ: "הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ", דְּשִׁינּוּי בִּמְקוֹמוֹ עוֹמֵד.

אִי הָכִי, אֲפִילּוּ הִשְׁבִּיחַ נָמֵי! אָמְרִי: מִפְּנֵי תַּקָּנַת הַשָּׁבִים.

רַבִּי יִשְׁמָעֵאל מַאי הִיא? דְּתַנְיָא: מִצְוַת פֵּאָה – לְהַפְרִישׁ מִן הַקָּמָה. לֹא הִפְרִישׁ מִן הַקָּמָה – מַפְרִישׁ מִן הָעוֹמָרִים. לֹא הִפְרִישׁ מִן הָעוֹמָרִים – מַפְרִישׁ מִן הַכָּרִי עַד שֶׁלֹּא מֵרְחוֹ. מֵרְחוֹ – מְעַשֵּׂר וְנוֹתֵן לוֹ. מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמְרוּ: אַף מַפְרִישׁ מִן הָעִיסָּה וְנוֹתֵן לוֹ.

אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְאַבָּיֵי: אִיכְּפוּל כֹּל הֲנֵי תַּנָּאֵי לְאַשְׁמוֹעִינַן כְּבֵית שַׁמַּאי?! אָמַר לֵיהּ, הָכִי קָאָמְרִי: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל בְּדָבָר זֶה.

אָמַר רָבָא: מִמַּאי? דִּלְמָא עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה הָתָם, אֶלָּא בְּצָבַע – הוֹאִיל וְיָכוֹל לְהַעֲבִירוֹ עַל יְדֵי צָפוֹן;

וְעַד כָּאן לָא קָאָמְרִי בֵּית שַׁמַּאי הָתָם, אֶלָּא לְגָבוֹהַּ – מִשּׁוּם דְּאִימְּאִיס;
וְעַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הָתָם, אֶלָּא לְעִנְיַן בְּרָכָה – מִשּׁוּם דְּהָוֵה לֵיהּ מִצְוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵירָה;
וְעַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר הָתָם אֶלָּא בְּהַכְחָשָׁה דְּהָדַר;
וְעַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל הָתָם, אֶלָּא לְעִנְיַן פֵּאָה – מִשּׁוּם דִּכְתִיב "תַּעֲזֹב" יַתִּירָא!
וְכִי תֵּימָא לֵיגְמַר מִינֵּיהּ, מַתְּנוֹת עֲנִיִּים שָׁאנֵי!
כִּדְבָעֵי רַבִּי יוֹנָתָן – דְּבָעֵי רַבִּי יוֹנָתָן: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל – מִשּׁוּם דְּקָסָבַר שִׁינּוּי אֵינוֹ קוֹנֶה? אוֹ דִלְמָא, בְּעַלְמָא קָסָבַר שִׁינּוּי קוֹנֶה; וְהָכָא מִשּׁוּם דִּכְתִיב "תַּעֲזֹב" יַתִּירָא?
וְאִם תִּמְצֵי לוֹמַר טַעְמָא דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל מִשּׁוּם דְּקָסָבַר שִׁינּוּי אֵינוֹ קוֹנֶה, "תַּעֲזֹב" יַתִּירָא דִּכְתַב רַחֲמָנָא לְמָה לִי? וְתוּ, לְרַבָּנַן – "תַּעֲזֹב" יַתִּירָא דִּכְתַב רַחֲמָנָא לְמָה לִי?
מְבָעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא: הַמַּפְקִיר כַּרְמוֹ, וְהִשְׁכִּים לַבֹּקֶר וּבְצָרוֹ – חַיָּיב בְּפֶרֶט וּבְעוֹלֵלוֹת וּבְשִׁכְחָה וּבְפֵאָה, וּפָטוּר מִן הַמַּעֲשֵׂר.
אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר.
וּמִי אָמַר שְׁמוּאֵל הָכִי?! וְהָאָמַר שְׁמוּאֵל: אֵין שָׁמִין לֹא לְגַנָּב וְלֹא לְגַזְלָן, אֶלָּא לִנְזָקִין.
בִּשְׁלָמָא לְרָבָא, דְּאָמַר: כִּי קָאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר הָתָם – בְּהַכְחָשָׁה דְּהָדַר, לָא קַשְׁיָא;
כִּי קָאָמַר הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר, דְּשִׁינּוּי בְּמָקוֹמוֹ עוֹמֵד – בְּהַכְחָשָׁה דְּהָדַר, וְכִי קָאָמַר שְׁמוּאֵל הָתָם: אֵין שָׁמִין לֹא לְגַנָּב וְלֹא לְגַזְלָן, אֶלָּא לִנְזָקִין – בְּהַכְחָשָׁה דְּלָא הָדַר.
אֶלָּא לְאַבָּיֵי, דְּאָמַר: כִּי קָאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר – בְּהַכְחָשָׁה דְּלָא הָדַר קָאָמַר, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?
אַבָּיֵי מַתְנֵי הָכִי – אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל:

דף צד:

אָמְרוּ הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר. וְלֵיהּ לָא סְבִירָא לֵיהּ.
אָמַר רַבִּי חִייָא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: דִּבֵּר תּוֹרָה – גְּזֵילָה הַנִּשְׁתַּנִּית, חוֹזֶרֶת בְּעֵינֶיהָ.
שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל" – מִכָּל מָקוֹם. וְאִם תֹּאמַר: מִשְׁנָתֵנוּ! מִשּׁוּם תַּקָּנַת הַשָּׁבִים.
וּמִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָכִי?! וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֲלָכָה כִּסְתָם מִשְׁנָה, וּתְנַן: לֹא הִסְפִּיק לִיתְּנוֹ לוֹ עַד שֶׁצָּבָעוֹ – פָּטוּר!
אָמַר לְהוּ הַהוּא מִדְּרַבָּנַן – וְרַבִּי יַעֲקֹב שְׁמֵיהּ: לְדִידִי מְפָרְשָׁא לִי מִינֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן – כְּגוֹן שֶׁגָּזַל עֵצִים מְשׁוּפִּין וַעֲשָׂאָן כֵּלִים, דְּהָוֵה לֵיהּ שִׁינּוּי הַחוֹזֵר לְבָרְיָיתוֹ.

תָּנוּ רַבָּנַן: הַגַּזְלָנִין וּמַלְוֵי בְּרִבִּית שֶׁהֶחְזִירוּ – אֵין מְקַבְּלִין מֵהֶן. וְהַמְקַבֵּל מֵהֶן – אֵין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימֶנּוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בִּימֵי רַבִּי נִשְׂנֵית מִשְׁנָה זוֹ. דְּתַנְיָא: מַעֲשֶׂה בְּאָדָם אֶחָד שֶׁבִּקֵּשׁ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, אָמְרָה לוֹ אִשְׁתּוֹ: רֵיקָה! אִם אַתָּה עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה, אֲפִילּוּ אַבְנֵט אֵינוֹ שֶׁלְּךָ! וְנִמְנַע וְלֹא עָשָׂה תְּשׁוּבָה. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמְרוּ: הַגַּזְלָנִין וּמַלְוֵי רִבִּיּוֹת שֶׁהֶחְזִירוּ – אֵין מְקַבְּלִין מֵהֶם, וְהַמְקַבֵּל מֵהֶם – אֵין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימֶנּוּ.

מֵיתִיבִי: הִנִּיחַ לָהֶם אֲבִיהֶם מָעוֹת שֶׁל רִבִּית, אַף עַל פִּי שֶׁהֵן יוֹדְעִין שֶׁהֵן רִבִּית – אֵין חַיָּיבִין לְהַחְזִיר. אִינָהוּ הוּא דְּלָא, הָא אֲבִיהֶם חַיָּיב לְהַחְזִיר.

בְּדִין הוּא דַּאֲבִיהֶם נָמֵי אֵינוֹ חַיָּיב לְהַחְזִיר; וְהָא דְּקָתָנֵי בְּדִידְהוּ – מִשּׁוּם דְּקָא בָּעֵי לְמִתְנֵי סֵיפָא: "הִנִּיחַ לָהֶם אֲבִיהֶם פֵּרָה וְטַלִּית וְכָל דָּבָר הַמְסוּיָּים – חַיָּיבִין לְהַחְזִיר מִפְּנֵי כְּבוֹד אֲבִיהֶם", תְּנָא רֵישָׁא נָמֵי בְּדִידְהוּ.

וּמִפְּנֵי כְּבוֹד אֲבִיהֶם – חַיָּיבִין לְהַחְזִיר? אֶקְרֵי כָּאן: "וְנָשִׂיא בְעַמְּךָ לֹא תָאֹר" – בְּעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה עַמְּךָ?!

כִּדְאָמַר רַב פִּנְחָס: בְּשֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה; הָכָא נָמֵי, בְּשֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה. אִי עָשָׂה תְּשׁוּבָה, מַאי בָּעֵי גַּבֵּיהּ? אִיבְּעִי לֵיהּ לְאַהְדּוֹרֵי! שֶׁלֹּא הִסְפִּיק לְהַחְזִיר עַד שֶׁמֵּת.

תָּא שְׁמַע: הַגַּזְלָנִים וּמַלְוֵי בְּרִבִּית, אַף עַל פִּי שֶׁגָּבוּ – מַחֲזִירִין.

גַּזְלָנִין – מַאי "שֶׁגָּבוּ" אִיכָּא? אִי גְּזוּל – גְּזוּל, וְאִי לָא גְּזוּל – לָא גְּזוּל! אֶלָּא אֵימָא: הַגַּזְלָנִין, וּמַאי נִיהוּ – מַלְוֵי רִבִּיּוֹת; אַף עַל פִּי שֶׁגָּבוּ – מַחֲזִירִין! אָמְרִי: מַחְזִירִין, וְאֵין מְקַבְּלִין מֵהֶם. אֶלָּא לָמָּה מַחְזִירִין? לָצֵאת יְדֵי שָׁמַיִם.

תָּא שְׁמַע: הָרוֹעִים וְהַגַּבָּאִין וְהַמּוֹכְסִין – תְּשׁוּבָתָן קָשָׁה, וּמַחְזִירִין לְמַכִּירִין!

אָמְרִי: מַחְזִירִין, וְאֵין מְקַבְּלִין מֵהֶם. וְאֶלָּא לָמָּה מַחְזִירִין? לָצֵאת יְדֵי שָׁמַיִם. אִי הָכִי, אַמַּאי תְּשׁוּבָתָן קָשָׁה?

וְעוֹד, אֵימָא סֵיפָא: וְשֶׁאֵין מַכִּירִין – יַעֲשֶׂה בָּהֶן צָרְכֵי צִיבּוּר, וְאָמַר רַב חִסְדָּא: בּוֹרוֹת, שִׁיחִין וּמְעָרוֹת! אֶלָּא לָא קַשְׁיָא; כָּאן קוֹדֶם תַּקָּנָה, כָּאן לְאַחַר תַּקָּנָה.

וְהַשְׁתָּא דְּאָמַר רַב נַחְמָן: בְּשֶׁאֵין גְּזֵילָה קַיֶּימֶת – אֲפִילּוּ תֵּימָא אִידֵּי וְאִידֵּי לְאַחַר תַּקָּנָה; וְלָא קַשְׁיָא,

דף צה.

כָּאן בִּגְזֵילָה קַיֶּימֶת, כָּאן בְּשֶׁאֵין גְּזֵילָה קַיֶּימֶת. וְהָא אַבְנֵט – דִּגְזֵילָה קַיֶּימֶת הִיא! מַאי "אַבְנֵט" – דְּמֵי אַבְנֵט.

וְכוֹל הֵיכָא דִּגְזֵילָה קַיֶּימֶת, לָא עֲבוּד רַבָּנַן תַּקָּנְתָּא?! וְהָרֵי מָרִישׁ, דִּגְזֵילָה קַיֶּימֶת הִיא; וּתְנַן: עַל הַמָּרִישׁ הַגָּזוּל שֶׁבָּנָאוֹ בַּבִּירָה, שֶׁיִּטּוֹל דָּמָיו – מִפְּנֵי תַּקָּנַת הַשָּׁבִים! שָׁאנֵי הָתָם, דְּכֵיוָן דְּאִיכָּא פְּסֵידָא דְּבִירָה – שַׁוְיוּהָ רַבָּנַן כִּדְלֵיתַהּ.

גָּזַל פָּרָה מְעוּבֶּרֶת וְיָלְדָה וְכוּ'. תָּנוּ רַבָּנַן: הַגּוֹזֵל רָחֵל וּגְזָזָהּ, פָּרָה וְיָלְדָה – מְשַׁלֵּם אוֹתָהּ וְאֶת גִּיזּוֹתֶיהָ וְאֶת וַלְדוֹתֶיהָ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: גְּזֵילָה חוֹזֶרֶת בְּעֵינֶיהָ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִילּוּ הִיא שׁוּמָא אֶצְלוֹ בְּכֶסֶף.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: מַאי טַעְמֵיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר – מִשּׁוּם דְּקָסָבַר: שִׁינּוּי בִּמְקוֹמוֹ עוֹמֵד? אוֹ דִילְמָא, בְּעָלְמָא שִׁינּוּי קוֹנֶה, וְהָכָא קָנָסָא הוּא דְּקָא קָנֵיס?

לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? לְהֵיכָא דְּכַחֲשָׁה מִכְחֵשׁ.

תָּא שְׁמַע: גָּזַל בְּהֵמָה וְהִזְקִינָה, עֲבָדִים וְהִזְקִינוּ – מְשַׁלֵּם כִּשְׁעַת הַגְּזֵילָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, בַּעֲבָדִים אוֹמֵר לוֹ: "הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ". וְאִילּוּ בִּבְהֵמָה – כִּשְׁעַת הַגְּזֵילָה;

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ סָבַר רַבִּי מֵאִיר שִׁינּוּי בִּמְקוֹמוֹ עוֹמֵד, אֲפִילּוּ בִּבְהֵמָה נָמֵי! אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ, קָסָבַר רַבִּי מֵאִיר שִׁינּוּי קוֹנֶה – וְהָכָא קָנָסָא הוּא דְּקָא קָנֵיס?

אָמְרִי, רַבִּי מֵאִיר לְדִבְרֵיהֶם דְּרַבָּנַן קָאָמַר לְהוּ: לְדִידִי – שִׁינּוּי אֵין קוֹנֶה, וַאֲפִילּוּ בִּבְהֵמָה נָמֵי. אֶלָּא לְדִידְכוּ, דְּאָמְרִיתוּ שִׁינּוּי קוֹנֶה – אוֹדוֹ לִי מִיהַת בְּעַבְדָּא, דִּכְמַקָּרְקְעֵי דְּמֵי, וְקַרְקַע אֵינָהּ נִגְזֶלֶת! וְאָמְרִי לֵיהּ רַבָּנַן: לָא, עַבְדָּא כְּמִטַּלְטְלֵי דָּמֵי.

תָּא שְׁמַע: לְצָבוֹעַ לוֹ אָדוֹם וּצְבָעוֹ שָׁחוֹר, שָׁחוֹר וּצְבָעוֹ אָדוֹם – רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי צַמְרוֹ. דְּמֵי צַמְרוֹ – אִין, דְּמֵי צַמְרוֹ וְשִׁבְחוֹ – לָא; וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ סָבַר רַבִּי מֵאִיר שִׁינּוּי אֵין קוֹנֶה, דְּמֵי צַמְרוֹ וְשִׁבְחוֹ בָּעֵי לְמִיתַּב לֵיהּ!

אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ, קָסָבַר רַבִּי מֵאִיר שִׁינּוּי קוֹנֶה, וְהָכָא קָנָסָא הוּא דְּקָא קָנֵיס? שְׁמַע מִינַּהּ.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: הָא – לָא אִיבְּעִי לַן; מִדְּאָפֵיךְ רַב וְתָנֵי: "גָּזַל פָּרָה וְהִזְקִינָה, עֲבָדִים וְהִזְקִינוּ – מְשַׁלֵּם כִּשְׁעַת הַגְּזֵילָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בַּעֲבָדִים – אוֹמֵר לוֹ: הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ" – וַדַּאי לְרַבִּי מֵאִיר שִׁינּוּי קוֹנֶה, וְהָכָא קָנָסָא הוּא דְּקָא קָנֵיס לֵיהּ.

כִּי קָא אִיבְּעִי לַן – הָכִי אִיבְּעִי לַן: כִּי קָא קָנֵיס – בְּמִזִּיד, אֲבָל בְּשׁוֹגֵג לָא קָנֵיס; אוֹ דִילְמָא אֲפִילּוּ בְּשׁוֹגֵג נָמֵי קָנֵיס?

תָּא שְׁמַע: חֲמִשָּׁה גּוֹבִין מִן הַמְּחוֹרְרִין,

וְאֵלּוּ הֵן: פֵּירוֹת, וּשְׁבָח פֵּירוֹת, וְהַמְקַבֵּל עָלָיו לָזוּן בֶּן אִשְׁתּוֹ וּבַת אִשְׁתּוֹ, וְגֵט חוֹב שֶׁאֵין בּוֹ אַחְרָיוּת, וּכְתוּבַּת אִשָּׁה שֶׁאֵין בָּהּ אַחְרָיוּת.

מַאן שְׁמַעְתְּ לֵיהּ דְּאָמַר: אַחֲרָיוּת – לָאו טָעוּת סוֹפֵר הוּא? רַבִּי מֵאִיר; וְקָתָנֵי: פֵּירוֹת וּשְׁבַח פֵּירוֹת.

שְׁבַח פֵּירוֹת הֵיכִי דָּמֵי? כְּגוֹן שֶׁגָּזַל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ וּמְכָרָהּ לְאַחֵר, וְהִשְׁבִּיחָהּ, וַהֲרֵי הִיא יוֹצְאָה מִתַּחַת יָדוֹ. כְּשֶׁהוּא גּוֹבֶה,

דף צה:

גּוֹבֶה אֶת הַקֶּרֶן מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים, וְאֶת הַשֶּׁבַח מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִין. דְּאָתֵא בַּעַל אַרְעָא, וְשָׁקֵיל אַרְעֵיהּ וּשְׁבָחֵיהּ.

מַאי, לָאו בְּעֵם הָאָרֶץ – דְּלָא יָדַע דְּקַרְקַע נִגְזֶלֶת אוֹ אֵינָהּ נִגְזֶלֶת, וַאֲפִילּוּ הָכִי קָאָתֵי בַּעַל קַרְקַע וְשָׁקֵיל לְאַרְעָא וּשְׁבָחֵהּ, וּשְׁמַע מִינַּהּ: בְּשׁוֹגֵג נָמֵי קָנֵיס? אָמְרִי: לָא; בְּלוֹקֵחַ תַּלְמִיד חָכָם, וְיָדַע.

תָּא שְׁמַע: לְצָבוֹעַ לוֹ אָדוֹם וּצְבָעוֹ שָׁחוֹר, שָׁחוֹר וּצְבָעוֹ אָדוֹם – רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי צַמְרוֹ. דְּמֵי צַמְרוֹ – אֵין, דְּמֵי צַמְרוֹ וְשִׁבְחוֹ – לָא;

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ בְּשׁוֹגֵג נָמֵי קָנֵיס, דְּמֵי צַמְרוֹ וְשִׁבְחוֹ בָּעֵי לְמֵיתְבָא לֵיהּ! אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ: בְּמֵזִיד קָנֵיס, בְּשׁוֹגֵג לָא קָנֵיס? שְׁמַע מִינַּהּ.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: גְּזֵילָה חוֹזֶרֶת בְּעֵינֶיהָ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִילּוּ הִיא שׁוּמָא אֶצְלוֹ בְּכֶסֶף. מַאי בֵּינַיְיהוּ?

אָמַר רַב זְבִיד: בְּשֶׁבַח שֶׁעַל גַּבֵּי גְּזֵילָה קָמִיפַּלְגִי – רַבִּי יְהוּדָה סָבַר: דְּנִגְזָל הָוֵי, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר: דְּגָזַלְן הָוֵי.

רַב פָּפָּא אָמַר: דְּכוּלֵּי עָלְמָא, שֶׁבַח שֶׁעַל גַּבֵּי גְּזֵילָה – דְּגָזַלְן הָוֵי; וְהָכָא לְמֶחֱצָה, לִשְׁלִישׁ וְלִרְבִיעַ קָמִיפַּלְגִי – רַבִּי יְהוּדָה סָבַר: שֶׁבַח שֶׁעַל גַּבֵּי גְּזֵילָה – כּוּלֵּיהּ דְּגָזַלְן הָוֵי, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר: לְמֶחֱצָה, לִשְׁלִישׁ וְלִרְבִיעַ הוּא דְּשָׁקֵיל גָּזְלָן.

תָּנָן: גָּזַל פָּרָה, וְנִתְעַבְּרָה אֶצְלוֹ וְיָלְדָה; רָחֵל, וְנִטְעֲנָה אֶצְלוֹ וּגְזָזָהּ – מְשַׁלֵּם כִּשְׁעַת הַגְּזֵילָה. יָלְדָה – אֵין, לֹא יָלְדָה – הָדְרָא בְּעֵינָא;

בְּשִׁלְמָא לְרַב זְבִיד, דְּאָמַר: שֶׁבַח שֶׁעַל גַּבֵּי גְּזֵילָה – דְּנִגְזָל הָוֵי לְרַבִּי יְהוּדָה; הָא מַנִּי – רַבִּי יְהוּדָה הִיא. אֶלָּא לְרַב פָּפָּא, דְּאָמַר: דְּגָזַלְן הָוֵי – הָא מַנִּי? לָא רַבִּי יְהוּדָה, וְלָא רַבִּי שִׁמְעוֹן!

אָמַר לְךָ רַב פָּפָּא: הוּא הַדִּין אֲפִילּוּ לֹא יָלְדָה נָמֵי – כִּשְׁעַת הַגְּזֵילָה הוּא דְּמְשַׁלֵּם, וְהָא דְּקָתָנֵי "יָלְדָה" – אַיְידֵי דְּנָסֵיב רֵישָׁא "יָלְדָה", נָסֵיב סֵיפָא נָמֵי "יָלְדָה".

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב פָּפָּא, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִילּוּ הִיא שׁוּמָא אֶצְלוֹ בְּכֶסֶף – לְמֶחֱצָה, לִשְׁלִישׁ וְלִרְבִיעַ.

אָמַר רַב אָשֵׁי: כִּי הֲוֵינַן בֵּי רַב כָּהֲנָא, אִיבַּעְיָא לַן: לְרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּאָמַר לְמֶחֱצָה, לִשְׁלִישׁ וְלִרְבִיעַ הוּא דְּשָׁקֵיל גַּזְלָן, כִּי מְסַלְקִינַן לֵיהּ – בְּדְמֵי מְסַלְקִינַן לֵיהּ, אוֹ דִילְמָא מִבִּשְׁרָא שָׁקֵיל?

וּפְשַׁטְנָא מֵהָא דְּאָמַר רַב נַחְמָן אָמַר שְׁמוּאֵל: שְׁלֹשָׁה שָׁמִין לָהֶן הַשָּׁבַח, וּמַעֲלִין אוֹתָן בְּדָמִים; וְאֵלּוּ הֵן: בְּכוֹר לְפָשׁוּט,

וּבַעַל חוֹב לְלוֹקֵחַ, וּבַעַל חוֹב לִיתוֹמִים.

אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי, מִי אָמַר שְׁמוּאֵל: בַּעַל חוֹב לְלוֹקֵחַ יָהֵיב לֵיהּ שָׁבַח? וְהָאָמַר שְׁמוּאֵל: בַּעַל חוֹב גּוֹבֶה אֶת הַשָּׁבַח! אָמַר לֵיהּ: לָא קַשְׁיָא, כָּאן בְּשָׁבַח הַמַּגִּיעַ לְכְתֻפַּיִם, וְכָאן בְּשָׁבַח שֶׁאֵין מַגִּיעַ לְכְתֻפַּיִם.

אָמַר לֵיהּ: וְהָא מַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם, וְקָא מַגְבֵּי שְׁמוּאֵל אֲפִילּוּ שָׁבַח הַמַּגִּיעַ לְכְתֻפַּיִם! אָמַר לֵיהּ: לָא קַשְׁיָא;

דף צו.

הָא דְּמַסֵּיק בֵּיהּ כְּשִׁיעוּר אַרְעָא וּשְׁבָחָא, הָא דְּלָא מַסֵּיק בֵּיהּ אֶלָּא כְּשִׁיעוּר אַרְעָא.

אָמַר לֵיהּ, הָנֵיחָא לְמַאן דְּאָמַר: אִי אִית לֵיהּ זוּזֵי לְלוֹקֵחַ – לָא מָצֵי מְסַלֵּק לֵיהּ לְבַעַל חוֹב, שַׁפִּיר. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: אִי אִית לֵיהּ זוּזֵי לְלוֹקֵחַ – מָצֵי מְסַלֵּק לֵיהּ לְבַעַל חוֹב, לֵימָא לֵיהּ: אִי הֲווֹ לִי זוּזֵי – הֲוָה מְסַלֵּיקְנָא לָךְ מִכּוּלֵּיהּ אַרְעָא, הַשְׁתָּא – הַב לִי גְּרִיוָא דְּאַרְעָא שִׁיעוּר שְׁבָחַאי!

אָמַר לֵיהּ: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן דְּשַׁוְּיֵיהּ נִיהֲלֵיהּ אַפּוֹתֵיקֵי, דַּאֲמַר לֵיהּ: לֹא יְהֵא לְךָ פֵּרָעוֹן אֶלָּא מִזֶּה.

אָמַר רָבָא: גָּזַל וְהִשְׁבִּיחַ וּמָכַר, וְגָזַל וְהִשְׁבִּיחַ וְהוֹרִישׁ – מַה שֶּׁהִשְׁבִּיחַ מָכַר, מַה שֶּׁהִשְׁבִּיחַ הוֹרִישׁ.

בָּעֵי רָבָא: הִשְׁבִּיחַ לוֹקֵחַ, מַהוּ? בָּתַר דְּבַעְיֵהּ, הֲדַר פַּשְׁטַהּ: מָה מָכַר רִאשׁוֹן לַשֵּׁנִי? כָּל זְכוּת שֶׁתִּבֹּא לְיָדוֹ.

בָּעֵי רָבָא: הִשְׁבִּיחַ גּוֹי, מַהוּ? אֲמַר לֵיהּ רַב אַחָא מִדִּפְתִּי לְרָבִינָא: תַּקַּנְתָּא לְגוֹי נֵיקוּ וְנַעֲבֵיד?!

אָמַר לֵיהּ: לָא צְרִיכָא, כְּגוֹן דְּזַבְנֵיהּ לְיִשְׂרָאֵל. סוֹף סוֹף, הַבָּא מֵחֲמַת גּוֹי הֲרֵי הוּא כְּגוֹי!

לָא צְרִיכָא, כְּגוֹן דְּגַזְלַ[ה] יִשְׂרָאֵל וְזַבְנַהּ נִיהֲלֵיהּ, וְהִשְׁבִּיחָהּ גּוֹי, וַהֲדַר גּוֹי וְזַבְנַהּ לְיִשְׂרָאֵל.

מַאי? מִי אָמְרִינַן כֵּיוָן דְּמֵעִיקָּרָא יִשְׂרָאֵל וַהֲדַר יִשְׂרָאֵל – עִבְדֵי רַבָּנַן תַּקַּנְתָּא, אוֹ דִלְמָא כֵּיוָן דְּאֵיכָּא גּוֹי בָּאֶמְצַע – לָא עֲבַדוּ לֵיהּ רַבָּנַן תַּקַּנְתָּא? תֵּיקוּ.

אָמַר רַב פָּפָּא: הַאי מַאן דִּגְזַל דִּיקְלָא מֵחַבְרֵיהּ וְקַטְלֵיהּ, אַף עַל גַּב דְּשַׁדְיֵא מַאַרְעָא לְאַרְעָא דִּידֵיהּ, לָא קָנֵי. מַאי טַעְמָא? מֵעִיקָּרָא "דִּיקְלָא" מִיקָּרֵי, וְהַשְׁתָּא נָמֵי "דִּיקְלָא" מִיקָּרֵי.
דִּיקְלָא (וְעֵבִיד) [וְעַבְדֵיהּ] גּוּבְּיֵי, לָא קָנֵי. הַשְׁתָּא מִיהַת "גּוּבְּיֵי דְּדִיקְלָא" מִיקָּרֵי.
גּוּבְּיֵי וְעַבְדִינְהוּ כְּשׁוּרֵי – קָנֵי. כְּשׁוּרֵי רַבְרְבֵי וְעַבְדִינְהוּ כְּשׁוּרֵי זוּטְרֵי – לָא קָנֵי. עַבְדִינְהוּ קְצוּצָיְיתָא – קָנֵי.
אָמַר רָבָא: הַאי מַאן דִּגְזַל לוּלִיבָא וְעַבְדִינְהוּ הוּצֵי – קָנֵי. דְּמֵעִיקָּרָא "לוּלִיבָא" מִיקָּרֵי, וְהַשְׁתָּא "הוּצֵי". הוּצֵי וְעַבְדִינְהוּ חוּפְּיָא – קָנֵי. מֵעִיקָּרָא "הוּצֵי", וְהַשְׁתָּא "חוּפְּיָא". חוּפְּיָא וְעַבְדֵיהּ שַׁרְשׁוּרָא – לָא קָנֵי. מַאי טַעְמָא? דַּהֲדַר סָתַר לֵיהּ וְהָוֵי חוּפְּיָא.
בָּעֵי רַב פָּפָּא: נָחְלְקָה הַתְּיוֹמֶת, מַהוּ? תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַבִּי מָתוּן אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: נִיטְּלָה הַתְּיוֹמֶת – פָּסוּל.

דף צו:

מַאי, לָאו הוּא הַדִּין לְנָחְלְקָה? לָא; נִיטְּלָה שָׁאנֵי, דְּהָא חָסַר לֵיהּ.
אִיכָּא דְּאָמְרִי: תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַבִּי מָתוּן אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: נָחְלְקָה הַתְּיוֹמֶת – נַעֲשָׂה כְּמִי שֶׁנִּטְּלָה, וּפָסוּל! שְׁמַע מִינַּהּ.
אָמַר רַב פָּפָּא: הַאי מַאן דִּגְזַל עַפְרָא מֵחַבְרֵיהּ, וְעַבְדֵיהּ לְבֵינְתָא – לָא קָנֵי. מַאי טַעְמָא? דְּהַדַּר מְשַׁוֵּי לֵיהּ עַפְרָא. לְבֵינְתָא וְעַבְדֵיהּ עַפְרָא – קָנֵי. מַאי אָמְרַתְּ – דִּלְמָא הַדַּר וְעָבֵיד לֵיהּ לְבֵינְתָא? הַאי לְבֵינְתָא אַחֲרִיתִי הוּא, וּפָנִים חֲדָשׁוֹת בָּאוּ לְכָאן.
וְאָמַר רַב פָּפָּא: הַאי מַאן דִּגְזַל נְסָכָא מֵחַבְרֵיהּ, (וְעֵבִיד) [וְעַבְדֵיהּ] זוּזֵי – לָא קָנֵי. מַאי טַעְמָא? הַדַּר עָבֵיד לְהוּ נְסָכָא – קָנֵי. מַאי אָמְרַתְּ – הַדַּר עָבֵיד לְהוּ זוּזֵי? פָּנִים חֲדָשׁוֹת בָּאוּ לְכָאן.
שְׁחִימֵי וְעַבְדִינְהוּ חַדְתֵי – לָא קָנֵי. חַדְתֵי וְעַבְדִינְהוּ שְׁחִימֵי – קָנֵי. מַאי אָמְרַתְּ – הַדַּר עָבֵיד לְהוּ חַדְתֵי? מִידָּע יְדִיעַ שִׁיחְמַיְיהוּ.
זֶה הַכְּלָל: כָּל הַגּוֹזְלִין מִשַּׁלְמִין כִּשְׁעַת הַגְּזֵלָה. "זֶה הַכְּלָל" לְאֵתוֹיֵי מַאי? לְאֵתוֹיֵי הָא דְּאָמַר רַבִּי אִלְעָא: גָּנַב טָלֶה וְנַעֲשָׂה אַיִל, עֵגֶל וְנַעֲשָׂה שׁוֹר – נַעֲשָׂה שִׁינּוּי בְּיָדוֹ, וּקְנָאוֹ. טָבַח וּמָכַר – שֶׁלּוֹ הוּא טוֹבֵחַ, שֶׁלּוֹ הוּא מוֹכֵר.
הָהוּא גַּבְרָא דְּגָזַל פַּדְּנָא דְּתוֹרֵי מֵחַבְרֵיהּ, אֲזַל כָּרַב בְּהוּ כְּרָבָא, זָרַע בְּהוּ זַרְעָא. לְסוֹף אַהְדְּרִינְהוּ לְמָרֵיהּ. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן, אָמַר לְהוּ: זִילוּ שׁוּמוּ שִׁבְחָא דְּאַשְׁבַּח.
אָמַר לֵיהּ רָבָא: תּוֹרֵי אַשְׁבַּח, אַרְעָא לָא אַשְׁבַּח?! אָמַר: מִי קָאָמֵינָא נְשַׁיְימוּ כּוּלֵּיהּ? פַּלְגָא קָאָמֵינָא! אָמַר לֵיהּ: סוֹף סוֹף, גְּזֵילָה הוּא – וְקָא הָדְרָה בְּעֵינָא, דְּתָנַן: כָּל הַגּוֹזְלִין מְשַׁלְּמִין כִּשְׁעַת הַגְּזֵלָה!

אֲמַר לֵיהּ: לָא אָמֵינָא לָךְ, כִּי יָתֵיבְנָא בְּדִינָא לָא תֵּימָא לִי מִידֵי, דְּאָמַר הוּנָא חַבְרִין עֲלַאי: "אֲנָא וְשַׁבּוּר מַלְכָּא – אַחֵי בְּדִינָא"? הַאי אִינָשׁ גַּזְלָנָא עַתִּיקָא הוּא, וּבָעֵינָא דְּאֵיקְנְסֵיהּ.

מַתְנִי' גַּזַל בְּהֵמָה וְהִזְקִינָה, עֲבָדִים וְהִזְקִינוּ – מְשַׁלֵּם כִּשְׁעַת הַגְּזֵלָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: בַּעֲבָדִים – אוֹמֵר לוֹ: "הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ".

גָּזַל מַטְבֵּעַ וְנִסְדַּק; פֵּירוֹת וְהִרְקִיבוּ; יַיִן וְהֶחְמִיץ – מְשַׁלֵּם כִּשְׁעַת הַגְּזֵלָה.

מַטְבֵּעַ וְנִפְסַל; תְּרוּמָה וְנִטְמֵאת; חָמֵץ וְעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח; בְּהֵמָה וְנִתְעַבְּדָה בָּהּ עֲבֵירָה, אוֹ שֶׁנִּפְסְלָה מֵעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, אוֹ שֶׁהָיְתָה יוֹצְאָה לִיסָּקֵל – אוֹמֵר לוֹ: "הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ".

גְּמָ' אָמַר רַב פָּפָּא: לֹא "הִזְקִינָה" – הִזְקִינָה מַמָּשׁ, אֶלָּא אֲפִילּוּ כָּחֲשָׁה. וְהָא אֲנַן "הִזְקִינָה" תְּנַן! כָּחֲשָׁה כְּגוֹן הִזְקִינָה, דְּלָא הָדְרָ[א] בָּרְיָא.

אֲמַר לֵיהּ מָר קַשִּׁישָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב חִסְדָּא לְרַב אָשֵׁי, הָכִי קָאָמְרִי מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: אֲפִילּוּ גָּנַב טָלֶה וְנַעֲשָׂה אַיִל, עֵגֶל וְנַעֲשָׂה שׁוֹר – נַעֲשָׂה שִׁינּוּי בְּיָדוֹ, וּקְנָאוֹ. טָבַח וּמָכַר – שֶׁלּוֹ הוּא טוֹבֵחַ, שֶׁלּוֹ הוּא מוֹכֵר. אֲמַר לֵיהּ, לָאו אָמֵינָא לָךְ: לָא תַּחֲלִיף גַּבְרֵי? הָהוּא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָא אִיתְּמַר.

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, בַּעֲבָדִים אוֹמֵר לוֹ: "הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ". אָמַר רַב חֲנִינָא בַּר אַבְדִּימִי אָמַר רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר. וְרַב שֵׁבְיָיק רַבָּנַן וְעָבֵיד כְּרַבִּי מֵאִיר? אָמְרִי: מִשּׁוּם דְּבָרַיְיתָא אִיפְּכָא תָּנְיָא. וְרַב שֵׁבְיָיק מַתְנִיתִין וְעָבֵיד כְּבָרַיְיתָא? רַב – מַתְנִיתִין נָמֵי אִיפְּכָא תָּנֵי.

וּמַאי טַעְמֵיהּ דְּרַב דְּאָפֵיךְ מַתְנִיתִין מִקַּמֵּי דְּבָרַיְיתָא? אַדְרַבָּה, נֵיפוֹךְ לְבָרַיְיתָא מִקַּמֵּי מַתְנִיתִין! אָמְרִי: רַב נָמֵי מַתְנִיתִין אִיפְּכָא אַתְנוּיֵהּ.

וְאִי בָּעֵית אֵימָא: כִּי לָא אָפֵיךְ – חָדָא מִקַּמֵּי חָדָא; חָדָא מִקַּמֵּי תַּרְתֵּי – אָפֵיךְ.

דְּתַנְיָא: הַמַּחְלִיף פָּרָה בַּחֲמוֹר, וְיָלְדָה; וְכֵן הַמּוֹכֵר שִׁפְחָתוֹ, וְיָלְדָה; זֶה אוֹמֵר "בִּרְשׁוּתִי יָלְדָה", וְהַלָּה שׁוֹתֵק – זָכָה בָּהּ. זֶה אוֹמֵר "אֵינִי יוֹדֵעַ", וְזֶה אוֹמֵר "אֵינִי יוֹדֵעַ" – יַחְלוֹקוּ.

זֶה אוֹמֵר "בִּרְשׁוּתִי" וְזֶה אוֹמֵר "בִּרְשׁוּתִי" – יִשָּׁבַע הַמּוֹכֵר שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ יָלְדָה, לְפִי שֶׁכָּל הַנִּשְׁבָּעִין שֶׁבַּתּוֹרָה – נִשְׁבָּעִין וְלֹא מְשַׁלְּמִין; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין נִשְׁבָּעִין לֹא עַל הָעֲבָדִים וְלֹא עַל הַקַּרְקָעוֹת.

הַאי "הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר"?! "הֲלָכָה כְּרַבָּנַן" מִיבָּעֵי לֵיהּ! הָכִי קָאָמַר: לְמַאי דְּאָפְכִיתוּ וְתָנֵיתוּ, הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר.

דף צז.

וּמִי אָמַר רַב עַבְדָּא כִּמְקַרְקְעֵי דָּמֵי? וְהָאָמַר רַב דָּנִיאֵל בַּר רַב קַטִּינָא אָמַר רַב: הַתּוֹקֵף בְּעַבְדּוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ וְעָשָׂה בּוֹ מְלָאכָה – פָּטוּר. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ עַבְדָּא כִּמְקַרְקְעֵי דָּמֵי, אַמַּאי פָּטוּר? בִּרְשׁוּתָא דְּמָרֵיהּ קָאֵי!

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת מְלָאכָה. כִּי הָא דִּשְׁלַח לֵיהּ רַבִּי אַבָּא לְמָרֵי בַּר מָר, בְּעִי מִינֵּיהּ מֵרַב הוּנָא: הַדָּר בַּחֲצַר חֲבֵירוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ, צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר אוֹ אֵין צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר? וּשְׁלַח לֵיהּ: אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר.

הָכִי הַשְׁתָּא?! בִּשְׁלָמָא הָתָם, בֵּין לְמַאן דְּאָמַר בֵּיתָא מְיַתְּבָא יָתֵיב – נִיחָא לֵיהּ, בֵּין לְמַאן דְּאָמַר "וּשְׁאִיָּה יֵכֶת שָׁעַר" – נִיחָא לֵיהּ.

אֶלָּא הָכָא, מִי נִיחָא לֵיהּ דְּנִכְחוֹשׁ עַבְדֵּיהּ? אָמְרִי: הָכִי נָמֵי, נִיחָא לֵיהּ דְּלָא לִיסְתְּרֵי עַבְדֵּיהּ.

(בְּי) רַב יוֹסֵף בַּר חָמָא הֲוָה [וְ]תָקֵיף עַבְדֵּי דְּאִינָשֵׁי דְּמַסֵּיק בְּהוּ זוּזֵי, וְעָבֵד בְּהוּ מְלָאכָה. אֲמַר לֵיהּ רַבָּה בְּרֵיהּ: מַאי טַעְמָא עָבֵיד מָר הָכִי? אֲמַר לֵיהּ, דְּאָמַר רַב נַחְמָן: עַבְדָּא – נְהוֹם כְּרֵיסֵיהּ לָא שָׁוֵי. אֲמַר לֵיהּ: אֵימָא דְּאָמַר רַב נַחְמָן כְּגוֹן דָּאֲרוּ עַבְדֵּיהּ – דְּמָרַקֵּיד בֵּי כּוּבֵּי; כּוּלְּהוּ עַבְדֵּי מֶעְבָּד עָבְדִי!

אֲמַר לֵיהּ: אֲנָא כְּרַב דָּנִיאֵל סְבִירָא לִי – דְּאָמַר רַב דָּנִיאֵל בַּר רַב קַטִּינָא אָמַר רַב: הַתּוֹקֵף בְּעַבְדּוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ וְעָשָׂה בּוֹ מְלָאכָה – פָּטוּר. אַלְמָא נִיחָא לֵיהּ, דְּלָא לִיסְתְּרֵי עַבְדֵּיהּ.

אֲמַר לֵיהּ: הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּלָא מַסֵּיק בְּהוּ זוּזֵי; מָר, כֵּיוָן דְּמַסֵּיק בְּהוּ זוּזֵי – מְחֲזֵי כְּרִבִּית.

דְּאָמַר רַב יוֹסֵף בַּר מְנְיוֹמֵי אָמַר רַב נַחְמָן, אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ: הַדָּר בַּחֲצַר חֲבֵירוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ – אֵין צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר, הִלְוָהוּ וְדָר בַּחֲצַר חֲבֵירוֹ – צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר!

אֲמַר לֵיהּ: הָדְרִי בִּי.

אִיתְּמַר: הַתּוֹקֵף סְפִינָתוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ וְעָשָׂה בָּהּ מְלָאכָה, אָמַר רַב: רָצָה – שְׂכָרָהּ נוֹטֵל, רָצָה – פְּחָתָהּ נוֹטֵל. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אֵינוֹ נוֹטֵל אֶלָּא פְּחָתָהּ.

אָמַר רַב פָּפָּא: לָא פְּלִיגִי; הָא דַּעֲבִידָא לְאַגְרָא, הָא דְּלָא עֲבִידָא לְאַגְרָא. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: הָא וְהָא דַּעֲבִידָא לְאַגְרָא; הָא דְּנָחֵית לֵיהּ אַדַּעְתָּא דְּאַגְרָא, וְהָא דְּנָחֵית לֵיהּ אַדַּעְתָּא דְּגַזְלָנוּתָא. גָּזַל מַטְבֵּעַ וְנִסְדַּק [וְכוּ']. אָמַר רַב הוּנָא: "נִסְדַּק" – נִסְדַּק מַמָּשׁ, "נִפְסַל" – פָּסְלוּ מַלְכוּת.

וְרַב יְהוּדָה אָמַר: פָּסְלוּ מַלְכוּת נָמֵי – הַיְינוּ נִסְדַּק. אֶלָּא הֵיכִי דָּמֵי "נִפְסַל"? שֶׁפָּסְלוּ מְדִינָה זוֹ, וְיוֹצֵא בְּמְדִינָה אַחֶרֶת.

אֲמַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא לְרַב הוּנָא: לְדִידָךְ דְּאָמְרַתְּ "נִפְסַל" – פָּסְלוּ מַלְכוּת; הֲרֵי פֵּירוֹת וְהִרְקִיבוּ, יַיִן וְהֶחְמִיץ – דְּכִי פָּסְלוּ מַלְכוּת דָּמֵי; וְקָתָנֵי: מְשַׁלֵּם כִּשְׁעַת הַגְּזֵילָה!

אֲמַר לֵיהּ: הָתָם נִשְׁתַּנָּה טַעְמוֹ וְרֵיחוֹ, הָכָא לֹא נִשְׁתַּנָּה.

אֲמַר לֵיהּ רָבָא לְרַב יְהוּדָה: לְדִידָךְ דְּאָמְרַתְּ פְּסָלַתּוּ מַלְכוּת נָמֵי הַיְינוּ "נִסְדַּק"; הֲרֵי תְּרוּמָה וְנִטְמֵאת, דְּכִי פְּסָלַתּוּ מַלְכוּת דָּמֵי, וְקָתָנֵי: אוֹמֵר לוֹ "הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ"!
אֲמַר לֵיהּ: הָתָם לָא מִינְכַּר הֵיזֵּיקָהּ, הָכָא מִינְכַּר הֵיזֵּיקָהּ.
אִיתְּמַר: הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ עַל הַמַּטְבֵּעַ, וְנִפְסַל הַמַּטְבֵּעַ, רַב אָמַר:

דף צז:

נוֹתֵן לוֹ מַטְבֵּעַ הַיּוֹצֵא בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: יָכוֹל לוֹמַר לוֹ, לֵךְ הוֹצִיאוֹ בְּמֵישָׁן. אָמַר רַב נַחְמָן: מִסְתַּבְּרָא מִילְּתֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל – דְּאִית לֵיהּ אוֹרְחָא לְמֵיזַל לְמֵישָׁן, אֲבָל לֵית לֵיהּ אוֹרְחָא – לָא.
אֵיתִיבֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן: אֵין מְחַלְּלִין עַל הַמָּעוֹת שֶׁאֵינָם יוֹצְאוֹת. כֵּיצַד? הָיוּ לוֹ מָעוֹת כּוּתְבִיּוֹת יְרוּשַׁלְמִיּוֹת, אוֹ שֶׁל מְלָכִים הָרִאשׁוֹנִים – אֵין מְחַלְּלִין. הָא שֶׁל אַחֲרוֹנִים דּוּמְיָא דְּרִאשׁוֹנִים – מְחַלְּלִין!
אֲמַר לֵיהּ: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּשֶׁאֵין מַלְכִיּוֹת מַקְפִּידוֹת זוֹ עַל זוֹ.
אֶלָּא כִּי אֲמַר שְׁמוּאֵל – כְּשֶׁמַּלְכִיּוֹת מַקְפִּידוֹת זוֹ עַל זוֹ. הֵיכִי מָצֵי מַמְטֵי לְהוּ? דְּמַמְטֵי לְהּ[וּ] עַל יְדֵי הַדְּחָק; דְּלָא בָּחֲשִׁי, וְאִי מַשְׁכְּחִי קָפְדִי.
תָּא שְׁמַע: אֵין מְחַלְּלִין עַל מָעוֹת שֶׁל כָּאן וְהֵן בְּבָבֶל, וְשֶׁל בָּבֶל וְהֵן כָּאן. שֶׁל בָּבֶל וְהֵן בְּבָבֶל – מְחַלְּלִין. קָתָנֵי מִיהַת: אֵין מְחַלְּלִין עַל מָעוֹת שֶׁל כָּאן וְהֵן בְּבָבֶל – אַף עַל גַּב דְּסוֹפוֹ לְמִיסַּק לְהָתָם!
הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּשֶׁמַּלְכִיּוֹת מַקְפִּידוֹת זוֹ עַל זוֹ. אִי הָכִי, שֶׁל בָּבֶל וְהֵן בְּבָבֶל לְמַאי חֲזוּ? חֲזוּ דְּזָבְנִין בְּהוּ בְּהֲמָה, וּמַסֵּיק לִירוּשָׁלַיִם.
וְהָתַנְיָא: הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ הַמָּעוֹת יוֹצְאוֹת בִּירוּשָׁלַיִם מִפְּנֵי כָךְ! אָמַר רַבִּי זֵירָא, לָא קַשְׁיָא: כָּאן בִּזְמַן שֶׁיַּד יִשְׂרָאֵל תַּקִּיפָה עַל אוּמּוֹת הָעוֹלָם, כָּאן בִּזְמַן שֶׁיַּד אוּמּוֹת הָעוֹלָם תַּקִּיפָה עַל עַצְמָן.
תָּנוּ רַבָּנָן: אֵיזֶהוּ מַטְבֵּעַ שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם? דָּוִד וּשְׁלֹמֹה מִצַּד אֶחָד, וִירוּשָׁלַיִם עִיר הַקּוֹדֶשׁ מִצַּד אַחֵר. וְאֵיזֶהוּ מַטְבֵּעַ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ? זָקֵן וּזְקִינָה מִצַּד אֶחָד, וּבָחוּר וּבְתוּלָה מִצַּד אַחֵר.
בָּעָא מִינֵּיהּ רָבָא מֵרַב חִסְדָּא: הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ עַל הַמַּטְבֵּעַ, וְהוֹסִיפוּ עָלָיו, מַהוּ? אָמַר לוֹ: נוֹתֵן לוֹ מַטְבֵּעַ הַיּוֹצֵא בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. אֲמַר לֵיהּ: וְאַפִּילּוּ כִּי נָפְיָא? אָמַר לֵיהּ: אִין. אֲמַר לֵיהּ: אַפִּילּוּ כִּי תִּרְטָיָא? אָמַר לֵיהּ: אִין.
וְהָא קָא זָיְילִין פֵּירֵי! אָמַר רַב אָשֵׁי: חָזַינַן; אִי מֵחֲמַת טִיבְעָא זִיל – מְנַכֵּינַן לֵיהּ,

דף צח.

וְאִי מֵחֲמַת תַּרְעָא זִיל – לָא מְנַכֵּינַן לֵיהּ.
וְהָא קָא שָׁבַח לְעִנְיַן נְסָכָא! אֶלָּא כִּי הָא דְּרַב פָּפָּא וְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ עָבְדִי עוֹבָדָא בְּזוּזֵי דַּאֲגַרְדְּמִיס טַיָּיעָא, עַד עֲשָׂרָה בִּתְמָנְיָא.
אָמַר רַבָּה: הַזּוֹרֵק מַטְבֵּעַ שֶׁל חֲבֵירוֹ לַיָּם הַגָּדוֹל – פָּטוּר. מַאי טַעְמָא? אָמַר: הָא מַנַּח קַמָּךְ, אִי בָּעֵית שְׁקוֹלֵיהּ. וְהָנֵי מִילֵּי בִּצְלוּלִין – דְּקָא חָזֵי לֵיהּ, אֲבָל עֲכוּרִין – דְּלָא קָחֲזֵי לֵיהּ, לָא.
וְהָנֵי מִילֵּי דְּאַדְּיֵיהּ אַדּוֹיֵי, אֲבָל שַׁקְלֵיהּ בִּידֵיהּ – מִיגְנַל גַּזְלֵיהּ; הַשְׁתָּא בָּעֵי מֵיעְבַּד.
מֵתִיב רָבָא: אֵין מְחַלְּלִין עַל מָעוֹת שֶׁאֵינָן בִּרְשׁוּתוֹ. כֵּיצַד? הָיוּ לוֹ מָעוֹת בְּקַסְטָרָא אוֹ בְּהַר הַמֶּלֶךְ, אוֹ שֶׁנָּפַל כִּיסוֹ לַיָּם הַגָּדוֹל – אֵין מְחַלְּלִין! אָמַר רַבָּה: שָׁאנֵי לְעִנְיַן מַעֲשֵׂר, דְּבָעֵינַן מְצוּי בְּיָדָךְ; דִּרְחָמָנָא אָמַר: ”וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ“, וְלֵיכָּא.
וְאָמַר רַבָּה: הַשָּׁף מַטְבֵּעַ שֶׁל חֲבֵירוֹ – פָּטוּר. מַאי טַעְמָא? דְּהָא לָא עָבַד וְלָא מִידֵּי. וְהָנֵי מִילֵּי דְּמַחְיֵיהּ בְּקוּרְנָסָא וְטַרְשֵׁיהּ, אֲבָל שַׁיְיפֵהּ בְּשׁוֹפִינָא – חַסּוֹרֵי חַסְרֵיהּ.
מֵתִיב רָבָא: הִכָּהוּ עַל עֵינוֹ וְסִמְּאָהּ, עַל אָזְנוֹ (וְחֵרְשׁוֹ) [וְחֵרְשָׁהּ] – עֶבֶד יוֹצֵא בָּהֶן לְחֵירוּת. כְּנֶגֶד עֵינוֹ וְאֵינוֹ רוֹאֶה, כְּנֶגֶד אָזְנוֹ וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ אֵין עֶבֶד יוֹצֵא בָּהֶן לְחֵירוּת.
רַבָּה לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר רַבָּה: חֵרְשׁוֹ לְאָבִיו – נָהֳרָג; שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַחֲרִישָׁה בְּלֹא חַבּוּרָה, דְּטִפְּתָא דְּדָמָא נָפֵלַת לֵיהּ בְּאוּנֵיהּ.
וְאָמַר רַבָּה: הַצּוֹרֵם אוֹזֶן פָּרָתוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ – פָּטוּר. מַאי טַעְמָא? פָּרָה כִּדְקַיְימָא קַיְימָא, דְּלָא עָבַד וְלָא מִידֵּי; וְכוּלְּהוּ שְׁוּורִים לָאו לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ קַיְימִי.
מֵתִיב רָבָא: הָעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּמֵי חַטָּאת וּבְפָרַת חַטָּאת – פָּטוּר מִדִּינֵי אָדָם, וְחַיָּיב בְּדִינֵי שָׁמַיִם. מְלָאכָה הוּא דְּלָא מִינְכַּר הֵיזֵּיקָהּ; אֲבָל צוֹרֵם – דְּמִינְכַּר הֵיזֵּיקָהּ, הָכִי נָמֵי דְּמָחֵיב בְּדִינֵי אָדָם!
אָמְרִי: הוּא הַדִּין דַּאֲפִילּוּ צוֹרֵם פָּטוּר, וְהָא קָא מַשְׁמַע לַן – דַּאֲפִילּוּ מְלָאכָה דְּלָא מִינְכַּר הֵיזֵּיקָהּ, חַיָּיב בְּדִינֵי שָׁמַיִם.
וְאָמַר רַבָּה: הַשּׁוֹרֵף שְׁטָרוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ – פָּטוּר. דְּאָמַר לֵיהּ: נְיָירָא קְלָאי מִינָּךְ. מַתְקֵיף לַהּ רָמֵי בַּר חָמָא: הֵיכִי דָּמֵי?

דף צח:

אִי דְּאִיכָּא סָהֲדֵי דְּיָדְעִי מַאי הֲוָה בִּשְׁטָרָא, לִיכְתְּבוּ לֵיהּ שְׁטָרָא מֵעַלְיָא! וְאִי דְּלֵיכָּא סָהֲדֵי, אֲנַן מְנָא יָדְעִינַן? אָמַר רָבָא: תְּהֵא בְּמַאֲמִינוֹ.

אָמַר רַב דִּימִי בַּר חֲנִינָא: הָא דְּרַבָּה – מַחֲלוֹקֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן וְרַבָּנָן הִיא. לְרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּאָמַר דָּבָר הַגּוֹרֵם לְמָמוֹן כְּמָמוֹן דָּמֵי – מְחַיֵּיב; לְרַבָּנָן דְּאָמְרִי דָּבָר הַגּוֹרֵם לְמָמוֹן לָאו כְּמָמוֹן דָּמֵי – לָא מְחַיֵּיב.

מַתְקֵיף לַהּ רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: אֵימַר דְּשָׁמְעַתְּ לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן דָּבָר הַגּוֹרֵם לְמָמוֹן כְּמָמוֹן דָּמֵי – בְּדָבָר שֶׁעִיקָּרוֹ מָמוֹן, כִּדְרַבָּה; דְּאָמַר רַבָּה: גָּזַל חָמֵץ לִפְנֵי הַפֶּסַח, וּבָא אַחֵר וּשְׁרָפוֹ בַּמּוֹעֵד – פָּטוּר, שֶׁהַכֹּל מְצַוִּים עָלָיו לְבַעֲרוֹ. לְאַחַר הַפֶּסַח – מַחְלוֹקֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן וְרַבָּנָן;

לְרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּאָמַר דָּבָר הַגּוֹרֵם לְמָמוֹן כְּמָמוֹן דָּמֵי – חַיָּיב, לְרַבָּנָן דְּאָמְרִי דָּבָר הַגּוֹרֵם לְמָמוֹן לָאו כְּמָמוֹן דָּמֵי – פָּטוּר. בְּדָבָר שֶׁאֵין עִיקָּרוֹ מָמוֹן מִי אָמְרִינַן?

אָמַר אַמֵּימָר: מַאן דְּאָמַר דִּינָא דְּגַרְמֵי – מַגְבֵּי בֵּיהּ דְּמֵי שְׁטָרָא מְעַלְיָא, וּמַאן דְּלָא דְּאָמַר דִּינָא דְּגַרְמֵי – מַגְבֵּי בֵּיהּ דְּמֵי נְיָירָא בְּעָלְמָא. הֲוָה עוֹבְדָא וְכַפְּיֵיהּ רַפְרָם לְרַב אָשֵׁי, וְאַגְבֵּי בֵּיהּ כִּי כְּשׁוּרָא לְצַלְמָא.

חָמֵץ וְעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח – אוֹמֵר לוֹ: "הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ". מַאן תַּנָּא אוֹמְרִין בְּאִיסּוּרֵי הֶנָאָה "הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ"? אָמַר רַב חִסְדָּא: רַבִּי יַעֲקֹב הִיא. דְּתַנְיָא: שׁוֹר שֶׁהֻמַּת; עַד שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ – מְכָרוֹ מָכוּר, הִקְדִּישׁוֹ מוּקְדָּשׁ, שְׁחָטוֹ – בְּשָׂרוֹ מוּתָּר, הֶחְזִירוֹ שׁוֹמֵר לְבָעָלָיו – מוּחְזָר. מִשֶּׁנִּגְמַר דִּינוֹ – מְכָרוֹ אֵינוֹ מָכוּר, הִקְדִּישׁוֹ אֵינוֹ מוּקְדָּשׁ, שְׁחָטוֹ – בְּשָׂרוֹ אָסוּר, הֶחְזִירוֹ שׁוֹמֵר לְבָעָלָיו – אֵינוֹ מוּחְזָר. רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר: אַף מִשֶּׁנִּגְמַר דִּינוֹ, הֶחְזִירוֹ שׁוֹמֵר לְבָעָלָיו – מוּחְזָר.

מַאי, לָאו בְּהָא קָמִיפַּלְגִי – דְּרַבִּי יַעֲקֹב סָבַר: אוֹמְרִין בְּאִיסּוּרֵי הֶנָאָה "הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ", וְרַבָּנָן סָבְרִי: אֵין אוֹמְרִין בְּאִיסּוּרֵי הֶנָאָה "הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ"?

אָמַר לֵיהּ רַבָּה: לָא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא אָמְרִינַן בְּאִיסּוּרֵי הֶנָאָה "הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ"; דְּאִם כֵּן, נִפְלְגוּ בְּחָמֵץ בַּפֶּסַח. אֶלָּא אָמַר רַבָּה: הָכָא בְּגוֹמְרִין דִּינוֹ שֶׁל שׁוֹר שֶׁלֹּא בְּפָנָיו קָא מִיפַּלְגִי – רַבָּנָן סָבְרִי: אֵין גּוֹמְרִין דִּינוֹ שֶׁל שׁוֹר שֶׁלֹּא בְּפָנָיו, דַּאֲמַר לֵיהּ: אִי אַיְיתִיתֵיהּ נִיהֲלֵיהּ – הָוֵה מַעְרִיקְנָא לֵיהּ לְאַגְמָא, הַשְׁתָּא מִסְרְתֵיהּ בְּיַד מַאן דְּלָא מָצֵינָא לְאִישְׁתַּעוֹיֵי דִּינָא בַּהֲדֵיהּ! וְרַבִּי יַעֲקֹב סָבַר: גּוֹמְרִין דִּינוֹ שֶׁל שׁוֹר שֶׁלֹּא בְּפָנָיו, דַּאֲמַר לֵיהּ: מַאי עֲבַדִי לֵיהּ? סוֹף סוֹף הָוֵה גָּמְרִי לֵיהּ (דִּינָא) [לְדִינֵיהּ] שֶׁלֹּא בְּפָנָיו.

אַשְׁכְּחֵיהּ רַב חִסְדָּא לְרַבָּה בַּר שְׁמוּאֵל, אָמַר לֵיהּ: תְּנֵית מִידֵּי בְּאִיסּוּרֵי הֶנָאָה? אָמַר לֵיהּ: אִין, תְּנֵינָא: "וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה"; מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "אֲשֶׁר גָּזָל"? יָחֲזִיר כְּעֵין שֶׁגָּזָל.

מִכָּאן אָמְרוּ: גָּזַל מַטְבֵּעַ וְנִפְסַל, פֵּירוֹת וְהִרְקִיבוּ, יַיִן וְהֶחְמִיץ, תְּרוּמָה וְנִטְמֵאת, חָמֵץ וְעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח, בְּהֵמָה וְנֶעֱבְדָה בָּהּ עֲבֵירָה, וְשׁוֹר עַד שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ – אוֹמֵר לוֹ: "הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ".

מַאן שָׁמְעַתְּ לֵיהּ דְּאָמַר: עַד שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ – אִין, מִשֶּׁנִּגְמַר דִּינוֹ – לָא? רַבָּנַן; וְקָתָנֵי: חָמֵץ וְעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח – אוֹמֵר לוֹ "הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ"! אֲמַר לֵיהּ: אִי מַשְׁכַּחְתְּ לְהוּ, לָא תֵּימָא לְהוּ וְלָא מִידֵּי.

פֵּירוֹת וְהִרְקִיבוּ – אוֹמֵר לוֹ: "הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ". וְהָתְנַן: פֵּירוֹת וְהִרְקִיבוּ – מְשַׁלֵּם כִּשְׁעַת הַגְּזֵילָה! אָמַר רַב פָּפָּא: כָּאן שֶׁהִרְקִיבוּ כּוּלָּן, כָּאן שֶׁהִרְקִיבוּ מִקְצָתָן.

מַתְנִי' נָתַן לְאוּמָּנִין לְתַקֵּן, וְקִלְקְלוּ – חַיָּיבִין לְשַׁלֵּם. נָתַן לְחָרָשׁ שִׁידָּה תֵּיבָה וּמִגְדָּל לְתַקֵּן, וְקִלְקֵל – חַיָּיב לְשַׁלֵּם. וְהַבַּנַּאי שֶׁקִּיבֵּל עָלָיו לְסָתּוֹר אֶת הַכּוֹתֶל, וְשִׁיבֵּר הָאֲבָנִים אוֹ שֶׁהִזִּיקָן – חַיָּיב לְשַׁלֵּם. הָיָה סוֹתֵר מִצַּד זֶה וְנָפַל מִצַּד אַחֵר – פָּטוּר; וְאִם מֵחֲמַת הַמַּכָּה – חַיָּיב.

גְּמָ' אָמַר רַב אַסִּי: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁנָּתַן לְחָרָשׁ שִׁידָּה תֵּיבָה וּמִגְדָּל – לִנְעֹץ בָּהֶן מַסְמֵר, וְנָעַץ בָּהֶן מַסְמֵר וְשִׁיבְּרָן; אֲבָל נָתַן לְחָרָשׁ עֵצִים לַעֲשׂוֹת שִׁידָּה תֵּיבָה וּמִגְדָּל, וְעָשָׂה מֵהֶן שִׁידָּה תֵּיבָה וּמִגְדָּל וְשִׁיבְּרָן – פָּטוּר.

מַאי טַעְמָא? אוּמָּן קוֹנֶה בִּשְׁבַח כְּלִי.

תְּנַן: נָתַן לְאוּמָּנִין וְקִלְקְלוּ – חַיָּיבִין לְשַׁלֵּם. מַאי, לְאוּ דְּיָהֵיב לְהוּ עֵצִים? לָא, שִׁידָּה תֵּיבָה וּמִגְדָּל.

הָא מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא: שִׁידָּה תֵּיבָה וּמִגְדָּל, מִכְּלָל דִּרֵישָׁא – עֵצִים! אָמְרִי: פָּרוֹשֵׁי קָא מְפָרֵשׁ לַהּ – כֵּיצַד נָתַן לְאוּמָּנִין לְתַקֵּן וְקִלְקְלוּ חַיָּיבִין לְשַׁלֵּם? כְּגוֹן שֶׁנָּתַן לְחָרָשׁ שִׁידָּה תֵּיבָה וּמִגְדָּל.

וְהָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא – דְּ"כֵיצַד" קָתָנֵי. דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ רֵישָׁא עֵצִים; הַשְׁתָּא אַשְׁמְעִינַן עֵצִים חַיָּיבִין לְשַׁלֵּם – וְלָא אָמְרִינַן אוּמָּן קוֹנֶה בִּשְׁבַח כֵּלִים; שִׁידָּה תֵּיבָה וּמִגְדָּל מַבַּעְיָא? אִי מִשּׁוּם הָא – לָא אִירְיָא. תְּנָא סֵיפָא לְגַלּוֹיֵי רֵישָׁא, שֶׁלֹּא תֹּאמַר: רֵישָׁא שִׁידָּה תֵּיבָה וּמִגְדָּל – אֲבָל עֵצִים לָא; תְּנָא סֵיפָא: שִׁידָּה תֵּיבָה וּמִגְדָּל – מִכְּלָל דְּרֵישָׁא עֵצִים, וַאֲפִילּוּ הָכִי חַיָּיב לְשַׁלֵּם.

לֵימָא מְסַיֵּיע לֵיהּ: הַנּוֹתֵן צֶמֶר לַצַּבָּע,

דף צט.

וְהִקְדִּיחוֹ יוֹרָה – נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי צַמְרוֹ. דְּמֵי צַמְרוֹ – אִין, דְּמֵי צַמְרוֹ וְשִׁבְחוֹ – לָא; לָאו שֶׁהִקְדִּיחוֹ לְאַחַר נְפִילָה, דְּאִיכָּא שִׁבְחָא, וּשְׁמַע מִינַּהּ אוּמָּן קוֹנֶה בִּשְׁבַח כְּלִי?

אָמַר שְׁמוּאֵל: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁהִקְדִּיחוֹ בִּשְׁעַת נְפִילָה, דְּלֵיכָּא שְׁבָחָא. אֲבָל הִקְדִּיחוֹ לְאַחַר נְפִילָה מַאי? נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי צַמְרוֹ וְשִׁבְחוֹ?! לֵימָא שְׁמוּאֵל לֵית לֵיהּ דְּרַב אַסִּי? אָמַר לָךְ שְׁמוּאֵל: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן דְּצָמֵר וְסַמָּנִין דְּבַעַל הַבַּיִת, וְצַבָּע אָגַר יָדֵיהּ הוּא דְּשָׁקֵיל.

אִי הָכִי, "נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי צַמְרוֹ וְסַמָּנִין" מִיבָּעֵי לֵיהּ! אֶלָּא שְׁמוּאֵל דַּחוֹיֵי קָא מְדַחֵי לֵיהּ.

תָּא שְׁמַע: הַנּוֹתֵן טַלִּיתוֹ לְאוּמָּן; גְּמָרוֹ וְהוֹדִיעוֹ – אֲפִילּוּ מִכָּאן וְעַד עֲשָׂרָה יָמִים אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו מִשּׁוּם "לֹא תָלִין". נְתָנָהּ לוֹ בַּחֲצִי הַיּוֹם – כֵּיוָן שֶׁשָּׁקְעָה עָלָיו הַחַמָּה, עוֹבֵר עָלָיו מִשּׁוּם "בַּל תָּלִין".

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ אוּמָּן קוֹנֶה בִּשְׁבַח כְּלִי, אַמַּאי עוֹבֵר מִשּׁוּם "בַּל תָּלִין"?

אָמַר רַב מָרִי בְּרֵיהּ דְּרַב כָּהֲנָא: בְּגַרְדָּא דְּסַרְבָּלָא, דְּלֵיכָּא שְׁבָחָא.

סוֹף סוֹף, לְמַאי יַהֲבַהּ נְהֵלֵיהּ – לְרַכּוֹכֵי; כֵּיוָן דְּרַכְּכֵיהּ, הַיְינוּ שְׁבָחָא! לָא צְרִיכָא, דְּאַגְּרֵיהּ לְבִיטְשֵׁי – בִּיטְשָׁא בִּיטְשָׁא בְּמַעֲתָא, דְּהַיְינוּ שְׁכִירוּת.

וּלְמַאי דְּסָלֵיק אַדַּעְתִּין מֵעִיקָּרָא דְּלָא אַגְּרֵיהּ לְבִיטְשֵׁי, מְסַיַּיע לֵיהּ לְרַב שֵׁשֶׁת – דְּבָעוֹ מִינַּיהּ מֵרַב שֵׁשֶׁת: קַבְּלָנוּת, עוֹבֵר עָלָיו מִשּׁוּם "בַּל תָּלִין", אוֹ אֵינוֹ עוֹבֵר? וַאֲמַר לְהוּ רַב שֵׁשֶׁת: עוֹבֵר.

לֵימָא דְּרַב שֵׁשֶׁת פְּלִיגָא אַדְּרַב אַסִּי? אָמַר שְׁמוּאֵל בַּר אַחָא: בְּשִׁלִּיחָא דְּאִיגַּרְתָּא.

לֵימָא כְּתַנָּאֵי? "עֲשֵׂה לִי שִׁירִים, נְזָמִין וְטַבָּעוֹת, וְאֶקַּדֵּשׁ לְךָ", כֵּיוָן שֶׁעָשָׂאָן – מְקוּדֶּשֶׁת, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת עַד שֶׁיְּגִיעַ מָמוֹן לְיָדָהּ.

מַאי "מָמוֹן"? אִילֵימָא אוֹתוֹ מָמוֹן, מִכְּלָל דְּרַבִּי מֵאִיר סָבַר אוֹתוֹ מָמוֹן לָא?! אֶלָּא בְּמַאי [כּוֹ] מְקַדְּשָׁא? אֶלָּא פְּשִׁיטָא, מַאי "מָמוֹן" – מָמוֹן אַחֵר;

וְסַבְרוּהָ דְּכוּלֵּי עָלְמָא יֶשְׁנָהּ לִשְׁכִירוּת מִתְּחִילָּה וְעַד סוֹף; וּדְכוּלֵּי עָלְמָא הַמְקַדֵּשׁ בְּמִלְוָה אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת.

מַאי, לָאו בְּאוּמָּן קוֹנֶה בִּשְׁבַח כְּלִי קָמִיפַּלְגִי? דְּרַבִּי מֵאִיר סָבַר: אוּמָּן קוֹנֶה בִּשְׁבַח כְּלִי, וְרַבָּנַן סָבְרִי: אֵין אוּמָּן קוֹנֶה בִּשְׁבַח כְּלִי?

לָא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא אֵין אוּמָּן קוֹנֶה בִּשְׁבַח כְּלִי; אֶלָּא הָכָא בְּיֶשְׁנָהּ לִשְׁכִירוּת מִתְּחִילָּה וְעַד סוֹף קָא מִיפַּלְגִי –

רַבִּי מֵאִיר סָבַר: אֵין לִשְׁכִירוּת אֶלָּא לְבַסּוֹף, וְרַבָּנַן סָבְרִי: יֵשׁ לִשְׁכִירוּת מִתְּחִילָּה וְעַד סוֹף.

וְאִי בָּעֵית אֵימָא: דְּכוּלֵּי עָלְמָא יֶשְׁנָהּ לִשְׁכִירוּת מִתְּחִילָּה וְעַד סוֹף, וְהָכָא בְּמְקַדֵּשׁ בְּמִלְוָה קָמִיפַּלְגִי – דְּרַבִּי מֵאִיר סָבַר: הַמְקַדֵּשׁ בְּמִלְוָה – מְקוּדֶּשֶׁת, וְרַבָּנַן סָבְרִי: הַמְקַדֵּשׁ בְּמִלְוָה – אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת.

דף צט:

רָבָא אָמַר: דְּכוּלֵּי עָלְמָא יֶשְׁנָהּ לִשְׁכִּירוּת מִתְּחִילָּה וְעַד סוֹף, וּדְכוּלֵּי עָלְמָא הַמְקַדֵּשׁ בְּמִלְוָה אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת, וּדְכוּלֵּי עָלְמָא אֵין אוּמָּן קוֹנֶה בִּשְׁבָח כְּלִי;
אֶלָּא הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁהוֹסִיף לָהּ נוֹפֶךְ מִשֶּׁלּוֹ. רַבִּי מֵאִיר סָבַר: מִלְוָה וּפְרוֹטָה – דַּעְתַּהּ אַפְּרוֹטָה, וְרַבָּנַן סָבְרִי: מִלְוָה וּפְרוֹטָה – דַּעְתַּהּ אַמִּלְוָה.
וּבְפִלּוּגְתָּא דְּהָנֵי תַּנָּאֵי, דְּתַנְיָא: "בִּשְׁכַר שֶׁעָשִׂיתִי עִמָּךְ" – אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת. "בִּשְׂכַר שֶׁאֶעֱשֶׂה עִמָּךְ" – מְקוּדֶּשֶׁת. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: "בִּשְׂכַר שֶׁאֶעֱשֶׂה עִמָּךְ" – אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת, וְכָל שֶׁכֵּן "בִּשְׂכַר שֶׁעָשִׂיתִי עִמָּךְ".
וְרַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא אוֹמֵר, בְּאֶמֶת אָמְרוּ: בֵּין "בִּשְׂכַר שֶׁעָשִׂיתִי עִמָּךְ", וּבֵין "בִּשְׂכַר שֶׁאֶעֱשֶׂה עִמָּךְ" – אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת. וְאִם הוֹסִיף לָהּ נוֹפֶךְ מִשֶּׁלּוֹ – מְקוּדֶּשֶׁת.
מַאי אִיכָּא בֵּין תַּנָּא קַמָּא לְרַבִּי נָתָן? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ שִׁכִּירוּת. בֵּין רַבִּי נָתָן לְרַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ מִלְוָה וּפְרוֹטָה.
אָמַר שְׁמוּאֵל: טַבָּח אוּמָּן שֶׁקִּלְקֵל – חַיָּיב לְשַׁלֵּם. מַזִּיק הוּא, פּוֹשֵׁעַ הוּא, נַעֲשָׂה כְּאוֹמֵר לוֹ: "שְׁחוֹט לִי מִכָּאן", וְשָׁחַט לוֹ מִכָּאן.
לְמָה לֵיהּ לְמֵימַר "מַזִּיק הוּא, פּוֹשֵׁעַ הוּא"? אִי אָמַר "מַזִּיק הוּא", הֲוָה אָמֵינָא הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּקָא עָבֵיד בְּשָׂכָר, אֲבָל הֵיכָא דְּקָא עָבֵיד בְּחִנָּם – לָא; קָא מַשְׁמַע לַן "פּוֹשֵׁעַ הוּא".
אֵיתִיבֵיהּ רַב חָמָא בַּר גּוּרְיָא לִשְׁמוּאֵל: הַנּוֹתֵן בְּהֵמָה לַטַּבָּח וְנִיבְּלָהּ, אוּמָּן – פָּטוּר, הֶדְיוֹט – חַיָּיב. וְאִם נוֹתֵן שָׂכָר, בֵּין הֶדְיוֹט בֵּין אוּמָּן – חַיָּיב! אֲמַר לֵיהּ: לְעָבַר מוֹחֲךְ!
אֲתָא הָהוּא מְרַבָּנַן קָא מוֹתֵיב לֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ: הַשְׁתָּא שָׁקְלַתְּ מַאי דִּשְׁקַל חַבְרָךְ! קָאָמֵינָא לְכוּ אֲנָא רַבִּי מֵאִיר, וְקָאָמְרִיתּוּ לִי רַבָּנַן?! אַמַּאי לָא דָּיְיקַתְּ מִילֵּי – שֶׁאֲנִי אוֹמֵר: מַזִּיק הוּא, פּוֹשֵׁעַ הוּא, נַעֲשָׂה כְּאוֹמֵר לוֹ "שְׁחוֹט לִי מִכָּאן" – וְשָׁחַט לוֹ מִכָּאן; מַאן אִית לֵיהּ הַאי סְבָרָא – רַבִּי מֵאִיר, דְּאָמַר: מִבְעֵי לֵיהּ לְמֵימְרְמֵי אַנַּפְשֵׁיהּ!
הֵי רַבִּי מֵאִיר? אִילֵּימָא [הָא] רַבִּי מֵאִיר (קל"ן סִימָן) –
דְּתָנַן: קְשָׁרוֹ בְּעָלָיו בְּמוֹסֵירָה וְנָעַל בְּפָנָיו כָּרָאוּי, וְיָצָא וְהִזִּיק, בֵּין תָּם בֵּין מוּעָד – חַיָּיב, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.
הָתָם בִּקְרָאֵי פְּלִיגִי!
אֶלָּא הָא רַבִּי מֵאִיר – דְּתָנַן: לִצְבּוֹעַ לוֹ אָדוֹם וּצְבָעוֹ שָׁחוֹר, שָׁחוֹר וּצְבָעוֹ אָדוֹם – רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי צַמְרוֹ. הָתָם בִּידָיִם קָלָאוּ מִינַּיהּ!

אֶלָּא הָא רַבִּי מֵאִיר – דְּתָנַן: נִשְׁבְּרָה כַּדּוֹ וְלֹא סִילְקָה, נָפְלָה גְּמַלּוֹ וְלֹא הֶעֱמִידָה – רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: חַיָּיב בְּנִזְקָן, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: פָּטוּר מִדִּינֵי אָדָם, וְחַיָּיב בְּדִינֵי שָׁמַיִם. וְקַיְימָא לַן דְּבָנְתָקַל פּוֹשֵׁעַ הוּא פְּלִיגִי.

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: טַבָּח אוּמָּן שֶׁקִּלְקֵל – חַיָּיב, וַאֲפִילּוּ הוּא אוּמָּן כְּטַבָּחֵי צִיפּוֹרִי. וּמִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָכִי?! וְהָאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: עוֹבָדָא הֲוָה קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן בִּכְנִישְׁתָּא דְּמָעוֹן, וַאֲמַר לֵיהּ: זִיל אַייְתִי רְאָיָה דְּמַמְחֵית לְתַרְנְגוֹלִים, וְאֶפְטְרָךְ!

לָא קַשְׁיָא; כָּאן בְּחִנָּם, כָּאן בְּשָׂכָר. כִּי הָא דְּאָמַר רַבִּי זֵירָא: הָרוֹצֶה שֶׁיִּתְחַיֵּיב לוֹ טַבָּח – יַקְדִּים לוֹ דִּינָר.

מֵיתִיבִי: הַמּוֹלִיךְ חִטִּים לַטַּחוֹן – וְלֹא לְתָתָן, וְעָשָׂאָן סוּבִּין אוֹ מוּרְסָן; קֶמַח לַנַּחְתּוֹם – וַעֲשָׂאוֹ פַּת נִיפּוּלִין; בְּהֵמָה לַטַּבָּח – וְנִיבְּלָהּ; חַיָּיב, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּנוֹשֵׂא שָׂכָר! אֵימָא: מִפְּנֵי שֶׁהוּא נוֹשֵׂא שָׂכָר.

הָהוּא מַגְרוּמְתָּא דַּאֲתַאי לְקַמֵּיהּ דְּרַב, טַרְפֵּהּ, וּפְטָרֵיהּ לְטַבָּח מִלְּשַׁלּוֹמֵי דְּמֵי. פְּגַעוּ בֵּיהּ רַב כָּהֲנָא וְרַב אַסִּי בְּהָהוּא גַּבְרָא, אֲמַרוּ לֵיהּ: עָבֵיד בָּךְ רַב תַּרְתֵּי.

מַאי תַּרְתֵּי? אִילֵימָא תַּרְתֵּי לְגַרְיעוּתָא – דְּאִיבְּעִי לֵיהּ לְאַכְשׁוֹרֵי כְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה, וְטַרְפֵּהּ כְּרַבָּנַן; וְאִי נָמֵי כְּרַבָּנַן – דְּאִיבְּעִי לֵיהּ חִיּוּבָא לְטַבָּחָא; וּמִי שְׁרֵי לְמֵימַר כִּי הַאי גַּוְונָא?!

וְהָתַנְיָא: לְכְשֶׁיֵּצֵא, לֹא יֹאמַר: ״אֲנִי מְזַכֶּה וַחֲבֵירַי מְחַיְּבִין, אֲבָל מָה אֶעֱשֶׂה שֶׁחֲבֵירַי רַבּוּ עָלַי״, וְעַל זֶה נֶאֱמַר: ״הוֹלֵךְ רָכִיל מְגַלֶּה סוֹד״!

אֶלָּא תַּרְתֵּי לְמַעְלְיוּתָא – דְּלָא אוֹכְלָךְ סְפֵק אִיסּוּרָא, וּמַנָּעֲךָ מִסְּפֵק גְּזֵילָה.

אִיתְמַר: הַמַּרְאֶה דִּינָר לַשּׁוּלְחָנִי וְנִמְצָא רַע, תְּנֵי חֲדָא: אוּמָּן – פָּטוּר, הֶדְיוֹט – חַיָּיב; וְתַנְיָא אִידָךְ: בֵּין אוּמָּן בֵּין הֶדְיוֹט – חַיָּיב!

אָמַר רַב פָּפָּא: כִּי תַּנְיָא אוּמָּן פָּטוּר – כְּגוֹן דַּנְכוּ וְאִיסּוּר, דְּלָא צָרִיכִי לְמֵימַר כְּלָל. אֶלָּא בְּמַאי טָעוֹ? טָעוֹ בְּסִיכְתָא חַדְתָּא, דְּהַהִיא שַׁעְתָּא דְּנָפַק מִתּוּתֵי סִיכְתָא.

הָהִיא אִיתְתָא דְּאַחְזְיָא דִּינְרָא לְרַבִּי חִיָּיא, אָמַר לַהּ: מְעַלְיָא הוּא. לְמָחָר אֲתַאי לְקַמֵּיהּ, וַאֲמָרָה לֵיהּ: אַחֲזִיתֵיהּ, וַאֲמַרוּ לִי בִּישָׁא הוּא, וְלָא קָא נָפֵיק לִי! אָמַר לֵיהּ לְרַב: זִיל חַלְּפֵיהּ נִיהֲלַהּ, וּכְתוֹב אַפְּנָקְסִי: ״דֵּין עֵסֶק בִּישׁ״.

וּמַאי שְׁנָא דַּנְכוּ וְאִיסּוּר דִּפְטִירִי – מִשּׁוּם דְּלָא צָרִיכִי לְמֵימַר? רַבִּי חִיָּיא נָמֵי לָאו לְמֵימַר קָא בָּעֵי! רַבִּי חִיָּיא, לְפָנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין הוּא דַּעֲבַד. כִּדְתָנֵי רַב יוֹסֵף: ״וְהוֹדַעְתָּ לָהֶם״ – זֶה

דף ק.

בֵּית חַיֵּיהֶם. "אֶת הַדֶּרֶךְ" – זוֹ גְּמִילוּת חֲסָדִים. "יֵלְכוּ" – זוֹ בִּיקּוּר חוֹלִים. "בָּהּ" – זוֹ קְבוּרָה. "אֶת הַמַּעֲשֶׂה" – זֶה הַדִּין. "אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן" – זוֹ לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין.

רֵישׁ לָקִישׁ אַחְוִי לֵיהּ דִּינָרָא לְרַבִּי אֶלְעָזָר. אָמַר: מְעַלְיָא הוּא. אֲמַר לֵיהּ: חֲזִי דַּעֲלָךְ קָא סָמְכִינָא. אָמַר לֵיהּ: כִּי סָמְכַתְּ עֲלַי מַאי לְמֵימְרָא, דְּאִי מִשְׁתְּכַח בִּישָׁא – בָּעֵינָא לְאַיְחְלוֹפֵי לָךְ? וְהָא אַתְּ הוּא דְּאָמַרְתְּ: רַבִּי מֵאִיר הוּא, דְּדָאֵין דִּינָא דִּגְרָמֵי. מַאי, לָאו רַבִּי מֵאִיר – וְלָא סְבִירָא לַן כְּוָותֵיהּ?

אָמַר לֵיהּ: לָא, רַבִּי מֵאִיר – וְסְבִירָא לַן כְּוָותֵיהּ.

הֵי רַבִּי מֵאִיר? אִילֵימָא רַבִּי מֵאִיר (דִּ' לִ' מִ' פִּ' סִימָן)

דִּתְנַן: דָּן אֶת הַדִּין; זִיכָּה אֶת הַחַיָּיב; חִיֵּיב אֶת הַזַּכַּאי; טִימֵּא אֶת הַטָּהוֹר; טִיהֵר אֶת הַטָּמֵא – מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי, וְיִשַּׁלֵּם מִבֵּיתוֹ.

הָא אִיתְּמַר עָלָּהּ, אָמַר רַבִּי אֵילְעָא אָמַר רַב: וְהוּא שֶׁנִּטַּל וְנָתַן בַּיָּד!

אֶלָּא הָא רַבִּי מֵאִיר – דִּתְנַן: לְצְבוֹעַ לוֹ אָדוֹם וּצְבָעוֹ שָׁחוֹר, שָׁחוֹר וּצְבָעוֹ אָדוֹם – רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי צַמְרוֹ. הָתָם קָא עָבֵיד בְּיָדַיִם!

אֶלָּא הָא רַבִּי מֵאִיר – דִּתְנַן: הַמְסַכֵּךְ גַּפְנוֹ עַל גַּבֵּי תְּבוּאָתוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ – הֲרֵי זֶה קִידֵּשׁ, וְחַיָּיב. הָתָם נָמֵי קָא עָבֵיד בְּיָדַיִם!

אֶלָּא הָא רַבִּי מֵאִיר – דְּתַנְיָא: מְחִיצַת הַכֶּרֶם שֶׁנִּפְרְצָה –

דף ק:

אוֹמֵר לוֹ "גְּדוֹר". נִפְרְצָה – אוֹמֵר לוֹ "גְּדוֹר", נִתְיַיאֵשׁ מִמֶּנָּה וְלֹא גְּדָרָהּ – הֲרֵי זֶה קִידֵּשׁ, וְחַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתוֹ.

מַתְנִי' הַנּוֹתֵן צֶמֶר לַצַּבָּע, וְהִקְדִּיחוֹ יוֹרֶה – נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי צַמְרוֹ. צְבָעוֹ כָּאוּר – אִם הַשֶּׁבַח יָתֵר עַל הַיְּצִיאָה, נוֹתֵן לוֹ אֶת הַיְּצִיאָה; וְאִם הַיְּצִיאָה יְתֵירָה עַל הַשֶּׁבַח, נוֹתֵן לוֹ אֶת הַשֶּׁבַח.

לְצְבוֹעַ לוֹ אָדוֹם וּצְבָעוֹ שָׁחוֹר, שָׁחוֹר וּצְבָעוֹ אָדוֹם – רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי צַמְרוֹ.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הַשֶּׁבַח יָתֵר עַל הַיְּצִיאָה – נוֹתֵן לוֹ אֶת הַיְּצִיאָה, וְאִם הַיְּצִיאָה יְתֵירָה עַל הַשֶּׁבַח – נוֹתֵן לוֹ אֶת הַשֶּׁבַח.

גְּמָ' מַאי "כָּאוּר"? אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: כַּלְבּוֹס. מַאי כַּלְבּוֹס? אָמַר רַבָּה בַּר שְׁמוּאֵל:

דף קא.

כַּפְּרָא דּוּדֵי.

תָּנוּ רַבָּנַן: הַנּוֹתֵן עֵצִים לֶחָרָשׁ לַעֲשׂוֹת מֵהֶן כִּסֵּא, וְעָשָׂה מֵהֶן סַפְסָל; סַפְסָל, וְעָשָׂה מֵהֶן כִּסֵּא – רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי עֵצָיו. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הַשֶּׁבַח יָתֵר עַל הַיְצִיאָה – נוֹתֵן לוֹ אֶת הַיְצִיאָה, וְאִם הַיְצִיאָה יְתֵירָה עַל הַשֶּׁבַח – נוֹתֵן לוֹ אֶת הַשֶּׁבַח.

וּמוֹדֶה רַבִּי מֵאִיר אִם נָתַן עֵצִים לֶחָרָשׁ לַעֲשׂוֹת מֵהֶן כִּסֵּא נָאֶה, וְעָשָׂה מֵהֶן כִּסֵּא כָּעוּר; סַפְסָל נָאֶה, וְעָשָׂה סַפְסָל כָּעוּר – אִם הַשֶּׁבַח יָתֵר עַל הַיְצִיאָה, נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי הַיְצִיאָה; וְאִם הַיְצִיאָה יְתֵירָה עַל הַשֶּׁבַח, נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי הַשֶּׁבַח.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: יֵשׁ שֶׁבַח סַמָּנִין עַל הַצֶּמֶר, אוֹ אֵין שֶׁבַח סַמָּנִין עַל הַצֶּמֶר?

הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא דִּגְזַל סַמָּנִין וְדַקִּינְהוּ וּתְרָנְהוּ וּצְבַע (בָּהֶן) [בָּהוּ], תִּיפּוֹק לֵיהּ מִשּׁוּם דְּקִנְּנָהוּ בְּשִׁינּוּי!

לָא צְרִיכָא, דִּגְזַל סַמָּנִין שְׁרוּיִין, וּצְבַע בָּהוּ. מַאי? יֵשׁ שֶׁבַח סַמָּנִין עַל גַּבֵּי צֶמֶר, דַּאֲמַר לֵיהּ:

”הַב לִי סַמָּנַאי דְּשָׁקַלְתְּינְהוּ“; אוֹ דִלְמָא אֵין שֶׁבַח סַמָּנִין עַל גַּבֵּי הַצֶּמֶר, דַּאֲמַר לֵיהּ: ”לֵית לָךְ גַּבַּאי וְלָא מִידֵּי“?

אָמְרִי: וְאִי אֵין שֶׁבַח סַמָּנִין עַל גַּבֵּי צֶמֶר, מִי מָצֵי אָמַר לֵיהּ: ”לֵית לָךְ גַּבַּאי וְלָא מִידֵּי“?! נֵימָא לֵיהּ: ”הַב לִי סַמָּנַאי דְּאַפְסֵדְתִּינְהוּ“!

אֶלָּא לְהָךְ גִּיסָא: אֵין שֶׁבַח סַמָּנִין עַל גַּבֵּי הַצֶּמֶר, וּבָעֵי שַׁלּוּמֵי לֵיהּ; אוֹ דִלְמָא יֵשׁ שֶׁבַח סַמָּנִין עַל גַּבֵּי צֶמֶר, וַאֲמַר לֵיהּ: ”הָא מַנְּחִי קַמָּךְ – שְׁקָלִינְהוּ“? ”שְׁקָלִינְהוּ“?! בְּמַאי (שְׁקָלֵיהּ) [שְׁקֵיל לְהוּ], בְּצָפוֹן? צָפוֹן עַבּוֹרֵי מִיעַבַּר, הֲשְׁבָּה לָא עָבֵיד!

אֶלָּא הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן דִּגְזַל צֶמֶר וְסַמָּנִין דְּחַד, וְצַבְעֵיהּ לְהָהוּא צֶמֶר בְּהָנָךְ סַמָּנִין, וְקָא מַהְדַּר לֵיהּ נִיהֲלֵיהּ לְצֶמֶר. יֵשׁ שֶׁבַח סַמָּנִין עַל גַּבֵּי הַצֶּמֶר, וְקָא מַהְדַּר לֵיהּ סַמָּנִין וְצֶמֶר; אוֹ דִלְמָא אֵין שֶׁבַח סַמָּנִין עַל גַּבֵּי צֶמֶר, וְצֶמֶר מַהְדַּר לֵיהּ, סַמָּנִין לָא מַהְדַּר לֵיהּ?

אָמְרִי: תִּיפּוֹק לֵיהּ דְּאַיְיקַר לֵיהּ נִיהֲלֵיהּ בְּדָמַי! לָא צְרִיכָא, דְּזַל צִיבְעָא. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: כְּגוֹן שֶׁצָּבַע בָּהוּ קוֹפָא.

רַבִינָא אָמַר: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן דְּצָמֶר דְּחַד וְסַמָּנִין דְּחַד, וְקָאתֵי קוֹף וְצַבְעֵיהּ לְהָהוּא צֶמֶר בְּהָנָךְ סַמָּנִין. יֵשׁ שֶׁבַח סַמָּנִין עַל גַּבֵּי צֶמֶר, דַּאֲמַר לֵיהּ: הַב לִי סַמָּנַאי דְּגַבָּךְ נִינְהוּ; אוֹ דִלְמָא אֵין שֶׁבַח סַמָּנִין עַל גַּבֵּי צֶמֶר, וַאֲמַר לֵיהּ: לֵית לָךְ גַּבַּאי כְּלוּם?

תָּא שְׁמַע: בָּגֵד שֶׁצָּבָעוֹ בַּקְלִיפֵּי עָרְלָה – יִדְלֵק. אַלְמָא חֲזוּתָא מִילְּתָא הִיא!

אָמַר רָבָא: הֲנָאָה הַנִּרְאֶה לָעֵינַיִם אָסְרָה תּוֹרָה – דְּתַנְיָא: ”עֲרֵלִים לֹא יֶאֱכָל“ – אֵין לִי אֶלָּא אִיסּוּר אֲכִילָה; מִנַּיִן שֶׁלֹּא יֵהָנֶה מִמֶּנּוּ, וְלֹא יִצְבַּע [בּוֹ], וְלֹא יַדְלִיק בּוֹ אֶת הַנֵּר?

תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְעָרְלָתָם עָרְלָתוֹ אֶת פָּרְיוֹ״, ״עֲרֵלִים לֹא יֹאכַל״ – לְרַבּוֹת אֶת כּוּלָּם.
תָּא שְׁמַע: בֶּגֶד שֶׁצְּבָעוֹ בִּקְלִיפֵּי שְׁבִיעִית – יִדְּלֵק! שָׁאנֵי הָתָם, דְּאָמַר קְרָא: ״תִּהְיֶה״ – בַּהֲוָיָתָהּ תִּהֵא.

דף קא:

רָבָא רָמֵי, תְּנַן: בֶּגֶד שֶׁצְּבָעוֹ בִּקְלִיפֵּי עָרְלָה – יִדְּלֵק; אַלְמָא חֲזוּתָא מִילְּתָא הִיא. וּרְמִינְהִי: רְבִיעִית דָּם שֶׁנִּבְלְעָה בַּבֵּית – הַבַּיִת טָמֵא. וְאָמְרִי לַהּ: הַבַּיִת טָהוֹר. וְלָא פְּלִיגִי, הָא בְּכֵלִים דַּהֲווּ מֵעִיקָּרָא, הָא בְּכֵלִים דַּאֲתוּ לְבַסּוֹף.
נִבְלְעָה בִּכְסוּת – רוֹאִין; אִם מִתְכַּבֶּסֶת הַכְּסוּת וְיוֹצָא מִמֶּנָּה רְבִיעִית דָּם – טְמֵאָה, וְאִם לָאו – טְהוֹרָה!
אָמַר רַב כָּהֲנָא: מְקוּלֵּי רְבִיעִיּוֹת שָׁנוּ כָּאן; בְּדַם תְּבוּסָה דְּרַבָּנַן.
רָבָא רָמֵי, תְּנַן: מִמִּין הַצּוֹבְעִין – סְפִיחֵי סְטִיס וְקוֹצָה, יֵשׁ לָהֶן שְׁבִיעִית וְלִדְמֵיהֶן שְׁבִיעִית, יֵשׁ לָהֶן בִּיעוּר וְלִדְמֵיהֶן בִּיעוּר. אַלְמָא עֵצִים יֵשׁ בָּהֶן מִשּׁוּם קְדוּשַּׁת שְׁבִיעִית.
וּרְמִינְהִי: עֲלֵי קָנִים וַעֲלֵי גְּפָנִים שֶׁגִּיבְּבָן בְּחֵבֶא עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, לִקְטָן לַאֲכִילָה – יֵשׁ בָּהֶן מִשּׁוּם קְדוּשַּׁת שְׁבִיעִית, לְעֵצִים – אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם קְדוּשַּׁת שְׁבִיעִית!
וּמְשַׁנֵּי, אָמַר קְרָא: ״לְאָכְלָה״ – בְּמִי שֶׁהֲנָאתוֹ וּבִיעוּרוֹ שָׁוִין, יָצְאוּ עֵצִים שֶׁהֲנָאתָן אַחַר בִּיעוּרָן.
וְהָא אִיכָּא עֵצִים דְּמִשְׁחָן, דַּהֲנָאתָן וּבִיעוּרָן שָׁוִין!
אָמַר רָבָא:

דף קב.

סְתָם עֵצִים – לְהַסָּקָה הֵן עוֹמְדִין.
אָמַר רַב כָּהֲנָא: וְעֵצִים לְהַסָּקָה – תַּנָּאֵי הִיא, דְּתַנְיָא: אֵין מוֹסְרִין פֵּירוֹת שְׁבִיעִית לֹא לְמַשְׂרָה וְלֹא לִכְבוּסָה. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: נוֹתְנִין פֵּירוֹת שְׁבִיעִית לְתוֹךְ הַמַּשְׂרָה וּלְתוֹךְ הַכִּבּוּסָה.
מַאי טַעְמָא דְּרַבָּנַן? אָמַר קְרָא: ״לְאָכְלָה״ – וְלֹא לְמַשְׂרָה, ״לְאָכְלָה״ – וְלֹא לִכְבוּסָה. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אָמַר קְרָא: ״לָכֶם״ – לְכָל צָרְכֵיכֶם.
וְרַבָּנַן נָמֵי, הָכְתִיב ״לָכֶם״! ״לָכֶם״ דְּוֹמְיָא דִּ״לְאָכְלָה״ – בְּמִי שֶׁהֲנָאתוֹ וּבִיעוּרוֹ שָׁוִין, יָצְאוּ מַשְׂרָה וּכְבוּסָה שֶׁהֲנָאתָן אַחַר בִּיעוּרָן.
וְרַבִּי יוֹסֵי נָמֵי, הָכְתִיב ״לְאָכְלָה״! אָמַר לָךְ: הַהוּא מִיבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא. דְּתַנְיָא: ״לְאָכְלָה״ – וְלֹא לְמֻלּוּגְמָא. אַתָּה אוֹמֵר ״לְאָכְלָה״ וְלֹא לְמֻלּוּגְמָא; אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא ״לְאָכְלָה״ וְלֹא לִכְבוּסָה?

כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "לָכֶם" – הֲרֵי כְּבוּסָה אָמוּר; הָא מָה אֲנִי מְקַיֵּים "לְאָכְלָה"? "לְאָכְלָה" – וְלֹא לִמְלוּגְמָא.

וּמָה רָאִיתָ לְרַבּוֹת הַכְּבוּסָה וּלְהוֹצִיא אֶת הַמְּלוּגְמָא? מְרַבֶּה אֲנִי אֶת הַכְּבוּסָה – שֶׁשָּׁוֶה בְּכָל אָדָם, וּמוֹצִיא אֲנִי אֶת הַמְּלוּגְמָא – שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה בְּכָל אָדָם.

כְּמַאן אָזְלָא הָא דְּתַנְיָא: "לְאָכְלָה" – וְלֹא לִמְלוּגְמָא, "לְאָכְלָה" – וְלֹא לְזִילּוּף, "לְאָכְלָה" – וְלֹא לַעֲשׂוֹת מִמֶּנָּה אַפִּיקְטָוִיזִין? כְּמַאן – כְּרַבִּי יוֹסֵי; דְּאִי כְּרַבָּנַן, אֵיכָא נָמֵי מִשְׁרָה וּכְבוּסָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הַשָּׁבַח כּוֹ'. (סִימָן סב"ן)

יָתֵיב רַב יוֹסֵף אֲחוֹרֵי דְּרַבִּי אַבָּא – קַמֵּיהּ דְּרַב הוּנָא, וְיָתֵיב רַב הוּנָא וְקָאָמַר: הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה, וְהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה.

אַהֲדְרִינְהוּ רַב יוֹסֵף לְאַפֵּיהּ, אָמַר: בִּשְׁלָמָא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה – אִצְטְרִיךְ; סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: יָחִיד וְרַבִּים – הֲלָכָה כְּרַבִּים, קָא מַשְׁמַע לַן הֲלָכָה כְּיָחִיד.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה מַאי הִיא? דְּתַנְיָא, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר: מִלְוָה בִּשְׁטָר – אֵין נִפְרָעִין מֵהֶן. מִלְוָה עַל פֶּה – נִפְרָעִין מֵהֶן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמַצִּיל מִיָּדָם.

אֶלָּא "הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה" לְמָה לִי? מַחְלוֹקֶת וְאַחַר כָּךְ סְתָם הִיא, וּמַחְלוֹקֶת וְאַחַר כָּךְ סְתָם – הֲלָכָה כְּסְתָם!

מַחֲלוֹקֶת – בְּבָבָא קַמָּא, לְצִבּוּעַ לוֹ אָדוֹם וּצְבָעוֹ שָׁחוֹר, שָׁחוֹר וּצְבָעוֹ אָדוֹם – רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי צַמְרוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הַשֶּׁבַח יָתֵר עַל הַיְּצִיאָה – נוֹתֵן לוֹ אֶת הַיְּצִיאָה, וְאִם הַיְּצִיאָה יְתֵירָה עַל הַשֶּׁבַח – נוֹתֵן לוֹ אֶת הַשֶּׁבַח. וּסְתָם – בְּבָבָא מְצִיעָא, דְּתָנַן: כָּל הַמְשַׁנֶּה – יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה, וְכָל הַחוֹזֵר בּוֹ – יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה!

וְרַב הוּנָא – אִצְטְרִיךְ; סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: אֵין סֵדֶר לַמִּשְׁנָה, וּסְתָם וְאַחַר כָּךְ מַחְלוֹקֶת הִיא. וְרַב יוֹסֵף – אִי הָכִי, כָּל מַחְלוֹקֶת וְאַחַר כָּךְ סְתָמָא – נֵימָא: אֵין סֵדֶר לַמִּשְׁנָה, וּסְתָם וְאַחַר כָּךְ מַחֲלוֹקֶת הִיא!

וְרַב הוּנָא – כִּי לָא אָמְרִינַן אֵין סֵדֶר לַמִּשְׁנָה, בַּחֲדָא מַסֶּכְתָּא; אֲבָל בְּתְרֵי מַסֶּכְתּוֹת אָמְרִינַן.

וְרַב יוֹסֵף – כּוּלַּהּ נְזִיקִין חֲדָא מַסֶּכְתָּא הִיא.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: מִשּׁוּם דְּקָתָנֵי לַהּ גַּבֵּי הִלְכָתָא פְּסִיקְתָא – כָּל הַמְשַׁנֶּה, יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה; וְכָל הַחוֹזֵר בּוֹ, יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה.

תָּנוּ רַבָּנַן: הַנּוֹתֵן מָעוֹת לִשְׁלוּחוֹ

דף קב:

לִיקַּח לוֹ חִטִּין – וְלָקַח מֵהֶם שְׂעוֹרִין, שְׂעוֹרִין – וְלָקַח מֵהֶם חִטִּין; תַּנְיָא חָדָא: אִם פָּחֲתוּ – פָּחֲתוּ לוֹ, וְאִם הוֹתִירוּ – הוֹתִירוּ לוֹ; וְתַנֵּי חָדָא: אִם פָּחֲתוּ – פָּחֲתוּ לוֹ, וְאִם הוֹתִירוּ – הוֹתִירוּ לְאֶמְצַע!

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לָא קַשְׁיָא; הָא רַבִּי מֵאִיר, וְהָא רַבִּי יְהוּדָה.

הָא רַבִּי מֵאִיר, דְּאָמַר שִׁינּוּי קוֹנֶה; וְהָא רַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר שִׁינּוּי אֵינוֹ קוֹנֶה.

מַתְקֵיף לַהּ רַבִּי אֶלְעָזָר: מִמַּאי? דִּלְמָא עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי מֵאִיר – אֶלָּא בְּמִידֵּי דַּחֲזֵי לֵיהּ לְגוּפֵיהּ, אֲבָל לִסְחוֹרָה – לָא אָמַר!

אֶלָּא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: הָא וְהָא רַבִּי מֵאִיר, וְלָא קַשְׁיָא – כָּאן לַאֲכִילָה, כָּאן לִסְחוֹרָה.

מַחֲכוּ עָלֵיהּ בְּמַעֲרָבָא: לְרַבִּי יוֹחָנָן אַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה, וְכִי מִי הוֹדִיעוֹ לְבַעַל חִטִּין – שֶׁיִּקְנֶה חִטִּין לְבַעַל מָעוֹת? מַתְקֵיף לַהּ רַב שְׁמוּאֵל בַּר סַטְרָטִי: אִי הָכִי, אֲפִילּוּ חִטִּין וְחִטִּין נָמֵי לָא!

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: שָׁאנֵי חִטִּין וְחִטִּין, דִּשְׁלִיחוּתֵיהּ קָא עָבֵיד – וְכִי בַּעַל הַבַּיִת דָּמֵי.

תְּדַע – דְּתָנָן: אֶחָד הַמַּקְדִּישׁ נְכָסָיו, וְאֶחָד הַמַּעֲרִיךְ אֶת עַצְמוֹ – אֵין לוֹ בְּכִסּוּת אִשְׁתּוֹ, וְלֹא בִּכְסוּת בָּנָיו, וְלֹא בְּצֶבַע שֶׁצָּבַע לִשְׁמָן, וְלֹא בְּסַנְדָּלִים חֲדָשִׁים שֶׁלְּקָחָן לִשְׁמָן.

וְאַמַּאי? לֵימָא הָכָא נָמֵי: מִי הוֹדִיעוֹ לַצַּבָּע – שֶׁיִּקְנֶה צֶבַע לְאִשָּׁה? אֶלָּא לָאו מִשּׁוּם דְּאָמְרִינַן [דִּשְׁלִיחוּתֵיהּ קָא עָבֵיד, וּכְיַד אִשְׁתּוֹ דָּמֵי? הָכָא נָמֵי] שְׁלִיחוּתֵיהּ קָא עָבֵיד, וּכְיַד בַּעַל הַבַּיִת דָּמֵי.

אָמַר רַבִּי אַבָּא: לֹא; כָּל הַמַּקְדִּישׁ נְכָסָיו – אֵין דַּעְתּוֹ עַל כְּסוּת אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו.

מַתְקֵיף לַהּ רַבִּי זֵירָא: וְכִי דַּעְתּוֹ שֶׁל אָדָם עַל תְּפִילָּיו? וּתְנַן: הַמַּקְדִּישׁ נְכָסָיו – מַעֲלִין לוֹ תְּפִילִּין! אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: אִין; דַּעְתּוֹ שֶׁל אָדָם עַל תְּפִילִּין – הַמַּקְדִּישׁ נְכָסָיו סָבַר: מִצְוָה קָא עָבֵידְנָא. וְאֵין דַּעְתּוֹ שֶׁל אָדָם עַל כְּסוּת אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו – מִשּׁוּם אֵיבָה.

מַתְקֵיף לַהּ רַב אוֹשַׁעְיָא: וַהֲלֹא חַיָּיבֵי עֲרָכִין שָׁנוּ כָּאן, וּתְנַן: חַיָּיבֵי עֲרָכִין – מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָן; וְכִי דַּעְתּוֹ שֶׁל אָדָם עַל עַצְמוֹ לְמַשְׁכְּנוֹ?!

אֶלָּא אָמַר רַבִּי אַבָּא: כָּל הַמַּקְדִּישׁ נְכָסָיו – נַעֲשָׂה כְּמִי שֶׁהִקְנָה לָהֶן כְּסוּת אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו מֵעִיקָּרָא.

תָּנוּ רַבָּנָן: הַלּוֹקֵחַ שָׂדֶה בְּשֵׁם חֲבֵירוֹ – אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְמָכוֹר. וְאִם אָמַר לוֹ: "עַל מְנָת" – כּוֹפִין אוֹתוֹ לְמָכוֹר.

מַאי קָאָמַר? אָמַר רַב שֵׁשֶׁת, הָכִי קָאָמַר: הַלּוֹקֵחַ שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ בְּשֵׁם רֵישׁ גָּלוּתָא – אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ רֵישׁ גָּלוּתָא לְמָכוֹר. וְאִם אָמַר "עַל מְנָת" – כּוֹפִין אֶת רֵישׁ גָּלוּתָא לְמָכוֹר.

אָמַר מָר: הַלּוֹקֵחַ שָׂדֶה בְּשֵׁם רֵישׁ גָּלוּתָא – אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ רֵישׁ גָּלוּתָא לְמָכוֹר. מִכְּלָל דְּמִקָּנָא קָנְיָא לֵיהּ; לֵימָא פְּלִיגָא דִּבְנֵי מַעְרָבָא, דְּאָמְרִי: וְכִי מִי הוֹדִיעוֹ לְבַעַל חִטִּין – שֶׁיְּקָנָה חִטִּין לְבַעַל הַבַּיִת?

אִי מִשּׁוּם הָא – לָא קַשְׁיָא; כְּגוֹן דְּאוֹדְעֵיהּ לְבַעַל שָׂדֶה, וְאוֹדְעִינְהוּ לְסָהֲדֵי.

אֶלָּא אֵימָא סֵיפָא: "עַל מְנָת" – כּוֹפִין אוֹתוֹ רֵישׁ גָּלוּתָא לְמָכוֹר. אַמַּאי? וְלֵימָא רֵישׁ גָּלוּתָא: לָא יְקָרְיִיכוּ בָּעֵינָא, וְלָא זִילוּתַיְיכוּ בָּעֵינָא!

אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי, הָכִי קָאָמַר: הַלּוֹקֵחַ שָׂדֶה בְּשֵׁם חֲבֵירוֹ, רֵישׁ גָּלוּתָא –

דף קג.

אֵין כּוֹפִין אֶת הַמּוֹכֵר לְמָכוֹר זִימְנָא אַחֲרִיתִי. וְאִם אָמַר לוֹ: "עַל מְנָת" – כּוֹפִין אֶת הַמּוֹכֵר לְמָכוֹר.

אָמַר מָר: הַלּוֹקֵחַ שָׂדֶה בְּשֵׁם חֲבֵירוֹ – אֵין כּוֹפִין אֶת הַמּוֹכֵר לְמָכוֹר זִימְנָא אַחֲרִיתִי. פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא, מָצֵי אָמַר לֵיהּ: מִידַּע יָדְעַתְּ דַּאֲנָא לְנַפְשַׁאי שְׁקֵילְנָא – וּפַנְחַיָּא בְּעַלְמָא הוּא דְּקָבָעֵינָא, וְזוּזֵי בִּכְדֵי לָא שָׁדֵינָא, אֶלָּא אַדַּעְתָּא דְּכָתֵב לֵיהּ שְׁטָרָא אַחֲרִינָא; קָא מַשְׁמַע לַן דְּאָמַר לֵיהּ: עְנָיְינָא עֲבַדִי לְךָ בַּהֲדֵי הָהוּא דְּזַבְנַתְּ לֵיהּ בִּשְׁמַיָּא, וְיִכְתּוֹב לְךָ שְׁטָרָא אַחֲרִינָא.

וְאִם אָמַר לוֹ "עַל מְנָת" – כּוֹפִין אֶת הַמּוֹכֵר לְמָכוֹר. פְּשִׁיטָא! לָא צְרִיכָא, דַּאֲמַר לְהוּ לְסָהֲדֵי קַמֵּיהּ דִּידֵיהּ: חֲזוֹ דִּשְׁטָרָא אַחֲרִינָא קָא בָּעֵינָא. מַהוּ דְּתֵימָא, מָצֵי אָמַר לֵיהּ: אֲמֵינָא, שְׁטָרָא מֵהַיְאךְ דְּקָא שָׁקְלַתְּ בִּשְׁמַיָּא קָאָמְרַתְּ; קָא מַשְׁמַע לַן דַּאֲמַר לֵיהּ: לְהָכִי טָרַחְתִּי וַאֲמַרִי לְהוּ לְעֵדִים קַמָּךְ, דְּמִינָּךְ הוּא דְּקָא בָּעֵינָא.

רַב כָּהֲנָא יְהַב זוּזָא אַכִּיתָּנָא. לְסוֹף אִיַּיקַר כִּיתָּנָא, זַבְנֵיהּ מָרוֹתֵיהּ דְּכִיתָּנָא. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב, אֲמַר לֵיהּ: מָה אֶעֱבִיד, אֵיזִיל אֵישְׁקֵיל זוּזַאי? אֲמַר לֵיהּ: אִי כִּי קָא [מְ]זַבְּנִי אָמְרִי: "הַאי כִּיתָּנָא דְּכָהֲנָא הוּא" – זִיל שְׁקוֹל; וְאִי לָא – לָא תִּשְׁקוֹל.

כְּמַאן? כִּבְנֵי מַעְרָבָא, דְּאָמְרִי: מִי הוֹדִיעוֹ לְבַעַל חִטִּין – שֶׁיְּקָנֶה חִטִּין לְבַעַל מָעוֹת?

אַטּוּ מִי יָהֵיב רַב כָּהֲנָא אַרְבַּע, וְשָׁקֵיל תַּמְנֵי?! כִּיתָּנָא מִמֵּילָא הוּא דְּאִייַּקַר; מִיגְזַל גַּזְלוּהּ, וּתְנַן: כָּל הַגַּזְלָנִין מְשַׁלְּמִין כִּשְׁעַת הַגְּזֵלָה!

אָמְרִי: הָתָם אָמְנָה הֲוַאי, וְלָא מַשְׁכֵּיהּ רַב כָּהֲנָא לְכִיתָּנָא; וְרַב לְטַעְמֵיהּ, דַּאֲמַר רַב: עוֹשִׁין אָמְנָה בְּפֵירוֹת, וְאֵין עוֹשִׁין אָמְנָה בְּדָמִים.

מַתְנִי' הַגּוֹזֵל אֶת חֲבֵירוֹ שֶׁוֶּה פְּרוּטָה, וְנִשְׁבַּע לוֹ – יוֹלִיכֶנּוּ אַחֲרָיו לְמָדַי. לֹא יִתֵּן לֹא לִבְנוֹ, וְלֹא לִשְׁלוּחוֹ, אֲבָל נוֹתֵן לִשְׁלִיחַ בֵּית דִּין. וְאִם מֵת – יַחֲזִיר לְיוֹרְשָׁיו.

נָתַן לוֹ אֶת הַקֶּרֶן, וְלֹא נָתַן לוֹ אֶת הַחוֹמֶשׁ; מָחַל לוֹ עַל הַקֶּרֶן, וְלֹא מָחַל לוֹ עַל הַחוֹמֶשׁ; מָחַל לוֹ עַל זֶה וְעַל זֶה, חוץ מִפָּחוּת שָׁוֶה פְּרוּטָה בַּקֶּרֶן – אֵינוֹ צָרִיךְ לֵילֵךְ אַחֲרָיו. נָתַן לוֹ אֶת הַחוֹמֶשׁ, וְלֹא נָתַן לוֹ אֶת הַקֶּרֶן; מָחַל לוֹ עַל הַחוֹמֶשׁ, וְלֹא מָחַל לוֹ עַל הַקֶּרֶן; מָחַל לוֹ עַל זֶה וְעַל זֶה, חוץ מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה בַּקֶּרֶן – צָרִיךְ לֵילֵךְ אַחֲרָיו.
נָתַן לוֹ אֶת הַקֶּרֶן, וְנִשְׁבַּע לוֹ עַל הַחוֹמֶשׁ –

דף קג:

הֲרֵי זֶה מְשַׁלֵּם חוֹמֶשׁ עַל חוֹמֶשׁ, עַד שֶׁיִּתְמַעֵט הַקֶּרֶן מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה.
וְכֵן בְּפִקָּדוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר: "אוֹ בְּפִקָּדוֹן אוֹ בְתִשּׂוּמֶת יָד אוֹ בְגָזֵל, אוֹ עָשַׁק אֶת עֲמִיתוֹ אוֹ מָצָא אֲבֵדָה; וְכִחֵשׁ בָּהּ וְנִשְׁבַּע עַל שָׁקֶר" – הֲרֵי זֶה מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ וְאָשָׁם.
גְּמָ' נִשְׁבַּע לוֹ – אֵין, לֹא נִשְׁבַּע לוֹ – לָא; מַנִּי? לָא רַבִּי טַרְפוֹן וְלָא רַבִּי עֲקִיבָא! דְּתַנְיָא: גָּזַל אֶחָד מֵחֲמִשָּׁה וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיזֶה מֵהֶן, וְכָל אֶחָד אוֹמֵר: "אוֹתִי גָּזַל" – מַנִּיחַ גְּזֵילָה בֵּינֵיהֶם וּמִסְתַּלֵּק, דִּבְרֵי רַבִּי טַרְפוֹן. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: לֹא זוֹ דֶּרֶךְ מוֹצִיאָתוֹ מִידֵי עֲבֵירָה, עַד שֶׁיְּשַׁלֵּם גְּזֵילָה לְכָל אֶחָד [וְאֶחָד].
מַנִּי? אִי רַבִּי טַרְפוֹן – אַף עַל גַּב דְּאִישְׁתְּבַע, אָמַר: מַנִּיחַ גְּזֵילָה בֵּינֵיהֶם וּמִסְתַּלֵּק! אִי רַבִּי עֲקִיבָא – אַף עַל גַּב דְּלָא אִישְׁתְּבַע, אָמַר: עַד שֶׁיְּשַׁלֵּם גְּזֵילָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד!
לְעוֹלָם רַבִּי עֲקִיבָא הִיא, וְכִי קָאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא עַד שֶׁיְּשַׁלֵּם גְּזֵילָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד – הֵיכָא דְּאִישְׁתְּבַע הוּא דְּקָאָמַר. מַאי טַעְמָא? דְּאָמַר קְרָא: "לַאֲשֶׁר הוּא לוֹ, יִתְּנֶנּוּ בְּיוֹם אַשְׁמָתוֹ".
וְרַבִּי טַרְפוֹן – אַף עַל גַּב דְּאִישְׁתְּבַע, עֲבוּד רַבָּנָן תַּקָּנְתָּא. דְּתַנְיָא, רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר: תַּקָּנָה גְּדוֹלָה הִתְקִינוּ, שֶׁאִם הָיְתָה הוֹצָאָה יְתֵירָה עַל הַקֶּרֶן – מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ לְבֵית דִּין, וּמֵבִיא אָשָׁמוֹ וּמִתְכַּפֵּר לוֹ.
וְרַבִּי עֲקִיבָא – כִּי עֲבוּד רַבָּנָן תַּקָּנְתָּא, הֵיכָא דְּיָדַע לְמַאן גַּזְלֵיהּ, דְּקָא מַהְדַּר לֵיהּ מָמוֹנָא לְמָרֵיהּ; גָּזַל אֶחָד מֵחֲמִשָּׁה, דְּלָא יָדַע לְמַאן גַּזְלֵיהּ, דְּלָא הַדַּר מָמוֹנָא לְמָרֵיהּ – לָא עֲבוּד רַבָּנָן תַּקָּנְתָּא.
מֵתִיב רַב הוּנָא בַּר יְהוּדָה, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי טַרְפוֹן וְרַבִּי עֲקִיבָא עַל שֶׁלָּקַח אֶחָד מֵחֲמִשָּׁה וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מֵאֵיזֶה מֵהֶן לָקַח – שֶׁמַּנִּיחַ דְּמֵי מִקָּח בֵּינֵיהֶם וּמִסְתַּלֵּק. עַל מָה נֶחְלְקוּ? שֶׁגָּזַל אֶחָד מֵחֲמִשָּׁה בְּנֵי אָדָם, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מֵאֵיזֶה מֵהֶן גָּזַל; שֶׁרַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: מַנִּיחַ דְּמֵי גְּזֵילָה בֵּינֵיהֶם וּמִסְתַּלֵּק, וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אֵין לוֹ תַּקָּנָה, עַד שֶׁיְּשַׁלֵּם גְּזֵילָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד.
וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּאִישְׁתְּבַע, מָה לִי לָקַח מָה לִי גָּזַל?

וְעוֹד מֵתִיב רָבָא: מַעֲשֶׂה בְּחָסִיד אֶחָד שֶׁלָּקַח מִשְּׁנֵי בְּנֵי אָדָם וְלֹא הָיָה יוֹדֵעַ מֵאֵיזֶה מֵהֶן לָקַח, וּבָא לִפְנֵי רַבִּי טַרְפוֹן, אָמַר לוֹ: הַנַּח דְּמֵי מְקֻחָךְ בֵּינֵיהֶם, וְהִסְתַּלֵּק. בָּא לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא, אָמַר לוֹ: אֵין לְךָ תַּקָּנָה, עַד שֶׁתְּשַׁלֵּם לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּמִישְׁתְּבַע, חָסִיד מִי מִישְׁתְּבַע בְּשִׁיקְרָא?

וְכִי תֵּימָא דְּמִישְׁתְּבַע וַהֲדַר הָוֵי חָסִיד, וְהָא כָּל הֵיכָא דְּאָמְרִינַן "מַעֲשֶׂה בְּחָסִיד אֶחָד" – אוֹ רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא, אוֹ רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי אִילְעַאי; וְרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא וְרַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי אִילְעַאי חֲסִידִים דְּמֵעִיקָּרָא הָווּ!

אֶלָּא לְעוֹלָם רַבִּי טַרְפוֹן הִיא, וּמוֹדֶה רַבִּי טַרְפוֹן הֵיכָא דְּאִישְׁתְּבַע. מַאי טַעְמָא? דְּאָמַר קְרָא: "לַאֲשֶׁר הוּא לוֹ, יִתְּנֶנּוּ בְּיוֹם אֲשְׁמָתוֹ". וְרַבִּי עֲקִיבָא דְּאָמַר אַף עַל גַּב דְּלָא מִישְׁתְּבַע – קָנִיס.

וְרַבִּי טַרְפוֹן, מִכְּדֵי הֵיכָא דְּמִישְׁתְּבַע – לָא סָגֵיא דְּלָא הוֹדָה; מַאי אִירְיָא "וְנִשְׁבַּע"? אֲפִילּוּ בְּלָא שְׁבוּעָה נָמֵי! דְּתַנְיָא, מוֹדֶה רַבִּי טַרְפוֹן בְּאוֹמֵר לִשְׁנַיִם: "גָּזַלְתִּי אֶחָד מִכֶּם מָנֶה וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזֶה מִכֶּם" – נוֹתֵן לָזֶה מָנֶה וְלָזֶה מָנֶה,

דף קד.

שֶׁכְּבָר הוֹדָה מִפִּי עַצְמוֹ!

אֶלָּא אָמַר רָבָא: שָׁאנֵי מַתְנִיתִין, דְּכֵיוָן דְּיָדַע לְמַאן גַּזְלֵיהּ, וְאוֹדֵי לֵיהּ; כֵּיוָן דְּאֶפְשָׁר לְאַהְדּוֹרֵי מָמוֹנָא לְמָרֵיהּ – הָוֶה לֵיהּ כְּמַאן דְּאָמַר לֵיהּ: "יְהֵיוּ לִי בְּיָדְךָ". הִלְכָּךְ, נִשְׁבַּע – אַף עַל גַּב דְּקָאָמַר לֵיהּ: "יְהֵיוּ לִי בְּיָדְךָ", כֵּיוָן דְּבָעֵי כַּפָּרָה, לָא סָגֵי עַד דְּמָטֵי לִידֵיהּ; הָא לָא אִישְׁתְּבַע – הָוֵי גַּבֵּיהּ פִּקָּדוֹן, עַד דְּאָתֵי וְשָׁקֵיל לֵיהּ.

לֹא יִתֵּן לֹא לְבָנוֹ וְלֹא לִשְׁלוּחוֹ. אִיתְּמַר: שְׁלִיחַ שֶׁעָשָׂאוּ בְּעֵדִים – רַב חִסְדָּא אָמַר: הָוֵי שָׁלִיחַ, רַבָּה אָמַר: לָא הָוֵי שָׁלִיחַ.

רַב חִסְדָּא אָמַר הָוֵי שָׁלִיחַ – לְהָכִי טָרַחְי וְאוֹקְמֵיהּ בְּעֵדִים, דְּלֵיקוּ בִּרְשׁוּתֵיהּ. רַבָּה אָמַר לָא הָוֵי שָׁלִיחַ – הָכִי קָאָמַר: אִינִישׁ מְהֵימְנָא הוּא; אִי סָמְכַתְּ – סָמוֹךְ, אִי בָּעֵית לְשַׁדּוֹרֵיהּ בִּידֵיהּ – שַׁדַּר בִּידֵיהּ.

תְּנַן: הַשּׁוֹאֵל אֶת הַפָּרָה, וְשִׁילְּחָהּ בְּיַד בְּנוֹ, בְּיַד עַבְדּוֹ, בְּיַד שְׁלוּחוֹ; אוֹ בְּיַד בְּנוֹ, בְּיַד עַבְדּוֹ, בְּיַד שְׁלוּחוֹ שֶׁל שׁוֹאֵל; וּמֵתָה – פָּטוּר.

הַאי שְׁלוּחוֹ הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּלֹא (עָשָׂה) [עָשָׂאוֹ] בְּעֵדִים, מְנָא יָדְעִינַן? אֶלָּא (דְּעָשָׂה) [דַּעֲשָׂאוֹ] בְּעֵדִים – וְקָתָנֵי דְּפָטוּר? קַשְׁיָא לְרַב חִסְדָּא!

כִּדְאָמַר רַב חִסְדָּא: בִּשְׁכִירוֹ וּלְקִיטוֹ, הָכָא נָמֵי בִּשְׁכִירוֹ וּלְקִיטוֹ.

תְּנַן: לֹא יִתֵּן לֹא לְבָנוֹ וְלֹא לִשְׁלוּחוֹ. הַאי שְׁלוּחוֹ הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּלָא עֲשָׂאוֹ בְּעֵדִים, מְנָא יָדְעִינַן? אֶלָּא לְאוֹ דַּעֲשָׂאוֹ בְּעֵדִים? תַּרְגְּמַהּ רַב חִסְדָּא: בִּשְׁכִירוֹ וּלְקִיטוֹ.

אֲבָל שְׁלִיחַ שֶׁעָשָׂאוֹ בְּעֵדִים – מַאי, הָכִי נָמֵי דְּהָוֵי שְׁלִיחַ? אַדְּתָנֵי סֵיפָא: אֲבָל נוֹתֵן הוּא לִשְׁלִיחַ בֵּית דִּין; לִפְלוֹג וְלִיתְנֵי בְּדִידֵיהּ – שְׁלִיחַ שֶׁעָשָׂאוֹ בְּעֵדִים, הָכִי נָמֵי דְּהָוֵי שְׁלִיחַ!
אָמְרִי: לָא פְּסִיקָא לֵיהּ; שְׁלִיחַ בֵּית דִּין, לָא שְׁנָא עָשָׂאוֹ נִגְזָל וְלָא שְׁנָא עָשָׂאוֹ גַּזְלָן, הָוֵי שְׁלִיחַ – פְּסִיקָא לֵיהּ. שְׁלִיחַ שֶׁעָשָׂאוֹ בְּעֵדִים, דְּכִי עָשָׂאוֹ נִגְזָל הוּא דְּהָוֵי שְׁלִיחַ, עָשָׂאוֹ גַּזְלָן לָא הָוֵי שְׁלִיחַ – לָא פְּסִיקָא לֵיהּ.
וּלְאַפּוֹקֵי מֵהַאי תַּנָּא – דְּתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: שְׁלִיחַ בֵּית דִּין שֶׁעָשָׂאוֹ נִגְזָל וְלֹא עָשָׂאוֹ גַּזְלָן, אוֹ עָשָׂאוֹ גַּזְלָן וְשָׁלַח הַלָּה וְנָטַל אֶת שֶׁלּוֹ מִיָּדוֹ – פָּטוּר.
רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי אֶלְעָזָר דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: שְׁלִיחַ שֶׁעָשָׂאוֹ בְּעֵדִים, הָוֵי שְׁלִיחַ. וְאִם תֹּאמַר מִשְׁנָתֵנוּ;
בְּמַמְצִיא לוֹ שְׁלִיחַ, דַּאֲמַר לֵיהּ: "אִית לִי זוּזֵי גַּבֵּי פְּלָנְיָא, וְלָא קָא מְשַׁדַּר לְהוּ. אֵיתְחֲזִי לֵיהּ, דִּלְמָא אִינִישׁ הוּא דְּלָא מַשְׁכַּח לְשַׁדּוֹרֵי לֵיהּ".
אִי נָמֵי, כִּדְרַב חִסְדָּא – בְּשִׁכִּירוֹ וּלְקִיטוֹ.
אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל:

דף קד:

אֵין מְשַׁלְּחִין מָעוֹת בְּדִיוֹקָנֵי, וַאֲפִילּוּ עֵדִים חֲתוּמִים עָלֶיהָ. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אִם עֵדִים חֲתוּמִים עָלֶיהָ – מְשַׁלְּחִין.
אָמְרִי: לִשְׁמוּאֵל מַאי תַּקַּנְתָּא? כִּי הָא דְּרַבִּי אַבָּא הָוֵי מַסֵּיק זוּזֵי בִּדְרַב יוֹסֵף בַּר חָמָא, אֲמַר לֵיהּ לְרַב סָפְרָא: בַּהֲדֵי דְּאָתֵית, אַיְיתִינְהוּ נִיהֲלִי. כִּי אָזַל לְהָתָם, אֲמַר לֵיהּ רָבָא בְּרֵיהּ: מִי כָּתַב לָךְ: "הִתְקַבֵּלְתִּי"? אֲמַר לֵיהּ: לָא. אִי הָכִי, זִיל בְּרֵישָׁא, וְיִכְתּוֹב לָךְ "הִתְקַבֵּלְתִּי".
לְסוֹף אֲמַר לֵיהּ: אִי כָּתַב לָךְ נָמֵי "הִתְקַבֵּלְתִּי", לָאו כְּלוּם הוּא; דִּלְמָא אַדְּאָתֵית שָׁכֵיב רַבִּי אַבָּא, וְנָפְלוּ זוּזֵי קַמֵּי יַתְמֵי, וְ"הִתְקַבֵּלְתִּי" דְּרַבִּי אַבָּא לָאו כְּלוּם הוּא. אֲמַר לֵיהּ: וְאֶלָּא מַאי תַּקַּנְתָּא? זִיל נַקְנִינְהוּ לָךְ אַגַּב אַרְעָא, וְתָא אַתְּ כְּתוֹב לַן "הִתְקַבֵּלְתִּי".
כִּי הָא דְּרַב פָּפָּא הֲוָה מַסֵּיק תְּרֵיסַר אַלְפֵי זוּזֵי בֵּי חוֹזָאֵי, אַקְנִינְהוּ נִיהֲלֵיהּ לְרַב שְׁמוּאֵל בַּר אַבָּא אַגַּב אַסִּיפָּא דְּבֵיתֵיהּ. כִּי אָתָא, נָפַק לְאַפֵּיהּ עַד תְּוָאךְ.
נָתַן לוֹ אֶת הַקֶּרֶן וְכוּ'. אַלְמָא חוֹמֶשׁ מְמוֹנָא הוּא, וְאִם מֵיֵּית – מְשַׁלְּמִי לֵיהּ יוֹרְשִׁין.
וּתְנַן נָמֵי: נָתַן אֶת הַקֶּרֶן וְנִשְׁבַּע עַל הַחוֹמֶשׁ – הֲרֵי מוֹסִיף חוֹמֶשׁ עַל חוֹמֶשׁ. אַלְמָא חוּמְשָׁא מְמוֹנָא הוּא.
וְתַנְיָא נָמֵי הָכִי: הַגּוֹזֵל אֶת חֲבֵירוֹ, וְנִשְׁבַּע לוֹ, וָמֵת – יוֹרְשִׁין מְשַׁלְּמִים קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ, וּפְטוּרִין מִן הָאָשָׁם.

וְיוֹרְשִׁין בְּנֵי שַׁלּוּמֵי חוּמְשָׁא דַּאֲבוּהוֹן הָווּ – אַלְמָא חוֹמֶשׁ מָמוֹנָא הוּא, וּבָעֵי שַׁלּוּמֵי יוֹרְשִׁין.
וּרְמִינְהוּ, עֲדַיִין אֲנִי אוֹמֵר: אֵימָתַי אֵינוֹ מְשַׁלֵּם חוֹמֶשׁ עַל גֶּזֶל אָבִיו – בִּזְמַן שֶׁלֹּא נִשְׁבַּע לֹא הוּא וְלֹא אָבִיו;
הוּא וְלֹא אָבִיו, אָבִיו וְלֹא הוּא, הוּא וְאָבִיו – מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״אֲשֶׁר גָּזָל וַאֲשֶׁר עָשָׁק״ – וְהוּא לֹא גָּזַל וְלֹא עָשַׁק.
אָמַר רַב נַחְמָן: לָא קַשְׁיָא; כָּאן שֶׁהוֹדָה, כָּאן שֶׁלֹּא הוֹדָה.
אִי לֹא הוֹדָה, קֶרֶן נָמֵי לָא מְשַׁלֵּם! וְכִי תֵּימָא: הָכִי נָמֵי דְּלָא מְשַׁלֵּם; וְהָא מִדְּקָא מְהַדַּר אַחוֹמֶשׁ – לְמֵימְרָא דְּקֶרֶן מְשַׁלֵּם!
וְעוֹד תַּנְיָא, וַעֲדַיִין אֲנִי אוֹמֵר: אֵימָתַי הוּא מְשַׁלֵּם קֶרֶן עַל גֶּזֶל אָבִיו – בִּזְמַן שֶׁנִּשְׁבַּע הוּא וְאָבִיו. אָבִיו וְלֹא הוּא, הוּא וְלֹא אָבִיו, לֹא הוּא וְלֹא אָבִיו – מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: גְּזֵילָה וַעוֹשֶׁק, אֲבֵידָה וּפִקָּדוֹן – יֵשׁ תַּלְמוּד.
וְיָתֵיב רַב הוּנָא וְקָאָמַר לְהָא שְׁמַעְתָּא. אָמַר לֵיהּ רַבָּה בְּרֵיהּ: ״יֵשׁ תַּלְמוּד״ קָאָמַר מָר, אוֹ ״יְשׁ תַּלְמוּד״ קָאָמַר מָר? אָמַר לֵיהּ: ״יֵשׁ תַּלְמוּד״ קָאָמֵינָא, וּמֵרִיבּוּיָא דְּקְרָאֵי אָמַרִי.
אֶלָּא מַאי ״לֹא הוֹדָה״? לֹא הוֹדָה אָבִיו, וְהוֹדָה בְּנוֹ.
וְנִתַּייֵב בְּנוֹ חוֹמֶשׁ אַשְׁבּוּעָה דִּידֵיהּ! אָמְרִי: בְּשֶׁאֵין גְּזֵילָה קַיֶּימֶת. אִי בְּשֶׁאֵין גְּזֵילָה קַיֶּימֶת, אֲפִילּוּ קֶרֶן נָמֵי לָא מְשַׁלֵּם! לָא צְרִיכָא, דְּאִיכָּא אַחֲרָיוּת.
וְכִי אִיכָּא אַחֲרָיוּת נָכְסִים מַאי הֲווּ? מִלְוָה עַל פֶּה הִיא, וּמִלְוָה עַל פֶּה אֵינוֹ גּוֹבֶה לֹא מִן הַיּוֹרְשִׁין וְלֹא מִן הַלָּקוֹחוֹת!
אָמְרִי:

דף קה.

בְּשֶׁעָמַד בַּדִּין. אִי בְּשֶׁעָמַד בַּדִּין, אֲפִילּוּ חוֹמֶשׁ נָמֵי מְשַׁלֵּם! אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: לְפִי שֶׁאֵין מְשַׁלְּמִין חוֹמֶשׁ עַל כְּפִירַת שִׁעְבּוּד קַרְקָעוֹת.
רָבָא אָמַר: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה דִּיסַקְיָיא שֶׁל אָבִיו מוּפְקֶדֶת בְּיַד אֲחֵרִים; קֶרֶן מְשַׁלֵּם – דְּהָא אִיתֵּיהּ, חוֹמֶשׁ לָא מְשַׁלֵּם – דְּכִי אִישְׁתְּבַע בְּקוּשְׁטָא אִישְׁתְּבַע, דְּהָא לָא הָווּ יָדַע.
חוּץ מִפָּחוֹת שָׁווּה פְּרוּטָה בַּקֶּרֶן כּוּ'. אָמַר רַב פָּפָּא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁאֵין גְּזֵילָה קַיֶּימֶת, אֲבָל גְּזֵילָה קַיֶּימֶת – צָרִיךְ לֵילֵךְ אַחֲרָיו; חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא תִּיפָּקֵר.
אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב פָּפָּא: לָא שָׁנָא גְּזֵילָה קַיֶּימֶת וְלָא שָׁנָא שֶׁאֵין גְּזֵילָה קַיֶּימֶת – אֵינוֹ צָרִיךְ לֵילֵךְ אַחֲרָיו; לְשֶׁמָּא תִּיפָּקֵר לָא חָיְישִׁינַן.

אָמַר רָבָא: גָּזַל שָׁלֹשׁ אֲגוּדוֹת בְּשָׁלֹשׁ פְּרוּטוֹת, וְהוּזְלוּ וְעָמְדוּ עַל שְׁתַּיִם; אִם הֶחְזִיר לוֹ שְׁתַּיִם – חַיָּיב לְהַחֲזִיר לוֹ אַחֶרֶת. וְתַנָּא תּוּנָא: גָּזַל חָמֵץ וְעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח – אוֹמֵר לוֹ: ״הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ״.

טַעְמָא דְּאִיתֵיהּ בְּעֵינֵיהּ; הָא לֵיתֵיהּ בְּעֵינֵיהּ, אַף עַל גַּב דְּהַשְׁתָּא לָאו מָמוֹנָא, כֵּיוָן דְּמֵעִיקָּרָא מָמוֹנָא הוּא – בָּעֵי שַׁלּוֹמֵי; הָכָא נָמֵי, אַף עַל גַּב דְּהַשְׁתָּא לֹא שָׁוֶה פְּרוּטָה [כֵּיוָן דְּמֵעִיקָּרָא הָוֵי שָׁוֶה פְּרוּטָה] – בָּעֵי שַׁלּוֹמֵי.

בָּעֵי רָבָא: גָּזַל שְׁתֵּי אֲגוּדוֹת, בִּפְרוּטָה וְהֶחְזִיר לוֹ אַחַת מֵהֶן – מַהוּ? מִי אָמְרִינַן: הַשְׁתָּא לֵיכָּא גְּזֵילָה; אוֹ דִלְמָא, הָא לָא [אַ]הְדַר גְּזֵילָה דַּהֲוַאי גַּבֵּיהּ?

הֲדַר פַּשְׁטַהּ: גְּזֵילָה אֵין כָּאן, הֲשָׁבָה אֵין כָּאן. אִי גְּזֵילָה אֵין כָּאן – הֲשָׁבָה יֵשׁ כָּאן! הָכִי קָאָמַר: אַף עַל פִּי שֶׁגְּזֵילָה אֵין כָּאן, מְצַוֹת הֲשָׁבָה אֵין כָּאן.

וְאָמַר רָבָא, הֲרֵי אָמְרוּ: נָזִיר שֶׁגִּילַּח וְשִׁייֵר שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת – לֹא עָשָׂה וְלֹא כְלוּם; בָּעֵי רָבָא: גִּילַּח אַחַת וְנִשְׁרָה אַחַת, מַהוּ? אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא מְדִיפְתִּי לְרָבִינָא: נָזִיר שֶׁגִּילַּח אַחַת אַחַת קָא מִבָּעְיָא לֵיהּ לְרָבָא?!

אָמַר לֵיהּ: לָא צְרִיכָא, כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁרָ[ה] אַחַת מֵהֶן, וְגִילַּח אַחַת; מִי אָמְרִינַן: הַשְׁתָּא מִיהַת הָא לֵיכָּא שִׁיעוּר; אוֹ דִלְמָא, הָא לָאו גִּילּוּחַ הוּא – דְּמֵעִיקָּרָא הָא שַׁייֵר שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, וְהַשְׁתָּא כִּי גִּילַּח לָא הָוֵי שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת?

הֲדַר פַּשְׁטַהּ: שֵׂעָר אֵין כָּאן, גִּילּוּחַ אֵין כָּאן. אִי שֵׂעָר אֵי כָּאן – גִּילּוּחַ יֵשׁ כָּאן! הָכִי קָאָמַר: אַף עַל פִּי שֶׁשֵּׂעָר אֵין כָּאן, מִצְוַת גִּילּוּחַ אֵין כָּאן.

וְאָמַר רָבָא, הֲרֵי אָמְרוּ: חֲבִית שֶׁנִּיקְּבָה, וּסְתָמוּהָ שְׁמָרִים – הִצִּילוּהָ. בָּעֵי רָבָא: אֲנַף חֲצָיָהּ, מַהוּ?

אָמַר לֵיהּ רַב יִימַר לְרַב אָשֵׁי: לָאו מִשְׁנָתֵנוּ הִיא זוֹ? דִּתְנַן: חֲבִית שֶׁנִּיקְּבָה וּסְתָמוּהָ שְׁמָרִים – הִצִּילוּהָ. פְּקָקָהּ בִּזְמוֹרָה – עַד שֶׁיִּמָּרַח. הָיוּ בָהּ שְׁתַּיִם – עַד שֶׁיִּמָּרַח מִן הַצְּדָדִים, וּבֵין זְמוֹרָה לַחֲבֶירְתָּהּ.

טַעְמָא דְּמָרַח, הָא לָא מָרַח – לָא; אַמַּאי? וְתֵיהָוֵי כִּי אֲנַף חֲצָיָהּ!

אָמְרִי: הָכִי הַשְׁתָּא?! הָתָם – אִי לָא מָרַח לָא קָאֵי, אֲנַף חֲצָיָהּ – בְּמִידֵּי דְּקָאֵי קָאֵי.

וְאָמַר רָבָא, הֲרֵי אָמְרוּ: גָּזַל חָמֵץ וְעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח – אוֹמֵר לוֹ: ״הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ״. בָּעֵי רָבָא:

דף קה:

נִשְׁבַּע עָלָיו, מַהוּ? מִי אָמְרִינַן: כֵּיוָן דְּאִי מִיגְּנַב בָּעֵי שַׁלּוֹמֵי לֵיהּ – מָמוֹנָא קָא כָפַר לֵיהּ; אוֹ דִלְמָא, הַשְׁתָּא מִיהַת הָא מַנַּח וְעַפְּרָא בְּעָלְמָא הוּא, וְלָא כָפַר לֵיהּ מָמוֹנָא?

מִילְתָא דְּאִיבַּעְיָא לֵיהּ לְרָבָא, פְּשִׁיטָא לֵיהּ לְרַבָּה – דְּאָמַר רַבָּה: ״שׁוֹרִי גָּנַבְתָּ״, וְהוּא אוֹמֵר: ״לֹא גָּנַבְתִּי״;

״מָה טִיבוֹ אֶצְלְךָ?״ ״שׁוֹמֵר חִנָּם אֲנִי עָלָיו״ – חַיָּיב, שֶׁהֲרֵי פָּטַר עַצְמוֹ מִגְּנֵיבָה וַאֲבֵידָה.

״שׁוֹמֵר שָׂכָר אֲנִי עָלָיו״ – חַיָּיב, שֶׁהֲרֵי פָּטַר עַצְמוֹ מִשְּׁבוּרָה וּמֵתָה.

״שׁוֹאֵל אֲנִי עָלָיו״ – חַיָּיב, שֶׁהֲרֵי פָּטַר עַצְמוֹ מִמֵּתָה מֵחֲמַת מְלָאכָה.

אַלְמָא אַף עַל גַּב דְּהָא קָאֵים – כֵּיוָן דְּאִי מֵיגְנֵיב מָמוֹנָא קָא כָפַר, הַשְׁתָּא נָמֵי מָמוֹנָא קָא כָפַר; הָכָא נָמֵי, אַף עַל גַּב דַּעֲפָרָא בְּעָלְמָא הוּא – כֵּיוָן דְּאִי מֵיגְנֵיב בָּעֵי שַׁלּוֹמֵי לֵיהּ מָמוֹנָא מְעַלְיָא, הַשְׁתָּא נָמֵי מָמוֹנָא קָא כָפַר לֵיהּ.

יָתֵיב רָבָא וְקָאָמַר לְהָא שְׁמַעְתָּא. אֵיתִיבֵיהּ רַב עַמְרָם לְרָבָא: ״וְכִחֵשׁ בָּהּ״ – פָּרָט לְמוֹדֶה בָּעִיקָּר.

כֵּיצַד? ״שׁוֹרִי גָּנַבְתָּ״, וְהוּא אוֹמֵר: ״לֹא גָּנַבְתִּי״;

״מָה טִיבוֹ אֶצְלְךָ?״ ״אַתָּה מְכַרְתּוֹ לִי״; ״אַתָּה נָתַתּוֹ לִי בְּמַתָּנָה״; ״אֲבִיךָ מָכְרוֹ לִי״; ״אֲבִיךָ נָתַנוֹ לִי בְּמַתָּנָה״; ״אַחַר פָּרַתִּי רָץ״; ״מֵאֵלַיו בָּא אֶצְלִי״; ״תּוֹעֶה בַּדֶּרֶךְ מְצָאתִיו״; ״שׁוֹמֵר חִנָּם אֲנִי עָלָיו״; ״שׁוֹמֵר שָׂכָר אֲנִי עָלָיו״; ״שׁוֹאֵל אֲנִי עָלָיו״ – וְנִשְׁבַּע וְהוֹדָה; יָכוֹל יְהֵא חַיָּיב? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְכִחֵשׁ בָּהּ״ – פָּרָט לְמוֹדֶה בָּעִיקָּר.

אָמַר לֵיהּ: תְּדוֹרָא! כִּי תַּנְיָא הָהִיא – דְּקָאָמַר לֵיהּ: ״הֵילְךְ״, כִּי קָאָמֵינָא – דְּקָיְימָא בַּאֲגַם.

״אַתָּה מְכַרְתּוֹ לִי״ – מַאי מוֹדֶה בָּעִיקָּר אִיכָּא? לָא צְרִיכָא, דְּאָמַר לֵיהּ: ״לֹא נָתַתִּי לְךָ דָּמַי, שְׁקֹל תּוֹרְךָ וְזִיל״.

״אַתָּה נְתַתּוֹ לִי״; ״אֲבִיךָ נְתָנוֹ לִי״ – מַאי מוֹדֶה בָּעִיקָּר אִיכָּא? דְּאָמַר לֵיהּ: ״עַל מְנָת דְּעָבֵידְנָא לָךְ נְיָיחּ דְּנַפְשָׁא, וְלָא עָבַדִי לָךְ, שְׁקֹל תּוֹרְךָ וְזִיל״.

״תּוֹעֶה בַּדֶּרֶךְ מְצָאתִיו״ – לֵימָא: אִיבְּעִי לָךְ לְאַהֲדוּרֵיהּ לִי! אָמַר אֲבוּהּ דִּשְׁמוּאֵל, בְּאוֹמֵר: ״שְׁבוּעָה – אֲבֵידָה מָצָאתִי, וְלֹא הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁהִיא שֶׁלְּךָ שֶׁאַחְזִירֶנָּה לָךְ״.

תַּנְיָא, אָמַר בֶּן עַזַּאי: שָׁלֹשׁ שְׁבוּעוֹת הֵן – הִכִּיר בָּהּ וְלֹא בְּמוֹצְאָהּ, בְּמוֹצְאָהּ וְלֹא בָהּ, לֹא בָהּ וְלֹא בְּמוֹצְאָהּ.

לֹא בָהּ וְלֹא בְּמוֹצְאָהּ?! קוּשְׁטָא אִשְׁתְּבַע! אֵימָא: בָּהּ וּבְמוֹצְאָהּ.

לְמַאי הִלְכְתָא? רַב אַמֵּי אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: לְפִטּוּר, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: לְחִיּוּב.

וּבְפָלוּגְתָּא דְּהָנֵי תַּנָּאֵי, דְּתַנְיָא: הַמַּשְׁבִּיעַ עַד אֶחָד – פָּטוּר, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן מְחַיֵּיב.

בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי? מָר סָבַר: דָּבָר הַגּוֹרֵם לְמָמוֹן – כְּמָמוֹן דָּמֵי, וּמָר סָבַר: לָאו כְּמָמוֹן דָּמֵי.

אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: הַכּוֹפֵר בְּפִקָּדוֹן – נַעֲשֶׂה עָלָיו גַּזְלָן, וְחַיָּיב בָּאוֹנְסִין. וְתַנָּא תּוּנָא: ״וְכִחֵשׁ בָּהּ״ – לְמַדְנוּ עוֹנֶשׁ. אַזְהָרָה מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״לֹא תְכַחֲשׁוּ״. מַאי, לָאו לְעוֹנֶשׁ מָמוֹן?

לָא, לְעוֹנֶשׁ שְׁבוּעָה. הָא מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא וְאִישְׁתְּבַע, מִכְּלָל דְּרֵישָׁא דִּלְאָ אִישְׁתְּבַע – דְּקָתָנֵי סֵיפָא: "וְנִשְׁבַּע עַל שֶׁקֶר" – לָמַדְנוּ עוֹנֶשׁ. אַזְהָרָה מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "לֹא תִשָּׂקְרוּ". וּמִדְּסֵיפָא דְּאִישְׁתְּבַע, רֵישָׁא דְּלָא אִישְׁתְּבַע!

אָמְרִי: אִידֵּי וְאִידֵּי דְּאִישְׁתְּבַע; כָּאן שֶׁהוֹדָה, כָּאן שֶׁבָּאוּ עֵדִים. אֶתוֹ עֵדִים – חַיָּיב בְּאוּנְסִין. אוֹדוֹיֵי אוֹדֵי – חַיָּיב בְּקֶרֶן וְחוֹמֶשׁ וְאָשָׁם.

מֵתִיב רָמֵי בַּר חָמָא: וְשֶׁכָּנֶגְדּוֹ חָשׁוּד עַל הַשְּׁבוּעָה – כֵּיצַד? אֶחָד שְׁבוּעַת הָעֵדוּת, וְאֶחָד שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן, וַאֲפִילּוּ שְׁבוּעַת שָׁוְא.

וְאִם אִיתָא, בְּכְפִירָה הוּא דְּאִיפְּסִיל לֵיהּ!

אָמְרִי: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – דְּקָאֵי בַּאֲגַם, דְּלָאו כְּפִירָה הוּא; דְּסָבַר: אִשְׁתְּמִיטְנָא לֵיהּ אַדְאָזֵילְנָא וּמַיְיתֵינָא לֵיהּ.

תִּדַּע, דְּאָמַר רַב אִידִי בַּר אָבִין: הַכּוֹפֵר בְּמִלְוָה – כָּשֵׁר לְעֵדוּת.

דף קו.

בְּפִקָּדוֹן – פָּסוּל לְעֵדוּת.

וְהָאָמַר אִילְפָא: שְׁבוּעָה קוֹנָה: שְׁבוּעָה הֵיא דְּקָנְיָא, אֲבָל כְּפִירָה לָא קָנְיָא! הָכָא נָמֵי – דְּקָיְימָא בַּאֲגַם.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: מַאי "שְׁבוּעָה קוֹנָה" – כִּדְרַב הוּנָא; דְּאָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: "מָנָה לִי בְּיָדְךָ", וְהַלָּה אוֹמֵר: "אֵין לְךָ בְּיָדִי"; וְנִשְׁבַּע, וְאַחַר כָּךְ בָּאוּ עֵדִים – פָּטוּר, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְלָקַח בְּעָלָיו וְלֹא יְשַׁלֵּם" – כֵּיוָן שֶׁקִּבְּלוּ הַבְּעָלִים שְׁבוּעָה, שׁוּב אֵין מְשַׁלֵּם מָמוֹן.

גּוּפָא. אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: "מָנָה לִי בְּיָדְךָ", וְהַלָּה אוֹמֵר: "אֵין לְךָ בְּיָדִי כְּלוּם"; וְנִשְׁבַּע, וּבָאוּ עֵדִים – פָּטוּר, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְלָקַח בְּעָלָיו וְלֹא יְשַׁלֵּם" – כֵּיוָן שֶׁקִּבְּלוּ בְּעָלִים שְׁבוּעָה, שׁוּב אֵין מְשַׁלְּמִין מָמוֹן.

אָמַר רָבָא: מִסְתַּבְּרָא מִילְּתֵיהּ דְּרַב – בְּמִלְוָה, דִּלְהוֹצָאָה נִיתְּנָה; אֲבָל פִּקָּדוֹן – בְּרִשׁוּתֵיהּ דְּמָרֵיהּ קָאֵי. וְהָאֱלֹהִים – אָמַר רַב אֲפִילּוּ בְּפִקָּדוֹן; דְּכִי כְּתִיב קְרָא – בְּפִקָּדוֹן כְּתִיב.

יָתֵיב רַב נַחְמָן וְקָאָמַר לְהָא שְׁמַעְתָּא. אֵיתִיבֵיהּ רַב אַחָא בַּר מְנְיוֹמֵי לְרַב נַחְמָן: "הֵיכָן פִּקְדוֹנִי?" אָמַר לוֹ: "אָבַד". "מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי", וְאָמַר: "אָמֵן", וְהָעֵדִים מְעִידִים אוֹתוֹ שֶׁאָכָלוֹ – מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן. הוֹדָה מֵעַצְמוֹ – מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ וְאָשָׁם!

אָמַר לֵיהּ רַב נַחְמָן: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן דְּנִשְׁבַּע חוּץ לְבֵית דִּין. אָמַר לֵיהּ: אִי הָכִי, אֵימָא סֵיפָא: "הֵיכָן פִּקְדוֹנִי"? אָמַר לוֹ: "נִגְנַב". "מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי", וְאָמַר: "אָמֵן", וְהָעֵדִים מְעִידִים אוֹתוֹ שֶׁגְּנָבוֹ – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל. הוֹדָה מֵעַצְמוֹ – מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ וְאָשָׁם. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ חוּץ לְבֵית דִּין, מִי אִיכָּא כֶּפֶל?

אֲמַר לֵיהּ, יָכֵילְנָא לְשַׁנּוֹיֵי לָךְ: רֵישָׁא חוּץ לְבֵית דִּין, וְסֵיפָא בְּבֵית דִּין; מִיהוּ שִׁינּוּיָא דְּחִיקָא לָא מְשַׁנֵּינָא לָךְ. אִידֵּי וְאִידֵּי בְּבֵית דִּין – וְלָא קַשְׁיָא; כָּאן בְּקַפָּץ, כָּאן בְּשֶׁלֹּא קָפַץ.

אֲמַר לֵיהּ רָמֵי בַּר חָמָא לְרַב נַחְמָן: מִכְּדֵי דְּרַב לָא סְבִירָא לָךְ, מַשְׁכּוֹנֵי נַפְשָׁךְ אַדְּרַב לְמָה לָךְ? אֲמַר לֵיהּ: לְפָרוֹשֵׁי לְדְרַב, דְּרַב הָכִי מְתָרֵץ לַהּ לְמַתְנִיתִין.

וְהָא רַב קָרֵא קָאָמַר! אָמְרִי: קָרֵא לְ"כָל הַנִּשְׁבָּעִין שֶׁבַּתּוֹרָה – נִשְׁבָּעִין וְלֹא מְשַׁלְּמִין" הוּא דַּאֲתָא, "וְלָקַח בְּעָלָיו וְלֹא יְשַׁלֵּם" – מִי שֶׁעָלָיו לְשַׁלֵּם, הוּא נִשְׁבָּע.

מֵתִיב רַב הַמְנוּנָא: הִשְׁבִּיעַ עָלָיו חֲמִשָּׁה פְּעָמִים, בֵּין בִּפְנֵי בֵית דִּין וּבֵין שֶׁלֹּא בִּפְנֵי בֵית דִּין, וְכָפַר עָלָיו – חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: מָה טַעַם? הוֹאִיל וְיָכוֹל לַחֲזוֹר וּלְהוֹדוֹת!

וְהָכָא, קַפָּץ לָא מָצֵית אָמְרַתְּ – "הִשְׁבִּיעַ עָלָיו" קָתָנֵי; חוּץ לְבֵית דִּין לָא מָצֵית אָמְרַתְּ – "בִּפְנֵי בֵית דִּין" קָתָנֵי!

הוּא מוֹתֵיב לַהּ, וְהוּא מְפָרֵק לַהּ; לְצָדְדִין קָתָנֵי: הִשְׁבִּיעַ עָלָיו – חוּץ לְבֵית דִּין, וּבְבֵית דִּין – קַפָּץ.

מֵתִיב רָבָא: בַּעַל הַבַּיִת שֶׁטָּעַן טַעֲנַת גַּנָּב בִּפְקִדּוֹן וְנִשְׁבַּע, וְהוֹדָה, וּבָאוּ עֵדִים – אִם עַד שֶׁלֹּא בָּאוּ עֵדִים הוֹדָה, מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ וְאָשָׁם; וְאִם מִשֶּׁבָּאוּ עֵדִים הוֹדָה, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל וְאָשָׁם.

וְהָכָא חוּץ לְבֵית דִּין וְקַפָּץ לָא מָצֵית אָמְרַתְּ – "כֶּפֶל" קָתָנֵי!

אֶלָּא אָמַר רָבָא: כֹּל הוֹדָה, לָא שְׁנָא טוֹעֵן טַעֲנַת אָבַד, וְלָא שְׁנָא טוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב – נָמֵי לָא אָמַר רַב, דְּהָא כְּתִיב "וְהִתְוַדָּה" – דְּבָעֵי שַׁלּוֹמֵי קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ.

טוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב וּבָאוּ עֵדִים נָמֵי לָא אָמַר רַב – דְּהָא כְּתִיב תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל. כִּי קָאָמַר, כְּגוֹן שֶׁטּוֹעֵן טַעֲנַת אָבַד, וְנִשְׁבַּע וְלֹא הוֹדָה, וּבָאוּ עֵדִים.

אֲזַל רַב גַּמְדָא, וְאָמְרַהּ לִשְׁמַעְתָּא קַמֵּיהּ דְּרַב אַשֵׁי. אֲמַר לֵיהּ: הַשְׁתָּא וּמָה רַב הַמְנוּנָא, תַּלְמִידֵיהּ דְּרַב – וְיָדַע דְּאָמַר רַב הוֹדָה, וְקָמוֹתֵיב הוֹדָה; וְאַתְּ אָמְרַתְּ: הוֹדָה לָא אָמַר רַב?!

אֲמַר לֵיהּ רַב אַחָא סָבָא לְרַב אַשֵׁי, רַב הַמְנוּנָא הָכִי קָא קַשְׁיָא לֵיהּ:

דף קו:

אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא נִשְׁבַּע – כִּי אָתוֹ עֵדִים מֵיחַיַּיב, אַמְטוּ לְהָכִי מְחַיְּיבִינַן לֵיהּ קְרֶקַע אַשְׁבּוּעָה בְּתָרֵייתָא, הוֹאִיל וְיָכוֹל לַחֲזוֹר וּלְהוֹדוֹת;

אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ כִּי אָתוֹ עֵדִים פָּטוּר, מִי אִיכָּא מִידֵּי דְּאִילּוּ אָתוּ סָהֲדֵי וּמַסְהֲדֵי בֵּיהּ – פָּטוּר, וַאֲנַן נֵיקוּ נְיחַיְּיבֵיהּ קְרֶקַע אַשְׁבּוּעָה הוֹאִיל וְיָכוֹל לַחֲזוֹר וּלְהוֹדוֹת?! הַשְׁתָּא מִיהַת לָא אוֹדִי!

אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַטּוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב בְּפִקָּדוֹן – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל. טָבַח וּמָכַר – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה.

הוֹאִיל וְגַנָּב מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, וְטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל – מָה גַּנָּב, שֶׁהוּא מְשַׁלֵּם כֶּפֶל, טָבַח וּמָכַר מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה; אַף טוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב בְּפִקָּדוֹן, כְּשֶׁהוּא מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, טָבַח וּמָכַר מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה.

מָה לְגַנָּב – שֶׁכֵּן מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל שֶׁלֹּא בִּשְׁבוּעָה, תֹּאמַר בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב – שֶׁאֵין מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה?!

אָמְרִי: הֵיקֵישָׁא הִיא, וְאֵין מְשִׁיבִין עַל הֵיקֵישָׁא.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר חַד בְּגַנָּב וְחַד בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב, שַׁפִּיר. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר הַאי "אִם יִמָּצֵא הַגַּנָּב", וְ"אִם לֹא יִמָּצֵא" – תַּרְוַיְיהוּ בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב; מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

אָמְרִי: "גַּנָּב–הַגַּנָּב".

אִיתְיְבֵיהּ רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא לְרַבִּי יוֹחָנָן: "הֵיכָן שׁוֹרִי?" "נִגְנַב". "מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי", וְאָמַר: "אָמֵן", וְהֶעֱדִים מְעִידִים אוֹתוֹ שֶׁאָכָלוֹ – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל. וְהָא הָכָא, דְּאִי אֶפְשָׁר לְכַזַּית בָּשָׂר בְּלֹא שְׁחִיטָה, וְקָתָנֵי: מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל; תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל – אִין, תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה – לָא!

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁאָכָלוֹ נְבֵילָה.

וְלִישַׁנֵּי לֵיהּ כְּגוֹן שֶׁאָכָלוֹ טְרֵיפָה! כְּרַבִּי מֵאִיר, דְּאָמַר: שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה – שְׁמָהּ שְׁחִיטָה.

וְלִישַׁנֵּי לֵיהּ בְּבֶן פְּקוּעָה! כְּרַבִּי מֵאִיר, דְּאָמַר: בֶּן פְּקוּעָה טָעוּן שְׁחִיטָה.

וְלִישַׁנֵּי לֵיהּ כְּגוֹן שֶׁעָמַד בַּדִּין, וְאָמְרוּ לוֹ: "צֵא תֵּן לוֹ"! דְּהָא אָמַר רָבָא: "צֵא תֵּן לוֹ", טָבַח וּמָכַר – פָּטוּר. מַאי טַעְמָא? כֵּיוָן דְּסַסְקֵיהּ לְמִילְּתֵיהּ, וְטָבַח וּמָכַר – הֲוֵי גַּזְלָן, וְגַזְלָן לָא מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה.

"חַיָּיב אַתָּה לִיתֵּן לוֹ", וְטָבַח וּמָכַר – חַיָּיב. מַאי טַעְמָא? כֹּל כַּמָּה דְּלָא פְּסִיקָא לֵיהּ מִילְּתָא, אַכַּתִּי גַּנָּב הוּא.

אָמְרִי: וְלִיטַעְמֵיךְ, לִישַׁנֵּי לֵיהּ בְּשׁוּתָּף שֶׁטָּבַח שֶׁלֹּא מִדַּעַת חֲבֵירוֹ! אֶלָּא חֲדָא מִתְּרֵי וּתְלָתָא נָקֵט.

וְאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַטּוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב בַּאֲבֵידָה, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל. מַאי טַעְמָא? דִּכְתִיב: "עַל כָּל אֲבֵדָה אֲשֶׁר יֹאמַר".

אִיתְיְבֵיהּ רַבִּי אַבָּא בַּר מָמָל לְרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא: "כִּי יִתֵּן אִישׁ" – אֵין נְתִינַת קָטָן כְּלוּם. וְאֵין לִי אֶלָּא שֶׁנְּתָנוֹ כְּשֶׁהוּא קָטָן, וּתְבָעוֹ כְּשֶׁהוּא קָטָן; נְתָנוֹ כְּשֶׁהוּא קָטָן וּתְבָעוֹ כְּשֶׁהוּא

גָּדוֹל – מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְּבַר שְׁנֵיהֶם" – עַד שֶׁתְּהֵא נְתִינָה וּתְבִיעָה שָׁוִין כְּאֶחָד.

וְאִם אִיתָא, תְּיהְוֵי נָמֵי כַּאֲבִידָה! אֲמַר לֵיהּ: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁאָכְלוֹ כְּשֶׁהוּא קָטָן. אֲבָל כְּשֶׁהוּא גָּדוֹל מַאי, הָכִי נָמֵי דִּמְשַׁלֵּם? אִי הָכִי, אַדִּתְנָא: עַד שֶׁתְּהֵא נְתִינָה וּתְבִיעָה שָׁוִין כְּאֶחָד, לִיתְנֵי: עַד שֶׁתְּהֵא אֲכִילָה וּתְבִיעָה שָׁוִין כְּאֶחָד! אָמַר לֵיהּ, תְּנִי: עַד שֶׁתְּהֵא אֲכִילָה וּתְבִיעָה שָׁוִין כְּאֶחָד.

רַב אָשֵׁי אָמַר: לָא דָּמֵי; אֲבִידָה – קָא אָתְיָא מִכֹּחַ בֶּן דַּעַת, וְהָא – לָא אָתְיָא מִכֹּחַ בֶּן דַּעַת.

וְאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַטּוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב בְּפִקָּדוֹן, אֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁיִּכְפּוֹר בְּמִקְצָת וְיוֹדֶה בְּמִקְצָת. מַאי טַעְמָא? דְּאָמַר קְרָא: "כִּי הוּא זֶה". וּפְלִיגָא דְּרַבִּי חִיָּיא בַּר יוֹסֵף – דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר יוֹסֵף:

דף קז.

עֵירוּב פָּרָשִׁיּוֹת כָּתוּב כָּאן, וְכִי כְּתִיב: "כִּי הוּא זֶה" – אַמִּלְוָה הוּא דִּכְתִיב. וּמַאי שְׁנָא מִלְוָה? כִּדְרַבָּה – דְּאָמַר רַבָּה, מִפְּנֵי מָה אָמְרָה תּוֹרָה: מוֹדֶה בְּמִקְצָת הַטַּעֲנָה יִשָּׁבַע? חֶזְקָה אֵין אָדָם מֵעִיז פָּנָיו בִּפְנֵי בַּעַל חוֹבוֹ; וְהַאי – בְּכוּלֵּי[הּ] בָּעֵי דְּנִכְפְּרֵיהּ, וְהַאי דְּלָא כַּפְּרֵיהּ – מְשׁוּם דְּאֵין אָדָם מֵעִיז פָּנָיו.

וּבְכוּלֵּי[הּ] בָּעֵי דְּלוֹדֵי לֵיהּ, וְהַאי דְּכָפַר לֵיהּ בְּמִקְצָת – סָבַר: אִי מוֹדֵינָא לֵיהּ בְּכוּלֵּיהּ – תָּבַע לִי בְּכוּלֵּיהּ; אֵישְׁתְּמִיט לֵי[הּ] מִיהָא הַשְׁתָּא אַדְּהָווּ לִי זוּזֵי, וּפְרַעְנָא. הִלְכָךְ רְמָא רַחֲמָנָא שְׁבוּעָה עִילָּוֵיהּ – כִּי הֵיכִי דְּלוֹדֵי לֵיהּ בְּכוּלֵּיהּ.

וְגַבֵּי מִלְוָה הוּא דְּאִיכָּא לְמֵימַר הָכִי, אֲבָל גַּבֵּי פִּקָּדוֹן – מֵעִיז וּמֵעִיז.

תָּנֵי רָמֵי בַּר חָמָא: אַרְבָּעָה שׁוֹמְרִין

דף קז:

צָרִיכִין כְּפִירָה בְּמִקְצָת וְהוֹדָאָה בְּמִקְצָת, וְאֵלּוּ הֵן: שׁוֹמֵר חִנָּם וְהַשּׁוֹאֵל, נוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר.

אָמַר רָבָא: מַאי טַעְמָא דְּרָמֵי בַּר חָמָא? שׁוֹמֵר חִנָּם – בְּהֶדְיָא כְּתִיב בֵּיהּ: "כִּי הוּא זֶה". שׁוֹמֵר שָׂכָר – יָלֵיף "נְתִינָה"–"נְתִינָה" מִשּׁוֹמֵר חִנָּם.

שׁוֹאֵל – "וְכִי יִשְׁאַל", וְיָו מוֹסִיף עַל עִנְיַן רִאשׁוֹן. שׁוֹכֵר – אִי לְמַאן דְּאָמַר כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר, הַיְינוּ שׁוֹמֵר שָׂכָר; אִי לְמַאן דְּאָמַר כְּשׁוֹמֵר חִנָּם, הַיְינוּ שׁוֹמֵר חִנָּם.

וְאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר יוֹסֵף: הַטּוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב בְּפִקָּדוֹן, אֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁיִּשָּׁלַח בּוֹ יָד. מַאי טַעְמָא? ״וְנִקְרַב בַּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים, אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ״, מִכְּלָל דְּאִי שָׁלַח בָּהּ יָד – מִיחַיַּיב; לְמֵימְרָא דִּבְשָׁלַח בָּהּ יָד עָסְקִינַן.

אָמַר לְהוּ רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא, הָכִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּעוֹמֶדֶת עַל אֲבוּסָהּ שָׁנוּ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי זֵירָא לְרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא: דַּוְקָא בְּעוֹמֶדֶת עַל אֲבוּסָהּ קָאָמַר, אֲבָל שָׁלַח בָּהּ יָד – קָנָה, וּשְׁבוּעָה לָא מַהְנְיָא בֵּיהּ כְּלוּם; אוֹ דִלְמָא, אֲפִילּוּ עוֹמֶדֶת עַל אֲבוּסָהּ קָאָמַר?

אָמַר לֵיהּ: זוֹ לֹא שָׁמַעְתִּי, כֵּיוָצֵא בָּהּ שָׁמַעְתִּי; דְּאָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַטּוֹעֵן טַעֲנַת אָבֵד וְנִשְׁבַּע, וְחָזַר וְטָעַן טַעֲנַת גַּנָּב וְנִשְׁבַּע, וּבָאוּ עֵדִים – פָּטוּר. מַאי טַעְמָא, לְאוֹ מִשּׁוּם דְּקָנָה בִּשְׁבוּעָה רִאשׁוֹנָה?

אָמַר לֵיהּ: לָא, הוֹאִיל וְיָצָא יְדֵי בְּעָלִים בִּשְׁבוּעָה רִאשׁוֹנָה.

אִיתְּמַר נָמֵי, אָמַר רַבִּי אָבִין אָמַר רַבִּי אִילְעָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַטּוֹעֵן טַעֲנַת אֲבֵידָה בְּפִקָּדוֹן וְנִשְׁבַּע, וְחָזַר וְטָעַן טַעֲנַת גְּנֵיבָה וְנִשְׁבַּע, וּבָאוּ עֵדִים – פָּטוּר, הוֹאִיל וְיָצָא יְדֵי בְּעָלִים בִּשְׁבוּעָה רִאשׁוֹנָה.

אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: הַטּוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב בְּפִקָּדוֹן, כֵּיוָן שֶׁשָּׁלַח בּוֹ יָד – פָּטוּר. מַאי טַעְמָא? הָכִי קָאָמַר רַחֲמָנָא: ״וְנִקְרַב בַּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים, אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ וְגוֹ׳״, הָא שָׁלַח יָדוֹ – פָּטוּר.

אָמַר לֵיהּ רַב נַחְמָן, וַהֲלֹא שָׁלֹשׁ שְׁבוּעוֹת מַשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ: ״שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא פָּשַׁעְתִּי בָּהּ״; ״שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא שָׁלַחְתִּי בָּהּ יָדִי״; ״שְׁבוּעָה שֶׁאֵינָהּ בִּרְשׁוּתִי״. מַאי, לָאו ״שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא שָׁלַחְתִּי בָּהּ יָד״ – דְּוֻמְיָא דִּשְׁבוּעָה שֶׁאֵינָהּ בִּרְשׁוּתִי״? מָה ״שְׁבוּעָה שֶׁאֵינָהּ בִּרְשׁוּתִי״, כִּי מִיגַּלְיָא מִילְּתָא דְּאִיתֵּיהּ בִּרְשׁוּתֵיהּ – חַיָּיב; ״אַף שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא שָׁלַחְתִּי בָּהּ יָד״, כִּי מִיגַּלְיָא מִילְּתָא דִּשְׁלַח בָּהּ יָד – חַיָּיב!

אָמַר לֵיהּ: לָא; ״שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא שָׁלַחְתִּי בָּהּ יָד״ – דּוּמְיָא דְּ״שֶׁלֹּא פָּשַׁעְתִּי בָּהּ״. מָה ״שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא פָּשַׁעְתִּי בָּהּ״ – כִּי מִיגַּלְיָא מִילְּתָא דְּפָשַׁע בָּהּ, פָּטוּר מִכֻּפָּל; אַף ״שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא שָׁלַחְתִּי בָּהּ יָד״ – כִּי מִיגַּלְיָא מִילְּתָא דִּשְׁלַח בָּהּ יָד, פָּטוּר מִכֻּפָּל.

בָּעֵי רָמֵי בַּר חָמָא: מָמוֹן הַמְחַיְּיבוֹ כֻּפָּל פּוֹטְרוֹ מִן הַחוֹמֶשׁ, אוֹ דִלְמָא שְׁבוּעָה הַמְחַיֶּיבְתּוֹ כֻּפָּל פּוֹטַרְתּוֹ מִן הַחוֹמֶשׁ?

הֵיכִי דָּמֵי? כְּגוֹן שֶׁטָּעַן טַעֲנַת גַּנָּב וְנִשְׁבַּע, וְחָזַר וְטָעַן טַעֲנַת אָבֵד וְנִשְׁבַּע;

דף קח.

וּבָאוּ עֵדִים אַקַּמְיֵיתָא, וְהוֹדָה אַבַּתְרַיְיתָא. מַאי?

מָמוֹן הַמְחַיְּיבוֹ כֻּלָּם פּוֹטְרוֹ מִן הַחוֹמֶשׁ – וְהָא אִיחַיַּיב לֵיהּ עִילְוַיהּ כְּפֵילָא; אוֹ דִלְמָא שְׁבוּעָה הַמְחַיֶּיבְתּוֹ כֻּלָּם פּוֹטַרְתּוֹ מִן הַחוֹמֶשׁ – וְהָא שְׁבוּעָה בָּתְרֵייתָא, הוֹאִיל דְּלָא קָא מְחַיְּיבָא לֵיהּ כְּפֵילָא, תְּחַיְּיבֵיהּ חוּמְשָׁא?

אָמַר רָבָא: תָּא שְׁמַע, אָמַר לְאֶחָד מִן הַשּׁוּק: ״הֵיכָן שׁוֹרִי שֶׁגָּנַבְתָּ?״ וְהוּא אוֹמֵר: ״לֹא גָּנַבְתִּי״. ״מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי״, וְאָמַר: ״אָמֵן״. וְהָעֵדִים מְעִידִים אוֹתוֹ שֶׁגָּנָבוֹ – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל. וְאִם הוֹדָה מֵעַצְמוֹ – מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ וְאָשָׁם.

וְהָא הָכָא, עֵדִים הוּא דְּמְחַיְּיבִי לֵיהּ כְּפֵילָא; הוֹדָה מֵעַצְמוֹ – אִין, אֶבָל הוֹדָה אַחַר עֵדִים – לָא;

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ שְׁבוּעָה הַמְחַיֶּיבְתּוֹ כֻּלָּם פּוֹטַרְתּוֹ מִן הַחוֹמֶשׁ, אַמַּאי הוֹדָה אַחַר עֵדִים לָא? מִכְּדֵי הָא שְׁבוּעָה לָא קָא מְחַיְּיבָא לֵיהּ כְּפֵילָא, תְּחַיְּיבֵיהּ חוּמְשָׁא!

אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ: מָמוֹן הַמְחַיְּיבוֹ כֻּלָּם – פּוֹטְר(ת)וֹ מִן הַחוֹמֶשׁ? שְׁמַע מִינַּהּ.

בְּעֵי רָבִינָא: חוֹמֶשׁ וּכְפֵילָא בְּתַרֵי גַּבְרֵי, מַאי? הֵיכִי דָּמֵי? כְּגוֹן שֶׁמָּסַר שׁוֹרוֹ לִשְׁנֵי בְּנֵי אָדָם, וְטָעֲנוּ בּוֹ טַעֲנַת גַּנָּב. חַד נִשְׁבַּע וְהוֹדָה, וְחַד נִשְׁבַּע וּבָאוּ עֵדִים. מַאי?

מִי אָמְרִינַן: בְּחַד גַּבְרָא קָפִיד רַחֲמָנָא דְּלָא מְשַׁלֵּם חוּמְשָׁא וּכְפֵילָא; הַאי נְשַׁלֵּם כְּפֵילָא, וְהַאי נְשַׁלֵּם חוּמְשָׁא; אוֹ דִלְמָא, עִלְוֵי חַד מָמוֹנָא קָפִיד רַחֲמָנָא דְּלָא נְשַׁלֵּם עָלֵיהּ חוּמְשָׁא וּכְפֵילָא – וְהָכָא נָמֵי חַד מָמוֹנָא הוּא? תֵּיקוּ.

בָּעֵי רַב פָּפָּא: תְּרֵי חוּמְשֵׁי אוֹ תְּרֵי כְּפֵילֵי בְּחַד גַּבְרָא, מַאי? הֵיכִי דָּמֵי? שֶׁטָּעַן טַעֲנַת אָבַד, וְנִשְׁבַּע, וְהוֹדָה, וְחָזַר וְטָעַן טַעֲנַת אָבַד, וְנִשְׁבַּע, וְהוֹדָה. אִי נָמֵי, כְּגוֹן שֶׁטָּעַן טַעֲנַת גַּנָּב, וְנִשְׁבַּע, וּבָאוּ עֵדִים, וְחָזַר וְטָעַן טַעֲנַת גַּנָּב, וְנִשְׁבַּע, וּבָאוּ עֵדִים, מַאי?

מִי אָמְרִינַן: תְּרֵי גַּוְונֵי מָמוֹנָא קָאָמַר רַחֲמָנָא דְּלָא נִשְׁתַּלְּמוּ עִילְוֵי חַד מָמוֹנָא – וְהָכָא חַד גַּוְונָא הוּא; אוֹ דִלְמָא, תְּרֵי מָמוֹנֵי אָמַר רַחֲמָנָא דְּלָא לִשְׁתַּלְּמוּ עִילְוֵי חַד מָמוֹנָא – וְהָכָא נָמֵי תְּרֵי מָמוֹנֵי נִינְהוּ?

תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רָבָא: ״וַחֲמִשָּׁתָיו יֹסֵף עָלָיו״ – הַתּוֹרָה רִיבְּתָה חֲמִישִׁיּוֹת הָרִבֵּה לְקֶרֶן אַחַת! שְׁמַע מִינַּהּ.

תְּבָעוּהוּ בְּעָלִים לַשּׁוֹמֵר, וְנִשְׁבַּע, וְשִׁילֵּם, וְהוּכַּר הַגָּנָב – כֻּלָּם לְמִי? אַבָּיֵי אָמַר: לְבַעַל הַפִּקָּדוֹן, רָבָא אָמַר: לְמִי שֶׁהַפִּקָּדוֹן אֶצְלוֹ.

אַבָּיֵי אָמַר לְבַעַל הַפִּקָּדוֹן – כֵּיוָן דְּאַטְרְחֵיהּ בִּשְׁבוּעָה, לָא מַקְנֵי לֵיהּ כְּפֵילָא. רָבָא אָמַר לְמִי שֶׁהַפִּקָּדוֹן אֶצְלוֹ – כֵּיוָן דְּשִׁילֵּם, מַקְנֵי לֵיהּ כְּפֵילָא.

וְקָא מִיפַּלְגֵי בְּדְיוּקָא דְּמַתְנִיתִין, דְּתָנַן: הַמַּפְקִיד אֵצֶל חֲבֵירוֹ בְּהֵמָה אוֹ כֵּלִים, וְנִגְנְבוּ אוֹ שֶׁאָבְדוּ; שִׁילֵּם וְלֹא רָצָה לִישָּׁבַע – שֶׁהֲרֵי אָמְרוּ: שׁוֹמֵר חִנָּם נִשְׁבָּע וְיוֹצֵא; נִמְצָא הַגָּנָב –

מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל. טָבַח וּמָכַר – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. לְמִי הוּא מְשַׁלֵּם? לְמִי שֶׁהַפִּקָּדוֹן אֶצְלוֹ.

נִשְׁבַּע וְלֹא רָצָה לְשַׁלֵּם, וְנִמְצָא הַגַּנָּב – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל. טָבַח וּמָכַר – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. לְמִי הוּא מְשַׁלֵּם? לְבַעַל הַפִּקָּדוֹן.

אַבָּיֵי דָּיֵיק מֵרֵישָׁא, רָבָא דָּיֵיק מִסֵּיפָא. אַבָּיֵי דָּיֵיק מֵרֵישָׁא – דְּקָתָנֵי: שֶׁיֵּשׁ לוֹ וְלֹא רָצָה לְיַשְׁבֵּעַ. טַעְמָא דְּלֹא רָצָה לְיַשְׁבֵּעַ,

דף קח:

הָא נִשְׁבַּע – אַף עַל פִּי שֶׁשִּׁילֵּם; לְמִי מְשַׁלֵּם? לְבַעַל הַפִּקָּדוֹן.

רָבָא דָּיֵיק מִסֵּיפָא – נִשְׁבַּע וְלֹא רָצָה לְשַׁלֵּם. טַעְמָא דְּלֹא רָצָה לְשַׁלֵּם, הָא שִׁילֵּם – אַף עַל פִּי שֶׁנִּשְׁבַּע; לְמִי מְשַׁלֵּם? לְמִי שֶׁהַפִּקָּדוֹן אֶצְלוֹ.

לְאַבָּיֵי, קַשְׁיָא סֵיפָא! אָמַר לָךְ אַבָּיֵי, הָכִי קָתָנֵי: נִשְׁבַּע, וְלֹא רָצָה לְשַׁלֵּם קוֹדֶם הַשְׁבוּעָה אֶלָּא לְאַחַר הַשְׁבוּעָה, לְמִי מְשַׁלֵּם? לְבַעַל הַפִּקָּדוֹן. לְרָבָא, קַשְׁיָא רֵישָׁא! אָמַר לָךְ רָבָא, הָכִי קָתָנֵי: שִׁילֵּם, וְלֹא רָצָה לַעֲמוֹד בִּשְׁבוּעָתוֹ אֶלָּא שִׁילֵּם, לְמִי מְשַׁלֵּם? לְמִי שֶׁהַפִּקָּדוֹן אֶצְלוֹ.

תְּבָעוּהוּ בְּעָלִים לִשְׁוֹמֵר, וְנִשְׁבַּע, וְהוּכַר הַגַּנָּב; תְּבָעוֹ שׁוֹמֵר, וְהוֹדָה; תְּבָעוּהוּ בְּעָלִים, וְכָפַר, וְהֵבִיאוּ עֵדִים – מִי נִפְטָר הַגַּנָּב בְּהוֹדָאַת שׁוֹמֵר, אוֹ לֹא נִפְטָר הַגַּנָּב בְּהוֹדָאַת שׁוֹמֵר?

אָמַר רָבָא: אִם בֶּאֱמֶת נִשְׁבַּע – נִפְטָר הַגַּנָּב בְּהוֹדָאַת שׁוֹמֵר. אִם בְּשֶׁקֶר נִשְׁבַּע – לֹא נִפְטָר הַגַּנָּב בְּהוֹדָאַת שׁוֹמֵר.

בָּעֵי רָבָא: עָמַד לִישָּׁבַע בְּשֶׁקֶר וְלֹא הִנִּיחוּהוּ, מַהוּ? תֵּיקוּ. רַב כָּהֲנָא מַתְנֵי הָכִי; רַב טָבְיוֹמֵי מַתְנֵי – בָּעֵי רָבָא: נִשְׁבַּע לְשֶׁקֶר, מַהוּ? תֵּיקוּ.

תְּבָעוּהוּ בְּעָלִים לִשְׁוֹמֵר – וְשִׁילֵּם, וְהוּכַר הַגַּנָּב, תְּבָעוּהוּ בְּעָלִים – וְהוֹדָה, תְּבָעוֹ שׁוֹמֵר – וְכָפַר, וְהֵבִיא עֵדִים; נִפְטַר גַּנָּב בְּהוֹדָאַת בְּעָלִים, אוֹ לֹא?

מִי אָמְרִינַן מָצֵי אָמַר לֵיהּ שׁוֹמֵר לִבְעָלִים: ״אַתּוּן, כֵּיוָן דְּשָׁקְלִיתוּ לְכוּ דְּמֵי – אִסְתְּלִיקְתּוּ לְכוּ מֵהָכָא״; אוֹ דִלְמָא, מָצֵי אָמְרִי לֵיהּ: ״כִּי הֵיכִי דְּאַתְּ עָבַדְתְּ לַן מִילְּתָא, אֲנַן נָמֵי עָבְדִינַן לָךְ – טָרְחִינַן בָּתַר גַּנָּבָא; (שָׁקְלִינָן) [שָׁקְלִינַן] אֲנַן דִּידַן, וּשְׁקוֹל אַתְּ דִּידָךְ״? תֵּיקוּ.

אִתְּמַר: נִגְנְבָה בְּאוֹנֶס וְהוּכַר הַגַּנָּב, אָמַר אַבָּיֵי: אִם שׁוֹמֵר חִנָּם הוּא – רָצָה עוֹשֶׂה עִמּוֹ דִּין, רָצָה נִשְׁבָּע. אִם שׁוֹמֵר שָׂכָר הוּא – עוֹשֶׂה עִמּוֹ דִּין, וְאֵינוֹ נִשְׁבָּע. רָבָא אָמַר: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה – עוֹשֶׂה עִמּוֹ דִּין וְאֵינוֹ נִשְׁבָּע.

לֵימָא פְּלִיגָא אַדְּרַב הוּנָא בַּר אָבִין? דִּשְׁלַח רַב הוּנָא בַּר אָבִין: נִגְנְבָה בְּאוֹנֶס וְהוּכַר הַגַּנָּב, אִם שׁוֹמֵר חִנָּם הוּא – רָצָה עוֹשֶׂה עִמּוֹ דִּין, רָצָה נִשְׁבָּע; וְאִם שׁוֹמֵר שָׂכָר הוּא – עוֹשֶׂה עִמּוֹ דִּין וְאֵינוֹ נִשְׁבָּע.

אָמַר לְךָ רָבָא: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁקִּדֵּם וְנִשְׁבַּע. וְהָא ״רָצָה עוֹשֶׂה עִמּוֹ דִּין, רָצָה נִשְׁבָּע״ קָאָמַר! הָכִי קָאָמַר: רָצָה שׁוֹמֵר חִנָּם – עוֹמֵד בִּשְׁבוּעָתוֹ, רָצָה – עוֹשֶׂה עִמּוֹ דִּין.

רַבָּה זוּטֵי בָּעֵי לַהּ הָכִי: נִגְנְבָה בְּאוֹנֶס, וְהֶחְזִיר גַּנָּב בְּבֵית שׁוֹמֵר, וּמֵתָה בִּפְשִׁיעָה, מַהוּ? מִי אָמְרִינַן: כֵּיוָן דְּנִגְנְבָה בְּאוֹנֶס – כָּלְיָא לֵיהּ שְׁמִירָתוֹ, אוֹ דִלְמָא כֵּיוָן דְּ[אַ]הֶדְרַהּ – הֲדַרָה לִשְׁמִירָתוֹ? תֵּיקוּ.

מַתְנִי' ״הֵיכָן פְּקָדוֹנִי?״ אָמַר לוֹ: ״אָבַד״. ״מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי״, וְאָמַר ״אָמֵן״, וְהָעֵדִים מְעִידִים אוֹתוֹ שֶׁאָכָלוֹ – מְשַׁלֵּם קֶרֶן. [הוֹדָה מֵעַצְמוֹ – מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ וְאָשָׁם.]

״הֵיכָן פְּקָדוֹנִי?״ אָמַר לוֹ: ״נִגְנַב״. ״מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי״, וְאָמַר: ״אָמֵן״, וְהָעֵדִים מְעִידִים אוֹתוֹ שֶׁגְּנָבוֹ – מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל. הוֹדָה מֵעַצְמוֹ – מְשַׁלֵּם קֶרֶן, חוֹמֶשׁ וְאָשָׁם.

הַגּוֹזֵל אֶת אָבִיו, וְנִשְׁבַּע לוֹ, וָמֵת – הֲרֵי זֶה מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ וְאָשָׁם לְבָנָיו אוֹ לְאֶחָיו. וְאִם אֵינוֹ רוֹצֶה אוֹ שֶׁאֵין לוֹ – לְוֶה וּבַעֲלֵי חוֹב בָּאִין וְנִפְרָעִים.

הָאוֹמֵר לִבְנוֹ: ״קוּנֶם אִי אַתָּה נֶהֱנֶה מִשֶּׁלִּי״, אִם מֵת – יִירָשֶׁנּוּ.

דף קט.

בְּחַיָּיו וּבְמוֹתוֹ, אִם מֵת – לֹא יִירָשֶׁנּוּ, וְיַחְזִיר לְבָנָיו אוֹ לְאֶחָיו. וְאִם אֵין לוֹ – לְוֶה וּבַעֲלֵי חוֹב בָּאִים וְנִפְרָעִים.

גְּמָ' אָמַר רַב יוֹסֵף: אֲפִילּוּ לְאַרְנָקִי שֶׁל צְדָקָה. אָמַר רַב פָּפָּא: וְצָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר: ״זֶה גָּזֵל אָבִי״.

אַמַּאי? נִמְחֲלֵיהּ לְנַפְשֵׁיהּ! מִי לָא תְּנַן: מָחַל לוֹ עַל הַקֶּרֶן וְלֹא מָחַל לוֹ עַל הַחוֹמֶשׁ? אַלְמָא בַּר מְחִילָה הוּא!

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לָא קַשְׁיָא; הָא רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, הָא רַבִּי עֲקִיבָא.

דְּתַנְיָא: ״וְאִם אֵין לְאִישׁ גֹּאֵל לְהָשִׁיב הָאָשָׁם״ – וְכִי יֵשׁ אָדָם בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁאֵין לוֹ גּוֹאֲלִים? אֶלָּא בְּגֶזֶל הַגֵּר הַכָּתוּב מְדַבֵּר –

הֲרֵי שֶׁגָּזַל הַגֵּר, וְנִשְׁבַּע לוֹ; וְשָׁמַע שֶׁמֵּת הַגֵּר, וְהָיָה מַעֲלֶה כַּסְפּוֹ וַאֲשָׁמוֹ לִירוּשָׁלַיִם; וּפָגַע בְּאוֹתוֹ הַגֵּר, וּזְקָפוֹ עָלָיו בְּמִלְוָה, וּמֵת – זָכָה הַלָּוֶה בְּמַה שֶּׁבְּיָדוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אֵין לוֹ תַּקָּנָה עַד שֶׁיּוֹצִיא גְּזֵילוֹ מִתַּחַת יָדוֹ.

לְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי – לָא שְׁנָא לְנַפְשֵׁיהּ לָא שְׁנָא לְאֲחֵרִים, מָצֵי מְחֵיל; וּלְרַבִּי עֲקִיבָא – לָא שְׁנָא לַאֲחֵרִים וְלָא שְׁנָא לְנַפְשֵׁיהּ, לָא מָצֵי מְחֵיל.

וּלְרַבִּי יוֹסֵי – הוּא הַדִּין דַּאֲפִילּוּ לֹא זְקָפוֹ בְּמִלְוָה, וְהַאי דְּקָתָנֵי ״זְקָפוֹ עָלָיו בְּמִלְוָה״ – לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחוֹ דְּרַבִּי עֲקִיבָא, דַּאֲפִילּוּ זְקָפָן עָלָיו בְּמִלְוָה, אֵין לוֹ תַּקָּנָה עַד שֶׁיּוֹצִיא גְּזֵילָה מִתַּחַת יָדוֹ.

מַתְקֵיף לַהּ רַב שֵׁשֶׁת: אִי הָכִי, לְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי – לִשְׁמְעִינַן לְנַפְשֵׁיהּ, וְכָל שֶׁכֵּן לַאֲחֵרִים! לְרַבִּי עֲקִיבָא – לִשְׁמְעִינַן לַאֲחֵרִים דְּלָא מָצֵי מָחֵיל, וְכָל שֶׁכֵּן לְנַפְשֵׁיהּ דְּלָא מָצֵי מָחֵיל!
אֶלָּא אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: הָא וְהָא רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי; כִּי קָאָמַר רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי דְּמָצֵי מָחֵיל – לַאֲחֵרִים, אֲבָל לְנַפְשֵׁיהּ – לָא מָצֵי מָחֵיל. אֶלָּא אַמַּאי זָכָה הַלָּה בְּמַה שֶׁבְּיָדוֹ? מִשּׁוּם דְּזָקְפָן עָלָיו בְּמִלְוָה.
רָבָא אָמַר: הָא וְהָא רַבִּי עֲקִיבָא; כִּי אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא דְּלָא מָצֵי מָחֵיל – לְנַפְשֵׁיהּ, אֲבָל לַאֲחֵרִים – מָצֵי מָחֵיל.

דף קט:

מִכְּלָל דְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי סָבַר: אֲפִילּוּ לְנַפְשֵׁיהּ נָמֵי מָצֵי מָחֵיל?! אֶלָּא גֶּזֶל הַגֵּר דְּקָאָמַר רַחֲמָנָא נְתִינָה לְכֹהֲנִים, הֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ?
אָמַר רָבָא: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּשֶׁגָּזַל אֶת הַגֵּר, וְנִשְׁבַּע לוֹ, וּמֵת הַגֵּר, וְהוֹדָה לְאַחַר מִיתָה; דִּבְעִידָנָא דְּאוֹדִי – קָנָאוֹ הַשֵּׁם וּנְתָנוֹ לְכֹהֲנִים.
בָּעֵי רָבִינָא: גֶּזֶל הַגֵּיוֹרֶת, מַהוּ? "אִישׁ" אָמַר רַחֲמָנָא – וְלֹא אִשָּׁה, אוֹ דִלְמָא אוֹרְחֵיהּ דְּקִרְא הוּא?
אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא לְרָבִינָא: תָּא שְׁמַע, דְּתַנְיָא: "אִישׁ" – אֵין לִי אֶלָּא אִישׁ; אִשָּׁה מִנַּיִן? כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "הַמּוּשָׁב" – הֲרֵי כָּאן שְׁנַיִם,
אִם כֵּן מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "אִישׁ"? אִישׁ אַתָּה צָרִיךְ לַחֲזוֹר אַחֲרָיו אִם יֵשׁ לוֹ גּוֹאֲלִים אִם לָאו, קָטָן אִי אַתָּה צָרִיךְ לַחֲזוֹר אַחֲרָיו; בְּיָדוּעַ שֶׁאֵין לוֹ גּוֹאֲלִין.
תָּנוּ רַבָּנָן: "לַה' לַכֹּהֵן" – קְנָאוֹ הַשֵּׁם, וּנְתָנוֹ לַכֹּהֵן שֶׁבְּאוֹתוֹ מִשְׁמָר. אַתָּה אוֹמֵר לַכֹּהֵן שֶׁבְּאוֹתוֹ מִשְׁמָר; אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא לְכָל כֹּהֵן שֶׁיִּרְצֶה? כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "מִלְבַד אֵיל הַכִּפֻּרִים אֲשֶׁר יְכַפֶּר בּוֹ עָלָיו" – הֲרֵי לַכֹּהֵן שֶׁבְּאוֹתוֹ מִשְׁמָר הַכָּתוּב מְדַבֵּר.
תָּנוּ רַבָּנָן: הֲרֵי שֶׁהָיָה גּוֹזֵל כֹּהֵן, מִנַּיִן שֶׁלֹּא יֹאמַר: הוֹאִיל וְיוֹצֵא לַכֹּהֲנִים, וַהֲרֵי הוּא תַּחַת יָדִי – יְהֵא שֶׁלִּי? וְדִין הוּא – אִי בְּשֶׁל אֲחֵרִים הוּא זוֹכֶה, בְּשֶׁל עַצְמוֹ לֹא כָּל שֶׁכֵּן?
רַבִּי נָתָן אוֹמֵר בְּלָשׁוֹן אַחֵר: וּמָה דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ חֵלֶק בּוֹ עַד שֶׁיִּכָּנֵס בִּרְשׁוּתוֹ – כְּשֶׁיִּכָּנֵס לִרְשׁוּתוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיאוֹ מִיָּדוֹ; דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֵלֶק בּוֹ עַד שֶׁלֹּא יִכָּנֵס בִּרְשׁוּתוֹ – מִשֶּׁנִּכְנַס לִרְשׁוּתוֹ אֵינוֹ דִּין דְּאֵין אַחֵר יָכוֹל לְהוֹצִיאוֹ מִיָּדוֹ?
לֹא; אִם אָמַרְתָּ בְּדָבָר שֶׁאֵין לוֹ חֵלֶק בּוֹ – שֶׁכְּשֶׁם שֶׁאֵין לוֹ חֵלֶק בּוֹ כָּךְ אֵין לַאֲחֵרִים חֵלֶק בּוֹ, תֹּאמַר בְּגֶזֶל – שֶׁכְּשֵׁם שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֵלֶק בּוֹ, כָּךְ יֵשׁ לַאֲחֵרִים חֵלֶק בּוֹ?! אֶלָּא גְּזֵילוֹ יוֹצֵא מִתַּחַת יָדוֹ, וּמִתְחַלֵּק לְכָל אֶחָיו הַכֹּהֲנִים.
וְהָכְתִיב: "וְאִישׁ אֶת קָדָשָׁיו לוֹ יִהְיוּ"! הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בְּכֹהֵן טָמֵא.

אִי בְּכֹהֵן טָמֵא, ״דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֵלֶק בּוֹ״ מִי אִית לֵיהּ?! אֶלָּא אִתְיָא ״לַכֹּהֵן״–״לַכֹּהֵן״ מִשְׁוָּה אַחוּזָּה.

דְּתַנְיָא: ״אֲחֻזָּתוֹ״ – מָה תַּלְמוּד לוֹמַר? מִנַּיִן לְשָׂדֶה הַיּוֹצְאָה לַכֹּהֲנִים בַּיּוֹבֵל – וּגְאָלָהּ אֶחָד מִן הַכֹּהֲנִים, מִנַּיִן שֶׁלֹּא יֹאמַר: הוֹאִיל וְיוֹצְאָה לַכֹּהֲנִים בַּיּוֹבֵל, וְהֲרֵי הִיא תַּחַת יָדִי, תְּהֵא שֶׁלִּי? וְדִין הוּא – בְּשֶׂל אֲחֵרִים אֲנִי זוֹכֶה, בְּשֶׂל עַצְמִי לֹא כָּל שֶׁכֵּן?!

תַּלְמוּד לוֹמַר: ״כִּשְׂדֵה הַחֵרֶם לַכֹּהֵן תִּהְיֶה אֲחֻזָּתוֹ״ – אֲחוּזָּה שֶׁלּוֹ, וְאֵין זוֹ שֶׁלּוֹ. הָא כֵּיצַד? יוֹצְאָה מִתַּחַת יָדוֹ, וּמִתְחַלֶּקֶת לְכָל אֶחָיו הַכֹּהֲנִים.

תָּנוּ רַבָּנָן: מִנַּיִן לְכֹהֵן – שֶׁבָּא וּמַקְרִיב קָרְבְּנוֹתָיו בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה שֶׁיִּרְצֶה? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וּבָא בְּכָל אַוַּת נַפְשׁוֹ״, ״וְשֹׁרֵת״.

וּמִנַּיִן שֶׁעֲבוֹדָתָהּ וְעוֹרָהּ שֶׁלּוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְאִישׁ אֶת קָדָשָׁיו לוֹ יִהְיוּ״. הָא כֵּיצַד? אִם הָיָה בַּעַל מוּם – נוֹתְנָהּ לְכֹהֵן שֶׁבְּאוֹתוֹ מִשְׁמָר, וַעֲבוֹדָתָהּ וְעוֹרָהּ שֶׁלּוֹ.

דף קי.

וְאִם הָיָה זָקֵן אוֹ חוֹלֶה – נוֹתְנָהּ לְכָל כֹּהֵן שֶׁיִּרְצֶה, וַעֲבוֹדָתָהּ וְעוֹרָהּ לְאַנְשֵׁי מִשְׁמָר.

הַאי זָקֵן אוֹ חוֹלֶה, הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּמָצֵי עָבֵיד עֲבוֹדָה – עֲבוֹדָתָהּ וְעוֹרָהּ נָמֵי תֶּיהֱוֵי דִּידֵיהּ! וְאִי דְּלָא מָצֵי עָבֵיד עֲבוֹדָה – שְׁלִיחַ הֵיכִי מְשַׁוֵּי?

אָמַר רַב פָּפָּא: שֶׁיְּכוֹל לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי הַדְּחָק. עֲבוֹדָה – דְּכִי עָבֵיד לֵיהּ עַל יְדֵי הַדְּחָק עֲבוֹדָה הִיא, וּמְשַׁוֵּי שְׁלִיחַ; אֲכִילָה – דְּכִי אָכֵיל עַל יְדֵי הַדְּחָק אֲכִילָה גַּסָּה הִיא, וַאֲכִילָה גַּסָּה לָאו כְּלוּם הוּא; מִשּׁוּם הָכִי עֲבוֹדָתָהּ וְעוֹרָהּ לְאַנְשֵׁי מִשְׁמָר.

אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: אִם הָיָה כֹּהֵן טָמֵא בְּקֶרְבַּן צִבּוּר – נוֹתְנָהּ לְכָל מִי שֶׁיִּרְצֶה, וַעֲבוֹדָתָהּ וְעוֹרָהּ לְאַנְשֵׁי מִשְׁמָר. הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּאִיכָּא טְהוֹרִים, טְמֵאִים מִי מָצוּ עָבְדִי?! וְאִי דְּלֵיכָּא טְהוֹרִים, עֲבוֹדָתָהּ וְעוֹרָהּ לְאַנְשֵׁי מִשְׁמָר?! הָא טְמֵאִים נִינְהוּ, וְלָא מָצוּ אָכְלִי!

אָמַר רָבָא, אֵימָא: לְבַעֲלֵי מוּמִין טְהוֹרִין שֶׁבְּאוֹתוֹ מִשְׁמָר.

אָמַר רַב אָשֵׁי: אִם הָיָה כֹּהֵן גָּדוֹל אוֹנֵן – נוֹתְנָהּ לְכָל כֹּהֵן שֶׁיִּרְצֶה, וַעֲבוֹדָתָהּ וְעוֹרָהּ לְאַנְשֵׁי מִשְׁמָר. מַאי קָא מַשְׁמַע לַן? תְּנֵינָא: כֹּהֵן גָּדוֹל מַקְרִיב אוֹנֵן, וְאֵינוֹ אוֹכֵל, וְאֵינוֹ חוֹלֵק לֶאֱכוֹל לְעֶרֶב!

סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: כִּי חָס רַחֲמָנָא עֲלֵיהּ דְּכֹהֵן גָּדוֹל – לְקָרוֹבֵי הוּא, אֲבָל לְשַׁוּוֵיֵי שְׁלִיחַ – לָא מָצֵי מְשַׁוֵּי; קָא מַשְׁמַע לַן.

מַתְנִי׳ הַגּוֹזֵל אֶת הַגֵּר, וְנִשְׁבַּע לוֹ, וָמֵת – הֲרֵי זֶה מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ לַכֹּהֲנִים, וְאָשָׁם לַמִּזְבֵּחַ; שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְאִם אֵין לָאִישׁ גּוֹאֵל לְהָשִׁיב הָאָשָׁם אֵלָיו, הָאָשָׁם הַמּוּשָׁב לַה׳ לַכֹּהֵן, מִלְּבַד אֵיל הַכִּפֻּרִים אֲשֶׁר יְכַפֶּר בּוֹ עָלָיו״.

הָיָה מַעֲלֶה אֶת הַכֶּסֶף וְאֶת הָאָשָׁם, וָמֵת – הַכֶּסֶף יִנָּתֵן לְבָנָיו, וְהָאָשָׁם יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב – וְיִמָּכֵר, וְיִפְלוּ דָּמָיו לִנְדָבָה. נָתַן הַכֶּסֶף לְאַנְשֵׁי מִשְׁמָר, וָמֵת – אֵין הַיּוֹרְשִׁין יְכוֹלִין לְהוֹצִיא מִיָּדָם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְאִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לַכֹּהֵן – לוֹ יִהְיֶה״.

נָתַן הַכֶּסֶף לִיהוֹרִיב, וְאָשָׁם לִידַעְיָה – יָצָא. אָשָׁם לִיהוֹרִיב וְכֶסֶף לִידַעְיָה – אִם קַיָּים הָאָשָׁם, יַקְרִיבוּהוּ בְּנֵי יְדַעְיָה; וְאִם לֹא, יַחֲזִיר וְיָבִיא אָשָׁם אַחֵר. שֶׁהַמַּבִיא גְּזֵילוֹ עַד שֶׁלֹּא הֵבִיא אֲשָׁמוֹ – יָצָא; הֵבִיא אֲשָׁמוֹ עַד שֶׁלֹּא הֵבִיא גְּזֵילוֹ – לֹא יָצָא.

נָתַן אֶת הַקֶּרֶן וְלֹא נָתַן אֶת הַחוֹמֶשׁ – אֵין הַחוֹמֶשׁ מְעַכֵּב.

גְּמ׳ תְּנוּ רַבָּנָן: ״אָשָׁם״ – זֶה קֶרֶן, ״הַמּוּשָׁב״ – זֶה חוֹמֶשׁ. אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא: ״אָשָׁם״ – זֶה אַיִל? וּלְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? לְאַפּוֹקֵי מִדְּרָבָא, דְּאָמַר רָבָא: גֶּזֶל הַגֵּר שֶׁהֶחְזִירוֹ בַּלַּיְלָה – לֹא יָצָא. הֶחְזִירוֹ חָצְאִין – לֹא יָצָא. מַאי טַעְמָא? ״אָשָׁם״ קְרֵייהּ רַחֲמָנָא.

כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר ״מִלְּבַד אֵיל הַכִּפֻּרִים״, הֲוֵי אוֹמֵר: ״אָשָׁם״ – זֶה קֶרֶן.

תַּנְיָא אִידַּךְ: ״אָשָׁם״ – זֶה קֶרֶן, ״הַמּוּשָׁב״ – זֶה חוֹמֶשׁ. אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא: ״אָשָׁם״ – זֶה חוֹמֶשׁ? לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? לְאַפּוֹקֵי מִמַּתְנִיתִין, דְּתָנַן: נָתַן לוֹ אֶת הַקֶּרֶן וְלֹא נָתַן לוֹ אֶת הַחוֹמֶשׁ – אֵין הַחוֹמֶשׁ מְעַכֵּב. אַדְּרַבָּה, חוֹמֶשׁ מְעַכֵּב.

כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר: ״וְהֵשִׁיב אֶת אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ, וַחֲמִישִׁתוֹ״, הֲוֵי אוֹמֵר: ״אָשָׁם״ – זֶה קֶרֶן.

תַּנְיָא אִידַּךְ: ״אָשָׁם״ – זֶה קֶרֶן, ״הַמּוּשָׁב״ – זֶה חוֹמֶשׁ; וּבְגֶזֶל הַגֵּר הַכָּתוּב מְדַבֵּר. אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא: ״הַמּוּשָׁב״ – זֶה כֶּפֶל, וּבִגְנֵיבַת הַגֵּר הַכָּתוּב מְדַבֵּר? כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר: ״וְהֵשִׁיב אֶת אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ, וַחֲמִישִׁתוֹ״ – הֲרֵי בְּמָמוֹן הַמִּשְׁתַּלֵּם בָּרֹאשׁ הַכָּתוּב מְדַבֵּר.

גּוּפָא – אָמַר רָבָא: גֶּזֶל הַגֵּר שֶׁהֶחְזִירוֹ בַּלַּיְלָה – לֹא יָצָא. הֶחְזִירוֹהוּ חָצְאִין – לֹא יָצָא. מַאי טַעְמָא? ״אָשָׁם״ קְרֵייהּ רַחֲמָנָא.

וְאָמַר רָבָא: גֶּזֶל הַגֵּר שֶׁאֵין בּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה לְכָל כֹּהֵן וְכֹהֵן – לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ. מַאי טַעְמָא? דִּכְתִיב: ״הָאָשָׁם הַמּוּשָׁב״ – עַד שֶׁיְּהֵא הַשָּׁבָה לְכָל כֹּהֵן וְכֹהֵן.

בָּעֵי רָבָא: אֵין בּוֹ לְמִשְׁמֶרֶת יְהוֹרִיב וְיֵשׁ בּוֹ

דף קי׳:

לְמִשְׁמֶרֶת יְדַעְיָה, מַהוּ?

הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא דְּיַהֲבֵיהּ לִידַעְיָה בְּמִשְׁמֶרֶת יְדַעְיָה – הָא אִית בֵּיהּ!

לָא צָרִיכָא, דְּיַהֲבֵיהּ לִידַעְיָה בְּמִשְׁמַרְתּוֹ דְּיהוֹיָרִיב. מַאי? מִי אָמְרִינַן: כֵּיוָן דְּלָאו מִשְׁמַרְתּוֹ הוּא – וְלָא כְּלוּם הוּא; אוֹ דִלְמָא, כֵּיוָן דְּלָא חָזֵי לֵיהּ מֵעִיקָּרָא – לִידַעְיָה קָאֵי? תֵּיקוּ.

בָּעֵי רָבָא: כֹּהֲנִים, מַהוּ שֶׁיַּחְלְקוּ גֶּזֶל הַגֵּר כְּנֶגֶד גֶּזֶל הַגֵּר?

מִי אָמְרִינַן: "אָשָׁם" קָרְייֵהּ רַחֲמָנָא – מָה אָשָׁם אֵין חוֹלְקִין אָשָׁם כְּנֶגֶד אָשָׁם, אַף גֶּזֶל אֵין חוֹלְקִין גֶּזֶל הַגֵּר כְּנֶגֶד גֶּזֶל הַגֵּר; אוֹ דִלְמָא, גֶּזֶל הַגֵּר מָמוֹנָא הוּא?

הֲדַר פַּשְׁטַהּ: "אָשָׁם" קָרְייֵהּ רַחֲמָנָא. רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא מַתְנֵי לַהּ בְּהֶדְיָא – אָמַר רָבָא: כֹּהֲנִים אֵין חוֹלְקִין גֶּזֶל הַגֵּר כְּנֶגֶד גֶּזֶל הַגֵּר. מַאי טַעְמָא? "אָשָׁם" קָרְייֵהּ רַחֲמָנָא.

בָּעֵי רָבָא: כֹּהֲנִים בְּגֶזֶל הַגֵּר – יוֹרְשִׁין הָווּ, אוֹ מְקַבְּלֵי מַתָּנוֹת הָווּ?

לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? כְּגוֹן שֶׁגְּזַל חֻמֵּץ שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח. אִי אָמְרַתְּ יוֹרְשִׁין הָווּ – הַיְינוּ הַאי דְּיָרְתִי מוֹרֶית. וְאִי אָמְרַתְּ מְקַבְּלֵי מַתָּנוֹת הָווּ – מַתָּנָה קָאָמַר רַחֲמָנָא דְּנִיתֵּיב לְהוּ, וְהָא לָא קָא יָהֵיב לְהוּ מִידֵּי – דְּעַפָּרָא בְּעָלְמָא הוּא.

רַב זְעֵירָא בָּעֵי הָכִי: אֲפִילּוּ אִם תִּימְצֵי לוֹמַר מְקַבְּלֵי מַתָּנָה הָווּ, הָא – לָא אִיבַּעְיָא לַן, דְּהַהִיא מַתָּנָה אָמַר רַחֲמָנָא דְּנִיתֵּיב לְהוּ.

אֶלָּא כִּי קָמִבַּעְיָא לַן – כְּגוֹן שֶׁנִּפְּלוּ לוֹ עֶשֶׂר בְּהֵמוֹת בְּגֶזֶל הַגֵּר. [מִי] מְחַיְּיבִי לְאַפְרוֹשֵׁי מִינַּייהוּ מַעֲשֵׂר, אוֹ לָא?

יוֹרְשִׁין הָווּ – דְּאָמַר מָר: קָנוּ בְּתְפִיסַת הַבַּיִת – חַיְּיבִין; אוֹ דִלְמָא מְקַבְּלֵי מַתָּנוֹת הָווּ – וּתְנַן: הַלּוֹקֵחַ וְהַנִּיתָּן לוֹ בְּמַתָּנָה – פָּטוּר מִמַּעְשֵׂר בְּהֵמָה. מַאי?

תָּא שְׁמַע: עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מַתָּנוֹת כְּהוּנָּה נִיתְּנוּ לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו, וְכוּלָּן נִיתְּנוּ בְּכֶלֶל וּפְרָט וּכְלָל, וּבְרִית מֶלַח.

כָּל הַמַּקְרִיבִים – כְּאִילּוּ מְקַרְּיִים כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל וּבְרִית מֶלַח, כָּל הָעוֹבֵר עֲלֵיהֶם – כְּאִילּוּ עוֹבֵר עַל כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל וּבְרִית מֶלַח.

וְאֵלּוּ הֵן: עֶשֶׂר בַּמִּקְדָּשׁ, וְאַרְבַּע בִּירוּשָׁלַיִם, וְעֶשֶׂר בַּגְּבוּלִים. עֶשֶׂר בַּמִּקְדָּשׁ – חַטַּאת בְּהֵמָה, וְחַטַּאת הָעוֹף, וְאָשָׁם וַדַּאי, וְאָשָׁם תָּלוּי, וְזִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר, וְלוֹג שֶׁמֶן שֶׁל מְצוֹרָע, וּמוֹתַר הָעוֹמֶר, וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, וְלֶחֶם הַפָּנִים, וּשְׁיָרֵי מְנָחוֹת.

וְאַרְבַּע בִּירוּשָׁלַיִם – הַבְּכוֹרָה, וְהַבִּיכּוּרִים, וְהַמּוּרָם מִן הַתּוֹדָה וְאֵיל נָזִיר, וְעוֹרוֹת קָדָשִׁים.

וַעֲשָׂרָה בַּגְּבוּלִין: תְּרוּמָה, וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, וְחַלָּה, וְרֹאשִׁית הַגֵּז, וְהַמַּתָּנוֹת, וּפִדְיוֹן הַבֵּן, וּפִדְיוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר, וּשְׂדֵה אֲחוּזָה, וּשְׂדֵה חֲרָמִים, וְגֶזֶל הַגֵּר.

וְקָא קָרֵי מִיהַת "מַתָּנָה" – שְׁמַע מִינַּהּ מְקַבְּלֵי מַתָּנוֹת הָווּ! שְׁמַע מִינַּהּ.

נָתַן אֶת הַכֶּסֶף לְאַנְשֵׁי מִשְׁמָר [וְכוּ']. אָמַר אַבָּיֵי: שְׁמַע מִינַּהּ, כֶּסֶף מְכַפֵּר מֻחֲצָה. דְּאִי לָא מְכַפֵּר, הָוֶה אָמֵינָא: מַהְדַּר לְיוֹרְשִׁין. מַאי טַעְמָא? אַדַּעְתָּא דְּהָכִי לָא יְהַב לֵיהּ.

אֶלָּא מֵעַתָּה, חַטָּאת שֶׁמֵּתוּ בְּעָלֶיהָ תִּיפּוֹק לְחוּלִּין – דְּאַדַּעְתָּא דְּהָכִי לָא אַפְרְשַׁהּ! אָמְרִי: חַטָּאת שֶׁמֵּתוּ בְּעָלֶיהָ, הִלְכָתָא גְּמִירִי לַהּ דִּלְמֵיתָה אָזְלָא.

אֶלָּא מֵעַתָּה, אָשָׁם שֶׁמֵּתוּ בְּעָלָיו לִיפּוֹק לְחוּלִּין – דְּאַדַּעְתָּא דְּהָכִי לָא אַפְרְשֵׁיהּ! אָשָׁם נָמֵי הִלְכָתָא גְּמִירִי לָהּ – כֹּל שֶׁבַּחַטָּאת מֵתָה, בְּאָשָׁם רוֹעֶה.

אֶלָּא מֵעַתָּה, יְבָמָה שֶׁנִּפְלָה לִפְנֵי מוּכֵּה שְׁחִין תִּיפּוֹק בְּלָא חֲלִיצָה, דְּאַדַּעְתָּא דְּהָכִי לֹא קִדְּשָׁה עַצְמָהּ! הָתָם אֱנַן סָהֲדֵי

דף קיא.

דְּמֵינָח נִיחָא לַהּ בְּכֹל דְּהוּ – כְּרֵישׁ לָקִישׁ, דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: טָב לְמֵיתַב טַן דּוּ, מִלְּמֵיתַב אַרְמְלוּ.

נָתַן אֶת הַכֶּסֶף לִיהוֹיָרִיב וְכוּ'. תָּנוּ רַבָּנָן: נָתַן אָשָׁם לִיהוֹיָרִיב וְכֶסֶף לִידַעְיָה – יַחֲזִיר כֶּסֶף אֵצֶל אָשָׁם, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יַחֲזִיר אָשָׁם אֵצֶל כֶּסֶף.

הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא דְּיָהֵיב לֵיהּ אָשָׁם לִיהוֹיָרִיב בְּמִשְׁמַרְתּוֹ דִּיהוֹיָרִיב, וְכֶסֶף לִידַעְיָה בְּמִשְׁמַרְתּוֹ דִּידַעְיָה – זֶה זָכָה בְּשֶׁלּוֹ וְזֶה זָכָה בְּשֶׁלּוֹ!

אֲמַר רָבָא: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – דְּיָהֵיב אָשָׁם לִיהוֹיָרִיב בְּמִשְׁמַרְתּוֹ דִּיהוֹיָרִיב, וְכֶסֶף לִידַעְיָה בְּמִשְׁמַרְתּוֹ דִּיהוֹיָרִיב. רַבִּי יְהוּדָה סָבַר: כֵּיוָן דְּלָאו מִשְׁמַרְתּ[וֹ] דִּידַעְיָה הִיא – לִידַעְיָה קָנְסִינַן לֵיהּ, הִלְכָךְ יַחֲזִיר כֶּסֶף אֵצֶל אָשָׁם; וְרַבָּנָן סָבְרִי: שֶׁלֹּא כַּדִּין (הוּא) עָבוּד בְּנֵי יְהוֹיָרִיב דְּקַיְּבְלוּ אָשָׁם מִקַּמֵּי כֶּסֶף, הִלְכָךְ לְדִידְהוּ קָנְסִינַן לְהוּ, וְיַחֲזוֹר אָשָׁם אֵצֶל כֶּסֶף.

תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי: לְדִבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה, אִם קָדְמוּ בְּנֵי יְהוֹיָרִיב וְהִקְרִיבוּ אֶת הָאָשָׁם – יַחֲזוֹר וְיָבִיא אָשָׁם אַחֵר וְיַקְרִיבוּהוּ בְּנֵי יְדַעְיָה, וְזִכּוּ הַלָּלוּ בְּמַה שֶּׁבְּיָדָן.

אָמְרִי: לְמַאי חָזֵי? אָשָׁם פָּסוּל הוּא! אָמַר רָבָא: לְעוֹרוֹ.

תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי: לְדִבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה, אִם קַיָּים אָשָׁם – יַחֲזִיר אָשָׁם אֵצֶל כֶּסֶף.

וְהָא רַבִּי יְהוּדָה – יַחֲזִיר כֶּסֶף אֵצֶל אָשָׁם אִית לֵיהּ! הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן דְּנָפַק מִשְׁמַרְתּוֹ דִּיהוֹיָרִיב, וְלָא תְּבַעוּ. וְהָא קָא מַשְׁמַע לַן – דְּאַחוֹלֵי אַחִילוּ גַּבַּיְיהוּ.

תַּנְיָא אִידַּךְ, אָמַר רַבִּי: לְדִבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה, אִם קַיָּים אָשָׁם – יַחֲזוֹר כֶּסֶף אֵצֶל אָשָׁם. פְּשִׁיטָא – הָכִי אִית לֵיהּ!

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן דְּנָפַק מִשְׁמַרְתָּם דְּהֶנֵי וּדְהֶנֵי, וְלָא תְּבַעוּ. מַהוּ דְּתֵימָא אַחוֹלֵי גַּבֵּי הֲדָדֵי, קָא מַשְׁמַע לַן דְּאָמְרִינַן: כֵּיוָן דְּלָא תָּבְעִי, לְהַדְּרוּ בְּרֵישָׁא.

שֶׁהַמֵּבִיא גְּזֵילוֹ עַד שֶׁלֹּא הֵבִיא אֲשָׁמוֹ [וְכוּ']. מְנָהֲנֵי מִילֵּי? אָמַר רָבָא, דְּאָמַר קְרָא: "הָאָשָׁם הַמּוּשָׁב לַה' לַכֹּהֵן, מִלְּבַד אֵיל הַכִּפֻּרִים אֲשֶׁר יְכַפֶּר בּוֹ" – מִכְּלָל דְּכֶסֶף בְּרֵישָׁא.

אָמַר הָהוּא מֵרַבָּנַן לְרָבָא: אֶלָּא מֵעַתָּה, "מִלְּבַד עֹלַת הַבֹּקֶר" – הָכִי נָמֵי מִכְּלָל דְּמוּסָפִין בְּרֵישָׁא?

וְהָתַנְיָא: מִנַּיִן שֶׁלֹּא יְהֵא דָּבָר קוֹדֵם לְתָמִיד שֶׁל שַׁחַר? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְעָרַךְ עָלֶיהָ הָעֹלָה", וְאָמַר רָבָא: "הָעוֹלָה" – עוֹלָה רֹאשׁוֹנָה!

אֲמַר לֵיהּ: אָנָא מֵ"אֲשֶׁר יְכַפֵּר בּוֹ" נָפְקָא לֵיהּ, וַעֲדַיִין לֹא כִּיפֵּר.

נָתַן לוֹ אֶת הַקֶּרֶן וְכוּ'. תָּנוּ רַבָּנַן: מִנַּיִן שֶׁאִם הֵבִיא מְעִילָתוֹ וְלֹא הֵבִיא אֲשָׁמוֹ; אֲשָׁמוֹ וְלֹא הֵבִיא מְעִילָתוֹ – שֶׁלֹּא יָצָא?

תַּלְמוּד לוֹמַר: "בְּאֵיל הָאָשָׁם וְנִסְלַח לוֹ".

וּמִנַּיִן שֶׁאִם הֵבִיא אֲשָׁמוֹ עַד שֶׁלֹּא הֵבִיא מְעִילָתוֹ, שֶׁלֹּא יָצָא? תַּלְמוּד לוֹמַר: "בְּאֵיל הָאָשָׁם" – הָאָשָׁם בִּכְבָר.

יָכוֹל כְּשֵׁם שֶׁאֵיל וְאָשָׁם מְעַכְּבִים, כָּךְ חוֹמֶשׁ מְעַכֵּב? תַּלְמוּד לוֹמַר: "בְּאֵיל הָאָשָׁם וְנִסְלַח לוֹ" – אַיִל וְאָשָׁם מְעַכְּבִים בְּהֶקְדֵּשׁ, וְאֵין חוֹמֶשׁ מְעַכֵּב.

וְיִלְמַד הֶקְדֵּשׁ מֵהֶדְיוֹט, וְהֶדְיוֹט מֵהֶקְדֵּשׁ.

הֶקְדֵּשׁ מֵהֶדְיוֹט – מָה "אָשָׁם" דְּהָתָם קֶרֶן, אַף "אָשָׁם" דְּהָכָא קֶרֶן. וְהֶדְיוֹט מֵהֶקְדֵּשׁ – מָה הֶקְדֵּשׁ אֵין חוֹמֶשׁ מְעַכֵּב, אַף הֶדְיוֹט נָמֵי אֵין חוֹמֶשׁ מְעַכֵּב.

הַדַּרַן עָלָךְ הַגּוֹזֵל עֵצִים.

דף קיא:

מַתְנִי' **הַגּוֹזֵל** וּמַאֲכִיל אֶת בָּנָיו, וְהִנִּיחַ לִפְנֵיהֶם – פְּטוּרִין מִלְּשַׁלֵּם. וְאִם הָיָה דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַחֲרָיוּת – חַיָּיבִין לְשַׁלֵּם.

גְּמָ' אָמַר רַב חִסְדָּא: גָּזַל וְלֹא נִתְיַיאֲשׁוּ הַבְּעָלִים, וּבָא אַחֵר וַאֲכָלוֹ מִמֶּנּוּ – רָצָה מִזֶּה גּוֹבֶה, רָצָה מִזֶּה גּוֹבֶה. מַאי טַעְמָא? כֹּל כַּמָּה דְּלֹא נִתְיַיאֲשׁוּ הַבְּעָלִים – בְּרִשׁוּתֵיהּ דְּמָרֵיהּ קָאֵי.

תְּנַן: הַגּוֹזֵל וּמַאֲכִיל אֶת בָּנָיו, וְהִנִּיחַ לִפְנֵיהֶם – פְּטוּרִין מִלְּשַׁלֵּם. תִּיובְתָּא דְּרַב חִסְדָּא! אָמַר לָךְ רַב חִסְדָּא: כִּי תַּנְיָא הָהִיא – לְאַחַר יֵאוּשׁ.

אִם הִנִּיחַ לִפְנֵיהֶם – פְּטוּרִין מִלְּשַׁלֵּם. אָמַר רָמֵי בַּר חָמָא, זֹאת אוֹמֶרֶת: רְשׁוּת יוֹרֵשׁ כִּרְשׁוּת לוֹקֵחַ דָּמֵי.

רָבָא אָמַר: רְשׁוּת יוֹרֵשׁ לָאו כִּרְשׁוּת לוֹקֵחַ דָּמֵי, וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּשֶׁאָכָלוּם.

הָא מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא: אִם הָיָה דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַחֲרָיוּת – חַיָּיבִין לְשַׁלֵּם, מִכְּלָל דְּרֵישָׁא בִּגְזֵילָה קַיֶּימֶת עָסְקִינַן! אָמַר לָךְ רָבָא, הָכִי קָאָמַר: אִם הִנִּיחַ לָהֶם אֲבִיהֶם אַחֲרָיוּת נְכָסִים, חַיָּיבִין לְשַׁלֵּם.

וְהָא מַתְנֵי לֵיהּ רַבִּי לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרֵיהּ: לֹא דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַחֲרָיוּת מַמָּשׁ; אֶלָּא אֲפִילּוּ פָּרָה וְחוֹרֵשׁ בָּהּ, חָמוֹר וּמְחַמֵּר אַחֲרָיו – חַיָּיבִין לְהַחְזִיר, מִפְּנֵי כְּבוֹד אֲבִיהֶן.

אֶלָּא אָמַר רָבָא: כִּי שָׁכֵיבְנָא – רַבִּי אוֹשַׁעְיָא נָפֵיק לְווֹתִי, דְּתָרֵיצְנָא מַתְנִיתִין כְּווֹתֵיהּ. דְּתָנֵי רַבִּי אוֹשַׁעְיָא: הַגּוֹזֵל וּמַאֲכִיל אֶת בָּנָיו – פְּטוּרִין מִלְּשַׁלֵּם. הִנִּיחַ לִפְנֵיהֶם – גְּזֵילָה קַיֶּימֶת, חַיָּיבִין; אֵין הַגְּזֵילָה קַיֶּימֶת, פְּטוּרִין. הִנִּיחַ לָהֶם אֲבִיהֶם אַחֲרָיוּת נְכָסִים – חַיָּיבִין לְשַׁלֵּם.

אָמַר מָר: אֵין הַגְּזֵילָה קַיֶּימֶת – פְּטוּרִין. נֵימָא תֵּיהְווֹי תְּיוּבְתָּא דְּרַב חִסְדָּא? אָמַר לָךְ רַב חִסְדָּא: כִּי תַּנְיָא הָהִיא – לְאַחַר יֵאוּשׁ.

אָמַר מָר: גְּזֵילָה קַיֶּימֶת – חַיָּיבִין לְשַׁלֵּם. נֵימָא תֵּיהְווֹי תְּיוּבְתָּא דְּרַבִּי בַּר חָמָא? אָמַר לָךְ רַבִּי בַּר חָמָא: כִּי תַּנְיָא הָהִיא –

דף קיב.

לִפְנֵי יֵאוּשׁ.

רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה מַתְנֵי לְהָא דְּרַבִּי בַּר חָמָא אַהָא: הִנִּיחַ לָהֶן אֲבִיהֶן מָעוֹת שֶׁל רִבִּית, אַף עַל פִּי שֶׁיּוֹדְעִין שֶׁהֵן שֶׁל רִבִּית – אֵין חַיָּיבִין לְהַחְזִיר. אָמַר רַבִּי בַּר חָמָא, זֹאת אוֹמֶרֶת: רְשׁוּת יוֹרֵשׁ כִּרְשׁוּת לוֹקֵחַ דָּמֵי.

רָבָא אָמַר: לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ רְשׁוּת יוֹרֵשׁ לְאוֹ כִּרְשׁוּת לוֹקֵחַ דָּמֵי, וְשָׁאנֵי הָכָא דְּאָמַר קְרָא: ”אַל תִּקַּח מֵאִתּוֹ נֶשֶׁךְ וְתַרְבִּית” – אַהֲדַר לֵיהּ, כִּי הֵיכִי דְּנַחֵי בַּהֲדָךְ; לְדִידֵיהּ קָא מַזְהַר לֵיהּ רַחֲמָנָא, לִבְרֵיהּ לָא מַזְהַר לֵיהּ רַחֲמָנָא.

מַאן דְּמַתְנֵי לַהּ אַבְּרַיְיתָא – כָּל שֶׁכֵּן אַמַּתְנִיתִין. מַאן דְּמַתְנֵי לַהּ אַמַּתְנִיתִין – אֲבָל אַבְּרַיְיתָא, רָמֵי בַּר חָמָא כְּרָבָא מַתְנֵי לַהּ.

תָּנוּ רַבָּנָן: הַגּוֹזֵל וּמַאֲכִיל אֶת בָּנָיו – פְּטוּרִין מִלְּשַׁלֵּם. הִנִּיחַ לִפְנֵיהֶם – גְּדוֹלִים, חַיָּיבִין לְשַׁלֵּם; קְטַנִּים, פְּטוּרִין מִלְּשַׁלֵּם. וְאִם אָמְרוּ גְּדוֹלִים: אֵין אָנוּ יוֹדְעִין חֶשְׁבּוֹנוֹת שֶׁחִשֵּׁב אֲבִינוּ עִמָּךְ – פְּטוּרִין.

מִשּׁוּם דְּאָמְרִי: ”אֵין אָנוּ יוֹדְעִין” – פְּטוּרִים?! אָמַר רָבָא: הָכִי קָאָמַר, גְּדוֹלִים שֶׁאָמְרוּ: יוֹדְעִים אָנוּ חֶשְׁבּוֹנוֹת שֶׁחִשֵּׁב אֲבִינוּ עִמָּךְ, וְלֹא פָּשׁ לְךָ גַּבֵּיהּ וְלֹא מִידֵּי – פְּטוּרִין.

תָּנְיָא אִידָךְ: הַגּוֹזֵל וּמַאֲכִיל בָּנָיו – פְּטוּרִין מִלְּשַׁלֵּם. הִנִּיחַ לִפְנֵיהֶם וַאֲכָלוּם – בֵּין גְּדוֹלִים בֵּין קְטַנִּים, חַיָּיבִין. קְטַנִּים מִי מִיחַיְיבִי?! לֹא יְהֵא אֶלָּא דְּאַזֵּיק אַזּוֹקֵי! אָמַר רַב פָּפָּא, הָכִי קָאָמַר: הִנִּיחַ לִפְנֵיהֶם וַעֲדַיִין לֹא אֲכָלוּם – בֵּין גְּדוֹלִים בֵּין קְטַנִּים, חַיָּיבִין.

אָמַר רָבָא: הִנִּיחַ לָהֶם אֲבִיהֶם פָּרָה שְׁאוּלָה – מִשְׁתַּמְּשִׁין בָּהּ כָּל יְמֵי שְׁאֵלָתָהּ. מֵתָה – אֵין חַיָּיבִין בְּאוֹנְסֶיהָ. כִּסְבוּרִים שֶׁל אֲבִיהֶם הִיא, וּטְבָחוּהָ וַאֲכָלוּהָ – מְשַׁלְּמִין דְּמֵי בָּשָׂר בְּזוֹל.

הִנִּיחַ לָהֶם אֲבִיהֶם אַחֲרָיוּת נְכָסִים – חַיָּיבִין לְשַׁלֵּם.

אִיכָּא דְּמַתְנֵי לַהּ אַרֵישָׁא, וְאִיכָּא דְּמַתְנֵי לַהּ אַסֵּיפָא.

מַאן דְּמַתְנֵי לַהּ אַרֵישָׁא – כָּל שֶׁכֵּן אַסֵּיפָא, וּפְלִיגָא דְּרַב פָּפָּא. מַאן דְּמַתְנֵי לַהּ אַסֵּיפָא – אֲבָל אַרֵישָׁא לָא, וְהַיְינוּ דְּרַב פָּפָּא.

דְּאָמַר רַב פָּפָּא: הָיְתָה פָּרָה גְּנוּבָה לוֹ, וּטְבָחָהּ בְּשַׁבָּת – חַיָּיב; שְׁכָבָר חַיָּיב בִּגְנֵיבָה, קוֹדֶם שֶׁיָּבֹא לִידֵי אִיסּוּר שַׁבָּת. הָיְתָה פָּרָה שְׁאוּלָה לוֹ, וּטְבָחָהּ בְּשַׁבָּת – פָּטוּר; שֶׁאִיסּוּר שַׁבָּת וְאִיסּוּר גְּנֵיבָה בְּאֵין כְּאֶחָד.

תָּנוּ רַבָּנָן: ״וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵילָה אֲשֶׁר גָּזָל״; מָה תַּלְמוּד לוֹמַר ״אֲשֶׁר גָּזָל״? יָחֲזִיר כְּעֵין שֶׁגָּזַל. מִכָּאן אָמְרוּ: הַגּוֹזֵל וּמַאֲכִיל אֶת בָּנָיו – פְּטוּרִין מִלְּשַׁלֵּם. הִנִּיחַ לִפְנֵיהֶן – בֵּין גְּדוֹלִים בֵּין קְטַנִּים, חַיָּיבִין. מְשׁוּם סוֹמְכוֹס אָמְרוּ: גְּדוֹלִים חַיָּיבִין, קְטַנִּים פְּטוּרִין.

בַּר חֲמוּהּ דְּרַבִּי יִרְמְיָה טָרַק גַּלָּא בְּאַפֵּיהּ דְּרַבִּי יִרְמְיָה. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי אָבִין,

אָמַר: שָׁלוֹ הוּא תּוֹבֵעַ. אָמַר לֵיהּ: וְהָא מַיְיתִינָא סָהֲדֵי דְּאַחְזַקִי בֵּיהּ בְּחַיֵּי דַּאֲבוּהּ! אָמַר לֵיהּ: וְכִי מְקַבְּלִין עֵדִים

דף קיב:

שְׁלֹא בְּפָנֵי בַּעַל דִּין?! וְלָא? וְהָא קָתָנֵי: בֵּין גְּדוֹלִים בֵּין קְטַנִּים, חַיָּיבִין! אָמַר לֵיהּ: הֲרֵי מַחְלוֹקֶת סוֹמְכוֹס בְּצִידְדָהּ. אָמַר: אִיכְּפַל כּוּלֵּי עָלְמָא וְקָאֵי כְּסוֹמְכוֹס – לְאַפְקוֹעַן לְדִידִי?

אַדְּהָכִי אִיגַּלְגַּל מִילְתָא, אֲתָא וּמְטָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי אֲבָהוּ. אָמַר: לָא שְׁמִיעַ לְכוּ הָא דְּרַב יוֹסֵף בַּר חָמָא אָמַר רַבִּי אוֹשַׁעְיָא? דְּאָמַר רַב יוֹסֵף בַּר חָמָא אָמַר רַבִּי אוֹשַׁעְיָא: תִּינוֹק שֶׁתָּקַף בַּעֲבָדָיו, וְיָרַד לְתוֹךְ שָׂדֶה שֶׁל חֲבֵירוֹ וְאָמַר ״שֶׁלִּי הוּא״, אֵין אוֹמְרִים: נַמְתִּין עַד שֶׁיַּגְדִּיל; אֶלָּא מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ מִיָּד, וּלְכְשֶׁיַּגְדִּיל יָבִיא עֵדִים וְנִרְאֶה!

מִי דָּמֵי? הָתָם הוּא דְּמַפְקִינַן מִינֵּיהּ – דְּלָא קָיְימָא לֵיהּ אַחֲזָקָה דַּאֲבוּהּ; אֲבָל הֵיכָא דְּאִית לֵיהּ חֲזָקָה דַּאֲבוּהּ, לָא.

אָמַר רַב אָשֵׁי אָמַר רַבִּי שַׁבְּתַאי: מְקַבְּלִין עֵדִים שֶׁלֹּא בְּפָנֵי בַּעַל דִּין. תָּהֵי בַּהּ רַבִּי יוֹחָנָן, וְכִי מְקַבְּלִין עֵדִים שֶׁלֹּא בְּפָנֵי בַּעַל דִּין?!

קִיבְּלַהּ מִינֵּיהּ רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא: כְּגוֹן שֶׁהָיָה הוּא חוֹלֶה אוֹ עֵדָיו חוֹלִים, אוֹ שֶׁהָיוּ עֵדָיו מְבַקְּשִׁין לֵילֵךְ לִמְדִינַת הַיָּם, וְשָׁלְחוּ לוֹ וְלֹא בָּא.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: מְקַבְּלִין עֵדִים שֶׁלֹּא בִּפְנֵי בַּעַל דִּין. אָמַר מָר עוּקְבָא, לְדִידִי מִיפָּרְשָׁא לִי מִינַּיהּ דִּשְׁמוּאֵל: כְּגוֹן דִּפְתַחוּ לֵיהּ בְּדִינֵיהּ, וּשְׁלַחוּ לֵיהּ וְלָא אֲתָא. אֲבָל לָא פְּתַחוּ לֵיהּ בְּדִינָא, מָצֵי אָמַר לֵיהּ: אֲנָא לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל אָזֵילְנָא.

אִי הָכִי, כִּי פָּתְחוּ לֵיהּ נָמֵי, מָצֵי אָמַר לֵיהּ: לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל אָזֵילְנָא! אָמַר רָבִינָא: כְּגוֹן דְּנָקֵט דִּיסְקָא מִבֵּית דִּין הַגָּדוֹל.

אָמַר רַב: מְקַיְּימִין אֶת הַשְּׁטָר שֶׁלֹּא בִּפְנֵי בַּעַל דִּין. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֵין מְקַיְּימִין אֶת הַשְּׁטָר שֶׁלֹּא בִּפְנֵי בַּעַל דִּין. אֶמַר לֵיהּ רַב שֵׁשֶׁת לְרַבִּי יוֹסֵי בַּר אֲבָהוּ: אַסְבְּרַהּ לָךְ טַעְמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן – אָמַר קְרָא: "וְהוּעַד בִּבְעָלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ", אָמְרָה תּוֹרָה: יָבֹא בַּעַל הַשּׁוֹר, וְיַעֲמוֹד עַל שׁוֹרוֹ.

אָמַר רָבָא, הִלְכְתָא: מְקַיְּימִין אֶת הַשְּׁטָר שֶׁלֹּא בִּפְנֵי בַּעַל דִּין, וַאֲפִילּוּ עוֹמֵד וְצוֹוֵחַ. וְאִי אָמַר: נְקִיטוּ לִי זִימְנָא עַד דְּמַיְיתֵינָא סָהֲדֵי וּמַרְעָנָא לֵיהּ לִשְׁטָרָא – נָקְטִינַן לֵיהּ. אִי אֲתָא – אֲתָא, אִי לָא אֲתָא – נָטְרִינַן לֵיהּ שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי וְשֵׁנִי;

אִי לָא אֲתָא – כָּתְבִינַן פִּתְיָחָא עִלָּוֵיהּ תִּשְׁעִין יוֹמִין. תְּלָתִין קַמָּאֵי לָא נָחֲתִינַן לְנִכְסֵיהּ, דְּאָמְרִינַן: קָא טָרַח בְּזוּזֵי וְנֵיזוֹף. מְצִיעָאֵי נָמֵי לָא נָחֲתִינַן לֵיהּ לְנִכְסֵיהּ, דְּאָמַר: דִּלְמָא לָא אַשְׁכַּח לְמֵיזַף, וְקָא טָרַח וּמְזַבֵּין. בָּתְרָאֵי נָמֵי לָא נָחֲתִינַן לְנִכְסֵיהּ, דְּאָמַר: לוֹקֵחַ גּוּפֵיהּ קָא טָרַח בְּזוּזֵי.

לָא אֲתָא – כָּתְבִינַן אַדַּרְכְתָא אַנִּיכְסֵיהּ. וְהָנֵי מִילֵּי דַּאֲמַר "אָתֵינָא", אֲבָל אָמַר "לָא אָתֵינָא" – לְאַלְתַּר כָּתְבִינַן.

וְהָנֵי מִילֵּי בְּמִלְוֶה, אֲבָל בְּפִקָּדוֹן – לְאַלְתַּר כָּתְבִינַן.

וְכִי כָּתְבִינַן – אַמְקַרְקְעֵי, אֲבָל אַמַּטַּלְטְלֵי – לָא; דִּלְמָא שָׂמִיט וְאָכֵיל לְהוּ מַלְוֶה לְמַטַּלְטְלֵי, וְכִי אָתֵי לְוֶה וּמַיְיתֵי סָהֲדֵי וּמַרַע לֵיהּ לִשְׁטָרָא – לָא מַשְׁכַּח מִידֵּי לְמֵיגְבֵּה.

וְאִי אִית לֵיהּ מְקַרְקְעֵי לְמַלְוֶה – כָּתְבִינַן. וְלָא הִיא; אַדַּרְכְתָא אַמַּטַּלְטְלֵי לָא כָּתְבִינַן, אַף עַל גַּב דְּאִית לֵיהּ מְקַרְקְעֵי; חָיְישִׁינַן שְׁמָא תַּכְסִיף.

וְכִי כָּתְבִינַן אַדַּרְכְתָא – מוֹדְעִינַן לֵיהּ. וְהָנֵי מִילֵּי דְּמִיקָּרֵב, אֲבָל מְרַחַק – לָא.

וְאִי מְרַחַק וְאִיכָּא קְרוֹבִים, אִי נָמֵי אִיכָּא שְׁיָירְתָא דְּאָזְלִי וְאָתוּ הָתָם, מְשַׁהֲינַן לֵיהּ תְּרֵיסַר יַרְחֵי שַׁתָּא עַד דְּאָזְלָא וְאָתֵי שְׁיָירָא. כִּי הָא דְּרָבִינָא שְׁהָא לְמַר אַחָא תְּרֵיסַר יַרְחֵי שַׁתָּא, עַד דְּאָזְלָא וְאָתְיָיא שְׁיָירָא מִבֵּי חוֹזָאֵי.

וְלָא הִיא; הָתָם – אִינִישׁ אַלִּימָא הֲוָה, אִי הַוְיָא מָטְיָא אַדַּרְכְתָא לִידֵיהּ לָא הֲוָה אֶפְשָׁר לְאַפּוֹקֵי מִינַּיהּ. אֲבָל הָכָא – לָא נָטְרִינַן לֵיהּ אֶלָּא עַד דְּאָזֵיל שְׁלִיחָא בְּתָלָתָא בְּשַׁבְּתָא וְאָתֵי בְּאַרְבְּעָה בְּשַׁבְּתָא, וּלְחַמְשָׁא בְּשַׁבְּתָא קָאֵי בְּדִינֵיהּ.

אָמַר רָבִינָא: הַאי שְׁלוּחָא דְּרַבָּנַן, מְהֵימְנִינַן לֵיהּ כְּבֵי תְּרֵי. וְהָנֵי מִילֵּי לְשַׁמְתָּא, אֲבָל לְפִתְיָחָא – כֵּיוָן דְּמָמוֹנָא קָא מְחַסַּר לֵיהּ, דְּקָא בָּעֵי לֵיהּ לְמִיתַּב לֵיהּ זוּזֵי לְסָפְרָא – לָא.
אָמַר רָבִינָא: יָהֲבִינַן זִימְנָא אַפּוּמָּא דְּאִיתְּתָא וְאִפּוּמָּא דְּשִׁיבָבֵי. וְלָא אֲמַרַן אֶלָּא דְּלֵיתֵיהּ בְּמָתָא,

דף קיג.

אֲבָל אִיתֵיהּ בְּמָתָא – לָא; דְּאָמְרִינַן: אֵימַר לָא אֲמַרוּ לֵיהּ, דְּאָמְרִי: (אַשְׁכְּחִינְהוּ) [אַשְׁכְּחֵיהּ] שְׁלִיחָא דְּבֵית דִּין, וַאֲמַר לֵיהּ.
וְלָא אֲמַרַן אֶלָּא דְּלָא חָלֵיף אַבָּבָא דְּבֵי דִּינָא, אֲבָל חָלֵיף אַבָּבָא דְּבֵי דִּינָא – לָא; אָמְרִי: אַשְׁכְּחוּהּ בֵּי דִּינָא, וְאָמְרִי לֵיהּ.
וְלָא אֲמַרַן אֶלָּא דְּאָתֵי בְּיוֹמֵיהּ, אֲבָל לָא אָתֵי בְּיוֹמֵיהּ – לָא; אֵימָא אִישְׁתְּלוֹיֵי אִשְׁתְּלִי.
אָמַר רָבָא: הַאי מַאן דִּכְתִיב עֲלֵיהּ פִּתְיָחָא עַל דְּלָא אָתֵי לְדִינָא – עַד דְּאָתֵי לְדִינָא, לָא מְקָרְעִינַן לֵיהּ. עַל דְּלָא צָיֵית לְדִינָא – עַד דְּצָיֵית, לָא מְקָרְעִינַן לֵיהּ. וְלָא הִיא, כֵּיוָן דְּאָמַר: "צָיֵיתְנָא" – קָרְעִינַן לֵיהּ.
אָמַר רַב חִסְדָּא: קוֹבְעִים זְמַן שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי וְשֵׁנִי – זִמְנָא וְזִמְנָא בָּתַר זִמְנָא, וּלְמָחָר כָּתְבִינַן.
רַב אַסִּי אִיקְּלַע בֵּי רַב כָּהֲנָא. חֲזָא הָהִיא אִיתְּתָא דְּאַזְמְנַהּ לְדִינָא בְּפַנְיָא, וּבְצַפְרָא כְּתַיב עֲלַהּ פִּתְיָחָא. אָמַר לֵיהּ, לָא סָבַר לַהּ מָר לְהָא דְּאָמַר רַב חִסְדָּא: קוֹבְעִין זְמַן שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי וְשֵׁנִי? אָמַר לֵיהּ: הָנֵי מִילֵּי גַּבְרָא, דַּאֲנִיס וְלֵיתֵיהּ בְּמָתָא; אֲבָל אִיתְּתָא, כֵּיוָן דְּאִיתַּהּ בְּמָתָא וְלָא אָתְיָא – מוֹרֶדֶת הִיא.
אָמַר רַב יְהוּדָה: לָא (יָהֲבִינָא) [יָהֲבִינַן] זִמְנָא לָא בְּיוֹמֵי נִיסָּן וְלָא בְּיוֹמֵי תִּשְׁרֵי, לָא בְּמַעֲלֵי יוֹמָא טָבָא וְלָא בְּמַעֲלֵי שַׁבְּתָא. אֲבָל מִנִּיסָּן לְבָתַר יוֹמֵי נִיסָּן, וּבְיוֹמֵי תִּשְׁרֵי לְבָתַר תִּשְׁרֵי – קָבְעִינַן. מִמַּעֲלֵי שַׁבְּתָא לְבָתַר מַעֲלֵי שַׁבְּתָא – לָא קָבְעִינַן. מַאי טַעְמָא? בַּעֲבִידְתֵּיהּ דְּשַׁבְּתָא טָרִיד.
אָמַר רַב נַחְמָן: לָא יָהֲבִינַן זִמְנָא לָא לִבְנֵי כַלָּה בְּכַלָּה, וְלָא לִבְנֵי רִיגְלָא בְּרִיגְלָא. כִּי הֲווֹ אָתוּ לְקַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן, אָמַר לְהוּ: וְכִי לְדִידְכוּ כְּנוּפְיָיכוּ?! וְהָאִידָּנָא דְּאִיכָּא רַמָּאֵי – חָיְישִׁינַן.
אִם הָיָה דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַחֲרָיוּת – חַיָּיב לְשַׁלֵּם. מַתְנֵי לֵיהּ רַבִּי לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרֵיהּ: לֹא דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַחֲרָיוּת מַמָּשׁ, אֶלָּא אֲפִילּוּ פָּרָה וְחוֹרֵשׁ בָּהּ, חָמוֹר וּמְחַמֵּר אַחֲרָיו – חַיָּיבִין לְהַחֲזִיר, מִפְּנֵי כְּבוֹד אֲבִיהֶן.
בָּעֵי מִינֵּיהּ רַב כָּהֲנָא מֵרַב: מִטָּה וּמֵיסֵּב עָלֶיהָ, שׁוּלְחָן וְאוֹכֵל עָלָיו, מַהוּ? אָמַר לוֹ: "תֵּן לְחָכָם וְיֶחְכַּם עוֹד".

מַתְנִי׳ אֵין פּוֹרְטִין לֹא מִתֵּיבַת הַמּוֹכְסִין, וְלֹא מִכִּיס שֶׁל גַּבָּאִין, וְאֵין נוֹטְלִין מֵהֶם צְדָקָה. אֲבָל נוֹטֵל הוּא מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ אוֹ מִן הַשּׁוּק.

גְּמָ׳ תְּנָא: אֲבָל נוֹתֵן לוֹ דִּינָר, וְנוֹתֵן לוֹ אֶת הַשְּׁאָר.

וּמוֹכְסִין. וְהָאֲמַר שְׁמוּאֵל: דִּינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא!

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא בַּר כָּהֲנָא אָמַר שְׁמוּאֵל: בְּמוֹכֵס שֶׁאֵין לוֹ קִצְבָה. דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי אָמְרִי: בְּמוֹכֵס הָעוֹמֵד מֵאֵלָיו.

אִיכָּא דְּמַתְנֵי לַהּ אַהָא: לֹא יִלְבַּשׁ אָדָם כְּלָאַיִם אֲפִילּוּ עַל גַּבֵּי עֲשָׂרָה בְּגָדִים, לְהַבְרִיחַ בּוֹ אֶת הַמֶּכֶס. מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי עֲקִיבָא. דְּתַנְיָא: אָסוּר לְהַבְרִיחַ אֶת הַמֶּכֶס. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי עֲקִיבָא: מוּתָּר לְהַבְרִיחַ אֶת הַמֶּכֶס.

בִּשְׁלָמָא לְעִנְיַן כְּלָאַיִם, בְּהָא קָמִיפַּלְגִי – דְּמָר סָבַר: דָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוְּנִין מוּתָּר, וּמָר סָבַר: דָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוְּנִין אָסוּר. אֶלָּא לְהַבְרִיחַ בּוֹ אֶת הַמֶּכֶס – מִי שְׁרֵי? וְהָאֲמַר שְׁמוּאֵל: דִּינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא!

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא בַּר כָּהֲנָא אָמַר שְׁמוּאֵל: בְּמוֹכֵס שֶׁאֵין לוֹ קִצְבָה. דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי אָמְרִי: בְּמוֹכֵס הָעוֹמֵד מֵאֵלָיו.

וְאִיכָּא דְּמַתְנֵי אַהָא: נוֹדְרִין לֶהָרָגִין וְלֶחָרְמִין וְלַמּוֹכְסִין – שֶׁהִיא שֶׁל תְּרוּמָה, שֶׁהִיא שֶׁל בֵּית מֶלֶךְ; אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ שֶׁל תְּרוּמָה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ שֶׁל מֶלֶךְ: וְלַמּוֹכְסִין?! וְהָאֲמַר שְׁמוּאֵל: דִּינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא!

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא בַּר כָּהֲנָא אָמַר שְׁמוּאֵל: בְּמוֹכֵס שֶׁאֵין לוֹ קִצְבָה. דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי אָמְרִי: בְּמוֹכֵס הָעוֹמֵד מֵאֵלָיו.

רַב אָשֵׁי אָמַר: בְּמוֹכֵס גּוֹי. דְּתַנְיָא: יִשְׂרָאֵל וְגוֹי שֶׁבָּאוּ לַדִּין, אִם אַתָּה יָכוֹל לְזַכּוֹתוֹ בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל – זַכֵּהוּ, וֶאֱמוֹר לוֹ: כָּךְ דִּינֵינוּ. בְּדִינֵי גּוֹיִם – זַכֵּהוּ וֶאֱמוֹר לוֹ: כָּךְ דִּינְכֶם. וְאִם לָאו, בָּאִין עָלָיו בַּעֲקִיפִין; דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אֵין בָּאִין עָלָיו בַּעֲקִיפִין, מִפְּנֵי קִידּוּשׁ הַשֵּׁם.

וְרַבִּי עֲקִיבָא – טַעְמָא דְּאִיכָּא קִידּוּשׁ הַשֵּׁם, הָא לֵיכָּא קִידּוּשׁ הַשֵּׁם – בָּאִין;

וְגֶזֶל גּוֹי מִי שָׁרֵי? וְהָתַנְיָא: אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, דָּבָר זֶה דָּרַשׁ רַבִּי עֲקִיבָא כְּשֶׁבָּא מִזְּפִירִין: מִנַּיִן לְגֶזֶל גּוֹי שֶׁהוּא אָסוּר? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אַחֲרֵי נִמְכַּר, גְּאֻלָּה תִּהְיֶה לוֹ" –

דף קיג:

שֶׁלֹּא יִמְשְׁכֶנּוּ וְיֵצֵא. יָכוֹל יִגָּלוֹם עָלָיו? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְחִשַּׁב עִם קֹנֵהוּ" – יְדַקְדֵּק עִם קוֹנֵהוּ! אָמַר רַב יוֹסֵף: לָא קַשְׁיָא; הָא, בְּגוֹי, הָא בְּגֵר תּוֹשָׁב.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי, וְהָא תַּרְוַיְיהוּ גַּבֵּי הֲדָדֵי כְּתִיבִי: לֹא לְךָ, אֶלָּא לְגֵר – שֶׁנֶּאֱמַר: ״לְגֵר״. וְלֹא לְגֵר צֶדֶק, אֶלָּא לְגֵר תּוֹשָׁב – שֶׁנֶּאֱמַר: ״לְגֵר תּוֹשָׁב״.

״מִשְׁפַּחַת גֵּר״ – זֶה הַגּוֹי; כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר: ״אוֹ לְעֵקֶר״ – זֶה הַנִּמְכָּר לַעֲבוֹדָה זָרָה!

אֶלָּא אָמַר רָבָא: לָא קַשְׁיָא; כָּאן בִּגְזֵילוֹ, וְכָאן בְּהַפְקָעַת הַלְוָואָתוֹ.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: עֶבֶד עִבְרִי – הַפְקָעַת הַלְוָואָתוֹ הוּא! רָבָא לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר רָבָא: עֶבֶד עִבְרִי גּוּפוֹ קָנוּי.

אָמַר רַב בִּיבִי בַּר גִּידֵּל אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן חֲסִידָא: גֶּזֶל גּוֹי אָסוּר, אֲבֵידָתוֹ מוּתֶּרֶת. גְּזֵילוֹ אָסוּר – דְּאָמַר רַב הוּנָא: מִנַּיִן לְגֶזֶל הַגּוֹי שֶׁהוּא אָסוּר? שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְאָכַלְתָּ אֶת כָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר ה׳ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ״ – בִּזְמַן שֶׁהֵן מְסוּרִים בְּיָדְךָ, וְלֹא בִּזְמַן שֶׁאֵינָם מְסוּרִין בְּיָדְךָ.

אֲבֵידָתוֹ מוּתֶּרֶת – דְּאָמַר רַב חָמָא בַּר גּוּרְיָא אָמַר רַב: מִנַּיִן לַאֲבֵידַת הַגּוֹי שֶׁהִיא מוּתֶּרֶת? שֶׁנֶּאֱמַר: ״לְכָל אֲבֵדַת אָחִיךָ – לְאָחִיךָ אַתָּה מַחְזִיר, וְאִי אַתָּה מַחְזִיר לְגוֹי.

וְאֵימָא הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּלָא אָתֵי לִידֵיהּ, דְּלָא מְחַיַּיב לְאַהְדּוֹרֵי בָּתְרֵהּ; אֲבָל הֵיכָא דְּאָתֵי לִידֵיהּ, אֵימָא לֵיהְדְּרֵהּ! אָמַר רָבִינָא: ״וּמְצָאתָהּ״ – דַּאֲתַאי לִידֵיהּ מַשְׁמַע. תַּנְיָא, רַבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר אוֹמֵר: בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ חִילּוּל הַשֵּׁם, אֲפִילּוּ אֲבֵידָתוֹ אָסוּר.

אָמַר שְׁמוּאֵל: טָעוּתוֹ מוּתֶּרֶת. כִּי הָא דִּשְׁמוּאֵל זְבַן מִגּוֹי לָקְנָא דְּדַהֲבָא בְּמַר דְּפַרְזְלָא – בְּאַרְבַּע זוּזֵי, וְאַבְלַע לֵיהּ חַד זוּזָא.

רַב כָּהֲנָא זְבַן מִגּוֹי מְאָה וְעֶשְׂרִין חָבְיָתָא בְּמְאָה, וְאַבְלַע לֵיהּ חַד זוּזָא; אָמַר לֵיהּ: חֲזִי, דַּעֲלָךְ קָא סָמֵיכְנָא. רָבִינָא זְבַן דִּיקְלָא הוּא וְגוֹי לְצַלָּחָא, אָמַר לֵיהּ לְשַׁמָּעֵיהּ: קְדֵם וְאַיְיתִי מֵעִיקָּרוֹ, דְּגוֹי מְנַיֶּינָא יָדַע.

רַב אָשֵׁי הֲוָה קָאָזֵיל בְּאוֹרְחָא, חֲזָא שִׁיבְשָׁא דְּגוּפְנָא בְּפַרְדֵּיסָא, וּתְלוּ בַּהּ קִיטּוּפֵי דְּעִינְבֵי. אָמַר לֵיהּ לְשַׁמָּעֵיהּ: זִיל חֲזִי, אִי דְּגוֹי נִינְהוּ – אַיְיתִי. אִי דְּיִשְׂרָאֵל נִינְהוּ – לָא אַיְיתִי לִי. שְׁמַע הָהוּא גּוֹי דַּהֲוָה יָתֵיב בְּפַרְדֵּיסָא, אָמַר לֵיהּ: דְּגוֹי שְׁרֵי?! אָמַר לֵיהּ: גּוֹי שָׁקֵיל דְּמֵי, יִשְׂרָאֵל לָא שָׁקֵיל דְּמֵי.

גּוּפָא – אָמַר שְׁמוּאֵל: דִּינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא. אָמַר רָבָא: תִּדַּע, דְּקָטְלִי דִּיקְלֵי וְנָשְׁרֵי גִּישְׁרֵי – וְעָבְרִינַן עֲלַיְיהוּ.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וְדִלְמָא מִשּׁוּם דְּאַיְיאוּשׁ לְהוּ מִינַּיְיהוּ מָרֵיְיהוּ! אָמַר לֵיהּ: אִי לָא דִּינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא, הֵיכִי מְיַיאֲשִׁי?

וְהָא לָא קָא עָבְדִי כְּדְאָמַר מַלְכָּא – מַלְכָּא אָמַר: זִילוּ וּקְטָלוּ מִכֹּל בָּאגֵי, וְאִינְהוּ אָזְלוּ וְקָטְלוּ מֵחַד בָּאגָא!

שְׁלוּחָא דְמַלְכָּא – כְּמַלְכָּא, וְלָא טָרַח; וְאִינְהוּ אַפְסִיד אַנַפְשַׁיְיהוּ – דְּאִיבְּעִי לְהוּ (דְּאִינְקוּט) [לְמִינְקַט] מְכוּלֵּיהּ בָּאגֵי, וּמִשְׁקַל דְּמֵי.

אָמַר רָבָא: מַאן דְּמִשְׁתְּכַח בְּבֵי דָּרֵי, פָּרַע מְנָתָא דְמַלְכָּא. וְהָנֵי מִילֵּי שׁוּתָּפָא, אֲבָל אֲרִיסָא – אֲרִיסוּתֵיהּ הוּא דְּקָא מַפֵּיק.

וְאָמַר רָבָא: בַּר מָתָא אַבַּר מָתָא מִיעֲבָט. וְהָנֵי מִילֵּי דְּבַרְלָא אַרְעָא וּכְרָנָא דְּהַאי שַׁתָּא, אֲבָל שַׁתָּא דַּחֲלֵיף – הוֹאִיל וְאִפַּיֵּיס מַלְכָּא, חֲלֵיף.

וְאָמַר רָבָא: הָנֵי דְּדַיְירֵי דָּרֵי בְּתוֹךְ הַתְּחוּם – אָסוּר לִיקַּח מֵהֶן. מַאי טַעְמָא? מִשּׁוּם דְּמָעֲרְבָא חֵיוָתָא דְמָתָא בַּהֲדֵייהוּ.

חוּץ לַתְּחוּם – מוּתָּר לִיקַּח מֵהֶם. אָמַר רָבִינָא: אִם הָיוּ בְּעָלִים מְרַדְּפִים אַחֲרֵיהֶם, אֲפִילּוּ חוּץ לַתְּחוּם אָסוּר.

מַכְרֵיז רָבָא, וְאִיתֵּימָא רַב הוּנָא: דְּסָלְקִין לְעֵילָּא וּדְנָחֲתִין לְתַתָּא – הַאי בַּר יִשְׂרָאֵל דְּיָדַע סָהֲדוּתָא דְּגוֹי (וְלֹא תְּבָעוֹ מִינֵּיהּ), וְאָזֵיל וּמַסְהֵיד לֵיהּ בְּדִינָא דְּגוֹיִם עַל יִשְׂרָאֵל חֲבֵרֵיהּ – מְשַׁמְּתִינַן לֵיהּ. מַאי טַעְמָא? דְּאִינְהוּ מַפְקֵי מָמוֹנָא

דף קיד.

אַפּוּמָּא דְּחַד. וְלָא אֲמַרַן אֶלָּא חַד, אֲבָל בְּתֶרֵי לָא. וְחַד נָמֵי לָא אֲמַרַן אֶלָּא בְּדִינֵי דְּמָגִיסְתָּא, אֲבָל בֵּי דַּוּואר – אִינְהוּ נָמֵי חַד אַמּוֹמְתָא שָׁדוּ לֵיהּ.

אָמַר רַב אָשֵׁי: כִּי הֲוֵינָא בֵּי רַב הוּנָא, אֵיבַּעְיָא לַן: אָדָם חָשׁוּב דְּסָמְכִי עֲלֵיהּ כְּבֵי תְרֵי – מַפְקֵי מָמוֹנָא אַפּוּמֵּיהּ, וְלָא אִיבְּעִי לֵיהּ לְאַסְהוֹדֵי; אוֹ דִלְמָא כֵּיוָן דְּאָדָם חָשׁוּב הוּא – לָא מָצֵי מִשְׁתְּמִיט לְהוּ, וּמָצֵי לְאַסְהוֹדֵי? תֵּיקוּ.

אָמַר רַב אָשֵׁי: הַאי בַּר יִשְׂרָאֵל דְּזַבֵּין לֵיהּ אַרְעָא לְגוֹי אַמִּצְרָא דְּבַר יִשְׂרָאֵל חַבְרֵיהּ – מְשַׁמְּתִינַן לֵיהּ. מַאי טַעְמָא? אִי נֵימָא מִשּׁוּם דִּינָא דְּבַר מִצְרָא, וְהָאָמַר מָר: זְבַן מִגּוֹי, וְזַבֵּין לְגוֹי, לֵיכָּא מִשּׁוּם דִּינָא דְּבַר מִצְרָא!

אֶלָּא דְּאָמְרִינַן לֵיהּ: אַרְבַּעְתְּ לִי אַרְעָא אַמִּצְרָאי. מְשַׁמְּתִינַן לֵיהּ עַד דְּקָבֵיל עֲלֵיהּ כֹּל אוּנְסָא דְּאָתֵי מֵהָתָם.

מַתְנִי' נָטְלוּ מוֹכְסִין אֶת חֲמוֹרוֹ וְנָתְנוּ לוֹ חֲמוֹר אַחֵר, נָטְלוּ לִסְטִים אֶת כְּסוּתוֹ וְנָתְנוּ לוֹ כְּסוּת אַחֶרֶת – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהַבְּעָלִים מִתְיַיאְשִׁין מֵהֶן. הַמַּצִיל מִן הַנָּהָר אוֹ מִן הַגַּיִיס אוֹ מִן הַלִּסְטִין, אִם נִתְיַיאְשׁוּ הַבְּעָלִים – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. וְכֵן נְחִיל שֶׁל דְּבוֹרִים, אִם נִתְיַיאְשׁוּ – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה: נֶאֱמָנֶת אִשָּׁה אוֹ קָטָן לוֹמַר: מִכָּאן יָצָא נְחִיל זֶה. וּמְהַלֵּךְ בְּתוֹךְ שְׂדֵה חֲבֵירוֹ לְהַצִּיל אֶת נְחִילוֹ, וְאִם הִזִּיק – מְשַׁלֵּם מַה שֶּׁהִזִּיק. אֲבָל לֹא יָקוֹץ אֶת סוֹכוֹ עַל מְנָת לִיתֵּן אֶת הַדְּמִים. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: אַף קוֹצֵץ וְנוֹתֵן אֶת הַדְּמִים.

גְּמָ' תְּנָא: אִם נָטַל – מַחְזִיר לִבְעָלִים הָרִאשׁוֹנִים. קָסָבַר: יֵאוּשׁ כְּדֵי לָא קָנֵי, וּמַעִיקָּרָא בְּאִיסּוּרָא אֲתָא לִידֵיהּ.

וְאִיכָּא דְּאָמְרִי: אִם בָּא לְהַחְזִיר – יַחְזִיר לִבְעָלִים רִאשׁוֹנִים. מַאי טַעְמָא? יֵאוּשׁ כְּדֵי קָנֵי. מִיהוּ אִי אָמַר: אִי אֶפְשִׁי בְּמָמוֹן שֶׁאֵינוֹ שֶׁלִּי – מַחְזִיר לִבְעָלִים הָרִאשׁוֹנִים.

הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהַבְּעָלִים כּוּ'. אָמַר רַב אָשֵׁי: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא לִסְטִים גּוֹי, אֲבָל לִיסְטִים יִשְׂרָאֵל – לָא; סָבַר: לְמָחַר נָקֵיטְנָא לֵיהּ בְּדִינָא.

מַתְקֵיף לַהּ רַב יוֹסֵף: אַדְרַבָּה, אֵיפְכָא מִסְתַּבְּרָא! גּוֹיִם, דְּדָיְינִי בְּגֵיתֵי – לָא מְיָיאַשׁ; יִשְׂרָאֵל, כֵּיוָן דְּאָמְרִי מֵימָר – מְיָיאַשׁ!

אֶלָּא אִי אִיתְּמַר, אַסֵּיפָא אִיתְּמַר: הַמַּצִּיל מִן הַגּוֹיִם וּמִן הַלִּסְטִים, אִם נִתְיָיאֲשׁוּ הַבְּעָלִים – אֵין, סְתָמָא – לָא.

לֹא שָׁנוּ אֶלָּא גּוֹי, מִשּׁוּם דְּדָיְינִי בְּגֵיתֵי; אֲבָל לִסְטִים יִשְׂרָאֵל, כֵּיוָן דְּאָמְרִי מֵימָר – מְיָיאַשׁ.

תְּנַן הָתָם: עוֹרוֹת שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, מַחְשָׁבָה מְטַמְּאָתָן;

וְשֶׁל עַבְדָּן, אֵין מַחְשָׁבָה מְטַמְּאָתָן.

שֶׁל גַּזְלָן, אֵין מַחְשָׁבָה מְטַמְּאָתָן; וְשֶׁל גַּנָּב, מַחְשָׁבָה מְטַמְּאָתָן.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: חִילּוּף הַדְּבָרִים – שֶׁל גַּזְלָן מַחְשָׁבָה מְטַמְּאָתָן, שֶׁל גַּנָּב אֵין מַחְשָׁבָה מְטַמְּאָתָן; לְפִי שֶׁלֹּא נִתְיָיאֲשׁוּ הַבְּעָלִים.

אָמַר עוּלָּא: מַחֲלוֹקֶת בִּסְתָם, אֲבָל בְּיָדוּעַ – דִּבְרֵי הַכֹּל יֵאוּשׁ קָנֵי. רַבָּה אָמַר: בְּיָדוּעַ נָמֵי מַחֲלוֹקֶת.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַבָּה: לָא תֵּיפְלוֹג עֲלֵיהּ דְּעוּלָּא, דִּתְנַן בְּמַתְנִיתִין כְּוָותֵיהּ – "לְפִי שֶׁלֹּא נִתְיָיאֲשׁוּ הַבְּעָלִים". טַעְמָא דְּלֹא נִתְיָיאֲשׁוּ הַבְּעָלִים, אֲבָל נִתְיָיאֲשׁוּ הַבְּעָלִים – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ!

אָמַר לֵיהּ: אֲנַן, "לְפִי שֶׁאֵין יֵאוּשׁ לַבְּעָלִים" מַתְנִינַן לַהּ.

תְּנַן: נָטְלוּ מוֹכְסִין חֲמוֹרוֹ כּוּ'. מַנִּי?

אִי רַבָּנַן – קַשְׁיָא גַּזְלָן, אִי רַבִּי שִׁמְעוֹן – קַשְׁיָא גַּנָּב!

בְּשִׁלְמָא לְעוּלָּא, דְּאָמַר: בְּיָדוּעַ – קָנֵי; הָכָא נָמֵי בְּיָדוּעַ, וְדִבְרֵי הַכֹּל.

אֶלָּא לְרַבָּה, דְּאָמַר: בְּיָדוּעַ נָמֵי מַחֲלוֹקֶת; הָא מַנִּי? לָא רַבָּנַן וְלָא רַבִּי שִׁמְעוֹן! בְּלִסְטִים מְזוּיָּין, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא.

אִי הָכִי, הַיְינוּ גַּזְלָן! תְּרֵי גַּוְונֵי גַּזְלָן.

תָּא שְׁמַע: הַגַּנָּב וְהַגַּזְלָן וְהָאַנָּס – הֶקְדֵּשָׁן הֶקְדֵּשׁ, וּתְרוּמָתָן תְּרוּמָה, וּמַעֲשְׂרוֹתָן מַעֲשֵׂר. מַנִּי? אִי רַבָּנַן – קַשְׁיָא גַּזְלָן, אִי רַבִּי שִׁמְעוֹן – קַשְׁיָא גַּנָּב!

בְּשְׁלָמָא לְעוּלָּא, דְּאָמַר בְּיָדוּעַ קָנֵי; הָכָא נָמֵי בְּיָדוּעַ, וְדִבְרֵי הַכֹּל הִיא. אֶלָּא לְרַבָּה, דְּאָמַר בְּיָדוּעַ נָמֵי מַחְלוֹקֶת; הָא מַנִּי? לָא רַבָּנַן וְלָא רַבִּי שִׁמְעוֹן!

הָכָא נָמֵי – בְּלִסְטִים מְזוּיָּין, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא. אִי הָכִי, הַיְינוּ גַּזְלָן! תְּרֵי גַּוְונֵי גַּזְלָן.

וְאִי בָּעֵית אֵימָא: הָא מַתְנִיתָא – רַבִּי הִיא; דְּתַנְיָא, רַבִּי אָמַר: גַּנָּב – כְּגַזְלָן,

דף קיד:

וְקַיְמָא לַן כְּגַזְלָן לְרַבִּי שִׁמְעוֹן.

גּוּפָא – רַבִּי אוֹמֵר, אוֹמֵר אֲנִי: גַּנָּב – כְּגַזְלָן. אִיבַּעְיָא לְהוּ: כְּגַזְלָן דְּרַבָּנַן קָאָמַר – וְלָא קָנֵי; אוֹ דִלְמָא כְּגַזְלָן דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן קָאָמַר, וּקְנֵי?

תָּא שְׁמַע: נָטְלוּ מוֹכְסִין חֲמוֹרוֹ וְכוּ'.

מַנִּי? אִי רַבָּנַן, קַשְׁיָא גַּזְלָן! אִי רַבִּי שִׁמְעוֹן, קַשְׁיָא גַּנָּב!

אִי אָמְרַתְּ בְּשְׁלָמָא רַבִּי – כְּגַזְלָן דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן קָאָמַר, וְקָנֵי; הָא מַנִּי – רַבִּי הִיא, מְשׁוּם הָכִי קָנֵי.

אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ כְּגַזְלָן דְּרַבָּנַן קָאָמַר, וְלָא קָנֵי; הָא מַנִּי? לָא רַבִּי וְלָא רַבִּי שִׁמְעוֹן וְלָא רַבָּנַן!

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? בְּלִסְטִים מְזוּיָּין, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא. אִי הָכִי, הַיְינוּ גַּזְלָן! תְּרֵי גַּוְונֵי גַּזְלָן.

תָּא שְׁמַע: הַגַּנָּב וְהַגַּזְלָן וְהָאַנָּס – הֶקְדֵּשָׁן הֶקְדֵּשׁ, וּתְרוּמָתָן תְּרוּמָה, וּמַעֲשְׂרוֹתָן מַעֲשֵׂר.

מַנִּי? אִי רַבָּנַן – קַשְׁיָא גַּזְלָן, אִי רַבִּי שִׁמְעוֹן – קַשְׁיָא גַּנָּב!

אִי אָמְרַתְּ בְּשְׁלָמָא גַּנָּב כְּגַזְלָן דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן קָאָמַר, מְשׁוּם הָכִי קָנֵי; אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ גַּנָּב כְּגַזְלָן דְּרַבָּנַן, הָא מַנִּי?

בְּלִסְטִים מְזוּיָּין, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא. אִי הָכִי, הַיְינוּ גַּזְלָן! תְּרֵי גַּוְונֵי גַּזְלָן.

אָמַר לֵיהּ רַב אָשֵׁי לְרַבָּה: תָּא שְׁמַע, דְּמַתְנֵי רַבִּי לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרֵיהּ: לֹא דִּבֶּר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַחֲרָיוּת מַמָּשׁ; אֶלָּא אֲפִילּוּ פָּרָה וְחוֹרֵשׁ בָּהּ, חֲמוֹר וּמְחַמֵּר אַחֲרָיו – חַיָּיבִין לְהַחְזִיר, מִפְּנֵי כְּבוֹד אֲבִיהֶן.

טַעְמָא מִפְּנֵי כְּבוֹד אֲבִיהֶן, הָא לָאו כְּבוֹד אֲבִיהֶן – לָא; שְׁמַע מִינַּהּ: רַבִּי – גַּזְלָן דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן קָאָמַר! שְׁמַע מִינַּהּ.

וְכֵן נְחִיל שֶׁל דְּבוֹרִים. מַאי "וְכֵן"?

הָכִי קָאָמַר: אֲפִילּוּ נְחִיל שֶׁל דְּבוֹרִים, דְּקִנְיָן דְּרַבָּנַן הוּא. סְלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הַאי, כֵּיוָן דְּרַבָּנַן בְּעָלְמָא הוּא דְּקָנֵי לֵיהּ – אֲפִילּוּ סְתָמָא נָמֵי מִיְּיאַשׁ; קָא מַשְׁמַע לַן: אִם נִתְיַיאֲשׁוּ הַבְּעָלִים – אֵין, אִי לָא – לָא.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה: נֶאֱמָנֶת אִשָּׁה וְקָטָן כּוּ'.
אִשָּׁה וְקָטָן בְּנֵי עֵדוּת נִינְהוּ? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁהָיוּ בָּעָלִים מְרַדְּפִין אַחֲרֵיהֶם, וְאִשָּׁה וְקָטָן מַסִּיחִין לְפִי תּוּמָם, וְאוֹמֵר: מִכָּאן יָצָא נָחִיל זֶה.
אָמַר רַב אָשֵׁי: אֵין מַסִּיחַ לְפִי תּוּמוֹ כָּשֵׁר – אֶלָּא לְעֵדוּת אִשָּׁה בִּלְבָד.
אֲמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי: וְלָא? וַהֲרֵי נָחִיל שֶׁל דְּבוֹרִים – מַסִּיחַ לְפִי תּוּמוֹ הוּא! שָׁאנֵי נָחִיל שֶׁל דְּבוֹרִים, דְּקָנְיָן דְּרַבָּנָן הוּא.
וּדְאוֹרְיְיתָא לָא? וְהָאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: מַעֲשֶׂה בְּאָדָם אֶחָד שֶׁהָיָה מַסִּיחַ לְפִי תוּמוֹ, וְאוֹמֵר: ״זְכוּרַנִי כְּשֶׁאֲנִי תִּינוֹק, וּמוּרְכָּבַנִי עַל כְּתֵיפוֹ שֶׁל אַבָּא, וְהוֹצִיאוּנִי מִבֵּית הַסֵּפֶר, וְהִפְשִׁיטוּנִי אֶת כֶּתָּנְתִּי, וְהִטְבִּילוּנִי לֶאֱכוֹל בִּתְרוּמָה לָעֶרֶב״.
וְרַבִּי חֲנִינָא מְסַיֵּים בַּהּ הָכִי: ״וַחֲבֵירַי בְּדֵילִין מִמֶּנִּי, וְהָיוּ קוֹרִין אוֹתִי: יוֹחָנָן אוֹכֵל חַלּוֹת״. וְהֶעֱלָהוּ רַבִּי לַכְּהוּנָּה עַל פִּיו!
בִּתְרוּמָה דְּרַבָּנָן.
וְאַכַּתִּי, דְּאוֹרְיְיתָא לָא? וְהָא כִּי אֲתָא רַב דִּימִי אָמַר רַב חָנָא קַרְטִינָנָא, וְאָמְרִי לַהּ רַב אַחָא קַרְטִינָנָא מִשְׁתַּעֵי: מַעֲשֶׂה בָּא לִפְנֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, וְאָמְרִי לַהּ מַעֲשֶׂה בָּא לִפְנֵי רַבִּי, בְּתִינוֹק אֶחָד שֶׁהָיָה מַסִּיחַ לְפִי תוּמוֹ, וְאָמַר: ״אֲנִי וְאִמִּי נִשְׁבִּינוּ לְבֵין הַגּוֹיִם, יָצָאתִי לִשְׁאוֹב מַיִם – דַּעְתִּי עַל אִמִּי, לְלָקוֹט עֵצִים – דַּעְתִּי עַל אִמִּי״.
וְהִשִּׁיאָהּ רַבִּי עַל פִּיו לַכְּהוּנָּה!
בִּשְׁבוּיָה הֵקֵילוּ.
אֲבָל לֹא יָקוֹץ אֶת סוֹכוֹ [וְכוּ']. תַּנְיָא, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: תְּנַאי בֵּית דִּין הוּא, שֶׁיְּהֵא יוֹרֵד לְתוֹךְ שָׂדֶה שֶׁל חֲבֵירוֹ וְקוֹצֵץ סוֹכוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ, לְהַצִּיל אֶת נְחִילוֹ. וְנוֹטֵל דְּמֵי סוֹכוֹ מִתּוֹךְ נְחִילוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ.
וּתְנַאי בֵּית דִּין הוּא, שֶׁיְּהֵא שׁוֹפֵךְ יֵינוֹ וּמַצִּיל אֶת דּוּבְשָׁנוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ, וְנוֹטֵל דְּמֵי יֵינוֹ מִתּוֹךְ דּוּבְשָׁנוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ. וּתְנַאי בֵּית דִּין הוּא, שֶׁיְּהֵא מְפָרֵק אֶת עֲצָיו וְטוֹעֵן פִּשְׁתָּנוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ, וְנוֹטֵל דְּמֵי עֲצָיו מִתּוֹךְ פִּשְׁתָּנוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ. שֶׁעַל מְנָת כֵּן הִנְחִיל יְהוֹשֻׁעַ לְיִשְׂרָאֵל אֶת הָאָרֶץ.
מַתְנִי' הַמַּכִּיר כֵּלָיו וּסְפָרָיו בְּיַד אַחֵר, וְיָצָא לוֹ שֵׁם גְּנֵיבָה בָּעִיר – יִשָּׁבַע לוֹ לוֹקֵחַ כַּמָּה נָתַן, וְיִטּוֹל. וְאִם לָאו – לָאו כֹּל הֵימֶנּוּ, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר: מְכָרָן לְאַחֵר, וּלְקָחָן זֶה הֵימֶנּוּ.
גְּמָ' וְכִי יָצָא לוֹ שֵׁם גְּנֵיבָה בָּעִיר – מַאי הָוֵי? לֵיחוּשׁ דִּילְמָא זַבְּנִינְהוּ, וְהוּא נִיהוּ קָא מַפֵּיק שְׁמָא!
אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: כְּגוֹן שֶׁבָּאוּ בְּנֵי אָדָם בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְעָמַד וְהִפְגִּין בַּלַּיְלָה, וְאָמַר: נִגְנְבוּ כֵּלַיי. כָּל שֶׁכֵּן עִילָּא מָצָא!

רַב כָּהֲנָא מְסַיֵּים בַּהּ מִשְׁמֵיהּ דְּרַב: כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה מַחְתֶּרֶת חֲתוּרָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וּבְנֵי אָדָם שֶׁלָּנוּ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ – יָצְאוּ, וְאַנְבּוּרְקָרְאוֹת שֶׁל כֵּלִים עַל כִּתְפֵיהֶם, וְהַכֹּל אוֹמְרִים: "נִנְגְּבוּ כֵּלָיו שֶׁל פְּלוֹנִי".

וְדִלְמָא כֵּלִים הֲווֹ, סְפָרִים לָא הֲווֹ! אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כְּגוֹן דְּקָאָמְרִי נָמֵי סְפָרִים.

וְלֵיחוּשׁ דִּלְמָא זוּטְרֵי, וְקָא טָעֵין רַבְרְבֵי! אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא, דְּקָאָמְרִי: סֵפֶר פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי.

וְדִלְמָא הֲווֹ עַתִּיקֵי, וְקָא טָעֵין חַדְתֵּי! אָמַר רַב, כְּגוֹן דְּאָמְרִי: "הַלְלוּ כֵּלָיו שֶׁל פְּלוֹנִי, הַלְלוּ סְפָרָיו שֶׁל פְּלוֹנִי".

וּמִי אָמַר רַב הָכִי? וְהָאָמַר רַב: בָּא בַּמַּחְתֶּרֶת, וְנָטַל כֵּלִים וְיָצָא – פָּטוּר. מַאי טַעְמָא? בִּדְמֵי קְנָנָהוּ!

הָנֵי מִילֵּי דְּקָנָנְהוּ – בְּבָא בַּמַּחְתֶּרֶת, דְּמֵעִיקָּרָא מְסַר נַפְשֵׁיהּ לִקְטָלָא; אֲבָל הָנֵי, כֵּיוָן דְּלָא מְסַרוּ נַפְשַׁייְהוּ לִקְטָלָא – לָא.

אָמַר רָבָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בַּעַל הַבַּיִת הֶעְשׂוּי לְמְכוֹר כֵּלָיו, אֲבָל בַּעַל הַבַּיִת שֶׁאֵינוֹ עָשׂוּי לְמְכוֹר כֵּלָיו –

דף קטו.

לָא צְרִיךְ לְאַהְדּוֹרֵי עֲלֵיהּ כּוּלֵּי הַאי.

וְדִלְמָא אִיצְטְרִיךְ לֵיהּ זוּזֵי, וְזַבֵּין! אָמַר רַב אָשֵׁי: הֲרֵי יָצָא לוֹ שֵׁם גַּנָּיבָה בָּעִיר.

אִיתְּמַר: גָּנַב וּמָכַר, וְאַחַר כָּךְ הוּכַּר הַגַּנָּב – רַב מְשַׁמֵּיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא אָמַר: הַדִּין עִם הָרִאשׁוֹן. רַבִּי יוֹחָנָן מְשַׁמֵּיהּ דְּרַבִּי יַנַּאי אָמַר: הַדִּין עִם הַשֵּׁנִי.

אָמַר רַב יוֹסֵף: לָא פְּלִיגִי; כָּאן לִפְנֵי יֵאוּשׁ – הַדִּין עִם הַשֵּׁנִי, כָּאן לְאַחַר יֵאוּשׁ – הַדִּין עִם הָרִאשׁוֹן.

וְתַרְוַיְיהוּ אִית לְהוּ דְּרַב חִסְדָּא.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וְלָא פְּלִיגִי? הָא מַתְּנוֹת כְּהוּנָּה כְּלִפְנֵי יֵאוּשׁ דָּמֵי, וּפְלִיגִי! דִּתְנַן, אָמַר לוֹ: "מְכוֹר לִי מֵעֶיהָ שֶׁל פָּרָה", וְהָיוּ בָהֶן מַתָּנוֹת – נוֹתְנָן לְכֹהֵן, וְאֵינוֹ מְנַכֶּה לוֹ מִן הַדְּמִים. לָקַח הֵימֶנּוּ בְּמִשְׁקָל – נוֹתְנוֹ לְכֹהֵן, וּמְנַכֶּה לוֹ מִן הַדְּמִים.

וְאָמַר רַב: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁשָּׁקַל לְעַצְמוֹ, אֲבָל שָׁקַל לוֹ הַטַּבָּח – הַדִּין עִם הַטַּבָּח.

אֵימָא: אַף דִּין עִם הַטַּבָּח. מַהוּ דְּתֵימָא: אֵין מַתָּנוֹת כְּהוּנָּה נִגְזָלוֹת, קָא מַשְׁמַע לַן.

וּלְאַבָּיֵי דְּאָמַר פְּלִיגִי, בְּמַאי פְּלִיגִי? בִּדְרַב חִסְדָּא.

רַב זְבִיד אָמַר: כְּגוֹן שֶׁנִּתְיַיאֲשׁוּ הַבְּעָלִים בְּיַד לוֹקֵחַ, וְלֹא נִתְיַיאֲשׁוּ בְּיַד גַּנָּב.

וּבְהָא פְּלִיגִי – מָר סָבַר: יֵאוּשׁ וְאַחַר כָּךְ שִׁינּוּי רְשׁוּת – קָנֵי, שִׁינּוּי רְשׁוּת וְאַחַר כָּךְ יֵאוּשׁ – לָא קָנֵי; וּמָר סָבַר: לָא שְׁנָא.

רַב פָּפָּא אָמַר: בִּגְלִימָא – דְּכוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּהָדַר לְמָרֵיהּ, וְהָכָא בְּעָשׂוּ בּוֹ תַּקָּנַת הַשּׁוּק קָמִיפַּלְגִי –

רַב מְשַׁמֵּיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא אָמַר הַדִּין עִם הָרִאשׁוֹן – דִּינָא דְּלוֹקֵחַ דְּלִישְׁקוֹל זוּזֵי מַגָּנָב, וְלֹא עָשׂוּ בּוֹ תַּקָּנַת הַשּׁוּק. וְרַבִּי יוֹחָנָן מְשׁוּם דְּרַבִּי יַנַּאי אָמַר הַדִּין עִם הַשֵּׁנִי – דִּינָא דְּלוֹקֵחַ דְּלִישְׁקוֹל מִבַּעַל הַבַּיִת, וְעָשׂוּ בּוֹ תַּקָּנַת הַשּׁוּק.

וְסָבַר רַב לֹא עָשׂוּ בּוֹ תַּקָּנַת הַשּׁוּק? וְהָא רַב הוּנָא תַּלְמִידֵיהּ דְּרַב הֲוָה, וְחָנָן בִּישָׁא גְּנַב גְּלִימָא וְזַבְּנַהּ. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב הוּנָא, אֲמַר לֵיהּ לְהָהוּא גַּבְרָא: זִיל שְׁרִי עֲבִיטָךְ!

שְׁאנֵי חָנָן בִּישָׁא, כֵּיוָן דְּלֵיכָּא לְאִישְׁתַּלּוֹמֵי מִינֵּיהּ – כְּלֹא הוּפַּר דָּמֵי.

אָמַר רָבָא: אִם גַּנָּב מְפוּרְסָם הוּא, לֹא עָשׂוּ בּוֹ תַּקָּנַת הַשּׁוּק. וְהָא חָנָן בִּישָׁא, דִּמְפוּרְסָם הֲוָה, וְעָשׂוּ בּוֹ תַּקָּנַת הַשּׁוּק! נְהִי דִּמְפוּרְסָם לְבִישׁוּתָא, לְגְנֵיבוּתָא לָא מְפוּרְסָם.

אִיתְמַר: גַּנָּב וּפָרַע בְּחוֹבוֹ, גַּנָּב וּפָרַע בְּהֶיקֵּיפוֹ – לֹא עָשׂוּ בּוֹ תַּקָּנַת הַשּׁוּק, דְּאָמְרִי: לָא אַדַּעְתָּא דְּהָנְהוּ יְהַבְתְּ לֵיהּ מִידֵּי.

מַשְׁכַּנְתָּא; שָׁוֵי מָאתַן בְּמָאָה – עָשׂוּ בּוֹ תַּקָּנַת הַשּׁוּק. שָׁוֶה בְּשָׁוֶה – אַמֵּימָר אָמַר: לֹא עָשׂוּ בּוֹ תַּקָּנַת הַשּׁוּק, מָר זוּטְרָא אָמַר: עָשׂוּ בּוֹ תַּקָּנַת הַשּׁוּק.

וְהִלְכְתָא: עָשׂוּ בּוֹ תַּקָּנַת הַשּׁוּק.

זְבִינָא; שָׁוֶה בְּשָׁוֶה – עָשׂוּ בּוֹ תַּקָּנַת הַשּׁוּק. שָׁוֵי מְאָה בְּמָאתַן – רַב שֵׁשֶׁת אָמַר: לֹא עָשׂוּ בּוֹ תַּקָּנַת הַשּׁוּק, רָבָא אָמַר: עָשׂוּ בּוֹ תַּקָּנַת הַשּׁוּק.

וְהִלְכְתָא: בְּכוּלְּהוּ עָשׂוּ בּוֹ תַּקָּנַת הַשּׁוּק, לְבַר מִגָּנַב וּפָרַע בְּחוֹבוֹ, גַּנָּב וּפָרַע בְּהֶיקֵּיפוֹ.

אֲבִימִי בַּר נָאזִי חֲמוּהּ דְּרַבִינָא הֲוָה מַסֵּיק בְּהָהוּא גַּבְרָא אַרְבָּעָה זוּזֵי. גְּנַב גְּלִימָא אֲתָיָא נִיהֲלֵיהּ, אוֹקְפֵיהּ אַרְבָּעָה זוּזֵי אַחֲרִינֵי. לְסוֹף הוּפַּר הַגַּנָּב. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִינָא,

אֲמַר: קָמְאֵי – גַּנָּב וּפָרַע בְּחוֹבוֹ, וְלָא בָּעֵי לְמִיתַּב לֵיהּ וְלָא מִידֵּי; הָנָךְ אַרְבָּעָה זוּזֵי אַחֲרִינֵי – שְׁקוֹל זוּזָךְ, וְ[אַ]הָדַר גְּלִימֵי[ה].

מַתְקֵיף לַהּ רַב כֹּהֵן: וְדִלְמָא גְּלִימָא – בְּהֶנֵי זוּזֵי קָמְאֵי יַהֲבַהּ נִיהֲלֵיהּ, "גַּנָּב וּפָרַע בְּחוֹבוֹ, גַּנָּב וּפָרַע בְּהֶיקֵּיפוֹ"; וְאַרְבָּעָה זוּזֵי בָּתְרָאֵי – הֵימוֹנֵי הֵימָנֵיהּ, כִּי הֵיכִי דְּהֵימָנֵיהּ מֵעִיקָּרָא!

אִיגַּלַּגֵּל מִילְּתָא, מְטָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי אֲבָהוּ, אָמַר: הִלְכְתָא כְּרַב כֹּהֵן.

נַרְשָׁאָה גְּנַב סִפְרָא, זַבְּנֵיהּ לְפַפּוּנָאָה בְּתְמַנְיָן זוּזֵי. אָזַל פַּפּוּנָאָה, זַבְּנֵיהּ לְבַר מָחוֹזָאָה בְּמָאָה וְעֶשְׂרִין זוּזֵי. לְסוֹף הוּפַּר הַגַּנָּב. אָמַר אַבָּיֵי: לֵיזִיל מָרֵי דְּסִפְרָא וְיָהֵב לֵיהּ לְבַר מָחוֹזָא תְּמַנְיָן זוּזֵי וְשָׁקֵיל סִפְרֵיהּ, וְאָזֵיל בַּר מָחוֹזָאָה וְשָׁקֵיל אַרְבְּעִין מִפַּפּוּנָאָה.

מַתְקֵיף לַהּ רָבָא: הַשְׁתָּא לוֹקֵחַ מַגָּנָב – עָשׂוּ בּוֹ תַּקָּנַת הַשּׁוּק, לוֹקֵחַ מִלּוֹקֵחַ מִיבַּעְיָא?

אֶלָּא אָמַר רָבָא: לֵיזִיל מָרֵיהּ דְּסִפְרָא וְיָהֵיב לֵיהּ לְבַר מָחוֹזָאָה מְאָה וְעֶשְׂרִין זוּזֵי וְשָׁקֵיל סִפְרֵיהּ, וְלֵיזִיל מָרֵי[הּ] דְּסִפְרָא וְלִישְׁקוֹל אַרְבְּעִין מִפַּפּוּנָאָה, וּתְמָנֵן מִנַּרְשָׁאָה.

מַתְנִי' זֶה בָּא בְּחֶבְיתוֹ שֶׁל יַיִן וְזֶה בָּא בְּכַדּוֹ שֶׁל דְּבַשׁ, נִסְדְּקָה חֶבִית שֶׁל דְּבַשׁ, וְשִׁפַּךְ זֶה אֶת יֵינוֹ וְהִצִּיל אֶת הַדְּבַשׁ לְתוֹכוֹ –

דף קטו:

אֵין לוֹ אֶלָּא שְׂכָרוֹ. וְאִם אָמַר: ״אַצִּיל אֶת שֶׁלְּךָ, וְאַתָּה נוֹתֵן לִי דְּמֵי שֶׁלִּי״ – חַיָּיב לִיתֵּן לוֹ. שְׁטַח נַחַל חֲמוֹרוֹ וַחֲמוֹר חֲבֵירוֹ, שֶׁלּוֹ יָפָה מָנֶה וְשֶׁל חֲבֵירוֹ מָאתַיִם, וְהִנִּיחַ זֶה אֶת שֶׁלּוֹ וְהִצִּיל אֶת שֶׁל חֲבֵירוֹ – אֵין לוֹ אֶלָּא שְׂכָרוֹ. וְאִם אָמַר לוֹ: ״אֲנִי אַצִּיל אֶת שֶׁלְּךָ, וְאַתָּה נוֹתֵן לִי אֶת שֶׁלִּי״ – חַיָּיב לִיתֵּן לוֹ.

גְּמָ' וְאַמַּאי? לֵימָא לֵיהּ: מֵהֶפְקֵירָא קָא זָכֵינָא! מִי לָא תַּנְיָא: הֲרֵי שֶׁהָיָה טָעוּן כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן, וְרָאָה שֶׁהֵן מִשְׁתַּבְּרוֹת, לֹא יֹאמַר: ״הֲרֵי זֶה תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר עַל פֵּירוֹת שֶׁיֵּשׁ לִי בְּתוֹךְ בֵּיתִי״, וְאִם אָמַר – לֹא אָמַר כְּלוּם?

כִּדְאָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: כְּשֶׁעֵקֶל בֵּית הַבַּד כָּרוּךְ עָלֶיהָ; הָכִי נָמֵי, כְּשֶׁעֵקֶל בֵּית הַבַּד כָּרוּךְ עָלֶיהָ.

וְאִם אָמַר – לֹא אָמַר כְּלוּם? וְהָתַנְיָא: מִי שֶׁבָּא בַּדֶּרֶךְ וּמָעוֹת בְּיָדוֹ וְאַנָּס כְּנָגְדּוֹ, לֹא יֹאמַר: ״הֲרֵי פֵּירוֹת שֶׁיֵּשׁ לִי בְּתוֹךְ בֵּיתִי מְחוּלָּלִים עַל מָעוֹת הַלָּלוּ״, וְאִם אָמַר – דְּבָרָיו קַיָּימִין!

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בְּשֶׁיָּכוֹל לְהַצִּיל. אִי בְּשֶׁיָּכוֹל לְהַצִּיל, לְכַתְּחִלָּה אַמַּאי לֹא יֹאמַר? בְּשֶׁיָּכוֹל לְהַצִּיל עַל יְדֵי הַדְּחָק.

וְכוֹל הֵיכָא דְּאִיכָּא הֶפְסֵידָא, לְכַתְּחִלָּה לֹא יֹאמַר? וְהָתַנְיָא: הֲרֵי שֶׁהָיוּ לוֹ עֶשֶׂר חֲבִיּוֹת שֶׁל טֶבֶל טְמֵא, וְרָאָה אַחַת מֵהֶן שֶׁנִּשְׁבְּרָה אוֹ שֶׁנִּתְגַּלְּתָה, אוֹמֵר: ״הֲרֵי הִיא תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל תֵּשַׁע חֲבֵרוֹתֶיהָ״. וּבְשֶׁמֶן לֹא יַעֲשֶׂה כֵּן, מִפְּנֵי הֶפְסֵד כֹּהֵן!

אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: כְּשֶׁעֵקֶל בֵּית הַבַּד כָּרוּךְ עָלֶיהָ. בְּשִׁלְמָא שֶׁנִּשְׁבְּרָה – חַזְיָא, אֶלָּא נִתְגַּלְּתָה – לְמַאי חַזְיָא?

וְכִי תֵּימָא חַזְיָא לְזִילּוּף, וְהָתַנְיָא: מַיִם שֶׁנִּתְגַּלּוּ – הֲרֵי זֶה לֹא יִשְׁפְּכֵם בִּרְשׁוּת הָרַבִּים; וְלֹא יְגַבֵּל בָּהֶן אֶת הַטִּיט; וְלֹא יְרַבֵּץ בָּהֶן אֶת הַבַּיִת; וְלֹא יַשְׁקֶה מֵהֶם אֶת בְּהֶמְתּוֹ, וְלֹא בֶּהֱמַת חֲבֵירוֹ!

דְּעַבַּר לָהּ בִּמְסַנֶּנֶת, כְּרַבִּי נְחֶמְיָה – דְּתַנְיָא: מְסַנֶּנֶת, יֵשׁ בָּהּ מִשּׁוּם גִּילּוּי. אָמַר רַבִּי נְחֶמְיָה: אֵימָתַי – בִּזְמַן שֶׁהַתַּחְתּוֹנָה מְגוּלָּה, אֲבָל בִּזְמַן שֶׁהַתַּחְתּוֹנָה מְכוּסָּה – אַף עַל פִּי שֶׁהָעֶלְיוֹנָה מְגוּלָּה, אֵין בָּהּ מִשּׁוּם גִּילּוּי; לְפִי שֶׁאֶרֶס שֶׁל נָחָשׁ דּוֹמֶה לִסְפּוֹג, וְצָף וְעוֹמֵד בְּמְקוֹמוֹ.

לָאו אִיתְּמַר עֲלַהּ, אָמַר רַבִּי סִימוֹן אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁלֹּא טָרָקוֹ, אֲבָל טָרָקוֹ – אָסוּר?

הָתָם נָמֵי, אֶפְשָׁר דְּמַנַּח מִידֵּי אַפּוּמָּא דְּחָבִיתָא, (דְּשָׁפֵי) [וְשָׁפֵי] לֵיהּ.

וְרַבִּי נְחֶמְיָה – (מִטַּמֵּא אַטָּמֵא) מִי תָּרְמִינַן?

וְהָתַנְיָא: תּוֹרְמִין מִן הַטָּמֵא עַל הַטָּמֵא, וּמִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּהוֹר, וּמִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא; אֲבָל לֹא מִן הַטָּמֵא עַל הַטָּהוֹר. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: אַף מִן הַטָּמֵא עַל הַטָּמֵא לֹא הִתִּירוּ לְתִרוֹם, אֶלָּא בְּשֶׁל דְּמַאי! הָכָא נָמֵי בְּשֶׁל דְּמַאי.

אָמַר מָר: וּבְשֶׁמֶן לֹא יַעֲשֶׂה כֵּן, מִפְּנֵי הֶפְסֵד כֹּהֵן. מַאי שְׁנָא שֶׁמֶן – דְּרָאוּי לְהַדְלִיק? יַיִן נָמֵי רָאוּי לְזִילּוּף! וְכִי תֵּימָא זִילּוּף לָאו מִילְּתָא הִיא, וְהָאָמַר שְׁמוּאֵל מִשּׁוּם רַבִּי חִיָּיא: שׁוֹתִין מִלּוֹג בְּסֶלַע, וּמְזַלְּפִין מִלּוֹג בִּשְׁתַּיִם!

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – בְּחָדָשׁ. וְהָא רָאוּי לְיַשְּׁנוֹ! אִתֵּי בֵּיהּ לִידֵי תַּקָּלָה.

שֶׁמֶן נָמֵי אִתֵּי בֵּיהּ לִידֵי תַּקָּלָה! דְּמַנַּח [לֵיהּ] בִּכְלֵי מָאוּס. יַיִן נָמֵי מַנַּח לֵיהּ בִּכְלֵי מָאוּס! הַשְׁתָּא לְזִילּוּף קָא בָּעֵי לֵיהּ, בִּכְלֵי מָאוּס קָא מַנַּח לֵיהּ?!

וְתַקָּלָה עַצְמָהּ תַּנָּאֵי הִיא – דְּתַנְיָא: חָבִית שֶׁל יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה, שֶׁנִּטְמֵאת – בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים:

דף קטז.

תִּשְׁפֵּךְ הַכֹּל, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: תֵּעָשֶׂה זִילּוּף. אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי: אֲנִי אַכְרִיעַ; בַּבַּיִת – תֵּעָשֶׂה זִילּוּף, וּבַשָּׂדֶה – תִּשְׁפֵּךְ הַכֹּל.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: בְּיָשָׁן – תֵּעָשֶׂה זִילּוּף, וּבְחָדָשׁ – תִּשְׁפֵּךְ הַכֹּל. אָמְרוּ לוֹ: אֵין הַכָּרָעָה שְׁלִישִׁית מַכְרַעַת.

אִם אָמַר לוֹ: ״אַצִּיל אֶת שֶׁלְּךָ וְכוּ׳״. אַמַּאי? וְנֵימָא לֵיהּ: ״מְשַׁטֶּה אֲנִי בָּךְ״!

מִי לָא תַּנְיָא: הֲרֵי שֶׁהָיָה בּוֹרֵחַ מִבֵּית הָאֲסוּרִין וְהָיְתָה מַעְבּוֹרֶת לְפָנָיו, אָמַר לוֹ: ״טוֹל דִּינָר, וְהַעֲבִירֵנִי״ – אֵין לוֹ אֶלָּא שְׂכָרוֹ. אַלְמָא אָמַר לֵיהּ: ״מְשַׁטֶּה אֲנִי בָּךְ״; הָכָא נָמֵי, לֵימָא לֵיהּ: ״מְשַׁטֶּה אֲנִי בָּךְ״!

הָא לָא דָּמֵי אֶלָּא לְסֵיפָא – וְאִם אָמַר לוֹ: ״טוֹל דִּינָר זֶה בִּשְׂכָרְךָ, וְהַעֲבִירֵנִי״ – נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ מְשֻׁלָּם.

מַאי שְׁנָא רֵישָׁא וּמַאי שְׁנָא סֵיפָא? אָמַר רָמֵי בַּר חָמָא: בְּצַיָּיד הַשּׁוֹלֶה דָּגִים מִן הַיָּם, וְאָמַר לֵיהּ: אַפְסֵדְתַּנִי כְּוֹרֵי בְּזוּזָא.

שָׁטַח נָהָר חֲמוֹרוֹ וַחֲמוֹר חֲבֵירוֹ, שֻׁלּוֹ יָפָה מָנֶה וְכוּ'. וּצְרִיכָא; דְּאִי אַשְׁמְעִינַן קַמַּיְיתָא, הָתָם הוּא דְּכִי פֵּירֵשׁ יָהֵיב לֵיהּ דְּמֵי כּוּלֵּיהּ, מִשּׁוּם דִּבְיָדַיִם קָא פָּסֵיד; אֲבָל הָכָא דְּמִמֵּילָא, נֵימָא: אֵין לוֹ אֶלָּא שְׂכָרוֹ.

וְאִי אַשְׁמְעִינַן סֵיפָא, הָכָא הוּא דְּבִסְתָמָא אֵין לוֹ אֶלָּא שְׂכָרוֹ, מִשּׁוּם דְּמִמֵּילָא; אֲבָל הָתָם, דִּבְיָדַיִם, אֵימָא אֲפִילּוּ בִּסְתָמָא יָהֵיב לֵיהּ דְּמֵי כּוּלֵּיהּ; צְרִיכָא.

בְּעָא מִינֵּיהּ רַב כָּהֲנָא מֵרַב: יָרַד לְהַצִּיל, וְעָלָה שֻׁלּוֹ מֵאֵלָיו, מַהוּ? אֲמַר לֵיהּ: מִשְּׁמַיָּא רְחִימוּ עֲלֵיהּ.

כִּי הָא דְּרַב סָפְרָא הֲוָה קָא אָזֵיל בִּשְׁיָירְתָא, לַוְּינְהוּ הָהוּא אֵרִי. כֹּל לֵילְיָא קָא (שַׁדּוּ) [שָׁדוּ] לֵיהּ חָמָרָא דְּחַד מִינַּייהוּ, וְקָא אָכֵיל. כִּי מְטָא זְמְנֵיהּ דְּרַב סָפְרָא, (שַׁדַּר) [שָׁדָא] לֵיהּ חָמָרָא וְלָא אָכְלֵיהּ. קָרֵים רַב סָפְרָא וּזְכָה בֵּיהּ.

אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא מִדִּיפְתִּי לְרָבִינָא: לְמָה לֵיהּ לְמִיזְכֵּי בֵּיהּ? נְהִי דְּכִי אַפְקְרֵיהּ – אַדַּעְתָּא דְּאַרְיֵה אַפְקְרֵיהּ, אַדַּעְתָּא דְּכוּלֵּי עָלְמָא לָא אַפְקְרֵיהּ! אֲמַר לֵיהּ: רַב סָפְרָא לְרַוּוחָא דְּמִילְתָא הוּא דַּעֲבַד.

בְּעָא מִינֵּיהּ רַב מֵרַבִּי: יָרַד לְהַצִּיל וְלֹא הִצִּיל, מַהוּ? אָמַר לוֹ: וְזוֹ שְׁאֵילָה, אֵין לוֹ אֶלָּא שְׂכָרוֹ. אֵיתִיבֵיהּ: הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל

דף קטז:

לְהָבִיא כְּרוּב וְדוּרְמַסְקָנִין לַחוֹלֶה, וְהָלַךְ וּמְצָאוֹ שֶׁמֵּת אוֹ שֶׁהִבְרִיא – נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ מִשֶּׁלֹּם! אֲמַר לֵיהּ: מִי דְּמֵי?! הָתָם עֲבִיד שָׁלִיחוּתֵיהּ, הָכָא לָא עֲבִיד שָׁלִיחַ שְׁלִיחוּתֵיהּ.

תָּנוּ רַבָּנָן: שְׂיָרָא שֶׁהָיְתָה מְהַלֶּכֶת בַּמִּדְבָּר, וְעָמַד עָלֶיהָ גַּייִס לְטוֹרְפָהּ – מְחַשְּׁבִין לְפִי מָמוֹן, וְאֵין מְחַשְּׁבִין לְפִי נְפָשׁוֹת.

וְאִם שָׂכְרוּ תַּיָּיר הַהוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם – מְחַשְּׁבִין אַף לְפִי נְפָשׁוֹת; וְלֹא יְשַׁנּוּ מִמִּנְהַג הַמְּדִינָה.

רַשָּׁאִין הַמְּדִינִין לְהַתְנוֹת שֶׁכָּל מִי שֶׁיֹּאבַד לוֹ חֲמוֹרוֹ נַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר אַחֵר. בְּכוּסְיָא – אֵין מַעֲמִידִין, שֶׁלֹּא בְּכוּסְיָא – מַעֲמִידִין לוֹ. וְאִם אָמַר: "תְּנוּ לִי, וַאֲנִי אֶשְׁמוֹר" – אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. פְּשִׁיטָא! לָא צְרִיכָא, דְּאִית לֵיהּ חָמָרָא אַחֲרִינָא. מַהוּ דְּתֵימָא: הָא קָא מְינַטַּר לֵיהּ; קָא מַשְׁמַע לַן – שָׁאנֵי נְטִירוּתָא דְּחַד מִנְּטִירוּתָא דְּבֵי תְּרֵי.

תָּנוּ רַבָּנָן: סְפִינָה שֶׁהָיְתָה מְהַלֶּכֶת בַּיָּם; עָמַד עָלֶיהָ נַחְשׁוֹל לְטוֹבְעָהּ, וְהֵקִילּוּ מִמַּשָּׂאָהּ – מְחַשְּׁבִין לְפִי מַשָּׂאוֹי, וְאֵין מְחַשְּׁבִין לְפִי מָמוֹן; וְלֹא יְשַׁנּוּ מִמִּנְהַג הַסַּפָּנִים.

וְרַשָּׁאִין הַסַּפָּנִים לְהַתְנוֹת, שֶׁכָּל מִי שֶׁאָבְדָה לוֹ סְפִינָה נַעֲמִיד לוֹ סְפִינָה אַחֶרֶת. אָבְדָה לוֹ בְּכוּסְיָא – אֵין מַעֲמִידִין, שֶׁלֹּא בְּכוּסְיָא – מַעֲמִידִין לוֹ. וְאִי פֵּירֵשׁ לְמָקוֹם שֶׁאֵין הַסְּפִינוֹת הוֹלְכִין – אֵין מַעֲמִידִין.

פְּשִׁיטָא! לָא צְרִיכָא, דִּבְנִיסָן מְרַחֲקִי חַד אַשְׁלָא, וּבְתִשְׁרֵי מְרַחֲקִי תְּרֵי אַשְׁלֵי, וְקָא אָזֵיל בְּיוֹמֵי נִיסָן לִמְקוֹם תִּשְׁרֵי; מַהוּ דְּתֵימָא: דַּוְושֵׁיהּ נָקֵיט וְאָזֵיל, קָא מַשְׁמַע לַן.

תָּנוּ רַבָּנָן: שְׁיָירָה שֶׁהָיְתָה מְהַלֶּכֶת בַּמִּדְבָּר וְעָמַד גַּייס וּטְרָפָהּ, וְעָמַד אֶחָד מֵהֶן וְהִצִּיל – הִצִּיל לָאֶמְצַע. וְאִם אָמַר: ״אֲנִי אַצִּיל לְעַצְמִי״ – הִצִּיל לְעַצְמוֹ.

הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּיָכוֹל לְהַצִּיל, אֲפִילּוּ סֵיפָא נָמֵי לָאֶמְצַע! וְאִי דְּלֹא יָכוֹל לְהַצִּיל, אֲפִילּוּ רֵישָׁא נָמֵי לְעַצְמוֹ!

אָמַר רָמֵי בַּר חָמָא: הָכָא בְּשׁוּתָּפִין עָסְקִינַן, וּכְגוֹן זֶה – שׁוּתָּף חוֹלֵק שֶׁלֹּא לְדַעַת חֲבֵירוֹ;

אָמַר – פְּלִיג, לָא אָמַר – לָא פְּלִיג.

רָבָא אָמַר: הָכָא בְּפוֹעֲלִין עָסְקִינַן, וּכְרַב – דְּאָמַר רַב: פּוֹעֵל יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ אֲפִילּוּ בַּחֲצִי הַיּוֹם.

וְכַמָּה דְּלָא הֲדַר בֵּיהּ – כְּבַרְשׁוּתֵיהּ דְּבַעַל הַבַּיִת דָּמֵי, וְכִי הֲדַר בֵּיהּ – טַעְמָא אַחֲרִינָא הוּא, דִּכְתִיב: ״כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים״ – וְלֹא עֲבָדִים לַעֲבָדִים.

רַב אָשֵׁי אָמַר: כְּשֶׁיָּכוֹל לְהַצִּיל עַל יְדֵי הַדְּחָק. גַּלֵּי דַּעְתֵּיהּ – לְעַצְמוֹ, לָא גַּלֵּי דַּעְתֵּיהּ – לָאֶמְצַע.

מַתְנִי' הַגּוֹזֵל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ וּנְטָלוּהָ מִסִּיקְרִין, אִם מַכַּת מְדִינָה הִיא – אוֹמֵר לוֹ: ״הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ״; אִם מֵחֲמַת הַגַּזְלָן – חַייָב לְהַעֲמִיד לוֹ שָׂדֶה אַחֵר.

גְּמָ' אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: מַאן דְּתָנֵי ״מִסִּיקְרִין״ – לָא מִשְׁתַּבַּשׁ, וּמַאן דְּתָנֵי ״מִצִּיקְרִין״ – לָא מִשְׁתַּבַּשׁ. מַאן דְּתָנֵי ״מִצִּיקְרִין״ לָא מִשְׁתַּבַּשׁ, דִּכְתִיב: ״בְּמָצוֹר וּבְמָצוֹק״.

וּמַאן דְּתָנֵי ״מִסִּיקְרִין״ לָא מִשְׁתַּבַּשׁ, דִּכְתִיב: ״יְיָרֵשׁ הַצְּלָצַל״ – וּמְתַרְגְּמִינַן: יַחְסְנִינֵיהּ סַקָּאָה.

אִם מֵחֲמַת הַגַּזְלָן – חַייָב. הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא דְּאַנְסוּהָ לְאַרְעָא דִּידֵיהּ וְלָא אֲנַסוּהָ כּוּלֵּי אַרְעָתָא, הָא מֵרִישָׁא שְׁמַעְתְּ מִינַּהּ: אִם מַכַּת מְדִינָה הִיא כּוּ', אִי לָא – לָא!

לָא צְרִיכָא, דְּאַחְוֵי אַחְווֹיֵי. לִישָּׁנָא אַחֲרִינָא: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן דְּאַנְסוּהָ גּוֹיִים, (וְאָמְרִי) [וְאַחְוִי] לֵיהּ אַחְווֹיֵי אַרְעָתֵיהּ, וְאַחְוִי הָהוּא בַּהֲדַיְיהוּ.

הָהוּא גַּבְרָא דְּאַחְוִי אַכְרָיָא דְּחִטֵּי דְּבֵי רֵישׁ גָּלוּתָא. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן, חַייְבֵיהּ רַב נַחְמָן לְשַׁלּוֹמֵי. יָתֵיב רַב יוֹסֵף אֲחוֹרֵיהּ דְּרַב הוּנָא בַּר חִייָא, וְיָתֵיב רַב הוּנָא בַּר חִייָא קַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן, אָמַר לֵיהּ רַב הוּנָא בַּר חִייָא לְרַב נַחְמָן: דִּינָא אוֹ קְנָסָא?

אָמַר לֵיהּ: מַתְנִיתִין הִיא, דְּתָנַן: אִם מֵחֲמַת הַגַּזְלָן – חַייָב לְהַעֲמִיד לוֹ שָׂדֶה; וְאוֹקֵימְנָא דְּאַחְוִי אַחְווֹיֵי. בָּתַר דִּנְפַק, אָמַר לֵיהּ רַב יוֹסֵף לְרַב הוּנָא בַּר חִייָא: מַאי נָפְקָא לָךְ מִינֵּיהּ

דף קיז.

אִי דִּינָא אִי קְנָסָא? אָמַר לֵיהּ: אִי דִּינָא – גָּמְרִינַן מִינֵּיהּ, אִי קְנָסָא – לָא גָּמְרִינַן מִינֵּיהּ.

וּמְנָא תֵּימְרָא דְּמִקְּנָסָא לָא גָּמְרִינַן? דְּתַנְיָא, בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים: הַמְטַמֵּא וְהַמְנַסֵּךְ; חָזְרוּ לוֹמַר: אַף הַמְדַמֵּעַ.

חָזְרוּ – אִין, לֹא חָזְרוּ – לָא; מַאי טַעְמָא? לָאו מִשּׁוּם דְּקִנָּסָא הוּא, וּקְנָסָא לָא גָּמְרִינַן מִינַּיהּ?

לָא; מֵעִיקָּרָא סָבְרִי: לְהֶפְסֵד מְרוּבֶּה חָשְׁשׁוּ, לְהֶפְסֵד מוּעָט לֹא חָשְׁשׁוּ; וּלְבַסּוֹף סָבְרִי: לְהֶפְסֵד מוּעָט נָמֵי חָשְׁשׁוּ.

אִינִי?! וְהָא תָּנֵי אֲבוּהּ דְּרַבִּי אָבִין, בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים: הַמְטַמֵּא וְהַמְדַמֵּעַ; חָזְרוּ לוֹמַר: אַף הַמְנַסֵּךְ. חָזְרוּ – אִין, לֹא חָזְרוּ – לָא!

מַאי טַעְמָא? לָאו מִשּׁוּם דְּלָא גָּמְרִינַן מִקְּנָסָא?

לָא; מֵעִיקָּרָא סָבְרִי כְּרַבִּי אָבִין, וּלְבַסּוֹף סָבְרִי כְּרַבִּי יִרְמְיָה.

מֵעִיקָּרָא סָבְרִי כְּרַבִּי אָבִין – דְּאָמַר רַבִּי אָבִין: זָרָק חֵץ מִתְּחִילַּת אַרְבַּע לְסוֹף אַרְבַּע, וְקָרַע שִׁירַאיִן בַּהֲלִיכְתּוֹ – פָּטוּר; שֶׁהֲרֵי עֲקִירָה צוֹרֶךְ הַנָּחָה הִיא, וּמִתְחַיֵּיב בְּנַפְשׁוֹ.

וּלְבַסּוֹף סָבְרִי כְּרַבִּי יִרְמְיָה – דְּאָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: מִשְׁעַת הַגְּבָהָה קַנְיֵיהּ, אִיחַיֵּיב לֵיהּ מָמוֹן; מִתְחַיֵּיב בְּנַפְשׁוֹ לָא הֲוֵי עַד שְׁעַת נִיסּוּךְ.

רַב הוּנָא בַּר יְהוּדָה אִיקְּלַע לְבֵי אֲבִיוֹנֵי. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא, אָמַר לֵיהּ: כְּלוּם מַעֲשֶׂה בָּא לִידָךְ? אָמַר לֵיהּ: יִשְׂרָאֵל שֶׁאָנָסוּהוּ גּוֹיִם וְהֶרְאָה מָמוֹן חֲבֵירוֹ בָּא לְיָדָיו, וְחַיַּיבְתִּיו.

אָמַר לֵיהּ: אַהֲדַּר עוֹבְדָא לְמָרֵיהּ, דְּתַנְיָא: יִשְׂרָאֵל שֶׁאָנָסוּהוּ גּוֹיִם וְהֶרְאָה מָמוֹן חֲבֵירוֹ – פָּטוּר, וְאִם נָטַל וְנָתַן בַּיָּד – חַיָּיב!

אָמַר רַבָּה: אִם הֶרְאָה מֵעַצְמוֹ, כְּנָשָׂא וְנָתַן בַּיָּד דָּמֵי.

הָהוּא גַּבְרָא דַּאֲנָסוּהוּ גּוֹיִם, וַאֲחוּי אַחֲמָרָא דְּרַב מָרִי בְּרֵיהּ דְּרַב פִּנְחָס בְּרֵיהּ דְּרַב חִסְדָּא. אֲמַרוּ לֵיהּ: "דְּרִי וְאַמְטִי בַּהֲדַן", דְּרָא וְאַמְטִי בַּהֲדַיְיהוּ. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב אָשֵׁי, פַּטְרִינְיֵיהּ.

אֲמַרוּ לֵיהּ רַבָּנַן לְרַב אָשֵׁי, וְהָתַנְיָא: אִם נָשָׂא וְנָתַן בַּיָּד – חַיָּיב! אָמַר לְהוּ: הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּלָא אוֹקְמֵיהּ עִילְּוַיהּ מֵעִיקָּרָא, אֲבָל הֵיכָא דְּאוֹקְמֵיהּ עִילְּוַיהּ מֵעִיקָּרָא – מִיקְּלֵי קַלְּיֵיהּ.

אֵיתִיבֵיהּ רַבִּי אֲבָהוּ לְרַב אָשֵׁי: אָמַר לוֹ אַנָּס "הוֹשֵׁיט לִי פְּקִיעַ עָמִיר זֶה, אוֹ אֶשְׁכּוֹל עֲנָבִים זֶה", וְהוֹשִׁיט לוֹ – חַיָּיב! הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן דְּקָאֵי בִּתְרֵי עֶבְרֵי נַהֲרָא.

דַּיְקָא נָמֵי, דְּקָתָנֵי "הוֹשִׁיט" וְלָא תָּנֵי "תֵּן", שְׁמַע מִינַּהּ.

הָהוּא שׁוּתָא דַּהֲווֹ מְנַצוּ עֲלַהּ בֵּי תְרֵי. הַאי אָמַר: דִּידִי הוּא, וְהַאי אָמַר: דִּידִי הוּא. אֲזַל חַד מְנַיְיהוּ וּמַסְרַהּ לְפַרְהַגְ[בָּ]נָא דְּמַלְכָּא. אָמַר אַבָּיֵי, יָכוֹל לוֹמַר: אֲנָא כִּי מְסַרִי – דִּידִי מְסַרִי.

אָמַר לֵיהּ רָבָא: וְכָל כְּמִינֵּיהּ?! אֶלָּא אָמַר רָבָא: מְשַׁמְתִינַן לֵיהּ עַד דְּמַיְיתֵי לֵיהּ וְקָאֵי בְּדִינָא.

הָהוּא גַּבְרָא דַּהֲוָה בָּעֵי אַחְווֹיֵי אַתִּיבְנָא דְּחַבְרֵיהּ. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב, אָמַר לֵיהּ: "לָא תַּחְוֵי וְלָא תַּחְוֵי!" אָמַר לֵיהּ: "מַחְוֵינָא וּמַחְוֵינָא!" יָתֵיב רַב כָּהֲנָא קַמֵּיהּ דְּרַב, שַׁמְטֵיהּ לְקוֹעֵיהּ מִינַּיהּ.

קָרֵי רַב עִילָּוֵיהּ: ”בָּנַיִךְ עָלְפוּ שָׁכְבוּ בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת כְּתוֹא מִכְמָר”; מָה תּוֹא זֶה, כֵּיוָן שֶׁנָּפַל בְּמִכְמָר – אֵין מְרַחֲמִין עָלָיו; אַף מָמוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כֵּיוָן שֶׁנָּפַל בְּיַד גּוֹיִם – אֵין מְרַחֲמִין עָלָיו. אָמַר לֵיהּ רַב: ”כָּהֲנָא, עַד הָאִידָּנָא הֲווֹ פָּרְסָאֵי – דְּלָא קָפְדִי אַשִּׁפֵּיכוּת דָּמִים, וְהַשְׁתָּא אֵיכָּא יַוְונָאֵי – דְּקָפְדוּ אַשִּׁפֵּיכוּת דָּמִים, וְאָמְרִי ’מַרְדִּין, מַרְדִּין’. קוּם סַק לְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל, וְקַבֵּיל עָלָךְ דְּלָא תַּקְשֵׁי לְרַבִּי יוֹחָנָן שֶׁבַע שְׁנִין”.

אֲזַיל, אַשְׁכְּחֵיהּ לֵירִישׁ לָקִישׁ דְּיָתֵיב וְקָא מְסַיֵּים מְתִיבְתָּא דְיוֹמָא לְרַבָּנַן. אֲמַר לְהוּ: רֵישׁ לָקִישׁ הֵיכָא? אֲמַרוּ לֵיהּ: אַמַּאי? אֲמַר לְהוּ: הַאי קוּשְׁיָא וְהַאי קוּשְׁיָא, וְהַאי פֵּירוּקָא וְהַאי פֵּירוּקָא. אֲמַרוּ לֵיהּ לְרֵישׁ לָקִישׁ. אֲזַל רֵישׁ לָקִישׁ אֲמַר לֵיהּ לְרַבִּי יוֹחָנָן: ”אֲרִי עָלָה מִבָּבֶל, לְעַיֵּין מָר בִּמְתִיבְתָּא דִּלְמְחַר”.

לְמְחַר אוֹתְבוּהּ בְּדָרָא קַמָּא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן. אֲמַר שְׁמַעְתְּתָא – וְלָא אַקְשֵׁי, שְׁמַעְתְּתָא – וְלָא אַקְשֵׁי; אֲנָחֲתֵיהּ אֲחוֹרֵי שְׁבַע דְּרֵי, עַד דְּאוֹתְבֵיהּ בְּדָרָא בָּתְרָא. אֲמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: ”אֲרִי שָׁאֲמַרְתְּ – נַעֲשָׂה שׁוּעָל!”

אָמַר: יְהֵא רַעֲוָא דְּהָנֵי שְׁבַע דָּרֵי לְהֲווֹ חִילּוּף שְׁבַע שְׁנִין דַּאֲמַר לִי רַב. קָם אַכַּרְעֵיהּ, אֲמַר לֵיהּ: ”נָהְדַּר מָר בְּרֵישָׁא”. אֲמַר שְׁמַעְתְּתָא, וְאַקְשֵׁי. אוֹקֵמֵיהּ בְּדָרָא קַמָּא. אָמַר שְׁמַעְתְּתָא, וְאַקְשֵׁי.

רַבִּי יוֹחָנָן הֲוָה יָתֵיב אַשְׁבַּע בִּסְתַּרְקֵי, שָׁלְפִי לֵיהּ חַדָּא בִּסְתַּרְקָא מִתּוּתֵיהּ. אֲמַר שְׁמַעְתְּתָא – וְאַקְשֵׁי לֵיהּ, עַד דְּשָׁלְפִי לֵיהּ כּוּלְּהוּ בִּסְתַּרְקֵי מִתּוּתֵיהּ, עַד דְּיָתֵיב עַל אַרְעָא. רַבִּי יוֹחָנָן גַּבְרָא סָבָא הֲוָה וּמְסָרְחִי גְּבִינֵיהּ, אֲמַר לְהוּ: דַּלּוֹ לִי עֵינַי וְאֶחְזֶייהּ. דַּלּוֹ לֵיהּ בְּמַכְחַלְתָּא דְּכַסְפָּא. חֲזָא דִּפְרִיטָה שִׁפְווֹתֵיהּ, סְבַר אַחוֹכֵי קָמְחַיֵּיךְ בֵּיהּ. חֲלַשׁ דַּעְתֵּיהּ, וְנָח נַפְשֵׁיהּ. לְמְחַר אֲמַר לְהוּ רַבִּי יוֹחָנָן לְרַבָּנַן: חֲזֵיתוּ לְבַבְלָאָה הֵיכִי עֲבִיד? אֲמַרוּ לֵיהּ: דַּרְכֵּיהּ הָכִי. עַל לְגַבֵּי מְעָרְתָּא, חֲזָא דַּהֲוָה

דף קיז:

הָדְרָא לֵיהּ עַכְנָא. אֲמַר לֵיהּ: ”עַכְנָא, עַכְנָא, פְּתַח פּוּמָּיךְ וְיִכְנַס הָרַב אֲצָל תַּלְמִיד”, וְלָא פְּתַח. ”יִכָּנֵס חָבֵר אֲצָל חָבֵר”, וְלָא פְּתַח. ”יִכָּנֵס תַּלְמִיד אֲצָל הָרַב”, פְּתַח לֵיהּ. בְּעָא רַחֲמֵי וְאוֹקֵמֵיהּ.

אֲמַר לֵיהּ: ”אִי הֲוָה יָדַעְנָא דִּדְרָכֶיהָ דְּמָר הָכִי, לָא חָלְשָׁא דַּעְתִּי; הַשְׁתָּא לֵיתֵי מָר בַּהֲדַן”. אֲמַר לֵיהּ: ”אִי מָצֵית לְמִיבְעֵי רַחֲמֵי דְּתוּ לָא שָׁכֵיבְנָא – אֲזֵילְנָא, וְאִי לָא – לָא אֲזֵילְנָא, הוֹאִיל וַחֲלִיף שַׁעְתָּא, חֲלִיף”.

תַּיְירֵיהּ אוֹקְמֵיהּ. שַׁיְילֵיהּ כֹּל סְפֵיקָא דַּהֲוָה לֵיהּ, וּפַשְׁטִינְהוּ נִיהֲלֵיהּ. הַיְינוּ דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: ״דִּילְכוֹן אֲמַרִי; דִּילְהוֹן הִיא״.

הָהוּא דְּאַחְוִי אַמְטַכְסָא דְּרַבִּי אַבָּא. יְתֵיב רַבִּי אַבָּהוּ וְרַבִּי חֲנִינָא בַּר פַּפִּי וְרַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא, וְיָתֵיב רַבִּי אִילְעָא גַּבַּיְיהוּ.

סְבוּר לְחַיּוֹבֵיהּ מֵהָא דְּתָנַן: דָּן אֶת הַדִּין – זִיכָּה אֶת הַחַיָּיב וְחִיַּיב אֶת הַזַּכַּאי, טִימֵּא אֶת הַטָּהוֹר וְטִיהֵר אֶת הַטָּמֵא – מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי, וִישַׁלֵּם מִבֵּיתוֹ.

אֲמַר לְהוּ רַבִּי אִילְעָא, הָכִי אָמַר רַב: וְהוּא שֶׁנִּשָּׂא וְנָתַן בַּדִּיָּן. אָמְרִי לֵיהּ: זִיל לְגַבֵּי דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְיָקִים וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פְּדָת, דְּדַיְינֵי דִּינָא דִּגְרָמֵי.

אָזַל לְגַבַּיְיהוּ, חַיְיבֵיהּ מִמַּתְנִיתִין – אִם מֻחֲמֶת הַגַּזְלָן, חַיָּיב לְהַעֲמִיד לוֹ שָׂדֶה אַחֵר; וְאוֹקִימְנָא דְּאַחְוִי אַחְווֹיֵי.

הָהוּא גַּבְרָא דַּהֲוָה מְפַקִּיד לֵיהּ כָּסָא דְּכַסְפָּא. סְלִיקוּ גַּנָּבֵי עִילָּוֵיהּ, שַׁקְלֵהּ יַהֲבֵהּ לְהוּ. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבָּה, פַּטְרֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: הַאי מַצִּיל עַצְמוֹ בְּמָמוֹן חֲבֵירוֹ הוּא! אֶלָּא אָמַר רַב אָשֵׁי: חָזַינַן; אִי אִינִישׁ אֲמִיד הוּא – אַדַּעְתָּא דִּידֵיהּ אֲתוֹ, וְאִי לָא – אַדַּעְתָּא דְּכַסְפָּא אֲתוֹ.

הָהוּא גַּבְרָא דַּהֲוָה מְפַקִּיד גַּבֵּיהּ אַרְנָקָא דְּפִדְיוֹן שְׁבוּיִים. סְלִיקוּ גַּנָּבֵי עִילָּוֵיהּ, שַׁקְלֵהּ יַהֲבֵהּ נִיהֲלֵיְיהוּ. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא, פַּטְרֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וְהָא מַצִּיל עַצְמוֹ בְּמָמוֹן חֲבֵירוֹ הוּא! אֲמַר לֵיהּ: אֵין לְךָ פִּדְיוֹן שְׁבוּיִים גָּדוֹל מִזֶּה.

הָהוּא גַּבְרָא דְּאַקְדֵּים וְאַסֵּיק חֲמָרָא לְמַבָּרָא, קַמֵּי דְּסְלִיקוּ אִינָשֵׁי בְּמַבָּרָא. בָּעֵי לְאַטְבּוֹעֵי, אֲתָא הָהוּא גַּבְרָא, מְלַח לֵיהּ לַחֲמָרָא דְּהָהוּא גַּבְרָא וְשַׁדֵּייהּ לְנַהֲרָא, וּטְבַע. אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבָּה, פַּטְרֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וְהָא מַצִּיל עַצְמוֹ בְּמָמוֹן חֲבֵירוֹ הוּא! אֲמַר לֵיהּ: הַאי – מֵעִיקָּרָא רוֹדֵף הָוֶה.

רַבָּה לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר רַבָּה: רוֹדֵף שֶׁהָיָה רוֹדֵף אַחַר חֲבֵירוֹ לְהוֹרְגוֹ, וְשִׁיבֵּר אֶת הַכֵּלִים, בֵּין שֶׁל נִרְדָּף בֵּין שֶׁל כָּל אָדָם – פָּטוּר, שֶׁהֲרֵי מִתְחַיֵּיב בְּנַפְשׁוֹ.

וְנִרְדָּף שֶׁשִּׁיבֵּר אֶת הַכֵּלִים שֶׁל רוֹדֵף – פָּטוּר, שֶׁלֹּא יְהֵא מָמוֹנוֹ חָבִיב עָלָיו מִגּוּפוֹ. אֲבָל שֶׁל כָּל אָדָם – חַיָּיב, דְּאָסוּר לְהַצִּיל עַצְמוֹ בְּמָמוֹן חֲבֵירוֹ.

וְרוֹדֵף שֶׁהָיָה רוֹדֵף אַחַר רוֹדֵף לְהַצִּיל, וְשִׁבֵּר כֵּלִים, בֵּין שֶׁל נִרְדָּף בֵּין שֶׁל כָּל אָדָם – פָּטוּר. וְלֹא מִן הַדִּין, אֶלָּא שֶׁאִם אִי אַתָּה אוֹמֵר כֵּן – אֵין לְךָ אָדָם שֶׁמַּצִּיל אֶת חֲבֵירוֹ מִן הָרוֹדֵף.

מַתְנִי׳ שְׁטָפָהּ נָהָר, אוֹמֵר לוֹ: ״הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ״.

גְּמָ׳ תָּנוּ רַבָּנָן: הַגּוֹזֵל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ וּשְׁטָפָהּ נָהָר – חַיָּיב לְהַעֲמִיד לוֹ שָׂדֶה אַחֵר, דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אוֹמֵר לוֹ: ״הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ״.

בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי? רַבִּי אֶלְעָזָר דָּרֵשׁ רִיבּוּיֵי וּמִיעוּטֵי; "וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ" – (רִיבּוּי) [רִיבָּה],
"בְּפִקָּדוֹן" – מִיעֵט, "כֹּל אֲשֶׁר יִשְׁבַּע עָלָיו לַשָּׁקֶר" – חָזַר וְרִיבָּה.
רִיבָּה וּמִיעֵט וְרִיבָּה – רִיבָּה הַכֹּל; וּמַאי רַבִּי? רַבִּי כֹּל מִילֵּי.
וּמַאי מִיעֵט? מִיעֵט שְׁטָרוֹת.
וְרַבָּנַן דָּרְשִׁי כְּלָלֵי וּפְרָטֵי; "וְכִחֵשׁ" – כְּלָל, "בְּפִקָּדוֹן" – פְּרָט, "אוֹ מִכֹּל" – חָזַר וְכָלַל. כְּלָל
וּפְרָט וּכְלָל – אִי אַתָּה דָן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט;
מָה הַפְּרָט – דָּבָר הַמִּיטַּלְטֵל וְגוּפוֹ מָמוֹן, אַף כֹּל דָּבָר הַמִּיטַּלְטֵל וְגוּפוֹ מָמוֹן. יָצְאוּ
קַרְקָעוֹת – שֶׁאֵין מִטַּלְטְלִין; יָצְאוּ עֲבָדִים – שֶׁהוּקְּשׁוּ לְקַרְקָעוֹת; יָצְאוּ שְׁטָרוֹת – שֶׁאַף עַל
פִּי שֶׁמִּטַּלְטְלִין, אֵין גּוּפָן מָמוֹן.
וְהַדְתַנְיָא: הַגּוֹזֵל אֶת הַפָּרָה וּשְׁטָפָהּ נָהָר – חַיָּיב לְהַעֲמִיד לוֹ פָּרָה, דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר.
וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אוֹמֵר לוֹ: "הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ". הָתָם בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי?
אָמַר רַב פָּפָּא: הָתָם בְּמַאי עָסְקִינַן – כְּגוֹן שֶׁגְּזַל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ וְהָיְתָה

דף קיח.

פָּרָה רְבוּצָה בּוֹ, וּשְׁטָפָהּ נָהָר; דְּרַבִּי אֶלְעָזָר לְטַעְמֵיהּ, וְרַבָּנַן לְטַעְמַיְיהוּ.

מַתְנִי' הַגּוֹזֵל אֶת חֲבֵירוֹ אוֹ שֶׁהִלְוָה הֵימֶנּוּ אוֹ שֶׁהִפְקִיד לוֹ, בַּיִּשּׁוּב – לֹא יַחֲזִיר לוֹ בַּמִּדְבָּר.
עַל מְנָת לָצֵאת בַּמִּדְבָּר – יַחֲזִיר לוֹ בַּמִּדְבָּר.

גְּמָ' וּרְמִינְהוּ: מִלְוָה מִשְׁתַּלֶּמֶת בְּכָל מָקוֹם, אֲבִידָה וּפִקָּדוֹן אֵין מִשְׁתַּלְּמִין אֶלָּא בִּמְקוֹמָן!
אָמַר אַבָּיֵי, הָכִי קָאָמַר: מִלְוָה נִיתְּנָה לִיתְבַע בְּכָל מָקוֹם, אֲבִידָה וּפִקָּדוֹן לֹא נִיתְּנוּ לִיתְבַע
אֶלָּא בִּמְקוֹמָן.
עַל מְנָת לָצֵאת בַּמִּדְבָּר. פְּשִׁיטָא! לֹא צְרִיכָא, דַּאֲמַר לֵיהּ: "לֵיהֱוֵי הַאי פִּקָּדוֹן גַּבָּךְ, דַּאֲנָא
לְמִדְבָּר נָפֵיקְנָא", וַאֲמַר לֵיהּ אִיהוּ: "אֲנָא לְמִדְבָּר נָמֵי בָּעֵינָא לְמִיפַּק. אִי בָּעֵינָא לְאַהְדּוֹרֵינְהוּ
לָךְ, הָתָם מַהְדְּרָנָא לָךְ".

מַתְנִי' הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ: "גְּזַלְתִּיךָ"; "הִלְוִיתַנִי"; "הִפְקַדְתָּ אֶצְלִי", וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם הֶחְזַרְתִּי
לְךָ אִם לֹא הֶחְזַרְתִּי לְךָ" – חַיָּיב לְשַׁלֵּם. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ: "אֵינִי יוֹדֵעַ אִם גְּזַלְתִּיךָ"; "אִם
הִלְוִיתַנִי"; "אִם הִפְקַדְתָּ אֶצְלִי" – פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם.

גְּמָ' אִיתְּמַר: "מָנָה לִי בְּיָדְךָ", וְהַלָּה אוֹמֵר: "אֵינִי יוֹדֵעַ" – רַב הוּנָא וְרַב יְהוּדָה אָמְרִי: חַיָּיב,
וְרַב נַחְמָן וְרַבִּי יוֹנָתָן אָמְרִי: פָּטוּר.
רַב הוּנָא וְרַב יְהוּדָה אָמְרִי חַיָּיב – בָּרִי וְשֵׁמָא, בְּרִי עָדִיף. רַב נַחְמָן וְרַבִּי יוֹנָתָן אָמְרִי פָּטוּר
– אוֹקֵי מָמוֹנָא בְּחֶזְקַת מָרֵיהּ.

תְּנַן, אֲבָל אִם אָמַר לוֹ: ״אֵינִי יוֹדֵעַ אִם הִלְוִיתַנִי״ – פָּטוּר. הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא דְּלָא קָא תָּבַע לֵיהּ – רֵישָׁא נָמֵי דְּלָא קָא תָּבַע לֵיהּ; אַמַּאי חַיָּיב? אֶלָּא דְּקָתָבַע לֵיהּ, וְקָתָנֵי סֵיפָא: פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם!

לָא; לְעוֹלָם דְּלָא קָא תָּבַע לֵיהּ, וְרֵישָׁא – בְּבָא לָצֵאת יְדֵי שָׁמַיִם.

אִיתְּמַר נָמֵי, אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ ״מָנֶה לִי בְּיָדְךָ״, וְהַלָּה אוֹמֵר ״אֵינִי יוֹדֵעַ״ – חַיָּיב, בְּבָא לָצֵאת יְדֵי שָׁמַיִם.

מַתְנִי' הַגּוֹנֵב טָלֶה מִן הָעֵדֶר וְהֶחְזִירוֹ, וּמֵת אוֹ נִגְנַב – חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתוֹ. לֹא יָדְעוּ בְּעָלִים לֹא בְּגְנֵיבָתוֹ וְלֹא בַּהֲחָזָרָתוֹ, וּמָנוּ אֶת הַצֹּאן וּשְׁלֵימָה הִיא – פָּטוּר.

גְּמָ' אָמַר רַב: לְדַעַת – צָרִיךְ דַּעַת. שֶׁלֹּא לְדַעַת – מְנָיָן פּוֹטֵר. וְכִי קָתָנֵי ״וּמָנוּ אֶת הַצֹּאן וְהִיא שְׁלֵימָה״ – אַסֵּיפָא.

וּשְׁמוּאֵל אָמַר: בֵּין לְדַעַת בֵּין שֶׁלֹּא לְדַעַת – מְנָיָן פּוֹטֵר, וְכִי קָתָנֵי: ״וּמָנוּ וְהִיא שְׁלֵימָה, פָּטוּר״ – אַכּוּלָּהּ.

וְרַבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר: לְדַעַת – מְנָיָן פּוֹטֵר, שֶׁלֹּא לְדַעַת – אֲפִילּוּ מְנָיָן נָמֵי לָא צָרִיךְ. וְכִי קָתָנֵי: ״וּמָנוּ אֶת הַצֹּאן וְהִיא שְׁלֵימָה״ – אַרֵישָׁא.

רַב חִסְדָּא אָמַר: לְדַעַת – מְנָיָן פּוֹטֵר, שֶׁלֹּא לְדַעַת – צָרִיךְ דַּעַת. וְכִי קָתָנֵי: ״וּמָנוּ אֶת הַצֹּאן וְהִיא שְׁלֵימָה״ – אַרֵישָׁא.

אָמַר רָבָא:

דף קיח:

מַאי טַעְמָא דְּרַב חִסְדָּא? הוֹאִיל וְאַנְקְטֵהּ נִגְרֵי בָּרְיֵיתָא.

וּמִי אָמַר רָבָא הָכִי? וְהָאָמַר רָבָא: הַאי מַאן דְּחַזְיֵיהּ לְחַבְרֵיהּ דְּאַגְבֵּהּ אִיפְּרָא מֵעָדְרָא דִּידֵיהּ, וּרְמָא בֵּיהּ קַלָּא וְשַׁדְּיֵיהּ, וְלָא יָדַע אִי לָא הֲדָרָה אִי לָא הֲדָרָה, וּמֵת אוֹ נִגְנַב – חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתוֹ. מַאי, לָאו אַף עַל גַּב דְּמָנֵי? לָא, דְּלָא מָנֵי.

וּמִי אָמַר רַב הָכִי? וְהָאָמַר רַב: הֶחְזִירוֹ לְעֵדֶר שֶׁבַּמִּדְבָּר – יָצָא! אָמַר רַב חָנָן בַּר אַבָּא: מוֹדֶה רַב בִּרְקוֹעָתָא.

לֵימָא כְּתַנָּאֵי: הַגּוֹנֵב טָלֶה מִן הָעֵדֶר, וְסָלַע מִן הַכִּיס – לְמָקוֹם שֶׁגְּנַב יַחֲזִיר, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: צָרִיךְ דַּעַת בְּעָלִים.

סַבְרוּהָ, דְּכוּלֵּי עָלְמָא אִית לְהוּ דְּרַבִּי יִצְחָק – דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק: אָדָם עָשׂוּי לְמַשְׁמֵשׁ בְּכִיסוֹ בְּכָל שָׁעָה. מַאי, לָאו בְּסָלַע לְדַעַת – וּבִפְלוּגְתָּא דְּרַב וּשְׁמוּאֵל?

לָא; בְּטָלֶה שֶׁלֹּא לְדַעַת, וּבִפְלוּגְתָּא דְּרַב חִסְדָּא וְרַבִּי יוֹחָנָן.

אָמַר רַב זְבִיד מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא: בְּשׁוֹמֵר שֶׁנָּגַב מֵרְשׁוּת בְּעָלִים – כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי, כְּדְרַב חִסְדָּא; וְהָכָא בְּשׁוֹמֵר שֶׁנָּגַב מֵרְשׁוּתוֹ, שֶׁיַּחֲזִיר לִמְקוֹם שֶׁנָּגַב קָמִיפַּלְגִי – רַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: כָּלְתָה לוֹ שְׁמִירָתוֹ, וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל סָבַר: לֹא כָּלְתָה לוֹ שְׁמִירָתוֹ.

לֵימָא מְנָיָן פּוֹטֵר – תַּנָּאֵי הִיא? דְּתַנְיָא: הַגּוֹזֵל אֶת חֲבֵירוֹ, וְהִבְלִיעַ לוֹ בְּחֶשְׁבּוֹן – תְּנֵי חֲדָא: יָצָא, וְתַנְיָא אִידַּךְ: לֹא יָצָא.

סַבְרוּהָ, דְּכוּלֵּי עָלְמָא אִית לְהוּ דְּרַבִּי יִצְחָק, דְּאָמַר: אָדָם עָשׂוּי לְמַשְׁמֵשׁ בְּכִיסוֹ בְּכָל שָׁעָה וְשָׁעָה. מַאי, לָאו בְּהָא קָמִיפַּלְגִי – דְּמַאן דְּאָמַר יָצָא, סָבַר: מְנָיָן פּוֹטֵר; וּמַאן דְּאָמַר לֹא יָצָא, סָבַר: מְנָיָן אֵינוֹ פּוֹטֵר?

אָמְרִי: אִי סְבִירָא לַן כְּרַבִּי יִצְחָק – כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּמְנָיָן פּוֹטֵר; אֶלָּא בִּדְרַבִּי יִצְחָק קָמִיפַּלְגִי – מָר אִית לֵיהּ דְּרַבִּי יִצְחָק, וּמָר לֵית לֵיהּ דְּרַבִּי יִצְחָק.

וְאִי בָּעֵית אֵימָא: דְּכוּלֵּי עָלְמָא אִית לְהוּ דְּרַבִּי יִצְחָק; וְלָא קַשְׁיָא, הָא דְּמְנִי וּרְמָא לֵיהּ בְּכִיסֵיהּ, וְהָא דְּמְנִי וּרְמָא לִידֵיהּ.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: אִידֵּי וְאִידֵּי דְּמְנִי וּרְמָא בְּכִיסֵיהּ; הָא דְּאִית לֵיהּ זוּזֵי אַחֲרִינֵי בְּכִיסֵיהּ, הָא דְּלֵית לֵיהּ זוּזֵי אַחֲרִינֵי בְּכִיסֵיהּ.

מַתְנִי' אֵין לוֹקְחִין מִן הָרוֹעִים – צֶמֶר וְחָלָב וּגְדָיִים, וְלֹא מִשּׁוֹמְרֵי פֵּירוֹת – עֵצִים וּפֵירוֹת. אֲבָל לוֹקְחִין מִן הַנָּשִׁים – כְּלֵי צֶמֶר בֵּיהוּדָה, וּכְלֵי פִשְׁתָּן בַּגְּלִיל, וַעֲגָלִים בַּשָּׁרוֹן. וְכוּלָּן שֶׁאָמְרוּ לְהַטְמִין – אָסוּר. וְלוֹקְחִין בֵּיצִים וְתַרְנְגוֹלִין מִכָּל מָקוֹם.

גְּמָ' תָּנוּ רַבָּנָן: אֵין לוֹקְחִין מִן הָרוֹעִים לֹא עִזִּים וְלֹא גְּדָיִים וְלֹא גִּיזִּין וְלֹא תְּלוּשִׁין שֶׁל צֶמֶר, אֲבָל לוֹקְחִין מֵהֶן תְּפוּרִין – מִפְּנֵי שֶׁהֵן שֶׁלָּהֶן. וְלוֹקְחִין מֵהֶן חָלָב וּגְבִינָה בַּמִּדְבָּר, וְלֹא בַּיִּשּׁוּב.

וְלוֹקְחִין מֵהֶן אַרְבַּע וְחָמֵשׁ צֹאן, אַרְבַּע וְחָמֵשׁ גִּיזִּין; אֲבָל לֹא שְׁתֵּי צֹאן וְלֹא שְׁתֵּי גִּיזִּין.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בַּיָּיתוֹת לוֹקְחִין מֵהֶן, מִדְּבָרִיּוֹת אֵין לוֹקְחִין מֵהֶן. כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר: כֹּל שֶׁהָרוֹעֶה מוֹכֵר וּבַעַל הַבַּיִת מַרְגִּישׁ בּוֹ – לוֹקְחִין מֵהֶן, אֵין מַרְגִּישׁ בּוֹ – אֵין לוֹקְחִין מֵהֶן.

אָמַר מָר: לוֹקְחִין מֵהֶן אַרְבַּע וְחָמֵשׁ צֹאן, אַרְבַּע וְחָמֵשׁ גִּיזִּין. הַשְׁתָּא יֵשׁ לוֹמַר אַרְבַּע זְבָנִינַן, חָמֵשׁ מִיבַּעְיָא? אָמַר רַב חִסְדָּא: אַרְבַּע מִתּוֹךְ חָמֵשׁ. וְאִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב חִסְדָּא: אַרְבַּע מֵעֵדֶר קָטָן, וְחָמֵשׁ מֵעֵדֶר גָּדוֹל.

הָא גּוּפָא קַשְׁיָא – אָמְרַתְּ: "אַרְבַּע וְחָמֵשׁ צֹאן, אַרְבַּע וְחָמֵשׁ גִּיזִּין", אַרְבַּע וְחָמֵשׁ – אִין, אֲבָל שָׁלֹשׁ – לָא; אֵימָא סֵיפָא: "אֲבָל לֹא שְׁתֵּי צֹאן" – הָא שָׁלֹשׁ זְבָנִינַן!

לָא קַשְׁיָא; הָא בְּבָרְיָיתָא, הָא בִּבְחִישְׁתָא.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בַּיָּיתוֹת לוֹקְחִין מֵהֶן, מִדְּבָרִיּוֹת אֵין לוֹקְחִין מֵהֶן כּוּ'. אִיבַּעְיָא לְהוּ: רַבִּי יְהוּדָה – אַרִישָׁא קָאֵי, וּלְחוּמְרָא; אוֹ דִלְמָא אַסֵּיפָא קָאֵי, וּלְקוּלָּא?

אַרִישָׁא קָאֵי, וּלְחוּמְרָא – דְּאָמַר: "לוֹקְחִין מֵהֶן אַרְבַּע וְחָמֵשׁ צֹאן", הָנֵי מִילֵּי בַּיָּיתוֹת, אֲבָל מִדְּבָרִיּוֹת – אֲפִילּוּ אַרְבַּע וְחָמֵשׁ לֹא; אוֹ דִלְמָא אַסֵּיפָא קָאֵי, וּלְקוּלָּא – דְּאָמַר: "אֲבָל לֹא שְׁתֵּי צֹאן וְלֹא שְׁתֵּי גִיזִּין", הָנֵי מִילֵּי מִדְּבָרִיּוֹת, אֲבָל בַּיָּיתוֹת – שְׁתַּיִם נָמֵי לוֹקְחִין?

תָּא שְׁמַע: דְּתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לוֹקְחִין בַּיָּיתוֹת מֵהֶן, וְאֵין לוֹקְחִין מֵהֶן מִדְּבָרִיּוֹת. וּבְכָל מָקוֹם לוֹקְחִין מֵהֶן אַרְבַּע וְחָמֵשׁ צֹאן.

דף קיט.

מִדְּאָמַר "בְּכָל מָקוֹם", שְׁמַע מִינַּהּ אַסֵּיפָא קָאֵי, וּלְקוּלָּא! שְׁמַע מִינַּהּ.

וְלֹא מִשּׁוּמְרֵי פֵּירוֹת כּוּ'. רָבָא זָבֵין שְׁבִישְׁתָּא מֵאֲרִיסָא. אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי, וְהָא תְּנַן: וְלֹא מִשּׁוּמְרֵי פֵּירוֹת – עֵצִים וּפֵירוֹת! אָמַר לֵיהּ: הָנֵי מִילֵּי בְּשׁוֹמֵר, דְּלֵית לֵיהּ בְּגוּפָא דְּאַרְעָא מִידֵּי; אֲבָל אָרִיס, דְּאִית לֵיהּ בְּגַוֵּויהּ – אֵימָא מִדְּנָפְשַׁיהּ קָא מְזַבֵּין.

תָּנוּ רַבָּנָן: שׁוֹמְרֵי פֵּירוֹת – לוֹקְחִין מֵהֶן כְּשֶׁהֵן יוֹשְׁבִין וּמוֹכְרִין, וְהַסַּלִּין לִפְנֵיהֶם, וְטוּרְטָנֵי לִפְנֵיהֶם. וְכוּלָּן שֶׁאָמְרוּ: "הַטָּמֵן" – אָסוּר. לוֹקְחִין מֵהֶן מִפֶּתַח הַגִּינָּה, אֲבָל לֹא מֵאֲחוֹרֵי הַגִּינָּה.

אִיתְּמַר: גַּזְלָן, מֵאִימַת מוּתָּר לִקְנוֹת הֵימֶנּוּ? רַב אָמַר: עַד שֶׁתְּהֵא רוֹב מִשֶּׁלּוֹ, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אֲפִילּוּ מִיעוּט שֶׁלּוֹ.

אוֹרִי לֵיהּ רַב יְהוּדָה לְאַדָּא דַּיָּילָא כְּדִבְרֵי הָאוֹמֵר אֲפִילּוּ מִיעוּט שֶׁלּוֹ.

מָמוֹן מָסוֹר – רַב הוּנָא וְרַב יְהוּדָה; חַד אָמַר: מוּתָּר לְאַבְּדוֹ בַּיָּד, וְחַד אָמַר: אָסוּר לְאַבְּדוֹ בַּיָּד.

מַאן דְּאָמַר מוּתָּר לְאַבְּדוֹ בַּיָּד – לֹא יְהֵא מָמוֹנוֹ חָמוּר מִגּוּפוֹ. וּמַאן דְּאָמַר אָסוּר לְאַבְּדוֹ – דִּלְמָא הָוֶה לֵיהּ זַרְעָא מְעַלְיָא, וּכְתִיב: "יָכִין רָשָׁע וְצַדִּיק יִלְבַּשׁ".

רַב חִסְדָּא הֲוָה לֵיהּ הָהוּא אֲרִיסָא, דַּהֲוָה תָּקֵיל וְיָהֵיב תָּקֵיל וְשָׁקֵיל. סַלְקֵיהּ, קָרָא אַנַּפְשֵׁיהּ: "וְצָפוֹן לַצַּדִּיק חֵיל חוֹטֵא".

"כִּי מַה תִּקְוַת חָנֵף כִּי יִבְצָע, כִּי יֵשֶׁל אֱלוֹהַּ נַפְשׁוֹ" – רַב הוּנָא וְרַב חִסְדָּא; חַד אָמַר: נַפְשׁוֹ דְּנָגְזָל, וְחַד אָמַר: נַפְשׁוֹ שֶׁל גַּזְלָן.

מַאן דְּאָמַר נַפְשׁוֹ שֶׁל נִגְזָל – דִּכְתִיב: "כֵּן אָרְחוֹת כָּל בֹּצֵעַ בָּצַע, אֶת נֶפֶשׁ בְּעָלָיו יִקָּח". מַאן דְּאָמַר נַפְשׁוֹ שֶׁל גַּזְלָן – דִּכְתִיב: "אַל תִּגְזָל דַּל כִּי דַל הוּא, וְאַל תְּדַכֵּא עָנִי בַּשָּׁעַר. כִּי ה' יָרִיב רִיבָם, וְקָבַע אֶת קֹבְעֵיהֶם נָפֶשׁ".

וְאִידַּךְ נָמֵי, הָכְתִיב: "נֶפֶשׁ בְּעָלָיו יִקָּח"! מַאי "בְּעָלָיו" – בְּעָלָיו דְּהַשְׁתָּא.

וְאִידַּךְ נָמֵי, הָכְתִיב: "וְקָבַע אֶת קֹבְעֵיהֶם נָפֶשׁ"! "מָה טַעַם" קָאָמַר – מָה טַעַם "וְקָבַע אֶת קֹבְעֵיהֶם"? מִשּׁוּם דְּקָבְעֵי נָפֶשׁ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הַגּוֹזֵל אֶת חֲבֵירוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה – כְּאִילּוּ נוֹטֵל נִשְׁמָתוֹ מִמֶּנּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "כֵּן אָרְחוֹת כָּל בּוֹצֵעַ בָּצַע, אֶת נֶפֶשׁ בְּעָלָיו יִקָּח"; וְאוֹמֵר: "וְאָכַל קְצִירְךָ וְלַחְמֶךָ, בָּנֶיךָ וּבְנוֹתֶיךָ". וְאוֹמֵר: "מֵחָמָס בְּנֵי יְהוּדָה, אֲשֶׁר שָׁפְכוּ דָם נָקִי בְּאַרְצָם"; וְאוֹמֵר: "אֶל שָׁאוּל וְאֶל בֵּית הַדָּמִים, עַל אֲשֶׁר הֵמִית אֶת הַגִּבְעֹנִים".

מַאי "וְאוֹמֵר"? וְכִי תֵּימָא נֶפֶשׁ דִּידֵיהּ, אֲבָל נֶפֶשׁ בָּנָיו וּבְנוֹתָיו לָא – תָּא שְׁמַע: "בְּשַׂר בָּנָיו וּבְנוֹתָיו".

וְכִי תֵּימָא, הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּלָא יָהֵיב דְּמֵי, אֲבָל הֵיכָא דְּיָהֵיב דְּמֵי לָא – תָּא שְׁמַע: "מֵחָמָס בְּנֵי יְהוּדָה, אֲשֶׁר שָׁפְכוּ דָם נָקִי (בְּאַרְצָכֶם) [בְּאַרְצָם]".

וְכִי תֵּימָא, הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּקָעֲבִיד בְּיָדַיִם, אֲבָל גְּרָמָא לָא – תָּא שְׁמַע: "אֶל שָׁאוּל וְאֶל בֵּית הַדָּמִים, [עַל] אֲשֶׁר הֵמִית אֶת הַגִּבְעֹנִים"; וְכִי הֵיכָן מְצִינוּ שֶׁהָרַג שָׁאוּל אֶת הַגִּבְעוֹנִים? אֶלָּא מִתּוֹךְ שֶׁהָרַג נוֹב עִיר הַכֹּהֲנִים שֶׁהָיוּ מַסְפִּיקִין לָהֶן מַיִם וּמָזוֹן, מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִילּוּ הָרָגָן.

אֲבָל לוֹקְחִין מִן הַנָּשִׁים. תָּנוּ רַבָּנָן: לוֹקְחִין מִן הַנָּשִׁים כְּלֵי צֶמֶר בִּיהוּדָה וּכְלֵי פִשְׁתָּן בַּגָּלִיל, אֲבָל לֹא יֵינוֹת וּשְׁמָנִים וּסְלָתוֹת. וְלֹא מִן הָעֲבָדִים, וְלֹא מִן הַתִּינוֹקוֹת. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: מוֹכֶרֶת אִשָּׁה בְּאַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה דִינָרִין], כְּדֵי לַעֲשׂוֹת כִּפָּה לְרֹאשָׁהּ. וְכוּלָּן שֶׁאָמְרוּ לְהַטְמִין – אָסוּר.

גַּבָּאֵי צְדָקָה לוֹקְחִין מֵהֶן דָּבָר מוּעָט, אֲבָל לֹא דָּבָר מְרוּבֶּה.

וְהַבַּדְּדִין – לוֹקְחִין מֵהֶן זֵתִים בְּמִידָּה, וְשֶׁמֶן בְּמִידָּה. אֲבָל לֹא זֵיתִים בְּמוּעָט וְשֶׁמֶן בְּמוּעָט. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: לוֹקְחִין מִנָּשִׁים זֵיתִים בְּמוּעָט בַּגָּלִיל הָעֶלְיוֹן, שֶׁפְּעָמִים אָדָם בּוֹשׁ לִמְכּוֹר עַל פֶּתַח בֵּיתוֹ, וְנוֹתֵן לְאִשְׁתּוֹ וּמוֹכֶרֶת.

רָבִינָא אִיקְּלַע לְבֵי מָחוֹזָא, אֲתוֹ נְשֵׁי דְּבֵי מָחוֹזָא רְמוֹ קַמֵּיהּ כַּבְלֵי וְשֵׁירֵי, קַבֵּיל מִינַּייהוּ. אָמַר לֵיהּ רַבָּה תּוֹסְפָאָה לְרָבִינָא, וְהָתַנְיָא: גַּבָּאֵי צְדָקָה מְקַבְּלִין מֵהֶן דָּבָר מוּעָט, אֲבָל לֹא דָּבָר מְרוּבֶּה! אָמַר לֵיהּ: הָנֵי, לִבְנֵי מָחוֹזָא דָּבָר מוּעָט נִינְהוּ.

מַתְנִי' מוֹכְרִין שֶׁהַכּוֹבֵס מוֹצִיא – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ, וְהַסּוֹרֵק מוֹצִיא – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. כּוֹבֵס נוֹטֵל שְׁלִשָּׁה חוּטִין – וְהֵן שֶׁלּוֹ, יָתֵר מִכֵּן – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. אִם הָיָה שָׁחוֹר עַל גַּבֵּי הַלָּבָן – נוֹטֵל אֶת הַכֹּל וְהֵן שֶׁלּוֹ.

הַחַיָּיט שֶׁשִּׁייֵר אֶת הַחוּט כְּדֵי לִתְפּוֹר בּוֹ, וּמַטְלִית שֶׁהִיא שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. מָה שֶּׁהֶחָרֹשׁ מוֹצִיא בְּמַעֲצָד - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ, וּבְכַשִּׁיל - שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. וְאִם הָיָה עוֹשֶׂה אֵצֶל בַּעַל הַבַּיִת - אַף הַנְּסָרִים שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת.

גְּמָ' תָּנוּ רַבָּנַן: לוֹקְחִין מוֹכִין מִן הַכּוֹבֵס, מִפְּנֵי שֶׁהֵן שֶׁלּוֹ. הַכּוֹבֵס נוֹטֵל שְׂנֵי חוּטִין הָעֶלְיוֹנִים - וְהֵן שֶׁלּוֹ.

דף קיט:

וְלֹא יָטִיל בּוֹ יוֹתֵר מִשְּׁלֹשָׁה חוּבִין, וְלֹא יִסְרוֹק הַבֶּגֶד לִשְׁתִּיו אֶלָּא לְעֶרְבּוֹ. וּמַשְׁוִיהוּ לְאָרְכּוֹ, אֲבָל לֹא לְרָחְבּוֹ. וְאִם בָּא לְהַשְׁווֹתוֹ עַד טָפַח - רַשַּׁאי.

אָמַר מָר: שְׂנֵי חוּטִין. וְהָאָנַן תְּנַן: שְׁלֹשׁ! לָא קַשְׁיָא; הָא בְּאַלִּימֵי, וְהָא בְּקַטְנִיתֵי.

וְלֹא יִסְרוֹק הַבֶּגֶד לִשְׁתִּיו, אֶלָּא לְעֶרְבּוֹ. וְהָתַנְיָא אִיפְּכָא! לָא קַשְׁיָא; הָא בִּגְלִימָא, הָא בְּסַרְבָּלָא.

וְלֹא יָטִיל בּוֹ יוֹתֵר מִשְּׁלֹשָׁה חוּבִין. בָּעֵי רַבִּי יִרְמְיָה: אַמְטוֹיֵי וְאֵתוֹיֵי חַד, אוֹ דִלְמָא אַמְטוֹיֵי וְאֵתוֹיֵי תְּרֵי? תֵּיקוּ.

וּמַשְׁוִיהוּ לְאָרְכּוֹ אֲבָל לֹא לְרָחְבּוֹ. וְהָתַנְיָא אִיפְּכָא! לָא קַשְׁיָא; הָא בִּגְלִימָא, הָא בְּהֶמְיוֹנֵי.

תָּנוּ רַבָּנַן: אֵין לוֹקְחִין מִן הַסּוֹרֵק מוֹכִין, מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ. וּבִמְקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִהְיוֹת שֶׁלּוֹ - לוֹקְחִין. וּבְכָל מָקוֹם לוֹקְחִין מֵהֶן כַּר מָלֵא מוֹכִין וְכֶסֶת מְלֵאָה מוֹכִין. מַאי טַעְמָא? קְנָנְהוּ בְּשִׁינּוּי.

תָּנוּ רַבָּנַן: אֵין לוֹקְחִין מִגַּרְדִּי לֹא אִירִין, וְלֹא נִירִין, וְלֹא פּוּנְקָלִין, וְלֹא שִׁיּוּרֵי פַּקְיעִיּוֹת. אֲבָל לוֹקְחִין מֵהֶן בֶּגֶד מְנוּמָּר, עֵרֶב, וּשְׁתִי, טָווּי, וְאָרִיג.

אָמְרִי: הַשְׁתָּא טָווּי שָׁקְלִי, אָרוּג מַבַּעְיָא? מַאי "אָרִיג" - תִּיכֵּי.

תָּנוּ רַבָּנַן: אֵין לוֹקְחִין מִן הַצַּבָּע לֹא אוֹתוֹת וְלֹא דּוּגְמוֹת וְלֹא תְּלוּשִׁים שֶׁל צֶמֶר, אֲבָל לוֹקְחִין מֵהֶן בֶּגֶד צָבוּעַ, טָווּי, בְּגָדִים. הַשְׁתָּא טָווּי שָׁקֵיל, בְּגָדִים מִיבַּעְיָא? מַאי "בְּגָדִים" - נַמְטֵי.

תָּנוּ רַבָּנַן: הַנּוֹתֵן עוֹרוֹת לְעַבְּדָן; הַקִּיצּוּעִין וְהַתְּלוּשִׁין - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, וְהָעוֹלֶה וּמְשַׁטֵּחַ בְּמַיִם - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ.

אִם הָיָה שָׁחוֹר [וְכוּ']. אָמַר רַב יְהוּדָה: קַצָּרָא שְׁמֵיהּ, וְקַצָּרָא שָׁקֵיל לֵיהּ. אָמַר רַב יְהוּדָה: הַכֹּל עוֹלִין לְמִנְיַן תְּכֵלֶת; וְיִצְחָק בְּרִי קָפִיד עֲלַיְיהוּ.

הַחַיָּיט שֶׁשִּׁייֵר (מִן) [אֶת] הַחוּט כּוּ'. וְכַמָּה לִתְפּוֹר? אָמַר רַב אַסִּי: מְלֹא מַחַט חוּץ לַמַּחַט. אִיבַּעְיָא לְהוּ: מְלֹא מַחַט, וְחוּץ לַמַּחַט כְּמְלֹא מַחַט; אוֹ דִלְמָא מְלֹא מַחַט, וְחוּץ לַמַּחַט מַשֶּׁהוּ?

תָּא שְׁמַע, דְּתַנְיָא: הַחַיָּיט שֶׁשִּׁייֵּר אֶת הַחוּט פָּחוֹת מִכְּדֵי לִתְפּוֹר בּוֹ, וּמַטְלִית שֶׁהִיא פְּחוּתָה מִשָּׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ – בִּזְמַן שֶׁבַּעַל הַבַּיִת מַקְפִּיד עֲלֵיהֶן, הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת; אֵין בַּעַל הַבַּיִת מַקְפִּיד עֲלֵיהֶן, הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ.

אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא מְלֹא מַחַט, וְחוּץ לַמַּחַט כְּמְלֹא מַחַט – פָּחוֹת מִכָּאן חַזֵי לְסִיכְתָא; אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ מְלֹא מַחַט, וְחוּץ לַמַּחַט מַשֶּׁהוּ – פָּחוֹת מִכָּאן לְמַאי חַזֵי?

אֶלָּא שְׁמַע מִינַּהּ: מְלֹא מַחַט, וְחוּץ לַמַּחַט כְּמְלֹא מַחַט. שְׁמַע מִינַּהּ.

מַה שֶּׁהֶחָרֵשׁ כּוֹ'. וּרְמִינְהִי: מַה שֶּׁהֶחָרֵשׁ מוֹצִיא בְּמַעֲצָד, וְהַנִּפְסָק בְּמְגֵירָה – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת; וְהַיּוֹצֵא מִתַּחַת מַקְדֵּחַ וּמִתַּחַת רַהִיטְנֵי, וְהַנִּגָּרר בְּמְגֵירָה – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ!

אָמַר רָבָא: בְּאַתְרָא דְּתַנָּא דִּידַן אִיכָּא תַּרְתֵּי חֲצִינֵי, לְרַבָּתֵי קָרֵי לַהּ "כַּשִּׁילָ", וּלְזוּטַרְתֵּי קָרֵי לַהּ "מַעֲצַד". בְּאַתְרָא דְּתַנָּא בָּרָא חַד הוּא דְּאִיכָּא, וְקָרוּ לַהּ "מַעֲצַד".

וְאִם הָיָה עוֹשֶׂה אֹצֶל כּוֹ'. תָּנוּ רַבָּנָן: מְסַתְּתֵי אֲבָנִים – אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם גָּזֵל. מְפַסְּגֵי אִילָנוֹת, מְפַסְּגֵי גְּפָנִים, מְנַקְּפֵי הִיגֵי, מְנַכְּשֵׁי זְרָעִים וְעוֹדְרֵי יְרָקוֹת – בִּזְמַן שֶׁבַּעַל הַבַּיִת מַקְפִּיד עֲלֵיהֶם, יֵשׁ בָּהֶן מִשּׁוּם גָּזֵל; אֵין בַּעַל הַבַּיִת מַקְפִּיד עֲלֵיהֶן, הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ.

אָמַר רַב יְהוּדָה: כְּשׁוּת וַחֲזִיז – אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם גָּזֵל. בְּאַתְרָא דְּקָקְפִדִי – יֵשׁ בָּהֶן מִשּׁוּם גָּזֵל.

אָמַר רָבִינָא: וּמָתָא מַחְסֵיָא – אַתְרָא דְּקָקְפִדִי הוּא.

הֲדַרַן עֲלָךְ הַגּוֹזֵל בָּתְרָא וּסְלִיקָא לַהּ מַסֶּכֶת בָּבָא קַמָּא